

TURUN
YLIOPISTO

SALLIMUKSEN MAA JA SEN LAPSET

Amerikan suomalaisten akkulturaatio
Yhdysvalloissa 1908–1923

Johanna Kortessalo-Ainasoja

TURUN YLIOPISTON JULKAISUJA

SARJA - SER. C OSA - TOM. 476 | SCRIPTA LINGUA FENNICA EDITA | TURKU 2019

TURUN
YLIOPISTO

SALLIMUKSEN MAA JA SEN LAPSET

Amerikan suomalaisten akkulturaatio Yhdysvalloissa
1908-1923

Johanna Kortessalo-Ainasoja

Turun yliopisto

Kasvatustieteellinen tiedekunta

Kasvatustieteiden laitos

Kasvatustiede

Koulutuspolitiikan, elinikäisen oppimisen ja vertailevan koulutustutkimuksen tutkimusohjelma KEVEKO

Työn ohjaajat

Professori Risto Rinne
Turun yliopisto

Professori Joel Kivirauma
Turun yliopisto

Tarkastajat

Dosentti Elli Heikkilä
Siirtolaisuusinstituutti

Dosentti Risto Ikonen
Itä-Suomen yliopisto

Vastaväittäjä

Dosentti Risto Ikonen
Itä-Suomen yliopisto

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

Kansikuva: Turvemaja preerialla. Varpu Lindströmin kokoelma/
Siirtolaisuusinstituutin arkisto

ISBN 978-951-29-7809-0 (Painettu/PRINT)

ISBN 978-951-29-7810-6 (Sähköinen/PDF)

ISSN 0082-6995 (Painettu/Print)

ISSN 2343-3205 (Verkojulkaisu/Online)

Painosalama Oy, Turku, Suomi 2019

Kahdelle kauniille maailmalle

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden laitos

Kasvatustiede

JOHANNA KORTESSALO-AINASOJA: Sallimuksen maa ja sen lapset -

Amerikan suomalaisten akkulturaatio Yhdysvalloissa 1908-1923

Väitöskirja, 249 s.

Koulutuspolitiikan, elinikäisen oppimisen ja vertailevan koulutustutkimuksen
tohtoriohjelma KEVEKO

lokakuu 2019

TIIVISTELMÄ

Tarkastelen väitöskirjassani Amerikan suomalaisten akkulturaatioprosessia 1900-luvun alun Yhdysvalloissa. Tutkin, mihin akkulturaation strategian suuntaan yhteisö ohjasi itse itseään, ja mistä elementeistä koostui heidän akkulturaation prosessinsa. Olen kiinnostunut myös siitä, millainen maa Yhdysvallat oli maahanmuuttajalle 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Tutkimukseni pääasialliset lähteet koostuvat Siirtolaisuuskomission raporteista ja Amerikan suomalaisesta Koti (Home)-lehden artikkeleista. Lisäksi tutkimuksessa on käytetty aineistona monipuolisesti tutkimuskirjallisuutta, aikalaiskirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleita sekä valokuvia. Teoriakehystenä työssäni toimivat John W. Berryn (1992/2002) akkulturaatioteoria sekä Piotr Sztompkan (1999) luottamusteoria. Teoriakehysten kautta voidaan yhteisön akkulturaation prosessia tarkastella siten, että se esittää sen kannattelevat elementit ja tahtotilaa ilmaisevan strategian.

Tutkimuksessani osoitan Koti (Home)-aikakauslehden ohjanneen siirtolaisyhteisöä kasvatuksellisesti ja kansallistavasti kohti amerikkalaistumista. Suomalaiset pyrkivät aktiivisesti luomaan yhteisen toimintakulttuurin oman yhteisön ja amerikkalaisen yhteiskunnan välille. Niin aikuiset kuin lapsetkin ottivat aktiivisesti osaa maan koulutusjärjestelmään. Se kertoi heidän tahtotilastaan integroitua yhteiskuntaan, sekä luottamuksestaan maan instituutioita kohtaan.

Tutkimusajankohtana akkulturaatioprosessi tuotti toimintakulttuurin, jossa Amerikan suomalaisuutta rakennettiin suomalaisuuden parhaimmilla puolilla, kuten koulutusmyönteisyydellä, ahkeruudella ja aktiivisuudella. Suomalaisilla oli kyky uusiutua, ja tahtotila toimia maan arvojen ja odotusten mukaisesti. Tutkimus osoittaa, että monikulttuurisessa yhteiskunnassa kilvoittelu käytiin myös yhteisöjen, eikä ainoastaan valtakulttuurin ja vähemmistöjen välillä. Amerikan suomalaisilla oli tahtotila integroitua uuteen kotimaahan sen toiveiden ja mahdollisuuksien mukaan kuitenkin unohtamatta isiensä maata ja kulttuurista perintöään.

Tutkimus tuo myös viestiä aikamme monikulttuurisuuden ja kotoutumisen keskusteluun. Se kertoo Amerikan suomalaisen yhteisön esimerkin siitä, miten yhteiskunnan valtakulttuurin rinnalla vähemmistöt voivat harjoittaa etnistä kulttuuriaan ja vahvistaa omaa toimintakulttuuriaan ja yhteisöään. Tämä monikulttuurisuus edellyttää kuitenkin yhteisten normien, moraalien ja instituutioiden kunnioittamista, yhteiskunnassa vallitsevan luottamuksellisen ilmapiirin tukemiseksi ja vahvistamiseksi.

Avainsanat: Amerikan suomalaisuus, akkulturaatioprosessi, akkulturaatiostrategia, luottamusteoria

UNIVERSITY OF TURKU

Department of Education

Education and Learning

JOHANNA KORTESSALO-AINASOJA: Sallimuksen maa ja sen lapset -

Amerikan suomalaisten akkulturaatio Yhdysvalloissa 1908-1923

Doctoral Dissertation, 249 pp.

Doctoral Programme on Educational Policy, Lifelong Learning and

Comparative Education Research KEVEKO

October 2019

ABSTRACT

The dissertation examines acculturation process of Finnish Americans in early 20th Century United States. I examine, in which direction acculturation strategy of their community was possibly led by themselves. I am interested in what kind of country US was for an emigrant in the time. The Reports of the Immigration Commission and American Finnish magazine Home – Educational Monthly are used as the main sources. Other sources are research Literature of acculturation, multi-culturalism and emigration. Source material include also newspaper and magazine articles as well as photographs and literature of the period. Acculturation theory of John W. Berry (1992/2002) and trust theory by Piotr Sztompka (1999) serve theoretical framework for the dissertation. By the theoretical framework acculturation process of a community can be examined so, that supporting elements and intent are shown.

In my dissertation I am showing that Home -magazine was guiding the migrant community educationally and nationalizing towards Americanization. Finns were actively working to create a common culture of action between their community and American society. Adults and children participated educational system actively. It illustrated their will to integrate into society and their confidence in the country's institutions.

At the time of the study, the acculturation process produced an operational culture in which American Finnishness was built on the best aspects of Finnishness, such as education-friendly, hardworking, and active. The Finns had the ability to renew themselves and the will to act in accordance with the country's values and expectations. Research shows that in a multicultural society, there was competition between communities, not just power culture and minorities. The Finns of America had the will to integrate into the new homeland according to their wishes and possibilities, without forgetting their fathers' land and cultural heritage.

The study also provides a message for the debate on multiculturalism and integration in our time. It gives an example of the American Finnish community as a minority alongside the power culture, how to practice their ethnic culture and strengthen their own culture and community. However, this multiculturalism requires respect for common norms, moral and institutions in order to support and strengthen the climate of trust in society.

Key words: American Finnish, acculturation process, acculturation strategy, trust theory.

Kiitokset

Siirtolaisuus on säilynyt mielenkiintoni kohteena jo vuosien ajan. Siirtolaisuudessa ihmiset liikkuvat kuin siirtolohkareet, mantereelta toiselle yhteiskuntien asettamien poliittisten, taloudellisten tai vähemmistöpoliittisten syiden ajamana. Osa lähtee vapaaehtoisesti, mutta osa olosuhteiden pakottamana. Olipa maastamuuton syy mikä tahansa, ovat ne aina alkua juurettomuudelle, joka sävyttää lähtijöiden ja heidän lastensa elämää sukupolvien ajan. Siksi siirtolaisuuteen ja ihmisten akkulturaatioon pyrkimykseen tulee suhtautua humanismin ja kunnioituksen katseella.

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut suuri ilo, ja se saa mielen täyttymään kiitollisuudesta niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat antaneet aikaa, asiantuntemustaan ja ohjausta työni loppuun saattamiseksi. Tämä on merkinty minulle myös etuoikeutta saada tutustua näihin merkittäviin ihmisiin.

Kiitän ohjaajiani professori Risto Rinnettä ja professori Joel Kiviraumaa kunniasta saada olla heidän ohjattavanaan. Erityisen kiitoksen haluan antaa professori Risto Rinteelle, joka viisaasti ohjasi, kannusti ja uskoi työhöni. Olen etuoikeutetusti saanut seurata ohjaajani tieteellistä avarakatseisuutta ja kiintymystä kasvatustieteen yhteiskunnalliseen ja historialliseen tutkimukseen. Ohjaajani on kannustanut alusta asti kohti omaa tutkimusotetta ja ilmaisua, jota hän korosti jo pro gradu -työn ohjausvaiheessa. Selkeästi tämä kannustus on ollut erityisen osuvaa, ja vahvistavaa.

Kiitän professori Arto Jauhiaista kannustuksesta ja ohjauksesta, sekä toimimisesta työni väitösryhmän professorijäsenenä. Arto edustaa kasvatustieteiden laitoksella kasvatushistorian ja sosiologian tutkimuksen valoisaa tulevaisuutta yhdessä laitoksen johdon ja muiden professorien rinnalla.

Työni esitarkastajina toimivat dosentti Elli Heikkilä Siirtolaisuusinstituutista sekä dosentti Risto Ikonen Itä-Suomen yliopistosta. Heille haluan lausua kiitokset mittavasta työstä, jota he työni tarkastamisen eteen tekivät. Olen heille kummallekin hyvin kiitollinen työtäni koskevasta palautteesta ja kommentista, ja koen olevani etuoikeutettu saadessani heidät työni esitarkastajiksi. Riston tinkimätön, vaivoja säästämätön esitarkastus oli osoitus työstä, jonka pohjalta kuultaa rakkaus historiaan ja tieteeseen. Ellille haluan lausua kiitokset niistä rakentavista sanoista, joita osoitit tutkimustani kohtaan esitarkastusraportissa.

Haluan myös kiittää erikoistutkija Juhani Tähtistä hänen viisaista ohjeistaan ja kannustuksen sanoista. Olen nöyrän kiitollinen erityisesti siitä, että Juhani suostui lukemaan laajaa työtäni, ja vaivojaan säästämättä antoi tarkkanäköistä palautetta lukemastaan. Olen kiitollinen, että olen saanut tehdä yhteistyötä hänen kanssaan. Haluan myös lausua kiitoksen sanat professori emeritus Olavi Koivukankaalle, hänen rohkaisustaan ja kannustuksestaan, jota sain osakseni hänen toimiessa Siirtolaisuusinstituutin johtajana. Instituutista tuli tärkeä paikka erityisesti aineiston keruun alkuvaiheissa, sillä siellä asui siirtolaisten menneisyys tuhansina teoksina ympärillämme, ja tutkijat olivat aina lämpimästi tervetulleita instituuttiin. Myös instituutin tutkimusjohtaja Elli Heikkilä antoi kasvot siirtolaisuustutkimuksen moderneille näkökulmille. Ellin omistautuminen ja innostus siirtolaisuuden tutkimukselle, jäi erityisesti mieleeni. Kaiken kaikkiaan instituutti oli ja on merkittävän tärkeä paikka siirtolaisuuden tutkimukselle ja sen tutkijoille.

Haluan kiittää miestäni Timoa kannustuksen sanoista ja pyyteettömästä, konkreettisesta avusta työni oikolukemisessa ja teknisissä pulmissa. On merkittävän tärkeää, että kilttejä miehiä on olemassa.

Omistan tämän työni tyttärilleni, jotka ovat kasvaneen kahden heimon, kahden kielen ja ymmärryksen maaperällä. Siitä maaperästä kasvaa ihmisiä, joiden mielissä asuvat suvaitsevaisuus ja korkeampi ymmärrys erilaisuuden arvosta. Maa ja sen tulevaisuus olkoon heidän kaltaistensa.

29.9.2019

Johanna Kortessalo-Ainasoja

JOHANNA KORTESSALO-AINASOJA

Kasvatustieteiden maisteri. Työskentelee Turun kaupungin sivistystoimen hallinnossa.

Kiitokset.....	6
1 Johdanto.....	13
2 Tutkimuksen metodologinen viitekehys	19
2.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen ajanjakso	23
2.2 Aineiston ja teorian dialogista lähdekritiikkiin.....	24
2.2.1 Koti (Home) -kasvatuksellinen aikakauslehti vuosina 1921-1923	27
2.2.2 Siirtolaisuuskomission raportit	32
3 Siirtolaisuus 1900-luvun alun Yhdysvalloissa.....	35
3.1 Matkalle lähtijät.....	38
3.1.1 Akkulturaatiostrategiat ja valinnan maantiede.....	41
3.1.2 Akkulturaatiota edistävä tekijä - akkulturaatiostressi.....	45
3.1.3 Akkulturaatiota edistävä tekijä - yhteiskunnallinen luottamus	46
3.1.4 Valon ja varjon yhteiskunnat.....	50
3.2 Lähdön syitä etsimässä	53
3.2.1 Nälän syvin olemus	60
3.2.2 Te kurjat, te hyljeksityt - matka valtameren taa	63
3.3 Vastaanottajamaana Amerikan Yhdysvallat	74
3.3.1 Mihinkin kasvonne kelpaavat? Aikakauden ihanteet akkulturaation taustalla	78
3.3.2 Kuinka vuodet ovat muuttaneet kulkijaa?	81
3.3.3 Kohti amerikkalaisuutta	84
3.3.4 Akkulturaatio ja kulttuuriadaptaatio.....	88
4 Elämisen ehdot ja Amerikan suomalainen yhteisö.....	93
4.1 Yksilö ihmiseressä - siirtolaisen työn eri muodot	97
4.1.1 Farmaus - Amerikan suomalaista realismia	105
4.1.2 Amerikan suomalaisen naisen uusi rooli ja tehtävät	112
4.1.3 Amerikan suomalaisen työmies valojen ja varjojen maassa	120
4.1.4 Minne ovat lapsemme joutuneet?.....	127
4.1.5 Mihinkin kuluivat vuodet lapsuuden? Amerikkalaisia kokemuksia lapsityöstä.....	135
4.2 Onnettomuudet ja epäonni työssä	140

4.2.1	Työväenliikettä ja vastaliikettä	142
4.2.2	Lakkotunnelmia Mesabin Rangen kaduilta	146
4.3	Kielitaito edistää akkulturaatiota	149
4.3.1	Kielitaidon monet merkitykset	152
4.3.2	Yhteisön etnisesti vahvistava vaikutus	155
4.3.3	Koti lieden lämmössä	158
4.3.4	Laupeuden kentät - Siirtolaisten keskuudessa tehty sosiaalityö	167
4.3.5	Vaarojen ja uhkien satamat.....	172
5	Amerikan suomalaiset ja uusi kotimaa.....	176
5.1	Amerikkalaisen kasvatus - ja koulutusjärjestelmän taustaa	178
5.1.1	Pragmaattinen Dewey	182
5.1.2	Erik Homburger Erikson ja huolen vyöhyke	184
5.2	Amerikan suomalaiset lapset kasvatus- ja koulujärjestelmässä	186
5.2.1	Sijoittuminen ikätasoaan vastaavalle luokkatasolle	192
5.2.2	Amerikan suomalaiset nuoret ja korkeakouluopinnot.....	195
5.2.3	Aikuisen osa - kansalaisuutta hakeville iltakouluja ja työkouluja.....	200
5.3	Amerikan suomalaisten kasvatus- ja koulutuspyrkimykset	205
5.3.1	Kirkkokuntien koulutusjärjestelmä.....	207
5.3.2	Työväenliiton kasvatukselliset ja koulutukselliset pyrkimykset	209
5.3.3	Järjestelmällistä amerikkalaistamista.....	214
6	Tutkimuksen keskeiset tulokset tutkimuksellisessa kehyksessä	222
6.1	Historian ja modernin tutkimuksen välinen dialogia	237
6.2	Monikulttuurisuus kuten sen ymmärrämme	240
6.3	Tutkimus prosessina.....	244
6.4	Menneisyys meissä siltana tulevaan	245
	Lähteet.....	250
	Liitteet.....	262
	Liite 1. Koti (Home) Educational Monthly artikkeleita 1921-23	262
	Liite 2. The North American Review -artikkeleita 1885-1897	265

Taulukkoluetelo

Taulukko 1.	Amerikan siirtolaisten määrät Skandinaviassa vuosina 1907 ja 1910.....	38
Taulukko 2.	Suomen virallinen väkiluvun kehitys vuosina 1840-1890....	39
Taulukko 3.	Suomesta vuosina 1870-1929 lähtijöiden kokonaismäärästä 389 000 Amerikkaan suuntautunut siirtolaisuus.....	40
Taulukko 4.	Akkulturaatiostrategiat.....	43
Taulukko 5.	Vaasan läänin kutsunnat ja Amerikkaan lähdön vuoksi poissaolijat vuonna 1903.....	58
Taulukko 6.	Massachusettsin vankilan vangit kansalaisuuden ja lukutaidon mukaan (%) vuodelta 1869.....	71
Taulukko 7.	Amerikkalaisen yhteiskunnan ryhmät.....	77
Taulukko 8.	Sisilialaisten (n=241) ja hebrealaisten (n=290) poikien kallon mittaustulokset.....	82
Taulukko 9.	Amerikassa tai ulkomailla syntyneiden lasten vertailevat tulokset (n=ei mainittu lähteessä).....	83
Taulukko 10.	Ulkomailla lähetetyt rahamäärät (dollari \$) ja rahalähetyksen kohdemaat vuosina 1907-1909.....	104
Taulukko 11.	Kuolemaan johtaneet onnettomuudet työntekijöillä (%) kaivoksilla vuonna 1907 (n=806).....	140
Taulukko 12.	Maahanmuuttajan ikä ja kielitaitoisten osuus (%) maahanmuuton hetkellä (n=430).....	154
Taulukko 13.	Maassa vietetyt vuodet ja kielitaidon osaaminen (%) (n=2 408).....	154
Taulukko 14.	Maassa vietetty aika ja osuus ulkomaille matkustaneista (%) (n=4 104).....	169
Taulukko 15.	Avuntarpeen määriteltä syy sekä avun saamisen osuus (%) vuosina 1908-1909 (n=118 299, suomalaisia 185 henkilöä).....	170
Taulukko 16.	Sosiaaliavun jakautuminen (%) kansalaisuuden mukaan (n= 118 299, suomalaisia 185 henkilöä).....	171
Taulukko 17.	Siirtolaislasten osallistuminen (%) eri koulutusmuotoihin vuonna 1908 (n= 10 895).....	189
Taulukko 18.	Perusopetuksen alle 10-vuotiaiden ja yli 10-vuotiaiden lasten luokkavastaamattomuuden prosentit (n=9 517).....	194
Taulukko 19.	Speak English -amerikkalaistamisjärjestön lomakkeiden kysymyksiä siirtolaiskoteihin tarkoitettuun amerikkalaistamistyöhön.....	217
Taulukko 20.	Koti (Home)-lehdessä esitettyjä kysymyksiä lapsille ja nuorille kansallistuntemuksista.....	218
Taulukko 21.	Speak English -järjestön jäsenlukumäärät vuosina 1918-1921.....	219
Taulukko 22.	Koti (Home) -lehden artikkelit ja niiden päälinjat.....	231
Taulukko 23.	Ryhmän ja yhteiskunnan akkulturaatiostrategiat.....	234

Kuvioluettelo

Kuvio 1.	Akkulturaation ilmentymät. (Lähde: Berry J., Poortinga, Y.H., Segall, M.H. & Dasen, P.R.1992: 351).....	42
Kuvio 2.	Yhteiskunnan ja yksilön välisen luottamuksen (The Trust) prosessin rakenteet. (Sztompka 1999, 133).....	48
Kuvio 3.	Amerikkalaisen kerrostunut identiteetti. (Gordon 1964, 27).....	75
Kuvio 4.	Kulttuurinen transmissio ja akkulturaation prosessi (kts. Berry & Cavalli-Sforza 1986: Berry 2002, 20).....	90
Kuvio 5.	Akkulturaatioprosessi ja siihen vaikuttavat tekijät. (Berry 1997: Berry 2002, 363).....	91
Kuvio 6.	Maahantulijan ammatit vuosina 1907-1910 (n=4 056). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 53, 164.	99
Kuvio 7.	Suomalaisten maahantulijoiden ammattiryhmät vuosina 1907-1910. Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 53, 164.....	99
Kuvio 8.	Amerikassa syntyneiden, 6-16-vuotiaiden siirtolaispoikien (n=344) sijoittuminen (%) Lähde: (RIC 1911, doc. 633, tbl. 68, 60).....	131
Kuvio 9.	Amerikassa syntyneiden, 6-16-vuotiaiden siirtolaistyttöjen (n=313) sijoittuminen (%) Lähde: (RIC 1911, doc. 633, tbl. 68, 60).....	132
Kuvio 10.	Siirtolaispoikien (n=18 536) sijoittuminen (%) Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 25, 143.....	132
Kuvio 11.	Siirtolaistyttöjen (n=17 997) sijoittuminen (%). Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 25, 144.....	133
Kuvio 12.	Siirtolaismiesten lukutaito (n= 1098) maahantulon hetkellä (%). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 50, 58.....	151
Kuvio 13.	Siirtolaispoikien ja miesten luku - ja kirjoitustaito (n=1098) maahantulon hetkellä vuosina 1907-1910 (%). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 50, 58.....	151
Kuvio 14.	Naisten ja miesten (n=1 822) englannin kielen taito (%) Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 65, 73.....	152
Kuvio 15.	Siirtolaisten (n=512) kotien omistamisen muodot (henkilöä). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 42, 154.....	160
Kuvio 16.	Pienten lasten kasvun erityispiirteet. (Davis 1976, 114-115).....	181
Kuvio 17.	Ulkomaalaisyntyiset opettajat (n=49 067) Lähde: RIC doc. 747, tbl. 34, 55.....	192
Kuvio 18.	Luottamuksen rakentumisen prosessi tutkimusaineiston mukaan. (vrt. Sztompka 1999, 133).....	223
Kuvio 19.	Amerikan suomalaisten akkulturaation resurssit. (vrt. Berry 1997: Berry 2002, 363).....	226
Kuvio 20.	Lehtiartikkeleiden jako aihepiirien mukaan vuosina 1921-1923 (n=278).....	230

1 Johdanto

Siirtolaisuus, yhteiskuntien monimuotoisuus ja erityisesti Amerikan suomalainen siirtolaisuus ovat olleet mielenkiintoni kohteina vuosien ajan. Tämä tutkimus on kasvatushistoriallinen tutkimus Amerikan suomalaisen siirtolaisyhteisön elämästä ja heidän akkulturaatiopyrkimyksistään Yhdysvalloissa vuosina 1908-1923. Yhteiskuntien pyrkimykset monikulttuurisuuden ja moninaisuuden suhteen, eroavat vielä suuresti todellisuudesta. Yhä suurempi osa maista pyrkii kohti homogeenisempaa väestöpohjaa, vaikka maahanmuuton virrat odottavat niiden satamissa. Tämän aikakauden vähemmistöpoliittisia päätöksiä varten voidaan kääntää katse siirtolaisuuden historiaan. Siellä meitä odottavat hyvät ja huonot maahanmuuttopoliittiset ratkaisut kuin opetuksellisina esimerkkeinä sopeutumisen malleista. Historia voi jälleen opettaa vahvalla kädellään, mikäli sen aineistoille annetaan ääni.

Akkulturaatiotutkimus tutkii menneisyyden yhteisöjä, sillä eletyn elämän jäljet sisältävät yhteisön akkulturaatioprosessia kannattelevia, edistäviä tai estäviä tekijöitä. Yhteisön akkulturaation prosessiin tutustuminen on tärkeää siksi, että se auttaa ymmärtämään mistä sopeutumisen prosessi rakentuu, ja mitä siinä tulisi ottaa huomioon. Historian ja modernin akkulturaatiotutkimuksen vertailusta voidaan todeta, että maahanmuuttaneita yhteisöjä on tarkasteltu samoista näkökulmista aikakaudesta riippumatta. Naisten ja lasten asema, koulutus ja perheiden dynamiikka ovatkin olleet akkulturaatiotutkimuksen keskiössä niin 1900-luvun alussa kuin vuosisadan lopun tutkimuksessa. Historian näkökulmat ovat pääpiirteittäin muodostuneet tutkijoiden, kuten Handlin (1951, 1959, 1963), Dinnerstein (1975), Kero (1996,1997) ja Kero, Kostiainen ja Virtanen (1991) mukaan. Kirkpatrickin (1926) ja Anderssonin (2007) tutkimukset tuovat esiin elementtejä aikakauden rodullisista ja nationalistisista näkemyksistä. Tutkimuksen aikakautena yhteiskunnan vähemmistöpoliittiset käsitykset sävyttyivät rotuhygienialla eli käsityksellä rotujen ja kansallisuuksien hierarkiasta. Amerikkalainen yhteiskunta toteutti vähemmistöpolitiikassaan anglokonformistista käsitystä ja ihaili pohjoisen valkoisia rotuja, joissa se näki aineksia uuden ihmisen, amerikkalaisen, syntymiseen. Yksi aikakauden siirtolaistutkimuksen toistuvista aiheista onkin ollut älykkyyden ja rotujen välisen yhteyden määrittäminen. Kirkpatrick (1970) esittelee tutkimuksessaan tutkimustuloksia siirtolaislasten kouluvastaavuuden ja koulumenestymisen,

kansallisuuden ja älykkyyden korrelaatiosta. Amerikkalaisen yhteiskunnan kiinnostus lasten koulumenestystä kohtaan oli huomattavaa, myös Siirtolaisuuskomission raportit sisälsivät lasten koulumenestyksen mittauksia.

Akkulturaatiotutkimus tarjoaa näkökulman siihen, miten eri tavoin ja eri syistä, ihmiset luovat strategian etnisen kulttuurin säilyttämisen ja uuden kulttuurin omaksumisen välille. Se myös siis tutkii muutoksia etnisen kulttuurin olemuksessa, korvaamattomuudessa ja sen läsnäolon välttämättömyydestä. Tässä tutkimuksessa esitetään etninen kulttuuri siirtolaisen elämää tukevana ja rikastuttavana tekijänä. Kulttuuri ja sen harjoittaminen eivät ole sidottuja maahan, vaan ihmisiin, jotka jakavat yhteisen historiatietoisuuden. Siirtolaisyhteisöt pitivät yllä ja kannattelivat etnistä kulttuuria ja traditioita aikakauden sallimin ehdoin. Yhteisöillä oli myös akkulturaatiostressiä vaimentava ja säätelevä merkitys. Tutkimuksen ajankohdasta voidaan todeta se, että siirtolaisten akkulturaation pyrkimyksiin vaikuttivat ajan nationalistiset pyrkimykset ja rotuopilliset ihanteet. Ajankohta toi haasteen siitä, miten ylläpitää suomalaisuutta, ja samaan aikaan osoittaa lojaalisuutta amerikkalaista yhteiskuntaa kohtaan. Akkulturaatioprosessi eteni aikakauden määrittelemällä voimakkuudella.

Akkulturaation toteutumisesta realistista kuvausta tarjosi puolalaisen tutkija Florian Znanieckin ja amerikkalaisen sosiologi William I. Thomasin vuonna 1958 julkaisema viisisosainen tutkimussarja "The Polish Peasant in Europe and America" joka kohdistui Puolasta Amerikkaan suuntautuneeseen siirtolaisuuteen. Tutkimusaineistona toimivat siirtolaiskirjeet vuosina 1918-1920 vanhan Euroopan ja Amerikan välillä. Puolalainen maatyöläisten yhteisö antoi kasvot heikosta yhteiskunnallisesta liittymisestä, epäluottamuksen ilmapiiristä ja yhteisön mahdollisuuksista marginalisaatioon. Ilmosen (1931) mukaan suomalaisten menneisyys ja nykyisyys asettivat haasteita sille, että suomalaiset olisivat nauttineet amerikkalaisen yhteiskunnan täyttä hyväksyntää ja luottamusta. Tämä paine sai Amerikan suomalaiset jakautumaan niihin, jotka halusivat vahvemmin amerikkalaistua, ja siten osoittaa lojaalisuutta uutta maata kohtaan ja niihin, jotka halusivat vahvistaa suomalaisuuden heimoaatetta Kalevan hengessä, eli katse vahvasti kohti mennyttä maailmaa. Handlin (1951, 1963) kuvailee, kuinka siirtolaisuudessa tapahtuu kokonaisuuden pirstoutuminen osiin: maahan, sukuun ja kylään kiinnittyneen ihmisen siirtyminen elämään keskelle tuntematonta, vailla tuttuja kiinnikkeitä ihmisiin tai maahan. Siirtolaisille ei jäänyt muuta vaihtoehtoa, kuin ryhmytyä niihin kiinnikkeisiin, joita oli saatavilla. Työn, asuinlähiön, koulun, perheen tai harrasteiden kautta muukalaiselle tarjoutui mahdollisuus kiinnittyä uuden elämän säikeisiin. Ryhmytyminen poisti muukalaisuuden aiheuttamaa stressiä ja hämmennystä. Se voima ja vimma, jolla sitten harrastettiin, politisoitiin, tehtiin työtä tai käytiin koulua, saattoi myös liittyä koetun stressin määrään. Tahtotila amerikkalaistua nopeasti saattoikin kertoa tahtotilasta selviytyä, ei niinkään tahtotilasta hyljätä entinen isänmaa uuden tieltä. Kero (1996, 1997) esittää Amerikan

suomalaiskotien kasvattaneen lapsensa suomalaisen kielen ja kulttuurin tuntemukseen. Toisen polven Amerikan suomalaiset elivät todellisuudessa, jossa he tunsivat kahden eri maan, kielen ja kansalaisuuden tunnusmerkit: amerikkalaisen ja suomalaisen.

Historiatiedon lisäksi tarvitaan elementtejä yksilön ja ympäröivän maailman kulttuurin ja siihen kiinnittymisen mahdollisuuksista, joita on avattu Berger & Luckmannin (1966) ja Sztompkan (1991, 1993, 1999) tutkimuksissa. Gordon (1964) on esittänyt läpileikkausta amerikkalaisesta ihmisestä ja amerikkalaisuudesta sekä kuvaillut amerikkalaisen yhteiskunnan kerrostuneen rakenteen. Amerikkalaista kasvatustodellisuutta tutkimuksen aikakautena ovat kuvanneet Erikson (1976, 1982), ja Dewey (1940, 1976). Berger & Luckmann (1966) kuvailevat ihmisen minuuden olevan kerrostunut siten, että syntymäminuuden lisäksi muodostuu sosiokulttuurinen minuus, joka rakentuu vuorovaikutuksessa ympäröivän kulttuurin kanssa. Sosiokulttuurinen vaikutin on merkittävä, eikä sen vaikutus pysähdy tiettyyn vaiheeseen, vaan yksilö jatkaa kasvuaan läpi elämän aina kiinnittyneenä tai pyrkien kiinnittymään ympäröivään sosiokulttuuriseen ja psykologiseen maailmaan.

Amerikkalaisessa yhteiskunnassa vallitseva monikulttuurisuus tarkoitti monien kulttuurien olemassaoloa, joille yhteiskunta esitti vaatimuksen sulautua ja kasvaa kohti amerikkalaisuutta. On siis oletettavaa, että Amerikan suomalaisten akkulturaatiotutkimuksessa on myös kyse amerikkalaistamisen paineesta, joka kuului aikakauden vähemmistöpoliittiseen ajatteluun. ”Koska muukalainen ei kuulu mihinkään, hän voi tuntea yhteyttä kaikkeen, koko traditioon, ja tämä painottomuus kulttuurien ja perintöjen mittaamattomuudessa antaa hänelle huikean helppouden tunteen luoda uutta.” (Kristeva 1992, 40.) Siirtolaisuus ei ole ainoastaan luopumista, vaan se sisältää aina mahdollisuuden uuden luomiseen. Se voi olla mahdollisuus elämään, jossa täyttyvät menneisyyden tarpeet ja toiveet. Amerikan suomalainen yhteisö ja sen jäljet historiassa kertovat kyvystä uusiutua. Heidän elämänsä ei ollut ongelmatonta, mutta tutustumalla heidän tarinaansa voi saada tuntuman voimasta, joka heissä virtasi. Kuten Kristeva (1992) esittää, muukalaisuuteen liittyy mahdollisuus uuden luomiseen. Kyky ja tahto luoda uutta kertovat muukalaisen tulevaisuustoivosta. Epäluottamuksen ilmapiirissä on vaikeaa luoda vahvaa tulevaisuusvisiota. Luottamuksen ilmapiiri onkin parasta, mitä maahanmuuttaja voi saada ensilähjanaan vastaanottajaltaan. Tutkimuksessa Sztompka (1999) esittää yhteiskunnan sisäisen luottamuksen ilmapiirin tuottavat tasapainoisen, demokratiaan kykenevän yhteiskunnan. Vahvistamalla yhteiskunnan sisäistä luottamuksen ilmapiiriä, yhteiskunta kykenee pitämään kansalaiset rajojensa sisällä tarjoten heille merkityksellisen roolin ja yhteisen tulevaisuustoivon. Ihmisten kuuleminen ja osallistaminen ovat väylä psykologisesti turvallisen, luottamuksellisen ilmapiirin luomiseen. Pääasiat ovat tasapainon säilyttäminen, ihmisten perustarpeista huolehtiminen ja heidän kiinnittäminen osaksi yhteiskuntaa siten, että jokainen kokee elävänsä merkityksellistä elämää. Perheiden kautta voidaan vahvistaa yksilön

varhaista luottamuksellista kiinnittymistä sosiaaliseen ympäristöönsä. Tukemalla perheitä heidän kasvatustehtävässään, vahvistetaan luottamuksen ilmapiiriä yhteiskunnassa. Hän esittää tämän osallistavan tehtävän soveltuvan hyvin yhteiskunnan kasvatus- ja koulutusinstituutioille. (Sztompka 1999, 1991, 1993.)

”Juurtuminen on kenties tärkein ja väärinymmärretyin ihmissielun tarve” (Malkki 2012, 25). Juurettomuutta ja siirtolaisuutta löytyy kaikilta mantereilta, ja akkulturaatiotutkijoiden mukaan sen vaikutuksia elämän kulkuun tulisi tutkia enemmän. Tärkeää olisi myös käydä yhteiskunnallista keskustelua ja oppia tuntemaan akkulturaation prosessia, jotta yhteiskunta osaisi tuottaa viisasta maahanmuuttopolitiikkaa. Yhteiskuntien moninaisuuden ja monikulttuurisuuden aiheita tulisi tutkia aktiivisesti, jotta ymmärtäisimme maahanmuuton kohdalla säilyttämisen ja uuden luomisen merkitykset. Siitä syystä akkulturaation monet tutkimukset ja yhteiskunnallinen keskustelu ovat tärkeitä yhteiskunnallisia huoltotoimenpiteitä, jotta maahanmuuttopolitiikka muodostuu koeteltuna ja tarkasti harkittuna suunnitelmana. Kuitenkaan se ei voi toimia yksittäisten yhteisöjen strategia, sillä ne luovat omat prosessinsa ja strategiansa akkulturaation tahtotilastaan, ja siinä yhteiskunnalla on sivustaseuraajan rooli.

Tutkimusaiheissa on usein omakohtaisuus läsnä, kuten tässäkin tutkimuksessa. Omat juureni sijaitsevat pohjoisen Suomen rannikolla, ja vaikka olen vuosikymmenet elänyt satojen kilometrien päässä synnyinseudustani, ei ero ole ollut mahdotonta kestää, kunhan jotain tuttua on voitu saavuttaa uudessa elinympäristössä, kuten meri ja rantojen maisemat. Sopeutuminen on vaatinut tahtotilaa prosessin kestäessä kymmeniä vuosia. Siirtolaisuus on myös ollut läsnä aina, sillä osa sukuni miehistä ja naisista siirtyivät Amerikkaan siirtolaisuusvirtojen mukana 1900-luvun alkuvuosina. Heidän jälkeläisensä ovat saapuneet isovanhempiensa entiseen kotimaahan tarkoituksenaan saada kysymyksiin vastaukset, ja saavuttaa ymmärrys niitä ihmisiä kohtaan, jotka häikäisivät heitä erilaisuudellaan. Juurien tuntu on ollut heilläkin voimakas, ja se on kantanut halki sukupolvien.

Akkulturaatiossa on kyse yksilön ja ryhmän tahtotilasta toimia tietyn sopeutumisen strategian mukaan. Se on vahvasti yksilöllinen prosessi, sillä strategian suuntaukseen vaikuttavat monet yksilön ja ryhmän taustalla olevat, kontrolloimattomat ja kontrolloidut tekijät. Teoriakehyksistä ja prosessikuvauksista huolimatta, yksilölle siirtolaisuus merkitsee samoja aiheita riippumatta aikakaudesta tai mantereesta. Viimeiset näkymät kotirantoihin, ikävä ja kiipeäminen mahdottoman harjalle, ovat yhteistä henkistä kuormaa, jota maahanmuuttaja on kantanut ja kantaa edelleen. Jotta mahdottomasta tulee mahdollinen, se vaatii tahtotilaa ja voimaa, jonka alkulähteet sijaitsevat kaukana ajatusten horisonteissa.

Preeria yksin meidän

Tunnistan sinut; tiheässä sumussa, raskaassa työssä, keskellä painavaa kuormaa.
Tunnistan meidät, jotka kerran päätimme ottaa tämän kohtalon käsiimme, astuen
maahan,

jonka kesytämme ensin.

Sillä lapsemme syövät sen maan viljaa, ja löytävät onnensa sen taivaan alta,
jossa meidän kättemme työ, on ollut voimakas ja luja.

Ei suurempaa, kuin tietää, että lupaus onnesta asettuu lasteni eteen. Ei suurempaa
tässä elämässä, kuin ummistaa silmänsä päivän työn tehneenä, ja sukeltaa siniseen
hetkeen;
hetkeen, ennen auringon nousua.

Kuva 1. J. K. Lauttamus vaimoineen Saskatchewanin New
Finlandissa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

2 Tutkimuksen metodologinen viitekehys

”Miksi emme pidä historiallista tutkimusta kaiken lähtökohtana, kasvatus- ja koulutusajattelumme henkenä? Miksi meitä varoitetaan liiasta rationaalisuudesta sekä etnosentrisyydestä koulutusajattelussamme?” (Baker 2008.)

Historiatutkimus on orientaatiotiedettä, joka tähtää tulevaisuuteen. Historiallinen tutkimus lisää tietoa menneisyydestä, ja se myös antaa välineitä korjata ymmärrystämme sitä kohtaan. Sillä tehdään tulevaisuuden välineitä käsitellä menneisyyden jälkiä uudelleen, uudella ymmärryksellä ja uusista näkökulmista. Historiatutkimuksen tieto rakentaa myös tämänhetkistä yhteisöllisyyttämme, tuoden mukanaan vastuun. Tarjoamalla aktiivista ja sovellettavaa tietoa, osoittaa tutkija tuottavansa tulevaisuuden yhteisöille heidän mahdollisesti tarvitsemaansa tietoa. (Immonen 2001: Väntsi 2013, 257-258.) Historia luetaan Renvallin (1965) mukaan hyötytieteisiin, joilla on yleissivistävä merkitys, sillä se kuvaa ajallisesti rajattuja tapahtumia, ja antaa tietoa määritellyltä alueelta. Tällöin historia ei ole tieteenlaji, joka pyrkii ensisijaisesti soveltamaan tutkimustuloksiaan. Kuitenkin sen perustutkimuksen tuloksia voidaan käyttää soveltavassa tutkimuksessa.

Gadameriläisen tieteenkäsityksen mukaan historiallinen tutkimus tuottaa menneisyydestä tietoa, jolla luoda välineitä ymmärtää omaa aikaamme ja todellisuuttamme. Historiantutkimuksen tavoitteena on siis dialogi, joka luo välineitä huomista varten. (Immonen 2001, 23.) Gadamerin ajattelussa ihminen liittyy aina johonkin traditioon ja vaikutushistoriaan, sillä ihminen ei ole tyhjä tai tyhjenevä astia. Ymmärtävä ihmistiede lähtee oikeaan suuntaan silloin, kun tutkija vapautuu omista ennako-oletuksistaan, ja vapautuu ottamaan vastaan vuoropuhelun aineiston ja omien odotusten välillä. Näin oma horisontti voi sulautua yhteen tekstin tai vieraan kulttuurin edustaman horisontin kanssa. (Gadamer 1960: Raatikainen 2004, 96-97.) Aineiston tuottamaa kulkua ei siten voi etukäteen tietää, sillä ihmisten taustojen historioissa risteilevät monet vaikuttavat tekijät.

Elion (1997) mukaan kasvatuksen historian tutkimusalueet ovat menneisyyden kasvatusta- ja opetustilanteita sekä niissä käytettyjä keinoja tutkia ja kuvata näitä prosesseja. Kasvatustieteellinen historia puolestaan pyrkii kuvaamaan eri aikoina käytettyjä menetelmiä, ongelmanasettelua ja saavutettujen tulosten analysointia. Hän kokoaa ajatuksensa kasvatuksen historian merkityksestä jatkumoon, jossa menneisyyden kasvatustapahtumien tulokset antavat perspektiivin nykyisille ja tuleville suuntauksille. ”Nykyisten suuntausten, esimerkiksi progressiivisen pedagogiikan, ymmärtämiseksi on välttämätöntä asettaa ne laajempiin yhteyksiin kuin pelkkään nykyisyyteen”. (Kerlinger 1969: Elio 1977, 7.) Historiallisen tutkimuksen päätarkoitus ei siis ole tuottaa käyttötiedettä ja analyysiä, joka selittäisi nykyaikaa ja sen ilmiöitä. Kuitenkin Renvall näkee tieteen hyödyllisyyden, jos menneisyyden ilmiöt toteutuvat uudestaan uudessa muodossa. Jokainen tieteenala sisältää oman historiallisuutensa, joka Immosen (2001) mukaan selittää meille tämän päivän olemassaolomme osasia.

”Historian tieto on aktiivista tietoa. Monikerroksinen historia on läsnä jokaisessa nykyisyydessä ja sitä kautta se muovaa ihmiselle mahdolliseksi aukeavaa vaihtoehtojen kenttää. Historian läsnäolo on juuri tietoisuutta tällaisesta ainutlaatuisesta, erilaisten aikojen muodostamasta nykyajasta. Koska se kantaa erilaisia aikoja mukanaan, näiden aikojen tuntemus on edellytys sille, että me tunnemme itsemme. Se on edellytys myös sille, että voimme suuntautua kohti tulevaa.” (Immonen 1996, 2001.)

Immosen (1996) mukaan historiallisia ilmiöitä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti, sillä historiallinen ilmiö on aina luonteeltaan ainutkertainen. Kokonaisvaltaisuus ei kuitenkaan tarkoita aiheen kokonaisvaltaista uloskirjoittamista, tai taustojen täydellistä uloskaatoa. Gadameriläisyyden opetus on siinä, ettei ole tärkeää saada kohteesta kokonaisvaltaista kartoitusta. Oleellista on se, mitä rajattu tieto saa aikaan nykyisessä ymmärryksessämme. Historiallisen tutkimuksen tuloksena on siis mahdollista saavuttaa menneisyyden malleja ja esimerkkejä siten, että niistä voidaan luoda välineitä kohtaamaan nykyisyyttämme ja sen ilmiöitä. ”Hän tietää toisin - ja on myös mahdollista, että hän tietää paremmin”, sanoo Immonen kysyjän uudesta roolista ja tietoisuudesta. (Immonen 2001, 23.)

Tiede ja tutkimus rakentuvat tutkijan, mutta myös tiedeyhteisön arvoista (Immonen 2001: Väntsi 2013, 257). Historiantutkimuksen kohdalla arvokeskustelua käydään heti tutkimuksen alkumetreillä, sillä menneisyyden arvottamisen määrittämisellä on tärkeä sijansa. Menneisyyden oikeudenmukainen lähestyminen tarkoittaa sitä, että historiantutkimus lähestyy aiheita ja yhteisöjä ilman hierarkian ajatusta, hyväksyen kaikki sellaisenaan. Historiantutkimus ei siis voi sulkea mitään ryhmää tai asiaa pois tarkastelustaan. Kuitenkin tutkijan tapa kertoa menneisyydestä tuo aiheelle arvoa tai arvottomuuden tuntua. (Väntsi 2013, 267-268.)

Historiatutkimuksen kohde ei kuitenkaan automaattisesti asetu tukemaan tiettyä kohdetta tai yhteisöä, sillä on kyse aina myös tutkijan omasta tahtotilasta ja identifioimisesta, mikäli tutkimus halutaan kiinnittää ennalta määriteltyyn yhteisöön. Historiatutkimuksella on siis mahdollista ylettyä yleiseen tai kohdistaa tiettyyn yhteisöön tutkimuksen tuottamat välineet ja tieto. Väntsin (2013) mukaan marginaaliryhmien tutkiminen on tärkeää, sillä kokonaiskuva kulttuurista tulee ymmärrettävämmäksi pienien siivujen, ja marginaaliryhmien tutkimuksen kautta. Myös piilotetut, tai vaietut aiheet saavat äänen, kun tutkitaan marginaalissa olevia aiheita, kuten esimerkiksi vähemmistöryhmiä. Esimerkiksi naistutkimus voidaan luokitella marginaaliryhmän tutkimukseksi, sillä naisilla on ollut historiassa alisteinen asema yhteiskuntien kulttuureissa. Näin kulttuurihistoriallisella tutkimuksella on voitu tuoda menneisyyden naisten elämästä annettavaa tämän päivän keskustelulle.

Tutkimuksen kohdistamisen lisäksi myös ajallisen perspektiivin avaaminen on yksi historiatutkimuksen ulottuvuus. Menneisyyden avaaminen tässä ajassa, ja sen tuottaman tiedon tarjoileminen vasten tulevia aikoja, onnistuu vain historiaperspektiivin tutkimuksella. (Immonen 2001: Väntsi 2013, 260.) Amerikan suomalaisen yhteisön ja heidän akkulturaationsa tutkiminen voidaan tämän mukaan asettaa osaksi suomalaisuuden historiaa. Lisäksi se voi tuottaa välineitä ymmärtää akkulturaationprosessin sisältöä ja mekanismeja. Marginaalisen ryhmän tutkiminen voi yhtä lailla tuottaa tietoa tähän päivään, esimerkiksi sen vähemmistöpoliittisen keskustelun ja -strategian luomisen tueksi. Akkulturaatio kertoo sosiaalisesta toiminnasta, jossa yhteiskuntaan liittyminen tai liittymättömyys ovat keskiössä. Tältä osin tämä tutkimus kunnioittaa myös Weberin (1922) ajatusta ihmisen toiminnasta ja käyttäytymisestä, ja niiden ohuesta rajasta. Ihmisen toiminta on sosiaalista, mikäli siinä otetaan huomioon toisten ihmisten käyttäytyminen sen subjektiivisen merkityssisällön kautta, joka toiminnalle on annettu. (Weber 1922: Raatikainen 2004, 98-99).

Kivisto (2002) toteaa, että akkulturaatioprosessi on itsessään laaja prosessi, jonka lopputulosta voidaan arvioida vasta kymmenien ja satojen vuosien kuluttua. Akkulturaatioprosessin tarkastelu tämän mukaan on suositeltavaa tehdä menneisyyden aineistoista, mutta tämän päivän ymmärryksellä. Kulttuurien välistä psykologiaa (the Cross-Cultural Psychology) voidaan käyttää akkulturaatiotutkimuksen taustatieteenä, jonka perinteeseen on kuulunut tutkimuksessa *yhdistyvä* kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen metodologian dialogi. Esimerkkejä monipuolisista tutkimusmenetelmistä ja lähteistä esittävät Denzin ja Lincoln (2000b), joiden mukaan kvalitatiivinen tutkimus kulttuurien välisessä psykologiassa tutkii määrien laatuja, prosesseja ja merkityksiä, jotka eivät ole kvantitatiivisesti mitattavissa. Tutkimus mittaa sosiaalisesti rakentunutta realismia ja etsii vastauksia kysymykseen siitä, miten sosiaaliset kokemukset ovat muotoutuneet ja rakentaa niille merkityksiä. (Denzin & Lincoln 2000b: Berry 2002, 287.) Creswellin (1998) mukaan laadullisen tutkimuksen prosessissa yhdistyvät monet

tutkimuksen laadulliset ja määrälliset välineet ja traditiot, jotta tutkija pääsee luomaan monitasoista, mutta holistista kuvaa tutkimuskohteesta. (Creswell 1998: Berry ym. 1992). Silvermannin (1993) mukaan tutkimusperinteessä observaatio perustuu strukturoimattomiin haastatteluihin, tekstien ja dokumenttien analysointiin, mutta joskus tarvitaan kaikkien näiden yhdistelmää. (Silvermann 1993: Berry 2002, 288.)

Tutkimuksen sisällön etenemisestä voidaan todeta sen jakautuvan yleisen siirtolaisuuden ja Amerikan suomalaisuuden kuvauksiin. Yleisen kuvauksen pyrkimyksenä on luoda näkymää sosiaalisesta todellisuudesta, johon maahanmuuttaja päätyi. Siirtolaisuuden historian kuvauksissa lähdeaineistojen määrä on korkeimmillaan, sillä historiakuvaukset eivät ole pelkästään lähtölähteiden varassa. Kuitenkin lähtölähteet voivat tässä tutkimuksessa antaa eriteltyä tietoa Amerikan suomalaisten ja yleisesti siirtolaisten elämästä uudessa kotimaassa. Matkalle lähtijöiden kuvausten jälkeen esitetään tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja sen teoriat, joiden kautta tutkimusaineistoa kuljetetaan. Teoriaosuuden esittäminen on liitetty siirtolaisten elämän reunaehtoja kuvaavaan kappaleeseen. Nämä reunaehdot kuten matka, lähdön syyt, vastaanottajamaan ilmapiiri, ja aikakauden ideologiset arvot, loivat Amerikan suomalaisten elämän todellisuuden teoriakehyksen. Teorian sijoittaminen osaksi siirtolaisten yhteisön todellisuuden kuvauksia on tästä syystä perusteltua. Vastaanottajamaassa vallitseva, rodullista alkuperää huomioiva ideologia, sävytti osittain Amerikan suomalaistenkin elämää. Rotuopin aiheet liittyivät anglokonformististen arvojen aikakauteen, joka vallitsi tutkimusajankohtana Yhdysvalloissa. John Deweyn ja Erik H. Eriksonin kuvaukset amerikkalaisesta kasvatustajatteluista tukevat akkulturaatioteorian ajatusta vastaanottajamaan kasvatustajatteluun ilmapiirin merkityksestä. Tutkimus etenee esitellen niitä Amerikan suomalaista yhteisöä kannattelevia elementtejä, jotka ovat osa akkulturaatioasetelmaa. Näitä elementtejä olivat vastaanottajamaan ja lähtömaan kuvaukset, yhteisöä ja yksilöä kannattelevat tekijät kuten työ, luku- ja kirjoitustaito, ja osallistuminen koulutusjärjestelmään. Erityisen mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen aineisto oli RIC:n esittämä siirtolaisten sosiaaliturvan käytön laadullinen ja määrällinen esittely. Koulutusaiheiden kautta avautuu näkymä siirtolaisperheiden ja lasten tilanteeseen osana akkulturaation prosessia. Amerikan suomalaiset lapset astuvatkin yhteiskunnallisesti merkittävään asemaan amerikkalaistamistyössä. Tutkimuksen tuloksissa esitetään historiallisen aineiston tuottamat tulokset Amerikan suomalaisten akkulturaation prosessista, ja yhteisön akkulturaation tahtotilasta eli strategiasta. Tutkimus tuottaa aiheita nykyiseen maahanmuutonkeskusteluun tarjoten välineitä ymmärtää kotoutumisen prosessia, jota voidaan tarkastella tämän tutkimuksen esittämällä akkulturoitumisen prosessin ja yhteiskuntaan kiinnittymisen teoreettisilla välineillä.

2.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen ajanjakso

Tutkimus on muodostunut tutkijan hypoteettisista oletuksista, ajatuksista ja tutkimuksellisesta visiosta. Tätä visiota pyritään kuvaamaan tutkimuskysymyksillä, joiden tehtävänä on saada aineisto puhumaan sille esitettyjen kysymysten mukaisesti. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan vuosien 1908-1923 aikana Amerikan suomalaisen yhteisön elämää Yhdysvalloissa valitun aineiston perusteella, tarkastellen sitä kolmen pääongelman näkökulmasta. Teoreettisena kehyksenä tarkastelussa toimii akkulturaatioteoria ja sen strategian valintaan johtava prosessimalli. Ensimmäinen tutkimusongelma on selvittää, mistä aiheista Amerikan suomalaiset keskustelivat kasvatuksellisessa Koti (Home) -aikakausjulkaisussa? Siirtolaisten itse tuottamat sanoma- ja aikakauslehdet ilmaisevat siirtolaiskansan arvoja, pyrkimyksiä ja yleistä tahtotilaa siitä, mihin suuntaan yhteisön toivotaan etenevän. Lehti mainosti itseään Amerikan suomalaisten siirtolaisten kasvatuksellisena julkaisuna, joten lehden määrittelemä kasvatuksellisuus on erityisen mielenkiinnon kohteena, vaikka tutkimuksessa otetaankin huomioon kaikki lehden artikkelit kokonaiskuvan aikaansaamiseksi. Toinen tutkimusongelma on selvittää, mihin akkulturaation strategian suuntaan KH ohjasi Amerikan suomalaista yhteisöä? Akkulturaatiostrategia on yksilön tai yhteisön valitsema tahtotila, jonka mukaisesti he ovat päättäneet elää uudessa yhteiskunnassa. Mihin akkulturaatiostrategian suuntaan yhteisöä ohjattiin? Ohjasiko lehti kohti tiettyä akkulturaatiivista tahtotilaa? Kolmas tutkimuskysymys kartoittaa, mitkä olivat yhteisön akkulturaation resurssit? Resurssit esitetään Berryn (1997, 2002) akkulturaatiomallin ja Sztompkan (1999) yhteiskunnallisen luottamustekijän teoriakehyksen kautta. Kolmas tutkimuskysymys pitää sisällään pyrkimyksen syvempään tarkasteluun siitä, miten hahmotamme sopeutumisen prosessien etenemisen? Mitkä asiat siihen todellisuudessa vaikuttavat? Voidaanko akkulturaation resursseista todeta niiden olevan ajattomia elementtejä, jotka toimivat menneisyyden yhteisöillä ja myös tämän ajan kotoutumisen välineinä?

Tutkimus sijoittuu vuosille 1908-1923, jotka olivat Siirtolaisuuskomission raporttien ja Koti (Home) -lehden julkaisuvuodet. Raportit julkaistiin vuonna 1908, joista voidaan päätellä, miten siirtolaiset sijoittuivat uudessa maassa ja millaisia vahvuuksia tai heikkouksia heidän elämäänsä liittyi, eli mitkä olivat heidän akkulturaationsa resurssitekijät. Nämä aineistot esitetään seuraavissa kappaleissa yksityiskohtaisemmin. Tutkimusajankohta tuottaa lisäkysymyksiä siitä, millainen maa Yhdysvallat oli maahanmuuttajalle vuosina 1908-1923? Mitä viitteitä voidaan saada sen monikulttuurisuuden politiikasta? Tarkasteltava ajanjakso perustuu oletukseen siitä, että siirtolaisten suurimmat ryhmät olivat jo vahvasti uuden yhteiskunnan arjessa kiinni, perheellistyneet ja murrosvaiheessa oman etnisen kulttuurinsa säilyttämisen ja amerikkalaistumisen suhteen. Miten suomalaiset todellisuudessa sijoittuivat uudessa kotimaassaan ja joutuivatko he amerikkalaistamispaiveen alle? Miten he suhtautuivat amerikkalaistamiseen ja

amerikkalaisuuteen? Epäilemättä on haastavaa eritellä akkulturaatioprosessista eri vaihteita, sillä prosessi kuitenkin etenee yksilöllisesti. Kuitenkin voidaan olettaa, että ajanjaksolla siirtolaisperheiden kasvatustehtävä oli vielä olemassa, ja se saattoi pitää aktiivisena omaa etnistä pohdintaa.

Tutkimuskysymykset kohdistuvat merkittävästi historian aineistoon, mutta tutkimus pyrkii myös esittämään Amerikan suomalaisten akkulturaation prosessin ajattomana, aikakauteen sitoutumattomana ilmiönä. Se, mikä tapahtui silloin, voi tapahtua myös tänään samoin elementein ja reunaehdoin.

Siirtolaisuus on massoja, jotka liikkuvat kuin siirtolohkareet, siirtäen ja kuljettaen, maan kultaa; kokonaisia perheitä ja sukuja vieraalle mantereelle. Monikulttuurisuudesta kokemattomana, elämänsä ensimmäisellä matkalla, yksilön ja yhteisön rajat korostuivat. Kansallisuuksien tunnusmerkit loistivat kirkkaammin kuin koskaan aiemmin. Oma kieli ja omat ihmiset olivat nyt lähes arvokkain omaisuus, jota kuvitella saattoi.

2.2 Aineiston ja teorian dialogista lähdekritiikkiin

Foucault (1972) kuvaili historian traditionaaliseksi tehtäväksi muokata menneisyyden monumentteja tämän päivän dokumenteiksi siten, että se antoi äänen historian aineistolle. Historiaa hän kuvailee kollektiiviseksi muistoksi, jonka dokumentaatiomateriaalin pöyhiminen virkistää ja päivittää meille uuteen aikaan. Menneiden aikojen dokumenttien uudelleen organisoiminen, teemoittelu, sarjoittaminen ja tilastoiminen uudistavat tietoisuuttamme yhteiskunnasta ja sen suunnasta. Miten meidän tulisi kehittää dokumentointia, tai mitä meidän tulisi dokumentoida tästä ajasta tulevaa varten, jolloin me olemme historian tutkimuksen kohteina? (Foucault 1972, 7.) Tutkimuksessa tutkimuskirjallisuus, tutkimusaineisto ja tekstit muodostavat ajankuvauksen aiheesta. Foucaultlaisuuden mukaan historian aineistot tässä tutkimuksessa taipuvat esitettyyn näkökulmaan ja teoriakehykseen akkulturaatiosta.

Menneisyyden artefakteista tulee lähteitä vasta sitten, kun niille ryhdytään esittämään kysymyksiä. (Kaartinen & Korhonen 2005, 170.) Akkulturaation tutkiminen on asetettu tässä tutkimuksessa teoreettiseen viitekehykseen, jonka kautta aikakauden tuottama aineisto kuljetetaan. Historiallinen aineisto muodostuu artikkeleista ja raporteista, siirtolaisuuden aikalaisaineistosta ja tutkimuskirjallisuudesta. Tutkijalle on matkan varrella vahvistunut käsitys siitä, ettei akkulturaatio ole suoraviivainen prosessi, johon voisi vain asettaa aineistonsa. Akkulturaatioprosessin ymmärtäminen on ollut tärkeä osa tutkimuksellista matkaa, joka on vaatinut aikaa ja lukumetrejä. Mitä enemmän aihetta tutki, sitä vahvemmin aihe yksinkertaistui ja asettui sattumanvaraisuuden lain alle. Tämä tarkoittaa sitä, että prosessin kulkuun ja sisältöön vaikuttavat yhtä vahvasti aikakauden ilmapiiri, yksilön ja ryhmien taustatekijät, kuin myös vastaanottajamaan ja lähtömaan poliittinen ja

taloudellinen tilanne. Niistä muodostuivat ne elämän eväät, joita juuri tutkimuksen ajankohdan siirtolainen sai mukaansa, ja joilla heidän tuli selviytyä tulevista ajoista. Akkulturaatio on historiatutkimuksen ohella yhteiskunnallista tutkimusta, sillä akkulturaatiossa on kyse tahtotilasta liittyä uuteen yhteiskuntaan. Loppujen lopuksi on kyse vuoropuhelusta, jossa vastaanottajamaalla on kädessään yksi valttikortti: yhteiskunnallisen kiinnittymisen mahdollisuudet. Tämä prosessia avaava näkökulma haluaa kuljettaa lukijaa näkemään sen, miksi tutkimuksessa teorian ja aineiston välinen vuoropuhelu on välttämätöntä.

Tämä tutkimus on kasvatusthistoriallinen tutkimus, jonka tutkimuksellinen analyysi etenee sisällönanalyysin mukaisesti. Tutkimuksen empiria muodostuu kahdesta päälähteestä; Siirtolaisuuskomission (The Report of The Immigration Commission) eli RIC:in raporteista, vuosilta 1908-1911, ja kasvatuksellinen kuukausijulkaisu Koti (Home) -aikakauslehden eli KH:n artikkeleista vuosilta 1921-1923. Siirtolaisuuskomission raportit asettuvat John W. Berryn akkulturaatioprosessin teoriakehykseen, jossa siirtolaisten sopeutumisen prosessiin vaikuttavat elementit tulevat näkyviin. Berry (1997, 2002) esittää akkulturaatioprosessin tutkimukseen asetelmaa, joka kuvailee ne elementit, jotka vaikuttavat akkulturaatiostrategian valintaan. Näitä elementtejä ovat muun muassa yhteiskunnalliset tekijät vastaanottaja ja lähtömaassa, mutta myös yksilölliset tekijät, kuten muun muassa koulutus, ikä ja sosiaalinen verkosto. Näiden elementtien yhteisvaikutus tuottaa akkulturaatiostrategian, joka kuvastaa yksilön tai ryhmän akkulturaation tahtotilaa. Akkulturaatioprosessin elementtien rinnalle on liitetty myös Sztompkan (1999) yhteiskunnallisen luottamuksen rakentumisen malli (the Trust) tukemaan akkulturaation sisältämän sosiokulttuurisen ja psykologisen kiinnittymisen edellytyksiä. Ilman luottamuksen rakentumista ei ole kiinnittymistä uuteen kulttuurillisesti tai sosiaalisesti. Ilman luottamusta ei ole tulevaisuustoivoa, eikä tahtotilaa selviytyä muutoksesta. Siksi luottamustekijän on katsottu olevan tärkeä, prosessin ymmärtämistä syventävä tekijä, ja siksi se on lisätty perinteisen akkulturaatioprosessin rinnalle. Myös kulttuurisen trauman ja akkulturaatiivisen stressin kuvaaminen ovat osa prosessia ja sen eteenpäin vieviä tekijöitä

Amerikan suomalaisten julkaiseman, kasvatuksellisen Koti (Home) -aikakauslehden artikkeliaineisto soveltuu hyvin sisällönanalyysiin, sillä se edustaa valmista tekstiaineistoa. Aineiston läpikäyminen sisällönanalyysin keinoin ei voi kuitenkaan yksistään tuottaa tietoa akkulturaation prosessista ja sen hetkisestä pyrkimyksestä valita tietty strategia akkulturoitua. Aineisto tuottaa tuntuman siitä, mihin suuntaan yhteisö pyrki itse itseään ohjaamaan akkulturaation suhteen. Berryn (1997, 2002) nelikenttäinen strategiamalli antaa kehyksen, johon aineistoa voi sovitella.

Akkulturaation prosessia on kuitenkin myös syytä tutkia tarkemmin, ja siihen Siirtolaisuuskomission raportit tuottavat tietoa ihmisten sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta todellisuudesta. Näitä elementtejä voidaan kutsua myös

akkulturaatiota kantaviksi elementeiksi. Niiden kannattelun suunta voi olla joko prosessia edistävä, estävä tai hidastava. Kuten Salo (2015) toteaa, että aineiston ajattelemisen teorian kautta on kuin pistäisi töpselin seinään. (Deleuze & Gattari 2011: Aaltonen & Högbacka (toim.) 2015, 181.)

Mikäli tutkimukselle asetetaan tutkimusmetodiksi sisällönanalyysi, tulisi analyysiin olemukseen perehtyä realismin silmin. Sisällönanalyysin kohdalla on tärkeää tiedostaa, että aineistoa tulisi ajatella teorian kanssa. Pelkkä aineiston koodaaminen ja kategorisointi eivät voi riittää, jos pyrkimyksenä on tuottaa tavanomaisuuden kentästä irti astuvaa näkemystä. Aineiston ja teorian vuorovaikutteisuus on välttämätöntä, jotta aineisto aukeaisi kulkemaan uusia väyliä pitkin. (Aaltonen & Högbacka (toim.) 2015.) Kuitenkin aineiston teemoittelulla ja kategorisoinnilla voidaan tuottaa aihepiirejä aineistoista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Tässä tutkimuksessa teoriat ja aineistot ovat saatettu yhteen tuottamaan yhteistä horisontaalista näkymää aikakauden Amerikan suomalaisten akkulturaatiosta. Se voi myös tuottaa teoriakehyksen mallin, jonka avulla voidaan tarkastella tämän ajan siirtolaisten asemaa, heidän kotoutumistaan ja yhteiskuntaan liittymisen edellytyksiä.

Tutkimusprosessi alkoi KH-lehden artikkeleiden lukemisella ja analyysillä. Alkuvaiheeseen kuuluivat myös RIC-raporttien läpikäyminen kartoittaen ne raportit, joissa suomalaiset olivat edustettuina. Raporttien laajuus aineistona saatiin näin aluksi jo linjattua. Koska suomalaisten ryhmä oli vaatimaton lukumäärältään, oli tarkistettava se, että raportit muodostivat tarpeeksi vahvan aineiston. Huoli väistyi, sillä suomalaiset olivat pääosin hyvin edustettuina niissä raporteissa, joissa heidät mainitaan. Toisessa vaiheessa KH: n artikkeleista muodostettiin pääkategoriat, jotka muodostuivat kaikkien artikkeleiden jakamisesta teemojen alle. Teemat kuvastivat niitä aiheita, joista eniten julkaistiin artikkeleita lehdessä. Kyseessä oli siten määrällinen kategorisointi, eikä aineistolle asetettu olettamuksia teemojen sisällöistä. Ryhmittelyn jälkeen teemoista nostettiin vielä keskeisimmät teemat alaryhmiksi, joiden esiintyvyys oli merkittävää. Näistä merkittävien teemojen ryhmistä löytyisivät ne aiheet, joita lehden lukijakunnalle haluttiin painottaa. Aineisto käsiteltiin siis vahvasti määrällisen ilmentymän mukaan, sillä pyrkimyksenä oli saada käsitys niistä aiheista, joita KH halusi tarjota lukijoilleen. Pyrkimys oli kuitenkin edetä tahtotilan olettamusta kohti, eli ohjasiko KH lukijoitaan tiettyä strategian tahtotilaa kohti, ja mikä tämä strategia olisi?

Siirtolaisuuskomission raportit tuottivat akkulturaatioasetelmaan tietoa, joten yhtäaikaaisesti teoreettinen asetelma akkulturaatioprosessista alkoi täyttymään, ja siirtolaisryhmän voimavaratekijät alkoivat hahmottumaan. Teoreettinen asetelma ei voi kertoa yhteisön tunne- ja tahtotilaa, joten artikkeleiden lukeminen tuotti tietoa tähän. Lehti aineistona tuotti tietoa siirtolaisten arvoista, ihanteista ja pyrkimyksistä selviytyä uudessa yhteiskunnassa. Se edusti siirtolaisyhteisön sisällä olevaa kommunikaatiota ja sen sisäistä keskustelua. Aineistot tuottivat tietoa osittain samoista aihepiireistä, kuten koulutuksesta ja työstä. Lehti edusti siirtolaisyhteisön

itse itselleen tuottamaa aineistoa, jonka kirjoittajat olivat jo amerikkalaistuneita suomalaissiirtolaisia. Tämä asetelma osittain tuotti epäilyksen lehden vahvasta amerikkalaistamisen linjasta. Lehti kuitenkin esitteli itsensä kasvatuksellisenä julkaisuna, joten se oli itsessään painava syy ottaa se tarkasteluun. Siirtolaisuuskomission raportit edustavat yleisessä siirtolaisuushistorian aineistossa systemaattista, kyselyjen kautta tuotettuja raportteja pääsääntöisesti vuosilta 1908-1911. Aineistoa voidaan pitää luotettavana, sillä sen tilaaja Yhdysvaltain kongressi, oli todennäköisesti tarkka raporttien luotettavuudesta ja lopputuloksesta. Myös raporttien toteuttaja, Siirtolaisuuskomissio, koostui merkittävistä henkilöistä, ja antoi tämän kautta kuvan työprosessin läpinäkyvyydestä ja luotettavuudesta. Vahva oletus on ollut, että valittu aineisto kykenee vastaamaan tutkimusongelmiin ja toimimaan aikakauden äänenä siirtolaisuusyhteisölle.

Koti (Home) -lehden artikkeleiden ja Siirtolaisuuskomission raporttien lisäksi ajan kuvaa ja tulkinnan kehystä vahvistamassa ovat suomalaisista aikakaus- ja sanomalehdistä Sanomia Porista, Sanomalehti Tapio, Suomalainen, Pohjalainen, Louhi, Waasan lehti, Kokkola Sanomia Keski-Pohjanmaalta, Tampereen Sanomat, Karjalatar, Kotiliesi, Päivälehti sekä amerikkalainen The North American Review (NAR). Aikakaus- ja sanomalehdet sijoittuvat vuosien 1868-1938 välille. Siirtolaisuusinstituutin ja Turun yliopiston yleisen historian laitoksen aineistot, kuten kirje- ja sanomalehtikokoelmat ja aikalaiskirjallisuus siirtolaisuudesta, ovat antaneet tukea tulkintaan. Myös valokuvilla on oma asemansa tutkimuksessa ajan ja yhteisön kuvaajana. Kuva-aineisto on koottu KH-lehdestä ja Siirtolaisuusinstituutin kuvagalleriasta. Erityisesti KH:n kuva-aineiston esillä tuominen on tärkeää lähteen vähäisen käytön johdosta. Kuva-aineistot ovat saatavilla myös digitaalisessa muodossa osoitteissa <https://digi.kansalliskirjasto.fi/> ja <http://www.migrationinstitute.fi/>.

Tutkimuksen metodologia on tutkimuksen perusta, mutta ilman hyvää kirjoittamisen prosessia ei ole hyvää kirjoittamista eikä tutkimusta. Tekstin tuottaminen on aina tutkimuskohtaista, sillä jokainen tutkimus on ainutkertainen. Tutkimus on kirjallisuutta, sillä se on tuotettu kirjoittamisprosessin kautta, kuten mikä tahansa kirjallisuus, toteaa Alasuutari (1999, 280). Seuraavaksi käsitellään pääaineistoja ja niiden taustahistoriaa.

2.2.1 Koti (Home) -kasvatuksellinen aikakauslehti vuosina 1921-1923

Koti (Home) -kasvatuksellinen kuukausijulkaisu, oli Amerikan suomalaiselle siirtolaiskansalle suunnattu aikakauslehti. Koti (Home) -lehti, joka tässä tutkimuksessa lyhennetään KH, on ollut lähdeaineistona jo kirjoittajan kasvatustieteen pro gradu -työssä. Tuolloin pyrkimyksenä oli löytää Amerikan

suomalaisten keskuudessa julkaistu lehti, joka olisi keskittynyt kasvatukselliseen opastamiseen. Lehti löytyi Turun yliopiston pääkirjaston käsin selattavasta käsikirjastosta. Keskusteluissa Turun yliopiston historian laitoksen asiantuntijoiden kanssa, kävi ilmi, että lehti oli tuntematon lähde, eikä sitä oltu lainattu siirtolaisuustutkimuksissa. Pro gradu -työssä lehden käyttö oli vähäistä verrattuna siihen, kuinka ainutlaatuisesta aineistosta oli kyse, joten lehden tarkempi tutkimus oli paikallaan. Tämän tutkimusprosessin aikana on perehdytty myös muihin siirtolaisten julkaisemiin sanomalehtiin, kuten Amerikan Suometar ja Siirtolainen. 1900-luvun sanomalehtien sisältö osoittautui kuitenkin kirjavaksi aiheiden suhteen, artikkeleiden määrä uhkasi jäädä liian pieneksi, eikä aineiston saatavuus kronologisesti etenevinä vuosikertoina ollut varmaa. Lehden käyttöä pääaineistona puolsi siis ainakin kaksi

Kuva 2. KH:n näytenuumeron kansi vuodelta 1921

seikkaa. Lehti on aikakausjulkaisu, jonka useamman sivun pituisista artikkeleista olisi hyvä mahdollisuus tuoda siirtolaisten ääni kuuluville. Lisäksi lehden harvinaisuus tutkimusaineistona oli myös tärkeä tekijä. Vuosikerrat ovat sidottuna kovakantisiksi kirjoiksi, ja nyt lehteä on mahdollista lukea myös digitaalisena

versiona

Kansallisarkistossa, <https://digi.kansalliskirjasto.fi>.

Lehden perustaminen oli päätoimittajana toimineen Jussi Hinkkasen tahdonvoiman tulosta. Vuoden 1920 (tarkkoja päivämääriä tai vuosia ei ole mainittu) kevään tienoilla tehtiin pienimuotoinen koe kasvatuksellisen lehden näytenuumeroiden menekistä New Yorkissa. Hanke kohtasi liikaa vastoinkäymisiä edistyäkseen. Samanlainen yritys tehtiin Ohion

puolella, mutta aika ei näyttänyt olevan kypsä tämän tyyppiselle hankkeelle.

Ohion näytenuumerot eivät pohjustaneet minkäänlaista tulevaisuutta lehdelle. Näyttämisen halua täynnä olevat duluthelaiset olivat jo saavuttaneet paikallisesti niin voimakkaan kannatuksen idealle, että juuri paikallisin voimin lehti kuitenkin perustettaisiin. Vuonna 1920 lehden päätoimittaja Hinkkanen lupautui hankkimaan omin avuin kymmenen tuhatta dollaria lehden perustamiseksi. Lehden julkaisijana toimi Duluthissa sijaitseva The American Home Publishing Company. Vuonna 1921 lehden julkaisija sai 142 ilmoittajaa lehteen seuraavaksi vuodeksi. Yhtiöstä on ollut

niukasti tietoja saatavilla, jos sitä vertaa muihin kustantamoihin. Lehti painettiin Suomalais-Luterilaisen Kustannusliikkeen Kirjapainossa Michiganin Hancockissa.

Kuva 3. KH:n päätoimittaja Jussi Hinkkanen vuoden 1922 joulunumerossa (KH 1922, nro 8.10, 51)

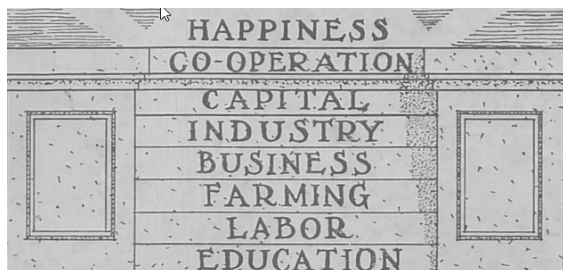
Kirjapaino oli alansa suurin suomalainen kustannusliike, joka omisti viisi sanomalehteä ja julkaisi myös kirjallisuutta. Kirjapaino oli perustettu ennen vuosisadan vaihdetta vuonna 1889.

Vuosien aikana KH julkaisi kymmenien Amerikan suomalaisten yritysten mainoksia sekä valokuvia yhteisön jäsenistä, jotka olivat jollain tavoin ansioituneet uudessa kotimaassaan. KH ilmestyi yhtäjaksoisesti vuodesta 1921 vuoteen 1923, ja se julkaisi ajanjaksolla yhteensä 14 numeroa, jotka olivat lehtikohtaiselta sivumäärältään noin 64-110 sivua. Lehden toimitukseen kuuluivat Helmi Warren ja Jussi Hinkkanen. Lehden kirjoittavia toimittajia olivat muun muassa Aino Aalto, Toivo Aartila, Jallu Honkonen, John Nelson ja Elli Suokas-Steinback. Lisäksi lehdellä oli vakituisina toimitusavustajina yli 40 Amerikan suomalaista kirjoittajaa. Lehti oli kaksikielinen ja sen artikkelit jakautuivat kolmen osaston kesken; English Department, Finnish Department ja Childrens and Young Peoples Department. Artikkelit jakautuivat lukijan kielitaidon mukaan joko englannin tai suomen kieliseen osastoon sillä ”kummallakaan kielellä ei yksinään voitaisi vanhempien ja lasten välisiä asioita käsitellä...Koti ilmestyy kaksikielisenä juuri sen vuoksi, että sen voi ottaa yhtä suurella hartaudella käteensä niin nuori kuin vanhakin. Kotimmehan ovat kaikkialla kaksikielisiä” (KH 1922, nro 1, 23.)

Lehti esitti, että toiminnallaan se pyrki ”puolustamaan hyvää ja vastustamaan paha.” Tärkeää olisi tukea niitä toimia, jotka puolustivat Amerikan suomalaista kotia ja amerikkalaista yhteiskuntaa. ”Tahdomme yhä uudelleen ja uudelleen vastata vanhempien kysymykseen, minne ovat lapsemme joutuneet?”, luvattiin toimituksen pääkirjoituksessa lehden näytenuumerossa.

”Tulkoon tästä uudesta tulokkaasta siirtokansamme Mooses, joka johtaa kansalaisiamme orjuudesta vapauteen, pimeydestä valkeuteen, puutteesta hyvinvointiin ja riitaisuudesta rauhan aikaan. Me olemme todellakin odottaneet tätä uutta tulokasta.” (KH 1921, näytenro, 13.)

Tärkeäksi koettiin kotien ja vanhempien kasvattajan tehtävä, jossa lehti halusi tehdä oman osuutensa. Sen pyrkimyksenä oli lähentää suomalaisten vanhempien ja heidän Amerikassa syntyneiden lastensa välejä:

Kuva 4. Koti (Home) -lehden toimintaa ohjaavat arvot (KH1922, nro 1, kansikuva)

”Tahdomme erikoisesti Amerikan suomalaisille vanhemmille vielä huomauttaa, että me avustamme heitä heidän lastensa etsimisessä. Ohjaamme lapsia vanhempiensa luo ja vanhempia lastensa luo, olemalla siltana vanhassa maassa syntyneitten vanhempien ja tässä maassa syntyneitten lasten välillä”. (KH 1922, nro 1, 23.)

Lehden kansikuvassa komeilivat johtosanat, joilla se halusi ohjastaa siirtokansaa kohti sivistyneempää ja valveutuneempaa Amerikan suomalaisuutta.

Mistä aiheista lehden artikkelit koostuivat? Yleissivistävien kirjoitusten aiheet liikkuivat laidasta laitaan, yleisen historian aiheista yhteiskunnallisiin pohdintoihin, kuten ”Vähän rikosprobleemia sosialistisessa valaistuksessa” (1922, nro 6, 46), ”Kieltolain aikaansaama hävitys” (1922, nro 6, 54) tai ”Nykyisen Englannin alkuperä” (1922, nro 6, 54). Amerikan suomalaisuutta, tai erityisesti Amerikan suomalaisia lapsia, tarkasteltiin niin heidän koulukelpoisuutensa kuin amerikkalaistamistyön toteuttajina. Koulujen johtohahmot kirjoittivat arvioita suomalaislapsista amerikkalaisessa koulussa ”Some experiences as a teacher of Finnish children” (1922, nro 6, 2), ”Poikiemme tulevaisuutta ajatellessa” (1923, nro 3, 118) ja amerikkalaistamisen realismista kouluissa, kuten artikkeli ”The Speak English Movement. in the St. Louis Co. Rural Schools” (1922, nro 7, 9).

Yleiset aiheet Amerikan suomalaisista olivat informatiivisia, kuten ”Amerikan suomalaiset sanomalehdet ja kustannusliikkeet” (1922, nro 3, 117), mutta myös uutta roolia, Amerikan suomalaisuutta pohtivia, kuten ”Tavumerkki-amerikkalaisuus ja oikea amerikkalaisuus” (1923, nro 11-12, 38) ja ”The Attitude of American born Children to their Foreign born parents in the work of Americanization” (1921, näyttenro, 2).

Kaunokirjallista ja kulttuurillista tuotosta edustivat runot ja kertomukset, kuten runot ”Siirtolaisen unelma” (1923, nro 11-12, 71) ja ”Sammon taontaan” (1923, nro 3, 135) tai muistelmia kertomuksessa ”Rintamamiehiä” (1922, nro 1, 35). Suomea tai suomalaisuutta esiteltiin lukijoille kirjoituksin kuten ”Mitä Suomesta voidaan tuoda Amerikkaan?” (1922, nro 1, 43) tai ”Sananen Suomen kansakouluista” (1922, nro 8-10, 40). Kulttuurista musiikki ja musiikin ammattilaisten esittelyt muodostivat vahvan alueen suomalaisuutta esittelevistä artikkeleista. Naisille suunnatut kirjoitukset olivat naisia rohkaisevia ja kannustavia, sillä siirtolaisnaisella riitti paljon uusia tehtäviä kotien sivistyksen ja raittiuden ylläpitämisessä. Amerikan suomalaisen naisen roolia tutkittiin eri näkökulmista kuten kirjoituksissa ”The New Women” (1922, nro 2, 13) ja ”Amerikan suomalainen nainen” (1923, nro 3, 129) sekä myös arvioivaan tyyliin ”Oi nainen, sinä olet helvetin portti” (1921, näytenro, 25).

KH piti naisten roolia tärkeänä siirtolaisyhteisössä ja myös yhteiskunnallisesti naisilla oli merkittävä rooli Amerikan suomalaisen yhteisön maineen kirkastajana. Tältä osin lehti ilmaisi naisen roolin kehittäjänä, kuten amerikkalainen yhteiskuntakin näin ilmaisi progressiivisella kaudellaan. Samalla se pyrki kuvailemaan Amerikan suomalaisia valveutuneena ja sivistyneenä yhteisönä, ja tätä suuntausta runsas määrä yleissivistäviä artikkeleita puolsi.

Kasvatusta koskevat kirjoitukset oli suunnattu nuorten, ei niinkään pienten lasten kasvatukseen. Lehti pyrki auttamaan perheitä nimenomaan nuorten kasvatustehtävässä. Lehden kasvatuksellisuus oli kahden eri sukupolven välille ymmärrystä ja realistista suhtautumista rakentavaa. Kasvaminen uudessa yhteiskunnassa oli realiteetti ja vanhempien tulisi se tiedostaa. KH pyrki opastamaan kasvattajia toimimaan ajan hengen mukaisesti. Ei ollut enää tavoiteltavaa kasvattaa nuoria uskonnollis-moraalissävytteisellä kaitselmuksella, vaan sallien ja mahdollistaen vapaamman kasvatuksen. Lehti opasti suomalaisia vahvasti sivistyksen tielle. Lehden kannanotto englannin kielen opetteluun oli hyvin realistinen ja johdonmukainen; kielitaito oli olennainen taito Amerikan suomalaiselle. Poikien sijoittumisesta ja kouluttautumisesta amerikkalaiseen yhteiskuntaan lehti kantoi huolta ja halusi ohjata vanhempia kiinnittämään aiheeseen huomionsa. Tyttöjen moraalissävytteinen kasvatusta oli entisen maan kaikuja, eikä kuuluisi enää amerikkalaisuuteen kasvavan nuoren kasvatukseen.

Suomalaislapset yllättivät opettajat älykkyydellään ja aktiivisuudellaan. KH toi tätä sanomaa yhteisölle suomalaislasten älykkyydestä ja hyvästä sopeutumisesta amerikkalaiselta yhteiskunnalta ja sen kouluilta, opettajilta ja koulutarkastajilta. Aikuisetkin saivat kiitosta osallistumalla ahkerasti aikuiskoulutukseen. Koulutus tarjosi myös mahdollisuuden erottautua muista kansallisuuksista, sillä kilpailu ja kilvoittelu ei tapahtunut yhteiskunnan ja siirtolaisten välillä, vaan siirtolaisryhmien välillä, kuten KH asian ilmaisi.

Lehden artikkelit käsitellään sisällönanalyysillä nostoen artikkeleista pääkategoriat ja niiden alaryhmät artikkeleiden esiintymistiheyden perusteella.

Ensimmäisen analyysivaiheen mukainen jaottelu ja näistä vahvimmin esillä olleista artikkeleista muodostuvat pääkategoriat, joita tässä tutkimuksessa on 7 kappaletta. Pääkategorian ryhmiä tarkastellaan tutkimuskysymyksen mukaisista aiheista, eli akkulturaation pyrkimyksen ja tahtotilan näkökulmasta. Mihin akkulturaation strategian suuntaan KH eniten ohjaa lukijoitaan? Mistä aiheista lehdessä kirjoitettiin?

Lehden elinkaari oli siirtolaislehdille tyypillisesti lyhyt. Tutkimuksessa ovat mukana kaikki lehden numerot tältä ajanjaksolta. Vuonna 1921 ilmestyi Kodin näytenumero Duluthissa, Minnesotassa. Sata suomalaisamerikkalaista liikemiestä, farmaria ja korkeammin koulutettua siirtolaista sitoutuivat kannattamaan taloudellisesti uutta lehteä. Lehden sanoman vaikuttavuudesta on haastavaa todeta muuta, kuin että lehden tavoitteena oli saada 10 000 asiakasta, ja tähän tavoitteeseen lehti ei yltänyt, vaikka lehden kotiseudulla Duluthissa, oli arviolta tuhansia lukijoita. Syitä elinkaaren lyhyteen on vaikea määritellä tästä ajasta. Olivatko syynä lehden artikkeleiden aiheet ja lukijakunnan intressien kohtaamattomuus? Oliko lehti aikanaan kallis? Miten lehti tavoitti mainoksillaan lukijakuntaansa? Elinkaaren pituudesta huolimatta, lehti toimi kuten lupasi, eli tuki Amerikan suomalaista siirtolaisyhteisöä heidän kasvatuksellisessa tehtävässään, eli toimi kasvatuksellisen tiedon tarjoajana.

2.2.2 Siirtolaisuuskomission raportit

Vuonna 1907 perusti Yhdysvaltain kongressi Siirtolaisuuskomission (The Immigration Commission). Komissio koostui puheenjohtajasta, sihteereistä, esittelijöistä ja tilastoasiantuntijasta. Senaattori William P. Dillingham toimi puheenjohtajana ja sihteerinä toimivat Morton E. Crane, W.W. Husband ja C.S. Atkinson. Komission jäseninä toimivat senaattori Henry Lodge, senaattori Asbury C. Latimer, senaattori Anselm J. McLaurin ja senaattori Le Roy Percy. Esittelijöinä toimivat Benjamin P. Howell, William S. Bennet, John L. Burnett, Charles P. Neill, Jeremiah W. Jenks ja William R. Wheeler. Tilastotieteen asiantuntijan tehtävässä toimi Fred C. Croxton. Komission tehtäväksi asetettiin tuottaa täysi selonteko Yhdysvaltain siirtolaisuudesta. Tutkimustyön suorittamiseksi tutkijoille annettiin valtuudet lähettää kyselyitä maan siirtolaisille sekä taloudellinen vapaus matkustaa ja rekrytoida tutkimushenkilöstöä tarvittava määrä. Taloudellisia tai juridisia rajoitteita ei siis asetettu komission työlle. Tutkimustuloksiin liittyen tutkijat lisäsivät näkemyksensä mukaiset toimenpidesuosituksen, ja raportit toimenpidesuosituksineen lähetettiin Yhdysvaltain Kongressille.

Siirtolaisuuskomission (RIC) raportit ovat siirtolaisuustutkimuksessa tähän mennessä vähän käytetty aineisto. Raporteista löytyy tietoa, jonka siirtolaisuuden tutkijat ovat todenneet haastaviksi löytää, kuten lasten sijoittumiset seurakuntien kouluihin. Lisäksi siirtolaislasten sijoittuminen yhteiskuntaan ennen kouluikää, eli

päiväkoteihin, sekä lasten ikätason mukainen sijoittuminen koulutusjärjestelmään ovat harvinaisia tietoja Amerikan suomalaisessa siirtolaisuustutkimuksessa. Tähän tutkimukseen raportit on valittu toiseksi päälähteeksi siitä syystä, että niiden kautta voidaan tuottaa tietoa niistä tekijöistä, jotka olivat mukana siirtolaisen akkulturaation prosessissa, eli ne tuottivat tietoa yksilön taustatekijöistä ja yksilön sijoittumisesta uuteen maahan ja yhteiskuntaan.

Siirtolaisuuskomission työ käsitti yhteensä 42 raporttijulkaisua, ja yksittäinen raportti koostui keskimäärin 900 sivusta. Siirtolaisuuskomission raportit (The Reports of The Immigration Commission), josta tutkimuksessa käytetään lyhennystä RIC, koottiin yhtäjaksoisesti vuosien 1908-1910 välisenä aikana tehdyistä kyselyistä siirtolaisyhteisöissä ympäri maata. Raporttien julkaisijana toimi Government Printing Office Washingtonissa. Harvardin yliopiston kirjaston kokoelmiin kuuluvat raportit ovat nähtävissä muun muassa Turun yliopiston kirjastossa, ja niihin voi tutustua myös digitaalisena versiona Internet Archiven sivuilla, <https://archive.org>. Raportit esiteltiin kongressille ja julkaistiin painettuna versiona vuonna 1911. Puutteellista raportoinnissa oli se, ettei kootussa raportissa aina selkeästi mainittu miltä vuodelta raporttien tiedot ovat, tai minä vuonna kysely tähän raporttiin on tehty. Raporttien lukijan tulee siis olettaa, että kyselyt on toteutettu vuosien 1908-1910 välisenä aikana.

Siirtolaisuuskomissio asetettiin tutkimaan ja antamaan tietoa siirtolaisten elämästä ja elinolosuhteista Yhdysvaltain viranomaisille, senaatille ja kansalaisille. Tutkimuskohteet olivat siirtolaisten asuttamia osavaltioita ja kaupunkeja, työyhteisöjä ja järjestöjä, jotka auttoivat siirtolaisia uuden elämän alkuun. Siirtolaisuuskomissio teki myös tutkimusmatkan vuonna 1908 niihin maihin, joista siirtolaisia Amerikkaan tuli.

Raportit koostuivat eri puolilla Yhdysvaltoja tehdyistä kyselyistä, jotka kohdistuivat tiettyjen alueiden siirtolaisyhteisöihin. Kyselyjä lähetettiin suurimpiin osavaltioihin ja niiden siirtolaisuuskeskittymien kaupunkeihin, kuten New Yorkiin, Ohioon, Minnesotaon, Massachusettsiin, Kaliforniaan, Wisconsiniin ja Nebraskaan. Kaupunkien määrä vaihteli kyselyn aiheen mukaan, ja esimerkiksi lasten koulunkäyntiä selvittävässä kyselyssä mukana oli 40-50 kaupunkia. Kaupungit valikoituivat tutkimukseen mukaan niiden mahdollisimman kattavan rodullisen edustuksen ja maantieteellisen kattavuuden ja siirtolaisuusyhteisön riittävän koon mukaan. Tavoitteena on ollut saavuttaa mahdollisimman suuri kattavuus siirtolaisväestöstä, ja esimerkiksi siirtolaislasten koulunkäyntiä koskevassa raportissa mukana oli mukana yli 2 miljoonaa lasta, ja opettajia noin 50 000 valtion ja seurakuntien kouluista. Kyselyn tulokset jaoteltiin vastaajien isän kansallisuuden tai rodun mukaan. Amerikkalaiset isät, siis Yhdysvalloissa syntyneet isät jakautuivat mustan, valkoisen, intiaani tai aasialaisen rodun mukaan. Ulkomailta syntyneiden isien kansallisuus määräytyi Yhdysvaltain maahanmuuttoviraston virallisen luokituksen mukaan.

Miten Siirtolaisuuskomissio määritteli suomalaisen rodun ja kansallisuuden? Komission pyrkimyksenä oli sanoutua irti aikakauden etnologisesta ja rotuhygienisestä ajattelusta, ja se halusi jaotella siirtolaisryhmät heidän syntyperänsä, ei rodun piirteiden mukaan. Suomalaisen kansan määrittelemisen ei ollut yksiselitteistä, sillä sen määriteltiin koostuvan todellisista suomalaisista (the True Finnish), sekä pienemmistä siperialaisista ja karjalaisista ryhmistä. Suomalaisten piirteet muistuttivat kuitenkin enemmässä määrin Skandinavian kansallisuuksien piirteitä. Suomalaiset joskus sekoitettiin ruotsalaisiin, mutta erikoisen kielensä kautta he säilyttivät autenttisen asemansa. Tutkimuksessa käytetään nimitystä ja kirjoitusasua Amerikan suomalaiset, ei amerikan suomalaiset. Tämä oli Koti (Home)-lehden käyttämä kirjoitusasu, ja siksi myös tutkimuksessa mukana.

Mistä aiheista komissioraporttien kyselyt koostuivat? Tarkoituksena oli kartoittaa lähtijöiden elinolosuhteita, lähdön motiiveja, maiden siirtolaisuuspolitiikkaa ja yleistä suhtautumista siirtolaisuuteen. Siirtolaisten sosiaalis-taloudellista todellisuutta kuvailtiin raportoimalla työväestön elämästä, lasten mahdollisuuksista osallistua koulutukseen, lapsityövoimasta, sosiaaliturvan ja sairaalahoidon käyttämisen muodoista, asumisjärjestelyistä, rikollisuustilastoista ja maasta karkottamisen syistä. Raportit antoivat tietoa niin yksilön taustatekijöistä, kuten muun muassa yksilön kielitaidosta, ikärakenteesta, koulutuksellisesta taustasta sekä aikaisemmasta työkokemuksesta. Raporteissa kuvattiin myös yksittäisiä ilmiöitä, kuten valkoista ihmiskauppaa, ammattiyhdistyksiin kuulumista ja siirtolaisnaisten lapsilukumääriä ja perhesuhteita. Aikakautta kuvaava, etnografinen raportti, esitteli eri kansallisuuksien tyypillisten piirteiden, kuten kallon muodon, muuntumista uuden ympäristön ja siirtolaisuuden myötä. RIC piti amerikkalaista yhteiskuntaa ympäristönä, johon äidin muuttaminen tuotti vuosien päästä syntyvälle lapselle fyysisiä muutoksia. RIC totesi, että näin osoitettu rodullisten piirteiden periytyvyys ja rotujen sekoittuminen olivat tulevaisuuden haaste Amerikassa, ja joita tulisi tutkia laajemmin tulevaisuudessa.

Tutkimusmateriaalina Siirtolaisuuskomission raportit ovat laaja aineisto. Suomalaisen esiintyvyys raporteissa on osittain rajoittunutta, sillä kyselyyn vastaajia tulee olla vähintään 20, jotta ryhmä otetaan kyselyn raportointiin mukaan. Tämä toisaalta voi pudottaa monesta raportista pienten siirtolaisryhmien vastaukset pois. Tähän tutkimukseen ovat valikoituneet ne raportit, joissa suomalaiset (Finnish) ovat mukana. Tutkimukseen raporteista valittiin ne aiheet, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen siirtolaisten akkulturaatioprosessin taustatekijöistä ja näin ne voitiin sijoittaa akkulturaatioasetelman teoriakehykseen. Lisäksi raportit tuottivat tietoa siitä, miten Amerikan suomalaiset olivat sijoittuneet maahan, ja mistä tekijöistä muodostui heidän arkinen todellisuus.

3 Siirtolaisuus 1900-luvun alun Yhdysvalloissa

Millainen oli se ihmeellinen maa, joka houkutti tuhansien ihmisten siirtolaisvirtoja satamiinsa? Millainen oli maan monikulttuurisuuden synty, ja missä vaiheessa suomalaisista tuli osa sen historiaa? Millaisia olivat nuo urheat miehet ja pelkäämättömät naiset, jotka lähtivät valtameren ylittävälle matkalle, kohti uutta kotimaataan, Amerikan Yhdysvaltoja? Miten heidät otettiin vastaan, ja millaiset mahdollisuudet heillä oli tulla osaksi uutta yhteiskuntaa ja sen kansaa, amerikkalaisiksi?

Kansojen syntyhistorioita ja tarinoita on niin paljon, kuin on kansakuntia. Niin kutsutun juurtumisteorian mukaan amerikkalaisuuden synty nähdään Euroopasta tulleiden itujen (germs) juurtumisena Pohjois-Amerikan maaperään. He luovat sivistyneen yhteiskunnan, ja kohtaavat alkuperäiskansat ja villin rajaseudun. Sivistyneen yhteiskunnan ja villin rajaseudun vuoropuhelusta muodostuu maaperä, josta amerikkalaisuus versoo. Tähän maaperään juurtuminen, eli adaptaatio, on ollut ensimmäinen ajatus sopeutumisesta tai sulautumisesta amerikkalaisuuteen. Koska yhteistä verenperimää, kulttuuria, kieltä eikä uskontoa ole, tulee kansallistunteen perustua tarinaan, mytologiaan. Maahanmuuttajan tehtäväksi jää omaksua tuo mytologia, jotta voidaan ymmärtää mitä amerikkalaisuus on. (Henriksson 1990.)

"Wierasten lapset ovat rakentavat sinun muurisi ja heidän kuninkaansa ovat palvelevat sinua. Ja sinun porttisi ovat aina pidettävät avoinna yötä ja päivää, että kuljettavat että kansan walta tulisi sinulle ja heidän kuninkaansa tänne. Pienestä tulee tuhat ja vähäisestä voimakas kansa; minä Herra sallin sen nopeasti tulla aikansa. Nämä profeetta Jesajan sanat sowittiwat Amerikan suureen tasavaltaan juurikuin olivatkin sitä varten kirjoitetut". (Amerikan suomalainen lehti 1888, nro 39: Melkas 1996.)

Yleisen käsityksen mukaan intiaanien esi-isät vaelsivat Aasiasta noin 40 000-60 000 vuotta sitten Beringinsalmen jäätietä pitkin. Jo varhain 500-luvulla tiedetään roomalaisten ja foinikialaisten tehneet purjehduksia uuden mantereen vesillä. Myös viikinkien tiedetään liikkuneen Grönlannin ja Newfoundlandin välisillä vesillä, ja he perustivatkin siirtokunnan Grönlantiin vuonna 986. Vaikka pohjoismainen yhteisö

loppui 1400-luvulla, säilyivät tiedot kalaisista vesistä viikinkien hallussa. Vuonna 1497 löysi tutkimusmatkailija John Cabot Newfoundlandin rannan. Myöhemmin vesiteitä purjehtivat muun muassa Cristoffer Kolumbus ja Marco Polo. Löytöretkeilijöiden matkakertomukset sisälsivät ensimmäisiä mainintoja ihmeellisestä, uudesta maailmasta. Espanjalaiset, ranskalaiset ja hollantilaiset olivat ensimmäisinä valloittamassa mannerta. Kaupankäynnin mahdollisuudet ja luonnonrikkauudet ruokkivat alkuaikojen valloituksia. Maanosan eurooppalaiseen virtoihin liittyvät suomalaisetkin emämaansa Ruotsin kautta. Suurvalta Ruotsikin perusti oman kauppapaikkansa Delaware-joen varteen.

Osan asukkaistaan vuonna 1638 perustettu Fort Kristiina sai Värmlannin suomalaisista. Kaskeamisviljelyn jatkaminen oli haasteellista, ja suuria muutoksia olisi ollut tulossa metsäalueiden suomalaisille. Pakotettuna ja osittain vapaaehtoisesti lähtivät metsien ja maaseudun suomalaiset uudelle maalle. Maahanmuuttajien elämä ei liikkunut samoja valloitusten reittejä pitkin, kuin mitä eurooppalaisten uudisasukkaat toteuttivat.

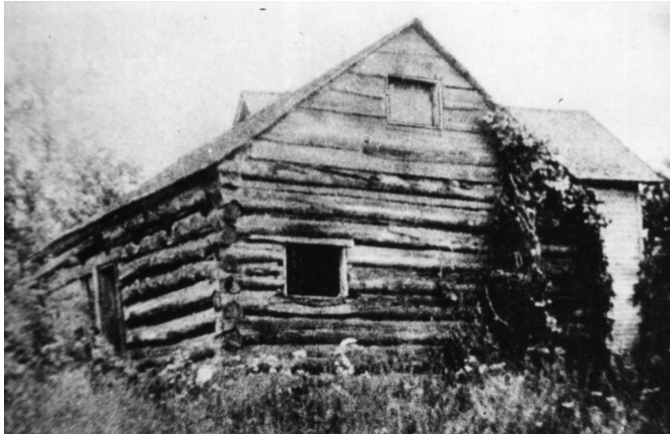
Ruotsalaiset ja suomalaiset pystyivät ottamaan elinympäristön haltuunsa, sillä olivathan he tottuneet asumaan luonnon armoilla lumen ja kylmyyden keskellä. He eivät olleet yhtä avuttomia kuin muut eurooppalaiset Amerikan metsissä. He eivät olleet riippuvaisia alkuperäiskansan avusta. He rakensivat itse talonsa, ryhtyivät viljelemään maata ja metsästäivät riistaa. Intiaanien ja suomalaisten välille ei syntynyt

maakiistoja, sillä he jakoivat samat metsät marjoiheen ja kummankin asumuksen keskellä lämpenivät pyhät saunat. (Henriksson 1990.)

Amerikan manner asutettiin monikerroksellisesti espanjalaisten, ranskalaisten, englantilaisten ja hollantilaisten toimesta. Maiden ja maanosien sisäisten politiikan ja sotien seuraukset tulivat myös Uudelle mantereelle, ja näin muun muassa Hollannille kuulunut tärkein satama New York, annettiin Englannin kuningas Jaakolle hollantilaissotien jälkeen. Vuonna 1685 Jaakosta tuli Englannin kuningas ja New York muuttui kruunun maaksi. Englannintaminen saattoi alkaa saman tien. Kaupungin kulttuurissosiaalisella pohjalla olivat kuitenkin eurooppalaiset kansojen, kielten, uskontojen ja

Kuva 5. Delaware-joen varrella sijaitsee Finland-niminen asuinpaikka. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Kuva 6. Delawaren uudisasukkaiden 1600-luvun hirsitalo Pennsylvaniassa (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

kulttuurien kerrostumat. Suvaitsevaisuus oli ainoa vaihtoehto yhteiselolle. Myöskin lukuisten uskontojen kaupungissa oli järkevämpää perustaa siviilihallinto, kuin pakottaa kansojen kirjoja yhden uskonnon alle. Uskonnottomuus oli siis yhtä mahdollinen kuin kiivas uskonnollisuus. (Henriksson 1990.) Jälkeenpäin tulleet pienemmät eurooppalaiset ryhmät kuten esimerkiksi skandinaavit, edustivat poikkeavaa kulttuuria ja kieliryhmää. Näistä vanhaan siirtolaisuusaaltoon kuuluvista ryhmistä on käytetty nimitystä näkymättömät siirtolaiset (invisible immigrants). (Erickson 1972: Kivisto 2002, 48.) Nämä ”*maan hiljaiset*” olivat tärkeitä Amerikan mantereen asuttajia. Heistä osa asutti syrjäisiä seutuja Keski-Lännessä ja myöhemmin Tyynen valtameren puoleisen rannikon. (Kivisto 2002, 48.) He olivat kuitenkin niitä, kenen tehtäväksi jäi sopeutuminen Pohjois-Amerikan maaperään.

Kivisto (2002) muistuttaa valtasuhteista, jotka muodostettiin juuri näinä maahan saapumisen vuosikymmeninä. Kuka oli ensin, sen olkoon määräysvalta. Englantilaisten maahantulo enemmistönä tarkoitti myös heidän yhteiskuntarakenteensa, kielensä ja kulttuurinsa saapumista. Tästä esikoisasemasta seurasi se, että brittiläinen yhteiskuntamalli, instituutiot ja lait, sekä englannin kieli olivat uuden yhteiskunnan kyseenalaistamaton järjestys. Ne liukuivat luonnollisesti valtakulttuuriksi. (Kivisto 1995, 117-24: Kivisto 2002, 48.) Kuitenkaan ennen pitkää englantilaisuuden ylläpitäminen valtameren kummallakin puolelle, Englannissa ja Amerikassa, ei onnistunut. Pohjois-Amerikan vallankumous ja siirtokuntien kapina etenivät kohti vuoden 1776 itsenäisyysjulistusta. Julistus ei kuitenkaan lopettanut maan sisäisiä kiistoja siirtokuntien välillä. Silti maan monikulttuurisuuden ja amerikkalaisuuden synnyn näkökulmasta, itsenäisyysjulistus oli avaus amerikkalaisuuden ja uuden aikakauden syntymiselle. Se julisti, että hallitukset ovat ihmisten tekemiä, ja niiden johtajat ihmisten asettamia. Jumalallinen käsi ei tee muutosta, vaan ihmiset. Kaikki ihmiset ovat keskenään tasa-arvoisia, ja heitä kaikkia

koskevat ne luovuttamattomat oikeudet, kuten elämä, vapaus ja pyrkimys onneen. (Henriksson 1990.)

Vuonna 1766 George Washington kirjoittaa kirjeen kapteeni John Thompsonille. Washington on uransa alkutaipaleella, ja oli nauttinut pormestarin toimesta jo useamman kauden ajan Fairfaxin osavaltiossa. Hänen huolenaan on orja Tom, jota koskien hän pyytää kapteeni Thompsonilta palvelusta. ” With this letter comes a Negro (Tom), which I beg the favor of you to sell in any of the islands you may go to, for whatever he will fetch, and bring me in return from him...” Orjan myynnistä saatavilla tuloilla toiveena oli tuoda maahan vahvoja viinaksia ja makeita hedelmiä. Myytävänä oleva orja ansaitsee kehuja, sillä hän on poikkeuksellisesti terve, ja vahva.” He is exceeding healthy, strong, and good at the hoe.” Hän lausuu kapteenille kuitenkin varoituksen sanan tulevista vaikeuksista orjan suhteen, joten käsirautojen pitäminen merimatkan aikana olisi hyvin perusteltua. “Least he should attempt his escape it, keep him handcuffed till you get to sea, or in the bay, after which I doubt not but you make him very useful to you”. (Padover 1955, 70.) Onni ja vapaus eivät kuitenkaan koskeneet kaikkia kansalaisia. Kerrostumien yhteiskunnassa rotu tulisi olemaan kohtalo vielä pitkän aikaan.

3.1 Matkalle lähtijät

Vuosina 1801-1908 Eurooppa menetti merkittävän osan työtä tekevästä väestöstä. Euroopan eri maista lähti yhteensä 38,2 miljoonaa siirtolaista. Niistä Amerikkaan matkasi 24,4 miljoonaa, Kanadaan 3,5 miljoonaa, Brittiläiseen Australiaan 2,1 miljoonaa, ja muihin maihin 8,2 miljoonaa siirtolaista. (Engelberg 1944, 13.)

Taulukko 1. Amerikan siirtolaisten määrät Skandinaviassa vuosina 1907 ja 1910

Kansalaisuus	Väestö Euroopassa	Siirtolaisia vuonna 1907	Siirtolaisia vuonna 1910
norjalaiset	2 311 000	22 043	17 204
suomalaiset	3 700 000	14 471	12 436
ruotsalaiset	5 727 000	21 950	24 463
tanskalaiset	2 700 000	7 163	5 831

Lähde: Dictionary of Races of People 1911, doc. 662, 7

Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden lisäksi suomalaiset liikkuvat maan sisällä, sillä aukesihan Suomi laajalle itään. Ensimmäisiä vahvoja siirtolaisuuden virtoja kulki Suomesta 1800-luvun alussa itäisen kaunottaren, Pietarin porteista sisään. Suomalaiset maastamuuttajat kartoittivat reitit myös Etelä-Amerikkaan. Argentiina

värväsi siirtolaisia maahansa erityisesti Ruotsista, mutta myös suomalaiset löysivät kaukaisesta maasta ”uuden Suomen” mahdollisuuden. Maastamuutto oli toki vaatimatonta, vain 50 000 maastamuuttajaa, aina vuoteen 1885 saakka.

Amerikkaan suuntautuneet muuttoaallot voidaan jakaa kolmeen osaan: varhaiseen, vanhaan ja uuteen siirtolaisuuteen. Kiviston (2002) mukaan vuodesta 1820 lähtien aina 1880-luvulle saakka, suurin osa Amerikkaan maahan muuttajista oli lähtöisin läntisestä Euroopasta. Toinen aalto vuosina 1880-1924 välisenä, aikana muodostui pohjoisen ja itäisen Euroopan maiden lähtijöistä. Kolmas aalto käsitti Aasian ja Latinalaisen Amerikan lähtijät, joiden tulva oli huipussaan vuodesta 1965 lähtien. (Kivisto 2002, 44-48.)

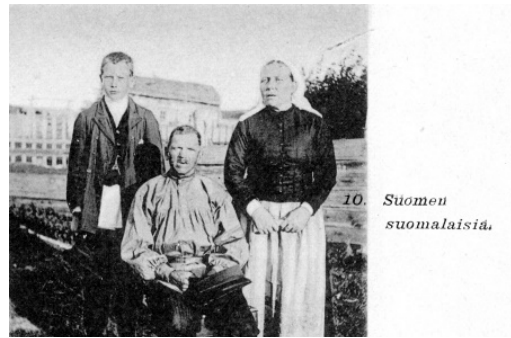
Laajimmillaan siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan oli 200 000 maastamuuttajaa vuosina 1900-1914. Siirtolaisuuden huippuvuotena 1902, Suomesta maailmalle lähtijöitä oli 23 000. (Kero 1996, 55.) Virallisten tilastojen mukaan Suomen väkiluvun kehitys vuosina 1840-1890 oli seuraavanlainen (Suomen virallinen tilasto VI):

Taulukko 2. Suomen virallinen väkiluvun kehitys vuosina 1840-1890

1840	1 445 626
1850	1 636 915
1860	1 746 725
1870	1 767 191
1880	2 060 782
1890	2 380 140

Lähde: Tarkiainen 1990: Kero 1996, 55

Maastamuutto keskittyi tietyille maaseudun alueille Suomessa. Lähtijöitä oli 85 henkilöä sadasta maaseudulta, ja 79 sadasta lähti Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan, tai Turun ja Porin alueelta. (Kolehmainen 1977, 1-6.)

Kuva 7. Suomen suomalaisia Siperiassa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Taulukko 3. Suomesta vuosina 1870-1929 lähtijöiden kokonaismäärästä 389 000 Amerikkaan suuntautunut siirtolaisuus

1870-79	3 000
1880-89	36 000
1890-99	60 000
1900-09	150 000
1910-19	80 000
1920-29	60 000

Lähde: Tarkiainen 1990: Kero 1996, 55

Oliko Amerikan siirtolaisuus miesten vai naisten ilmiö? Keron (1997) mukaan

Kuva 8. Amerikka houkutti suomalaisia elämän muutokseen. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

siirtolaisiksi lähteneet olivat yleisesti 16-25-vuotiaita, ja useimmin maaseudun miehiä. (Kero 1997, 14.) Voidaanko havaita eroja vanhan ja uudemman siirtolaisuuden välillä naisten ja miesten osuuksissa? Vanhan siirtolaisuuden maasta muuttajista miehiä oli 58,5 % ja naisia 41,5 %. Uuden siirtolaisuuden kansallisuuksista miehiä oli 73 % ja naisia 27 %. Uuden siirtolaisuuden aallossa, miesten määrä lisääntyi ja naisten osuus pieneni. (RIC 1911, doc.748, tbl. 6-7, 23.) Amerikan suomalaisten siirtolaisuus oli pääpiirteittäin miesten ilmiö, vaikkakin naisten osuus välillä nousi hetkellisesti. (RIC 1911, doc.748, tbl. 9, 25.) Minkä ikäisinä lähdettiin siirtolaisiksi? RIC: n mukaan ajanjaksolla 1908-1910 suomalaisista siirtolaisista 86,4 % muutti Amerikkaan 14-44 ikävuoden välillä. Alle 14-vuotiaita siirtolaisia suomalaisista oli 6,2 %, ja yli 45-vuotiaita 7,5 % lähtijöistä. Suomalaisten ikäjakauma noudatteli yleistä siirtolaisten maahantulon ikäjakaumaa, jonka mukaan suurin osa siirtolaisista oli 14-44 ikävuoden välillä maahan saapuessaan. (RIC

1911, doc.748, tbl. 29-30, 44-45.)

Maaseudun ihmisiä siirtolaisuus veti puoleensa eniten Vaasan läänissä, ja Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan kylissä sekä kaupungeissa. 1800- ja 1900-luvun taitteessa Amerikan suomalaista siirtolaisuutta pidettiin pohjalaisena ilmiönä, kun sen sijaan muu maa liikkui rajojen sisäpuolella. (Klinge 1997, 92–99.) Mitä muuttoliikkeet ja mobilisaatiot, haluavat kertoa kansasta? Kertovatko ne kansan halusta paeta, uudistua vai selviytyä? Hummasti (1990) kuvailee massamuuton kertovan yhteiskunnan vähentyneestä vetovoimasta kansalaistensa suhteen. Massasiirtolaisuus saattoi olla yhteiskunnalle merkki tulevasta murroksesta. (Kostiainen (toim.) 1990, 90.)

Kuva 9. Siirtolaisista enemmistö oli miehiä. Kuvassa Johnstonin perheen miehet kolmessa polvessa. (KH 1922, nro 4, 31)

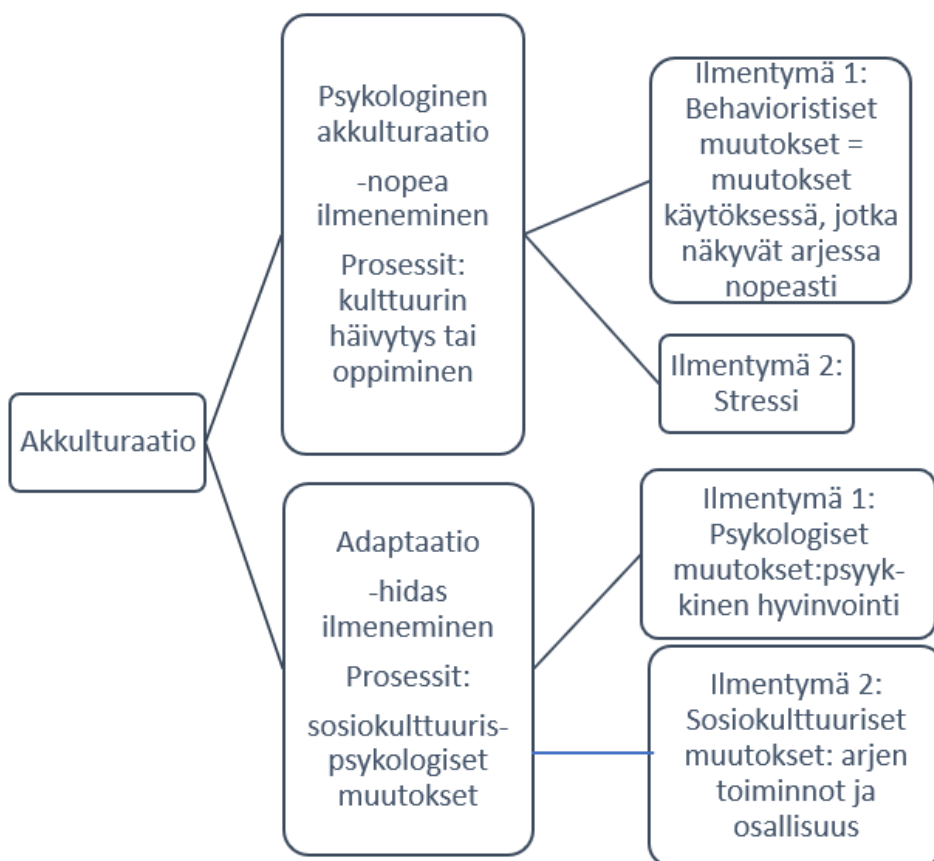
3.1.1 Akkulturaatiostrategiat ja valinnan maantiede

Mitä on akkulturaatio? Akkulturaatio tapahtuu, kun kaksi vierasta kulttuuria kohtaa, ja kohtaamisen seurauksena ryhmien yksilöt kokevat ulkopuolelta tulevaa muutospainetta, joka näkyy heidän arjen elämässään, psyykkisessä ja fyysisessä hyvinvoinnissaan. Muutospainetta yksilöt selvittävät valitsemalla akkulturaatiostrategian, jonka kautta he ryhtyvät toteuttamaan elämäänsä.

Miksi kulttuuripohjaltaan homogeeninen yhteiskunta ei ole mahdollinen? Siksi, että ihmiset suhtautuvat eri tavoin siihen, miten he haluavat elää erilaisuuden rinnalla. Yhteiskunnat muodostuvat aina kahtiajaosta, jossa toiset kannattavat monikulttuurisuutta, ja toiset eivät voi nähdä tulevaisuuttaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Kyse on siis yksilöiden erilaisista tahtotiloista elää vieraan kulttuurisen vaikutuksen rinnalla. Toinen asia on se, voiko ihmisvirtoja pysäyttää, tai estää lainsäädännöllä yhteiskuntien monikulttuurisuuden kehitys? Anderssonin (1983) mukaan kansakunnat ovat kuten poliittiset yhteisöt, joilla on omat rajansa ja ehtonsa. Niiden pääpyrkimyksenä ei olekaan haalia rajojensa sisäpuolelle mahdollisimman paljon ihmisiä, vaan pikemminkin kansalaisten laadullisten tekijöiden kehittäminen. Sen pääpyrkimyksenä on oman kansakuntansa rajat, jäsenten uskollisuus ja valmius puolustaa näitä kuviteltuja rajoja. Kansakunta on näkymätön, ja sen toiminta muodostuu sen hetkisen väestön ja heidän toimintakulttuurinsa mukaiseksi. Kansakunta on ikään kuin kuviteltu yhteisö, jota pitävät yllä näkymättömät säikeet, sillä jäsenillä on vain tietoisuus toisten jäsenten olemassaolosta

ilman konkreettista läsnäoloa. Näin myös kansakuntien rajat ovat näkymättömät ja kuvitellut. Tämän syvän, ja koossa pitävän yhteyden sekä kuviteltujen rajojen tähden, niin monet miljoonat ihmiset ovat olleet valmiita kuolemaan ja tappamaan puolustaessaan näitä rajoja. (Andersson 1983, 39-41.)

Akkulturaatiota voidaan tarkastella kahden eri toimijan, etnisen ryhmän ja vastaanottavan yhteiskunnan, akkulturaation tahtotilan kautta. Miten muodostuu etnisen ryhmän tahtotila elää uudessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa? Mikä on vastaanottavan maan vähemmistöpoliittinen ohjelma, eli millä tavoin se ottaa vastaan siirtolaisen?

Kuvio 1. Akkulturaation ilmentymät. (Lähde: Berry J., Poortinga, Y.H., Segall, M.H. & Dasen, P.R.1992: 351)

Yksilön kokema akkulturaation muutospainne koostuu psykologisesta akkulturaatiosta ja adaptaatiosta. Yhteistä näille suuntauksille on se, että niiden muutosvoima tulee

yksilön ulkopuolelta, uuden kulttuurin vaikutuksesta. Psykologinen akkulturaatio tarkoittaa nopean aikavälin, ihmisen arjen valintoihin ja käytökseen tulevia muutoksia. Kun nämä muutokset ovat riittävän isoja, ja aiheuttavat kuormittavasti ristiriitaa ihmisen mielessä, on seurauksena akkulturaatiostressi.

Sosiokulttuuris-psykologinen adaptaatio jakautuu nimensä mukaisesti sosiokulttuurisiin ja psykologisiin adaptaation luokkiin. Vieraan kulttuurin tuottamat paineet voivat tuottaa muutoksia, jotka ovat joko positiivisia tai negatiivisia. Sosiokulttuurisella adaptaatiolla tarkoitetaan arjen toimien ja päätöksien sujumista sekä osallisuuden toteutumista uudessa tilanteessa. Näitä toteutumia leimaa muutos, sillä jossain akkulturaatioprosessin vaiheessa yksilö voi niissä onnistua, mutta vuoden kuluttua hän voikin kokea ne stressaavina, ja hylätä aiemmin valitsemansa toimintatavan.

Taulukko 4. Akkulturaatiostrategiat.

Kysymys, joka osoittaa mikä on ryhmän asenne ja tahtotila akkulturoitua	Ryhmän akkulturaatiostrategia	Vastaanottavan maan vähemmistöpoliittinen tahtotila
Ryhmä arvostaa omaa kulttuuriaan ja on <i>päivittäin</i> kontaktissa ryhmän ulkopuolelle	Integraatio	Monikulttuurisuus -yhteiskunta avoin eri kulttuureille
Ryhmä ei halua säilyttää omaa kulttuurista identiteettiään ja haluaa <i>päivittäin</i> olla kontaktissa ryhmän ulkopuolelle	Assimilaatio	Sulautuminen (The Melting Pot) -valtakulttuurilla on painavampi rooli akkulturaatiossa
Ryhmä arvostaa omaa etnistä kulttuuriaan ja välttää ryhmän ulkopuolista kontaktia	Separaatio	Segregaatio - valtakulttuuri ohjaa etnistä ryhmää sivuun
Ryhmä on vain vähän kiinnostunut säilyttämään omaa kulttuuriaan ja vain vähän kiinnostunut ryhmän ulkopuolisista kontakteista	Marginalisaatio	Eksklusio -valtakulttuuri asettaa etnisen ryhmän marginaaliseen asemaan

Lähde: Sam & Berry 2006, 22

Kulttuurien välisessä kohtaamisessa yksilö ottaa käyttöön strategian, jonka mukaan hän kykenee jatkamaan rinnakkaiseloja uuden yhteiskunnan ja kulttuurin kanssa. Akkulturaatioprosessin pyrkimyksenä onkin tuottaa pitkäkestoinen adaptaatio tilanteeseen, johon päästään akkulturaatiostrategian avulla. Näitä akkulturaatiostra-

tegioita on neljä; assimilaatio, integraatio, separaatio ja marginalisaatio. Strategiat eivät ole akkulturaatioprosessin lopputulemia, vaan nimensä mukaisesti strategioita. Tämän prosessin aikana yksilö tuottaa näkemyksiä siitä, miten hän haluaa toimia oman etnisen ryhmänsä tai valtakulttuurin suhteen.

Akkulturaatiostrategian valintaan vaikuttavat kolme eri orientaationsuuntausta. Ensimmäisenä suuntausta luo kulttuurisen jatkuvuuden tahtotila. Mikä on yksilön tahtotila säilyttää oma etninen taustansa ja kulttuurinen perimä vahvasti jokapäiväisessä elämässä? Toiseksi suuntaukseen vaikuttavat yksilön tahtotila luoda kontakteja valtakulttuurin suuntaan. Kolmas orientaatio koskee näiden kahden eri tahtotilan voimakkuutta; kuinka voimallisesti oma kulttuuri halutaan unohtaa tai pitää yllä, ja kuinka aktiivisesti halutaan valtakulttuurin kanssa olla tekemisissä? (Sam ym. 2006, 22.)

Akkulturaatioprosessissa vastaanottavan yhteiskunnan pyrkimykset ja odotukset maahanmuuttajaa kohtaan, ovat myös merkittäviä tekijöitä. Yhteiskunnan instituutiot tuottavat ryhmille ja yksilöille indikaattorit niistä akkulturaatiivisista odotuksista ja mahdollisuuksista, joita heillä on liittyessään osaksi yhteiskuntaa. Yhteiskunnan näkökulmasta tämä strategiamaasto on aina yhteiskunnan tahtotila, eli sen vähemmistöpoliittinen strategia.

2000-luvulle tultaessa on Berry (2007) halunnut tarkentaa akkulturaation tutkimuksissaan esitettyjä näkökulmia. Hän muistuttaa, ettei akkulturaatio tuota varmuudella tiettyä lopputulemaa, ja sen prosessin eteneminen on yksilöllistä, eikä prosessin tulos ole välttämättä pysyvä olotila. Näkökulmaa tuleekin tarkentaa pois prosessikuvauksesta kohti sisällöllistä pohdintaa. Berry haluaa tuoda akkulturaatiotutkimukseen uuden näkökulman ja uudet kysymykset kulttuurien välisen psykologian näkökulmasta. Miten ihmiset akkulturoituvat ja kuinka hyvin he akkulturoituvat? Voidaanko näiden kahden kysymyksen välillä havaita yhteyttä? Tästä yhteisvaikutuksesta voidaan päätellä, mikäli on olemassa tietty tapa, jolla akkulturaatio onnistuu tai miten se ei ainakaan onnistu. Lisäksi Berry haluaa esittää kysymyksen, mitä yksilöt tai ryhmät etsivät, tai mitä he kokevat akkulturaatioprosessin aikana? (Berry 2007, 75-80.) Tämän asetelman mukaan tutkimus voisi tuottaa hyväksi havaittuja käytäntöjä, ja se voisi palvella yhteiskuntia vähemmistöpoliittisessa keskustelussa ja suunnittelussa. Tässä tutkimuksessa akkulturaatioprosessin rinnalle on tuotu täydentävänä elementtinä akkulturaatioprosessin ymmärrystä ja tulkintaa tukemaan puolalaisen sosiologi Piotr Sztompkan (1944-) yhteiskunnallisen luottamuksen rakentumisen (The Trust) teoria. Sztompkan (1991, 1999) mukaan uuteen yhteiskuntaan kiinnittyminen ei voi tapahtua ilman luottamustekijöiden olemassaoloa. Ihmisten yhteiskuntaan kiinnittymisissä tai niistä irtaantumisissa on kyse luottamuksen rakentumisesta yhteiskuntaa, sen instituutioita ja ihmisiä kohtaan.

3.1.2 Akkulturaatiota edistävä tekijä - akkulturaatiostressi

Vieras kulttuuri ja uusi sosiaalinen ympäristö tuottavat muutospainetta, jonka yksilö käsittelee omien resurssiensa mukaisesti. Kulttuurien kohtaamisesta aiheutuva stressi edistää prosessin etenemistä kohti yksilön tahtotilan mukaista strategiaa. Stressi on seurausta epätasapainosta ihmisen luottamuksen tunteessa yhteiskunnan instituutioita, järjestelmää tai kulttuuria kohtaan. Akkulturaatiostressissä onkin kyse luottamuksesta, ja sen uudelleen rakentumisesta prosessista. Erikson (1976) eritteli kollektiivisen ja yksilöllisen trauman siten, että yksilöllisen trauman aiheuttaa äkillinen tilanne, johon yksilö ei kykene reagoimaan riittävästi. Yhteisötasolla trauma tuottaa uhkaa yhteisön olemassaololle, vahingoittaa ja vie luottamusta sosiaalisen elämän jatkumiselta. Eriksonin mukaan myös trauma kohtaa yhtä lailla niin yksilön kuin yhteisön, luottamuksen ja epävarmuuden tuntemuksina. (Erikson 1976: Alexander, Eyerman, Giesen, Smelser & Sztompka 2004, 4.)

Alexander ym. (2004) kuvailee ihmisen perusolotilan muodostuvan turvasta, kiintymyksestä ja järjestyksestä. Mikäli ihmisen perustarpeisiin kuuluvat aiheet ovat uhattuna, voi trauman mahdollisuus todellistua. Trauma on ikään kuin luonteva jatkumo näille tapahtumille. Berryn akkulturaatioprosessi muistuttaa Alexanderin ym. (2004) kuvaamaa kulttuurista traumaa, johon yhteisö saattaa joutua kokiessaan jotain, joka murtaa heidän oman kulttuurinsa jatkuvuuden. Sen vaikutukset ilmenevät arjen tasolla yksilön ja yhteisön elämässä. Trauma jättää jälkensä yhteisön yhteiseen muistiin, sen tietoisuuteen nykyhetkestä ja tulevaisuuden näkymistä. Trauma ei kuitenkaan ole luonnollinen ilmiö, vaan se on yhteiskunnan osoittama, sanoittama ja luoma tila. Sillä on poliittinen ja sosiaalinen olemus. (Alexander ym. 2004, 1-2.) Traumaa yhteiskunta voi käsitellä myös median kautta, joka avaa uusia näkökulmia ja kysyy kysymyksiä, jotka tuottavat aiheen käsittelyyn tarvittavaa tietoa. Toisaalta se saattaa trauman sisällön kontekstiin, jossa ilmiötä on mahdollista sovittaa vastaamaan valtakulttuurin arvoja yhteisen keskustelun kautta. (Alexander ym. 2004, 18.)

Onko akkulturaatiostressissä kulttuurisen trauman aineksia? Kulttuurinen trauma tapahtuu, kun yhteisön jäsenet kokevat joutuneensa prosessin tai tapahtuman kohteeksi, joka jättää jälkensä ryhmän tietoisuuteen ikaikaisiksi muistoiksi. Se muuttaa heidän nykyistä ja tulevaa identiteettiään perusteellisella ja peruuttamattomalla tavalla. Kulttuurinen trauma ei ole yhden tapahtuman tai tilaisuuden, vaan sosiokulttuurisen prosessin seurausta. Yhteiskunnan instituutiot ja pyrkimykset voivat epäonnistua pahasti, mutta se ei vielä tarkoita traumatisoivaa tapahtumaa. Kollektiivisella tasolla koettu trauma vaatii sosiaalisen kriisin tullakseen kulttuurilliseksi traumaksi. (Alexander ym. 2004, 1, 10.) Kulttuurisesta traumasta esimerkkinä voisi olla Saksan menneisyys juutalaiskysymyksessä, tai pitkäaikaisia jälkiä jättävä traumatisoiva sisällissota.

Trauma ei ole syy eikä seuraus; se on prosessi. (Alexander ym. 2004, 168.) Prosessi etenee siten, että muutoksen tuottama trauma hajottaa kulttuurisen

tasapainon. Tämä tilanne alkaa tuottamaan behavioristisia ja mentaaleja muutoksia yksilöissä ja sitä kautta myös ryhmässä. Trauman selättämiseksi yksilö ja yhteisö valitsee selviytymisen strategiansa, jonka avulla se voi tuottaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti uuden alun. (Alexander ym. 2004, 178.)

Mitkä ovat selviytymisen strategiat? Innovatiivinen, vetäytyvä vaiko kapinan strategia? Innovatiivisen strategian mukaan ihmiset ottavat uuden tilanteen mahdollisuutena ja vahvistavat itseään sosiaalisesti ja taloudellisesti. Työn eri muodot, kuten yrittäjyyden vahvistaminen, sekä koulutus tarjoavat mahdollisuudet vahvistua. Vetäytyvä adaptaatio on yksi strategia, jonka mukaan ryhmäytyminen tapahtuu eristäytyen etnisesti, alueellisesti, tai työyhteisön turvin valtakulttuurista. Ryhmä saattaa jopa vahvistaa asemiaan valtakulttuurin vastaisin keinoin. Yksi selviytymisen strategia on laittoman elämän valinta, korruptio ja erilaiset laittomuudet, jotka tuottavat ryhmälle tilan yhteiskunnassa, joka vastaa heidän pyrkimyksiään. (Alexander ym. 2004, 187.)

Mitkä seikat edesauttavat trauman syntymistä, ja siitä selviytymistä? Haasteen tuottavat uuden ja vanhan kulttuurin suuret eroavaisuudet. Yksilön vahvuudet kuten koulutus ja sosioekonominen vakaus toimivat vakauttavina tekijöinä. Kokeeko koko ryhmä tullessa trauman kohteeksi vaiko vain osa? Myös vastustamisen ja valtakulttuurin protestoiminen vievät yhteisöä eteenpäin. (Alexander ym. 2004, 194.) Kulttuurisen trauman luonnehdinta muistuttaa akkulturaatioprosessin kuvailua ja kumpikin prosessi sisältää tahdonalaiset strategiat. Berryn (1964) kuten myös Sztompkan (Alexander ym. 2004) prosessikuvauksessa yksilön ominaisuudet muodostavat vahvuuden, joka edesauttaa prosessia. Koulutus, mahdollisuus sosiaalitaloudelliseen nousuun ja sosiaalisen verkoston olemassaolon avulla ihminen vahvistuu yhteisönsä sisällä. Myös valtakulttuurin vastustaminen voi tuottaa yhteenkuuluvuutta ja edesauttaa selviytymään uudessa tilanteessa.

3.1.3 Akkulturaatiota edistävä tekijä - yhteiskunnallinen luottamus

Akkulturaatioprosessi koostuu yksilön taustatekijöistä ja vallitsevasta tilanteesta vastaanottajamaassa. Mitä akkulturaation edellytyksiä yksilön taustatekijöistä löytyy, ja mitä kiinnittymisen mahdollisuuksia uusi yhteiskunta tarjoaa maahanmuuttajalle? Akkulturaatiossa on kyse uuteen, ja vieraaseen sosiaaliseen todellisuuteen astumisesta. Mahdollisuus luottamuksen rakentamiseen epävarmassa tilanteessa tapahtuu vain, mikäli yhteiskunta antaa mahdollisuuden yksilön toimia omien resurssiensa mukaisesti. (Earle & Chetkovich 1995, 38; Sztompka 1999, 25.) Luottamuksen (the Trust) rakentamista pidetään keskeisenä tekijänä sosiaaliseen yhteisöön liittymisen prosessissa. Prosessin yksi merkittävimmistä päämääristä on tulevaisuustoivon herättäminen, eli herättää ihmiset luottamaan yhteiskuntaan,

toisiinsa ja rohkaistua unelmoimaan yhteisestä tulevaisuudesta. Luottamusta voidaankin myös luonnehtia tulevaisuutta varten pakatuiksi toiveiksi. (Barbalet 1996, 76; Sztompka 1999, 24.) Sitä voisi kutsua myös strategiaksi epävarmaa ja kontrolloimatonta tulevaisuutta kohtaan. (Earle & Chetkovich 1995; Sztompka 1999, 24.) Luottamusta ovat pitäneet kiinteästi teorioidensa keskiössä monet tieteenekijät, kuten muun muassa Hobbes, Locke, Ferguson, Durkheim, Parson ja Riesman. (Sztompka 1999, 11.)

Miten luottamuksen kulttuuria luodaan? Luottamuksellisen ilmapiirin luominen ei tule kasvottoman yhteiskunnan työnä, vaan se vaatii jäsentensä myötämielistä tahtotilaa, älyn ja kognitiivisten kykyjen koko kattausta, tullakseen osaksi sosiaalista todellisuutta. Luottamus koostuu yksilöistä, jotka tahtovat tehdä ja noudattaa yhteiskuntaa ylläpitäviä rakenteita, normistoa ja oikeusjärjestelmää. Yksi merkittävä tekijä luottamuksen ja psykologisesti turvallisen ilmapiirin luomisessa, on yksilön osallistaminen. Osallistaminen merkitsee osallisuuden vahvistumista, kuulumista ja kiinnittymistä itseään suurempaan kokonaisuuteen, yhteiskuntaan. Se lisää suvaitsevaisuutta, ja vahvistaa yksilön sosiaalista verkostoa, kiinnikkeitä yhteiskuntaan ja sen instituutioihin. Jotta yhteiskunta voisi tuottaa luottamuksen ilmapiiriä, sen tulee pitää huolta jäsenistään vahvistaen kommunikaatiota, osallisuutta, ja kiinnittämällä heidät osaksi yhteiskuntaa työn, koulutuksen ja hyvinvointia tukevien instituutioiden kautta.

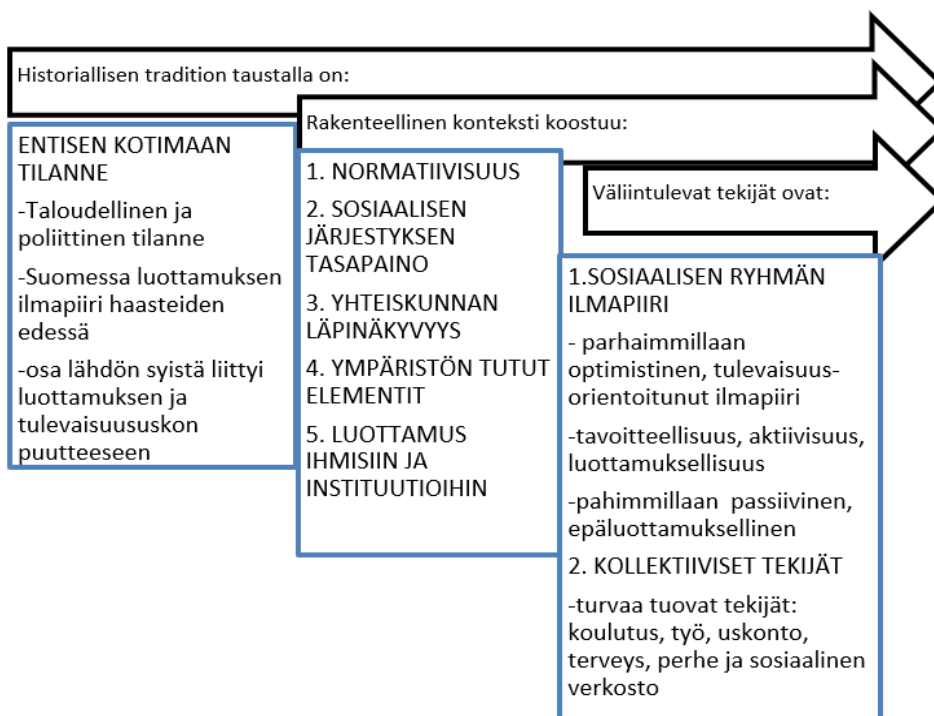
Mistä taustatekijöistä eli historiallisesta traditiosta (historical tradition) yhteiskunnallisen luottamuksen elementit koostuvat? Luottamuksen tai epäluottamuksen juuret ovat osittain yksilön ja yhteisön menneisyydessä, ja ne koostuvat kokemuksista omaa perhettä, lähiympäristöä tai yhteiskuntaa kohtaan. Toisin sanoen luottamuksen kokemukset muodostavat yksilön biograafisen genealogian. (Sztompka 1999, 70.)

Luottamusta muistuttava elementti on yhteisöjen historiatietoisuus. Gordon (1964) väittää, että etnisen ryhmän koossapitävä voima on yksilön kyky tiedostaa oman ryhmänsä menneisyys sekä sen tulevaisuusorientaatio. Historiatietoisuus sisältää ikään kuin koodiston, jonka kautta yksilö tuntee kuuluvansa tiettyyn kansalliseen ryhmään (peoplehood). ”The social-psychological element of a special sense of both ancestral and future-oriented identifications with the group.” Historiatietoisuus ihmisessä sisältää vainun menneisyydestä sekä tulevasta. Oman kansan kohtalo on sosiaalipsykologisin koodein kirjattu ihmisen mieleen. Tämä historiatietoisuus on erityisen vahvaa silloin, kun saavutaan vieraan kulttuuriipiirin alueelle. (Gordon 1964, 29.)

“I may share political participation, occupation relationship, common civic enterprise, perhaps even an occasional warm friendship. But in a very special way which history has decreed, I share a sense of dissoluble and intimate identity with

this group and not that one within the larger society and the world.” (Gordon 1964, 29.)

Historiallinen identifikaatio on voimakas tuntemus, joka ohjaa ihmisten sitoutumista omaan etniseen menneisyyteen ja yhteisöön. Tämä sitoutuminen näkyy monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kansalaisuuksien keskittyminä esimerkiksi asumalähiöinä. (Gordon 1964, 29.)

Kuvio 2. Yhteiskunnan ja yksilön välisen luottamuksen (The Trust) prosessin rakenteet. (Sztompka 1999, 133)

Sztompkan (1991, 1993) yhteiskunnallisen luottamuksen (The Trust) prosessi koostuu makrotasolla toimivista viidestä eri elementistä. Ensimmäinen elementti on normatiivinen koherenssi, joka on ikään kuin yhteiskunnan näkymätön selkäranka ylläpitäen sen moraalialia ja yhteisiä sääntöjä. Jos yhteiskunnasta puuttuu näkymätön luottamuksen selkäranka, se antaa tilaa egoismille, moraalittomuudelle ja liian vahvalle individualismille. Säännöttömyys (rulesless) ja liian vapaat yksilön oikeudet toimia, tuottavat anomian (anomie) ilmapiiriin, jolloin yhteiskunta on hyljännyt entisen normiston ja astunut horjuvalle toiminnan kentälle. Yhteiskunta ei voi enää varmistaa, että sen kaikki jäsenet nauttivat psykologista turvaa, ja kokevat olevansa

merkityksellisiä jäseniä. Anomian yhteiskunnassa itsemurhaluvut ovat korkeita, sillä ihmisten elämä on vailla kiinnikettä mihinkään, ja se vähitellen voi irtaannuttaa hänet lopullisesti ryhmästään, ja maailmasta. (Sztompka 1999, 122.) Toiseksi yhteiskunnan tasapainoa ylläpitävät niin yksilö kuin yhteiskunnan tasolla vakainaistuneet tavat toimia, traditiot ja verkostot. Post-traditionaaliset yhteiskunnat kokevat syvää epäluottamusta uutta modernia mallia kohtaan. Liian nopeat muutokset yhteiskunnan järjestelmissä, voivat tuottaa niin vahvaa epäluottamusta, ettei tulevaisuus näytä turvalliselta. Kolmanneksi yhteiskunnan instituutioiden tulisi toimia läpinäkyvästi, ja tehdä yksilöille mahdollisuuksia olla osallisena ja vaikuttaa. Tietoisuus toiminnan sisällöstä ja sen jatkuvuudesta ovat tärkeitä aiheita niin kansalaiselle kuin maahanmuuttajallekin. Neljänneksi ja tärkeimmäksi mainittu ominaisuus, on tuttuus (familiarity), sillä ”familiarity is the keynote to trust”. (Giddens in Beck et al. 1994, 81: Sztompka 1999, 124.) Ympäristön, elämäntavan tai minkä tahansa asian, jota verhoaa tuttuuden tunne ja muistikuva menneisyydestä, auttavat luottamuksen rakentamisessa. (Sztompka 1999, 122-124.) Vieraus ympäröi maahansaapuneet, ja valmiiksi kadotettu identiteetti, hajonneet sosiaaliset verkostot ja vieras ympäristö hajuineen ja makuineen, syventävät muukalaisuuden ja erillisyyden tunnetta. Siinä mielessä amerikkalaisen yhteiskunnan toive siitä, että maahan muuttavissa ei olisi kulttuurillisesti kovin poikkeavaa ainesta oli perusteltu toive akkulturaation onnistumisen kannalta.

Sztompkan (1999) mukaan luottamuksen yhteiskunnassa instituutiot toimivat läpinäkyvästi, ja ne koostuvat yksilöistä, jotka pitävät omalla toiminnallaan yllä oikeusjärjestelmän normistoa. Viides elementti onkin yksilöiden ja instituutioiden luotettavuus. Luotettavuus rakentuu yksilöistä, jotka omilla toimillaan osoittavat kannattavansa järjestelmää kaikissa tilanteissa. Luotettavat yksilöt ovat demokraattisen yhteiskunnan tukipilari. Demokratiassa yksilöiltä edellytetään siviilirohkeutta ylläpitää yhteisiä sääntöjä ja arvoja yllä niin valossa kuin varjossa. Demokratia edellyttää kansalaiselta aktiivista osallistumista, suvaitsevaisuutta ja kykyä tehdä ja elää kompromissien ja konsensuksen tuottamaa arkea.

Miten yhteiskunta voi kasvatuksen ja koulutuksen keinoin edistää ihmisten tietoisuutta luottamustekijän merkityksestä yhteiskunnallisessa tasapainossa? Luottamuksen vahvistamista edistää, mikäli yhteiskunnan jäsenillä on vahva, kognitiivinen kompetenssi ja mahdollisimman laaja koulutuksellinen tausta. (Bellah, Madsen, Sullivan, Swindler ja Tipton 1991, 178: Sztompka 1999, 137.) Pelkkä koulutus ei takaa tiedostavaa ja sivistynyttä väestöä, vaan kommunikaation tulee olla vapaata. Perheissä muodostuu yksilön luottamussuhteen perusta, ja siksi perheiden varhainen tukeminen tulisi olla yhteiskunnan tärkeimpiä tavoitteita. Koulujen ja kotien yhteistyö kasvattaa luottamusta yhteiskunnan instituution ja yksilön välillä. Yhteistyön merkityksen totesi tutkimuksessaan Carreon (2005), jonka mukaan siirtolaislasten vanhempien sitoutuminen vaikuttaa merkittävästi lasten koulunkäyntiin. Keskeisiä ongelmia siirtolaisperheissä olivat vierauden tunne sekä

epäluottamus laitosta ja sen henkilöstöä kohtaan. Heikko kielitaito muodosti yhden suurimmista esteistä dialogille perheiden ja henkilökunnan välillä. Kommunikaation puute korosti sitä tunnetta, ettei heidän mielipiteitään kuulla, eikä niillä ole merkitystä. Tutkimuksessa mukana olleet latinalaisamerikkalaiset perheet kokivat epäluottamusta yleistä koulujärjestelmää kohtaan, sillä heiltä puuttui kontakti, mahdollisuus kommunikaatioon ja osallisuuteen koulujärjestelmän kanssa. (McLaughlin, Liljestrom, Lim & Meyers 2002: Bradley & McKelvey 2007, 170-171.)

Myös koulujen opetussuunnitelmissa tulisi ottaa huomioon luottamuksen rakentaminen yhteiskuntaa kohtaan. Tähän historian ja äidinkielen oppiaineilla on hyvät edellytykset, sillä ne tuovat näkyville yhteiskunnan ja kulttuurin kerrostumat ja ihmisten onnen ja epäonnen ratkaisut menneisyydessä. Myös uskonnollisten aiheiden käsitteleminen on tärkeää, sillä uskonnot antavat välineitä rakentaa luottamusta tulevaisuutta ja toisia ihmisiä kohtaan. Uskonto, kirkot ja seurakunnat voivat toimia areenana yhteiskunnalliselle keskustelulle, jossa käsitellään arvoja, moraalialueita, odotuksia ja pettymyksiä. Yhteiskunnat tarvitsevat näitä neutraaleja keskustelun areenoja, joissa pehmeille arvoille on tilaa. Näiden keskustelujen tulisikin olla perustana yhteiskunnan vähemmistöpoliittiselle strategialle, jolla ilmaistaan yhteiskunnan ja sen ihmisten käsitystä oikeuksista, turvasta ja mahdollisuuksista.

Siirtolaisaikuisten voima löytyy etnisten yhteisöjen ryhmäkulttuurista, mutta lasten todellisuuden muokkaavat päiväkodit ja koulut. Koulujen merkittävän aseman puolesta puhuu niiden kyky edistää traditioiden säilymistä ja niiden harjoittamista. Näillä instituutioilla on siten myös hyvä mahdollisuus pitää yllä ja edistää monikulttuurisuutta arvostamalla ryhmien traditioita, sekä myös oman kulttuurin traditioita. Entä jos yhteiskunta estää etnisyyttä tai oman kulttuurin traditioiden jatkumoa? Yhdenkin vahvan tradition toteuttamisen estäminen voi olla yhteiskunnallisesti merkittävät muutos, kuten esimerkkinä voidaan mainita Suomessa voimaan tullut kielto uskonnollisten, vuotuisten laulu- ja näytelmätraditioiden harjoittamisesta kouluissa ja päiväkodeissa. Traditioiden ylläpitäminen lisää tulevaisuustoivoa ja luottamusta, ja mikäli traditioiden harjoittaminen estetään, se aiheuttaa pahimmillaan ryhmien ja aiheen marginalisoitumista.

3.1.4 Valon ja varjon yhteiskunnat

Liian usein yhteiskunnallisen luottamuksen olemassaoloa pidetään itsestään selvyytenä. (Bellah ym. 1991, 3: Sztompka 1999, 139.) Jos oletetaan, että demokraattinen yhteiskuntajärjestys edustaa luottamuksen vahvaa roolia, voidaan sen myös olettaa olevan järjestelmä, joka tuottaa luottamusta yhteiskuntaan. Sztompkan (1999) mukaan luottamuksen esiintyminen on hyvin yleistä demokratiassa, sillä se edellyttää jäseniltään osallistumista yhteiskuntajärjestelmän luomiseen. Se edellyttää jäseniltään myös rohkeutta ja aktiivisuutta pitää yllä ja toteuttaa luottamuksen

ilmapiiriä tukevia toimia. Demokratian toteutumisen olemus on konsensuksessa ja kompromisseissa, ja prosessi edellyttääkin suvaitsevaisuutta ja vuorovaikutteista dialogia. (Sztompka 1999, 147-148.) Yksilöt nauttivat keskenään luottamusta toisiaan kohtaan, ja yhteiskunta pyrkii vahvistamaan tätä tahtotilaa omilla arvopohjaisilla toimillaan. Näiden kahden tekijän välinen, jaettu luottamus ja pyrkimys, ovat tärkeitä tekijöitä kokonaisuuden kannalta.

Yhteiskunnat useimmiten pyrkivät ylläpitämään tasapainoa. Tasapainon vastakohtana voidaan pitää yhteiskunnan ylikuumenemista eri aiheiden kohdalla. Esimerkkinä tästä voidaan esittää yhteiskunta, jossa ryhmät vahvistuvat sisältä, ja samaan aikaan eivät suhtaudu yhteiskuntaan luottamuksellisesti. Näin yhteiskunnassa vallitsee me vastaan he-ajattelu, ja ylikorostunutta luottamusta ja turvaa tarjoavat rikollisjärjestöt, ääripoliittiset ryhmittymät ja jengit. Ryhmät marginalisoituvat omasta tahdostaan kauas yhteiskunnasta, ja irrottavat jäsentensä verran ihmisiä etäälle toisistaan. Ylikuumenemisessä ja luottamuksen epäonnistuessa, voidaan puhua myös pyrkimyksestä eristää luottamus ja sen rakentaminen, jonkun toisen tahon tehtäväksi. Tämä taho voi olla rikollisjengi, tiukkasanainen kauppasopimus, kodinturvajoukot kotikatujen nurkilla tai lähiöiden gettoistuminen.

Jos yhteiskunnallista, niin yksilöiden kuin yhteiskunnan ja ryhmien välistä luottamusta, on käytetty väärin, tuottaa se korruption kaltaisen tilan. Korruptio tarkoittaa valheellisesti luotua kuvaa yhteiskunnallisesta järjestyksestä. Korruption tila pyrkii luomaan valheellisen kuvan tasapainosta ja maan tavoista hoitaa asioita. Todellisuudessa se kertoo yhteiskunnan henkisestä, ja myös taloudellisesta kahtiajakautuneisuudesta, ja epätasapainon tilasta. Joskus ylikuumeneminen tarkoittaa sitä, että ammattimainen valvonta ja rikoksia ennaltaehkäisevä toiminta valtaa tilaa poliisivoimien ohitse ja yli. Tällä pyritään luomaan näennäisesti turvallinen ilmapiiri, jossa yksilöiden vapaudet ovat koteloituneet ja rajautuneet tiloihin, joissa valvonta toimii. Kaikki sen ulkopuolelle jäävä tila on turvatonta ja epäluottamusta herättävää. Yksilö ei eläkään enää vapaudessa, vaan hänen toimintaansa ja vapauden tunnettaan on rajoitettu hänen suojelemisensa nimissä.

Ylikuumentuneen yhteiskunnan merkki on myös sen yksilöiden herkkyyys turvautua oikeustoimiin joko toisiaan tai yhteiskuntaa vastaan. Mitä enemmän sääntöjä ja sopimuksia, sitä enemmän epäluottamusta vallitsee ihmisten kesken. Esimerkkinä tästä voisi toimia businessmaailma sopimussääntöineen, sanktioineen ja uhkasakkoineen, jotka eivät kerro luottamuksesta vaan epäluottamuksen ilmapiiristä. Entä jos maa ei kykene tarjoamaan vahvaa johtajaa, tai poliitikot eivät kykene tekemään uskottavaa politiikkaa? Tilanne avaa mahdollisuuden ja tarpeen kääntyä maan ulkoisia järjestöjä ja instituutioita kohtaan, jotka voivat taata taloudellisia, poliittisia tai ideologisia ratkaisuja. Näitä ulkopuolisia tahoja edustavat esimerkiksi EU, NATO ja IMF.

Lähiöiden gettoistuminen voi olla ongelmana pienissä ja suurissa kaupungeissa. Gettoistuminen, eli ryhmien valtaamat asuinalueet, usein kuitenkin ilmaisevat

ryhmien tahtotilaa asua yhteisissä lähiöissä. Esimerkiksi siirtolaiset usein pyrkivät asumaan toisensa läheisyydessä, sillä se auttaa säätelemään sisäistä ahdistusta vierauden ympäristöstä. Toisaalta, alhaisilla asumiskustannuksilla voidaan säädellä ryhmien keskittämistä eri asuinalueille, ja näin yhteiskunta voi olla osallisena kyseenalaisessa ohjauksessa. Paternalismin ilmiössä kansan johtohahmoille annetaan ylisuuri määrä luottamusta ja kannatusta, koska yhteiskunnan sisäinen epävarmuus ja epäluottamus ovat kasvaneet liian suureksi. Kansa, jonka kärsivällisyys on loppunut vaistoten heikentyneet voimansa, haluaa ratkaisun ja vastauksia. Yhteiskunta ryhmineen kääntyy ikään kuin sisäänpäin etsien vastausta omalta poliittiselta johdolta, jolta se tarvitsee vahvan johtohahmon. Tästä paternalismin toteutumisesta voidaan esimerkkinä esittää Hitler, jolle yhteiskunnallinen ja maailmanlaajuinenkin tilanne antoi mahdollisuuden turvata kansan yhteiskunnallista epävarmuutta ja tarjota vahva tulevaisuusnäkökulma ratkaisuihin.

Sztompkan (1999) mukaan USA on esimerkki maasta, jossa epäluottamus ja huonovointisuus ovat lisääntyneet, kun taas entisissä kommunistisen järjestelmän maissa luottamuksen ja hyvinvoinnin ilmapiiri on kasvanut. Syitä tähän voidaan etsiä historiallisesta ulottuvuudesta ja yhteiskuntaa johtavien henkilöiden ominaisuuksista ja lahjakkuudesta ohjata yhteiskuntaa. (Sztompka 1999, 121.) Thomas ja Znaniecki (1958) näkivät syyn yhteisön akkulturaation epäonnistumiseen liian vieraassa kulttuuriympäristössä tutkiessaan Puolan maatyöläisten akkulturaatiota Amerikassa. He kuvailivat puolalaisten identiteetin katoamista, yhteisöjen epätasapainoa ja häiriökäyttäytymistä keskellä vieraita maisemia, kaukana rakkaista vuorista ja kylien lämmöstä. Uusi maa ei myöskään kyennyt tarjoamaan yhtä sivistyneitä ja koulutettuja johtajia, joita he olivat tottuneet seuraamaan. (Thomas ja Znaniecki 1958: Sztompka 1999, 124.)

Esimerkkejä luottamuksen ja uuden rakentamisen välisestä suhteesta löytyy eurooppalaisesta historiasta. Puolassa kommunistisen vallan aikana oli yleisesti hyväksytympää luottaa yksityiseen tahoon, kuten perheeseen ja ystäviin, kuin julkiseen tahoon, kuten poliisiin, poliittisiin henkilöihin tai hallitukseen. Kuitenkin armeija edusti puolalaisille luotettavampaa tahoja kuin poliisi tai oikeusjärjestelmä. Maan parlamenttiin ja ystäviin luotettiin enemmän, kuin kommunistiseen puolueeseen, tai naapureihin. Epäluottamus yhteiskunnan poliittista sektoria kohtaan jäi voimaan, mutta kansaa ja kansalaisuutta edustavat tahot säilyttivät yhteiskunnallisen luottamuksen. (Sztompka 1999, 100.) Yhteiskunnassa muutoksia voi tapahtua, ja mikäli ne tapahtuvat ennalta arvattavasti, hitaasti ja vaiheittain, yksilöt pysyvät muutoksissa mukana ilman, että se horjuttaa liikaa turvallisuuden tunnetta. Yhteiskunnalla tuleekin olla tietoisuus siitä, mikä horjuttaa sen jäsenten tasapainoa ja ravistaa luottamuksen ilmapiiriä. Mitkä tekijät voivat vahvistaa psykologisen turvan tunnetta, ja lisätä luottamusta tulevaisuuteen juuri tässä yhteiskunnassa? Ihmisten perustarpeet yhteiskunnan ja yhteisöjen jäseninä tulee huomioida. Työtä ja koulutusta tarvitaan, jotta tuntuu olevamme merkityksellisiä. Terveystieteiden ja

psykofyysisen hyvinvointimme tukemisen huomioiminen sekä yhteiskunnan tukitoimet erityisen tuen tarpeista, luovat sisäistä turvallisuuden ja luottamuksen tunnetta. Erityisen merkityksellistä on kuitenkin kansalaisten osallistaminen. Se kiinnittää yksilön osaksi yhteiskuntaa, sen sosiaalista todellisuutta ja yhteistä tulevaisuutta. Elämänlanka yhteiskunnan ja yksilöiden välillä vahvistaa kumpaakin osapuolta tulevaisuustoivolla, hyvinvoinnilla ja luottamuksen ilmapiirillä.

Yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistaminen ja akkulturaatioprosessi nostavat keskiöön siirtolaisuuden monikerroksellisuuden. Siirtolaisen on jo tänään nähtävä tulevaisuuteen, joka ajaa hänet liittymään ja kiinnittymään uuteen yhteiskuntaan ja yhteisöön. Tämä kiinnittyminen sisältää vahvuudet ja heikkoudet läheltä ja kaukaa yksilöiden ja kansojen menneisyydestä. Tutustumalla yhteiskuntaan kiinnittymisen prosesseihin, kuten akkulturaatioon ja luottamuksen vahvistamisen prosessiin, voidaan saada näkymä kansojen siirtolaisuuden historiaan. Kulttuurit muodostuvat, kuten maaperän sedimenttikerrokset, aikojen kuluessa tapahtuneista asioista ja ihmisten tekemisistä. Ne ovat kansojen kollektiivisen muistin arkeologista kerrostumaa. Kansojen menneisyyden tiedostamisen on tärkeää, sillä se luo perustan nykyisyyden todellisuudelle.

3.2 Lähdön syitä etsimässä

Mitkä olivat ne murtumat yhteiskunnassa, jotka saivat parhaimmassa iässä olevan kansan muuttamaan kotimaastaan? Keitä olivat nämä matkalle lähtijät? Berryn (1990) mukaan merkittäviä yksilön sekä ryhmän akkulturaation tahtotilaan vaikuttavia tekijöitä ovat maastamuuton syyt. (Berry 1990: Sam ym. 2006, 18, 19.) Lähdön syitä voi tarkastella myös yhteiskunnallisen luottamustekijän näkökulmasta. Sztompkan (1999) mukaan luottamus kansalaisen ja yhteiskunnan välillä rakentuu neljästä eri tekijästä. Yhteiskunta tarvitsee yhteiset, kaikille yhtäläiset, normeihin perustuvat toimintatavat. Toiseksi tarvitaan luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja niiden jatkuvuuteen. Lisäksi kaikille ryhmille, aatteellisille ja ideologisille, tulisi taata yhtäläiset mahdollisuudet osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Mikäli kyseessä on uusi ja vieras yhteiskunta, kulttuurien samankaltaisuus auttaa luottamuksellisuuden rakentamisessa. (Sztompka 1999, 122-124.)

Suomi oli Länsi-Eurooppaan verrattuna hyvin maatalousvaltainen maa. Suomessa vallitsi 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteessa kansaa kahtia jakava ilmapiiri. Maatalousyhteiskunnan rakenteet olivat alkaneet murentua jo Ruotsin aloittaman isojaon aikaan, joka oli ensimmäinen kapitalistinen väliintulo omavaraistaloudessa eläneelle maaseudun väestölle. 1900-luvun alussa maata omistavan väestön osuus oli 40 %, torppareita 20 % ja maatyöväkeä, tai työn etsijöitä 40 % väestöstä. Väestönkasvun suurin aalto toteutui tilattoman väestön kasvuna. 1870-luvun puolivälissä tilattomien osuus maaseudun väestöstä oli yli 50 %. Tilattomien väestön

kasvu oli nopeinta Vaasan, Oulun ja Kuopion lääneissä. (Soininen 1980: Talve 1983: Nieminen 2006, 50-51.)

1800-luvun loppupuolella suomalainen yhteiskunta laittoi kansallisen auktoriteettijärjestyksen uusiksi. Suomi oli agraariyhteiskunta, jossa maallinen ja hengellinen päätösvalta oli patriarkaalisen järjestyksen mukainen. Suomessa kuntien päätösvaltaa käyttivät isoimpien talojen isännät, ja kirkkojen papistot. Luokkayhteiskunnan muodostuminen osui yhtäaikaisesti kansakunnan itsenäistymisen kanssa. Näin säädyt, kielelliset ryhmittymät sekä nousevat yhteiskuntaluokat muodostivat ristiriitaisen intressiryhmien kokonaisuuden. Uudessa luokkayhteiskunnassa välit talonpojan ja maaherran välillä selkenivät, sillä työvoiman ja hyödykkeiden liikkuvuus tarvitsi vastavuoroisia sopimuksia kysyjän ja tarjoajan välille. (Rinne 1989, 58.) Kuitenkin kansasta vain noin 4 %, kuului 1800-luvun lopulla aateli-, pappis- tai porvarissäätyyn ja vain 1,5 promillea aatelistoon ja ritaristoon. Ylimmillä säädyillä oli ollut pitkään pääsy sivistyksen ja koulutuksen korkeimmalle tasolle. (SVT VI: Rinne 1989, 56-57.)

Mikä oli suomalaisen torppariperheen mahdollisuus kouluttaa lapsiaan 1800-luvun lopulla, jolloin lapsuutta leimasi oman säädyn mukaisesti eläminen. Lapsuuteen kuului työnteko: koulutus oli paljolti kotikasvatuksen ja oma-aloitteisuuden varassa. Suomessa vallitsi vanha, luterilainen yhtenäiskulttuuri ja lasten kasvatuksessa uskonnollinen pohjavire oli vahvasti patriarkaalinen. Tottelevaisuus ja kuuliaisuus vanhempia kohtaan olivat kotikasvatuksen ydin. (Tähtinen 1992: Parjo 2003, 11.)

Vuonna 1866 voimaan tuli Kansakouluasetus sekä Kirkkolaki vuonna 1869 jonka mukaan vastuunjako oli selvä; kodit kasvattivat lapsensa kristillisten arvojen mukaan ja pitivät huolen lukutaidon opetuksesta. Jos koti ei selviytynyt tästä tehtävästä, tuli kirkkoherran kehottaa koteja täyttämään kasvattamisvelvoitteen sa Kirkkolain (1896 § 43) nojalla. (Parjo 2003, 11.) Kansakoululaitos perustettiin tasapuolistamaan luokkien eroja, sekä ennakoimaan yhteiskuntarauhan säilyminen. Valtaapitävät halusivat välittää kansalle sanomaa kuuliaisista ja moraalisesti oikein käyttäytyvistä kansalaisista. (Rinne 1986a: 1986b: 1987b: 1989, 58-59.) Perhe oli sivistyneistölle vallan väline määritellä hyvän elämän kriteerit kaikelle kansalle. Sillä oli resursseja kouluttautua ja tutkia uusia tärkeitä aiheita, kuten lasten kasvatusta. (Siltala 1992: Häggman 1994, 224.) Vaatimalla harmaiden mökkien perheiltä samaa säädyllisen elämän toteutuksen tasoa kuin itseltään, sivistyneistö lunasti itselleen tehtävän tulevasta yhteiskunnasta merkittäviltä paikoilta sivistyksen tason vahtijana. (Ylikangas 1986: Häggman 1994, 224.) KH muistutti Amerikan suomalaisia, että lähdön syyt liittyivät epävarmuuteen ja koulutuksen epätasaiseen jakautumiseen.

”Emmekö me Amerikan suomalaiset kuulu enimmäkseen Suomen rahvaaseen? ... Emmehän halua, että Suomeen jääneet pikku-sisaremmme, -veljemme tai heidän lapsensa saisivat kärsiä sen vuoksi, etteivät saisi koulutusta?” (KH 1923, nro 3, 115.)

Ilmolahden (2017) tutkimuksessa ”Eheys ja ennakkoluulo - Työväenyhteisön ja kansakoulunopettajiston jännitteinen suhde Helsingissä sisällissodasta 1930-luvulle”, kuvaillaan vuosisadan vaihteen tunnelmia Suomessa. Millainen oli ollut lähtömaan ilmapiiri siirtolaiseksi lähtijälle? Tutkimus tarjoaa tärkeää ajankuvaa 1900-luvun alun Suomesta, ja erityisesti sen poliittisesta ilmapiiristä. Amerikan suomalaiset seurasivat armaan isänmaansa tilannetta, ja tukivat eri tavoin maahan jääneitä sukulaisiaan. Poikkeustila ei loppunut sisällissotaan, vaan tutkimuksen mukaan mentaalista rauhan tilaa ei saavutettu heti sodan vuosien jälkeisinä aikoina. Aikakausi ja sen raskaat muistot muuttivat suomalaisten koulutukseen hakeutumista. Luottamus yhteiskunnan järjestelmää ja sen instituutioita, kuten koululaitosta kohtaan, oli mennyt. Kansakoulujen toiminta ei onnistunut eheyttämään kansaa. Ilmolahti kuvailee suomenmielisyyden ja heimoaateen kuuluneen opettavien aineiden piiriin. Opettajilla ei ollut mahdollisuutta tästä kieltäytyä, kun yhteiskunta kutsui palvelukseensa ja opasti heitä vahvistamaan yhteistä, valkoisen Suomen heimoaatetta. (Ilmolahti 2017, 484.) Ilmolahden (2017) tutkimus kuvailee tilannetta, jossa luottamus yhteiskuntaa kohtaan on mennyttä, eikä nuori sukupolvi näe tulevaisuutta omanaan isiensä maassa. Amerikan suomalaisuuden kohdalla poliittiset perusteet olivatkin yksi todellisista siirtolaisuuteen ohjaavista syistä. Lähtijät olivat pääosin nuoria ihmisiä, ja yleinen epävarmuus yhteiskunnan tulevaisuudesta ja poliittisesta suunnasta aiheutti levottomuutta. Suomen tapahtumat muuttivat ilmapiiriä ja arjen todellisuutta epäluottamuksen sävyttämäksi vuosikymmeniksi eteenpäin.

Karni (1990) kuvailee lähtiöitä nuoriksi, energisiksi ja kansallismielisiksi. Niukkavaraiset, mutta elämän vapaudesta haaveilevat, maattomat miehet ja naiset, muodostivat suurimman osa maasta muuttavista suomalaisista. Heissä oli kaikki se tiivistyneenä, joka Venäjän hallitsemassa Suomessa oli vasta tuloillaan ihmisten ajatuksiin. Osa väestöstä oli jo kohdistanut energiansa ja levottomuutensa radikaaleihin suuntiin: uskonnollisiin ja poliittisiin ääriliikkeisiin, kuten lestadiolaisuus tai marxismi. Lähtijä ei ollut kuitenkaan voimallinen muuten kuin henkisiltä ja fyysisiltä voimiltaan, sillä hyvin usein hän oli tilaton ja maaton työläinen. (Kostiainen (toim.) 1990, 97.) Lähtijän rooli ei ollut helppo eikä hyväksyty, sillä myös Suomi sai osansa eugeniikan ja rotuhygienian aateaalosta vuosisadan vaihteessa. Sen mukaan kansalaisten määrän lisääminen ei vahvistanut hyvää kansakuntaa, vaan kansalaisten laadulliset ja rodulliset tekijät. Ikosen (2003) tutkimuksessa esitetään, että kansakunnan perintöaineiksia heikentäviksi tekijöiksi luettiin muun muassa siirtolaisuus, sodat, haluttomuus lisääntyä, synnyttää ja noudattaa luonnollisia viettejään (esimerkiksi imettäminen), naisten naimattomuus tai päinvastoin epäkelvon ihmisaineksen lisääntyminen. (Levander 1913: Ikonen 2003, 138.) Entä miten työväenliikkeen historian kirjoittaja Emil Sulkanen (1951) arvioi lähdön perusteita?

”Mutta eivätpä taloudelliset syyt ole olleet maastamuuttajain ainoita. Amerikan vapaus ja sen pohjaltaan demokraattinen henki on aina mahtavasti vetänyt puoleensa niitä, joille Euroopan ahtaat yhteiskunnalliset ja sortovaltaiset valtiolliset olot ovat käyneet liian tukaliksi.” (Sulkanen 1915, 11.)

Yhteiskunnallinen tilanne oli sekava, tulvillaan epäuskoa tulevaisuuteen ja pelkoa. Kartanon isäntä Thesleff pyysi kiertokoulun opettajaa jakamaan yhteisössään kirjallista propagandaa.”...jos suomalaiset viedään venäläisiin joukkoihin, niin he ehdottomasti joutuvat rangaistuspataljooniin, koska eivät ymmärrä komentavia upseereita kielitaidon puuttuessa...” kertoilee kiertokoulun opettaja asevelvollisuuskutsuntoja vastustavan propagandan sisällöstä. (Hako, Huhtanen & Nieminen (toim.) 1964, 135.) Kirjailija Juhani Aho kyseenalaisti siirtolaisuuden syitä teoksessaan ”Katajainen Kansani ” vuodelta 1899.

”Vai Amerikkaan! Vai Atlantin taa! Vai ei nyt enää siedä Suomessa elää! Vai ei täällä miehet tarkene - ja oikein isolla joukolla! Oikein miehissä lähdetän pakoretkelle ja jätetään naiset ja lapsen ja vanhukset vihollisen jalkoihin...Onhan ne urhokkaita poikia, oikein sankarin alkuja nämä minun poikani...nyt sen kuulette vieraatkin! Uhkaa pakenevat, pelotusta jo pötkivät tiehensä, aikovat vain antaa maansa ja mantunsa, ennen kuin niitä edes tullaan ottamaankaan. Joka tällä tavalla tekee, se on raukka mies - yhdellä sanalla sanoen.” (Engelberg 1944, 77.)

Vaikka tilanne Suomessa edisti maastamuuttoa ja oli ymmärrettävissä, silti ilmapiiri oli osittain väestön menetystä eli siirtolaisuutta vastaan. ”Vetoamme lukijoihimme. Tehkää jokainen tahdostanne, mitä voitte maasta siirtymisen estämiseksi...” (Kokkola Sanomia Keski-Pohjanmaalta 2.9.1899.)

Siirtolaisuus vei kansakuntien nuoren väestön, jonka varaan tulevaisuus olisi ollut tarkoitus rakentaa. RIC:n mukaan Euroopasta oli liikkeellä pieniä, poliittisia ryhmittymiä, jotka halusivat muuttaa Amerikkaan toteuttamaan ideologiaansa. Venäläiset ja juutalaiset olivat suurimpia poliittisperusteisin syin siirtolaisiksi lähteneitä kansallisuusryhmiä. Suomalaiset ja Venäjän juutalaiset mainitaan raporteissa ryhminä, joiden lähdön syyt olivat poliittiset. (RIC 1911, doc. 748, 56.) Siirtolaisuuskomissio (RIC) toteaa kuitenkin vuonna 1906, että

” an immigrant who proves that he is seeking admission to this country solely to avoid prosecution or punishment on religious or political grounds...shall not be deported because of want of means or the probability of his being unable to earn a livelihood.” (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 576.)

Kuva 10. Mielenilmaus Mowahawkissa vuonna 1909.
(Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Henrikssonin (1990) mukaan ”Yhdysvallat oli ensimmäinen valtio, joka taisteli menestyksellisesti siirtomaaisäntäänsä vastaan...siitä tuli muiden vapautensa puolesta kamppailevien kansojen ihanne” (Henriksson 1990, 14.) Ross (1977) puhuu Bobrikovin aikaisista Amerikan suomalaisista. Kenraali Nikolai Bobrikovin vuoden 1898 lausunnon mukaan venäjän kielestä tulisi yleinen virkakieli ja armeijakutsuntojen paikkana olisi Venäjän armeija. Suomen kohdalla myös asepalvelus ja maan poliittiset olot ajoivat monet siirtolaisuuteen. (Ross 1977, 53.) KH muistuttaa lukijoitaan vuonna 1923, mitä kotimaan tilanne oli ollut lähtöä edeltävänä aikana. ”Emmekö useimmat ole olleet pakotetut lähtemään Amerikkaan siksi, että suomalaisuus ei Suomessa ollut voimassaan?” (KH 1923, 115.)

Rossin (1977, 53) mukaan vuonna 1902 maastamuuton luku kohosi 23 152 lähtijään. Vuoden 1905 yleislakko aloitti työväestön ja Suomen kansan yhteisen taistelun oikeuden ja tasa-arvon puolesta. Tuon vuoden seurauksena 3 500 suomalaista lähti Amerikkaan ja seuraavana vuonna samainen luku oli 12 000. Amerikkaan lähti työväestöä, intellektuelleja ja sosialisteja. ”Lakkolaisista meni sitten huomattava osa Amerikkaan ja muille paperitehtaille...Kun lakko julistettiin päättyneeksi, ei montakaan päässyt takaisin työhön.” (Hako ym. (toim.) 1964, 126.)

”Varhaislapsuudestani on jäänyt mieleen sortovuosien aikainen jännitys. Vanhin veljeni, joka oli tehtaassa saksi- ja viivoituskoneenhoitajana, oli kutsuntaiässä,

mutta liittyi vastarinnan miehiin ja piiloutui naapurinpojan kanssa. Talosta annettiin eväät ja äitini hoiti kuljetuksen pimeinä syysöinä.” (Hako ym. (toim.)1964, 132.)

Suomen työtilannetta lakot heikensivät ja aiheuttivat myös näkymän tulevaisuuteen, joka ei houkuttanut jäämään.

”Niinpä Canada oli se toivon pilkku, johon minä ja monet muut, ainakin Äänekosken nuoret työläiset joutuivat ottaa turvansa...Joskus yöllä kävin varkain kotona kuulostamassa, josko isä on saanut minun ulkomaanpassit ja paperit kuntoon ja tulihan ne kevättälvella...” (Hako ym. (toim.) 1964, 127.)

Sanomalehti Suomalainen kirjoittaa vuonna 1903 Vaasan läänin kutsunnoista, joissa osa saapujista oli muuttanut Amerikkaan. Luvut antavat tiedon siitä, että kutsunnoissa jopa puolet kutsuttavista jäi tulematta Amerikkaan muuton vuoksi. Kokonaisuudesta (n=527) kutsuntoihin jäi saapumatta tuntemattomista syistä 118 ja laillisista syistä 5 kutsuttavaa.

Taulukko 5. Vaasan läänin kutsunnat ja Amerikkaan lähdön vuoksi poissaolijat vuonna 1903

Paikkakunta	Kutsuttuja	Amerikassa
Oravainen	41	17
Lapua	133	56
Nurmo	50	25
Munsalo	56	39
Uusikaarlepyyn maaseurakunta	34	11
Jepua	26	5
Ylihärmä	32	9
Rauhavalta	81	26
Alahärmä	58	27
yhteensä	527	215

Lähde: Suomalainen 1903

Vaikka siirtolaisuuslakien perusteella maahanmuutto ei ollut mahdollinen rikollisille ja sosiaaliturvan varassa eläville, aatteensa puolesta kärsivät ja syytetyt olivat

tervetulleita maahan. Amerikkalainen vaihtoehto ei ollut huono, sillä aatteensa puolesta kaatuneiden määrä olisi Suomessa merkittävä reilun kymmenen, sisällissodan sävyttämän, vuoden kuluttua. Ikosen (2003) tutkimuksen mukaan rotuhygienian aatemaailma ulottui puolustamaan kostotoimenpiteitä. Punaisten naisvankien teloittamista pidettiin osittain rodullisena suursiivouksena vuonna 1918, samalla kun osa kansasta tehtiin pysyvästi vaarattomiksi kirurgisin toimenpitein vedoten puhtaaseen rotuun. (Teräsvuori 1918, 237: Ikonen 2003, 141.) Korostaessaan suomalaisen yhteiskunnan historiallisia tapahtumia Ross (1977) haluaa nostaa Amerikan suomalaiset erityiseen asemaan. Heidän historialliset tapahtumansa ja taistelunsa olivat ainutlaatuisia muihin kansallisuuksiin verrattuna. Nämä voimalliset taistelut oman kielen ja oikeuksien puolesta tekivät suomalaisista erilaisia maahanmuuttajia. Heidän tarinansa oli erilainen ja heidän kasvunsa amerikkalaisuuteen oli erilainen juuri näistä syistä. (Ross 1977, 53)

Maastamuuttoon liittyi myös yhteisöä koskettava puoli, sillä se oli myös tapa aloittaa uusi elämä, ja jättää entinen elämä, perhe ja avioliitto. Lähtöpäätös saattoi syntyä yksin, ristiriitaisin ajatuksin. Perhe ei aina ollut tietoinen yksittäisen lähtijän muuttopäätöksestä. Suomalaisten maastamuuttoa pohdittiin pohjois-suomalaisessa Kokkola-sanomalehdessä vuonna 1899. ”Perheellisiä siirtolaisia on kunnasta mennyt 48 miestä, joista 9 lähettää hyvin rahaa, 13 vähemmän ja 22 ei yhtään. Tietämättömissä on 4 perheen isää.” (Kokkola Sanomia Keski-Pohjanmaalta 14.6.1899) Sanomalehti Suomalainen vuonna 1899 varoitteli Amerikan kuumeesta.

Kuva 11. Valokuvaaja Alex Strandbergin kuva tehtaan työntekijöistä Helsingissä. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

”Siirtolaisuus Karstulassa ja Riwijärwellä laajenee ja laajenee yhä. Joka viikko lähtee nuoria miehiä suuret laumat wieraille maille. Ja pääasiallisesti tuon on vaikuttanut pelko, että Wenäjän asewelwollisuuslaki otetaan meillä käytäntöön. Jos ei korkeimmassa paikassa hyväksytä ylimääräisten waltiopäiwien tekemää päätöstä asiasta, niin Suomen terveimmät pojat siirtyvät pois maasta sikäli kuin kynsilleen kykenevät, wahingoksi koko Wenäjän waltakunnalle ja erittäinkin Suomen maalle, lausuu kirjeenwaihjamme.” (Suomalainen 7.7.1899.)

Kun käsitys omasta maasta ja sen kansalaisista oli muodostunut epäselväksi ja epämieluisaksi osalle kansalaisista, oli tullut aika lähteä. Oman maan ristiriitaisesta ilmapiiristä, kadonneesta huomisesta tai seikkailunhalusta kumpusivat massan liikkeet siirtolaisuuden aaltojen muodossa. Yksilön vahvistuminen, usko massojen tekemään muutokseen, tyytymättömyys, ja epävarmuus yhteiskunnan tulevaisuutta kohtaan, kuljettivat osaa väestöstä kohti Uutta Maata.

3.2.1 Nälän syvin olemus

Menneisyyden jäljet nostivat suomalaiselle siirtolaiselle tahtotilan selviytyä, sillä nälkä oli ollut tuttu vieras harmaiden torppien todellisuudessa. Nälkää ei enää päästetty niskan päälle, ja siirtolaisuus saattoi olla osa tätä tahtotilaa selvitä tulevaisuudesta. Nälkä on yhteisölle rakenteellinen ilmiö, joka ravistelee kauttaaltaan yhteisön kollektiivista ja yksityistä perusturvaa. Joidenkin siirtolaisryhmien kohdalla nälänhätä oli järkyttänyt jo valmiiksi vaatimattoman elämän tasapainoa. Menneisyyden olemus ja tulevaisuus saattoivat käydä vuoropuhelua vielä uudella maallakin. Traumot, kuten irlantilaisten nälkävuodet, muuttivat siirtolaisainesta niin, että niiden voidaan nähdä tuottaneen akkulturaatiota hidastavaa vaikutusta. Nälänhädän olemusta ja sen vaikutuksia ihmisen elämänkulkuun, Arnold (1988, 5) kuvailee seuraavasti:

“Famine affects the way in which we view the past-challenging cozy assumptions about some lost golden age of abundance and ease-and influences the ways in which we perceive the hazards of our collective future. Famines are woven into the fabric of history...famines have been powerful engines of historical transformation, driving some societies into the verge of extinction, impelling other into wholesale migration or radical economic, political and social change.” (Jones 1967, 119-120.)

Köyhyys määritteli siirtolaisten elinolosuhteet, jotka puolestaan merkitsivät sairauksia ja heikkoja asuinoloja. Työ, johon siirtolaiset olivat usein pakotettuja, säilytti heidät köyhyyden piirissä. Köyhyys puolestaan vaikutti heidän asuinoloihinsa ja yhteiskunnalliseen sijoittumiseen. Tartuntataudit, kuten tuberkuloosi, kolera ja pilkkukuume olivat yleisempiä siirtolaisten kuin valtaväestön keskuudessa. Esimerkiksi irlantilaisten keskuudessa kuolleisuus oli korkeaa johtuen heikoista elinolosuhteista ja pitkään jatkuneesta aliravitsemuksesta, joka oli alkanut jo entisessä kotimaassa. (Jones 1967, 119-120.)

Kuva 12. Siirtolaisten ensimmäisenä kotina turpeesta tehty talo. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Yleensä kriiseihin liittyy pitkä ja hitaasti edennyt kehityskulku, joka pohjustaa tulevaa kriisiä tapahtuvaksi. Sitten joku äkillinen tapahtuma puhkaisee suojan kaiken yltä ja tasapaino yhteiskunnasta häviää. Suomen historiassa on ollut useita eri vaiheita, joita voisi kutsua kriiseiksi. Nuijasodasta 1600-luvun katovuosiin, Isovihasta 1700-luvulla aina nälkävuosiin 1892-1894. Sen jälkeen tulivat vuoden 1917 ja 1918 kriisit: näitä kaikkia yhdistää niiden vaikutukset kuolleisuuteen. Suomessa tapahtui Euroopan rauhanajan viimeinen nälkäkatastrofi vuosina 1866-1868, jossa maa oli riippuvainen vauraiden maiden ja oman maan yläluokan avunannosta. Ikosen (1991) mukaan nälänhätää ei voi selittää yhdellä tai edes useammalla satojen epäonnistumisilla. Kriisin tullessa olennaista on yhteiskunnan mahdollisuus varautua tilanteeseen ja nopeasti reagoimalla väestöä avustavin toimin. Säiden ja satojen epäonnistumisen lisäksi maan tilanteeseen vaikuttavat aina sen harjoittama talouspolitiikka, talouden kehitysaste ja mahdollisuudet tuoda elintarvikkeita maahan. 1800-luvun lopun Suomea ja sen ”iskukykyä” leimasivat huonot sadot, talonpoikien velkaantuminen, elinkeinoelämän huonot suhdanteet ja talouselämää kiristänyt rahareformi. Usein on verrattu Suomen ja Irlannin nälänhätien prosesseja. Kummankin maan kriisit arvioidaan johtuneen monien päällekkäisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Olennaisinta on kuitenkin se, millaiset resurssit väestöllä tai valtiovallalla on reagoitava kriiseihin. (Häkkinen, Ikonen, Pitkänen & Soikkanen 1991, 172-173.)

Suomalainen maatalous oli ajautunut kriisiin jo ennen nälkä- ja katovuosien saapumista. (Häkkinen ym. 1991, 276–277.) Suomessa maataloudelle oli ollut ominaista kehittymättömyys ja tuotannon yksipuolisuus. Suomessa oli myös suhteellisesti liikaväestöä, sillä tilaton väestön osuus oli kasvanut, eikä kaikille riittänyt ympäri vuoden töitä. Tilat olivat pieniä ja torppien lukumäärä oli kasvanut merkittävästi 1800-luvun aikana. Osa väestöstä oli köyhäinhoidon varassa. (Häkkinen ym. 1991, 11–12.) Toisin sanoen, maan tilanteensa löytyi riittävästi heikentäviä elementtejä, jolloin 1800-luvun nälkäkriisit pääsivät yllättämään suomalaiset kohtalokkalla tavalla.

Suomi oli vasta teollistumassa oleva yhteiskunta 1800-luvun lopulla, vaikkakin teollistumisen edellytykset olivat hyvät. 1800-luvun lopun talouspolitiikassa toteutettiin rahareformi, joka johti ulkomaisen lainan ottoon. Kun nälkä yllätti kansan, oli pitkän harkinnan takana, kohdennetaanko ylimääräinen raha nälkää näkeväälle kansalle vai aiotun reformin toteuttamiseen. Talonpojat olivat tottuneet, että valtiohallinto avusti lainanannolla, mutta nyt tilanne oli tiukentunut valtion kiristyneen talouspolitiikan myötä. Senaattori J.V Snellmania on muistettu usein erilaisin arvioin hänen osuudestaan kriisiin niin puolesta kuin vastaan. (Häkkinen ym. 1991, 276–277.)

”Me tiedämme, että nämä asuvat kurjissa hökkeleissä ja heidän lapsensa lilluvat puoleksi alastomina suvet ja talvet. Kun hädän aika tulee, irtisanotaan pestatutkin palvelijat ja tälle väkijoukolle, miehille, naisille ja lapsille on tarjolla ainoastaan maantie ja kerjuu. Ellei maanomaista tahdo elättää työläisiä työntekijöinä, täytyy heidän elättää heidät kerjäläisinä”. (Sulkanen 1951, 117.)

Snellman kirjoitti syyskuussa vuonna 1866 von Alfthanille kehottaen tarmokkaasti pitämään kruununmakasiinit täynnä viljaa. Hallituksen tuli holhota kansaa ja valvoa sen arkea ja työtä. Viljan jakaminen lisäisi laiskuutta. Vain pakolla kansa saatiin tekemään sitä, mikä sille järkevää oli.

Mistä ajatuksesta kumpusi näinkin julma puhe nälkäiselle kansalle? Snellman oli huolissaan enemmänkin pedagogisten tavoitteiden täyttymättömyydestä, kuin kansan nälästä. Senaattori arveli kansan liioittelevan kurjuuttaan. Köyhyys ja nälkä alkoivat vaikuttaa yläluokan puheissa työväestön ansaittuna syntinä saamattomuudesta. Myönnytyksenä viljaa lainattaisiin vakuuksia vastaan, mutta tilattomilla eli köyhimmillä ei ollut mitään, mitä tarjota vakuudeksi. (Rein 1981: Siltala, 1999, 169-171.)

Arnoldin (1988, 7) mukaan menneisyys kumpuaa esiin kovia kokeneiden kansojen kohdalla myös silloin, kun kaikki on näennäisesti hyvin. “It can lead to the completely disintegration of customary patterns of work and subsidence and can greatly disrupt customary norms of morality and social behavior “. Amerikkaan saapuva siirtokansa oli erityistä tässäkin mielessä. Amerikan suomalaisilla oli omassa menneisyydessään kokemusta sodista, sekasorrosta ja nälästä. Osalla väestöä oli resursseja lähteä nälkää pakoon, vaikka nälänhädän vuosista ei välttämättä lähtijäsukupolvella ollutkaan kokemusta. Nälän syvin olemus jää kuitenkin elämään kansan muistiin ja se ohjailee sieltä heidän liikkeitään vielä pitkään. Nälänhädän aika jätti Sztompkan (1999) sanoin kansan epäluottamuksen varjoon, sillä se oli vienyt luottamuksen yhteiskunnan rakenteisiin, sen instituutioihin ja niiden jatkuvuuteen. Myös luottamus ihmisiin kärsi nälän vuosina ja mahdollisesti vahvasti luokkien välisiä kuiluja vuosiksi eteenpäin.

3.2.2 Te kurjat, te hyljeksityt - matka valtameren taa

Amerikka oli unelmien ja sallimuksen maa. Se oli aikansa ihmisille ajoittain jumalallinen lupaus maasta, jota Herra siunaa. Amerikan suomalainen lehti vuodelta 1888 kuvaili maan rikkautta näin:

Kuva 13. Siirtolaiset sijoittuivat usein metsätyömaille. (Turun yliopiston yleisen historian laitos)

”Maanviljelijöille löytyi äärettömiä aavikoita ja tyhjentyvät hedelmällisyys; rikkautta, hopeaa, kultaa, kaivantoja, leveitä kuohuvia koskia...; kaksi valtamerta huuhtoo sen rantoja vieroitellen niille kahden maailmojen osan kauppaa. Ja elämä on yhtä kirjawata ja monipuolista kuin luontokin. Täällä ovat kaikki raja-aidat kaatuneet kaikki säätyrajoitukset revityt.” (Amerikan suomalainen lehti 1888, nro 39: Melkas 1996.)

Millainen maa odotti valtameren takana siirtolaista? Mitä elämän edellytyksiä tarjosi uusi kotimaa, Amerikan Yhdysvallat? Uusi maa oli laaja pinta-alaltaan, jo kansoitettu, mutta tulevaisuuden toivoa antava. Vaikka Yhdysvaltain väkiluku kasvoi 1800-luvulta 1920-luvun 106 miljoonaan, oli maa Eurooppaan verrattuna harvaan asuttu. Sen taloudellinen kasvu oli ollut nopeaa. Maatalous oli kehittyntä, koneistettua, ja viljelyalueet suuria pinta-aloiltaan. Preerioiden vehnä oli kysyttyä Euroopassa, ja rautatiet ja höyrylaivaliikenne nostivat maan viennin luvut. Vuoden 1862 Homestead Act eli maankäyttölaki takasi monelle mahdollisuuden 160 eekkerin kokoiseen ilmaiseen maapalaan. (Kero ym. 1991, 254.)

1900-luvun alkua pidetään modernin Amerikan syntymisen aikakautena. Teollistumisen, rautatie- ja maantieverkoston vahvistuminen, kaupungistuminen ja suuret siirtolaisuusaallot toivat uuden ajan, ja sen myötä uudet toimintamallit. Amerikka oli yhteiskuntana uuden edessä, ja vielä vailla keinoja ja välineitä taata yhteiskunnan kehitys ja tasapaino muutosten keskellä. Vuosisadan molemmille puolille ajoittuu progressiivinen eli edistyksellisyyden kausi, joka sisälsi uudistusmielisiä liikkeitä ja keskiluokan uudistajia. Poliittiselle kentälle saapuivat niin kutsutut kolmannet puolueet, kuten esimerkiksi maanviljelijöiden, pienliikemiesten ja työläisten yhteinen, vuonna 1891 perustettu puolue The Populist Party (PP). Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmän uudistukset, lapsityövoiman käytön lopettaminen ja työturvallisuuden sekä työolosuhteiden korjaaminen olivat osa hyvinvoinnin reformia. Keski- ja yläluokan hyväntekeväisyysohjelmissä olivat keskiössä asuntoasiat ja heikompiensaisten väestöryhmien elinolosuhteet. Naisasialiikellä puolestaan pyrkimyksenä olivat reformiuudistukset, ja progressiivisella kaudella naiset saivatkin äänioikeuden liittovaltiotasolla vuonna 1919. Naisliike sai kuitenkin varjoja ylleen, sillä se ehdotti äänioikeuden antamista vain lukutaitoisille, ja luku- ja kirjoitustaito olivat juuri niitä taitoja, joita mustalla väestöllä ja siirtolaisilla ei välttämättä ollut hallussaan. Asuntolaliikkeen ja asuntola The Hull Housen Chicagoon vuonna 1889 perustanut Jane Addams sai kansainvälistä tunnustusta työlleen, kun Nobelin rauhanpalkinto ojennettiin Addamisille sekä kasvatustieteilijä Nicholas Murray Butlerille vuonna 1931. (Henriksson 1990, 178-81.) Amerikkalainen yhteiskunta oli siis uudistusmieltä täynnä, mutta kantoi myös huolta maahan virtaavien siirtolaisvirtojen kansalaisainesta muuntavasta voimasta.

Siirtolaiselle matka Uuteen maailmaan merkitsi elämän pituista matkaa, jolta ei ollut paluuta takaisin. Matka oli henkinen irtiotto vanhan ja uuden mantereiden välillä, mutta muuttui laadultaan hyvin pian lähdön jälkeen eloonjäämistäisteluksi. Mitä varattomampi ja yksinäisempi matkaaja oli, sitä varmemmin hän oli riippuvainen matkan järjestäjästä ja hänen lupauksistaan huolehtia edes vaatimattomimmista elämän edellytyksistä matkan aikana. "As if the Persil's of the ocean and the weather were not enough, the passenger were also at the mercy of greedy captains and shipowners...immigration was still a difficult process." (Handlin 1959, 32.)

Siirtolaismatkoista ei käyty julkista keskustelua, eikä matkaolosuhteista ollut tietoa edes niillä viranomaisilla, jotka laivassa vierailivat olosuhteita tarkastaakseen. Usein matkustajat odottivat niin kiihkeästi perille pääsyä, ettei olosuhteita ryhdytty kritisoimaan. Akseli Järnefelt kirjoitti vuonna 1899 teoksessaan "Suomalaiset Amerikassa" varoittavia sanoja matkasta haaveileville.

"Ei lystiä ole Amerikan matka. Ja useimmat Amerikkaan lähtijät sen edeltäpäin tietävät. Kevyellä mielellä sitä matkaa ei voi tehdä...Ja kun Suomen rannat katoaa näkyvistäsi, katoaa myös unelmasi ja niitä olisi ollutkin. Siirtolaiskortteeri herättää sinut elämän todellisuuteen. Kärsi noissa kortteereissa merikivussa ja lähtösi ikävyydessä." (Järnefelt 1899, 24.)

Laivaolosuhteissa köyhimmat ja valmiiksi nälkäiset matkaajat olivat kaikin tavoin heikoimmassa asemassa. Heillä ei yleensä ollut lääkkeitä, ylimääräisiä petivaatteita tai ruokaa mukanaan, vaan he olivat omasta tilanteestaan johtuen pakotetut luottamaan luvattuihin, päivittäisiin aterioihin. Erityisesti irlantilaisten asema oli heikko jo alkuasetelmassa.

"The hunger was so great on board that all the bones about the ship were hunted up by them, pounded with a hammer and eaten; and what is more lamentable, some of deceased persons, not many hours before their death, crawled on their hands and feeds to the captain and begged him for God's sake to give them a mouthful of bread or a drop of water to keep them from perishing. But their supplications were in vain; he most obstinately refused and thus did they perish. The cry of the children for bread was, as I am informed, so great that it would be impossible for man to describe it." (Stevenson 1895: Handlin 1959, 34.)

Kuten tässä päiväkirjamerkinnässä mainitaan, ruokahuolto oli puutteellista, ja ihmisten nälkä traumatisoi kanssamatkustajat loppuelämäksi. Ajoittain lähes syötäväksi kelpaamaton ruoka ja saastunut vesi sinetöivät monien kohtalon. Laivojen huono maine, alati vaihtuva miehistö ja korkea matkustajakuolleisuus johtuivat usein likaisista ja kosteista olosuhteista. Moni kuoli nälkään ollessaan vasta matkalla Uuteen maailmaan.

“She had been nearly three weeks ill and suffered... Her affiliated husband stood by her holding a blessed candle in his hands and awaiting the departure of her spirit. And as the sun was setting the bereaved husband muttered a prayer over her enshrouded corpse which, as he said Amen, was lowered into the ocean.” (Mangan 1994, 37.)

Laivalla syntyi lapsia, kuoli kokonaisia perheitä ja lapsia jäi orvoiksi. Lesket lapsineen kohtasivat haaveiden uuden maan usein tyhjin käsin ja sydämin. “There was birth on board this morning and two or three deaths were momentarily expected.” (Mangan 1994, 46.) Matkan elinikäiset vaikutukset olivat täten toisille paljon kovemmat kuin toisille. Oltuaan viikon matkalla, siirtolainen tiesi jo kaiken oleellisen matkustamisoloista laivalla.

“Hundreds of poor people men, women and children of all ages from the driveling idiot of ninety to the babe just born, huddled together without light, without air, wallowing in filth and breathing a fetid atmosphere, sick in body, dispirited in heart the fevered patients lying”. (Coleman 1973, 99.)

Herman Melville kertoo novellissaan matkustustilojen olleen kuin koirankoppeja. Hänen mukaansa matkustajat olivat suurimmaksi osaksi naiiveja mieleltään ja hyvin tietämättömiä välimatkojen suuruudesta. (Coleman 1973, 100.) Irlantilainen Vera Foster kertoo uuden laivan The Washingtonin matkasta Amerikkaan. Siellä myös vedenpuute sekä täysin ravinnotta jättäminen kuuluivat käytäntöön. Köyhimmät matkustajat olivat täysin ilman ruokavarastoja, sillä matkalippuun olisi pitänyt sisältyä ruoka kerran päivässä. Kun Vera kirjoitti valituskirjeen kapteenille ja kävi sen lukemassa hänelle henkilökohtaisesti, sai hän vesi ja leipäkuurin sekä kahleet nilkkaansa loppumatkaksi. Se, kuka uskalsi valittaa oloista laivalla, sai miehistöltä uhkauksia väkivallanteoista. Kun sitten ruokaa ryhdyttiin jakamaan, eivät annoskoot täsmänneet luvatus kanssa.

Vuonna 1914 Suomen valtiopäivien työväenasiain valiokunnan mietinnössä kerrotaan, että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö oli tehnyt korjauksia matkustajaolosuhteisiin. Parempiin laivaolosuhteisiin tuli kolmannen luokan perheytit, parempi ilmanvaihto, eristetty tila sairaille, apteekki, erilliset ruokailuhuoneet ja suomenkielistä henkilökuntaa. Engelbergin (1944) mukaan Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö myötävaikutti siihen, että suomalaiset eivät matkustaneet enää venäläisinä, vaan suomalaisina Venäjän vallan aikana. ”Englantilaiset oppivat myös antaessaan laivapaikkoja Atlantin laivoihin sijoittamaan suomalaiset lähemmäs skandinaaveja ja saksalaisia ja itseään anglosakseja, missä nämä puolestaan ovat osoittaneet parhaiten viihtyvänsä.” (Engelberg 1944, 43–44.)

Yhtä helposti kuin matkojen mainostaminen ja Amerikan kuumeen levittäminen oli käynyt, matkojen ympärille pystyttiin mielikuvien avulla luomaan

harhaanjohtavaa tietoa. (Handlin 1959, 20-21.) Matka Atlantin ylitse yhdisti siirtolaiset unohtumattomana kokemuksena. Matkan henkiset ja fyysiset rasitukset jakoivat matkustajat selviytyjiin ja laidan yli heitettäviin. Näin ollen matka itsessään ei ollut vain pitkä laivamatka, sillä se valikoi epäinhimillisellä tavalla siirtolaisjoukosta ne, jotka ainakin fyysisesti kestivät siirtolaisen raskaan osan.

Mitä tapahtui tuolla saarella, jonka ahtaista porteista niin paljon varoiteltiin? Ellis Islandin vastaanotokeskus, eli ”The Great Hall of Judgement”, kuten siirtolaiset sitä kutsuivat, otti vastaan maahan saapuvat siirtolaiset.

”Täällä, muuten pienehköllä saarella, on suuri rakennus, jonne siirtolaiset wiedään. Rakennuksen toiseen kerrokseen tultua awautuu eteen tawattoman suuri sali, joka on rauta-aitauksilla jaettu eri osastoihin. Näihin osastoihin lasketaan matkustajia siten, että sama kansallisuus -Suomalaiset, Ruotsalaiset, Saksalaiset, Itaialialaiset, Espanjalaiset, Turkkilaiset j.n.e. - tulee aina yhteen osastoon eli aitaukseen.” (Sanomia Porista 5.2.1895.)

Siirtolaisuustarkastaja kehitti seuraavan kirjainjärjestelmän, joka kertoi symbolein maahanmuuttajan terveydentilan. Sydänongelmat merkittiin kirjaimella H, raskaus oli PG, henkinen jälkeenjääneisyys pelkkä X ja suoranainen hulluus merkittiin rengastetulla X:llä.

"Kun laiwa alkaa lähestyä satamaa, astuu lääkäri laiwaan, joka apulaisineen alkaa pitämään tarkastusta, owatko kaikki tulokkaat siinä terweyden tilassa kuin woimassa olemat asetukset määräävät. Muun ohessa waaditaan esim., että siirtolaisen tulee olla rokotettu. Ellei niin ole, naputtelee tohtorin mukana olewa wälskäri suurehkolla piilulla haawoja asianomaisen käsiwarsiin ja toimittaa rokotuksen. Siwumennen olkoon sanottu, että moni, joka tuon ”kuurin” saapi kokea, tuntee muiston siitä käsiwarsissaan useita kuukausia jälkeinpäin. Se näet useimiten toimitetaan hywin huolimattomasti, niin että käsiwarret alkawat paisua ja sanotaanpa tapahtuneen, että huolimattoman hoidon johdosta, on werenmyrkytys ja kuolema ollut tuon rokotuksen seurauksena." (Sanomia Porista 5.2.1895.)

Siirtolaisia houkuttelivat matkaan myös urakoitsijat ja työvoimaa välittävät yhtiöt, joiden lisäksi myös laivayhtiöt yrittivät saada matkustajia mainostamalla vaivatonta valtamerimatkaa. Nämä maahanmuuttoa edesauttavat seikat eivät välttämättä perustuneet todelliseen työvoiman tarpeeseen. Toisin sanoen houkutukset eivät sisältäneet vastuuta siirtolaisen tulevaisuudesta. Maahan pyrkivällä tuli olla muutama kymmenen dollaria rahaa mukanaan, sekä osoittaa henkilö, joka ottaa hänet vastaan satamassa. Myös mahdollinen työpaikan osoite oli ilmoitettava virkailijalle.

Valmiin työpaikan merkityksestä Sanomia Porista- sanomalehdessä valistettiin lukijoita seuraavasti:

"Tämä viimeksi mainittu ehto tuntuu oudosta hywin omituiselta ja monelle on se ollut loukkauskiivenä, etenkin kun kysymykset tehdään hywin wiekkaasti totuuden ilmi saamiseksi. Tuo pykälä, ettei siirtolaisella saa olla mitään wissää työpaikkaa Amerikassa edeltäpäin tiedossa, ei ole wielä wanha Amerikan Yhdysvaltain siirtolaislaissa, eikä sitä suinkaan ole keksitty siirtolaisten wahingoksi, waan päin wastoin heidän hyödykseen ja on sen tarkoituksena estää yksinkertaista siirtolaista joutumasta keinottelewain runnarien uhriksi. ”
(Sanomia Porista 5.2.1895.)

Kuva 14. Maahan saapuvat otetaan vastaan vastaanottohallissa Ellis Islandilla, New Yorkissa. (Kennedy, J. 1964)

Nämä runnarit harjoittivat siirtolaisten työllistämistä töihin, joista seurauksena oli velkaorjuus. Runnarit olivat Amerikan kuumeen levittäjiä asiamiestensä välityksellä. He houkuttelivat työkansaa lähtemään luvattuun maahan "wapaalla kyydillä ja hywällä paikalla perille tultua." Amerikkaan saavuttuaan siirtolaiset vietiin synkkiin metsiin puita hakkaamaan, erämaan kaivantoihin töihin ja

kaukaisille rautateille raskaaseen työhön. Siellä palkkana toimi ylöspito eli ruoka ja majapaikka. Näin heidän kohtalokseen tuli myös matkapiletin maksaminen työtä vastaan. Rahattomuus, kielitaidottomuus ja turvattomuus pitivät nämä runnarien huijaamat työläiset velkavankeudessa määrättömiä aikoja. (Sanomia Porista 5.2.1895.)

Millainen tahtotila vallitsi yhteiskunnassa ottaa vastaan maahanmuuttajia? Maahanmuuton lait voidaan jakaa neljään osaan: kolonialismin aikakausi, Native American ja Know Nothing -liikkeiden ajanjakso 1835-1860, valtion kontrollin heikentymän aika 1861-1882, ja valtion kontrollin vahvistumisen aika 1882 lähtien. Niin kuin lainsäädännöstäkin käy ilmi, yhteiskunta kävi keskustelua maahanmuuttoa puoltavasti, mutta myös vastaan. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 561-562.)

Pääperiaatteena siirtolaisuutta rajoittavassa lainsäädännössä on kuitenkin ollut se, ettei maahan ole haluttu fyysisen tai psyykkisen terveyden menettäneitä maahanmuuttajia. Tämän toteutumista aluksi valvoivat laivojen kapteenit ja myöhemmin se sisällytettiin maahantulon muodollisuuksiin New Yorkin sataman vastaanottokeskuksessa. Tästä maahantulon muodollisuudesta tuli väline, jota tarkentamalla ja kiristämällä säädeltiin maahanmuuttoa halki vuosien. Yleisesti voidaan todeta, että siirtolaisuutta koskeva lainsäädäntö oli poliittista päätöksentekoa kuormittava aihe ja aiheutti paljon keskustelua ja pohdintaa poliittisella kentällä. Amerikkalaisen yhteiskunnan tahtotila ilmaistiin lainsäädännöllisin keinoin. Maahantuloa rajoittavista laeista sekä yhteiskunnallisesta keskustelusta syntyi pohja yhteiskunnalliselle ilmapiirille ja tahtotilalle maahanmuuttajan edessä. Maahanmuuttajille yhteiskunta esitti vaatimuksen rahoittaa itse oma elämä, hankkia työ ja jo maahantulon hetkellä rahoittaa osaltaan maahantulomuodollisuudet.

Aluksi maahanmuutto Amerikkaan oli niin satunnaista, ettei sitä varten ollut muuta lainsäädäntöä, kuin siirtolaisia kuljettavilla aluksilla matkustajia koskevat säännöt. Siirtolaisvirtojen vahvistuttua poliittinen taho alkoi ilmaista huolta vastavuoroisuudesta ja assimilaation toteutumisesta. Vuonna 1829 maahantuloilijoilta ryhdyttiin perimään muodollista maksua, 25 sentistä 1,50 dollariin, riippuen matkustajan varallisuudesta. Tämä maksu käytettiin maahantulon muodollisuuksien järjestämiseen Ellis Islandilla. Vuonna 1837 lain mukaan laivan kapteenia voitiin sakottaa, mikäli hän kuljetti laivassaan laitonta ihmisainesta maahan. Vuonna 1842 senaatin presidentti Tyler lausui siirtolaisuuden haasteista näin:

”We hold out to the people of other countries an invitation to come and settle among us as members of our rapidly growing family: and for the blessings which we offer them, we require of them to look upon our country as their country, and unite with us in the great task of preserving our institutions and thereby perpetuating our liberties” (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 562.)

Kuva 15. Lääketieteellinen testaus vuonna 1910 (Kennedy, J. 1964)

Vastaanottajamaana Yhdysvallat otti vastaan siirtolaiset avoimin käsin, mutta edellytti heidän vaalivan maan vapauden arvoja ja kunnioittavan maan instituutioita. Siirtolaistoimistot ja agentuurit suurimmissa kaupungeissa, kuten Saksassa, Englannissa, Ruotsissa ja Norjassa, houkuttelivat siirtolaisia työvoimaksi Amerikkaan, ja auttoivat työsopimuksen ja matkalippujen saamisessa. Vuonna 1885 The Act of The Contract Labor oli ensimmäinen laki, jonka taustalla oli vahvaa keskustelua työperäisen maahanmuuton edistämisen pyrkimyksistä. Presidentti Lincolnin viesti oli vuonna 1864, että työperäistä maahanmuuttoa oli tuettava ja maahanmuuttajia suojeltava. Oli varmistettava, ettei maahan muuttavaa työväestöä käytetä väärin orjuuttaen, tai muutoin väärin perustein hyödyntäen. Vuonna 1882 astui voimaan The Immigration Law, joka sisälsi edelleen maahantulomaksun sekä maahantulon muodollisuudet terveen aineksen valikoimiseksi. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 564-565.)

Siirtolaisvirrat alkoivat vahvistua ja yhteiskunta joutui myöntämään, ettei kaikkien assimiloituminen onnistuisi, sillä Euroopan satamat ja Kanadan rajat vuotivat epäkelvää ainesta maahan. ”The time had come to draw the line and to select the good from the bad, because the country could not properly assimilate them”, totesivat edustajahuoneen jäsenet vuonna 1888. Vuonna 1890 senaatti päätti perustaa komitean, The Committee on Immigration, tutkimaan siirtolaisuuden ilmiötä. Vuoden 1891 siirtolaislaki, The Immigration Law of 1891, säilytti maahantulon maksuna 50 senttiä ja vahvisti maahantulon terveystarkastuksia ulottamalla koskemaan ne myös Kanadan ja Meksikon välisiä rajoja. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 564-565.)

Lukutaitotestin käyttöönotto merkitsi Yhdysvaltain puolesta halua rajoittaa tehokkaasti maahantuloa. Lukutaitotesti ei kuitenkaan testannut maahanmuuttajan moraalisia ominaisuuksia.

”...that it is not claimed that the ability to read and write is an evidence of good moral character...It is not to be expected that a test of reading and writing would exclude educated criminals and anarchists. We know how to deal with these gentlemen.” (NAR 1897, rev. 491, 400.)

Lakien kiristämisen taustalle kuuluivat kongressin vuonna 1897 ohjeistamat lukutestit kaikille maahanmuuttajille. Testin tarkoitus oli määritellä yksilön koulutuskelpoisuus. Siirtolaisuus nostatti yhä enemmän keskustelua. Tärkeää olisi nyt vahvistaa ja kirkastaa nykyistä lainsäädäntöä, ei säätää jälleen uutta siirtolaisuuslakia. Kongressi vastaanotti RIC:n raportteja ja kommentoi vuonna 1891 niitä siten, etteivät uudet lait ole vastaus siirtolaisuuden haasteisiin. Esimerkiksi maahantulotestien luku- ja kirjoitustaidon testit eivät ole olleet sitä varten, että maahan saataisiin koulutettua väestöä. Amerikka halusi maahanmuuttajia, jotka olivat fyysisesti terveitä ja valmiita raivaamaan viljelemätöntä maata: ”work to aid in the development of the almost boundless resources of the great West and South”. Oli myös tärkeää korostaa, ettei

Amerikka halua karkottaa ketään ilman syytä, vaan ainoastaan rikollisia ja sosiaaliturvaan tukeutuvia. Valkoista ihmiskauppaa estävä laki otettiin käyttöön vuonna 1910. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 573.) Miksi lukutaito oli tärkeä maahantulon vaatimuksissa? Hall (1897) esittää vuoden 1869 lukuja Massachusettsin osavaltion vankilasta. Tilaston mukaan rikollisista ulkomaalaissyntyisiä oli 5,4 % ja amerikkalaisia ainoastaan 2,7 %.

Taulukko 6. Massachusettsin vankilan vangit kansalaisuuden ja lukutaidon mukaan (%) vuodelta 1869

Kansalaisuus	% Edustettuna rikollisista vankilassa	% Lukutaidottomuutta
saksalainen	3,6	Alle 3
skandinaavi	5,1	Alle 2
skotlantilainen	5,8	6
ranskalainen	6,1	(ei tietoja)
irlantilainen	7,1	7
englantilainen	7,2	5
venäläinen	7,9	41
itävaltalainen	10,4	45
unkarilainen	15,4	45
puolalainen	16	(ei tietoja)
italialainen	18,2	55

Lähde: NAR 1897, rev. 491, 7

Oliko lukutaidottomuus riski vastaanottajamaalle? Hallin (1897) mukaan Vapaudenpatsas oli konkreettinen muistutus siitä, mikä amerikkalaisuudessa on tärkeintä. Patsaalla on kädessään valo ja toisessa kirja; vapaa maa säteilee sivistyksen ja edelläkävijäin valoa kaikkialle maailmaan. Lukutaitotesti oli tärkeä väline ei-toivotun siirtolaisuusaineuksen maahantulon estämisessä. (NAR 1897, rev. 491, 7.)

“Considering immigration by nationalities, there is a closely parallel increase of illiteracy and other undesirable qualities. A reading and writing test will, therefore, exclude the dangerous and unassimilable elements by a certain and uniform method: it requires evidence of a rudimentary education indispensable in a democracy, and it will exclude fewer desirable immigrants than any other test.”
(NAR 1897, rev. 491, 11.)

Siirtolaisuuskomissio kutsui Henry H. Goddardin (1917) testaamaan siirtolaisten lukutaidon lisäksi heidän näkymättömämpiä ominaisuuksiaan. Goddard käytti Binet & De Sanctisin älykkyystestejä. Yleistietoutta testattiin kysymyksin, kuten kuka on Cristo, ja entä kuka on Christy Matthewson? Lisäksi siirtolaisten hahmottamisen kyvyt testattiin geometristen kuvioiden yhdistämistehtävissä. Siirtolaisten menestyminen testeissä oli arvatenkin surkeaa. Kuinka moni tunsu Criston ja kuinka moni oli seurannut New York Giantsien otteluita tietääkseen pelaajien nimiä?

Kuva 16. Siirtolaisviranomaisen ja maahantulijat haastattelussa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Goddard jatkoi kuitenkin tarkkasilmäistä tarkastustyyliään, ja kykeni erottamaan jopa silmämääräisesti epäillyn, jonka myöhemmin osoitti testeillä kyvyiltään vajaavaiseksi. Epäillyt saattoivat kritisoida metodeja epäoikeudenmukaisiksi, mutta maahansaapuvien kommentit eivät tuottaneet muutosta toimintaan. Goddard pysyi tutkimustavoissaan, ja siirtolaisviranomaiset olivat vaikuttuneita hänen kyvyistään. Mihin perustui Goddardin silmämääräisyys, ja miten hän pystyi erottamaan sairaat terveistä? Keinot ovat monet, kuten sanotaan, ja yhtä uskomattomia kuin testien kysymyksetkin, olivat myös kriteerit, joilla eroteltiin ”terveet sairaista”. Sisäisten ominaisuuksien uskottiin näkyvän ulospäin ja näin ollen Goddard uskoi kirkaskatseisuuden, suurten silmien ja tietyn valppauden kielivän älykkyydestä. Älykkäällä henkilöllä oli toivotunlainen geeniperimä eikä hänen kohdallaan olisi

vaaraa mielensairauksista ja henkisestä jälkeenjääneisyydestä, jota kovasti pelättiin leviävän siirtolaisuuden myötä. Siirtolaiset oppivat kuitenkin pian, miten näyttää älykkäältä ja kehottivat perästä tulevia varaamaan mukaansa silmätippoja, jotka laajentaisivat silmän pupilleja. Siirtolaisviranomaiset olivat niin vakuuttuneita Goddardin testeistä, että alkoivat testauttamaan siirtolaisia järjestelmällisesti. Alkoi näyttää siltä, että siirtolaiskysymys olisi ratkaistu ja epätoivotun aineksen maahanpääsy estetty. Goddardin ”ansiolistan” mukaan siirtolaisista 83 % juutalaisista, 80 % unkarilaisista, 79 % italialaisista ja 87 % venäläisistä todettiin heikkomielisiksi. (Goddard 1917, 252; Hothersall 1995, 420.)

Mielenterveyden puutteet olivat olleet jo vuosien ajan perusteena maasta karkottamiselle. Vuoden 1882 liittovaltion lakien mukaan maahan saapuessa havaittu vajaamielisyys aiheuttaa karkotuksen, ja vuoden 1903 lain mukaan siirtolaisuus Yhdysvaltoihin ei ollut mahdollinen mielenterveysdiagnoosin saaneille. Helmikuussa vuonna 1907 siirtolaisuuslaki määritteli käännättämisen kohteet. Niitä olivat imbesiilit, velttomieliset, henkisesti tai fyysisesti heikot ja työhön kykenemättömät sekä yksinäiset alle 17-vuotiaat lapset. Vuoden 1907 laki karkotti kirjavan joukon mielensairauksia kantavia maahan pyrkiviä, joiden sairaudet saattoivat muodostaa esteen omalle pärjäämiselle ja elannon ansaitsemiselle Amerikassa. Vuonna 1908 mielenterveyden syistä käännytettiin takaisin kotimaahan 345 siirtolaista ja vuonna 1909 vastaava luku oli 322. Suomalaisia näistä käännetyistä oli yhteensä 2 vuonna 1908 ja vuonna 1909 suomalaisia löytyi tilastoista yhteensä 4. (RIC 1911, vol. 2/2, doc.747, 227-228.)

Kuinka suuri osuus mielisairaaloiden potilaista oli siirtolaisia? Vuonna 1908 tehdyssä kyselyssä (n=25 128) suomalaisia tilastoitiin yhteensä 1,6 % (419 potilasta). Eniten oli irlantilaisia (24,1%), saksalaisia (22, 6%) ja Skandinavian kansallisuuksiin kuuluvia (10,2%). (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 237.) Mitkä syyt johtivat Amerikassa todettuihin mielenterveyden häiriöihin? RIC korostaa, että lähes kaikki häiriötilat olivat jo olleet olemassa entisessä kotimaassa ja tulivat ilmi noin 9 kuukautta maahan saapumisen jälkeen. Yleisesti voidaan todeta myös, että ulkomaalaissyntyiset ihmiset muodostivat enemmistön mielenterveyden sairastajista verrattuna amerikkalaisiin. Selkeästi myös tietyt rodut olivat taipuvaisempia mielen häiriötiloihin. Ongelmia esiintyi selvästi enemmän tiettyjen kansallisuuksien kohdalla; irlantilaiset, ranskalaiset, saksalaiset ja skandinaavit (ruotsalaiset ja norjalaiset). Syitä mielenterveyden epävakauten löytyi komissioraportin mukaan niistä muutoksista, joita siirtolainen kohtasi uudessa maassa; elämäntapojen, ilmaston ja työelämän muutokset. (RIC 1911, vol. 2/2, doc.747, 227, 249–251.)

Vuonna 1921 kongressi pyysi presidenttiä allekirjoittamaan lain uuden siirtolaisuuden rajoittamisesta. Tätä vuotta pidetään uuden aikakauden alkuna tai kuten Kennedy (1964, 74) kuvaa sitä yhden historian aikakauden loppuna; yhteiskunta sitoutui radikaaliin ja uuteen politiikkaan. Politiikkaan, jossa rodulla ja kansallisuudella oli rajoitettava merkitys: toiset kansallisuudet olivat tervetullempia

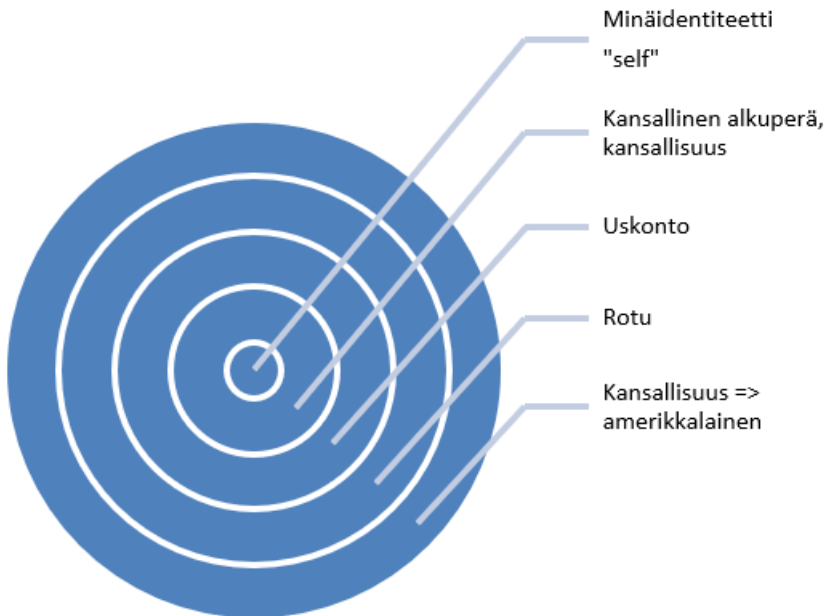
kuin toiset. Emma Lazaruksen kuuluisat sanat Vapauden patsaalle nousivat Kennedyn mieleen: “Give me your tired, your poor your huddled masses, yearning to breathe free”. Kennedy (1964, 78) halusi lisätä tähän, että toiveissa olisi vielä, että nämä siirtolaiset olisivat Pohjois-Euroopasta, eivätkä olisi niin kovin köyhiä tai nälkäisiä tai sairaita, eivätkä liittyisi epämääräisiin järjestöihin ja että voisimme dokumentoida heidän elämäänsä vähintään kahden vuoden ajan. Siirtolaisuuskomission (RIC) raporttityö asetettiin Yhdysvaltain kongressin toimesta ja se toteutti konkreettisesti tätä tehtävää, josta Kennedy (1964) mainitsee; raporttoimalla useilta eri elämäneläimäalueilta siirtolaisten arjen todellisuutta. Raporttien kautta uusi ihmisaines ja sen piirteet olivat ainakin tiedossa, ja siten niiden radikaalisuuteen voitaisiin varautua. Myös Malik (2013) puhuu vähemmistöpolitiikasta strategiana, jolla vähemmistöille osoitetaan paikka ja instituutiot yhteiskunnasta. Näin niiden toimintaa ja pyrkimyksiä voidaan keskitetymin tarkkailla ja arvioida.

3.3 Vastaanottajamaana Amerikan Yhdysvallat

Millaista tarttumapintaa Yhdysvallat tarjosi maahanmuuttajalle akkulturoitua? Millaisia sulauttamisen tai sulautumisen näkemyksiä vallitsi 1900-luvun alkuvuosina Yhdysvalloissa? Millainen uusi yhteiskunta oli rakenteeltaan, ja millaisia kiinnikekohtia se tarjosi rohkeille, mutta vähävaraisille maahanmuuttajille?

Yhdysvaltain väestö kasvoi vuosien 1870-1920 välisenä aikana 38,6 miljoonasta 106 miljoonaan. Väestön kasvun lisäksi kansallisuuksien lisääntyminen oli merkittävä muutos vastaanottajamaalle. Siirtolaisryhmät edustivat köyhää väestön osaa, ja he ryhtyivät asuttamaan ja kasvattamaan kaupunkien ja teollisuuskeskittymien, vähävaraisille suunnattuna asuinalueita ja joutomaita. Yhteiskunta muuttui monikulttuuriseksi suhteellisen lyhyellä aikavälillä, ja teollisuuden työväestöstä yhtäkkiä suurinta osaa edustivatkin vieraskieliset ryhmät. Esimerkkinä väestönkasvusta kaupungeissa, New Yorkin väkiluku kasvoi 806 000 asukkaasta yli 3 miljoonaiseksi suurkaupungiksi vuosina 1860-1900. Samalla ajanjaksolla myös Detroit kasvoi 46 000 asukkaan kaupungista moninkertaiseksi, eli 286 000 asukkaan kaupungiksi. (Jenkins 1997, 175-177.)

Amerikkalainen yhteiskunta on kerroksellinen, sillä se koostuu valtakulttuurin ja alaryhmien välisestä verkostosta. Ensimmäinen kerros muodostuu hallitsevasta yhteiskunnasta eli valtakulttuurista (The National Culture), ja toinen kerros muodostuu lukuisista alakulttuureista (The Subsocieties) ja vähemmistöryhmistä. Yksi amerikkalaisen yhteiskunnan vahvoista piirteistä ovatkin nämä lukuisat yhteiskuntaluokat, joista muodostuu monikerroksellinen luokkien yhteiskunta. Itsessään amerikkalainen identiteettikin on kerrostunut, sillä sen ydinminän ympärille asettuu rodun, kansallisen alkuperän ja uskonnon mukainen ryhmittely. Tästä identiteetin kerroksista esitetään esimerkki kuviossa 3.

Kuvio 3. Amerikkalaisen kerrostunut identiteetti. (Gordon 1964, 27)

Gordonin (1964) mukaan amerikkalaisen yhteiskunnan ryhmiin liittyminen tapahtui etnisen ja sosiaalisen elementin kautta. Sosiaaliluokan ryhmä perustuu taloudelliseen hyvinvointiin, sosiaaliseen statukseen ja poliittiseen valtaan. Etninen ryhmä taas koostuu uskonnon, rodun ja kansallisen alkuperän tekijöistä. Sosiaalinen luokka on sama kuin sosiaalinen status, ja se koostuu eri tekijöiden summasta. Mitä korkeampi koulutus, sen suuremmat tiedot ja taidot vaikuttaa poliittisella kentällä, ja sitä suurempi mahdollisuus saada korkeapalkkainen asiantuntijatyö. (Gordon 1964, 46-51.) Samaan sosiaaliluokkaan kuuluvat jakavat yleensä saman ”elämän toimintakentän”. He viihtyvät toistensa seurassa, sillä he hallitsevat ryhmään kuulumisen kirjoittamattomat säännöt ja statussymbolit. Ryhmätietoisuus ja siihen liittyvä ryhmän kulttuurikasvatus siirtyvät kasvatuksen kautta vanhemmilta lapsille. Yläluokkaisuus näkyy ja kuuluu, kun taas työväestön lapset liikkuvat marginaalissa, ja näin jatkuvat vahvoina opitut stereotyyppit ja ryhmien toimintakulttuurit.

Gordonin (1964) esittämät kuusi amerikkalaisen yhteiskunnan sosiaaliluokkaa ovat ylin yläluokka (upper-upper) ja alin yläluokka (lower-upper), ylin keskiluokka (upper-middle), alin keskiluokka (lower-middle) ja alin sekä alimmista alin luokka (upper-lower, lower-lower). Ylin yläluokka koostuu vanhojen sukujen perheistä, aristokraateista ja Uuden Englannin merenrantatalojen huolettomista rikkaista. Maahanmuuttajien historia oli mahdollistanut heidän esi-isänsä maanomistajuuden,

ilmaisen työvoiman ja kaupankäynnin. Rahan lisäksi heitä yhdistävät omat traditiot, ammatilliset ja koulutuksen polut, joita pitkin suvun jäsenet saavat astella. Kulttuurisesti opitut tavat, pukeutuminen, ja puhetyyli erottavat heidät muista ryhmistä. Kulttuurinen oppiminen ja tunnusmerkkien esiin tuominen ovatkin sitä tärkeämpiä, mitä korkeammasta luokasta puhutaan. Arkkitehdit, lääkärit, yritysomistajat ja pankkiirit muodostavat yhteiskunnan kerman, joka on tunnettu hyvästä maustaan ja käytöksestään, josta voi aistia voiman ja etuoikeuden tuoman röyhkeyden tuoksun.

Alempaa yläluokkaa ovat ”uusrikkaat” tulokkaat, jotka jakavat hyvinvoinnin lastuja ylemmän luokan kanssa. He ovat perheitä, jotka ovat rikastuneet ja hyötäneet sotien jälkeisestä ajasta luoden joko jälleenrakentamiseen tai sotimiseen liittyvien tarvikkeiden teollista tuotantoa. Avioliitot ylemmän ja alemman yläluokan kanssa ovat yleinen tapa edetä korkeampaan luokkaan. Nämä kaksi ylintä ryhmää jakavat toisiaan lähellä olevan kulttuurin, joten luokkarajoja ylittävä avioliitto (intermarriage) onnistuu.

Ylin keskiluokka on tulotasoltaan keskitasoa, ja elää tyytyväisen tasaista elämää. Heidän yhteinen nimittäjänsä on college-koulutus, jonka lähes jokainen tähän luokkaan kuuluva on saanut osakseen. He ovat keskisuurten yritysten omistajia, välitason johtajia ja opettajia. Heikkoa palkkaa nauttivat lääkärit, lakimiehet ja insinöörit kuuluvat tähän tyytyväisten luokkaan. He pyörittävät kuntien ja kaupunkien koneistoja ja byrokratiaa. Iltaisin he ajavat esikaupunkialueille koteihinsa kauemmas kaupunkien kirkkaista valoista.

Alin keskiluokka on sinikaulustyöntekijöiden ryhmä (blue collar workers), johon kuuluvat suurten teollisuuslaitoksien, ammattiyhdistysliikkeiden ja pienyritysten esimiestason henkilöstöä. He kuuluvat luokkaan, jolla on koulutusta ja traditiota ajaa alemman luokan työntekijöiden etuuksia, ja olla yhteiskunnassa eturintamassa puolustamassa sen alimpia kasteja. Alaluokan ylin luokka koostuu teollisuuden ja tuotantolinjojen perustekijöistä. He ovat osittain koulutettuja, ja tehneet elämän uransa samoilla tuotantopaikoilla ja tehtaissa. Heidän kättensä työn tulosta on maailmansotien jälkeisen ajan maan rakentaminen. Alaluokan alin ryhmä koostuu kouluttamattomista, suorittavan työn tekijöistä. He elävät slummeissa ja lähiöissä kaukana kaupungin porteilta. He usein ovat työttömiä, varattomia ja elävät yhteiskunnan avustuksen varassa. Heidän kulttuurinsa ja elämäntapansa ovat yhteiskunnan kriittisessä tarkastelussa ja täynnä toteutumattomia unelmia. (Gordon 1964, 38-45.) Näiden ryhmien ja sosiaalisten luokkien elämäntapa on vahvaa kulttuurillisesti, sillä se periytyy sukupolvelta toiselle. Ryhmärajoja kuitenkin ylitetään jatkuvasti, joko satunnaisesti tai systemaattisesti.

Miten tapahtuu amerikkalainen unelma ja nousu ryysyistä rikkauteen? Systemaattisesti oman ryhmän ulkopuolella toimiminen saattaa tuottaa pääsyn toiseen ryhmään, yleensä rikkauksiin ja korkeampaan sosiaaliluokkaan. Joskus systemaattinen oman ryhmän ulkopuolinen toiminta saattaa kuitenkin marginalisoida

ja eristää, jolloin yksilö ei kuulu mihinkään ryhmään, vaan systemaattisesti eristäytyy. (Gordon 1964, 54.)

Miten ryhmät ja luokat toimivat? Minkälainen vaikutus yhteiskunnan monikerroksellisuudella on yhteiskunnallisen kiinnittymisen mahdollisuuksiin?

Taulukko 7. Amerikkalaisen yhteiskunnan ryhmät.

	KOULUTUS	AMMATTI	ASUINYMPÄRISTÖ, urbaani/nonurbaani
ROTU	Rotu/koulutus	Rotu/ammatti	Rotu/asuinympäristö
KANSAL- LISUUUS	Kansallisuus/koulutus	Kansallisuus/ ammatti	Kansallisuus/ asuinympäristö
USKONTO	Uskonto/koulutus	Uskonto/ ammatti	Uskonto/asuinympäristö

Lähde: Hollingshead 1952: Gordon 1964, 49

Hollingsheadin (1952) näkemyksen mukaan ryhmät muodostuivat vertikaalisesti ja horisontaalisesti toisiaan leikkaavista tekijöistä. Nämä tekijät muodostuivat yksilön kontrolloitavissa tai kontrolloimattomissa olevista tekijöistä. Kontrolloimattomia tekijöitä olivat rotu, uskonto ja kansalaisuus, kun taas kontrolloitavissa olevia tekijöitä olivat koulutus, asuinalue ja ammatti. Ryhmittelyn avulla voitiin ennustaa, miten tietyn lähtökohdan ihminen sijoittuisi yhteiskunnassa. (Hollingshead 1952: Gordon 1964, 49.)

Etnisyyden näkökulmasta luokkien yhteiskunta ei ole ongelmaton. Dinnerstein ja Reimers (1975) toteavat, että yhteiskunta, jonka luokat muodostuvat rotujen ja sosiaalisen kompetenssin kautta, muodostaa erityisen vaikean tilan säilyttää omaa etnisyyttä. (Dinnerstein & Reimers 1975, 153.) Akkulturaatio tapahtuu siten ryhmien yhteiskunnassa assimiloivalla ja etnisyyttä sulattavalla tavalla. Malli ruokkii stereotyyppien syntymistä ja niiden käyttöä. Se pyrkii olettamaan, että esimerkiksi valkoiseen rotuun kuuluva edustaa tiettyä koulutusta ja ammattikuntaa. Todennäköisemmin hän asuu tietyllä asuinalueella, jossa asuvat jakavat samat arvot ja asenteet. Todennäköisesti tällä asuma-alueella asuvat kuuluvat tiettyyn varallisuuden luokkaan ja jakavat usein myös vapaa-aikansa harrasteet saman luokan ihmisten kanssa ja siksi myös hänen lapsensa seurustelevat tämän yhteisön lasten kanssa. Näin on muodostunut todennäköisyyden ryhmä, johon kuulumme risteävien tekijöiden summana.

3.3.1 Mihin kasvonne kelpaavat? Aikakauden ihanteet akkulturaation taustalla

Handlin (1959) kuvailee 1900-luvun alun vuosia Amerikan eristäytymisen vuosina. Rotuhygienian opit ja ensimmäisen maailmansodan varjot loivat poliittista vainoharhaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Pohjoisen rodut edustivat tervetullut rotuperimää, itäisten kansallisuuksien joutuessa epäsuosioon. Kaikki, mikä ei sopeutunut amerikkalaisuuden muottiin, oli epäilyttävää. Amerikka halusi kehittyä omilla edellytyksillä ja ehdoilla, ja näin välimatkaa vanhaan Eurooppaan oli tarvetta vahvistaa. (Handlin 1959.) Siirtolainen tuli keskelle yhteiskuntaa, jonka syntyprosessi oli pahasti kesken. Yhteiskunta pyrki kiihkeästi selvittämään amerikkalaisuuden salaisuutta, sillä suuri manner oli vailla identiteettiä, ja sopivaa kulttuurillista ja geneettistä perimää. Oli tullut aika määritellä, mistä koostui uusi ja uljas amerikkalainen, ja mitä piti sisällään amerikkalaisuus? Moninkertaistunut vieraiden kulttuurien aines, siirtolaisvirtojen vahva kasvu ja arvaamattomuus, asettivat yhteiskunnan pohtimaan maahanmuuton strategiaa. Vuosien varrella strategiat saivat eri vivahteita ja sisältöä, ja kansallisuuksien välinen järjestys muuttui ajan myötä. Yhteiskunta osoitti olevansa joustava ja aikansa ilmiöihin reagoiva.

Siirtolaislasten älykkyys ja kansallisrodullinen tausta olivat aikakautenaan tiiviisti amerikkalaisen yhteiskunnan mielenkiinnon kohteena. Älykkyys merkitsi hyvää koulutettavuutta, ja menestyneet ja valveutuneet kansalaiset olisivat paras turva maalle, joka halusi taata tulevaisuutensa demokratian valossa. Älykkyiden tutkiminen antoi vastauksia moneen kysymykseen, joka kaiheri tulevaisuudesta huolestuneen amerikkalaisen mieltä. Älykkyys merkitsi mentaalista kapasiteettia, ja sen muodostuminen oli biologisesti jäljitettävissä. Älykkyys oli ennen kaikkea todistettavissa ja tutkittavissa, ja se teki siitä yliveraisen mittarin tarkastella siirtolaisten kasvavaa joukkoa. Tutkimukset osoittivat sen, että tietyt kansalaisuudet selviytyivät toisia paremmin älykkyyttä mittaavissa testeissä. (Kirekpatrick 1926.)

Anglokonformistinen ihanne (anglo-conformity), liittyy ajallisesti 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen. Anglokonformistisen suuntauksen pyrkimyksenä oli yhtenäinen yhteiskunta, jossa vieraat kulttuurit eivät näy. Se ihaili englantilaista kulttuuria ja perimää, ja sen tieltä tulisikin hävittää siirtolaisen entinen elämä ja kulttuurilliset traditiot. (Gordon 1964, 104–110.) Liike kannatti behavioristista assimiloitumista, ja ihanoi pohjoista (Nordic) ja arjalaista (Aryan) rotua. Behavioristinen assimilaatio edellytti siirtolaisten kulttuuri-identiteetin hävittämistä, sillä uusi amerikkalaisuus olisi englantilaisen perimän mukaista. Anglokonformistisen ideaalin mukainen yhteiskunta ei ollut monikulttuurinen yhteiskunta. Se ei sisältäisi niitä ongelmia, joita monikulttuurinen väestö aiheuttaisi yhteiskunnan instituutioille sekä kansalaisille. Ulkopuolisuuden ja muukalaisuuden ongelmia ei olisi, sillä väestö olisi yhtenäinen kulttuurin, kielen ja traditioiden osalta. (Gordon 1964, 88, 104-110.)

Aikakautta sävyttivät myös eugeniikan ja Tieteellisen rasismin painotukset

yhteiskunnassa. Yksi aikakauden eugeniikan klassikkoteoksista oli Madison Grantin teos *“The Passing of the Great Race”*, joka julkaistiin vuonna 1916. Madison Grant (1865-1937) oli eugeenikko, ja hän kannatti niin kutsuttua tieteellistä rasismia, jonka pyrkimyksenä oli tiukentaa Yhdysvaltain maahanmuuttolakeja. Teoksen esiluvussa todetaan, ettei eurooppalaista historiaa ole aiemmin kirjoitettu eugeniikan näkökulmasta. Rotu edusti esiluvun kirjoittajan, Henry Fair Field Osbornen mielestä perimää. Oikealla perimällä olisi mahdollista säädellä moraalien, sosiaalisuuden ja älykkyyden tasoa yhteiskunnassa. Kuitenkin oli olemassa vähemmän arvokkaita piirteitä, *“less noble character”*, jotka eivät yltäneet anglosaksisen rodun edustamaan tasoon. Syrjinnästä ei Osbornen sanojen mukaan ollut kyse, vaan yhteisen hyvän, amerikkalaisuuden vaalimisesta. Rodut poikkesivat toisistaan moraalien ja älykkyyden osalta samalla tavoin, kuin ne poikkesivat toisistaan niiden fyysisten tunnusmerkkien osalta. (Grant 1916, 226.) Grantin teos valisti amerikkalaisia lukijoitaan uuteen rotuajatteluun. Hänen tunteisiin vetoava, rotuja filosofisesti määrittelevä tyylinä, oli aikakautenaan menestys. Hänen teoriansa mukaan päärodut koostuivat pohjoisesta rodusta (Nordic), Välimeren rodusta (Mediterranean) ja keskieuropalaisista rodusta (Alpines). Näiden rotujen yhdistyminen sai nimen mongrelization, jota kuvailtiin tuhoisaksi prosessiksi. (Higham 1955, 272.)

“the Anglo-Saxon branch of the Nordic race is again showing itself to be that upon which the nation must chiefly depend for leadership, for courage, for loyalty, for unity and harmony of action, for self-sacrifice and devotion to an ideal...no other human stock which has come to this country is there displayed unanimity of heart, mind and action which is now is being displayed by the descendants of the blue-eyed, fair-haired peoples of the north of Europe.” (Grant 1916, 14.)

The Nordic eli pohjoisen rotu oli sotilaiden, merimiesten, tutkimusmatkailijoiden ja seikkailijoiden rotua. Pohjoisen rodun edustajat olivat *“mustasukkaisia omasta yksilövapaudestaan niin politiikan kuin uskonnon suhteen ja niinpä he useimmiten ovatkin protestantteja”*, toteaa Grant (1916, 228.) He olivat yksilöllisiä, itsevarmoja ja hyviä organisoimaan asioitaan. Naisten kohtelu oli kehittyneempää pohjoisen rodun maissa verrattuna eteläisen Euroopan kansoihin. Yhteiskunnan ja ihmisten vakaus ja tasapainoisuus olivat ylivertaista verrattuna sekoittuneisiin rotuihin, kuten irlantilaisiin, muinaisiin galilealaisiin tai ateenalaisiin. (Grant 1916, 228-229.)

Miten suomalainen yhteiskunta suhtautui rotuoppiin? Ikonen (2003) on tutkinut suomalaisia sanoma- ja aikakauslehtiä, muun muassa *Valvoja*-lehteä vuosina 1881-1968, ja niissä esiintyviä rotuhygienian aiheita. Ikonen (2003) mukaan Suomessa sivistyneistö ei tarttunut Ranskassa vallinneeseen gobineaulaiseen rotuteoriaan, joka ylisti germaanista rotua, ja sen rodullisen puhtauden ja elinvoimaisuuden vaalimista. Suomessa suuntaus kulki kohti terveen ja vahvan kansan rakentamista. (Vuorinen 1913: Lyytinen 1919: Ikonen 2003, 132.) Huhta (2017) esittää suomalaisten

amerikkalaisen yhteiskunnan näkökulmasta kuuluneen epätoivottujen, aasialaisten rotujen rinnalle. Rodun lisäksi Amerikan suomalaisten poliittinen aktiivisuus ja lakkoilut työmailla vahvistivat epäsovivan kansalaisen leimaa. Suomalaisilla todennäköisesti oli jo maahan saapuessaan käsitys rotujen ja kansallisuuksien välisestä asetelmasta ja siihen liittyvästä problematiikasta. Rodullinen ajattelu ei kuitenkaan merkinnyt rasistista ajattelua, vaan se oli lähes luontevaksi kuvailtu osa yleistä keskustelua. Amerikassa siirtolainen, tässä suomalainen, muuttui sitä valkoisemmaksi mitä amerikkalaisemmaksi hän muuttui. Suomalaisilla oli siis ”toivoa” aikakautenaan, tulla hyväksytyksi rodullisessa mielessä. Suomalaisten rotutausta kuitenkin värityi aasialaisen mongolismin ja valkoisen rotuperimän välillä liittyen yhteiskuntapoliittiseen hetkeen ja sen painotuksiin. (Huhta 2017.)

Siirtolaisuuskomissio (RIC) halusi sanoutua irti menneisyyden rotujaottelusta, johon sisältyi fyysisten ja somatologisten perusteiden mukaan kansojen jakaminen neljän päärodun alaisuuteen. Rotuopin suuret nimet kuten Ripley, Brenton ja Keane olivat teoksissaan toteuttaneet tätä rotujaottelua, josta RIC sanoutui nyt irti ja ilmoitti, etteivät antropologian tai etnologian tieteenalat voineet tarjota heille niitä vastauksia, joita he työssään tarvitsivat. Se halusi tehdä maassa olevista siirtolaisista luettelon, jossa heidän luokittelunsa perusteita olisivat kansallinen alkuperä syntymäpaikan mukaan, äidinkieli ja heidän lukumääränsä Yhdysvalloissa. Kansallisuuteen perustuvalla jaottelulla haluttiin myös auttaa niitä unohtuneita kansoja, jotka usein määriteltiin vallitsevien yhteiskunnallisten tilanteiden mukaan. Preussi, Itävalta ja Venäjä pitivät liikettä Euroopan kentällä, ja esimerkkinä puolalaiset ja böömiläiset liitettiin näihin valtakuntiin, joissa heidän kielensä ja kulttuurinsa ei kuulunut, ja näin heistä tuli näkymättömiä kansakuntia.

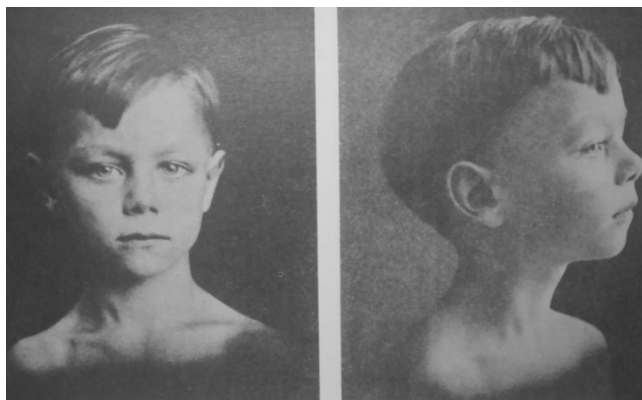
RIC:n raportissa esitetään havainnollistava vertailu ryhmien nimeämisen eroista Rippleyn, Bentonin ja komission välillä. Skandinaavit eli ruotsalaiset, norjalaiset ja tanskalaiset Benton sijoitti kaukaasialaiseen (Caucasian), arjalaiseen (Aryan) ja teutooniseen (Teutonic) rotujen ryhmään. Komissio puolestaan noudatti Rippleyn linjaa, ja asetti skandinaavit samaan ryhmään englantilaisten, saksalaisten ja hollantilaisten kanssa. Ripley sijoitti skandinaavien ryhmän pohjoisen (Nordic) rodun alaisuuteen. Suomalaiset kuuluivat Bentonin mukaan mongoli- ja siperialaisten rotujen ryhmään. Ripley ei jaotellut suomalaisia laisinkaan, mutta komissio puolestaan niputti suomalaiset lappalaisten, unkarilaisten ja bulgarialaisten kanssa samaan ryhmään kuuluviksi. (Dictionary of Races or People 1911, doc. 662, 1-4.)

Tämän mukaan Grantin kuvailema ja ihailema pohjoisen valloittajarotu tarkoitti skandinaaveja, eli ruotsalaisia, norjalaisia ja tanskalaisia. Ei ole yllättävää, että Amerikan suomalaiset halusivat tehdä näkyvää ja kuuluvaa amerikkalaistamistyötä, ja halusivat pitää oman ryhmänsä erityisyyttä ja ainutlaatuisuutta esillä. Aikakauden rotujaottelu ei suosinut suomalaisten itsetuntoa erityisenä kansana, vaan emämaan Venäjän läsnäolo tuotti vahvaa itäistä kaikua kansallisuuden tulkintaan.

Suomalaisten ryhmän määritelmä oli vuoden 1911 raportin mukaan monikerroksinen. Suomalaiset jakautuivat läntisiin, itäisiin ja pohjoisiin suomalaisiin. Läntisen ryhmän suomalaiset jakautuivat savolaisiin ja hämäläisiin, jonka lisäksi heihin laskettiin kuuluvan karjalaisten ryhmiä, liiviläiset, eestiläiset, inkeriläiset ja tshuudit. Tämän alueen suomalaiset puhuvat suomen eri murteita, ja he ovat luterilaisia. Itäiseen ryhmän suomalaiset koostuivat pääosin Siperian heimoista kuten mansit (vogul), komilaiset (zyrian), ostiakit (ostyak), mordvialaiset (mordivian), ja udmurtalaiset (votyak). Heidän elinpiirinsä sijoittuu Volgan ympäristöön, ja he ovat kulttuuriltaan ja kieleltään vahvemmin venäläisiä ja siperialaisia. Pohjoiseen ryhmään kuuluivat saamelaiset, lappalaiset ja unkarilaisuuden yksi ryhmittymä, magyarit. Myös kveenien mainitaan asuvan Suomen pohjoisella puolella. Lukumäärällisesti nämä kaikki ryhmät tuottivat suomalaisten lukumääräksi yhteensä yli 10 miljoonaisen kansan, joka oli levittäytynyt Venäjän keisarikunnassa Euroopan ja Aasian maaperälle. Amerikkaan siirtyneet suomalaiset kuuluivat lähes poikkeuksessa läntisiin suomalaisiin (true Finnish, western Finnish). Suomalaisten sijoittuminen oli keskittynyttä Minnesotan ja Michiganin alueille, johon yleisesti siirtolaiset sijoittuivat vain parin prosentin osuudella, mutta suomalaisista 27 % asettui näillä alueille. (Dictionary of Races or People 1911, doc. 662. 58-61.)

3.3.2 Kuinka vuodet ovat muuttaneet kulkijaa?

RIC:n raporttien antropologinen osuus käsitteli siirtolaisuuden ja erityisesti uuden elinympäristön muokkaavia vaikutuksia. Miten eri rotujen tyypilliset piirteet muuntuivat Amerikan vuosien tuloksena? Vaikuttiko elinympäristö rotujen piirteisiin siten, että Amerikassa tai ulkomailla syntyneet lapset erosivat selkeästi piirteidensä puolesta toisistaan? Tutkimus keskittyi New Yorkin alueen siirtolaisiin ja vuosiin 1893 ja 1907. Lähtöoletuksena oli se, että yleensä ihmisen rodun tyypilliset piirteet ovat pysyviä. Kuitenkin pään muodon katsottiin muuntuvan ajan kuluessa, vaikkakin muutos oli hidas.

Kuva 17. Kuusivuotias, jo kahdeksannen polven amerikkalainen poika. (Hrdlicka 1924, 211)

Raportin tulokset osoittivat, että amerikkalainen ympäristö tuotti muutoksia kallon muodossa. Mittauksiin valikoituivat hebrealaiset ja sisilialaiset, jotka olivat syntyneet joko Amerikassa tai kotimaassaan Itä-Euroopassa. Raportissa huomautetaan, että tuloksiin perehtyvän tulee ottaa huomioon Amerikassa vietettyjen vuosien merkitys ja määrä. Kymmenen vuotta ovat tutkimuksen mukaan tehneet jo selkeää muutosta piirteisiin.

Taulukko 8. Sisilialaisten (n=241) ja hebrealaisten (n=290) poikien kallon mittaustulokset

Amerikassa syntynyt sisilialainen 5-12 vuotias	kallon ympärys cm	Amerikassa syntynyt hebrealainen 7-10 vuotias	kallon ympärys cm
Ulkomailla syntynyt sisilialainen 5-12 vuotias (n=241)	79,5	Ulkomailla syntynyt hebrealainen 7-10 vuotias (n=290)	84,6
-jonka äiti on asunut maassa vähemmän kuin 10 vuotta (n=375)	80,9	-jonka äiti on asunut maassa vähemmän kuin 10 vuotta (n=290)	82,4
-jonka äiti on asunut maassa yli 10 vuotta (n=127)	81,8	-jonka äiti on asunut maassa yli 10 vuotta (n=375)	82,3

Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 2, 508

Amerikan vaikutus syntyvään lapseen oli ilmeinen, ja se pystyttiin todistamaan mittauksin. Sisilialaisten poikien ongelmana oli kallon kapea ja pitkänomainen muoto. Uusi elinympäristö kasvatti sisilialaisten poikien kallojen ympärysmittaa, eli levensi ja tasapainotti kallon mittoja. Hebrealaisten poikien ongelmallisen leveä kallo (84,6 cm) oli puolestaan kaventunut (82,3 cm) Amerikassa vietettyjen vuosien myötä.

Tulosten mukaan (taulukko 9) lapset kokivat amerikkalaisen ihmeen myös omassa pituuskasvussaan.

Taulukko 9. Amerikassa tai ulkomailla syntyneiden lasten vertailevat tulokset (n=ei mainittu lähteessä)

Muutokset, cm	Böömiläiset	Hebrealaiset	Sisilialaiset	Napolilaiset
Pituus	-5,60	-13,10	+2,60	-11,90
Pään pituus	+0,74	-1,65	-2,91	+1,56
Pään leveys	+1,31	+1,52	-1,05	-0,48
Kasvojen leveys	+1,04	+2,10	+1,33	+1,55
Kokonaismittaustulos	+0,69	+1,50	-1,78	-0,97

Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 14, 545

Mikä saattoi olla syynä raportin mukaan merkittäviin tuloksiin? Raportin mukaan yksi syy saattoi olla kansallisuuksien toisistaan poikkeavat tavat hoitaa lasta. Kehdon käyttäminen saattoi vaikuttaa pään muodon muuntumiseen. Pään kaventuminen saattaa taas johtua amerikkalaisesta tavasta pitää lasta enemmän kyljellään kuin makuullaan. Böömiläisten tapa kapaloita tiukasti lapsensa ensiviikkojen ajaksi, pohditutti myös amerikkalaisia lasten hoidon asiantuntijoita. Tohtori Maurice Fishberg muistutti myös juutalaisten kapaloivan lapsensa. Itä-Euroopan juutalaisilla lasten aliravitsemus, riisitauti ja näivetystauti olivat tavallisia lasten sairauksia. Amerikassa heidän elintasonsa nousu oli saanut aikaan lasten tautien vähenemisen. Yleisesti todettiin perussyyn mittaustuloksiin olevan elintason nousussa ja lasten sairauksien vähenemisessä. Lapselle Amerikassa syntyminen antoi hyvän alun elämälle.

Raportissa todetaan geenien dominanssin olevan hyvin olennainen asia. Rotujen välinen sekoittuminen saattoi tuottaa ajan myötä tiettyjen piirteiden vahvistumista tai vähentymistä. ”In a mixed population, like that of America, in which the frequencies of mixtures increase with the increasing social amalgamation of the descendants of immigrants...” Raportissa todetaan, että tätä asiaa olisi ensiluokkaisen tärkeää tutkia, ja tuottaa lisää tietoa aiheesta. (RIC 1911, doc. 747, 549-556.)

Kuva 18. Neljä sukupolvea amerikkalaisia, alkuperältään englantilaisia, skotlantilaisia ja saksalaisia. (Hrdlicka 1925, 3)

Hrdlicka (1925) tutkimuksessaan ”The Old Americans” toteaa, että vanhat amerikkalaiset ovat fysiologisilta piirteiltään niin lähellä englantilaista rotua, kuin mahdollista. Mitä pitemmälle edetään sulatuskattilassa (The Melting Pot), sitä enemmän rotujen piirteet kokonaisuudessaan katoavat. ”But it is not, or no more, identical with the same; it is American.” Nämä vanhat amerikkalaiset rodut koostuvat niin irlantilaisista, englantilaisista kuin skottilaisista piirteistä ja ne ovat amerikkalaisuuden muotokuva. Hän esitti uhkakuvan siitä, että nämä suvut,

jotka ovat olleet Amerikassa jo kolmen sukupolven ajan, saattavatkin kohta edustaa vähemmistökansallisuuksien edustajia 1920-luvulla omassa maassaan. Heidän asuma-alueensa ja elinympäristönsä muuttuvat yhä monikulttuurisemmaksi, joka johtaa rotujen sulautumiseen. Suurinta uhkaa edustaa tietämättömyys, sillä kukaan ei voi tietää, kuinka erilaisia nämä uudet sekoittuneet rotutyypit ovat vanhoihin verrattuna. (Hrdlicka 1925, 409.)

3.3.3 Kohti amerikkalaisuutta

1800-luvun amerikkalaisista historian asiantuntijoista suurin osa oli valmistunut eurooppalaisista yliopistoista. He pyrkivät omaksumaan ihanneteoriat amerikkalaisuudesta. Tätä ihannoivaa suuntausta kritisoi nuori historioitsija Frederick Jackson Turner (1861-1932). Hänen kuuluisin työnsä aikakautenaan, oli essee ”The Significance of the Frontier in American history”, joka julkaistiin vuonna 1893. Turnerin mukaan amerikkalaisuuden ydin ei ollut eurooppalainen kansallisaines ja sen yltiöpäinen ihannoiti, vaan amerikkalaisuus oli uutta länsimaalaisuutta. Uusi yhteiskunta oli täynnä rajapintoja, ja jokainen raja kansalaisuuksien välillä muodosti mahdollisuuden monipuoliseen kommunikaatioon ja kulttuurivaihtoon. Nämä rajamaastot olivat se amerikkalaisuus, johon Turner uskoi. Raja-alueet enemminkin sekoittivat kansallisuuksia keskenään, kuin eristivät niitä toisistaan. Rajamaastoissa tapahtui kaikki. Käytännössä siellä toteutuivat erilaisuuden ja samankaltaisuuksien taistelut.

Turner ei esittänyt empiiristä aineistoa rajateoriansa (the Frontier Melting Pot) tueksi. Gordonin (1964) mukaan Turnerin rajateoria otti huomioon vain vanhan

siirtolaisuuden kansallisuudet pohjoisesta ja läntisestä Euroopasta. Mutta entä ihmistulvat itäisestä ja pohjoisesta Euroopasta? Tämä uusi siirtolaisuus koostui kansoista, jotka kulttuurisesti ja kieleltään poikkesivat vanhan siirtolaisuuden kansallisuuksista. Soveltuisivatko he yhtä helposti sulatettaviksi kuin englantilaista kulttuuria lähempänä olevat kansallisuudet? Tätä Turner ei ottanut huomioon rajateoriaa luodessaan. Miten kävisi niiden kansallisuuksien kanssa, jotka eivät sopeutuisikaan yhtä luontevasti englantilaistyyppiseen yhteiskuntaan? (Gordon 1964, 116-119.)

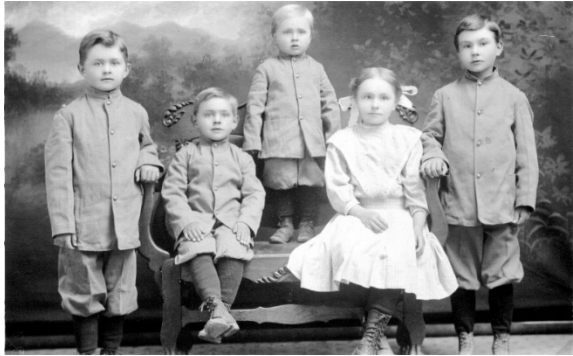
Varhaisimpien teorioiden jatkaja Milton M. Gordon kehitti 1960-luvulla 7-portaisen akkulturaatioteorian. Teoria perustui ryhmiä erottavien piirteiden vähittäiseen katoamiseen.

Akkulturaatioprosessi alkoi kulttuurillisista eroista, jotka maahanmuuttaja kohtasi ensimmäisenä. Osittain ihmisen elinkaaren, mutta myös ympäristön myötä, akkulturaatio

eteni kohti rakenteellisia muutoksia. Nämä rakenteet koskivat identiteetin, asenteiden ja käytöksen mahdollisia muutoksia. Gordon korosti, ettei akkulturaatioteoria toteutunut kaikkien kohdalla samalla tavoin. Oli mahdollista, että yksilö jäi tietylle tasolle, joka saattoi johtua esimerkiksi avioliiton ja perheen mukana tuomista kiinnikkeistä. Avioliitto oman kulttuurin sisällä merkitsi akkulturaation kannalta eri asioita kuin amalgamaatio, eli kulttuurien välinen avioliitto. Gordonin mukaan osa näistä tekijöistä saattoi olla myös tiedostamattomia.

1960-luku tuotti joukon uusia määritelmiä sulatuskattilateorialle, joka uusien teorioiden myötä koettiin edustavan liian yksipuoliseksi jaotteluksi. Sulatuskattilateoria kaikessa optimistisuudessaan koettiin edustavan vain vastaanottajamaan etuja, joiden takapihalla oli epäonnistuneille kyltti poistua maasta tai astua sulatuskattilaan, ”melt or get off the pot”. Millaista amerikkalaisuus parhaimmillaan sitten oli?

“He is an American, who leaving behind him all his ancient prejudices and manners, receives new ones from the new mode of life embraced, the new government he obeys, and the new rank he holds. He became an American by being received in the broad lap of our great Alma Mater.” (Crèvecoeur 1925, 54-55: Gordon 1964, 116.)

Kuva 19. Suomalaisten siirtolaisten lapsia. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Näin sanaali jo vuonna 1782 ranskalaisamerikkalainen kirjailija John Hector St. John Crèvecoeur (1735-1813) teoksessaan "Letters from an American Farmer". Todellisen amerikkalaisen luonnehdinta jatkuu seuraavasti: "Here an individuals of all nations are melted into a new race of men, whose labors and posterity will one day cause great changes in the world." (Crèvecoeur 1925: Gordon 1964, 116.) Niin suureksi ja mahtavaksi, kuin Amerikan olemusta alettiin maalaila, sen katsottiin kaikessa mahtavuudessaan taipuneen vain kohtalon osoittamalle tielle. "The American race was to carry a message of progress and divine beneficence westward to the rest of the world." (Horsman 1981, 185.)

Helkama (2005) työryhmänsä kanssa kuvailee sulatusuunimallin kohdelleen ryhmiä näennäisen oikeudenmukaisesti. Eriarvoisuus lisääntyi ajan myötä ja syrjäytymiskierre vahvistui, sillä lähestymistapa ei ottanut kantaa todellisiin eroihin. Sulatusuuni ei pelkästään sulattanut, vaan hävitti kulttuureja. Etniset ryhmä häviävät ja heidän kulttuurinsa unohtetaan, sillä sen erityispiirteille ei tarjottu mahdollisuutta kansojen sulatuskattilassa. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2005, 323.)

Kulttuurisen pluralismin aikakausi koitti 1960- ja 70-luvuilla, kun ensimmäisen polven jälkikasvu halusi tuntea etnisen identiteettinsä taustat. Aikakautta sävytti pyrkimys suvaitsevaisuuteen ja etnisyyden arvostamiseen. Yhteiskunta oli monikerroksellinen ja se koostui erilaisista ryhmistä. Nämä ryhmät elivät ajassa ja saattoivat hävitä, tai sulaa osaksi toisia ryhmiä, tai muodostaa uusia ryhmiä. Amerikan juutalainen filosofi Horace Kallen (1882-1974) kuului kulttuuripluralistien ryhmään. Ryhmä arvosteli ja vastusti amerikkalaistamista. Saman aatteen alle kuuluivat pragmatistit, joihin muun muassa John Dewey kuului. Teoksessa "Culture and Democracy in the United States", hän käytti ensimmäisen kerran sanaa kulttuurinen pluralismi vuonna 1924. Aikakauden ilmapiiri suorastaan pakotti käsittelemään aihetta. Ensimmäisen maailmansodan paine, Ku Klux Klan -oikeistoradikaalijärjestön uusi nouseminen ja bolshevistisen ihmisaineksen pelko kärjistikivät amerikkalaista yhteiskuntaa. Kallen työsti kulttuurisen pluralismin temaa yli 45 vuoden ajan. Kymmenen vuoden ajan hän työskenteli The New School of Social Researchin opettajana. Hänet tunnetaan kulttuurisen pluralismin idean isänä ja asiantuntijana. Hänen kohtalonsa ja tehtävänsä oli aloittaa alusta ja määritellä yhteiskuntaa sen perusteista lähtien.

Kallen julisti kulttuurisen pluralismin kolme teesiä. Niiden perustana oli käsitys siitä, että etnisyyden on yksilön perusoikeus. Hänen mukaansa mies voi vaihtaa paitaa tai vaimoa, mutta ei kulttuuriaan ja traditioitaan: "We may change their clothes, their politics, their wives, their religions, their philosophies but they cannot change their grandfathers." (Kallen 1924: Gordon 1964, 145.) Kallen muistutti, että yksilön perimä ja etnisyyden eivät ole myöskään valinnaisia, eivätkä vapaaehtoisuuteen perustuvia valintoja. (Kallen 1924: Gordon 1964, 145-147.) Ensimmäinen teesi oli oman ryhmän arvostus, mutta myös avoimuus valtakulttuuria kohtaan. Eläminen oman etnisen

ryhmänsä läheisyydessä, natural milieu, toi yksilölle suurinta ymmärrystä omaa itseään ja arvojaan kohtaan. (Kallen 1924: Gordon 1964, 145.) Kallen rohkaisi olemaan aktiivinen kansalainen, vaikka pitäisikin omaa etnistä ryhmäänsä korvaamattomana.

Toiseksi hän viittasi Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen (the Declaration of Independence) sisältöön, jota hän tarkasteli kulttuurisen pluralismin näkökulmasta. Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksessa yksilöt ovat Luojan luomina tasa-arvoisia ja oikeutettuja onneen ja vapauteen. Tämä vapaus oli Kallenin mukaan vapautta olla erilainen ja samalla yhdenvertainen. Amerikkalaisen idealismin mukaan yksilöt olivat oikeutettuja erilaisuuteen ja tasa-arvoisuuteen kaikkialla yhteiskunnassa. Kolmas Kallenin teeseistä liittyi ajatukseen monikulttuurisuudesta lahjana yhteiskunnalle. Eri kulttuurit tuovat mukanaan yhteiskuntaan erilaisen ja ainutlaatuisen, kulttuurisen pääoman. Amerikkalaista yhteiskuntaa hän vertasi orkesteriin ja sen moniin soittimiin, jotka soittavat yhdessä erilaisin äänin ja menetelmin. Yhdessä välillä toisensa kohdaten ja sitten lipuen omiin sektoreihinsa jatkamaan rinnakkaista yhteiseloä. (Kallen 1924, 200: Gordon 1964, 147.) Yhdessä, mutta erikseen ja tasa-arvoisesti; siinä yhdistyivät Kallenin ajatukset kulttuurisesta pluralismista. The National Spirit, kansallinen ilmiö, muodostui erilaisuuden läsnäolosta.

Miten Kallenin ajatuksiin reagoitiin? Kallen julkaisi artikkeleitaan The Nation -julkaisussa. Viisi vuotta artikkelikokoelman julkaisusta, kaksi kasvatustieteen tuntijaa tarttuivat assimilaation aiheeseen ja kulttuurisen pluralismin käsitteeseen. Kasvatustieteen filosofien Isaac Berksonin teos "Theories of Americanization", sekä Julius Drachlerin teos "Democracy and Assimilation" julkaistiin molemmat vuonna 1920. He epäilivät Kallenin teorian kestävyyttä jatkuvasti muuttuvan yhteiskunnan pyörteissä. Erityisesti Berkson tarttuu kolmeen Kallenin teesiin, ja kyseenalaisti rodullisten ominaisuuksien periytyvyyden. Maantieteellinen realismi soti myös Kallenin teoriaa vastaan Berksonin mielestä. Valtavan maan joka kolkassa ei todennäköisesti voida toteuttaa yhtenäistä teoriaa yhteiskunnan rakenteista. Lisäksi Berkson näki Kallenin teorian loukkaavan yksilön oikeuksia ja demokratiaa. Eikö yksilöllä tulisi olla oikeus valita, mihin ryhmään hän haluaa kuulua? Miksi hänen kansallisuutensa ja rotunsa olisi hänen kohtalonsa uudella maalla?

Gordon toteaa, että amerikkalainen yhteiskunta oli rakenteellisesti moninainen. Teoriat, kuten kulttuurinen pluralismi tai sulatuskattilateoria, eivät voi ratkaista maahanmuuttajien sopeutumista. (Gordon 1964, 159.) Modernimpaa puhetta monikulttuurisesta yhteiskunnasta edusti John F. Kennedy. Kennedy (1964) kuvaili akkulturaation ongelmien ja niiden ratkaisemisen olleen haaste amerikkalaiselle yhteiskunnalle ja tämä haaste oli Kennedyn mukaan tuonut kansakunnan parhaat puolet esiin. Sulatuskattilamalli ei Kennedyn mukaan tarkoittanut kansojen kulttuurien häviämistä, vaikkakin pyrkimyksenä oli ollut yhdeksi kansallisuudeksi sulauttaminen. Amerikkalaisen yhteiskunnan käsitys yhdenmukaisuudesta ei Kennedyn mukaan koskaan ollut tarkoittanut sananmukaisesti yksilön yhdenmukaista

mahdollisuutta, tai tasaisesti jaettua kapasiteettia jokaiselle. Amerikkalainen (equality) yhdenvertaisuus, oli enemmänkin filosofia, joka vapauttaa yksilöiden energiaa, vahvistaa taloutta ja uudistaa yhteiskuntaa. Yhdenvertaisuus Amerikassa tarkoitti hänen mukaansa demokraattisen yhteiskunnan perusarvojen, kuten vapauden ja mahdollisuuksien kirjon, kuulumista kaikille Luojan luomille. ”Only in the case of negro has the melting pot failed to bring a minority into to the full stream of American life.” Mustan väestön kohdalla sulauttaminen samaan kansallisuuteen ei ollut kuitenkaan Kennedyn mukaan onnistunut. Hän muistuttaa, että amerikkalainen yhteiskunta olisi prosessi, eikä siitä voisi määritellä tavoiteltavaa lopputulosta. Siirtolaiset eivät ole olleet ongelma yhteiskunnalle, vaan amerikkalaisen yhteiskunnan menestyksen mahdollistaja. (Kennedy 1964, 67.)

Amerikkalainen yhteiskunta kävi sisäistä vuoropuhelua maahanmuuton ja vieraan kulttuurin tuottamista haasteista. Se pyrki omana aikanaan ratkaisemaan ikaikaista ongelmaa yhteiskunnan voiman lähteestä: piilekö se moniäänisyydessä vai yksiaäänisyydessä? Tuottaako kulttuurillinen hajaannus heikon yhteiskunnan, vai piilekö voima ja mahti yksikielisessä ja yksimielisessä kansassa? Mikä on kulttuurin olemus, ja missä vaiheessa siitä tuli uhka?

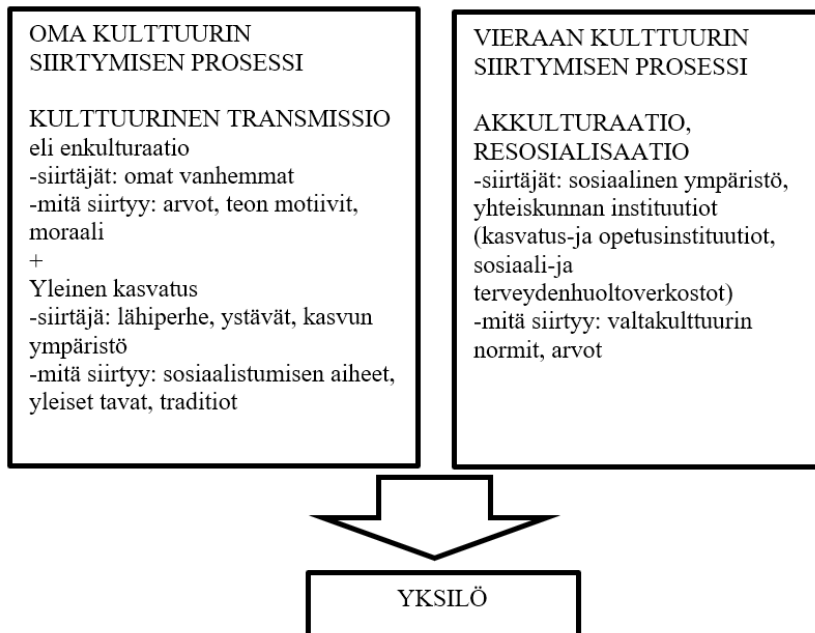
3.3.4 Akkulturaatio ja kulttuuriadaptaatio

Monikulttuurisuuskeskustelujen sisältö on muuttunut aikojen kuluessa, ja erityisesti se, mitä keskusteluissa pidetään erottavina tekijöinä. Edustavatko kulttuurit, uskonnot ja etniset taustat monikulttuurisuuden kirjoa, vai koostuuko kulttuurinen kirjavuus sukupolvien ja luokkien välisistä eroista? (Malik 2013, 33.) Kuinka vakava, vaarallinen tai luonteva asia onkaan kulttuuri osana ihmisen kehityksen kaarta? Miten kulttuuri siirtyy tai miten sitä siirretään ihmiseen? Kulttuurien psykologia tarjoaa näkemyksen kulttuurin transmissioon luonnollisen kasvatuksen ja kasvattamisen, enkulturaation ja sosiaalistamisprosessin näkökulmasta. Kulttuurin siirtymistä kutsutaan käsitteellä kulttuurin transmissio. Enkulturaatioprosessissa omat vanhemmat, merkitykselliset toiset, siirtävät kulttuurin koodiston lapselleen. Enkulturaatioissa on kyse lapsen kasvatuksesta niin, ettei eritellä milloin kasvatetaan kulttuuriin tai sosiaaliseen maailmaan. (Berry 2002, 20-21.) Ontogeneettisen kauden aikana merkitykselliset toiset eli vanhemmat siirtävät lapselleen kulttuurisesti hyväksyttävän käytöksen koodiston. (Berry 2002, 19.) Tätä prosessia kutsutaan myös geneettiseksi tai biologiseksi siirtymäksi. (Cavalli-Sforza & Feldman 1981: Berry 2002, 20) Berger ja Luckmann (1966) mainitsevat lapsuuden primaarisosialisaatioprosessin muistuttavan akkulturaatioprosessia. Lapsuuden kasvatuksen eli primaarisosialisaation aikana vanhemmat opettavat lapselle symboliuniversumin legitimaatiot. Legitimaatiot profiloivat ja selittävät yhteiskunnan arvomaailmaa. Legitimaatio sisältää selitykset siitä, miksi juuri tässä yhteiskunnassa

tietyt asiat ovat kiellettyjä tai sallittuja. Kasvatuksen tehtävänä on osoittaa yksilölle toimintaskaemat eli käytösohjeistus, sekä selitykset eli legitimaatiot. (Berger ym. 1966, 145–156.)

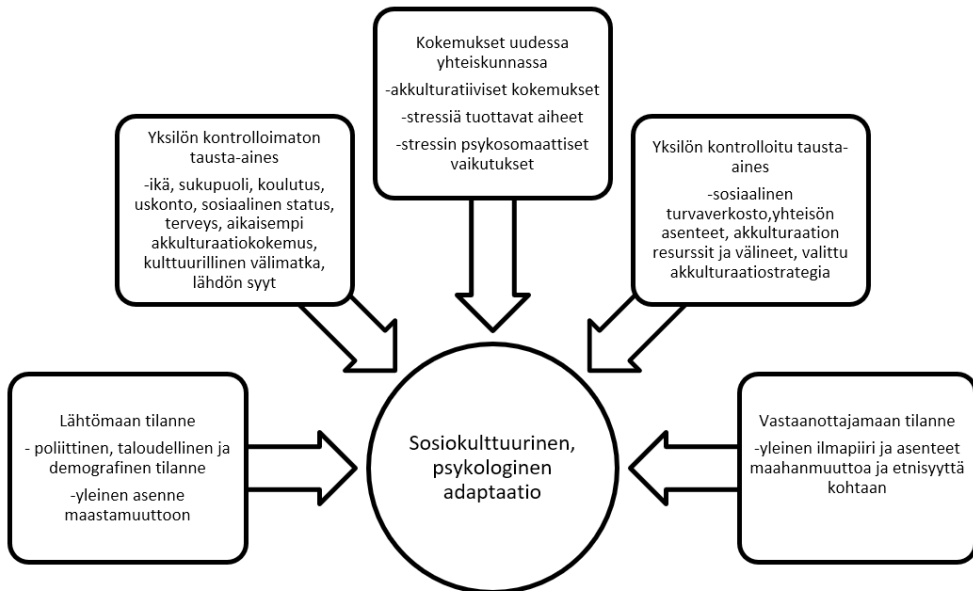
Sosialisaatioon kasvattaminen tapahtuu niin omassa kuin vieraan kulttuurin alaisuudessa, ympäristön ja sen instituutioiden kautta. Jos kyseessä on ”oma” kulttuuri, prosessia kutsutaan kulttuurin transmissioksi. Jos kyseessä on vieraan kulttuurin vaikutus, kutsutaan prosessia resosialisaatioksi tai akkulturaatioksi. (Berry 2002, 20-21.) Berger ym. (1966) mukaan sekundaarisosialisaatioprosessi tapahtuu aikuisuuden ajanjaksolla. Silloin yksilö on sisäisesti kehittynyt identiteetiltään yhteisymmärryksessä lähiympäristönsä kanssa. Tässä vaiheessa yhteiskunta astuu voimakkaammin osaksi yksilön elämää. Nyt yksilölle osoitetaan rooli omasta yhteisöstä ja yhteiskunnasta. Hän ryhtyy hankkimaan rooliaan varten tietoja ja taitoja. ”Kaikki instituutioitunut käyttäytyminen on sidoksissa rooleihin. Näin ollen roolit kontrolloivat käyttäytymistä instituutioitumisen rinnalla. Toimijoiden tyypittely roolien suorittajiksi jo itsessään altistaa heidät pakkokeinoille.” (Berger ym. 1966, 88.) Mikä aikuisuudessa tapahtuvan sosialisaation onnistumisessa on tärkeää? ”Hänen tulee järjestelmällisesti välttää sellaisia ihmisiä ja ajatuksia, jotka ovat ristiriidassa uusien todellisuuden määritelmien kanssa.” Berger ym. toteavat, että aikuisuuden sosialisaation onnistuminen edellyttää johtohahmoja, jotka ovat kulttuurinsa vahvoja edustajia. (1966, 180.)

Enkulturaatiota kuvaillaan vaikutteiden verkostoksi, jossa omat vanhemmat, kasvun lähiympäristön ihmiset sekä ympäröivä yhteiskunta instituutioineen luotsaavat kulttuurillisten vaikutteiden virtaa lapseen. Tämä tapahtuu osana normaalia kasvatusta, oman kulttuurin alueella. Kun kulttuurillinen vaikutte on jonkin muun, kuin ydinperheen kulttuuria, kutsutaan vaikutusvirtaa resosialisaatioksi. Tuolloin vaikutteiden virtaa tuottavat instituutiot ja niissä vaikuttavat yksilöt. Muuttuminen uuden ympäristön mukaiseksi edellyttää uudelleensosiaalistumista, resosialisaatiota. Tämä uudelleen sosiaalistumisen prosessi muistuttaa primaarisosialisaatioprosessia, sillä siinä todellisuus määritellään radikaalisti uudelleen ja jäljitellään voimakasta tunnelatausta, joka on ollut ominaista lapsuuden maailmalle. Prosessi ei aikuisena kuitenkaan sisällä samanlaista emotionaalista tunnelatausta, kuin lapsuuteen sisältynyt primaarisosialisaatioprosessi. Esimerkiksi myöhemmällä iällä opittu uusi kieli ei ole koskaan niin tunnelatautunut ja merkityksellinen, kuin primaarisosialisaatioprosessin aikana opittu äidinkieli. (Berger ym. 1966, 156–166.)

Kuvio 4. Kulttuurinen transmissio ja akkulturaation prosessi (kts. Berry & Cavalli-Sforza 1986: Berry 2002, 20)

Akkulturaatiostrategiassa kysymys on tahtotilasta valita tietty strategian muoto, mutta millä perusteilla? Strategian valinta tapahtuu Berryn (2002) mukaan joko kulttuurisen peittämisen tai kulttuurisen oppimisen kautta. Ajan kuluessa tai yhtäkkisen muutoksen seurauksena vieraan kulttuurin vaikutus valtaa tilaa ja tuottaa muutoksia. Kulttuurista oppimista tapahtuu tilanteessa, jossa äkillinen muutos tai tahdonalaisesti tehty muutos kulttuurialuetta vaihtamalla, tuottavat kulttuurillisia muutoksia. (Berry 1992: Berry 2002, 360-361.) Mitä suuremmat kulttuurilliset erot, sitä vaikeampi akkulturaation prosessi on. (Ward 1981: Berry 2002, 361.) Mikäli erot ovat merkittävän isot, tuottaa tilanne yksilölle ja ryhmälle akkulturaatiostressiä. Akkulturaatiivinen stressi on tila, jossa yksilön omat kyvyt eivät riitä selvittämään tilannetta, jossa vieraan kulttuurin vaikutus tuottaa ratkaisemattomia tilanteita. (Berry & Ataca 2000: Berry 2002, 362.) Stressi tuottaa adaptaation tilan, joka koostuu joko sosiokulttuurisista tai psykologisista muutoksista yksilössä.

Kuvio 5. Akkulturaatioprosessi ja siihen vaikuttavat tekijät. (Berry 1997: Berry 2002, 363)

Miten adaptaation tila saavutetaan? Taustatekijöinä siihen vaikuttavat ryhmätasolla lähtö- ja vastaanottajamaan tilanteet, sekä akkulturaation kokemukset uudessa yhteiskunnassa. Portesin ja Rumbautin (2001) mukaan uuteen kulttuuriin sopeutumiseen vaikuttaa vastaanottajamaan asenne maahansaapujaa ja hänen henkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia resurssejaan kohtaan. Positiivisella asenteella on merkitystä siirtolaisen akkulturoitumiseen, ja sijoittumiseen esimerkiksi työelämään. Vastaanottajamaa voi parhaimmillaan antaa itseluottamusta ja itsetuntumusta omasta osaamisesta, ja tämän kautta edistää työllistymistä. (Portes & Rumbaut 2001: Bradley & McKelvey 2007, 170.) Yksilötasolla taustatekijöitä ovat kontrolloitavat tai kontrolloimattomat tekijät. Yksilön ikä, sukupuoli, koulutustausta sekä persoonallisuus ovat tekijöitä, joita ei voida muuntaa tai kontrolloida. Niihin kuuluvat myös lähdön motiivit, sosiaalinen status lähtömaassa ja kulttuurillisen eron suuruus. Kontrolloitavia tekijöitä ovat yksilön sosiaalinen verkosto, sosiaalinen aktiivisuus sekä vähemmistöpoliittinen ilmapiiri. Näiden muutostekijöiden läpi tapahtuvat vieraan kulttuurin tuottamat, akkulturaatiivista stressiä aiheuttavat tilanteet. Prosessin kulku etenee kohti adaptaatiotilaa, joka tuottaa joko sosiokulttuurisia tai psykologisia muutoksia yksilölle ja ryhmälle. Seuraavaksi käsitellään tarkemmin akkulturaatiostrategian valintaan vaikuttavia tekijöitä.

Merkittäviä yksilön sekä ryhmän tahtotilaan vaikuttavia tekijöitä ovat maastamuuton syyt. Berryn (1990) mukaan maahanmuuttajien ryhmät voidaan jakaa eri dimensioihin lähdön syiden perusteella: siirtolaisiin, pakolaisiin, pysyviin ja väliaikaisiin. (Berry 1990: Sam ym. 2006, 18, 19.) Vapaacheutoisesti maastamuuton

valinneiden siirtolaisten vastakohtana voidaan pitää tahdon vastaista maastamuuttoa eli pakolaisuutta. Joskus siirtolaisuus on yksilölle pysyvä olotila, kun taas pakolaisuus merkitsee usein väliaikaisuuden ja jatkuvan liikkeellä olemisen tilaa.

Mitkä muut aiheet vaikuttavat akkulturoitumiseen ja strategian valintaan? Strategian valintaan vaikuttaa myös yksilön oma persoonallisuus ja ennen kaikkea se, miten hän käsittelee kohtaamaansa akkulturaatiivista stressiä ja painetta. Myös yksilön ikä on merkittävä tekijä, sillä mitä nuorempana prosessi käynnistyy, sen vaivattomammin on mahdollista edetä. Esimerkiksi ennen alkeiskoulun alkua maahan muuttaneet sopeutuvat helpoiten uuteen kulttuuriin. (Berry 1997: Beiser et al. 1988.) Erityisesti nuoruusaika voi tuottaa viivästystä ja ongelmia akkulturaatioprosessissa. Akkulturoitumisprosessille ei välttämättä jää aikaa tai sen problematiikka jää identiteetin kehityksen ja kipuilun varjoon. (Berry 1997, 18.) Berryn mukaan koulutuksella on välineellinen arvo. Se merkitsee parempaa elintasoja ja sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuutta. (Aycan & Berry 1996: Berry 1997, 22.) Mitä koulutetumpi henkilö on, sitä kehittyneemmät ovat hänen ongelmakäsittelytaitonsa. Lisäksi korkeampi koulutus tuo mukanaan laajemmat sosiaaliset verkostot, sekä korkeamman sosioekonomisen aseman yhteisössä. Koulutetummat ihmiset ovat myös yleissivistyksensä kautta valveutuneempia ja tietävät enemmän uudesta yhteiskunnasta, sen historiasta, arvoista ja normeista. (Aycan & Berry 1996: Berry 1997, 22.) Siten koulutuksella on vaikutusta odotuksiin ja valmiuksiin vastata uuden kulttuurin haasteisiin. Mitä matalampi koulutus, sen suuremmalla todennäköisyydellä sosiaalisen statuksen kohottamiseen menee aikaa ja voimavaroja. Toisaalta koulutus ja sosiaalisen statuksen menetys maahan tullessa, voi johtaa eriarvoisuuden kasvuun siirtolaisten yhteisössä. Pelko koulutuksen tuoman aseman menetyksestä ja sosiaalis-ekonomisen tason laskusta, tuovat mukanaan stressiä akkulturaatioprosessiin. (Beiser, Johnson & Turner 1993: Berry 1997, 22.)

Akkulturaatioprosessin aikana tapahtuvat tekijät ovat niitä tekijöitä, joihin on mahdollisuus vaikuttaa ja jotka ovat yksilön kontrolloitavissa. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi maassa vietetty aika, sosiaalisen verkoston rakentuminen, stressin sietokyky ja selviytymisstrateginen osaaminen. Vieraan kulttuurin vaikutus syleilee yksilöä uudessa yhteiskunnassa joka suunnalta kuten terveyden, politiikan, talouden ja kulttuurin näkökulmasta. (Berry 1991: Sam & Berry 2006, 15.)

4 Elämisen ehdot ja Amerikan suomalainen yhteisö

Ihmisyys on sosiokulttuurinen muuttuja, sillä se tuottaa itse itsensä vuorovaikutuksessa ympäröivän sosiokulttuurisen ja psykologisen maailman kanssa. (Berger ym. 1966) Ajanjaksolla 1908-1923 elämisen ehdot muodostuivat aikakauden ilmapiirissä, ja yhteiskunnan tarjoamin mahdollisuuksin. Millaiseksi muodostui Amerikan suomalaisten elämä uudessa kotimaassaan, Yhdysvalloissa? Miten aikuiset, lapset ja nuoret sijoittuivat uudessa yhteiskunnassa? Missä he onnistuivat tai epäonnistuivat amerikkalaisen yhteiskunnan edessä? Mistä muodostuivat uuden ihmisen, Amerikan suomalaisen, akkulturaation resurssit?

Amerikan suomalaisen lähdön syyt olivat moninaiset. Suomi ei kiitellyt maasta lähtijöitä. Vapauden kaipuu, oli se sitten poliittista tai uskonnollista, antoi lähtijälle päättäväisyyttä ja toiveikkuutta uuden yhteiskunnan suhteen. Toisaalta uuden elämän täytyi onnistua, sillä paluu olisi liian epätodennäköinen vähävaraiselle siirtolaiselle. Vastaanottava maa tarjosi maata, koulutusta ja työtä, mutta jätti paljon yksilön vastuulle selviytyä arjen haasteista. Avuksi tulivat siirtolaisten omat yhteisöt, jotka ryhtyivät täyttämään preerian sivustoja omilla kaduilla, saluunoilla, apteekeilla ja lääkäriasemilla. Siirtolaisyhteisö tarvitsi yrittäjiä, jotta elämän kaareen mahtuvat palvelut saatiin järjestettyä kehdosta hautaan. Sivistyspyrkimykset olivat Amerikan suomalaisilla vahvat. Etninen yhteisö pyrki järjestämään lapsille suomenkielistä koulutusta perusasteista korkeakoulutukseen saakka. Aikuiselle työelämä merkitsi kodin ulkopuolista elämää ja vierailua valtakulttuurin alueella. Lapselle ja nuorelle koulutusjärjestelmä tarjosi kodin ulkopuolisen maailman. Syrjässä kaupunkien valoista, maaseudun farmaavat suomalaiset vierailivat harvemmin valtakulttuurin tai oman siirtolaisyhteisönsä äärellä. Lapset saivat kuitenkin koulujen kautta tuntumaa yhteiskuntaan.

Etninen yhteisö on luonnollinen tapa toteuttaa elämää vieraan kulttuurin vaikutuspiirissä, sillä etninen identiteetti on olemassa kaikilla ihmisillä ja sen tiedostaminen aktivoituu muun muassa siirtolaisuudessa. Etnistä identiteettiä ei ole olemassa ilman ryhmää, johon yksilö voi peilata itseään. Etninen identiteetti saa voimaa yksilön jatkuvasta itsearvioinnista ja peilaamisesta omaan ryhmään. Hyvin toimivan identiteetin edellytyksenä on, että ihmiset voivat arvioida itseään ja valmiuksiaan järjestelmällisesti. Ihmisen tulee voida tuntea, että hänellä on oman

ryhmänsä kanssa samat juuret ja alkuperä. Ihminen voi parhaiten ylläpitää etnistä itseään ja toteuttaa arviointiaan itsestään silloin, kun hän voi verrata itseään samankaltaisiin ihmisiin. (Festinger 1954: Allardt & Starck 1981, 42.) Liebkind (1988) muistuttaa, että yhteiskunnan tarjoamissa palveluissa, kuten kouluissa, tapahtuu enemmistön ja vähemmistön kohtaaminen. Ne ovat yhteiskunnan vähemmistöpolitiikan esiintulon ja toteutumisen areenoja. (Liebkind 1988, 32.) Jaettu sosiaalinen todellisuus tukee parhaiten yksilön ja ryhmän akkulturaatiota. Siirtolaisuudessa oli kyse muutoksesta. Hummasti (1990) mukaan yksinäiselle lähtijälle päätös merkitsi perheen ja suvun yhteyden murtamista, usein jopa loppuelämäksi. Lähtijä asettui vanhoja traditioita vastaan ja teki toisin: lähti, eikä jäänyt jatkamaan suvun ja maansa traditioita ja kulttuuria. Tästä alkuasetelmasta lähtien voidaan päätellä siirtolaisuusaallon tuoneen Amerikkaan uuden kauden, uuden ajattelun ja vanhojen traditioiden hautaajien sukupolven. (Kostiainen (toim.) 1990, 87.)

Vuonna 1910 Amerikassa asuvista Suomen sukuisista siirtolaisista, 40 % oli syntynyt Amerikassa. 1920-luvulla Amerikan suomalaiset yhteisöt todistivatkin katoavaa aikakautta, ja heidän suurin haasteensa oli säilyttää kiinnikkeet etniseen menneisyyteensä. (Fourteen Census of the USA 1920: Kostiainen (toim.) 1990, 90) 1920- ja 1930-luvuilla Amerikan suomalaisten perheiden lapset saavuttivat aikuisuuden. Tähän mennessä ”uutta verta” oli saapunut maahan säännöllisinä puroina, mutta ensimmäinen maailmansota ja siirtolaisuutta rajoittavat lait tyrehtyttivät ihmisvirtaukset maahan. Mistä yhdistykset, seurakunnat ja koulut saisivat uusia jäseniä, jos siirtolaisuuden aalto oli laantunut?

Hummasti (1990) kiteyttää siirtolaisyhteisöjen tehtävän olleen alun perin tukea maahan saapuvaa siirtolaista. Silloin siirtolaisen henkilökohtaiset tarpeet olivat liittyneet työn ja asunnon löytämiseen, sekä usein myös paluumuuton muodollisuuksiin. Nyt yhteisön tarpeet olivat muuttuneet, ja pääpyrkimyksenä olikin jäsenmäärän ylläpitäminen keski-ikältään nuorena ja runsaslukuisena. Mutta koska toinen sukupolvi ei saanut vertaisryhmäänsä uusia jäseniä Suomesta, heidän lapsuutensa ja nuoruutensa muuttuivat koulun vahvalla myötävaikutuksella yhä amerikkalaisempaan suuntaan. Niin perheen vanhemmat kuin lapsetkin tarvitsivat yhteistä keskustelua siitä, miten yhdistää vanha traditio ja amerikkalainen elämä. (Kostiainen (toim.) 1990, 90.)

Hummasti (1990, 90) korostaa, että vaikka toisen sukupolven lapset olivat menetettyjä suomalaisuuden vaalijoina, nousi tämän aikakauden myötä kuitenkin kiinnostus historiaan. Amerikan suomalaiset historyayhdistykset kukoistivat ja tuottivat julkaisuja suomalaisuudesta ja sen historiasta. Vaikka itsessään Suomen historia jäi kaukaiseksi, näyttivät yhdistykset tien etnisyyden vahvistamiseen maan historiaa tutkimalla. Tutkimalla Amerikan menneisyyttä, innostettiin uusi polvi tutkimaan itse asiassa Amerikan suomalaista menneisyyttä. Olivathan suomalaiset olleet mantereella ensimmäisten seikkailijoiden joukossa ja näin Amerikan

suomalaisten osuus mantereen syntyhistoriaan tuli yhteiseen tietoisuuteen. (Kostiainen (toim.) 1990, 90.)

Amerikan suomalaisuus oli uudenlaista, paranneltua suomalaisuutta, kuten kirjoittaja ilmaisee vuonna 1922: ”kansassamme piilevä elinvoima vapauteen päästyään etsisi itselleen toimintamuotoja...”.(KH 1922, nro 2, 34.) Lehden artikkeleista merkittävä osa koostui siirtolaisten kaunokirjallisista tuotoksista, kuten runoista ja kertomuksista. Niiden aihepiirit käsittelivät siirtolaisten kasvutarinoita, runoja kaipauksen kohteille, opettavaisia ja yleissivistäviä kertomuksia.

”Varsinkin meille, jotka olemme tulleet Suomesta tänne Amerikkaan, on lapsuudenkoti jäänyt häipymättömänä muistona syvälle rintaamme. Onhan monellekin uhraus ollut hyvinkin suuri. Sinne, kauvas merten taa, on ehkä ainaisesti jäänyt lapsuudenkoti, äiti, isä, siskot ja veljet, leikkiverit sekä kotimaa. Tänne olemme joutuneet yksin, ilman entisiä tuttaviamme. Sellaisessa olotilassa on monelle selvinnyt kodin todellinen arvo. Niillekin, jotka eivät ole siitä ennen mitään välittäneet.” (KH 1922, nro 2, 27.)

Miksi nämä aiheet olivat merkittävässä roolissa Koti (Home) -lehdessä? Etninen ryhmä pysyy koossa sen ulkoisen ja sisäisen vetovoiman ansiosta. Sisäiset aiheet ovat ryhmän yhteiseen traditioon, historiaan ja sivistykseen liittyviä tekijöitä, kuten musiikki, kirjallisuus ja uskonto. Ulkoisia aiheita ovat sosiaalisen perimän tuottamat piirteet, kuten tapakulttuuri, puhuttu kieli, eleiden ja ilmeiden merkkikieli. (Gordon 1964, 79.) Lehti julkaisi vuonna 1923 runon ”Siirtolaisen unelmia”, jossa yhdistyivät siirtolaisen monet tuntemukset, kuten kaipaus entiseen kotimaahan, katumus lähdistä ja unelma paluusta.

”Lännen mailta aatokseni liittää Aina joskus Suomen salolle. Nään unelmissa kodin armaan, miss’ lasna leikin, nauroin äidille. Käyn hiljaa hiipien kotimökkiin, Sen rauhaa hetkeksi nauttimaan. Taas kuulen äänet niin tutut ennen, Ne koskevat sydämeni polttavaan.

Jos silloin tiesin mä kaiken tämän. Ja tunsin puoltakaan tuskistain, en olis jättänyt kotiani, ja rantoja armahan synnyinmaan.

Mä syytettynä nyt tässä seison, Sen tuntoni mulle todistaa. Nään selvemmin nyt kuin koskaan ennen. Miksi’ äitini itkien odottaa.

Pois haavekuvat, pois unelmani. En tahdo nähdä nyt enempää. Ma jätän teidän nyt ja riennän Länteen.

-Mutt’ palaan kerran - syliin synnyinmaan.” (KH 1923, nro 11-12, 71.)

Musiikki, runous ja kirjallisuus muodostavat yhteisöllisyyden muodon, jota yhteinen kieli kannattelee. Ne antavat tuntuman kansallisesta yksiäänisyydestä. Andersson (2007) kuvailee kielen edustavan ryhmälle syvimpään juurtunutta kansallistunnetta. ”Kun englantilaiset kuulevat 450 vuotta sitten laaditut sanat, ”earth to earth, ashes to ashes”, he kokevat aavemaisen samanaikaisuuden tunteen yli homogeenisen, tyhjän tilan.” Anderssonin (2007) mukaan on olemassa esi-isiltä peritty kansallisuuden tunne, ”englantilaisuus”, josta muodostuu edellä mainittujen sanojen paino sen kuulijoille. Omalla äidinkielellä sanotut sanat voi kuulla ja ymmärtää vain tämän kielen puhujat ja lukijat. Kun kunnioitetaan sankareita ja ihaillaan kansakunnan kauneutta, se tehdään omalla äidinkielellä. Vieraat kielet ovat mysteeri, vuorelle kiipeämisen ja valtamerten ylitysten takana. Vieraat kielet ovat tavoitettavissa, mutta niiden opetteleminen vie paljon aikaa. Siksi kielten alueet ovat rajattuja ja yksityisiä. Anderssonin (2007) mukaan vieraiden kielten oppiminen on tahdonalainen prosessi. Pääsyä uusien kielten maailmaan eivät rajoitakaan kielten oppimisen vaikeus, vaan oma kuolevaisuutemme, ajallisuutemme rajat. (Andersson 2007, 205-210.)

Kuva 20. Siirtolaisten soittokunta
(Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

taika oli menossa ”kaiken maailman tietä, kohti katoavaisuutta”. (KH 1923, nro 2, 78-79.) KH:ssa julkaistiinkin merkittävä määrä suomalaisen musiikkikulttuuriin ja sen harjoittajiin liittyviä artikkeleita ja valokuvia. KH piti osaltaan yllä suomalaista kulttuuria kannustamalla tutustumaan sen tasokkaaseen musiikkikulttuuriin. Amerikan suomalaiselle yhteisölle tärkeitä kokoontumisen muotoja olivat musiikki, tanssi ja teatteri. Iltaisin suomalaiset saapuivat yhteisen kulttuuritarjonnan äärelle, virkistäytymään raskaan työnsä vastapainoksi.

Heikki Kokko (2016) on tutkimuksessaan ”Kuviteltu minuus - Ihmiskäsityksen murros suomenkielisen kansanosan kulttuurissa 1800-luvun puolivälissä” kartoittanut suomalaisen sivistyspyrkimysten alkulähteitä. Kokko tutki vuoden 1865 sivistyskirjoituksia, joita maaseudun kotien eri ammattiteissa toimineet miehet

KH:n artikkelissa muisteltiin aikaa 1900-luvun alussa, jolloin suomalaiset ripustivat kanteleensa pajujen oksiin, ja olivat aktiivisia oman kulttuurinsa esiintuomisessa. Kirjoittajan mukaan kansallisen sivistyksen mittana oltiin pidetty sitä, kuuluiko kuoroon tai soittokuntaan. Musiikin tuottaminen oli osoitus kansallistunteesta, jota halusi ilmaista omalle ja muille yhteisöille. Nyt soiton ja laulun

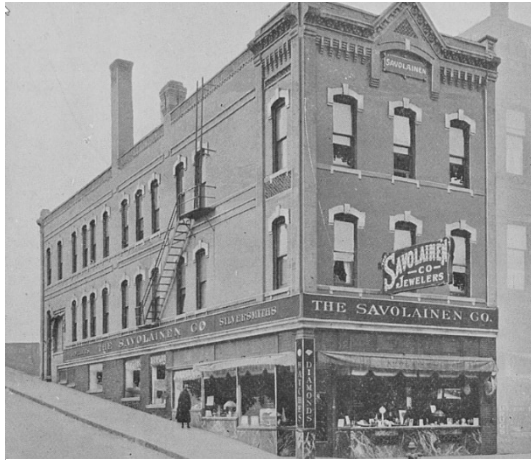
kirjoittivat. 1800-luvun lopulla agraariyhteiskuntaa koskettaneet muutokset ulottuivat myös kommunikaation muotoon. Painetun sanan muodot, kuten sanomalehtien yleistyminen, muuttivat ihmisten välisen kommunikaation pois paikallisesta, kasvokkain tapahtuvasta viestinnästä. Kommunikaation muuntuminen muutti heidän ihmiskäsityksiään, ja se kuvastui heidän sivistyskäsityksessään. Suomalaisten uusi, tavoitteellinen tila oli sivistynyt, luku- ja kirjoitustaitoinen ihminen. Sivistyksen avulla saavutettiin toivottu lopputulos, sivistynyt ihminen. Näin sivistyksen tavoittelemisesta tuli Suomen sisäisen agraarikulttuurin muutoksen ilmentymä. Sivistäminen oli keino pysyä muutoksessa mukana, sekä edetä sosiaalisesti uudessa tilanteessa. Kokon (2016) tutkimuksen tulokset tukevat sitä käsitystä, että suomalaiset siirtolaiset olivat sivistyksenjanoisia, luku- ja kirjoitustaitoisia maahanmuuttajia. Heidän sivistyspyrkimyksensä eivät välttämättä nousseet pintaan uuden maan vaikutuksen voimasta, vaan sivistyksen ydin oli asetettu jo entisessä kotimaassa heidän sisimpäänsä. Tämä käsitys tukee ajatusta sivistystä ja koulutusta aidosti arvostavasta yhteisöstä, joka käytti näitä tekijöitä omaa akkulturaatiota vahvistavana tekijänä.

4.1 Yksilö ihmiseressä - siirtolaisen työn eri muodot

Berger ym. (1966, 78) mukaan instituutiojärjestelmään liitetty logiikka sukupuolten roolista yhteiskunnassa, on osa yhteiskunnallista tietovarantoa. Tämä tietovaranto ja logiikan olemassaolo antavat viestin siitä, että yhteiskunta toimii niin kuin pitääkin. Ne ovat myös yhteiskunnan viesti kansalaisille siitä normistosta, jonka mukaan heidän kuuluisi toimia ja käyttäytyä. Yhteiskunnassa toimivan, niin uuden kuin alkuperäisen asujan, tulisi saada tieto tästä logiikasta toimiakseen yhteiskunnan arvostamalla tavalla. Siirtolaisuus oli miesvaltainen ilmiö, mutta 1900-luvun alussa naisten määrä kasvoi. Miesten rooli oli ollut vahvasti työhön sidottu, mutta naisen rooli sai uusia sävyjä, kun äidin roolin lisäksi naisen tehtäväksi luettiin yhteiskunnallinen aktiivisuus, raittiusliikkeen arvojen, amerikkalaisuuden ja sivistyksen edistäminen. Myös miesten rooli sai uusia, amerikkalaisia sävyjä poikien merkityksellisinä kasvattajina. KH ilmaisee huolensa poikien kasvattuksesta, sekä heidän tulevaisuudestaan. Miehiä opastetaan kasvattajina kohti amerikkalaisen miehen ja isän mallia rohkaisemalla omaksumaan amerikkalaisuuden vauhti ja voima mukaan isän rooliin. Lapset saivat koulutehtäviensä rinnalle myös perheiden amerikkalaistamisen tehtävän. Koulut toimivat amerikkalaistamistyön keskuksina, johon lapset raportoivat perheiden tilanteista ja opetustehtävänsä edistymisestä.

Kiviston (2002) mukaan siirtolaisuuden tehtävät vaihtelivat aikakauden ja sen tarpeiden mukaan. Maltillisten siirtolaisuusvirtojen aikaan 1790-1820 siirtolaisten tehtäväksi tuli syrjäisten maiden asuttaminen ja raivaaminen. Ajanjaksona 1880-1930 maa tarvitsi siirtolaisia kouluttamattomana työvoimana kasvaneen teollisuuden

tarpeisiin. (Kivisto 2002, 48-50.) ”The Finns are independent thinker and a rugged and hard worker, one who can decide important issues for himself and which is not

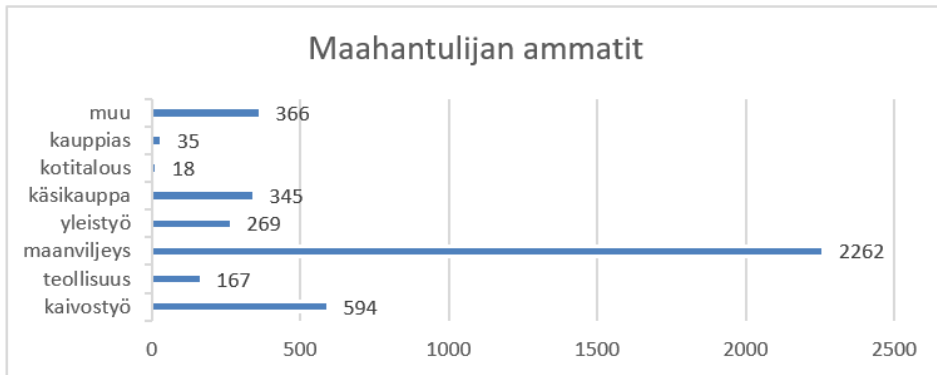

Kuva 21. Savolainen Companyn liikerakennus Duluthissa, Minnesotassa. Liike oli suurimpia suomalaisten omistamia liikkeitä Amerikassa. (KH 1922, nro 8-10, 50)

influenced by flowery oratory or honey-coated promises.” Näin kuvaili Minnesotan senaattori Boylan Mesabe Iron Rangen alueen suomalaisia. (KH 1922, nro 5, 5.)

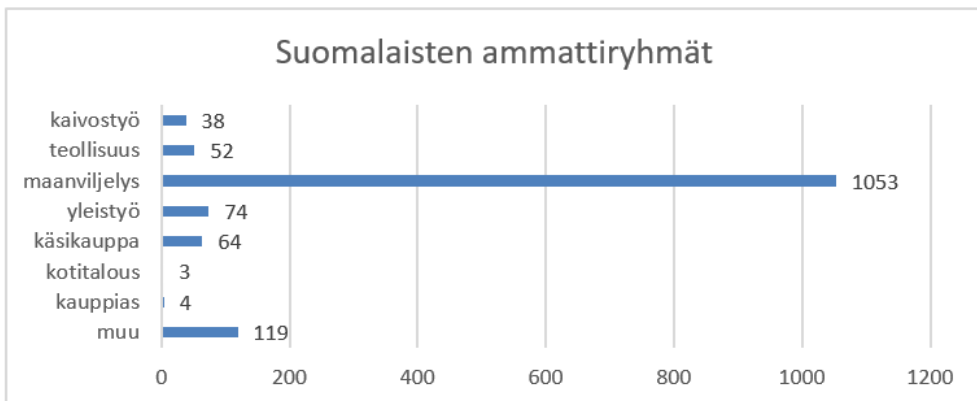
Amerikan suomalaiset siirtolaiset järjestivät omat palvelunsa monipuolisesti kätilöstä hautausurakoitsijaan. Lähiöt muodostivat ikään kuin pienen yhteiskunnan valtakulttuurin sisään. He järjestivät omat koulut, kirkot ja vapaa-ajanvieton aktiviteetit. Tehtaiden varjossa kohosivat ”poortitalot”, joihin työläiset majoittuivat. Mutta suojasiko tiivis yhteisö yksilöä akkulturaatiolta? Ehkä näin oli aluksi, sillä

akkulturaation alkuvaiheissa oman yhteisön läsnäolo oli ainoa tuttu asia uudella maalla. Yhteisöjä tai ryhmiä saattoi syntyä myös työn ohessa, sillä vanhassa maassa harjoitettu ammatti ja taidot toivat paikan työpaikkojen yhteisöistä. Näihin yhteisöihin sopeutuminen saattoi kuitenkin olla vaikeaa ilman kattavaa kielitaitoa. Sulkeutuneisuutta lisäsi Uudessa Englannissa harjoitettu tapa palkata kokonaisia sukuja tietyn ammatin harjoittajaksi. (Kero ym. 1991, 71.) Mitkä ammatit olivat edustettuina maahantulijoiden keskuudessa?

Kuvio 6. Maahantulijan ammatit vuosina 1907-1910 (n=4 056). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 53, 164.

Kansainvälisessä vertailussa olivat mukana ne kansallisuudet, jotka toimivat Michiganin ja Pennsylvanian kaivoksilla (n=4 056). Maanviljelyksen ammattiteista ja kaivoksista virtasi väkeä, joka saattoi jatkaa tuttuja ammatteja uudessa kotimaassaan. Myös suomalaisista (n=1 407) maahansaapuneista suurin osa, eli 1 053 henkilöä, toimi maanviljelyksen ammatissa. Muun ammatin harjoittajia oli toiseksi eniten, eli

Kuvio 7. Suomalaisen maahantulijoiden ammattiryhmät vuosina 1907-1910. Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 53, 164

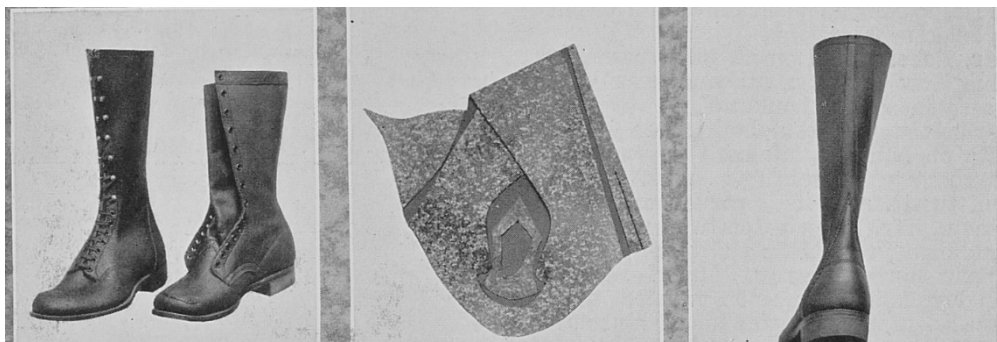
119 henkilöä. Yleistyömiehiä suomalaisista oli kolmanneksi eniten, eli 74 henkilöä. Tulijoita riitti myös käsikauppaa harjoittavien keskuudesta (64 henkilöä). Käsikaupan harjoittamiselle tarkoitettiin todennäköisesti maanviljelystuotteiden myyntiä tai muuta kotikaupan tyyppistä toimintaa. Siirtolaisten asumalähiöt ja niiden palvelut kehdestä hautaan eivät Gordonin (1964, 34) mukaan edistäneet akkulturaatiota, vaan saattoivat toimia prosessia jarruttavana tekijänä. On arvioitu, että noin puolet

Amerikan suomalaisista eivät osallistuneet yhteisön tarjoamiin aktiviteetteihin. Nämä ei-aktiiviset suomalaiset osallistuivat kuitenkin juhlapyhien juhlintaan yhteisönsä tilaisuuksissa. Aktiivisuus ei kuitenkaan antanut takuita assimiloitumiselle, joten ei voida olettaa, että aktiiviset sopeutuivat eri tavoin kuin ei-aktiiviset ryhmän jäsenet. (Kostiainen (toim.) 1990, 122.) Kokonaisuudessaan amerikkalainen yhteiskunta tarjosi ulkopuolisen roolin, kunnes viisi vuotta maassa oleskelua oli täynnä. Se tarkoitti mahdollisuutta saada kansalaisuus. Vasta sen jälkeen siirtolainen koki konkreettisesti, mitä demokratia ja valtio voisivat tarkoittaa hänenkin kohdallaan. (Kero ym. 1991, 251.)

Suomalaisille kuljetusalan liiketoiminta ja saluunan pitäminen olivat tyypillisintä yrittäjyyttä. Suomalaisilla oli omia salonkeja erityisesti Mesabi alueella kaiken kaikkiaan 52 kappaletta, kun taas Vermillionin alueella vain 7 kappaletta. KH:n mukaan saluunan pitäminen oli häpeällinen tila, josta saattoi kuitenkin parantua siirtymällä toiseen ammattiin.

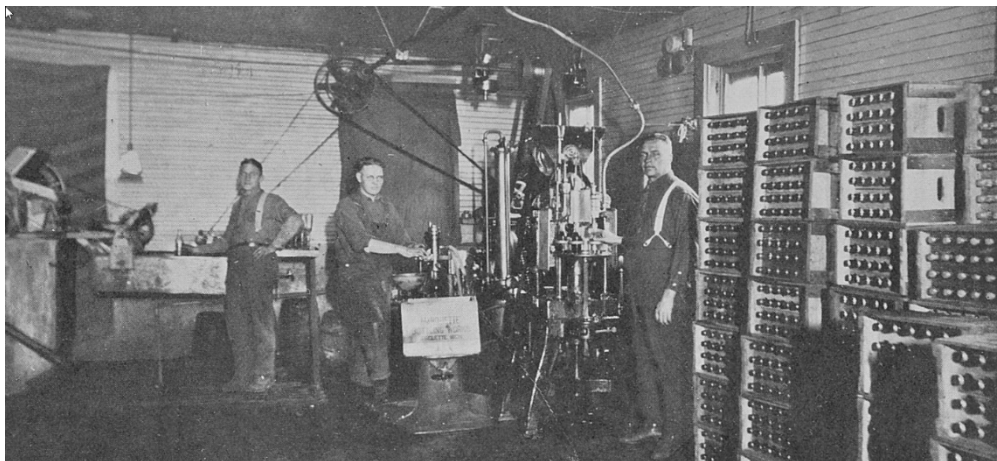
“Monta entistä kapakoitsijaa on nykyään toimeliaana farmarina, liikemiehenä...On luonnollista, että jokainen entinen kapakoitsija tuntee tehneensä aikoinaan vääryyttä ja meidän tulisi kokonaan olla mainitsematta sellaisista henkilöistä, jotka ovat tehneet julkisen parannuksen ja elämällään koettavat korvata aikoinaan tekemiään erehdyksiä...” (KH 1922, nro 7, 25-27.)

Lehdessä ei julkaistu suomalaisten saluunoiden mainoksia. Suhtautuminen tähän suosittuun yrittäjyyden muotoon oli vähintään ristiriitainen. KH kannatti enemminkin raittiutta, sillä vain siten suomalaisuuden mainetta voitiin tukea. ”Jos ei mies pääse humalaan kello puoli yhteentoista, niin hänellä ei ole tositarkoitukseen päästä humalaan, joten on turhaa sellaisia varten pitää kapakoita auki yhteentoista asti”, kritisoidaan lehdessä kapakoiden aukioloaikojen pidentämistä vastaan. (KH 1923, nro 3, 118.)

Kuva 22. Amerikan suomalaisen Econo-kengän leikkauskaavaan ja katkeamattomaan takasauman toteutukseen haettiin patenttia. (KH 1923, nro 11-12, 56)

KH keskittyi mainostamaan Amerikan suomalaisten yrittäjien liiketoimintaa, tehtaita ja keksintöjä. Uusi maa loi uusia, materialistisia tarpeita. Yrittäjyys oli yksi Amerikan suomalaisten keino vahvistua taloudellisesti. Amerikan suomalaiset toimivat tehtailijoina esimerkiksi virvoitusjuomateollisuudessa ja kenkien valmistamisessa.

Kuva 23. Charles Nikulan virvoitusjuomatehtaan pullotusosasto Houghtonissa, Michiganissa. (KH 1922, nro 8-10, 107)

Raportti antaa erityismaininnan yhdelle yrittäjyyden muodolle, jota erityisesti Amerikan suomalaiset harjoittivat: autoihin ja autoiluun, ja tavaroiden kuljettamiseen liittyvän yritystoiminnan. Suomalaisia verrataan ruotsalaisiin, erityisesti suomalaisten menestyessä tässä yrittäjyyden lajissa. (RIC 1911, doc. 633, 343.) Tehtaiden perustaminen ja kalustohankintoja vaativat yrittäjyyden lajit kertovat yhteisöstä, joka osasi organisoida ja järjestää rahoitusta hankkeilleen.

Central Vulcanizing Company, 308 HANCOCK AVE.,
HANCOCK, MICH.
Piippo veljekset, omistajat.

Olemme palvelleet alallamme yleisöä sellaisella tuloksella, että rohkennemme suositella liikettämme kaikille autojen omistajille, jotka tarvitsevat taitajia tai taitajien korjaustyötä. Teemme myös liikettä postin ja expressin välityksellä.

Kuva 24. Amerikan suomalaista yrittäjyyttä auto- ja kuljetusalalla. (KH nro 1, 19)

HANCOCK AUTO RADIATOR CO.
VICTOR PAULSON, omistaja
308 Hancock Ave., Hancock, Mich.

Työmme on osoittanut, että olemme ansainneet yleisön kannatuksen. — Me korjaamme radiaattorinne autoonne ensiluokkaisella työllä.

Kuva 25. Amerikan suomalaisilla oli kattavat auton myynti- ja korjausliikkeiden verkostot. (KH 1922, nro 1, 19, 21)

Siirtolaisten itsensä järjestämä pankkitoiminta oli erityisesti RIC:n huolena. Maassa oli vuosina 1907-1910 yhteensä 2 625 konsernia, jotka harjoittivat pankkitoimintaa. Oman pankkitoiminnan aloittaminen oli raportin mukaan tyypillisintä eteläisen ja itäisen Euroopan kansallisuuksille. Suomalaisen pankkitoiminta tapahtui arjen muiden toimintojen kuten bensan myynnin ohella. Siirtolaispankit saattoivat toimia saluunoiden yhteydessä, valuutanvaihtopisteinä ja muuhun liiketoimintaan yhdistettynä. Pankkitoimintaa järjestettiin osana lakimiestoimistoja, vakuutustoimintaa, kirjakauppoja, kultasepän liikkeitä, maahantuontia ja myyntiä. Myös laivayhtiöiden toimistot hoitivat pankkitoimintaa lipunmyynnin ohessa. Miksi siirtolaiset perustivat omia pankkejaan? RIC:in mukaan syynä oli se, etteivät he halunneet opetella englannin kieltä, ja siten niiden toiminta ei edistänyt amerikkalaistumista. Entä jos pankin pitäjä siirsi vasta maahan saapuneelle siirtolaiselle omia epäluulojaan amerikkalaista yhteiskuntaa kohtaan? Itävalta-Unkarin kansallisuudet osoittivat vahvaa epäluottamusta amerikkalaista yhteiskuntaa kohtaan. Tämän katsottiin olevan osoitus siirtolaisryhmän agraarikulttuurillisesta taustasta, josta epäluulo modernia yhteiskuntaa ja sen palveluita kohtaan saattoi johtua. Siirtolaispankkipalvelujen suosion syy saattoi siis johtua luottamuksen rakentumisesta, tai sen puutteesta.

Kuva 26. Ilmoitus Koti (Home) -lehdessä vuonna 1922.(KH 1922, nro 8, 3)

Oman maanmiehen palvelut saattoivat herättää enemmän luottamusta kuin vieraan yhteiskunnan palvelut. Usein siirtolaispankki kykenikin vastaamaan moniin siirtolaisten arkisiin ongelmiin ja tarpeisiin, kuten kirjeiden postittamiseen ja kääntämiseen englanniksi, lakiasioiden neuvontaan ja asiapapereiden tekemiseen. Siirtolaisten arkiset tarpeet koituivat pankkitoimintaa harjoittavan eduksi raportin mukaan. Toisaalta, amerikkalainen yhteiskunta ei ollut tarttunut mahdollisuuteen järjestää pankki- ja asioimispalveluja siirtolaisille. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 418-419.)

KH:n mukaan suomalaisia siirtolaispankeissa työskenteli yhteensä noin 100 ihmistä kassamiehinä, kirjureina, pankkien johtokuntien jäseninä ja osakkeiden omistajina. (KH 1922, nro 4, 48.) Amerikan suomalaiset pankit mainostivat toimintaansa, kuten Farmers & Merchants State Banks Virginiasta näin:

”Me tahdomme avustaa suomalaisia heidän pyrkimyksissään, uuden isänmaansa rakentamisessa ja lujien veljeysuhteitten sitomisessa kaikkien amerikkalaisten kanssa. Suomalaisia palvelee pankissamme Wäinö W. Branden.” (KH 1922, nro 6, 20.)

Yksi siirtolaispankkien toiminnan muodoista olivat rahalähetykset entiseen kotimaahan. Millaisia määriä rahaa liikkui näiden pankkien kautta mantereelta toiselle?

Vuosien 1907 ja 1909 välisenä aikana entiseen kotimaahan lähetettyjen rahamäärien suuruus vaihteli vuosittain. Suomalaisten lähettämät summat olivat suurimmillaan vuonna 1907, ja vähenivät vuosien myötä. Sama ilmiö kuului myös muille Skandinavian ja Euroopan maille. Aasian maihin rahavirrat säilyivät yhtä vahvoina ajanjaksolla 1907-1909. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, tbl. 3, 425.)

Kuva 27. Amerikan suomalainen pankkimies Isaac Wargelin. (KH 1922, nro 4, 48)

Taulukko 10. Ulkomaille lähetetyt rahamäärät (dollari \$) ja rahalähetyksen kohdemaat vuosina 1907-1909

Maa	1907 /dollaria	1908 /dollaria	1909/dollaria
Itävalta-Unkari	55 315 392	28 038 754	11 011 629
Suomi	1 442 197	1 067 028	328 395
Saksa	906 159 99	685 385	208 094
Italia	52 081 133	23 719 115	8 226 688
Venäjä	15 241 482	11 416 009	4 477 271
Balkanin maat	2 700 000	2 440 000	1 200 000
Skandinavian maat	7 745 432	5 980 233	2 116 446
muut Euroopan maat	4 895 583	3 164 507	2 433 120
Aasian maat	720 000	1 155 000	719 000

Lähde: RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, tbl. 3, 425

Siirtolaiskomissio listasi yksityisten siirtolaispankkien riskitekijöiksi ammatillisen taidon ja vastuun puutteen liittyen kuitteihin ja rahansäilytykseen. Pankin omistajuus ja yrittäjäyys yhdistyivät siirtolaispankeissa, ja tämä seikka saattoi myös aiheuttaa ristiriitaa jopa siinä, miten pankin varoja käytetään. Omistajalla oli oikeus käyttää

Kuva 28. Palanen omaa maata oli monen Amerikan suomalaisen unelma. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

pankin varoja harkitsemallaan tavalla esimerkiksi investoimalla omaan yritykseensä. RIC toi ilmi tapauksia varoittavana esimerkkinä, joissa työläisten pienet säästöt hävisivät yrittäjän investointipäätösten seurauksena. Virallisten pankkien asiantuntijat toivoivat tehostettua valvontaa ja lainsäädäntöä, jolla siirtolaispankkien olemassaoloa voitaisiin kontrolloida. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 437- 438.)

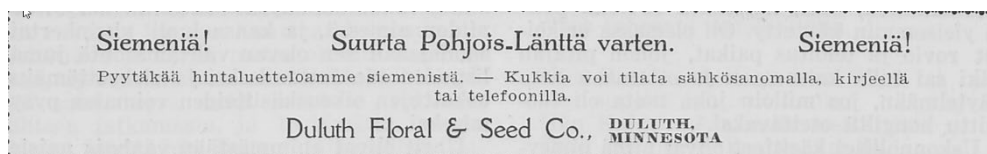
4.1.1 Farmaus - Amerikan suomalaista realismia

Vanhan maailman elämä oli maanviljelyn ja vuodenvaihtamisen mukaista elämää. Omat tutut metsät ja pellot, lapsuuden leikkipaikat ja rahisevat kylätiet olivat kauneinta todellisuutta, mitä kuvitella saattoi. Valoisan aikaan maa kynnettiin siunausten saattelemana. Tutussa ympäristössä jokaisella oli roolinsa. Jokainen tie, pelto, talo ja kotieläin oli yksilöity, kenen omistukseen ne kuuluivat. Ne kielivät maailmasta, jossa Luojan luomilla oli jokaisella oma paikkansa ja tehtävänsä. Turva ja rauha lipuivat pitkin teitä ja peltoja kuin usva elokuun aamuna.

Suomalaisten innokkuus maanviljelykseen tuli heidän omista pyrkimyksistään, ei valtakulttuurin ohjaamana. Keron (1996) mukaan suomalaiset haaveilivat jo Suomessa ollessaan viljelijän ammatista, mutta Suomi ei kyennyt tarjoamaan riittävästi viljelyskelpoista maata. Haaveet siirtyivät matkajien mukana uudelle maalle. (Kero 1996, 49.)

”Maata saa hallitukselta ilmaiseksi, kun waan suorittaa maanmittarien palkan, jotka mittaawat ja eroittavat maapalan. Tätä hallitusten maata nimitetään ”homesteadiksi”, ja kun maan ottaja on asunut maallaan 6 kuukautta ja on sitä ennen saanut tämän maan kansalaispaperit, annetaan hänelle maa ikuisiksi omaisuudeksi.” (Päivälehti 24.9.1890.)

Maatalouden kehityksen ollessa alkumetreillä, vanhan siirtolaisuuden edustajat saapuivat maahan ja ryhtyivät itsenäisiksi maanviljelijöiksi. He asuttivat keskilännen asumattomia maita ja kantoivat kortensa kehoon maatalouden noususuhdanteessa. Sanomalehti Karjalaisessa kerrotaan Amerikan suomalaisista mainareista Minnesotassa ja Dakotassa. Heidän joukostaan moni on kohonnut ”rutiköyhästä hyviin varoihin”. Tyynen meren rannalla työskentelee suomalaisia kalastajina ja he ansaitsevat kirjoittajan mukaan hyvin myös. ”Kyllä kunto auttaa Ameriikassa” toteaa kirjoittaja menestymisen mitaksi. (Karjalatar 20.2.1900.)

Kuva 29. Amerikan suomalaiset perustivat yrityksiä maanviljelyksen tueksi. (KH 1922, nro 1, 39)

Rossin (1977) mukaan entisessä kotimaassaan suomalaisista 70 % oli riippuvaisia maataloudesta. Näistä 35,5 % omistivat maata, 16,8 % oli palkollisina ja maatonta väestöä oli 47,7 %, joista osa sai toimeentulon tilapäistöistä maataloudessa ja metsätoissa. (Ross 1977, 41.) Oscar Handlin (1951) kuvailee teoksessaan ”The Uprooted” 1800-luvun lopulla maahan saapuneita siirtolaisia:

“The separation itself had been hard. The peasants had been cut off from homes and villages, homes and villages which we simply places, pattern of life. They had left familiar fields and hills, the cemetery in which their fathers rested, the church, the people, the animals, the trees they had known as the context of their being.” (Handlin 1951, 62.)

Maanviljelyksen opit eivät aina soveltuneet amerikkalaiseen ympäristöön. Varsinkin maan rannikkoseudun maaperä, eläinkunta ja ilmasto olivat outoja eurooppalaiselle.

”Maa kasvaa joka lajia viljaa kyllin lannoittamatta ja puut semmoisia hedelmiä, joita ei siellä ole nähty, rukiit ja kaurat syötetään hewosille. Kanileipää syödään vähän, se on parempaa kuin ruisleipä. Myöskin kasvatetaan riisiä, maissia ja pumpulia paljon.” (Tampereen Sanomat 16.6.1874.)

KH ilmaisi huolensa farmien syrjäisistä sijainneista ja niiden vaikutuksista lasten koulunkäyntiin. Lisäksi lehdessä arveltiin syrjäisen sijainnin heikentävän akkulturaatiota. Suomalaiset osoittivat turhiksi syrjäytymisen ajatukset. Kaivoskaupungeissa toimivat, aikuisille suunnatut iltakoulut saattoivat saada farmareita opiskelijoikseen mailienkin päästä. Tuntien matkan teon jälkeen luokkaan astui oppimisintoinen, säiden armoilla maileja pyöräillyt Amerikan suomalainen. Greenleaf (1970) väittää, että skandinaaveilta puuttui ryhmäidentiteetin tuntu, sillä suurin osa siirtolaisista oli lähtöisin maaseudulta, eikä heillä siksi ollut vahvaa kansallisen kulttuurinsa tuntoa. Siitä syystä he siirtyivät kaukaisille farmeille, kauas kaupunkien valoista. Tämän tyyppinen separaatio saattoi aiheuttaa sen, ettei oman etnisen ryhmän rajoja ollut tarvetta ylittää valtakulttuurin puolelle. (Greenleaf 1970, 89-91.) Handlin (1959) esittää myös siirtolaiset maalaisyhteisöistä lähtöisin olevina, politiikasta ja kaikesta järjestäytymisestä kokemattomina. Heidän pelkonsa ja

epävarmuutensa kanavoituivat uskontoon. Uskonto ja kohtalousko tekivät ihmisistä konservatiiveja. He näkivät parhaaksi luottaa instituutioihin, kirkkoon ja järjestöihin, jotka olivat heidän turvansa uudessa maassa. Amerikan suomalaisille maaseutu ja farmaamisen merkitys muistuttivat vanhan maan arvoja.

Farmien suomalaiset eivät kuitenkaan jääneet vaille valtakulttuurin huomiota. Maanviljelys eli farmaaminen muodostui Amerikan siirtolaiselle vahvaksi osaksi heidän etnistä identiteettiään. Senaattori Michael Boylan kehuu suomalaisten intoa ryhtyä maanviljelijäksi, sillä se oli ahkeran kansan merkki. He saivat valtakulttuurin puolelta tunnustusta juuri Amerikan suomalaisina maanviljelijöinä. (KH 1922, nro 5, 4.) Farmaus muodostui vahvaksi näyttämöksi osoittaa uuden yhteiskunnan ihailemia kansallisia piirteitä, kuten luonteenlujutta, sisua ja ahkeruutta. Vain suomalaiset onnistuivat kivisten maiden farmeillaan ja saivat ne tuottamaan.

”He rakastavat maaelämää. Nämä miehet ja naiset menevät korpiin, joissa ei ole koskaan kirves kalskahtanut eikä auran kärki koskenut. Samoin kuin heidän esi-isänsä he menevät tuntemattomiin seutuihin, joissa on lukemattomat vaarat ja vastukset. Suomalaisten ahkeruudella ja kärsivällisyydellä he kotinsa valmistavat. Synkistä metsistä ja läpipääsemättömistä rämeiköistä ovat he raivanneet ihanat vainiot, jotka ovat koko maan ylpeys.” (KH 1922, nro 6, 30.)

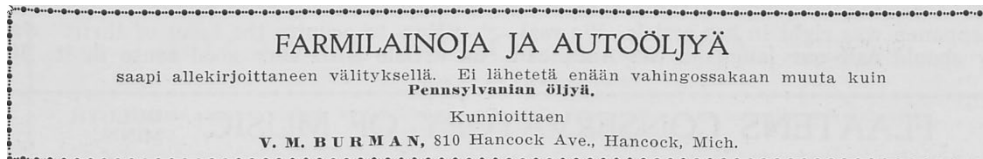
Suomalainen farmari oli oman tehtävänsä ja arvonsa tunteva. Hän koki oman tehtävänsä maanviljelijänä merkitykselliseksi.

”Amerikan suomalaisten kansallisomaisuutta on kartutettava. Maita on ostettava, viljeltävä ja asuttava nousevalle sukupolvelle onneksi ja tyydytykseksi. Ottakaa osanne Amerikan suureta kansallisomaisuudesta, kun sitä vielä saatte melkein ilmaiseksi ja kartuttakaa siten Amerikan suomalaisten kansallisuomaisuutta sellaiseksi, joka kasvaa maatessakin.” (KH 1922, nro 7, 22.)

Amerikan suomalaiset tunnettiin myös siitä, että he saivat karunkin maan kukoistamaan. ”Aina löydämme suomalaisia semmoisilla maanviljelysseuduilla, joissa kehitystyö on alussaan, työt raskaimmillaan, rasitukset ja vastoinkäymiset tekijöitten osana. Siellä he työskentelevät ja uhraavat jälkeen tulevain eduksi ja hyödyksi.” (KH 1922, nro 6, 30.)

Maanviljelys oli kaipausten kaikuja entisestä kotimaasta; tuttujen toimien työtä, joka auttoi pitämään yllä henkisiä siteitä äitien ja isien maille. Se toimi siten välineenä käsitellä koti-ikävä ja akkulturaatiostressin aiheita. John Malila kirjoitti lehteen (KH) vuonna 1922 kirjoituksessaan ”Aura syvään, ajatus korkealle” farmareiden asemasta.

”Suuri ja raskas on se taakka, joka Amerikassakin on maatalousväen kannettavaksi annettu. Usealla seudulla meidät on heitetty korpiin kuolemaan, ilman kouluja, ilman teitä, ilman rautateitä, työvälineitä ja vieläpä ilman ruokaakin. Kivien koloista, soitten reunoilta, synkkien metsien siimeksistä, ovat meidänkin suomalaisten farmarien edeltäjät ja esi-isät useasti saaneet elatustaan etsiä...Siksimä meidän suurimmatkin vaikeutemme ovatkin oikeastaan vaan leikkiä niitten vaikeuksien rinnalla...” (KH 1922, nro 1, 37-38.)

Kuva 30. Koti (Home) -lehdessä yksityiset yritykset ilmoittivat ”farmilainoista” muun myytävän tuotteiston ohessa. (KH 1922, nro 2, 7)

Maanviljelijän ammatin eduksi luettiin se, että se antoi suojaa toimeentulon ja yhteiskunnan epävarmuuteen. Työtä ei aina ollut tarjolla ja se oli heikosti palkattua ja vaarallista. Suomalaisten tulisi luottaa maalaiselämään, sillä se oli auttanut esi-isiä entisessä kotimaassa sukupolvien ajan. ”Farmi antaa aina varmuuden elämällesi ja tukee perhettäsi huonojenkin aikojen varalta.” (KH 1922, nro 5, 42.) Maanviljelyksestä löydettiin niin terveydellisiä kuin yleismaailmallisia etuja. ”Farmarin työ on terveellistä työtä. Hän tulee työskentelemään raittiissa, puhtaassa ilmassa. Harvoin tapaa farmaria keuhkotaudin kalvamana.” (KH 1923, nro 5, 36.) Leivän tähden Euroopan sota oli voitettu, sillä

” ilman leivättä ei olisi voineet poikamme taistella Euroopassa. Leivän tähden tekivät ennen muinoin Joosefin veljet pitkän matkan Egyptiin. Leivän tähden on meidänkin työskenneltävä, siitä riippuu niin yksilön kuin kansankin menestys.” (KH 1923, nro 5, 38.)

Farmielämästä löytyi kuitenkin haasteita, joista KH valisti lukijoitaan. Suomalainen ei ollut kiinnostunut suurista unelmista, sillä ”liiallista innostusta farmille lähdetessä on vältettävä. Ei saa uskoa unelmiin,” varoiteltiin kaikkia farmaamisesta unelmoijia. (KH 1922, nro 5, 41.) Yhdistykset, rahalaitokset, hallitukset tai valtiot eivät ole olleet tukemassa maanviljelyksen aloittamista. Johan Nelson varoitti farmielämästä haaveilevia hankkimasta liian varhaisessa vaiheessa omaa tilaa, ennen kuin tilan ja maan tuotto olisi varmistettu, jotta välttyisivät tekemästä erehdystä: ”rakentavat talonsa ilman kivijalkaa...vasta sitten kun sitä on avattu viljelykselle kylliksi ja asuisi tulevassa saunassaan.” (KH 1922, nro 5,41.) Farmarin maalle asettumista ohjattiin siis hyvin konkreettisesti kehottamalla rakentamaan ensin sauna, ja perustamaan

viljelykset. Vasta sitten olisi aika oman kodin rakentamiselle. Sauna olikin monille suomalaisille ensimmäinen asumus uudella maalla. Nelson ehdottaa, että vasta tilaviljelyksen tuoton myötä voisi ryhtyä rakentamaan valkoista elefanttia eli kaupunkimallista herraskartanoa, kuten amerikkalaiset farmien rakennuksia kutsuivat. Suurta velkaa ja varsinkin korkeakorkoista velkaa pitää myös välttää, varoittaa Nelson tulevia farmaajia. Ankara todellisuus on jokaisen uudisfarmarin edessä. (KH 1922, nro 5, 41.)

Farmaaminen ei saisi kuitenkaan olla pakopaikka kaupungin vastoinkäymisille. Maalle muuttaminen oli suuri muutos jokaisen perheenjäsenen elämässä, joten ”on tarkoin varottava, ettei lasten ja perheen jäsenten toiveita elämään nähden rikota ja ettei raakuudella ja väkipakolla pakoteta perheen jäseniä farmille muuttamaan.” KH ohjeisti, että taipuminen täytyy tapahtua asteittain ja kasvatusta ja valmistelut muuttoa varten on aloitettava ajoissa, ettei mitään harkitsematonta tarvitse asian yhteydessä tehdä. ”Farmaaminen on koko perheen yhteinen ponnistus: Vaimon ja koko perheen mielipidettä on tarkoin tutkittava ja kaikkien aikuisten perheen jäsenten yhteinen suostumus on saatava ennen kuin menestymistä farmilla voidaan toivoa.” (KH 1922, nro 5, 41.) Yhdeksänvuotias farmarin poika totesi ylpeänä, että ”farमारit suojelevat koko maailmaa nälänhädältä. Minun isänikin on farmari.” (KH 1923, nro 3, 142.) Ensimmäinen polvi eli vanhemmat pitivät tärkeänä toisen polven omia ponnisteluja. Koska isät olivat taistelleet oman paikkansa, he toivoivat poikiensa tekevän samoin.

”Älä anna kaupungin valojen heijastuksen pettää itseäsi. Älä usko kangastuksiin. Seiso lujana vakaumuksissasi, äläkä anna minkään sivuseikan vaikuttaa itseesi. Seiso uskollisena sille ajatukselle, että olet muuttanut farmille perheesi vuoksi. Asu siellä perheesi vuoksi loppuun asti. Jos lapset jättävät sinut yksin farmille ja kaupunkilaiselämä tarjoaa sinulle jotakin tilapäistä etua, niin älä hätäile. Lapsesi voivat muuttaa takaisin, ja kaikki voi kääntyä toiseksi.” (KH 1922, nro 5, 42.)

Handlinin (1959) mukaan ammattien siirtyminen vanhemmilta lapsille, oli epätavallista siirtolaisperheissä. Farmit tyhjenivät, ja lapset siirtyivät kaupungin

Kuva 31. Charles ja Mary Johnson (toinen ja kolmas vasemmalta) lapsineen oman farminsa edessä, joka jäi tyhjilleen lasten muutettua kaupunkiin, Michiganiin. (tutkijan oma)

valoihin. (Handlin 1959, 44.) Miten tämä ”voimakas kasvatuksen avulla taipuminen” tulisi tapahtua? KH neuvoo vanhempia keskustelemaan tähän tapaan lapsilleen: ”Usein tapahtuu niin, että jos vanhin (isä) alkaa hiljakseen puhelemaan farmille menosta ja hiljakseen vastustelee oman perheensä farmille menoa, että koko perhe alkaa yhteisen keinoin houkuttelemaan isää farmille.” Tämä houkutuksen ja vastustelun kierre olisi se kasvatuksellinen keino, jolla koko perhe saadaan elämäntavan muutokseen. ”Lapsille on puhuttava niistä vastustuksista, joita maalaiselämä antaa mutta samalla on syövytettävä lasten sydämiin velvollisuuden tunto koko ihmiskuntaa ja yhteiskuntaa kohtaan sellaisen, että lapsi itse alkaa haluamaan maalaiselämän vastuksia ja

yksinkertaisuutta. (KH 1922, nro 5, 41.)

”Meissä vanhemmissa on paljon syytä siihen, että lapsemme useasti kammoavat maalaiselämää ja pyrkivät kaupunkeihin, mutta tulee ottaa huomioon, että me olemme hyvin pienillä tietomäärillä itse lähteneet maailmalle...Antakaamme arvo kaikelle lastemme tiedolle, niin lapsellekin alkavat kunnioittamaan meitä enemmän. Olemme tietysti heikkoja ja puutteellisia ihmisiä, mutta voimme sittenkin paljon, jos tähtäämme korkealle.” (KH 1922, nro 2, 38.)

Amerikan suomalainen farmari oli myös poliittisen tehtävän edessä, sillä

”suomalainen talonpoika on noussut puolustamaan kontuaan kuten ennenkin ja on päättänyt taistella viimeiseen asti. Suomen voima on sen talonpojissa ja niin kauan, kun suomalainen talonpoika seisoo vahdissa, ei Suomella ole hätää. Teollisuustyöläinen ei tule hallitsemaan maailmaa, kuten osa työläisiä koettaa itselleen uskotella...Farmari on ainoa tuottaja, joka voi määrät kansakuntien kohtalot.” (KH 1922, nro 8-10, 63.)

Niin Suomessa kuin Amerikassa farmareita yritettiin kirjoittajan mukaan saada työläisten ryhmään kannattamaan bolsevismia uskottelemalla farmareille, että he kuuluvat työväenluokkaan.

”Työ ei maita, jos emme ajattele valoisampaa tulevaisuutta, onnellisempaa olotilaa ja aineellisesti sekä henkisesti parempia mahdollisuuksia. On ritarillista ja aatelismaista kuulua farmareihin.” (KH 1922, nro 2, 38.)

Amerikan suomalainen Peter Kekkonen, muutti kuusitoistavuotiaana Amerikkaan vuonna 1905. Hän matkasi siirtolaisjunalla halki Skandinavian päätyen Minnesotaan. Hänen kertomuksestaan kuvastuu tasapaino ja unelman toteutuminen, josta ei kuitenkaan puutu suuria menetyksiä. Hän löysi elämäkumppaninsa läheiseltä farmilta, ja piti sitä onnekkana sattumana, ettei matka tulevan morsiamen luo vaatinut kuin hevosen vaunuineen lainaksi. Peterin unelmaa edelsivät vuodet kaivostyössä varoja kartuttaen. Elämä eteni, ja Peter ja Solveig perustivat oman kodin avaran maan rajamaastoon, jonne syntyivät myös heidän neljä lastaan. Peter toimi, kuten monet suomalaiset farmaajat, ja pyrki omavaraisuuteen. Hän kuvailee omavaraistalouden mahdollistajana maaperää, joka oli ”isiensä maahan” verrattuna kuin taikaa: ”Here it was almost like magic”. Kaikki kasvoi, ja maa tarjosi tutut marjat ja puun kerättäväksi. Joskus Peter ja Solveig saivat vieraakseen intiaaneja, kuten monet muutkin rajaseutujen asukkaat. Heille suomalaisilla oli tapana kattaa pöytä vieraanvaraisuuden merkiksi. Peter muistelee, että intiaanit olivat niin nälkäisiä, että ahdettuaan itsensä täyteen, täyttivät vielä laukkunsaakin tarjotulla ruualla. Siirtolaiset ymmärsivät nälän läsnäolon ja säälivät intiaaneja.

Ensimmäiset vaalit ja kansalaisuuden saaminen vuonna 1907 olivat merkkitapauksia Peterille ja Solveigille. Vaalivoittoa menttiin kuulemaan rautatieasemalle, sillä syrjäseudulla ilman radiota tai sanomalehtiä ei tieto liikkunut mihinkään. Naapuriapu tuli nelilapsisen perheen onneksi, kun vuoden 1918 flunssaepidemian raivotessa naapurin kuljettivat Solveigin sairaalaan. He toivat myös suruviestin Peterille vaimon kuolemasta. Peter otti aikansa kiitollisuudella vastaan naapureiden leipomaa leipää, kunnes päätti pärjätä yksin ja omillaan. Jossain vaiheessa Peter myi farmin ja muutti kaupunkiin. Vuosien kuluttua hän vieraili farmillaan ihmettelemässä lypsykoneita ja traktoreita. Ehkä nyt oli kaikki työ helpompaa, mutta yhdestä asiasta hän oli varma: Kaikista onnellisinta aikaa oli ollut maanraivauksen aika, jolloin kaikki oli vasta aluillaan.

Se oli Peterin tarina, joka todistaa monet seikat Amerikan suomalaisten kohdalla todeksi. Suomalaisella sisulla ja arjen nöyryydellä he elivät rinnakkain metsien intiaanien kanssa. Syrjäseutujen asutus oli kaukana terveydenhoidon mahdollisuuksista, ja koitui usein heidän kohtalokseen. Yksinäisillä farmeilla naapurit olivat toistensa tukena arjen ilossa ja surussa. (Morrison 1980, 28.)

4.1.2 Amerikan suomalaisen naisen uusi rooli ja tehtävät

Kaunosen (2010) tutkimuksen mukaan työväenliikkeessä naisilla oli kaksi tärkeää tehtävää: koulutus- ja harrastetoiminnan ylläpitäjänä ja lakkoparaateissa eturivin marssijoina. Työväenliike oli kuitenkin miesvaltainen, ja vuonna 1912 the Finnish Socialist Federationin 10 000 jäsenmäärästä naisia oli vain 4 000. Naisten lukumääräisesti vähäinen edustus kertoo siitä, että työväenliike toimi aktiivisemmin miesvaltaisilla teollisuuden aloilla. Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä toimi toki vahvoja naisia, kuten työväenjulkaisu Toverittaren toimittajat Ida Pasanen, Helmi Mattsson, Selma Jokela ja Maiju Nurmi. (Kaunonen 2010, 37-40.) RIC:n kyselytulosten mukaan vuonna 1900 siirtolaisnaisista (n=5 329 292) työskenteli 24,1 % palvelijoina ja tarjoilijoina, jotka olivat suosituimmat ammatit naisten keskuudessa. Palveluammateista myyjän työssä toimi 2,8 % kyselyyn vastanneista naisista. Raportin mukaan yksistään tekstiiliteollisuudessa naisia työskenteli 5,2 % (n=5 329 292). Ompelijana naisia työskenteli 12,1 % ja toimistotyössä raportin naisista työskenteli 4,6 %. Ylivoimaisesti eniten naisia työskenteli palvelutehtävissä, joihin työväenliikkeen vaikutusvalta ei yletynyt. (RIC 1911, doc. 282, tbl. 49, tbl. 55, tbl. 59, tbl. 64, tbl. 66, 80-103.)

Vaikka aikakauden kirjallisuus luokitteli sosialismin yksinomaan taloudellisten järjestelmien uudelleen muokkaajaksi, kantoi se myös huolta teollisuustyönteon vaikutuksista perheen tasapainoon, naisen ja äidin asemasta yhteiskunnassa ja perheessä. Äitien työssä käyminen nähtiin syypäänä heikkojen jälkeläisten syntymiseen, sekä kaiken kodin tasapainoa horjuttavana tekijänä. ”Köyhimpien luokkien keskuudessa koti on kodin irvikuva”, sanoi professori Commons vuonna 1911. Teollisuudessa työskenteli 2-3,7 miljoonaa naista vuonna 1890. Luku oli 125,6 % enemmän kuin vuonna 1870. (Vail 1911, 103.) Vailin (1911) esittämät luvut ovat jyrkän nousevia, ja niiden oikeellisuutta on haastavaa tarkistaa. Hänen näkemyksensä naisten työssäkäymisen suhteen oli myös jyrkän epäileväinen. Naisten työskentely teollisuudessa merkitsi kotielämän häviämistä. Tieteellinen sosialismi muistutti, että sosialismin pyrkimys on poistaa sellainen järjestelmä, jossa naisen täytyy käydä työssä paikatakseen perheen taloutta. Naisen tulisi saavuttaa itsenäisyys ja vapaus. Vain taloudellinen itsenäisyys saattoi tuoda mukanaan nämä oikeudet. Sukupuolten välille tasa-arvon toisivat eri kutsumukset, jolloin naisen työtehtävät olisivat juuri hänelle soveltuvia. Naisten ja miesten ei tulisi kilpailla samoilla työmarkkinoilla, ”mutta sosialismin vallitessa naiset voivat tulla yleisiksi virkailijoiksi tasa-arvoisesti miesten kanssa.” (Vail 1911, 103.)

Opettajuus oli naisvaltainen ammatti, ja 6,2 % eli 328 049 työssäkäyvää siirtolaisnaista toimi opettajan ammatissa. Miehiä opettajan ammatissa toimi 118 748, joten naisten määrä oli miehiin verrattuna lähes kolminkertainen. (RIC 1911, doc. 282, tbl. 69, 106.) Raportissa vertailtiin ammattien yleisyyttä niin kutsutun vanhan ja uuden siirtolaisuuden välillä. Yleisesti vanhaan siirtolaisuuteen kuuluvien perheiden

tytöt toimivat opettajina. Näistä ryhmistä suurin osa edusti englanninkielistä väestöä, kuten kanadalaisia, skotlantilaisia ja walesilaisia. Poikkeuksena tähän olivat ranskalaiset naiset, joille ranskaa taitavina riitti opettajan tehtäviä, vaikka he olisivat vasta maahan saapuneita. Ranskan kielen taito antoi etuaseman opettajan ammattiin, kun muutoin se oli tavallisempi ammatti jo amerikkalaistuneiden perheiden jälkeläisille. (RIC 1911, doc. 282, 108.) Kaukana tulevaisuuden valkokaulusammateista olivat ne 14-18-vuotiaat Amerikan suomalaiset tytöt, jotka osallistuivat Michiganin Calumetin kaivosalueen lakkoon, ja joutuivat viranomaisten pidättämiksi ja vangitsemiksi. (Kaunonen 2010, 42.) Työolosuhteet toivat Amerikan suomalaiselle naiselle uudenlaisen sisällön ja haasteet, mutta kuinka laajasti naisen tehtävät osana yhteisöä muuttuivat amerikkalaisen elämäntavan myötä?

”Nainen saa vapaasti olla kodin haltijana jopa käskijänä, yhteiskunnallisessakin elämässä suodaan hänelle paljon vapauksia, mutta waltiollista tasa-arwoisuutta ei tunnusteta...naisen arwo yleensä Ameriikassa on suurempi kuin Euroopassa. Eikä tässä tarwitse ottaa huomioon jotakin naisen eri säätyluokkkaa. Palwelutyttökään ei ole eroitettuna tästä yleisesti arwonannosta...Palwelija luetaan perheen jäseneksi ja hän kohdellaan sellaisena.” (Perä-Pohjalainen, 5.9.1899.)

Miltä mahtoi kuulostaa viestit naisen asemasta Amerikassa? KH piti naisen asemaa siirtolaisyhteisössä tärkeänä. Naisten tehtävä siirtolaisyhteisössä oli siveellisyyden ja sivistyksen aiheiden edesauttajan ja kannattelijan rooli. Lehti esitti, että julkaisemalla Amerikan suomalaisten naisten kuvia ”me luomme Amerikan suomalaisten historiaa, teemme tunnetuksi kansamme parhaita naisia, kiihoitamme naisiamme toimimaan hyvien asioiden hyväksi ja rohkaisemme naisiamme taistelussaan pahan voittamiseksi.” (KH 1923, nro 3, 130.) Miten KH kuvaili lukijakunnalleen siirtolaisnaisen asemaa? ”Meidän poskemme eivät voi olla kyynelistä kastumatta, ajatellessamme sitä suurta ja edesvastuullista tehtävää, joka naisella ja varsinkin äidillä on yhteiskunnassa.” (KH 1922, nro 5, 36.)

Kuva 32. Kirjailija ja runoilija Linda Mahlberg teki työtä Amerikan suomalaisten lasten hyväksi lahjoittamalla tulevaa Amerikan suomalaista orpokotia varten. (KH 1922, nro 2, 26.)

Koti (Home) -lehteen kirjoittava Aino Aalto kiteytti naisen tehtävät raittiusliikkeen ylläpitämisenä ja salakapakkoja vastaan taisteluna, sekä amerikkalaistamisen edistämisenä. ”Herää sinä sisar, äiti ja tytär, tartu tehtävääsi tarmolla ja suorita tehtäväsi suomalaiselle naiselle ominaisella sitkeydellä ja hengen voimalla.” (KH 1922, nro 5, 38.)

Aalto kehotti suomalaisia amerikkalaistumaan, ja vahvistumaan yhteishengestä, jota uusi maa tarjosi. ”Meidän olisi etupäässä pyrittävä amerikkalaistumaan, pyrittävä likemmäksi amerikkalaisia sisariamme ja heidän kautta tutustua kaikkien maailman naisten yhteisiin hommiin...” kirjoittaa Aino Aalto lehdessä. (1922 nro 5, 37.) KH nostatti Amerikan suomalaisten naisten keskinäistä voimaa ja tukea toisistaan. Aalto kirjoitti, etteivät kokouksissa lausutut kiitokset kiinnosta

Amerikan suomalaista naista, vaan hän haluaa saada tunnustusta työstään toisilta naisilta, ei ainoastaan miehiltä. ”Sisarten kiitos ja tunnustus rohkaisee naista enemmän kuin miehen antama tunnustus, johon aina salaisesti on kätkeytynä sukupuolista viehätysvoimaa”, arvelee Aino Aalto kirjoituksessaan vuonna 1922. ”Nainen ei ole luotu miehen orjaksi vaan

elämänkumppaniksi, toveriksi, sisareksi, avustajaksi ja liikekumppaniksi, jonka kanssa mies on velvollinen jakamaan elämän ilot ja surut”, Aalto jatkaa. ”Vaikka Amerikan naisten sanotaan ostavat vuosittain hattuja 500 miljoonan dollarin arvosta, niin se ei estä naista työskentelemästä miehen rinnalla ja miehen tilalla.” (KH 1921, näytenro, 26.) Kuitenkaan Aalto ei kannusta naista asettumaan samalle tasolle miehen kanssa, vaan omaksumaan heikomman astian roolin. Naisen aseman vahvistaminen ei saa viedä perheiden sisäistä tasapainoa.

Amerikan suomalaisella naisella on kuitenkin paljon vielä tehtäviä tekemättä. ”Naisemme eivät ole kyllin hereillä. Naisemme eivät vielä käsitä tehtäviensä laajuutta ja tärkeyttä oikein”, Aalto kirjoittaa ja muistuttaa ”...me emme ole Suomen naisen tasolla. Emme liioin ole vielä amerikkalaisia naisia. Meillä on paljon sellaista

tehtävää, jota muilla naisilla ei ole”. (KH 1921, näytenro, 26.) Mitä tehtäviä Aalto kirjoituksessaan tarkoitti? Aallon mukaan raittiusliike eli kirkkaimpana juuri naisten mielessä. Naisten tehtävä olisi tehdä kieltolaki eläväksi laiksi, jota jokainen mielihyvin noudattaa.

”Naisen tehtävä on suojella kotejamme viholliselta, joka aikoinaan saastutti ja turmeli laillisesti kotejamme. Naistemme velvollisuutena on poistaa korpirojukaupat, salapolttimot ja viinapetlarit keskuudestamme. Amerikan suomalainen nainen ei saa nukkua.” (KH 1922, nro 5, 36-38.)

Koti (Home) -lehti oli naisten asialla ja tahtoi kertoa omalta osaltaan Amerikan suomalaisen naisen menestyksestä uudessa maassa. ”Naisemme alkavat yhä rohkeammin käydä kiinni poliittiseen toimintaan”, KH iloitsee ja kertoo suomalaisesta naismajurista (naispormestari), joka oli saanut kansallista huomiota osakseen. Hänen kirjoituksiaan oli julkaistu amerikkalaisissa lehdissä sekä myös Koti-lehdessä. ”Naisten tulee aina tarkoittaa hyvää ja pitää hermonsa kunnossa politiikkaa varten. Naisten tulee taistella myrkyllisiä huumaus- ja nautintoaineita vastaan sekä avustaa rikki revityn maailman rakentamista” (KH 1921, näytenro, 26.) Tästä naismajurista kerrotaan hänen saapuneen Amerikkaan kieltä taitamattomana 12 vuotta sitten. Majuri Tuura oli aktiivisesti mukana amerikkalaisten naisyhdistysten toiminnassa ja hänet oltiin valittu myös kauppalansa majuriksi. Lehden mukaan tämä todistaa sen, että ei-syntyperäisellä naisella voi olla yhtä suuret mahdollisuudet onnistua kuin amerikkalaisella naisella. (KH 1923, nro 2, 67.)

Kuva 33. Rouva Tuura on kauppalan majuri ja paikallisten naisyhdistysten aktiivi. (KH 1923, nro 2, 67)

Naisen asema nähtiin ajoittain erilaisena, sillä ”siirtolaisnainen tuntee itsensä Ameriikassa yksinäisemmäksi kuin mies. Omaiset ja kotiperhehän ovat hänelle rakkaimpia. Waarallisen askeleen ottawat työt silloin, kun astuivat kapakkatansseihin. Moni on sitä katkerasti saanut katua. Siirtolaiselämän raaistuttamiseen on noilla tansseilla ollut mitä suurin vaikutus.” (Perä-Pohjalainen 5.9.1899.) Keskustelu lehdessä tyttöjen ja naisten asemasta kulki ääri-laidasta toiseen. Toisaalla oli Jallu Honkonen, joka oli huolissaan Amerikan suomalaisten kotien ”neidoista kauneimmista” ja heidän taistelustaan viettelyksiä vastaan. ”Niinpä neidoistakin kauneimmat ja puhtaimmat, jotka rakastettavuisuuden kaikki edellytykset ovat saaneet ne ovat viettelysten värikkäiden

Kuva 34. Ashtabula Harborin orpokodin perustaja ja Orpokotiyhdistyksen puheenjohtaja Hanna Pankari. (KH 1922, toukokuu, 32)

Kuva 35. Ensimmäinen Amerikan suomalainen naispormestari Ohiossa, rouva Amy Kukkonen. (KH 1922, nro 1, 9)

virvatulien ahdistamina. Aina ja joka paikassa he saavat taistella niiden häikäisevästi houkuttelevia kirvahehkuja vastaan.” (KH 1922, nro 2, 43.) Toisessa ääripäässä sanaili voimallisesti Aino Aalto naisen tehtävästä uudessa yhteiskunnassa.

Anzia Yeziarska teoksessaan vuonna 1920 ”Bread Givers” kuvailee amerikkalaistuneiden tyttärien ja vanhempien välisten suhteiden muuttumista siirtolaisuuden myötä. Juutalaiseen kulttuuritraditioon on kuulunut naisen alisteinen asema miesten palvelijana sekä kouluttamattomana osapuolena. Tämä ”toisen polven kuilu” tarkoitti kapinaa, jonka toisen polven siirtolaisyttävät osoittivat äitejään kohtaan kulttuurillisia perinteitä vastaan. He halusivat kouluttautua eivätkä suostuneet siihen, että naiset olisivat kotien hengettäriä päätavoitteenaan tukea perheiden amerikkalaisen unelman toteutumista. He

Kuva 36. Amerikan suomalaisia naisia Gardnerissa, Massachusettsissa vuonna 1912. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

halusivat itsenäisyyttä eivätkä halunneet toimia miestensä palvelijoina. (Yezierska 1920, 118-119.)

Mitä kuului Amerikan suomalaisten perheiden tyttäriille? "Our Finnish mother has a sweet and studious American daughter, who dresses moderately acts ladylike at all times, has pleasant manners, is thoughtful of others" Näin kauniisti kuvailtiin Amerikan suomalaisen perheen tyttöjä, amerikkalaisia tyttäriä. Tällaiset tyttäret eivät tarvitse äidin, eivätkä kenenkään huolenpitoa liiaksi. Tähän syntiin Amerikan suomalaiset isät ja äidit olivat kuitenkin syllistyneet "overly strict and look with suspicion on every innocent action or misconstrue motive and speech of the younger generation."(KH 1922, nro 5, 15.)

Siirtolaisten raskaan työn sävyttämää arkea koristivat vapaa-ajan riennot ja harrasteet. Koska Amerikan suomalaisten sivistyksellinen taso ja hyvätapaisuus olivat koko yhteisön asia, ylsivät paheksujien katseet myös epäilyttäviin vapaa-ajan harrasteisiin. Suurinta vaaraa näyttelivät saluunatanssit, jotka erityisesti vaaransivat vasta maahan saapuvien maineen. Entisessä kotimaassa Sanomia Porista -sanomalehti toi huolensa esille kirjoituksessaan "Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa" vuonna 1895. "Erittäin sopimattomia ja siiveellisiä tunteita turmelewia owat niin sanotut saluuna-tanssit, joissa meikäläiset mielellään käywät". Muutaman alkurivin jälkeen pääsi kirjoittaja aiheeseen, josta sanottavaa riitti. Saluunatanssien paheellisuus ennen kaikkea oli oikeutettua sillä "jo senkin takia, että niitten kautta oppiwat naisetkin kapakkaelämään." Nainen ei ollut sama Amerikassa kuin kotimaassa. Jotain oli kirjoittajan mukaan muuttunut ja se aiheutti pahennusta. "Ei uskoisi", kertoo muuan, joka tällaisia tansseja on ollut näkemässä,

”kun saluunatansseissa näkee meikäläisen ”missin” puoleksi juopuneen ”kawaljeerin” polwella istumassa ja ”skoolaamassa”, että hän olisi tuo sama, ujo suomalainen neitonen, joka kotimaassa ollessa, nuorison huveissa, tuskin uskalsi salaista silmäystä heittää armaansa puoleen. Niin peräti toisen näköiseksi ja tapaiseksi hänkin on wapauden maassa tullut”.

Nainen tahtoi olla vapaa, näin miettii kirjoittaja. Kirjoittaja muistuttaa, että siveyssäännöt ovat paljon tiukempia Amerikassa kuin Pohjanmaalla. Sängyn laidalla istumisesta voi seurata pahimmillaan jopa virkavallan väliintulo. Naisten ulkoinen muodonmuutos puhutti myös lehtien palstoilla. Amerikkalaistunut suomalaistytö saattoi saada ulkopuolelta kaunistuksen, joka samassa tuhosikin hänet sisäisesti!

”Huoletonna henkisestä kehityksestään...Hänen mieleensä ei juolahdakaan aatetta, että todelliseen siwistykseen ja hienouteen kuuluu jotain muutakin kuin koreat waatteet ja muotihattu. Päin wastoin hän elää siinä wiattomassa luulossa, että Amerikassa ei ole kukaan toistaan suurempi herra.” (Sanomia Porista 26.2.1895.)

Vapaus kääntyy Amerikan suomalaisen neidon kohtaloksi. Vieras maa houkuttaa erilaiseen elämäntapaan, jota paheksutaan. Amerikan suomalaisten kirjeet suomalaisiin sanomalehtiin toivat uuden maan päivän polttavimmat huolet esiin.

”On näet tawallista, että kun asianomainen noin on saatu ”maan tapaan” puetuksi, hänelle myös neuwotaan, miten tässä maassa palvelijattaren tulee esiintyä etenkin isäntäwäen katsoen y.m. Warsinkin muistutetaan, ettei Amerikassa tarwitse isäntäwäkeä liiksi passata. Tämä on vapaa maa. Ellei haluta yhdessä paikassa olla, saapi muuttaa. Paikkoja täällä on aina tarjolla. Muista aina se, ettei nyt enää olla Suomessa, waan wapaassa Amerikassa!” (Sanomia Porista 26.2.1895.)

Näin arveltiin turmeluksen etenevän naisen sielussa. Entä miten tehtiin suomalaisesta työstä Amerikan missis? Sanomia Porista vuodelta 1895 opastaa seuraavasti:

”Se tapahtuu seuraawaan tapaan: Hiukset m. m. leikataan, kammataan otsalle ja käherretään. Ostetaan korkeakorkoiset kengät ja kureliwi, hattu uusinta muotia ja muu waatetus niin hieno kuin mahdollista. Tähän lisäksi wielä annetaan muutamia hywiä neuwoja, kuten esim. ettei tarwitse kenenkään edessä niiaata y. m. s. ja niin on ihminen walmis. Ja kun tuo äsken syntynyt ”missis” tulee kadulle, wertaa hän omaa hienoa pukuaan muitten, kadulla kulkewain missien ja misisten-ryökynäin ja rouwain-pukuihin, niin tulee hän ehdottomasti wakuutetuksi siitä, että eipä hän tosiaankaan hienoudessa muille herrasnaissille perään pistä. Hän tulee pian täysin wakuutetuksi siitä, että Amerikan ihmemaata on hänestä silmänräpäyksessä tehnyt

yhtä hienon ja yhtä siivistyneen neitosen kuin ryökinät oliivat vanhassa maassa ja muut hienot ”daamit” Amerikassa. ” (Sanomia Porista 26.2.1895.)

Siirtolaisnaisen realismi oli kuitenkin se, että palvelustytön työt olivat siirtolaisnaisten töitä. Amerikan suomalaiset naiset olivat valtaväestön mielissä toivottuja kotipalvelijan työhön. Englantilaista syntyperää oleva tai useita sukupolvia Amerikassa elänyt nainen ei koskaan ryhtyisi toisia palvelemaan työhön. Mutta naisetkin ovat ryhtyneet vaativimmiksi, näin kirjoittaja oli päätellyt palvelusväkeä etsivistä sanomalehti-ilmoituksista. Ilmoituksissa mainittiin erikseen, ettei lattian lakaiseminen ja peseminen, puhumattakaan karkeimmista töistä, kuulu palvelustytön tehtäviin. Ainoan kunnian ansaitsivat Pohjanmaan naiset, jotka ovat tottuneet jo Suomessa raskaisiin töihin. He pitävät suomalaisnaisten hyvää mainetta yllä ja tekevät työnsä ilman nirsoiluja. (Sanomia Porista 26.2.1895.)

Suomessa 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa rotuhygieeninen ajattelu sävytti yhteiskunnallista keskustelua koskien muun muassa naisten asemaa yhteiskunnassa. Ikonen (2003) mukaan rotubiologioiden mielestä ihmisen luomat kulttuuriset käytännöt saattoivat vääristää luontaista kansakuntien sisäistä laatua ja sen kehittymistä. Esimerkiksi naisten opiskelu horjutti heidän terveyttään, sillä älykkyydeltään heikompina, joutuivat he ponnistelemaan ääri rajoille, jolloin he mieleltään ja keholtaan uupuivat. (Rein 1883: Ikonen 2003, 137.) Kansakunnan perintötekijöitä heikensivät myös naisten haluttomuus avioitua, perustaa perhettä ja lisääntyä. (Levander 1913: Ikonen 2003, 138.) Suomessa positiivinen eugeniikka sisälsi avioitumista ja suvun jatkamista koskevaa ohjausta, mutta negatiivinen eugeniikka sisälsi jo vahvempia otteita kuten avioliittojen kieltämisiä. (Kaila 1940: Ikonen 2003, 141.) Radikaalia historian kerrostumaa edustaa punaisten naisvankien teloittaminen, jota pidettiin osittain epäkelvon ihmisaineksen suursiivouksena vuonna 1918. Saman rotuhygienisen ideologian sallimana fyysisesti tai psyykkisesti epäkelpo osa kansasta tehtiin pysyvästi vaarattomiksi kirurgisin, sterilisoivain toimenpitein. (Teräsvuori 1918: Ikonen 2003, 141.)

Osa raporttien aiheista herättää kysymyksiä, joihin ei tästä ajasta katsottuna saada varmoja vastauksia. Yksi näistä aiheista olivat raportit naisten lapsettomuudesta ja lasten lukumäärästä tehty tilasto. RIC teki koosteen vuonna 1900 kerätystä tilastosta (The Twelfth Census), joka koostui alle 45-vuotiaiden naisten lapsilukumäärästä ja lapsettomuudesta. Minnesotan alueen tuloksesta löytyy suomalaisia, sillä alueen ulkomaalaissyntyisistä skandinaaveja oli jopa 48,8 %.

Myös asuinympäristöllä oli merkitystä, sillä maaseudulla lapsia syntyi vähemmän verrattuna kaupunkiin. Minnesotan kaupunkialueella (n=9116) lapsettomien naisten osuus oli 8,5 %, ja kaupungin ulkopuolella 3 %. Ensimmäisen polven siirtolaisnaisten lapsettomuuden osuus oli 6,5 %, ja toisen siirtolaispolven kohdalla osuus oli 7,9 %. Suomalaisnaisten (30) vastaavat osuudet olivat kaupunkialueella 6,7 % ja kaupungin ulkopuolisella alueella 5,9 %. Suomalaisnaisten lapsettomuus noudatteli

Minnesotan alueen keskimääräisiä lukuja. Maaseudulla lapsettomuus oli hieman harvinaisempaa verrattuna kaupungeissa asuvien tilanteeseen. Suomalaisnaisten kohdalla luvut osoittivat ensimmäisen polven naisten tilannetta, toisen polven tilastolukujen puuttuessa raportista. (RIC 1911, tbl. 26, 783.)

4.1.3 Amerikan suomalaisen työmies valojen ja varjojen maassa

RIC:n raportit tuottivat tietoa siirtolaisten työolosuhteista, onnettomuuksista, palkka- ja työehdoista, sekä myös työväestön poliittisesta aktiivisuudesta. Työntantajille poliittisesti aktiivinen ja työväen oikeuksia ajava työläinen ei ollut mieluinen, mutta suomalaiset tuottivat poikkeuksen. Raporttiin on kirjattu, kuinka työnantajat olivat riippuvaisia Amerikan suomalaisista työntekijöistä, jotka tekivät työtä tavalla, johon muut kansalaisuudet eivät yltäneet.

Työnantajien mielipiteet suomalaisista eri kaivoskaupungeissa olivat yhteneväiset. Heillä oli paljon hyvää sanottavana suomalaisista, mutta suomalaisten sosialismin harrastaminen vähensi heidän hyväksyttäviä laatutekijöitään. Kritiikki ei kuitenkaan ollut täysin tyrmäävää, vaan Amerikan suomalaiselle siirtolaisyhteisölle haluttiin antaa toivoa. Aate oli vasta maahan tulevilla suomalaisilla vahvempi kuin niillä, jotka olivat jo pitempään asuneet maassa. Muistutettiin myös, etteivät kaikki Amerikan suomalaiset ole radikaalia aineista, vaan tässäkin siirtolaisryhmässä on sisäistä hajontaa. Suomalaisia keuhuttiin vahvoina ja ahkerina työmiehinä, joiden työnteon säännöllisyys ei kuitenkaan yltänyt samalle tasolle italialaisten ja puolalaisten kanssa.

Amerikan suomalaisen sijoittuminen työhön sisälsi kaikuja entisestä kotimaasta. Maanviljelys oli ollut suomalaisten ikiaikainen tapa saada maasta leipää. Tämä esi-isien ammatti oli tulvillaan entisen kotimaan arvoja, kuten ahkeruus, nöyryys ja isänmaallisuus, jotka muodostuivat osaksi perheiden sisäistä, vanhempien ja lasten välistä keskustelua. Suomalaiset kokivat uudella maalla farmaamisen ehdot realistisesti. Pyrkimyksenä oli säilyttää ammattimuoto uudessa yhteiskunnassa, vaikkakin se tarkoitti usein eristäytymistä etäälle kaupunkien valoista ja koulutusmahdollisuuksista. Amerikan suomalaiset tulivat tunnetuksi myös yrittäjyydestään.

Työ oli luonnollisesti tärkeää taloudellisesti, mutta se oli tärkeää myös oman kansallisen ryhmän profiloitumisessa. Amerikan suomalainen työntekijä oli omaa luokkaansa. Hän saavutti tavoitellun työntekijän, sekä aktiivisen yrittäjän maineen uudessa kotimaassaan. Työ tuotti mahdollisuuden sosiaaliseen ja taloudelliseen nousuun. Se antoi teoreettisen mahdollisuuden ilmaista kapinaa ja taistella epäoikeudenmukaisuutta vastaan. Työ tarjosi mahdollisuuden olla osa monien kulttuurien yhteiskuntaa. Vain kohtaamisten ja vuorovaikutuksen kautta saattoivat eri siirtolaisryhmät kehittää keskinäisiä välineitä toimia konkreettisesti

monikulttuurisessa Amerikassa. Työ oli Amerikan suomalaisten henkilökohtaisten poliittisten ideologioiden näyttämö, jossa lakko oli väline vaikuttaa epäkohtiin.

Millainen oli ikäjakauma Houghtonin piirikunnan kaivoskaupungeissa? Yleisesti eniten, eli 23,5 %, työntekijöitä löytyi 20-24-vuotiaiden ikäluokasta. Suomalaisten ikäjakauma noudatti yleistä ikäjakaumaa, jonka mukaisesti eniten työläisiä (28 %) oli ikäluokasta 20-24 vuotta, ja toiseksi eniten (27,5 %) 25-29-vuotiaiden ikäryhmästä. Vähiten työläisiä löytyi alle 14-vuotiaista, joita oli ainoastaan 1,8 % eteläitalialaisista ja vastaavasti englantilaisista 0,2 %. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 84, 98-99.)

Kuinka paljon yli 18-vuotias siirtolainen ansaitsi keskimäärin? Sanomalehti Sanomia Porista vuodelta 1895 osasi kertoa, että suomalaiset ansaitsivat keskimäärin 15,30 dollaria viikossa, kun yleinen keskimääräinen viikkotulo oli 14,66 dollaria. Kirjoittaja kertoo idän ja lännen valtioiden välisistä palkkojen ja elinkustannusten eroista. Kun idän valtioissa päiväpalkka oli alle 2 dollaria, keskivaltioissa palkka ylsi kahteen dollariin. Lännen valtioissa päivittäinen palkka oli jopa 2-3 dollaria päivältä.

Kaivosmiehen työpäivä oli vuorotyötä, jossa vuoroja tehtiin päivä- ja yövuorona ja kunkin vuoron pituus oli yhdeksän tuntia. Lauantaisin työtä tehtiin puoleen päivään ja sunnuntait olivat vapaat. (RIC 1911, doc. 633, 92.) Vuoden 1895 Sanomia Porista -sanomalehti jatkaa Amerikan suomalaisten palkkatulojen kuvailua:

"Palkkaperusteena Amerikassa työmiehillä yleensä on päiväpalkka, palvelijattareilla taas kuukausipalkka. Palkat ovat erilaiset eri osissa maata, idän valtioissa pienimmät, lännen valtioissa suurimmat. Eikä samassa työpaikassakaan ole kaikilla työmiehillä aiwan yhtä suuri palkka. Wasta-alkajat ja kokemattomat saavat tietysti tyytyä pienempään palkkaan kuin toimeensa perehtyneet. Wielä on huomattawa, että kaiwostöissä maksetaan aina suurempi päiväpalkka kuin n.s. maanpäällystöissä." (Sanomia Porista 1895, nro 15, 5.2.)

RIC huomauttaa, että amerikkalaisen ja syntyperältään ulkolaisen palkkaerot olivat merkittävät. Suomalaiset edustivat alinta palkkaluokkaa. Kokonaisuudessaan 77,4 % siirtolaisista ansaitsi alle 800 dollaria vuodessa ja 25,7 % ansaitsi alle 600 dollaria vuodessa. Ulkomaalaissyntyisten joukosta keskimääräistä korkeammat vuosiansiot, eli noin 1000 dollaria vuodessa, kuuluivat ruotsalaisille ja englantilaisille. Korkeinta vuotuista palkkaa nauttivat amerikkalaiset (1024 \$), englantilaiset (847 \$) ja ruotsalaiset (771 \$). Vastaavasti kroatialaisista 50 % ansaitsi vain alle 600 dollaria vuodessa. Amerikan suomalaiset eivät yltäneet paljoa korkeampiin vuosituloihin, sillä kaivostyöläisen vuositason palkka jäi keskimäärin 619 dollariin. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 30, 237.)

Minnesotan alueen virkamiehet, poliisit, tuomarit, kauppiat ja työnantajat pitivät pohjoisen Euroopan kansallisuuksia kaikista toivotuimpina siirtolaisryhminä. The Mining Companyn yli-intendentti kuvaili työnjakoa näin: ”Slovenians and Finns do

Kuva 37. Amerikan suomalaisia työmiehiä tauolla Matlockissa, Washingtonissa vuonna 1906. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

the common heavy work while the English, Irish and Scandinavians carry on the skilled work.” Suomalaiset eivät kuitenkaan saavuttaneet korkeita asemia, vaan säilyivät työtä suorittavassa luokassa. Yhtä lailla kaukana työuralla nousun mahdollisuuksista olivat suomalaisten lisäksi italialaiset ja montenegrolaiset. Ruotsalaiset, norjalaiset ja tanskalaiset olivat aloittaneet työuransa alimmilta tasoilta edeten urallaan saavuttaen esimiesasemia, sekä perustaen

omia yrityksiä. He olivat esimerkki ahkerasta ja lainkuuliaisesta rodusta. Miksi suomalaiset säilyivät hyvästä työntekijän maineestaan huolimatta kaukana uranoususta? Raportin (1910) mukaan suomalaisten uranousua haittasivat heidän radikaalit harrasteensa ja pahantapaisuutensa.

“all of the races are good in their respective occupations. There is one exception, though, and that is in the case of the Finns. These people are good laborers but trouble breeders. We refuse to work to everyone who applies wearing the red button of the socialist organization among the Finns...” (RIC 1911, doc. 633, 339-340.)

Suomalaiset punaisen napin miehet olivat kuitenkin keränneet hyvää mainetta ja profiloituneet siinä, mitä olivat tulleet tekemään eli työtä. He olivat oikeat miehet silloin, kun vaadittiin työtä pelkäämättömiä tekijöitä tai raivaajia tekemään tyhjästä toimivaa. (RIC 1911, doc. 633, 340.) Työväestön asioita tulisi keskittää, sillä nyt koko Amerikan suomalaisten joukko joutuu kärsimään niiden työntekijöiden takia, joita siirrellään kaivannolta toiselle ja tukkikämpältä toiselle. Kyseessä on Koti (Home) -lehden mukaan vain ohjauksen puute, joka saa aikaan sen, etteivät työläisten asiat etene.

RIC:n mukaan Mesabi Rangen kaivosalueen yli-intendentti lausui suomalaisista heidän nuoremman sukupolven edustavan radikaalia, mutta itsenäistä suuntausta sillä, “the Finns are good workers when they want to work, but are not to be depended upon.” Itävaltalaiset pyytävät työ sopimusta ja heti tietyn rahasumman saatuaan

palaavat takaisin kotimaahansa mutta suomalaiset eivät pyydä työsopimusta. He jäävät työhönsä ja ovat tulleet tähän maahan jäädäkseen ja tullakseen maan kansalaisiksi. "We need the Finns in our mines, as they are good laborers, men who can stand the heavy work required, but, as I have mentioned, they are trouble breeders and a class not to be trusted." (RIC 1911, doc. 633, 340.)

Kaivosten yli-intendenttien ja tarkastajien lausunnoissa oli pieniä eroja suomalaisten olemusta kuvaillessaan. Yhteistä lausunnoille oli radikaalisuuden varjo, jota tarkastajat paheksuivat." Opening up new localities and for the constitution to stand hard physical labor, the Finns are in the lead. Many of them are going into unopened lands and clearing farms for themselves." Rodullisesti suomalaiset kelpasivat työhön, mutta Mesabi Rangen yli-intendentin mukaan vähemmän arvostetut rodut," black races" eli Montenegron, Slovenian, Serbian, Kreikan ja Kroatian kansallisuudet tekivät kolmessa päivässä sen, minkä valkoinen rotu teki yhdessä päivässä. (RIC 1911, doc. 633, 340.)

"Suomalaiset Amerikassa ovat etunenässä kaikilla ammattialoilla; metsissä, pelloilla, kaivannoissa, tehtaissa ja muualla. Kaikilla aloilla heitä pidetään sangen suuressa arvossa sillä he enimmäkseen ovat tunnollisia ja luotettuja kaikissa tehtävissään. Sanotaan, että yksi suomalainen on kolmen muun työläisen arvoinen"

kertoilee Koti (Home) -lehti artikkelissa "Amerikan suomalaisten harrastuksia kolmannessa polvessa" vuonna 1922.

"Työnjohtaja meni sinne, jossa hän tiesi suomalaisia olevan ja selvitti heille, että hänellä on työ mutta jolle tuhannenkaan huonoa miestä ei voi mitään...sanoi tuo työnjohtaja, että se olisi ottanut ainakin 30 parasta miestä muista kansallisuuksista ennen kuin työ olisi tullut oikein ja ajallaan tehdyksi " (KH 1922, nro 4, 30.)

Amerikan suomalaiset nousevat lehden sivuilta aktiivisina tuottaen rohkeitakin visioita oman yhteisönsä puolesta. Yhteisön maine oli tärkeä asia, ja siihen etsittiin keinoja puolustaa sitä. Kirjoittajat halusivat valaa uskoa yhteisön paremman tulevaisuuden puolesta, ja halusivat esittää kelvollisen yhteisön amerikkalaisille.

"Kansallisuuteemme kuuluvien työläisten joukossa on suurin osa sellaista väkeä, jotka ovat uraohjauksen ja avustuksen puutteessa kulkeelle joutuneet...Vaikka Amerikan suomalaisten työläisten maine ei muutamien reuhaajien vuoksi Duluthissa ole kaikkein paras työnantajain piirissä, niin voitaisiin se kohta muuttaa kovalla työllä tekemällä amerikkalaisille tunnetuksi suomalaisten hyviä puolia ja tuomalla esiin totuus". (KH 1922, nro 3, 45.)

Kuva 38. Amerikan suomalainen Charles Johnson ja Mary os. Kukkainen (Kukkonen) 1900-luvun alussa Michiganissa. (tutkijan oma)

KH ehdottaa Duluthia Amerikan suomalaisten pääkaupungiksi. Kaupunki on Keskilännen kaupan keskus ja suomalaisasutukset ovat keskittyneet kaupungin läheisyyteen. KH:n mukaan lisäämällä Duluthin suomalaisasutusta järkevillä, eteenpäin pyrkivillä liike- ja ammattimiehillä voidaan suomalaisten mainetta puhdistaa. ”Työnsaantiin ja muihin mahdollisuuksiin nähden tuskin voidaan löytää toista paikkaa, joka Amerikan suomalaisille tarjoaisi niitä etuja kuin Duluth tarjoaa”, kirjoittaa KH. ”Eivät kaikki suomalaiset ole venäläisen politiikan kannattajia eikä kaikki suomalaiset työläiset ole vallankumouksellisia kuten moni amerikkalainen Duluthissakin täytenä totena usko. Meidän asiamme on poistaa tämä usko amerikkalaisista”. (KH 1922, nro 3, 45.) Mutta siirtolaismiehet elivät vahvasti myös kaivosten ja teollisuushallien

ulkopuolella.

Amerikan suomalaisista suurin osa oli miehiä, vaikka osuus olikin laskeva. Väestönlaskennassa vuosina 1910, 1920 ja 1930 miesten laskevat osuudet olivat 61 %, 57 % ja 54 %. New Yorkissa epätasapaino näkyi selkeimmin, sillä vuonna 1920 siellä tavattiin 5 551 Suomessa syntynyttä naista, ja miehiä 4 213. (Ross 1981: Kero 1996, 209.) Aviopuolisiksi sopivan suomalaisen tapaaminen oli siis haastavaa, sillä suomalaismiehiä oli vähemmän kuin naisia, ja useimmiten miehet työskentelivät metsätyömailla ja kaivoskaupungeissa, kun taas naiset isommissa kaupungeissa. (Kero 1996, 210.)

Suomalaiset avioituivat ja elivät avoliitossa useimmiten toisen suomalaisen kanssa. On arvioitu, että Amerikan suomalaisten avioliitoista 90 % solmittiin suomalaisten kesken. (Ross 1981, 252: Kero 1996, 216.) Vuonna 1895 Duluthissa 176 avioliitosta noin puolessa oli toinen aviopuoliso Suomesta Suomalaisnaiset solmivat seka-avioliittoja miehiä useammin, useimmiten ruotsalaisen tai norjalaisen (63,1 %) kanssa. (Kaups 1981: Kero 1996, 216.)

Thomasin ym. (1958) tutkimuksessa Puolan amerikkalaiset jäivät tuuliajolle omien traditioiden ja uuden yhteiskunnan tarjoaman mallin kanssa. Puolan maaseudulla avioliitot solmittiin usein sopimusavioliittoina ja moniavioisuus ei ollut

harvinaista. Myös perheen sisäinen hierarkia oli patriarkaalinen, eikä avioliiton sisäisiä ristiriitoja aina ratkaistu väkivaltaa kaihtamatta. Oli selvää, että puolalainen perheen muodostamisen malli Amerikassa ei voinut olla tämä, mutta millaisen hyvän ja toimivan perheen roolimallin amerikkalainen yhteiskunta voisi tarjota? Puolan amerikkalainen siirtolaisyhteisö koki kulttuurista ristiriitaa entisen ja nykyisyyden välillä. (Thomas ym. 1958, 1752.)

Mikä oli Amerikan siirtolaisten aviosääty? Pennsylvanian ja Michiganin kaivoskylien Amerikan suomalaisista (n=1 488) naimissa oli 44,7 %. Poikamiehiä suomalaisista oli yli puolet, eli 54 %, ja leskiä 1,3 %. Kansallisuuksien välisessä vertailussa keskimäärin siirtolaiset (n=6536) olivat avioituneita 36,6 %, ei-aviossa 6,7 % ja leskenä 1,7 %. Eniten leskiä löytyi irlantilaisista (23,8 %), ei-aviossa olevia miehiä norjalaisista (82,5 %), ja avioliitto oli suosituinta slovenialaisten (48,3 %) keskuudessa. Suomalaiset (44,7 %) tulivat hyvänä kakkosena kansainvälisessä vertailussa. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 51, 59.)

Suomesta puolisoita hankittiin monin eri tavoin. Niin kutsutut kirjemorsiamet hankittiin houkuttelemalla Amerikkaan lehti-ilmoituksella. Kirjeenvaihtoilmoituksin kaveria etsivät myös naiset. New Yorkin Uutiset ja Siirtolainen olivat ahkeria ilmoitusten julkaisussa. Työväenlehdet julkaisivat ilmoituksia, joissa avioliittoilmoitus saattoi sisältää toiveita ideologisista ominaisuuksista työväen aatteen suuntaan. Avioliitto oli aikakautenaan harvinaisuus ja osittain paheksuttava yhdessä elämisen muoto, avioliiton edustaessa sopivinta mallia. (Kero 1996, 212.)

Dinnerstein (1970, 140) muistutti, että avioliitto samaa rotua olevan kanssa, on yksi parhaista tavoista säilyttää oma kulttuuri, oma kieli ja etnisyys. ”Suomen lirusilmät näyttävät olewan erittäin haluttua tawaraa Amerikassa. Sikäläisissä sanomalehdissä on miltei joka numero tulwillaan naimatarjouksia heille.” Näin sanailtiin Työmies-lehdessä vuodelta 1899. Nämä kaivatut lirusilmät olivat Amerikan suomalaisia naisia, joita miehet herättelivät ottamaan kontaktia lehti-ilmoitusten lähettäjiin. Vuosisadan vaihteen Siirtolainen-lehdessä oli miesjoukon lähettämä ilmoitus:

"Wäinölän ihanat immet! Meitä on täällä useita poikamiehiä alle 30, jotka olemme wasta nyt tulleet huomaamaan, waikka ehkä liian myöhään, rakkauden sanomatonta suloa, autuutta janoowan sielun sammumatonta hurmausta, woittamattoman mielikuwituksen loppumatonta ihastusta, kahden sydämen suloista sopusointua. Maailma narripelineen ja kurjuuksineen ei ole helppo taakka, jota kaiken ikänsä woisi yksin karttaa. Tahtoissimme siis waipua tuohon lempiwiien itsekkäisyyteen; wielä soisimme luonnon ja ihmisyiden laulawan meille yhtämittaista onnea ja rakkauden ylistys wirttä." (Työmies 2.3.1899.)

Tämän innokkaan ja runollisen ilmoituksen takana ovat seuraavat herrat; M. Lahtinen, J. Ruohomäki, A. Niemi, J. P. Willing, J. W. Ojamaa, E. Pihlakoski, M. Haapala, J.

Flander, Y. Kontas ja H. Törnqvist. Lopuksi lukijoille tarjolla on herrojen osoite Wirginia, Labor 333, Minnesota. Työmies-lehden toimittaja oli tutustunut ilmoitukseen ja piti sitä varsin ylevälentoisena. Lisäksi toimittaja kummastelee julkista osoitteen ilmoittamista. Työmies-lehdessä se ei tulisi kuuloonkaan. Mutta kyllä miesten seuraa kaipailtiin Amerikan suomalaisten naistenkin taholta.

"Nuoret pojat hoi! Ottakaapa huomioonne tämä ennenkun tulee teistä wanha ja selkänne menee köykkään, Niin sitten ette nuoria tyttöjä näekkään, Kun täälläkin on neljä neitoa nuorta, Sillä rakkauden tunto on meillä Ja jos samoin on myös teillä, Niin voisimme kirjeellä keskustella siitä, Jos rakkaus toisiimme riittää, Että voisimme yhdessä jatkaa Tämän maallisen elämän matkaa. Nyt toiwossa saamme atressin piirtää Että tämä lehti sen tykönnö siirtää. Ja saapuis kirje ja kuwa Ja sitten se toiwottu oma."

Näin sopuisasti kirjottivat seuraavat neidot nimimerkkien takaa; H.1, H.2, H.3 ja H.4 New Yorkin osavaltiosta. (Työmies 2.3.1899.) Sanomalehti Suomalainen vuodelta 1892 haluaa edesauttaa moraalin ylläpidossa suomalaisia. Pohjois-Päijänteen lauttayhtiöllä oli työskennellyt sellaisia miehiä, jotka olivat viettäneet Amerikkaan matkustaneiden miesten vaimojen kanssa sopimatonta elämää. Nämä Amerikassa asuvat miehet tästä kuultuaan ovat lakanneet lähettämästä apuaan Suomeen. Tämä Saarijärven ja Karstulan rajamailla tapahtunut rikkomus on rikkonut perheitä ja saattanut perheiden lapset kunnan rasitteeksi. Suomalainen-lehti ehdottaa tähän rikkomuksen tilaan seuraavaa:

"Jos tästä edespäin uittoyhtiön ylipäälliköt kewäällä lauttainsa kulettajiksi ottaisivat sellaisia miehiä, jotka eivät olisi tuollaisen maineen alaisia ennestään ja vielä varoituksella, että jos heistä ja heidän hoidostaan olevista miehistä kuuluisi pahennuksia, niin heti wirastaan eroitettaisiin".

Yhteinen moraalii ja sen valvominen kuuluu kaikille, sillä "kaikki kristityt ihmiset owat welkapääät sotimaan pahennusta vastaan." (Sanomalehti Suomalainen 3.10.1892.) Kuinka monella Amerikan suomalaisella miehellä (n=795) oli vaimo ulkomailla eli Suomessa? Amerikan suomalaisista perheistä 19,3 % asui kahdella mantereella, eli vaimoja oli ulkomailla. Keskimäärin siirtolaisilla (n=2 665) vaimoja asui entisessä kotimaassaan 25,9 %. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 54, 62.) Mikä vaikutus oli ajalla tähän prosentiosuuteen? Amerikan suomalaisten (n=219) kohdalla entisessä kotimaassa asuvien vaimojen osuus oli viiden maassa vietetyn vuoden jälkeen 50,2 %. Maassa vietettyjen 5-9 vuoden jälkeen vaimoista 13 % asui vielä entisessä kotimaassaan, ja yli 10 maassa vietetyn vuoden jälkeen vastaava luku oli enää 3,5 %. Nopein tahti oli pohjoisitalialaisilla vaimoilla (n=112), jotka siirtyivät ensimmäisen 5 vuoden aikana Amerikkaan puolisonsa luo 70,5 % osuudella. Amerikkaan siirtymisen

osuus kasvoi seuraavan 5-9 vuoden aikana 31 %:iin, ja yli 10 vuoden aikana jo 44,4 % vaimoista siirtyi Amerikkaan. Suurin osuus (n=140) erillään asuvia perheitä löytyi kroatialaisten keskuudesta 88,6 % osuudella. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 55, 62.)

Kahta eri maata asuvien perheiden avioerot olivat yleisiä. Lehdet julkaisivat avioeroilmoituksia, mutta myös avioerouhkauksia. Lehden palstalle aviopuolisot laittoivat tiedoksi asianosaisille, että ero astuisi voimaan mainituista syistä. Riittävän pitkä poissaoloaika ja sinä aikana eletty ”irstas avioelämä” toimivat syinä ja seuraamuksina avioerolle. Loikka siirtolaisuuteen oli joskus tapa ottaa ero aviopuolisosta välimatkan päästä. (Kero 1996: Siirtolainen 22.1.1896.)

4.1.4 Minne ovat lapsemme joutuneet?

Siirtolaislapsella oli tärkeä rooli akkulturaation prosessissa. Amerikkalainen yhteiskunta kohdisti mielenkiintonsa lapsiin, jotka olivat väylä siirtolaisperheiden ytimeen. Lapset merkitsivät siirtolaisyhteisölle toivoa etnisen kulttuurin ja kielen asemasta tulevaisuudessa. Kenelle tulevaisuus kuului: Amerikan suomalaisille vai Amerikalle?

Kuva 39. Amerikan suomalaisia lapsia (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Millaisen roolin ja tehtävän uusi yhteiskunta määritteli siirtolaislapselle? Millä tavoin sosialisatio saattoi lapsen kohdalla epäonnistua? ”Muukalaisten lapset uhmasta kituuttelevia vanhempia kohtaan tai jäljitellessään kantaväestön tapoja, pakostakin liioitellen, heittäytyvät usein suoraa päätä dolce vitaan, välinpitämättömyyteen, jopa rikollisuuteen.” (Kristeva 1992, 27-28.) Kristeva maalaa kuvaa kadotetuista lapsista, jotka ovat hukkuneet niin vanhempiensa kuin yhteiskunnan todellisuudelta ja reaktiona tähän ryhtyvät uhmaamaan kaikista pyhintä arvoa, ahkeruuden perintöä.

“Permanent guidance into various new conditions to which he can adapt himself always only partially and imperfectly”, kuvailevat Thomas ym. (1958) tutkimuksessaan siirtolaislapsen primaariryhmän hajaannusta uuden yhteiskunnan vaikutteiden voimasta. Maahanmuuttajalle oman primaariryhmän eli merkityksellisten toisten, läsnäolo on kuin puskuri uuden yhteiskunnan ja sen vaikutteiden edessä. Primaariryhmä mureni Amerikan puolalaisilla, kun uusi yhteiskunta murensi perheiden sisäistä hierarkiaa. Heidän kohdallaan se merkitsi siirtymistä uuden kansalaisuuden, polonia americanin, äärelle. (Thomas ym. 1958, 1752.) Uudet, keksytyt kansallisuusryhmät, kuten Amerikan suomalaiset tai Puolan amerikkalaiset, olivat tämän mukaan seurausta perusrakenteiden hajoamisesta ja tarpeesta perustaa ryhmä yksilön suojaksi.

Myös Berger ym. (1966) esittivät, että siirtolaislapsen lapsuus sisältää aiheita, joiden johdosta hänen identiteettinsä kehitys olisi erilainen. Ajankohtana primaarisosialisaation aika on merkityksellinen, sillä silloin välitetään lasta ympäröivä todellisuus lapseen vanhempien kautta. Jotta poikkeavan todellisuustietoisuuden välittämiseltä vältyttäisiin, tulisi merkityksellisten toisten, eli esimerkiksi vanhempien, jakaa sama käsitys todellisuudesta. Siirsikö Suomessa syntynyt vanhempi lapselleen amerikkalaisuutta vai suomalaisuutta? Toinen haaste tulee siitä, kun merkitykselliset toiset edustavat kahta näkemystä arkitodellisuudesta, kuten esimerkiksi opettaja ja vanhemmat. Lapsi voi säilyä uskollisena kummallekin näkemykselle, mutta tämä kaksoisuskollisuus voi hajauttaa identiteettiä. Merkityksellisten toisten tilalle voi siis tulla toisia osapuolia, jotka ohjaavat lapsen identiteetin kehittymistä jopa eri suuntiin. Amerikan suomalaiset lapset olivat koulujärjestelmän opettajien ja heidän vanhempiensa kasvatusvaikutusten alaisuudessa. Todennäköisesti lapsi säilyi uskollisena kummallekin taholle. Hieman samaa maailmaa edustaa kolmas näkökulma primaari- ja sekundaarisosialisaation ristiriitaisuuksista. Tästä paineesta lapselle syntyy ulkoinen, hänelle annetun roolin mukainen minä ja oman kuvitelman mukainen minä. (Berger ym. 1966, 189-195.)

Millainen tämä siirtolaislapsen identiteetti oli? Erikson kehitti yhdessä muiden sosiologien ja psykologien kanssa identiteetin käsitettä 1950-luvulla. He korostivat identiteetin syntyvän vuorovaikutuksessa vallitsevassa ympäristössä. Identiteetti ei siis ollut yksilön mukanaan kantama, yksityinen omaisuus, vaan ympäristölle altis ja muuntuva. Identiteetti ei ollut minuutta, vaan minuuden taustalla. Sosiologi Stuart Hallin mukaan identiteetti muodostuu ja muotoutuu sen mukaan, miten meidät esitetään ja miten meitä puhutellaan ympäröivässä kulttuurijärjestelmässä. (Hall 1992: Malik 2016, 20.) Kumpi määritelmä tukee hänen identiteettiään ja selviytymistään arkitodellisuudessa? Lapsi valitsee, asettaako se ryhmänsä todellisuuskäsityksen ensisijalle, vai yhteiskunnan tarjoaman todellisuuskäsityksen. Onko hän valtakulttuurin odotusten mukainen kouliintumaton, väärää kieltä puhuva, likainen siirtolaislapsi? Vai onko hän oman etnisen ryhmänsä mukaisesti parhaimmiston kuuluva pohjoisen, sivistyneen rotunsa edustaja? Jos lapsi antaa

ensisijaisen aseman omalle ryhmälleen, tuloksena on murtuma hänen näkyvän käytöksensä ja näkymättömän minäkäsityksensä välillä. Yksilön ulospäin näkyvä toiminta alkaa poiketa itseymmärryksen todellisuudesta. Hän ei ole se, joka hänen pitäisi olla. Hän toimii, kuten siirtolaislapsi, vaikka todellisuudessa hän on oman ryhmänsä määritelmien edustaja. Intiassa Gandhi kutsui yhteiskunnan hyljeksittyjä, kastittomia, ”jumalten lapsiksi.” Jumalallisen arvon tälle ryhmälle antoi oma syrjäytyneiden ryhmä muun yhteiskunnan sulkiessa heidän kaiken hyvinvoinnin ulkopuolelle. Vaihtoehtoisia todellisuuden määritelmiä ja identiteettejä syntyy, kun nämä syrjäytyneet ryhmittyvät. Tässä syrjäytyneiden ryhmässä vallitsevat omat sosiaalistamismenetelmät. (Berger ym. 1966, 188-189.)

Puolan amerikkalaisille nuorille, eli toiselle siirtolaispolvelle, siirtymät tuottivat riskin irrota, tai joutua irrotetuksi, omasta ryhmästään. Ryhmän hajaannus alkoi siitä, kun yksilö asetti omat tarpeensa yhteisön tarpeiden edelle. Yleensä tämä tuotti moraalin alennusta, joka näkyy Thomasin ym. (1958) mukaan siinä, että ryhdytään käyttämään oman ryhmän jäseniä kohtaan epärehellisiä keinoja. Nuori sukupolvi eli elämänsä kodin ulkopuolella ja he alkoivat ryhmittyä yhteisten intressien ympärille. Esimerkiksi työyhteisöt saattoivat tuottaa etnistä ryhmää vahvempia ryhmiä siirtolaiselle. (Thomas ym. 1958, 1202-1204.)

Amerikkalainen kasvatustieteen professori Patterson Cubberly Ellwood (1868-1941) oli aikansa ensimmäinen opetustoimen hallinnon kehittäjä. Hän käytti ensimmäisenä survey-tutkimuksen tuloksia kvantitatiivisissa tutkimuksissaan. Teoksia kasvatustieteen alalta hän julkaisi yhteensä 30 kappaletta. Teoksessaan “Changing Conceptions of Education” (1909), hän ottaa osaa amerikkalais-tamiskeskusteluun.

”Our task is to break up these groups or settlements to assimilate and amalgamate these people as a part of our American race, and to implant in their children so far as can be done the Anglo-Saxon conception of righteousness, law and order and popular government and to awaken in them a reverence for our democratic institutions..” (Ellwood 1909, 15-16: Gordon 1964, 98.)

Ellwood halusi rikkoa ryhmät ja yhteisöt, ja sulauttaa ihmiset osaksi amerikkalaista rotua. Hän antoi näkemyksensä myös rotukeskustelulle. Eteläisen ja itäisen Euroopan rodut poikkeavat suuresti pohjoisen rodusta: ”And not possessing the Anglo-Teutonic conceptions of law, order and government, their coming has served to dilute tremendously our national stock and to corrupt our civic life.” Lukutaidoton, itseluottamusta vailla oleva aines laimensi Ellwoodin mukaan kansallista ainesta liiaksi. (Ellwood 1909: Gordon 1964, 98.) Amerikan suomalaisen lapsuuden kokemuksista kerrotaan vuoden 1938 Kotiliedessä:

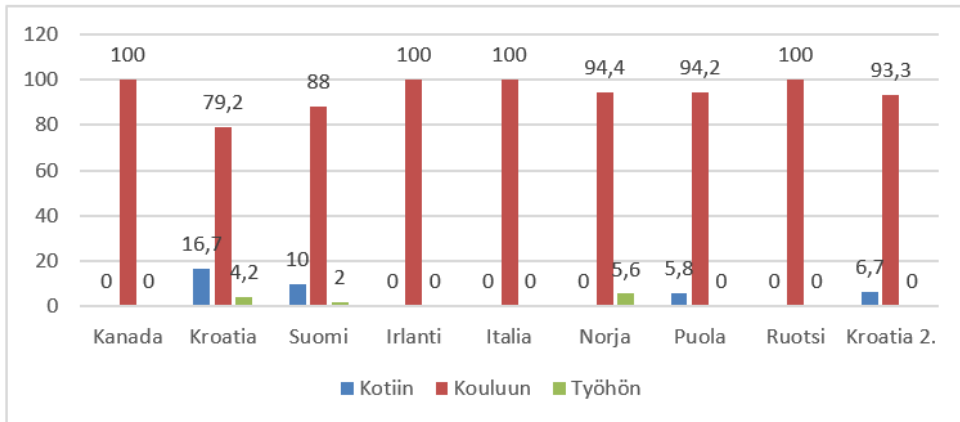
”Vaikea on myös kuvata sitä teille, jotka olette välttyneet siitä herjauksesta, miten se jäädytti sielun ja masensi etenkin lapsukaisten mielen. Joskus olivat opettajatkin ajattelemattomia, eivätkä yrittäneet edes opetella lausumaan nimiämme oikein. Sellaiset, niin äänellisesti kuin merkitykseltäänkin kauniit suomalaiset ristimänimet kuin esimerkiksi Lempi, Tyyne tai Impi kadottivat kauneutensa sellaisissa suissa, jotka eivät pystyneet ääntämään pehmeää p:tä ...Tyyneestä tuli Tiny...Tellervosta tuli telefooni...niille lapsille, joiden nimiä pilkattiin ja väänneltiin, se ei ollut naurun asia. Toiset loukkaantuivat tästä niin että englantilaistivat nimensä, milloin se vain oli mahdollista. Merkittävää on todeta, että nämä samat suomalaiset lapset, jotka nyt ovat menneet naimisiin antavat lapsilleen englantilaisia nimiä.” (Kotiliesi 11.1.1938.)

Muistelmat tuovat julki sen, että siirtolaiset ja erityisesti lapset kokivat usein haasteita, joita valtakulttuurin edustajat eivät joutuneet kohtaamaan. Erityisissä olosuhteissa, kuten siirtolaislapsilla uudessa kasvun ympäristössä, saattoi sosialisatio epäonnistua elämänhistoriallisten sattumien seurauksena. ”Hän on se, mikä hänen oletetaan olevan. Hän on jo yhteiskuntansa objektiivisen todellisuuden vanki”. (Berger ym. 1966, 186-187.) Hän voi reagoida kohtaloonsa raivolla tai alistuen. Nämä reaktiot todennäköisesti vahvistavat hänelle annettua roolia. Hän on kuin vankina vieraassa maassa. Hänen oman subjektiivisen todellisuuden ja ulkomaailman hänelle antaman roolin välillä vallitsee epäsymmetria. Hänestä nousevat ajatukset eivät riitä tukemaan todellista minää, sillä ajatukset eivät ole uskottavia uuden yhteiskunnan edessä. Mitä mahdollisuuksia vahvistumiselle on? kysyvät Berger ym. (1966, 186-189.)

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja amerikkalaistuminen olivat niin uuden yhteiskunnan kuin Amerikan suomalaisen Koti (Home) -lehdenkin huolen aiheena. Yhteiskunnan huolta edusti Siirtolaisuuskomissio, jonka raportit tuottivat tietoa siitä, mahdollistiko siirtolaisyhteisö lasten koulussa käynnin? Sijoittuivatko lapset kouluihin, jäivätkö koteihin vai olivatko he pakotettuja siirtymään työelämään? Siirtolaisuuskomission raporteissa tutkittiin, miten siirtolaislapset sijoittuivat uudessa yhteiskunnassa; kouluun, kotiin vai työhön? Entä oliko tyttöjen ja poikien välillä eroja?

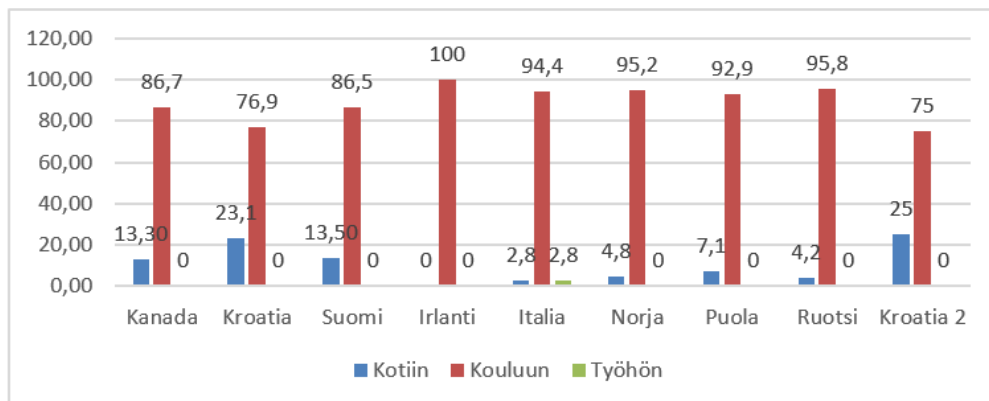
Miten 6-16-vuotiaat, Pennsylvanian ja Michiganin kaivosalueen siirtolaispojat (n=344) sijoittuivat yhteiskunnassa? Yleisessä kansallisuuksien vertailussa siirtolaispojista keskimäärin 92,7 % kävi koulua. Kodin ulkopuolisessa työssä heistä kävi 1,2 %. Kotiin siirtolaispojista jäi 6,1 %. Millainen tilanne oli Amerikan suomalaisten lasten kohdalla? Pojat kävivät keskimääräistä useammin kodin ulkopuolisessa työssä, ja he sijoittuivat kotiin keskimääräistä useammin. Kouluun suomalaispojat eivät näin ollen päässeet yhtä usein kuin muiden kansallisuuksien pojat. Amerikan suomalaisista pojista kävi koulua 88 %. Kodin ulkopuolisissa töissä heistä kävi 2 % ja pojista kotiin jääneitä oli 10 %. Mitkä kansallisuudet nousevat esiin tilastosta? Eniten kotiin jääviä (16,7 %), ja vähiten koulutukseen osallistuvia (79,2 %)

ilmeni kroatialaisten poikien sijoittumisessa. Eniten kodin ulkopuoliseen työhön sijoittuivat norjalaispojat 5,6 % vahvuudella.

Kuvio 8. Amerikassa syntyneiden, 6-16-vuotiaiden siirtolaispoikien (n=344) sijoittuminen (%)
Lähde: (RIC 1911, doc. 633, tbl. 68, 60)

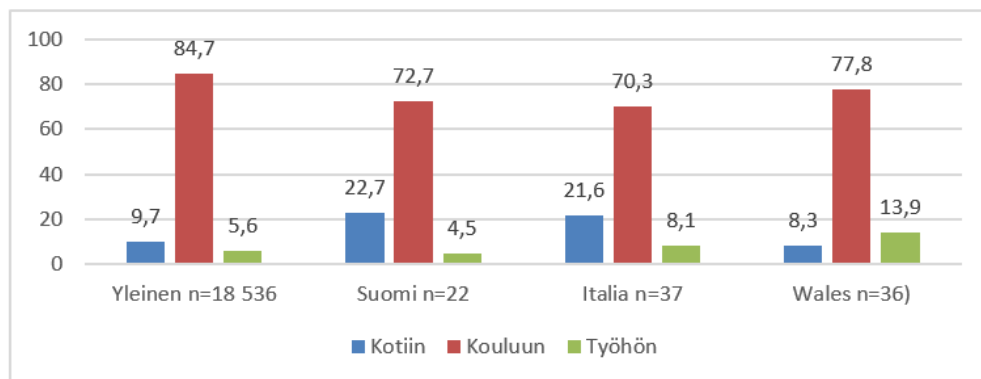
Yleisessä kansallisuuksien vertailussa keskimäärin siirtolaisperheiden tytöt (n= 313) sijoittuivat kouluun 90,4 %, kotiin 8,3 %, ja työhön 0,4 % osuuksilla. Amerikan suomalaisista tytöistä sijoittuivat kotiin 13,5 %. Heistä 86,5 % kävi koulua, ja kodin ulkopuolisessa työstä ei suomalaistyttöjä löytynyt (0 %). Eniten koulunkäynnin mahdollisuuksia oli irlantilaisilla (100 %), sekä ruotsalaisilla tytöillä (95,8 %). (RIC 1911, doc. 633, tbl. 60, 68.)

Kuvio 9. Amerikassa syntyneiden, 6-16-vuotiaiden siirtolaistyttöjen (n=313) sijoittuminen (%)
Lähde: (RIC 1911, doc. 633, tbl. 68, 60)

Lasten sijoittuminen yhteiskunnassa oli yksi merkittävimmistä tutkimuskohteista. Sen tulokset kertovat, mikä oli siirtolaislapsen todellisuus ja sosiaalinen sijoittuminen uudessa yhteiskunnassa. Suppean (Michiganin ja Pennsylvanian) tilaston lisäksi tarkastellaan laajempaa tutkimustulosta, jossa mukana on 43 kaupunkia vuosina 1908-1909.

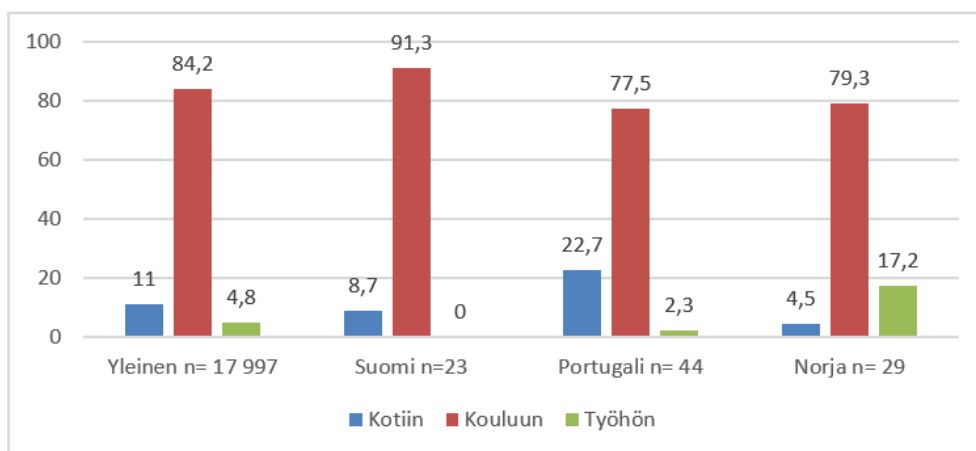
Mikä oli Amerikan suomalaisten siirtolaispoikien sijoittuminen kotiin, kouluun tai työhön laajan otannan mukaan? Taulukossa ovat mukana tilaston kärkitulosten maat, sekä yleinen vertailuprosentti (n=18 536) jossa on mukana kaikki kansallisuudet.

Kuvio 10. Siirtolaispoikien (n=18 536) sijoittuminen (%) Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 25, 143

Kaikkien kansallisuuksien keskinäisessä tuloksessa (n=18 536) siirtolaispojat sijoittuivat kotiin 9,7 %. Kodin ulkopuoliseen työhön he osallistuivat 5,6 %, ja

koulutukseen pojista otti osaa 84,7 %. Amerikan suomalaisista pojista koulujärjestelmässä oli mukana 72,7 %. Kodin ulkopuoliseen työelämään suomalaispojista osallistui 4,5 %, ja kotiin heistä jäi 22,7 %. Mitkä kansallisuudet nousivat esiin tuloksista joko erittäin alhaisilla tai korkeilla sijoittumisen tuloksillaan? Jos oletuksena on, että koulutuksen ulkopuolelle jääminen ja kotiin sijoittuminen ovat lapselle epäedullisimmat vaihtoehdot, oli italialaisilla pojilla heikoin mahdollisuus osallistua koulutukseen (70,3 %). Kotiin heistä jäi 21,6 %, sillä suomalaispojat olivat tilaston ykkönen kotiin jäävien poikien prosentilla 22,7 %. Kaikista korkein työssä käymisen prosentti eli 13,9 %, kuului walesilaisille pojille.

Kuvio 11. Siirtolaistytöjen (n=17 997) sijoittuminen (%). Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 25, 144

Mitkä olivat siirtolaistytöjen sijoittumisen prosentit laajassa vertailussa? Yleisessä vertailussa 84,2 %, tytöistä kävi koulua. Työssä heistä kävi 4,8 % ja kotiin jääneenä oli 11 % kyselyn siirtolaistytöistä. Mitkä kansallisuudet edustavat kärkituloksia? Portugalilaisilla tytöillä kouluun osallistumisen mahdollisuus oli 77,5 %, ja kotiin heistä sijoittui 22,7 %. Norjalaiset tytöt joutuivat työelämään 17,2 % osuudella, jolloin kouluun heistä sijoittui 79,3 %. Amerikan suomalaiset tytöt saivat käydä koulua 91,3 %, työelämässä heitä ei ollut, ja kotiin he sijoittuvat kouluun menemisen sijaan 8,7 % osuudella. (RIC, 1911, doc. 747, tbl. 25, 144.) Amerikan suomalaisten tyttöjen asema vaikutti raporttien mukaan tukevan ajatusta siitä, että suomalaiset halusivat osallistua amerikkalaiseen koulutusjärjestelmään. Pojille saattoi löytyä tyttöjä enemmän syitä jäädä kotiin, esimerkiksi farmille, työskentelemään. Poikien alhaisemmat koulutusprosentit saattavat kertoa pojille asetetusta roolista jatkaa isiensä ammattia, farmaamista.

Akkulturaatiostrategian näkökulmasta, sijoittumalla kotiin tai työelämään, lapset jäivät vaille oman ikäluokkansa seuraa, ja heidän tietovarantonsa amerikkalaisen

yhteiskunnan normeista ja traditioista jäivät vahvistumatta. KH:n huoli poikien koulutuksesta oli näiden tulosten mukaan aiheellinen. Vain Amerikan suomalaiset tytöt saivat nollatuloksen työhön sijoittumisessa, ja osallistuivat poikia vahvemmin yleiseen koulutusjärjestelmään. Myös verrattuna muihin kansallisuuksiin, Amerikan suomalaisten poikien koulunkäynnin mahdollisuudet jäivät kotiin jäämisen varjon alle. He pitivät karkisijaa kotiin jäävien 6-16-vuotiaiden lasten vertailussa. Lähes neljäsosalla ikäluokan Amerikan suomalaisista pojista, jäi luottamuksen rakentaminen yhteiskuntaa ja tulevaisuutta kohtaan vajaaksi.

Siirtolaislapsen lapsuuteen loivat varjojaan puutteelliset elinolosuhteet ja köyhyyden sävyttämä arki. Vuosisadan vaihteessa lapsikuolleisuus oli merkittävä tekijä siirtolaisyhteisöissä. Ensimmäisenä ikävuotenaan kuolleiden määrä oli kastettujen määrästä 16,1 %. Joinain vuosina alle 1-vuotiaat muodostivat kuolleiden määrästä puolet. Keron (1996) mukaan siirtolaisyhteisöjen ikärakenne osittain vääristi kokonaiskuvaa. Yhteisöjen suurinta ikäryhmää edustivat 20-24-vuotiaat, joita kuolema ei koskenut lukuun ottamatta onnettomuuksia. Syynä korkeaan lapsikuolleisuuteen oli todennäköisesti alhainen hygieniataso siirtolaiskodeissa. Kulkutaudit, lapsikolera sekä erilaiset rokot ja kuumetaudit toivat uhkaa ja surua siirtolaisperheisiin. Esimerkkinä Ashtabula Harboriin haudattujen määrät kuitenkin laskivat tasaisesti vuosien myötä. Vuosien 1900-1904 lapsikuolleisuus oli 12,3 %, vuosina 1910-1914 osuus laski 8,2 %:een ja edelleen vuosien 1915-1919 luku oli enää 7,3 %. Tähän syynä saattoi olla siirtolaisperheiden asuinympäristön hygieniatason nousu sekä yleinen lääketieteen kehitys. (Kero 1996, 234-235.)

Lehti arvioi, että suurin kuolinsyy pikkulapsilla oli äitien ja hoitajien tietämättömyys ja sopimaton ruokinta. Lehti muistutti lukijoitaan ruuan hygieniasta, ”vähinkin huolimattomuus maidon käsittelyssä voi tuottaa kuolemaa koteihin...maidon oikea käsittely vähentää lääkärin laskuja jokaisessa perheessä tuntuvasti”. (KH 1923, nro 11-12, 74.) Paras ravinto pikkulapselle olisi luonnollisesti äidinmaito. Kesäkuukausina vieroitettut lapset saivat 50 prosenttisella varmuudella vatsataudin ja näistä 74 % sai kuolemataudin alle kolmen kuukauden ikäisenä, 18 % 3-6 kuukauden ikäisenä ja 6 % 6-9 kuukauden ikäisenä. Yli vuoden ikäisenä vieroitettut lapset sairastuivat kuolettavasti kesäkuukausina vain 1,5 % osuudella lehden (1923, nro 4, 184.) mukaan.

Teoksessa ”Työttömyys ja kone” vuodelta 1925 kerrotaan lapsityövoiman tilanteesta Yhdysvalloissa. Manchesterissa, New Hampshiressa vuonna 1917 tehdyn tutkimuksen mukaan miehille maksetut alhaiset palkat korreloivat lasten kuolleisuutta. Tutkimuksen mukaan, mikäli isän palkka oli alle 494 dollaria vuodessa, oli lasten kuolleisuus tuhatta lasta kohden 262,4 lasta. Kun taas niissä perheissä, joissa

isien vuotuinen ansio oli 1 092 dollaria tai enemmän, lapsikuolleisuus laski tuhatta kohden 53,2 lapseen. Korkeapalkkaisimpien miesten lapsilla oli viisinkertainen mahdollisuus jäädä henkiin. Raportissa muistutetaan, että suuri osa palkansaajista kuului tuohon heikompi-palkkaisten ryhmään. (MacDonald 1925, 46.) Lapsityötä koskevat tutkimukset lasten kuolleisuudesta osoittivat vuoden 1915 tilanteen. Kolmesta työläisten asumista kaupunginosasta Clevelandissa keuhkotautiin kuoli huonoimmalla alueella 35 lasta tuhannesta. Parhaimmalla ja keskinkertaisella asuma-alueella kuolleisuus oli 5 lasta tuhannesta. (MacDonald 1925, 19.)

Yhdysvalloissa vuoden 1919 Pedagogisessa Seminaarissa (The Pedagogical Seminary) esitettiin huoli Yhdysvaltain osavaltioiden eroista lapsityöllisyyden käytön näkökulmasta. Kaikki muut osavaltiot olivat ottaneet käyttöön lapsityövoiman vastaisen lain lukuun ottamatta Nevadan osavaltiota. (Davis 1976, 133.) Theodore Rooseveltin myötävaikutuksella perustettiin lasten oikeuksia ajava järjestö The Childs Bureau ja konferenssi lasten hyvinvoinnin ja suojelun ohjelman tueksi järjestettiin vuonna 1919. Tämä kasvatuksen suuntaus ja lasten suojelun ohjelma merkitsivät käytännössä lapsikuolleisuuslaskujen laskua. Vuosien 1855 ja 1915 välisenä aikana lapsikuolleisuus laski 273,6 lapsesta 94,6 lapseen tuhatta lasta kohden. (Davis 1976, 133.)

4.1.5 Mihin kuluivat vuodet lapsuuden? Amerikkalaisia kokemuksia lapsityöstä

Chicagossa työskentelevä siirtolainen kertoo amerikkalaisten työolojen muuttuneen taloudellisten muutosten myötä vuonna 1892.

”Työntekojärjestelmät ovat muuttuneet, ja työntekoon, johon vuosia takaperin tarvittiin täysin oppineita käsityöläisiä, ei tarvita enään semmoisia. Nyt woi usein

Kuva 40. Amerikan suomalaisia lapsia kahden sukupolven hoivassa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

lapsi toimittaa täysin saman tehtävän, johon ennen tarvittiin useampia miehiä. Iowan työkomisario selittää, että lasten työ on suuresti kasvamassa ja että työmiehet joutuvat leiwättömiksi...” (Satakunta nro 13, 8. 11.1892.)

Siirtolaisuuskomission raportissa Kuluttajaliiton (The Consumer's League) tarkastaja Margaret Browne esittää tyypillisiä tapauksia siirtolaislasten kohtaloista New Yorkin alueelta. Näistä yksi, nimimerkki A.D., on syntynyt Italiassa vuonna 1892 ja ilmoittaa iäkseen 16 vuotta. Hän on kertomansa mukaan ollut maassa jo 10 vuotta. Tehtaassa vieraileva tarkastaja löytää hänet. A.D. kertoo, että hänet on ilmoitettu St. Patrickin kouluun, mutta hänestä ei löydy merkintöjä koulun rekisteristä. Hänen nuorempi siskonsa Gussie on aloittanut koulun vuonna 1907, mutta isosiskoa tuskin saadaan enää kouluun. Komitea tapasi myös viisivuotiaita lapsia työskentelemässä puuvillapelloissa ”eikä mitään Ku Klux Klania ollut panemassa toimeen mielenosoitusta tai pitämässä yöpaitakokouksia niitä vastaan, jotka olivat syyllistyneet tähän yhteiskunnalliseen rikokseen.” (MacDonald 1925, 44.)

Toinen esimerkki kertoo 14-vuotiaasta työstä nimimerkillä G.O., joka oli syntynyt Itävallassa vuonna 1895. Hänen isänsä oli ollut maassa jo 12 vuoden ajan. Tyttö ompelee nappeja miesten paitoihin tehtaalla. Hän ei ole ollut päivääkään koulussa maahan saapumisensa jälkeen. Tehtaalla käynyt tarkastaja ei löydä häntä tarkastustilanteessa. Yksi lasten työssä käymiseen liittyvistä ongelmista on heidän henkilöpapereidensa väärentäminen. Tästä esimerkkinä komissioraportti kertoo itävaltalaisesta 9-vuotiaasta pojasta, joka saapuu maahan vuonna 1908. Hänen seurassaan matkustaa 34-vuotias nainen, Gittel. Aikuinen ilmoittaa myöhemmin lapsen iäksi 14 vuotta, vaikka maahan saapumisen yhteydessä esitetty syntymätodistus osoittaa hänen olevan alle kymmenvuotias tapahtuman aikaan. (RIC of the State of New York 1909, 226-229.)

Eriksonin (1982) mukaan yhdenmukaistamisen tarve kasvatuksessa on teollistuneen yhteiskunnan lahja kasvatuskulttuurille. Voidakseen osallistua työelämään amerikkalaisäidit olivat jälleen uuden edessä ja pyrkivät nopeuttamaan lastensa kehitystä sekä yhdenmukaistamaan lapsiaan. Unen ja ravinnon tarjoamisen rutiinit ja aikataulutukset pyrkivät syrjäyttämään luontaisen vaiston. Teollisen maailman vaatimukset loivat uudenlaisen lastenkasvatusmallin, jossa ihmisen elimistö jo syntymästään lähtien totutetaan aikatauluun ja kellomaiseen täsmällisyyteen.

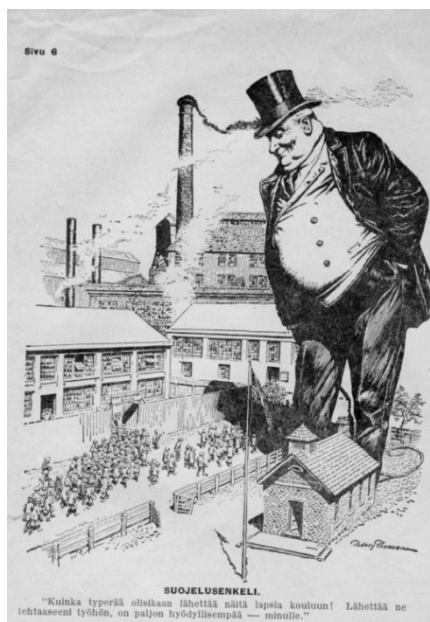
Vuonna 1848 Pennsylvanian kutomoissa puhkesi lakko, johon lapset ottivat osaa. Lakko kesti heinäkuun 4. päivästä elokuun 28. päivään saakka. Lakon voittivat alle kymmenen vuotiaat lapset. Lakkovoittonaan saivat he kymmentuntisen työpäivän ja 16 prosentin palkankorotuksen. Kolmetoista lasta tuomittiin lakkoon osallisuudesta vankilarangaistukseen. Kutomon työntekijä T. J. Kidd lausui seuraavaa Massachusettsin työkomission edessä: ”Alaikäistä työvoimaa puuttuu; suurin osa koneistosta on täytynyt pysähdyttää lapsityövoiman puutteessa. Työjohtajat kulkevat ympäriinsä ja vetävät pieniä lapsia kouluista... samalla tavalla kuin asevelvollisia vedetään armeijaan.” (MacDonald 1925, 41.)

Teoksessa ”Problems of Poverty” kuvaillaan lasten työelämää seuraavasti:

”Suuret joukot lapsia olivat oppilaina pohjoisen Englannin kohoavissa tehdaskaupungeissa työskennellen villa- ja puuvilla-ammateissa. Köyhäinhuoltola Kien valvojat eteläisissä kaunteissa lähettivät suuria joukkoja lapsioppilaita orjiksi pohjoisen tehtailijoille. Heitä pidettiin tehtaiden läheisyydessä olevissa täyteen sullotuissa rakennuksissa ja heillä teetettiin työtä yöstä ja päivää, välittämättä vähintäkään heidän ruumiillisesta tai moraalista terveydestään. Ei löydy toista yhtä häpeällistä sivua meidän kansakuntamme (Englannin) historiasta kuin se, joka kertoo yksityiskohdissaan uudenaikaisen kommersialismin tienraivaajain hillitsemättömistä voiton himoista, joka ravitsi itseään englantilaistenlasten kurjuudella ja alennustilalla.” (MacDonald 1925, 41.)

Tuona aikana perheiden isät olivat työttöminä, koska tehtaat palkkasivat lapsia tehdastöihin aikuisten tilalle. ”Yleisesti eivät naiset ja lapset halua olla teollisuuksissa; heidät pakottaa sinne nälkä, ja heidän luonnollisten turvaajainsa kyvyttömyys hankkia heille ravintoa. He ovat teollisuuksissa syistä, joiden juuret ovat konetuotannossa.” (MacDonald 1925, 41.)

Millainen tausta oli lapsityövoiman käytöllä entisen kotimaan Suomen historian näkökulmasta? Euroopassa 1800-luvulle tultaessa oli lasten teollisuustyö ollut jatkuvaa jo 1500-luvulta saakka. Lapsityövoiman käyttö ei ollut laitonta ja alan ”kehityksestä” kertoo se, että sitä jopa ryhdyttiin säätelemään lain keinoin. Yleisesti

Kuva 41. Tehtaanomistaja näkee lapset hyödyllisenä työvoimana. (Punikki maaliskuu, 1924, nro 1)

pidettiin hyvänä asiana, että köyhille lapsille pystyttiin tarjoamaan paikka yhteiskunnassa. Näin lapset eivät olisi enää köyhäinhoidon rasituksena. Kun tehdaslasterien koulunkäyntiä pidettiin tärkeänä, se pyrittiin järjestämään niin, ettei se haitannut työntekoa. Kansainvälinen lama 1800-luvun lopulla käänsi lapsityövoimankäytön laskuun. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Rahikainen, 347.)

Suurimmissa puuvillatehtaissa Finlaysonilla, Vaasassa ja Forssassa, puolet työntekijöistä oli lapsia 1800-luvun puolivälissä. Suomessa alle 15-vuotiaiden työllistäminen ei kuitenkaan koskaan saavuttanut sitä laajuutta kuin Englannissa. Suomessa lapsia teollisuuden töissä oli runsaat 2 000. Vaihtuvuus oli kuitenkin suurta lasten keskuudessa ja tällöin teollisuustyö kuului laajemman lapsiryhmän lapsuuteen, kuin mitä tilastot osoittavat. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Rahikainen 2001: Rahikainen 2010, 348.)

Miina-niminen lapsityöntekijä muistelee: ”Yhreksän vanha ma silloin vasta olin, mutta tykkäsin paremmin vapriikin tulos ku lapsempiikan viraasta. Mää olin niim piänikokkoinej ja vaprikööri luuli mua seittemäv vanhaks, mutta usko se lopulta ja otti kankuriin...” Ensimmäinen Forssan tehtaista aloitti toimintansa 1847, joten Miina on aloittanut työnsä tehtaalla noin 1860-luvulla.” Työpäivä oli pitkä, lapsityövoimaa ei silloin vielä pidetty erikoisasemassa. 12-18 tuntiin oltiin suljettuna tehtaan tomuun ja jyskeeseen”, kerrotaan Miinan työolosuhteista. (Hako, Huhtanen & Nieminen (toim.) 1964, 20.)

Suomessa Turun verkafaktuurissa kehuussa käytettiin lapsi- ja naistyövoimaa. Valtaosa naisista työskenteli pakkotyönä ja myös lasten kohdalla kerjuulta tavatut lapset tekivät työtä pakon edessä. Vuonna 1797 hankittiin Englannista uudet kutomakoneet Jokioisten kartanon tehtaaseen Etelä-Hämeeseen. Koneet oli suunniteltu niin, että ne edellyttivät lapsityövoiman käyttöä. Jokioisten koneita käyttävät lapset olivat Suomen ensimmäiset tehdastyötä tekevät lapset. Littoisten verkatehdas ilmoitti vuonna 1829 ottavansa 10-12-vuotiaita lapsia työhön verkatehtaaseen. Varsinaisen lapsityövoiman suurkäyttäjänä oli kuitenkin Tampereelle perustettu Finlaysonin puuvillatehdas 1820-luvulla. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Jalkanen 1986: Rahikainen 2010, 348.)

Vuonna 1891 syntynyt Yrjö Nurmi kertoo: ”Pääsin porapojaksi Kaukas Oy:n pieneen rullatehtaaseen. Olin silloin 12 vuoden vanha ja muistan tämän ajan läpi elämäni. Sillä työpäivä oli 12 tuntia ja palkkaa maksettiin 50 penniä päivältä.” Yrjö otti osaa lakkokokouksiin, joita pidettiin paikallisen leipurimestarin luona. Lopuksi leipurimestari kävi poikien puolesta esittämässä tehtaan johdolle palkan korotusvaatimukset. Samana päivänä klo 15 poikien vaatimat palkankorotukset tulivat täytäntöön. Raha oli tarpeen, sillä ”joka penni täytyi antaa kotiin, sillä perheen elintaso koostui kaikkien perheenjäsenten yhteisistä tuloista...”, Yrjö kertoo perheiden taloudellisesta ahdingosta. (Hako ym. (toim.) 1964, 20.)

Suomessa lapsityövoimaa käyttävää teollisuutta olivat myös tulitikku-, tupakka, saha- ja metalli- ja lasiteollisuus. Pietarsaaren Strengbergin tupakkatehtaan

työntekijöistä nuoria poikia oli enimmillään 51 tehdastyöntekijöinä vuonna 1864. Vuonna 1872 heistä jäljellä oli vain 5, sillä tehtaan tuotannon koneellistuminen teki lapsityövoiman tarpeettomaksi. Tulitikkutehdas työllisti lapsia ja naisia, jotka koneellistumisen myötä vielä pitkään kokosivat kodeissaan tulitikkuaskeja. Lasipuhaltajat tarvitsivat hyttipoikia. Vaikka ammattiryhmä oli periaatteessa käsityöläisammattin oppipoikavaiheen edustaja, harvoin lapsityövoimasta nousi lasinpuhaltajia. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Herten 1987: Rahikainen 2010, 348.)

Työnantaja oli vastuussa lasten koulutuksesta. Finlaysonin tehtaalla osa lapsista oli orpokodin kasvatteja. Ruukkiyhdykskunnissa oli omat koulunsa, jossa uskonopin lisäksi opeteltiin lukemaan ja kirjoittamaan. Finlaysonin tehtaan koulu perustettiin vuonna 1840. Niin Finlaysonin kuin Forssan puuvillatehtaan koulussa opetettiin lapsia vuoro-opetusmenetelmällä. Tämä tarkoitti suurta opetusryhmän kokoa, joka oli 100-140 lasta kerrallaan. Heidän lukemaan opettamisensa oli aluksi osa konttoristin työnkuva. Myöhemmin 1860-luvun puolella koululle saatiin koulutettu opettaja. Tehtaan kouluja ryhdyttiin muuttamaan kansakouluiksi 1870-luvulla. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Aurola 1961: Rahikainen 2010, 348-349.) Tästä menetelmästä innostuttiin myös Amerikassa niin, että *The North American*-aikakauslehti kirjoitti aiheesta.

Vuoden 1884 aikakauslehti *The North American*issa (NAR) kirjoittaja E. E. Hale esitteli vuorokoulusysteemin kirjoituksessaan ”*The Half-Time in Schools.*” Kirjoittajan mukaan vuorottelu työelämän ja koulun välillä toisi lapsen elämään moraalista pohjaa. Kuinka lapsi voisi olla ainoastaan koulussa, joka ei ole hänen ainoa elämisaailmansa? Olihan lähes harhaanjohtavaa pitää lapset koulumaailmassa, jolla ei ollut mitään tekemistä muun elämisaailman kanssa. Entä perheiden elämä, jossa aikataulut pitäisi sovittaa ainoastaan koulun aikataulujen ehdoilla? Vuorottelu työelämän ja koulutyön välillä oli vastavuoroisuutta. Mahdollisuudet vaikuttaa systeemiin ja sitä kautta oma elämän säätelyyn, olivat olemattomat. ”*But the average child in the machine life of our full-time public school system, has no chance to render any service.*” (NAR 1884, rev. 336, 449.)

Forssan puuvillatehdas rakensi lapsityöläisiä varten asuntolan. Forssan yhteisasuntola sai arveluttavan maineen, kun taas Finlaysonin tehtaan asuntola tuli tunnetuksi luostarimaisesta kuristaan. Yleensä tehtaat pidättivät alaikäisten lasten palkkarahat, jotka luovutettiin työntekijälle 15 vuoden iän täytyessä. Palkkarahoista ei paljoa jäänyt, sillä asuntolassa asumisen ajalta palkasta oli vähennetty ruoka-, vaate- ja asumiskustannukset. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010: Aaltonen 1947: Rahikainen 2010, 348.)

4.2 Onnettomuudet ja epäonni työssä

Siirtolaisuuskomissioraportissa todetaan, että Minnesotan kaivoksilla Vermillion Rangen alueella kuolemaan johtaneet onnettomuusluvut olivat epätavallisen korkeita. Erot kaivosten välisissä onnettomuusluvuissa saattoivat johtua siitä, että kaivosten rakenteelliset erot antoivat eri tavalla suojaa, tai tuottivat vaaraa kaivostyöntekijöille. RIC luetteli onnettomuuksiin johtavia riskitekijöitä seuraavasti: kokemattomat työntekijät, joiden valvomiseen ei ole riittävää lainsäädäntöä, työntekijöiden kielitaidottomuus ohjeiden kohdalla, sekä työntekijöiden huolimattomuus.

Vermillion Rangen kaivoksilla eniten onnettomuuksia sattui suomalaisille ja slovenialaisille. Komissioraportin mukaan muut Pohjois-Euroopan rodut olivat parantuneet nopeasti vammoistaan, mutta osa suomalaisten vammoista oli vaatinut kirurgin toimenpiteitä. (RIC 1911, doc. 633, 332.) Kaivosonnettomuuksia sattui keskimäärin eniten vuonna 1907 Pennsylvanian ja West-Virginian kaivoksilla.

Taulukko 11. Kuolemaan johtaneet onnettomuudet työntekijöillä (%) kaivoksilla vuonna 1907

Kaivokset	vuosi 1907
Pennsylvania	4,94
West Virginia	12,35
Illinois	2,62

(n=806)

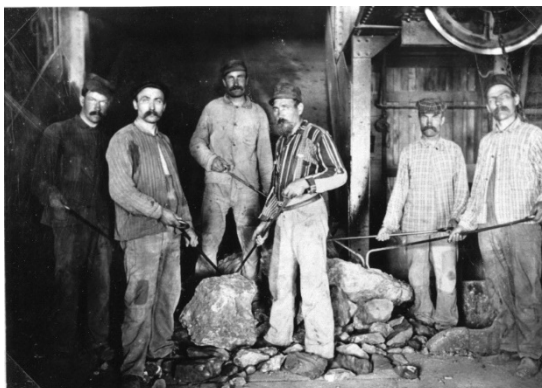
Lähde: RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, tbl. 130, 212

Sattuiko Amerikassa useammin kaivosonnettomuuksia verrattuna eurooppalaisiin kaivoksiin? Euroopan kaivosonnettomuuksiin verrattuna, Yhdysvalloissa kuolemaan johtavia onnettomuuksia sattui eniten. Ranskassa kuolemaan johtavaan onnettomuuteen joutui 0,91 %, Belgiassa 1,03 %, Isossa-Britanniassa 1,29 %, Preussin alueella 2,06 % ja Yhdysvalloissa 3,35 % työntekijöistä. Pennsylvanian kaivososaston raportissa muistutetaan työntekijöitä, heidän olevan osittain vastuussa onnettomuuksista: ”Of the many lives lost by falls of coal and other causes, at least one-half could have been saved if the victims and their fellow workmen had observed greater care in their work.” Huolellisen tutkimuksen johtopäätelmänä raportti toteaa, että 41,19 % onnettomuuksista on johtunut työntekijän huolimattomuudesta, kun taas 36,1 % onnettomuuksista on johtunut muiden, kuin työntekijän huolimattomuudesta. (RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, 215-216.)

Terveystenhoito kuului kaikille työntekijöille, jotka olivat maksaneet kuukausittain palkastaan yhden dollarin työterveysmaksua. Tämä terveydenhuollon maksu oli periaatteellisesti pakollinen ja käytössä kaikissa kaivoksissa. Pienemmissä vammoissa työntekijä ohjattiin työnantajaa edustavalle lääkärille. Jos vamma oli

vakavampi, työntekijä siirtyi lääkärin edustamaan sairaalaan, ja hänet hoidettiin kuntoon ilman lisäkustannuksia. Yhdellä dollarilla terveydenhuollon palveluita saivat työntekijän kaikki perheenjäsenet. Kun tämä ”sairasdollari” ohjautui suoraan hoitavalle lääkärille, yhdellä lääkärillä saattoi olla usean eri yhtiön työntekijät hoidettavana. RIC mainitsi lääkärin kuukausitulojen nousevan sairasdollareilla merkittävästi.

Tartuntatauteja varten oli perustettu erillinen rakennus sairaalan läheisyyteen. Komissioraportin laatijat vierailivat tässä tartuntatautien talossa ja kuvailevat sitä epämääräiseksi. Rakennuksen ikkunat olivat rikki, ja likaa oli kaikkialla. Rakennuksessa makasi kaksi potilasta, slovenialainen ja ruotsalainen. ”The men were on cots with filthy covering, and the rooms were in condition little better than cattle pens”. Potilaat kertoivat,

Kuva 42. Kaivostyömiehiä Calumetissa, Michiganissa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

että lääkäri vieraili rakennuksessa kerran päivässä, ja toinen henkilö kävi tekemässä heille ruokaa ja hieman siivoustöitä. (RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, 332-333.)

Kaivosyhtiöillä oli vakuutusjärjestelmä myös onnettomuuksien varalle. Joka kuukausi työntekijän palkasta pidätettiin 50-75 senttiä vakuutusrahaa. Mikäli onnettomuus oli sattunut työtehtävässä, työntekijä sai kuukausittain 25 senttiä korvausta. Ensimmäisestä neljästä sairauspäivästä ei makseta, mutta jos työntekijä joutuu olemaan pois vähintään kuukauden työpaikaltaan, hän saa 80 senttiä korvausta kuussa. Kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta työntekijän perhe saa 300 dollarin, ja vakavan loukkaantumisen kohdalla 240 dollarin kertakorvauksen. Yhtiöiden välillä oli eroja korvausten suhteen, ja esimerkkinä Vermillion Rangen alueen kaivosten työntekijöiden vaimot saivat kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta kertakorvauksena 800 dollaria Carnegie säätiöltä. Jokainen alle 16-vuotias lapsi sai 100 dollaria vanhemman työtapaturomaisen kuoleman johdosta. (RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, 334.) Amerikan suomalaiset naiset olivat eri asemassa terveyden hoidon suhteen. ”On kummallista, että joihinkin myös Ameriikan suomalaisten keskuudessa toimivien seuran apukassoihin, eiwät pääse naiset osallisiksi. Ja sairauden sattuessa on yksinäinen suomalainen palvelustyttö hyvin turvaton...Tässäkin on naisyhdistyksille erinomainen työala.” (Perä-Pohjalainen, nro 100, 5.9.1899.)

4.2.1 Työväenliikettä ja vastaliikettä

”Valloittavatko bolsevikit Suomen? Täällä porvarillisessa Amerikassa - verenheimijän ja möhömahain ihannevaltakunnassa saa työmies äänestää, muuttaa työpaikkaa milloin haluaa, touhuta ja määrällä miten vain haluaa, mutta Venäjällä...”vapauden” ja ”tasa-arvoisuuden” maassa työmiehillä ei ole mitään sanomista. (KH 1923, nro 11-12, 31.)

Amerikan suomalainen on siirtolaisuuden historiassa tunnettu poliittisesta harrastuksestaan. Sosialismin aate ei kuitenkaan ollut uusi aate Yhdysvalloissa. Myös sen sisällössä oli vierasta kaikua. Sosialismi oli ollut yhteiskunnallinen ja työelämän oloihin puuttuva liike 1700-luvun Yhdysvalloissa. Ensimmäiset ammattiyhdistysliikkeet perustettiin Yhdysvalloissa jo 1790-luvulla. Niiden oikeudet, asema ja tehtävät säilyivät kuitenkin epäselvinä vielä 1840-luvun alkuun saakka, jolloin Yhdysvaltain korkein oikeus totesi järjestöjen laillisuuden. (Kero ym. 1991, 251.) Taloustieteen professori Richard T. Ely (1854-1943) kirjoittaa sosialismista ja sen saapumisesta Yhdysvaltoihin vuoden 1886 *The North American Review*:ssä (NAR). Hän oli *The American Economic Association*in sekä *The Christian Social Union*in perustaja. Ely kirjoitti sosialismin kuuluneen amerikkalaiseen lähimenneisyyteen, ja kannusti laajentamaan käsitystä sosialismin aatteesta. Keitä olivat Elyn mukaan ensimmäiset amerikkalaisen sosialismin toteuttajat? Profetariaaliset ja kristityt sosialistit olivat joukko ihmisiä, jotka uskoivat erilaiseen talousjärjestelmään, joka perustuisi yhteistoiminnallisuuteen. Maan ensimmäisen sosialismin perustuvan järjestelmän loivat maahansaapuneet pyhiinvaeltajat ja Shakersien yhteisöt Massachusettsin, Virgianian, Jamestownin ja New Englandin alueilla 1700-luvulla. Heidän elämäntapansa oli niin kutsuttua kyläkommunismia. Modernin sosialismin maahan toivat saksalaiset vuonna 1848. Saksalaiset ja ranskalaiset siirtolaiset ovat tuoneet maahan ne sosialismin piirteet, joista sosialismi 1800- ja 1900-luvun vaihteessa muodostui. (NAR 1886, rev. 355, 522-525.)

Elyn (1886) mukaan amerikkalainen sosialismi voidaan jakaa kahteen linjaan: anarkistis-kansalliseen sosialismiin ja aitoon sosialismiin. Anarkia ei hänen mukaansa ole sosialismia, vaan äärimmäistä yksilöllistämistä. Yksilö ei tarvitse auktoriteetteja eikä valtiota hallinnoimaan, vaan toteaa parhaimman yhteiskunnan olevan vailla hallintoa: ”The very best government of all, is that which governs not at all.” Hallinnon tyhjyydestä syntyy luonnollinen järjestys, joka on anarkistien mielestä aitoa sosialismia. Kansallista sosialismia kirjoittajan mukaan edustaa *The International Working People’s Association*, joka perustettiin vuonna 1883 Pennsylvaniassa. ”Away with religion, away with the family, away with the state”, on heidän ideologiansa perusta. Kaikki nykyistä yhteiskuntaa kannattelevat elementit tulee hävittää uuden, työväestön hallinnon tieltä, tavoitteena vapaa yhteiskunta. (NAR 1886, rev. 355, 522-525.)

Oikeassa sosialismissa ei ole mitään pelättävää, kirjoittaja toteaa. Emme voi kahlita sanoja, hän toteaa. Amerikka ei voisi langeta samaan vääryyteen kuin muut maat, pyrkien väkivalloin poistamaan sosialismia maasta. On viisautta pyrkiä oppimaan uudesta ja vieraasta, kuin pyrkiä tuhoamaan sitä. Amerikan instituutioiden perusta lepää oikeudenmukaisuudessa, ja siihen sen tulee nojata tulevaisuudessakin. (NAR 1886, rev. 355, 522-525.)

”Työväestön nykyisyys on pimeää. Jos työläiset pysyvät järjestymättöminä täytyy heidän tulevaisuutensa olla vieläkin pimeämmän, sillä kapitalismin sydänyö ympäröi heitä... Järjestäytymättömäksi jääminen merkitsee itsemurhaa työväenluokalle. Mutta työläiset tulevat järjestäytymään. Heidän täytyy järjestyä.” (MacDonald 1925, 90-91.)

Oliko Amerikan suomalainen työväestön elämä täynnä vanhan maan kaikuja ja uuden maan realismin varjoja? Michael G. Karnin (1994) mukaan vuodet 1900-1918 olivat Amerikan suomalaisten vasemmistolaisten eli ”leftareiden” kultavuosia. Suomalaiselle uuden maan tilanne oli aluksi lupaava, sillä työvoiman tarve oli ilmeinen ja työtä riitti tekijöille. Selviytyminen kovista työoloista sekä elinoloista kovettivat nopeasti siirtolaisnuorukaiset, joiden selviytymiskeinot olivat joko raataa työssään, tai taistella vastaan. Hän mainitsee suomalaisten kyllästyneen ja pettyneen amerikkalaiseen yhteiskuntaan heti alkumetreillä. Suomen kurjat olot vaihtuivat amerikkalaiseen kurjuuteen. Kovat asuinolot ja vielä kovemmat työolosuhteet loivat Karnin (1994) mukaan työväenaatteen suomalaisten keskuuteen.

Siirtolaisten sosialismi oli tulvillaan vanhan maailman kaikuja, sillä niin järjestön johtajat kuin toimintasuunnitelmat ja niiden sisältö, tulivat Suomesta. Nikolai Bobrikovin aika 1898-1904 ajoi monet poliittisen vastarinnan kannattajat ulos maasta. Entisen kotimaan sosialismin merkkihenkilöiden, kuten Taavi Tainion ja Vihtori Kososen maastapako tapahtui tuon poliittisen paineen seurauksena. Joukko oli täynnä toiminnan vauhtia ja siitä syystä Amerikan suomalaisen sosialismin alkuajat olivat

Kuva 43. Punikki käsitteli ajan polttavia aiheita usein humorististen piirrosten kautta. (Punikki lokakuu 1924, nro15)

määrätietoisia ja voimallisia. ”The masters of the Old Country socialists movement had little use for us Finnish American Socialists”, kommentoivat lehtimiehet vanhan maailman sosialisteja. (Kolehmainen 1997, 182.) Vaikka sosialismin aate sai vauhdikkaan alun siirtolaisten keskuudessa, kärsi se alusta asti auktoriteettivajeesta. Lähes joka viikkoiset äänestykset ja vaihtuvat johtohahmot kielivät ryhmäkurin puutteesta.

KH:n kolumnisti nimimerkillä Eero kirjoittaa lukijoiden pyynnöstä Amerikan suomalaisten sosialistien tutkijakomiteoista. Amerikkaan saapuva siirtolainen käytetään tutkijakomitean edessä, jotta hän voisi saavuttaa ”junnuluoton”. Häneltä tiedustellaan, onko hän toiminut Suomessa valkoisten puolella sisällissodassa? Jos joitakin epäilyksiä ilmenee, niin tutkittava ei ole ”saletti bolsheviki”, menettää hän toveriluoton ja saa jonkinmoisia uhkauksia yksityisinä evästyksinä elämäänsä varten täällä kansakuntien suuressa sulatusuunissa. Kirjoittajan mukaan myös valkoisilla pitäisi olla samanlaiset tutkijakomiteat. ”Nyt Suomesta tulee ja Suomeen menee paljon punaisia, jotka kulkevat valkoisten nimellä päästäkseen vapaammin kulkemaan” toteaa Eero lehdessä vuonna 1922. ”Tutkijakomitean toiminnalla osoittavat sosialistimme, kuinka lähellä maailman syrjä jo on heitä. Jäseniä täytyy kalastella kaikenlaisilla keinoilla” toteaa Eero. Hän ohjeistaa maahan saapuvia suomalaisia seuraavasti: ”...että kenenkään valkoisen suomalaisen ei tarvitse panna mitään huomiota sanotuille komiteoille. Jos valkoinen haluaa tulla punaiseksi, niin meillä ei ole siihen mitään sanomista.” (KH 1922, nro 5, 47.)

Amerikan suomalaiseen sosialismiin Karnin (1994) mukaan liittyi poliittisen ideologian lisäksi apatian ja pietismin aatemaailma. Osa suomalaisista oli lähtenyt kirkon ja uskonnon kaikkitietäväisyyden ilmapiiriä pakoon. Pyrkimyksenä oli nauttia Uuden maan vapaudesta, ja luoda sellaista henkistä hyvinvoinnin ilmapiiriä, joka koskettaisi ihmisiä arjessa. (Morrison 1980, 209.) Tämän mukaan poliittinen vaikuttamispyrkimys olisi siis väline muuttaa elinolosuhteita ja luoda tulevaisuustoivoa. Oman aseman kohentaminen tuli ajankohtaiseksi, ja poliittinen harrastuneisuus sai todellisen merkityksen siinä vaiheessa, kun siirtolainen ymmärsi, että Pohjois-Amerikka olisi hänen pysyvä kotinsa.

Siirtolaisten poliittisilla kokemuksilla oli eroja, sillä 1900-luvun alussa siirtolaiseksi lähtenyt ei ollut poliittisesti niin kokenut, kuin 1920-luvun maahanmuuttaja. (Kero 1997, 74.) On arvioitu, että joka neljäs Amerikan suomalainen siirtolainen oli mielipiteiltään vasemmistolainen, toinen neljännes koostui oikeistomielisestä kirkkokansasta, joka oli kuitenkin passiivinen politiikan harrastamisen suhteen. (Kostiainen & Pilli 1983; Kero 1997, 69.) Pohjois-Amerikassa suomalainen kuului työväestöön elintasonsa mukaan. Vaikka Suomen palkkatasoon nähden Amerikan suomalaisten ansiotaso oli hyvä, uudessa maassaan he kuuluivat köyhään kansaan. Suomessa työväestön etuja ajamaan perustettiin vuonna 1907 maan kattavin järjestö eli Suomen Ammattijärjestö. Suomalainen sosialismi järjestäytyi kansalliseen tarkoitukseen näyttäytyen neuvottelukykyisenä ja maltillisena liikkeenä.

Tästä syystä Venäjä ei koskaan erityisesti huolestunut suomalaisesta sosialismista, koska se edusti kansallisia intressejä, kun taas venäläinen sosialismi puolestaan edusti vallankumouksellisuutta. (Klinge 1997, 241.)

Uuden siirtokansan hengen ravinnoksi perustettiin Imatra-työväenyhdistys vuonna 1890 Brooklynissä, New Yorkissa. (Sulkanen 1951, 54-57.) Imatran esikuva oli wrightiläinen työväenyhdistys, jossa keskeisimpiä tavoitteita olivat kulttuuritapahtumat ja sivistyksellinen opastus. Imatran jälkeen syntyi muitakin yhdistyksiä, kuten kristillissävytteinen työväenyhdistys Saima, joka perustettiin Fitchburgissa samoihin aikoihin 1890-luvulla. (Kero 1997, 74.)

Aikakausi oli suurien liikkeiden ja etujärjestöjen syntymisen aikaa. Kirkkojen organisoituminen tapahtui ensin vuosina 1880-1890, ja myöhemmin myös työväenjärjestöt näkivät päivänvalon. Kesäkuun 31. päivänä vuonna 1906 pieni joukko suomalaisia marssi halki Minnesotan kaivosalueen punaista lippua kantaen. Suomalaiset siirtolaiset olivat kerääntyneet aina Philadelphiasta ja Seattlesta saakka perustaakseen suomalaisten sosialistiseuran. Joukossa mukana marssi myös Teofilla Petriella, joka halusi suomalaiset mukaan järjestönsä, The Western Federation of Minersin toimintaan. Herra Petriella halusi syyttää sosialismin tulen suomalaisten siirtolaisten keskuuteen. Tästä tapaamisesta syntyi Suomalainen Sosialistijärjestö (SSJ). (Kero 1997, 67.)

Suomalainen Sosialistijärjestö otti ensiaskeleita vuonna 1906. Järjestö valisti jäseniään amerikkalaisen ammattiyhdistyksen IWW-liikkeestä, jonka jäseniä kutsuttiin tuplajuulaisiksi. Pääosin kaivos- ja metsätyöläiset kuuluivat liittoon ja koulutetut työntekijät, kuten ”karpenterit” ja ”trammarit”. Farmaaminen ei estänyt suomalaisten ”tuplajuuhun”

liittymistä, vaikkakin todelliset IWW:läiset pitivät farmareita kapitalisteina. Suomalaiset kipuilivat näiden kahden järjestön välillä etsien oman näköistään työväenaatetta. He loppujen lopuksi jakaantuivat näiden kahden järjestön kannattajiksi. Suomalainen IWW-liike kuihtui jo 1920-luvulla. Siirtolaisvirrat ehtyivät, eikä toinen polvi ollut kiinnostunut kiihkeästä aatteesta. (Kero 1997, 87-93.)

Amerikan sosialistipuolue (The Socialist Party of America) perustettiin vuonna 1901. Vuonna 1904 Amerikan suomalaiset sosialistit liittyivät amerikkalaiseen

Kuva 44. Työväenyhdistys Saiman kulkue kesäjuhlissa Fitchburgin Massachusettsissa, 1912. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

järjestöön. Sosialistipuolueen johtajaksi nousi Amerikan suomalaisten ihailema Eugene V. Debs, joka sai puolueen presidenttiehdokkaana vuonna 1920 lähes miljoona ääntä. Suomalaiset sosialidemokraatit kuuluivat puolueeseen vuoteen 1936 asti. (Sulkanen 1951, 54-57.) Yhdysvalloissa toteutui naisten äänestys-oikeus vuonna 1920, ja tuolloin noin 150 000 Amerikan suomalaista oli äänestysikäisiä. (Kero 1997, 67.) Kansalaisuuden hankkimisen jälkeen äänestys-oikeus toi viimeistään tuntuman siitä, että heillä oli todelliset mahdollisuudet esittää vaatimuksia amerikkalaiselle yhteiskunnalle. (Kero ym.1991, 226.)

Miksi joka neljäs Amerikan suomalainen kannatti punaista aatetta? Miksei Itä- ja Etelä-Euroopasta tulleista siirtolaisista tullut sosialisteja? Kero (1997) näkee tähän syynä suomalaisten korkeamman koulutustason sekä luku- ja kirjoitustaidon. Lukutaito oli tärkeä tekijä aatteen leviämisen kannalta. Lisäksi Yhdysvaltain suomalaisoikeistolaisten toiminta oli heiveröistä verrattuna vasemmistolaiseen. (Kero 1997, 85.) Amerikan suomalainen oikeisto organisoitui ensimmäisen kerran vuonna 1908 Evelethin kansalliskokouksessa. Samantyyppisiä kansalliskokouksia pidettiin Minnesotassa, Michiganissa, Illinoisissa ja Montanan paikkakunnilla. Vuonna 1914 perustettiin Anti-Sosialisti Liitto (The Finnish Antisocialistic League) kuparikaivoksen lakon seurauksena Pohjois-Michiganissa. (Ilmonen 1930: Kero 1997, 73.)

4.2.2 Lakkotunnelmia Mesabin Rangen kaduilta

Siirtolaisuuden historian mukaan suomalaiset olivat poliittisesti aktiivisia, mutta RIC:in mukaan ammattiliittojen jäsentilastoissa suomalaiset loistivat poissaolollaan. Esimerkiksi Pennsylvanian alueen ammattiliittoon (n=1 880) kuuluivat pohjoisitalialaiset (51,4%), liettualaiset (59,4%) ja venäläiset (80%), mutta suomalaisia, tai muitakaan Skandinavian maita, ei tilastosta löytynyt. (RIC 1911, vol.1, doc.633, tbl. 198, 330.) Siirtolaisuuskomission raportit antoivat tietoa jäsenliittoihin kuulumisesta, työolosuhteista, työterveyden tilasta, ja onnettomuustilastoista. Myös lakkokuvaukset olivat tärkeässä roolissa komission raporteissa.

Pennsylvanian kaivosalueen ensimmäinen ammattiliitto oli The Knights of Labour. RIC:n mukaan liitto houkutteli englanninkieltä taitamattomia, vasta maahan saapuneita siirtolaisia jäsenikseen. Puolalaiset, slovakialaiset, liettualaiset, kroatialaiset ja italialaiset olivat maaseudulta kotoisin, ja tietämättömiä teollisuuden palkoista, työajoista tai työolosuhteista. He olivat hitaita liittymään liittoihin, sillä he suhtautuivat niihin hitaan epäilevästi. Vahvin jäsenistö koostui vanhan siirtolaisuuden kansallisuksista, kuten saksalaisista, irlantilaisista, sekä maan omista kansalaisista, amerikkalaisista. Mikäli työnantaja halusi horjuttaa liiton valtaa, se palkkasi liittoon kuulumattomia työntekijöitä. Ammattiliittojen menestys ei ollut vakiintunut

siirtolaisten keskuudessa, ja tähän syynä oli köyhyys. Siirtolaisperheillä ei ollut varaa menettää työpaikkaa ja palkkaa edes lyhyeksi aikaa. Lakkoileminen ei ollut mahdollista köyhimmille siirtolaisille. (RIC 1911, doc. 633, 330-331.)

Suomalaisia oli kuitenkin mukana lakkoilijoissa, ja niistä Siirtolaisuuskomission raporteissa löytyy useita mainintoja. Mitä tapahtui Mesabi Rangen kaduilla vuonna 1907? Hibbingin kaupungissa, Mesabi Rangen alueen kaivoksilla, toimi vain yksi työntekijöiden liitto. Useita yrityksiä lähestyä kaivosyhtiötä oli tehty The Western Federation of Mine Workersin toimesta, mutta yksikään kaivosyhtiö ei ollut tunnustanut työntekijöiden liittoa. Vuoden 1906 alussa liitto aktivoitui koko alueen kaivoksien työntekijöiden toimesta. Tyytymättömyys mataliin palkkoihin, pitkiin työpäiviin ja poljetusta oikeudesta työsopimukseen, johtivat lakkoiluun alueella. Lakko tapahtui vuonna 1907, jossa pääagitaattorina toimi itävaltalaisen ammattiliiton jäsen. Lakko kannatti, sillä palkat nousivat 2 dollarista 2,50 dollariin päivässä, ja työsopimuksen mukaan ansaintamahdollisuudet nousivat jopa 3-4 dollariin. Suurin osa lakkolaisista muodostui suomalaisista, ja pääagitaattori oli Itävallan Tirolista. Muut lakkolaiset olivat slovenialaisia, italialaisia ja kroatialaisia. Lakkolaisten kuvaillaan marssineen pitkin kaupungin katuja, ja loppuhuipeutumana kaivaneen esille punaisen lipun. "...they went step futher and unfurled the red flag." Lakko purkautui amerikkalaisten hajautettua lakkoilevan joukon. Lakkojohtaja katosi ja löytyi vasta useamman kuukauden kuluttua. Raportin mukaan kesti useampia kuukausia ennen kuin kaivoksella saavutettiin entisen kaltainen työrauha. Lakon aikana lakkoilevien työntekijöiden tilalla toimivat serbialaiset, pohjoisitalialaiset ja kroaatit. Kun suomalaiset hakivat entistä työpaikkaansa takaisin lakon jälkeen, he saivat kieltävän vastauksen, ja kesti useita kuukausia, ennen kuin he pääsivät takaisin työhönsä. Entä lakon pääjohtaja, itävaltalainen agitaattori: mikä oli hänen kohtalonsa? "The Austrian races received the preference" eli itävaltalaiset saivat entisen asemansa takaisin lakkoilustaan huolimatta. (RIC 1911, doc. 633, 336.)

Amerikan suomalaisen siirtolaisen kirjeessä ammattiyhteisöön liittyvän syrjinnän todellisuus tulee ilmi.

"Meitä herjataan anarkisteiksi ja mongooleiksi waatiessamme tärkeimpiä elämämme ehtoja. Työnantajat antawat tylyn ja kylmän kohtelun kerjätessämme tilaisuutta työn tekoon, johon täällä on kaikkien turvaututtawa... Näin ollen en ketään kehoita tänne tulemaan, sillä Suomessakin löydätte yhtä hyviä työansioita." (Suomalainen 24.2. 1909, nro 22, 4.)

KH vuodelta 1922 kuvailee vuoden 1907 kaivoslakkoa historialliseksi siitäkin syystä, että sen jälkeen kaivosyhtiöt muuttivat suhtautumistaan suomalaisia kohtaan kielteisemmäksi. "The Finn, resourceful and sturdy as they are did not wait for the mining companies to relent in their unfair action however but cast about for some new line of endeavor upon which to enter." Boylan kuvailee suomalaisten sisuuntuneen

työnantajien syrjinnästä niin, että suuntasivat täyden voimansa kokonaan toisaalle: omien farmien raivaamiseen. Suomalaiset eivät välittäneet säiden ja vuodenaikojen vaihtelun tuomasta epävarmuudesta, vaan raivasivat maata ja istuttivat siemenet. Vaikka sato jäi pieneksi, maa tuotti kuitenkin osan sadosta kypsäksi asti. Suomalaiset alistuivat maaston ja ilmaston asettamaan realismiin ja loivat pohjois-Minnesotan alueelle maanviljelysyhteisön. Raivaajien siirtolaisyhteisö sai amerikkalaisten ihailun ja hyväksynnän osakseen: "...the Finns had been a God-send ...” kuvailee Boyle yhteisön tuntoja raivaajayhteisön edessä. (KH 1922, nro 5, 4.)

Onnettomuuksien lisäksi epävarmuutta työväestölle toivat ne lieveilmiöt, joilla työpaikkoja jaettiin korvausta vastaan. Raportti kertoo Mesabi Rangen alueen käytännöstä, jonka ovat tuoneet ilmi kroatialaiset ja slovenialaiset työntekijät. He ovat joutuneet maksamaan työpaikastaan 5-20 dollaria kaivosyhtiön alemmalle esimiehelle. Työntekijöitä on sanottu irti tehtävästään, mutta tarjottu työpaikkaa takaisin 5 dollarin maksusta.

"I approached the boss, Mr. X, and asked him for a job, whereupon Mr. X asked me whether I had money, and on telling him no, he said there was no work for me. That afternoon I went back to Mr. X and after treating him to the amount of six dollars in a near-by saloon went home with him and there gave him ten dollars for a job, which he accepted, and I received a position next morning as track laborers."

Näin kuvailee tapahtumia serbialainen siirtolainen työhaustaan vuonna 1909. (RIC 1911, doc. 633, 335.) KH halusi loiventaa vastakkainasettelua, ja muistutti lukijoitaan siitä, että amerikkalaisen yhteiskunnan tehtävä oli tehdä työläisten oloista sellaiset, ettei oikeuksia tarvitse etsiä radikalismien kautta: "Their attitude depends largely on the future developments in these regions. It is a responsibility which the native American must take." Tyytymättömyys ja radikaali työväenaate levisivät työväen lehdistön kautta, mutta oli joukossa myös lehtiä, joiden tehtävänä oli oikaista poliittisesti väritynyttä uutisointia siirtolaisten keskuudessa. (KH 1922, nro 5, 12.)

KH halusi ohjata suomalaisen yhteisön ajatukset pois poliittisesti virittäytyneestä ajattelusta. Lehden mukaan progressiivisesta puolueesta löytyi aikansa merkittävin poliittinen voima. Suomalaisista 25 % kuului tähän radikaaliin linjaan. Suomalaiset sosialistit olivat jakaantuneet lehden mukaan keltaisiin (Yellows) ja punaisiin (Reds). Keltaiset ovat radikaalein osasto sosialisteissa ja taipuvaisia omaksumaan I.W.W.-työväenjärjestön (Industrial Workers of the World) periaatteita toimintaansa. Lehden mukaan Venäjän sortoaika oli saanut aikaan suomalaisten vapauden kaipuun ja halun saavuttaa vapautta eri tavoin, esimerkiksi poliittisen toiminnan kautta. Radikalismi ja sosialismi olivat siten ymmärrettävä osa suomalaisuutta heidän lähihistoriansa näkökulmasta. Michael Boylan muistutti lukijakuntaa suomalaisten liittämistä poliittisesti radikaaleihin ja punaisiin, olevan vain kateellisuutta Suomen lähihistorian

osoittamasta kehittymiskyvystä ja urheudesta. Suomalaisten ”active spirit” on saanut aikaan kateutta mustamaalaajissa Boylanin mukaan. (KH 1922, nro 5, 4.)

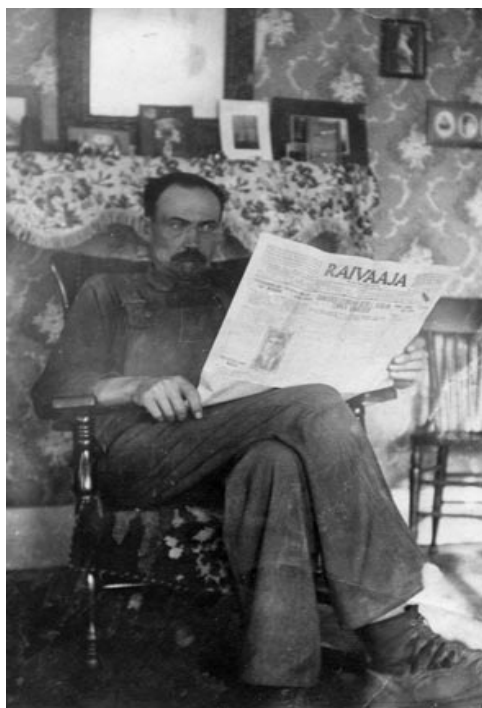
4.3 Kielitaito edistää akkulturaatiota

”Yleisimmässä mielessä kaikki, jotka käyttävät yhteistä kieltä, pitävät yllä todellisuutta toinen toisilleen...yhteinen kieli ...voi viitata primaariryhmien ryhmälle ominaiseen kielenkäyttöön, alueellisiin murteisiin, yhteiskuntaluokalle tyypilliseen puhetapaan ja kansakunnan kielelliseen traditioon, jolloin kansallinen identiteetti saattaa pohjautua juuri kieliyhteyteen.” (Berger ym. 1966, 170-172.)

Maan kielen hallinta oli väylä yhteisen todellisuuden äärelle. Berger ym. (1966) mukaan kielen edellyttämä vastavuoroisuus tuottaa tietoa ulkopuolisesta todellisuudesta, sen vaatimuksista ja odotuksista. Kielen merkkijärjestelmä pakottaa mukautumaan ulkopuolisiin, yhteiskunnan säätelimiin lainalaisuuksiin. (Berger ym. 1966, 47-49.) Historiassa oikeus käyttää tiettyä kieltä, on ollut tärkeä ele kansalliseen itsemääräämisoikeuteen. Samasta syytä pakote puhua toisen kieltä, valloittajan tai isäntämaan, on ollut voimakas kulttuurisen alistamisen väline. (Hall 1992, 90; Lehtonen & Löytty 2003.) Uudempi akkulturaatiotutkimus puhuu kaksikielisen ympäristön hyvistä vaikutuksista. Bradley & Mc Kelveyn (2007) tutkimuksen mukaan siirtolaisen omien resurssien huomioiminen opetustilanteessa täyttää sosiokulttuurisen oppimisen lait. Oppiminen on sosiokulttuurinen tapahtuma, ja paras oppimistulos saadaan aikaan siten, kun otetaan huomioon oppijan aikaisempi tietotaito, osaaminen ja hänen äidinkieltensä. Pelkästään englanninkielellä tapahtuva oppitunti ei tuottanut yhtä hyvää oppimisen tulosta, kuin oppimistilanne, jossa tehtävät olivat oppilaan omalla äidinkiellellä, ohjeistuksen ja muun puheen ollessa englannin kielellä. Siirtolaisen oman äidinkielen läsnäolo ei haittaa oppimista, vaan tukee oppimisen prosessia. (Slavin & Cheung 2005: Bradley & Mc Kelveyn 2007, 169-171.)

Lukutaitotesteistä käytiin keskustelua aikakauslehti NAR:issa vuonna 1897, ja kirjoittaja Prescott F. Hall totesi, että testit eivät aukottomasti karsi huonoa ainesta, mutta ne toimivat paremmin kuin mikään muu testi. Hän ilmaisi huolensa lukutaidon ja rikollisuuden korrelaatiosta. Massachusettsin vankilassa istui rangaistuksiaan kärsimässä muun muassa saksalaisia 3,6 %, skandinaaveja 5,1 %, skotlantilaisia 5,8 % ja irlantilaisia 7,1 %. Rikollisuuden ja lukutaidottomuuden prosenttien samankaltaisuus kertoi siitä, että lukutaito oli rikollisuutta ehkäisevä tekijä.

Siirtolaisen oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaito oli kirjoittajan mukaan hyvä lähtökohta. ”The ability to read and write his own language does not seem an unreasonable requirement to make on the vase of a man who seeks to enter a democracy like ours.” Lukutaidottomuuden prosentit olivat näillä kansalaisuuksilla: saksalaiset 3 %, skandinaavit 2 %, skotlantilaiset 6 % ja irlantilaiset 7 %. Kirjoittaja muistutti, että siirtolaisen ottaa vastaan Vapauden Patsas, jonka sanoma on koulutuksen sanoma. Ilman englannin kielen taitoa ei maahan saapunut voi saada tietoa siitä perustuslaista, jonka hedelmiä hän saapuu Amerikkaan nauttimaan. (NAR 1897, rev. 491, 397-398.) Siirtolaisen oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaitoisuus olivat hyvä ennuste vastaanottavan maan näkökulmasta, mutta se riitti vain hetkeksi.

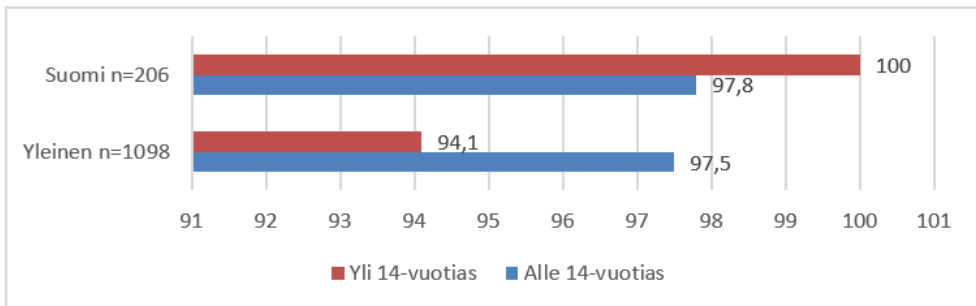

Kuva 45. Suomalaiset ottivat sivistyspyrkimykset tosissaan. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Uuden maan kielen hallitseminen oli maahanmuuttajalle velvollisuus ja vastapalvelus Vapauden maan palveluksista.

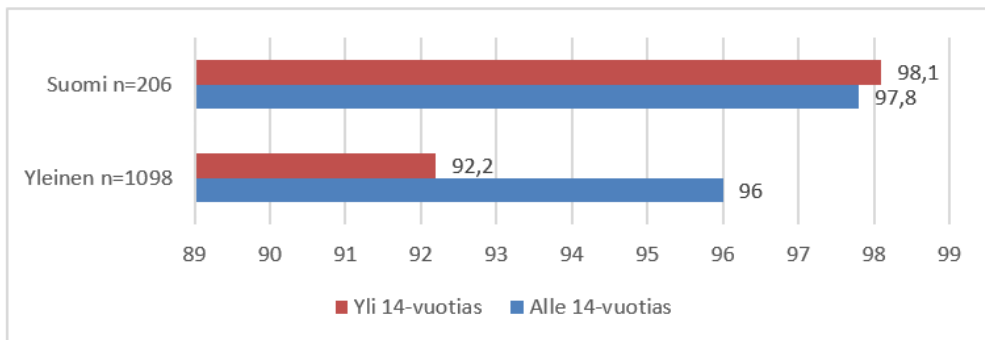
Millaisia olivat olleet suomalaisten lukutaidon edellytykset entisessä kotimaassa? 1800-luvun Suomessa lukutaito ja kristinopin opettaminen olivat olleet kotien ja kirkon vastuulla. Lukutaidon hankkimisen kuvaillaan olleen vastenmielistä maaseudun lapsille. Lukutaidon alkeet opittiin kotikasvatuksessa, lukkarinkoulussa tai kiertokoulussa. Kertaajille ja huonoille oppijoille oli tarjolla sunnuntaikouluja. Kaukaisimpien savujen pirttien lapsille vähäinenkin koulunkäynti tuotti hankaluutta jo välimatkojen johdosta. Kiertokoulussa ei lukutaitoa yleensä opittu, vaan se hankittiin itse aikuisuudessa tai kotona. (Hanska & Vainio-Korhonen 2010; Rahikainen 2010, 331-333.)

Olivatko Amerikkaan muuttaneet siirtolaiset luku- ja kirjoitustaitoisia? Kuviossa 12 esitetään Michiganin ja Tennesseeen kaivosalueiden siirtolaisten tulokset. RIC esittää vain miesten luku- ja kirjoitustaidon osuudet. Yleisessä vertailussa miesten lukutaidon osuus oli korkeampi alle 14-vuotiaille pojilla. Suomalaiset pojat ja miehet olivat keskimäärin lukutaitoisempia muihin kansallisuuksiin verrattuna.

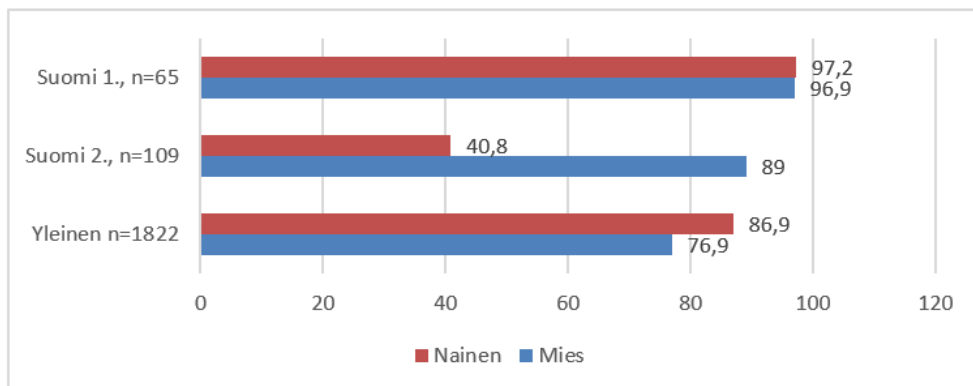
Kuvio 12. Siirtolaismiesten lukutaito (n= 1098) maahantulon hetkellä (%). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 50, 58

Entä luku- ja kirjoitustaito maahantulon hetkellä? Suomalaiset olivat selkeästi yleistä tasoa luku- ja kirjoitustaitoisempia. Suomalaisista yli 14-vuotiaat pojat ja miehet olivat täysin lukutaitoisia, ja alle 14-vuotiaista lukutaitoisia oli 97,8 %.

Kuvio 13. Siirtolaispoikien ja miesten luku - ja kirjoitustaito (n=1098) maahantulon hetkellä vuosina 1907-1910 (%). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 50, 58

Osasivatko Amerikan suomalaiset puhua englantia? Kuviossa 14 esitetään Michiganin ja Tennesseen kaivoskylien Amerikan suomalaisten miesten ja naisten englannin kielen taito. Raportti eritteli maassa syntyneet suomalaiset (suomi 1.) ja ulkomailla syntyneet (suomi 2.) suomalaiset. Lisäksi esitetään yleistä kielitaitoa kuvaava osuus, jossa mukana ovat kaikki kaivoskylien kansallisuudet.

Kuvio 14. Naisten ja miesten (n=1 822) englannin kielen taito (%) Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 65, 73

Yleisesti naiset olivat kielitaitoisempia kuin miehet. Maassa syntyneet suomalaiset olivat kielitaitoisempia, ja Suomessa syntyneistä naisista vain alle puolet (40,8%) osasivat puhua englantia.

4.3.1 Kielitaidon monet merkitykset

Berryn (2002) mukaan yksilön kouluttautuneisuus kuului hänen kontrolloimattomaan taustaansa, joka oli hankittu jo lähtömaassa. Koulutuksen kautta yksilö oli etuoikeutetussa asemassa omaksumaan uutta kulttuuria ja oppimaan uutta kieltä. Kouluttautuneisuus saattoi edistää myös sosiaalisen verkoston rakentamisessa. Siten taustatekijänä koulutus vaikutti myös yksilön kontrolloituihin, akkulturaation taustatekijöihin. Yksilön taustakoulutus saattoi antaa kaksin verroin etumatkaa akkulturaatioprosessissa.

Kielen oppimiseen liitettiin monenlaisia näkökulmia. RIC:in mukaan työväestön keskuudessa lukutaito oli osoitus ryhmän assimilaation mahdollisuuksista. Englannin kielen oppiminen olisi tärkeää, jotta amerikkalaistaminen voisi edetä.

Siirtolaisten kielitaito nousi tärkeäksi aiheeksi, kun kuolemaan johtavien onnettomuuksien määrä kasvoi siirtolaisuusryhmien suosimilla kaivosalueilla. RIC:n raportista on luettavissa, että suomalaisten kuolemaan johtaneita onnettomuuksia oli 0,4 % onnettomuusprosentin ollessa kokonaisuudessaan 29,9 % (n=832 työntekijää). Eniten kuolemaan johtaneet onnettomuudet olivat koskettaneet amerikkalaisia 18,2 % ja toiseksi eniten puolalaisia 16,7 % osuudella. Vähiten onnettomuuksissa menehtyi suomalaisten ohella kanadalaisia 0,1 %, kroatialaisia 0,2 % ja walesilaisia 0,6 %. (RIC 1911, doc. 633, vol.1/2, tbl. 150, 236.)

Miten onnettomuuksia voitiin ehkäistä? Kansainvälisen osavaltion kaivosteollisuuden sihteeri toteaa, että 30 % kaivosonnettomuuksista voitaisiin välttää, mikäli

työntekijät eivät olisi välinpitämättömiä työtään kohtaan. Oklahoman kaivostarkastaja toteaa, että 90 % kaivoksilla kuolleista ovat siirtolaisia. Hän jatkaa: ”The high death rate in the coal mines if the United States is caused by the employment of men who are ignorant of mining.” (RIC 1911, doc. 633, vol.1/2, tbl. 150, 239.)

Valtion kaivostarkastaja vuonna 1905 ehdotti, että kaivoksissa työskentelevien tulisi osata englantia kyetäkseen seuraamaan ja ymmärtämään turvallisuuteen liittyviä sääntöjä. Kielitaidottomia miehiä oli jopa 50 % työntekijöistä. Raportissa ehdotettiin kokemattomien ja kielitaidottomien työmiesten työskentelyn estämistä kaivoksilla siihen asti, kunnes he hallitsevat kielen. Työntekijät tulivat Euroopan ja Amerikan osista, joissa ei ollut kaivosteollisuutta. Näin ollen heiltä puuttui myös riittävä työkokemus kielitaidon puutteen lisäksi. Vuoden 1910 tarkastaja Mr. Laing toteaa, että kaivosteollisuus on laajentunut niin voimallisesti ja kokeneen työvoiman saaminen on haastavaa. Pitkän työkokemuksen omaavia kaivostyöntekijöitä ei löydy siirtolaisten keskuudesta, sillä useimmiten kaivostyö on väliaikainen työvaihe. Siitä siirrytään pois ennen kuin ollaan saavutettu mainittavaa työkokemusta. (RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, tbl. 150, 239.)

The Industrial Commission toteaa, että yleensä onnettomuuteen johtanut tilanne ei ole luonteva millään tavalla. Työntekijät puhuvat useita eri kieliä ja heidän on mahdotonta ymmärtää toisiaan missään tilanteessa. Kielimuuri ei ollut kuitenkaan ainoa ongelma monikulttuurisessa ryhmässä. RIC:n mukaan tarkastajat havaitsivat ryhmien sisäisessä toiminnassa tasapainon puutetta ja levottomuutta, joka johti heidät

Kuva 46. Amerikan suomalaisia aikakauslehtiä 1920-luvun alusta. (Turun yliopiston yleisen historian oppiaine)

vaaratilanteisiin. ”Their ignorance combined often with recklessness, leads them into dangerous places without consciousness of the danger.” (RIC 1911, vol.1/2, doc. 633, tbl. 150, 249.) Levottomuuden ja välinpitämättömyyden yhdistelmä koitui kaivostyöläisen kohtaloksi. Mikä oli siirtolaisen englanninkielen taito maahan saapumisen hetkellä?

Taulukko 12. Maahanmuuttajan ikä ja kielitaitoisten osuus (%) maahanmuuton hetkellä (n=430)

kansallisuus	yhteensä	0-5v.	5-9 v.	10 v.	14 v.	14 v.-
kroatialaiset	124	29,7	78,6	80	37,5	43,1
suomalaiset	98	23,5	61,1	74,1	83,3	54,7
pohjoisitalialaiset	52	27,3	37,5	50	78,6	18,4
slovakialaiset	48	35,7	82,4	94,1	92,3	65,7
slovenialaiset	60	22,7	56,5	80	-	49,2
ruotsalaiset	44	-	75	91,7	100	82,4
keskiarvot	430	29,8	63,3	82,5	82	49,9

Lähde: RIC 1911, doc.633, tbl. 141, 142, 382-383

Michiganissa, Marquetten alueen Amerikan suomalaisilla lapsilla, jossa kysely tehtiin, 14-vuotiaana kielitaito oli vahvimmillaan (83,3%). Amerikan suomalaisilla lapsilla kielitaito oli vahvimmillaan 5-14-vuotiaana, mikä oli yleisen keskiarvon mukaista. Keskimäärin vahvimmin englannin kielen hallitsivat 10 vuoden iässä maahansaapuneet (82,5 %). (RIC 1911, doc. 633, tbl. 141, 142, 382-383.) Vahvistiko maassa vietettyjen vuosien määrä kielitaitoa?

Taulukko 13. Maassa vietetyt vuodet ja kielitaidon osaaminen (%) (n=2 408)

kansallisuus	lkm	alle 5 v.	5-9 v.	10 v.-
kroatialaiset	158	16,5	65,2	85
suomalaiset	661	30,9	76,1	93,3
pohjoisitalialaiset	541	32,9	80	94
puolalaiset	393	30,5	77,1	90,2
slovakialaiset	127	62,1	97,9	100
ruotsalaiset	160	63,6	96,3	100
keskiarvot	2408	33,3	80,4	95,3

Lähde: RIC 1911, doc.633, tbl. 163, 428

Taulukot osoittavat, että maassa vietetty aika vahvistaa kielitaitoa. Mitä nuorempana henkilö oli tullut maahan, sitä suurempi oli lukutaidon prosentti maahan saapuessa. Tämä tulos saattoi tarkoittaa sitä, että siirtolaiset osasivat ennakoida kouluttamalla itseään ennen suurta siirtymää. Yksilön on täytynyt olla aktiivinen, sillä kansakouluverkostohan levisi hitaasti Suomessa vuosisadan vaihteessa, joten kasvaneista koulutusmahdollisuuksista nuorten lasten lukutaidon osuus, ei ole voinut johtua.

Miten KH suhtautui englannin kieleen? Lehti kannusti tutustumaan ja opiskelemaan amerikkalaisuutta lukemalla amerikkalaisia sanomalehtiä, käymällä teattereissa, kirkoissa ja liikkuvissa kuvissa. Lehdessä opastettiin, että näin amerikkalaisuuteen voi oppia muutamassa vuodessa siinä määrin, että onnistuminen tässä maassa tulee mahdolliseksi muutenkin kuin kaivantotyön tai metsätyön avulla. (KH 1923, nro 1, 30.)

Miten maahan saapuvan ikä vaikutti luku- ja kirjoitustaitoon? Mitä nuorempana saapui maahan, sitä varmimmin hän oli luku- ja kirjoitustaitoinen. Suomalaisilla alle 14-vuotiailla luku- ja kirjoitustaidon osuus oli 100 %, kun taas yli 14-vuotiailla se oli 89,5 %. Heikoimmoin asiat olivat pohjoisitalialaisilla nuorilla, joilla luku- ja kirjoitustaidon osuus oli 77,8 %, ja yli 14-vuotiaana maahan tulleilla se oli 65,8 %. (RIC 1911, doc. 633, 344-345.)

4.3.2 Yhteisön etnisesti vahvistava vaikutus

Vapaa-aika toi suomalaiset yhteen, antoi mahdollisuuden ilmaista itseään omalla kielellä, ja nauttia oman kulttuurin traditioista. Vapaa-aikana Amerikan suomalainen saattoi etnisesti vahvistaa itseään ja kiinnikkeitä omaan ryhmäänsä. Yksi tyypillisimmistä vapaa-ajan riennoista muodostui raittiusaatteen ja sen järjestöjen ympärille. Raittiusaate korosti itsensä sivistämistä, vastuuta omasta valvutuneisuudesta ja oikeista valinnoista. Se oli hengen nostatusta ja parhaimpien piirteiden esille tuomista niin sanotusti rinta rottingilla. Kapakat, kirkot ja siinä välissä majapaikka, olivat siirtolaisen osoitteistoa alkuvuosinaan. Painostus hengen sivistykseen ja kunnollisuuteen oli kovaa. Vuonna 1902 Michiganin Hancockissa suomalaiskapakoita oli 9 kappaletta, Astorian Oregonissa 6 ja Minnesotan Evelethissä

Kuva 47. Amerikan suomalaisten juomakulttuurin aineksia. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

10. Siirtolaisten laskettiin tuhlaavan juominkeihin näillä tiskeillä vuosittain 6 500 000 dollaria. ”Weit till ve finis tis keim and ämptii tät piir käk!” kuului salongin huuruista, kun sisälle kurkattiin. Työnantajat suhtautuivat juoppouteen kieltämällä liköörien tuomisen tehtaan maille, eikä työaikana juomista sallittu. Tämä synnytti virvoitusjuomateollisuudelle uutta tilausta ja sanomalehti Post Herald raportoi vuonna 1901, että sata ”keissii” kuljetettiin viikon aikana tehtaan portille Connecticutiin. (Kolehmainen 1977, 102-103.)

Siirtolaisuuskomission raportissa vuonna 1909 pohdittiin siirtolaisten vapaa-ajan viettoon liittyviä aiheita. Suurin osa siirtolaisista oli tottunut huveihin, kuten tanssiin ja erityisesti kansantanssiin. Suurkaupungit

saattoivat olla kuitenkin vaarallisia paikkoja harmitontakin ajanvietettä etsiville. Tämän komissio oli ottanut huolekseen perustaessaan ”The Committee on Summer Amusement ” -jaoston, jonka tutkijat selvittivät siirtolaisten vapaa-ajan vieton piirteitä. Erityisen vaaran aiheuttivat tutkijoiden mukaan naispuoliset ”haalien” matruunat, jotka olivat noin 80 prosenttisesti ulkomaalaissyntyisiä. Heidän johtamissaan haaleissa saattoi tapahtua prostituutiota. Muutoinkin haalin ja saluunan yhdistäminen ei ollut hyvän ajanviettopaikan tunnusmerkki. (RIC of the State of New York 1909, vol. 29, 22.)

Amerikan suomalaisten juomiskulttuurin juuret olivat Suomesta, mutta uusi ympäristö inspiroi uudenlaiseen harrasteen laatuun ja laajuuteen. Osa siirtolaisista oli jo entisessä kotimaassaan tutustunut raittiusliikkeen ajatuksiin. Vuonna 1826 Amerikassa perustettiin American Temperance Society sekä The Independent Order of Good Templar vuonna 1851. Suomalaisten, norjalaisten ja ruotsalaisten tiedetään liittyneen näihin seuroihin jo 1880-luvulla. Suomenkielisen raittiusseuran perustaminen tuli myöhemmin ajankohtaiseksi. (Kero 1997, 54-55.)

Mutta häviääkö paha tapa ajan myötä? Raittiusjärjestöjä perustettiin yhteensä 35 eri järjestöä pelkästään Ohion, Pennsylvanian ja West Virginian osavaltioissa. (Kolehmainen 1977, 93-99.) Jo varhain 1880-luvulla suomalaiset osallistuivat The Scandinavian Good Templars -järjestön toimintaan. Suomalaiset kävivät veljeskunnan kokouksissa laulamassa isänmaansa lauluja

Kuva 48. Työmiehiä vapaalla.
(Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

ja kuuntelemissa sivistyksen sanoja. Hancockissa norjalaisten lisäksi suomalaiset muodostivat siirtolaisemmistön. Heitä kannustettiin perustamaan oma ”templariloossi”, ja niinpä suomalaisten oma loossi Pohjan Tähti (The North Star) aloitti toimintansa vuonna 1885 Hancockissa. Yksi seura oli kuitenkin ylitse muiden. Se oli ensimmäinen Amerikan suomalainen raittiusseura Hyvä Toivo, joka perustettiin

Asthabula Harbouriin vuonna 1884. Yhdeksän perustajajäsentä ja 17 varsinaista jäsentä kokoontuivat suomalaisten ”haalilla” (American Temperance Hall) säännöllisesti. Järjestö eli viisi kuukautta, mutta lyhyt elinkaari tuli olemaan Amerikan suomalaisten järjestöjen, kuin myös sanomalehtien ja julkaisujen tyyli olla olemassa. Lyhyesti ja kiivaasti, mutta olemassa

Kuva 49. Juhannusjuhla Evelethissä, Minnesotassa vuonna 1904. (Turun yliopiston yleisen historian oppiaine)

kuitenkin. (Kolehmainen 1977, 93-99.) Vuonna 1888 perustettiin itsenäinen järjestö The Finnish American National Temperance Brotherhood Hancockissa. Järjestön toiminta oli samansisältöistä kuin ”templareiden”: raittiusaatetta ja

hyväntekeväisyyttä. (Ross 1977, 22-26.) Ennen omien haalien rakentamista, suomalaiset kokoontuivat toistensa kodeissa ja vuokratuissa tiloissa. Suurin Amerikan suomalaisten haali, Sovinto, rakennettiin vuosina 1897-1900, ja se oli osavaltion suurin, puusta tehty rakennus. (Kolehmainen 1977, 111-112.) Yhdessä rakennetut ”haalit” olivat monipuolisten kulttuuriharrasteiden näyttämönä. Haaleilla kokoontuivat raittius- ja työväenliikkeen järjestöt. Suomalainen musiikki, näytelmät ja tanssit virkistivät mieltä, ja suomalaisten juhlapyhien vietot olivat tärkeitä, vuotuisia tapahtumia. Esimerkiksi vuonna 1899 Wyoming-Utahissa juhlaa sponsoroivat The Finnish Temperance and Educational League -järjestö. Kuvernöörin käskystä kaivoslalaisilla oli keskikesän juhlapäivänä vapaapäivä. (Ross 1977, 22-26.) Raittiusseurat tekivät palveluksen sivistyksen janoiselle yhteisölle perustamalla ja organisoimalla kirjastotoimintaa. (Kolehmainen 1977, 111-112.) Raittiuden ja sivistämisen sanomaakin tärkeämpi tekijä oli kuitenkin se, että siirtolaiset kokoontuivat yhteen.

4.3.3 Koti lieden lämmössä

Kuva 50. Työläisille vuokrattuja yhtiön huoneita Kearsargessa, Michiganissa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

RIC oli kiinnostunut siirtolaisten asumisen muodoista ja sen tasosta. Suomalaisten ja skandinaavien kodit olivat raportin mukaan siisteydessään huippuluokkaisia. Kodit olivat usein kaksikerroksisia, niissä oli ulkokäymälä, 4-6 huonetta ja taloja reunustava isokokoinen piha ja puutarha. Kaikkiin asumuksiin ei tullut juoksevaa vettä, vaan sitä oli saatavilla keskitetyistä säilöistä, joista vesi haettiin. Monet siirtolaisten asuinlähiöt olivat riippuvaisia tankkivedestä. Raportti mainitsee ulkokäymälöiden käytön

olleen tyypillistä siirtolaislähiöissä. Toiset yhteisöt käyttivät suodattimien varusteltuja jätesäiliöitä. Yleinen jätteiden kerääminen tapahtui päivittäin asumusten ulkopuolella sijaitsevista jäteastioista. Montenegrolaisten ja pohjoisitalialaisten päivittäisten jätteiden käsittely huolestutti raportin laatijoita, sillä heidän välinpitämätön tyylinsä altisti siirtolaisyhteisöt sairauksien leviämiseksi. (RIC 1911, doc. 633, 349.)

Suomalaiset eivät asuneet ahtaasti ja vaativat taloonsa juoksevan veden ja muita mukavuuksia useammin, kuin muut siirtolaisryhmät. He halusivat rakentaa itse oman kotinsa ja usein heillä oli pieni maatilkku viljelyksiä varten muutaman mailin päässä kaupungista, jossa he työskentelivät. Kesäisin he kasvattivat vihanneksia

maatilkullaan kaivostyönsä ohella. Italialaisten kohdalla komissioraportissa todetaan, etteivät he asuneet yhtä korkeatasoisesti ja siististi, eivätkä he olleet yhtä hyviä ja ahkeria työntekijöitä, kuin suomalaiset. Tämä siisteys tai sen puute, tarkoitti raportin mukaan niin heidän asumuksiaan, kuin myös ihmisen omaa hygieniatasoa. (RIC 1911, doc. 633, 429.)

KH:n mukaan kodin omistaminen edisti akkulturaatiota ja hillitsi Suomeen palaamisen haaveita.

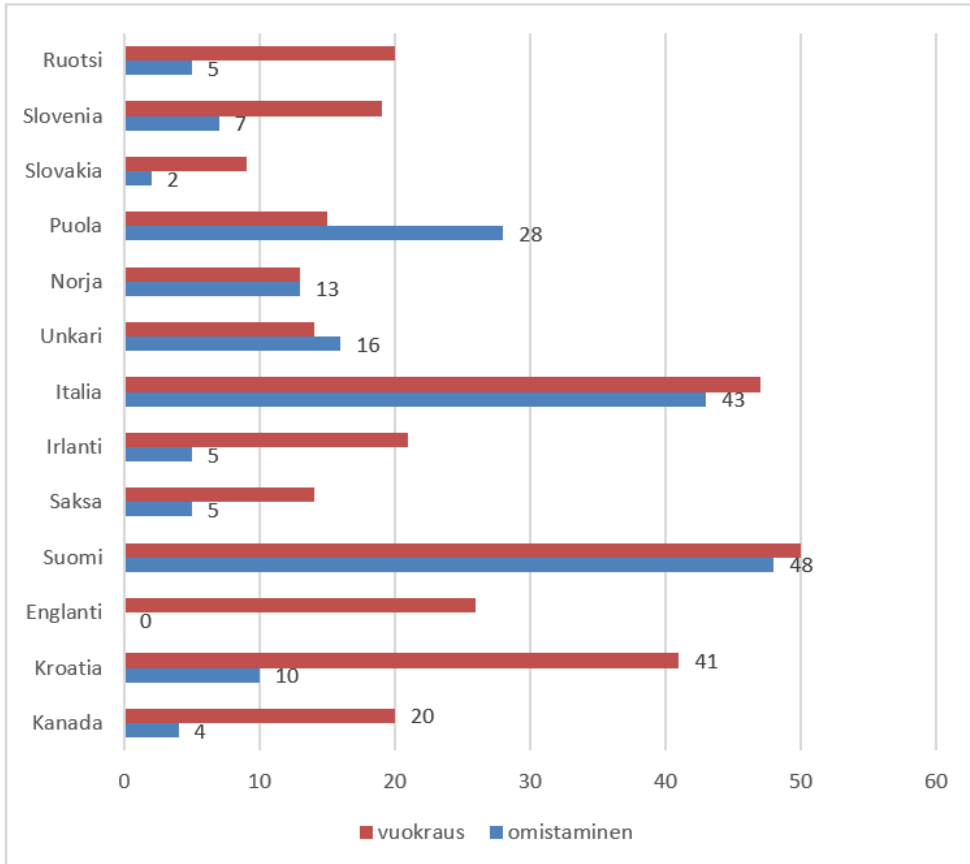
”Oman kodin, oman konnun, farmin tai muun omaisuuden hankkimisen ja sen maksamisen halu ilmenee Amerikan suomalaisten keskuudessa kiitettävänä hyveenä. Ja tämä hyve se on, joka estää Amerikan suomalaisia muuttamaan takaisin Suomeen, vaikka mielikin tekisi. Ei sitä noin vaan voida jättää valmiiksi asuttua farmia tai kuntoon laitettua kotia kaupungissa ja lähteä onnen varaan. Se on voinut helposti tapahtua Suomesta tänne muuttaessa, kun monessa tapauksessa mitään omaa ei ole jäänyt jällelle, eikä mitään valmista ole tarvinnut hävittää.” (KH 1922, nro 7, 31-32.)

Sauna säilyi suomalaisten sielussa ja sitä puolustettiin ymmärtämättömien edessä. Lehdessä Matti-setä kertoo Hancockin junassa lukeneen otsikon, ”Pieksäminen saunassa on suomalaisen ihanteen mukaista (Spanking with each barh is Finnish ideal)”. Matti-setä muistelee saunaa, joka ”komesroodin” ladon takana, lapsuuden Raahessa, oli yhdestä puusta veistetty sauna, jossa vihtominen tapahtui varvunoksilla. Toista oli kuitenkin Amerikkaan rakennettu suomalaisten sauna, jossa ”siiderin oksilla” vihdottiin. ”Meidän siiderilehvämme ovat taatusti tuodut Bay Riveristä, Minnesotasta”, houkuteltiin ilmoituksessa siirtolaisia saunomaan. Neiti Margaret Chapman tarttui haasteeseen ja saapuessaan suomalaisten kylpylaitokseen, Wells Memorialin haaliin, oli neiti huokaissut, että ”tahtoo hyvän pieksämisen, se on kelpo kylpyä se”. (KH 1922, nro 2, 41.)

Siisteyden lisäksi RIC oli kiinnostunut siirtolaisten pyrkimyksistä omistaa asuinkiinteistönsä. Kodin omistaminen RIC:n mukaan kertoi säästäväisyydestä, mutta myös pyrkimyksestä assimiloitua. Asuinolot vaihtelivat kansallisuusryhmien välillä. Suomalaiset ja slovenialaiset olivat eniten keskittyneitä koteihinsa, ja tämä kertoi heidän tahdostaan jäädä pysyvästi asumaan Amerikkaan. Kaaviossa esitetään Michiganin ja Pennsylvanian kaivosalueen siirtolaiskotien omistajuuden lukumäärälliset osuudet kansalaisuuksittain. Suomalaiset (48) omistivat useimmiten

oman kotinsa. Toiseksi ja kolmanneksi eniten kotinsa omistivat italialaiset (43) ja puolalaiset (28) siirtolaiset.

Kuvio 15. Siirtolaisten (n=512) kotien omistamisen muodot (henkilöä). Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 42, 154

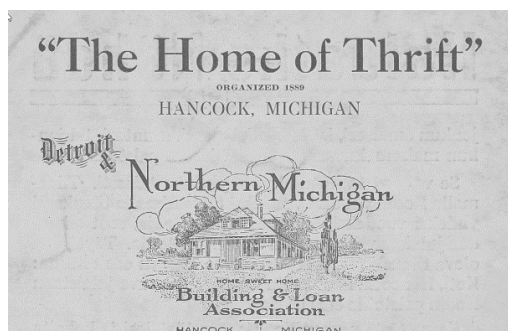

Oman elinpiirin hallinta ja omistaminen olivat osoitus taloudellisesta vahvuudesta, joka osalle kansaa oli ollut vain haaveena mielessä. Entisen kotimaan tilanne ei välttämättä olisi suonut mahdollisuutta omistaa, mutta uusi maa tarjosi siihen tilaisuuden.

Osa siirtolaisista asui kaivosyhtiön vuokraamassa asunnossa, joka sijaitsi kaivoksen läheisyydessä. Asunnon vuokra oli yleisesti 5 dollaria kuukaudessa. Suomalaisilla ja itävaltalaisilla oli RIC:n mukaan usein omia, pieniä hirsimökkejä kaupunkien ulkopuolella. Ainakin suomalaisilla saattoi olla kesätila kausiviljelyä varten, jossa asuttiin sadonkorjuuseen asti ja talveksi siirryttiin kaivoskyliin asumaan. Kommuuniasuminen eli 10-20 huoneen taloudet olivat tyypillisiä kroatialaisille, serbialaisille, montenegrolaisille ja pohjoisitalialaisille. Isojen majoitustilojen vuokrat olivat 6-12 dollaria kuukaudessa. Lisäksi tähän asumismuotoon saattoi sisältyä mahdollisuus vuokrata noin yhden dollarin kuukausimaksua vastaan maapalanen, joka soveltui esimerkiksi viljelyyn. Majatalopalveluita oli myös tarjolla ja niitä käyttivät suomalaiset, skandinaavit, slovenialaiset, kroaatit, englantilaiset ja amerikkalaiset. Majataloasumisessa asuinolot olivat riippuvaisia majatalon siisteydestä.

Päivälehdessä kirjoittanut kertoo suomalaisten siirtolaisten maineesta työmiehenä Amerikassa. He ovat ahkeria, rehellisiä ja "siiwoa kansaa". Suomalaisilla ei kirjoituksen mukaan ole vaikeuksia löytää töitä, sillä he olivat etusijalla muihin kansalaisuuksiin nähden. Kun työmiehelle kertyy omaisuutta, rakentaa hän itselleen talon, ja "rupeaa pitämään omaa taloutta". Näissä työmiehen kodeissa on tavallisesti "kolme huonetta alakerrassa ja yhtä monta ylisillä ja asuu niissä 2 perhettä, toinen alla, toinen päällä." Yksinäisten miesten koti löytyy boarding housesta, jossa kortteerista ja ylläpidosta maksetaan 15-17 dollaria kuukaudessa. (Päivälehti 24.9. 1890.)

Sanomalehti "Sanomia Porista" vuonna 1895 kirjoituksessaan "Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa" kuvailee Amerikan suomalaisten perheiden asuinolosuhteita. Perheellisellä työmiehellä oli oikeus rakentaa oma kämpä tai asumus työnantajansa maille. Perheellisellä oli myös mahdollisuus vuokrata isompaa asumusta, johon hän voi sitten ottaa kortteerilaisia. Ehdot "komppanian" puolelta olivat reilut, rakennukseen tarvittavan puun saisi ottaa mailta ilmaiseksi. Tontin vuokra oli vuosittain 10-15 dollaria ja muuton yhteydessä talon voi myydä eteenpäin. Mikäli vuokraa isompaa asumusta komppanialta, on sen vuokra 2-3 dollaria kuussa. Tyypillistä suomalaisille siirtolaisille oli se, että he eivät asuneet muita kieliä puhuvien kanssa, vaan pitivät vain maanmiehiään vuokralaisina. Amerikan suomalaiset perheet yleensä majoittivat nuoret, vasta maahan saapuneet suomalaismiehet ja naiset, koteihinsa. Puurakennukset olivat yleensä kaksikerroksisia, joten boordimiesten eli kortteerilaisten majoittaminen oli

Kuva 51. KH mainosti pankkilainoja oman kodin rakentajalle. (KH 1923, nro 2, 98)

mahdollista. Tässä tapauksessa isäntäväki asui aina alakerrassa ja kortteerilaiset yläkerrassa. Huoneiden lämmitys tapahtui niin kutsussa stoowissa eli malmista valetulla lämmityslaitteella, jota kivihieillä pidettiin lämpimänä kevästä syksyyn. (Sanomia Porista 9. 2.1895.)

Kuva 52. Suomalaisten asuntoja Duluthissa, Minnesotassa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

toistansa, päät räystäälle päin, jättäen soukahkon käytävän keskelle lattiaa. Huonekaluja siellä, paitsi sänkyjä, ei ole muita kuin pieni pöytä kumminkin päätyikkunan edessä, muutama tuoli, sekä kortteerimiesten kirstuja." Näitä kämppiä verrataan vanhan kotimaan mäkitupalaisten hökkeleihin ja Itä- ja Koillis-Suomen pirtteihin. Kirjoittaja asettaa Amerikan kämpät kuitenkin etusijalle ja arvelee epämukavuuden löytyvän niiden siivottomuudesta ja ahtaudesta. (Sanomia Porista 9.2.1895.) Välillä kotirauha järkähteli, kuten Kalifornian "kirjeenvaihtaja" Tampereen Sanomissa vuodelta 1879 kertoilee seuraavaa asunnonvaihtajan yllätysten aamua;

"Tänne muutti juhannuksen aattona eräs perhe, mies ja vaimo, jotka saapuivat hiljaan illalla uuteen kotoonsa ja panivat maata. Kun heräsivät unestaan, oli portilla toinen mies, joka oli tullut vaatimaan vaimoa omaksensa väittäen olevan hänelläkin yhdysvaltalainen patentti tähän vaimoon. Tästä ei kauan sanasotaa kestänyt, ennen kuin se mies, joka oli naisen kanssa tullut, otti pistoolinsa ja laukaisi vihamiestensä kohden, vaan jonka laukaus menikin onneksi ilmaan" (Tampereen Sanomat 27.9.1879.)

Mitä tapahtui siirtolaisten kodeissa kaupunkien valojen alla tai farmien äärettömyyksillä? Mistä koostuivat siirtolaisperheen amerikkalainen arjen todellisuus ja kasvatuksen rajamaastot? Handlin (1973) kuvailee siirtolaisperhettä yksikkönä, joka on menettänyt koheesioarvonsa. Perheistä puuttui voima, sillä niiden ytimeen oli kajottu. Kun amerikkalaistaminen oli murentanut perheen sisäistä perhehierarkiaa, voimakkain yhdistävä tekijä oli siirtolaisuus. Siirtolaisuuden sisältämä voima vaihteli

sen mukaan, minkä ikäisenä maahanmuutto oli tapahtunut. (Handlin 1973: Wahls 1994, 94.) Millaista oli elää siirtolaislapsena? Kaarina Leivo Olli kirjoittaa siirtolaislapsen kokemuksistaan vuonna 1938 Kotiliedessä:

”Ensiksikin sen vuoksi että kuuluimme pieneen kansallisryhmään, joka kaiken lisäksi oli saapunut maasta, josta niihin aikoihin ei oikeastaan tiedetty mitään tai ehkä juuri sen verran että se oli jokin pohjoisvenäläinen maakunta. Jos nimi Suomi yleensä merkitsi mitään keskitason amerikkalaiselle, toi se mieleen vain kuvia erämaista, poroista ja lappalaisista, jotka kurkistelivat vinoine silmineen nahkahupuistaan...Tämän vuoksi me Amerikan suomalaiset tunsimme sukuperämme merkityksettömäksi maineettomaksi ja lauluttomiksi.” (Kotiliesi 11.1.1938)

Amerikka oli Erik H. Eriksonin (1902-1994) mukaan vaativa toimintaympäristö kasvattajalle. Vaativuudessaan sen kaltaista tuskin olisi toista. ”Tämä voimaperäinen maa asettaa asukkaansa alttiiksi jyrkemmille vastakohtille ja äkillisemmille muutoksille yksilön tai sukupolven elämän aikana, kuin normaalisti on laita muiden suurten kansojen kohdalla.” (Erikson 1982, 269.) Rajaseutu tuli olemaan yksi niistä nimittäjistä, jotka leimasivat amerikkalaisen kasvatuskulttuurin muodostumista. Sen mukana tulivat äärimmäiset vastakohtaisuudet, joiden ensimmäinen asetelma oli joko paikalleen jääminen tai muuttaminen.

Erikson ei antanut armoa siirtolaisnaisille. Syntyjään anglosaksinen nainen oli Eriksonin (1982) mukaan miehekäs, ja siirsi miehekkään naisen roolimallin tyttäriilleenkin. Lapset onnekseen tai onnettomuudekseen

pyrkivät omaksumaan valtakulttuurin käyttäytymistapoja, ja näin kotien mallit saattoivat kaikua tyhjiille seinille. Tästä syntyi siirtolaiskodeille tyypillinen ilmiö, jossa lapset edustivat valtakulttuuria ja uutta yhteiskuntaa. He olivat vanhempiansa kulttuurivanhempia samalla, kun vanhemmat kokivat kasvatustasavollisuudekseen siirtää omaa kasvatustperinnettään ja käsityksiään lapsilleen. Tällaisille lapsille muodostui niin kutsuttu self made -persoonallisuus, jolla tarkoitetaan ajatusta oman onnensa seppänä olemisesta ja oman kohtalonsa määrittelemisestä. (Erikson 1982, 276.)

Kuva 53. Eräs Amerikan suomalainen perhe.
(Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Rajaseutu asetti lasten kasvatukselle vaatimuksen kyetä henkisesti juurtumaan preerioiden karuun arkeen. Virkistäytyminen tapahtui lähikylien ja kaupunkien siirtolaisuusyhteisöjen tapahtumissa. Rajaseutu kosketti myös Amerikan suomalaisia, sillä Erikson ei uskonut siirtolaistaustaisten kasvatuksellisiin kykyihin. Hän nostaa esille niitä aiheita, jotka kumpusivat siirtolaisten menneisyydestä. Näitä menneisyyden kaivoja, joista ammennettiin kasvatuskäytäntöjä, olivat siirtolaisen kulttuuri ja uskonto. (Erikson 1982, 276.)

Rajaseudun ja preerioiden nainen kamppaili luonnon ohella voimakkaiden miesten kanssa. Farmien karussa arjessa hänen roolinaan oli tuoda elämään henkisyttä ja arkea sulostuttavia aiheita. Tuon ajan siirtolaisnainen kehitti anglosaksisen lastenkasvatusperinteen jatkeeksi ympäristöön soveltuvia ratkaisuja. Näiden uusien kasvatuspyrkimysten mukaan heidän lapsensa joutuisivat kohtaamaan uuden yhteiskunnan, eivätkä voisi paeta vaikeuksia, kuten heidän isänsä ja esi-isänsä. Lasten kasvatuksen tuli sisältää tuolloin tietty määrä kylmyyttä ja kovuutta, itsensä kieltämistä ja taisteluvallmiutta.

Tuona historian jaksena kovuus kasvatuksessa oli perusteltu hyve. Uskonnollisen puritanismin perinne toi lisävolyymia kieltäytymiselle ja siveellisyydelle levittäen kylmyyttä kaikkeen lastenkasvatukseen luonnollisiin kohtiin, kuten synnytykseen, imetykseen ja raskauteen. Tämä Eriksonin (1982, 276) mukaan johti omasta elämästään syrjäytyneiden joukkoon, jotka eivät oppineet vihaamaan syntiä, vaan epäilemään elämää. KH kehotti kasvattajia kärsivällisyyteen tehtävässään: ”Think a little, use your brains in rearing to our children at least take as much pains with your boys and girls as you would to train a poodle dog to sit up and bark for a cracker”, jatkaa kirjoittaja kasvatusohjeistaan. Kasvatus oli molemminpuolinen ja tasavertainen tapahtuma kirjoittajan mukaan. Hyvän kasvatuksen palkintona olisi lapsen uskollisuus vanhempiaan kohtaan: “If you want our children to be square with us we must be square with them. If we deceive them, they will grow up to deceive us“. (KH 1922 nro 5, 19.)

Amerikkalaisen kasvatuksen kulmakivet ovat Eriksonin (1982) mukaan perhierarkiaan liittyviä järjestelyitä, sekä yhteiskunnan ja yksilön välille tehtyjä sopimuksia. Perhierarkiasta esiin nousivat roolijaot miesten ja naisten välillä. Perheiden isän rooli oli hajaantunut, sillä äidit asetettiin kotien vahvoiksi johtohahmoiksi. Preerialla karujen olosuhteiden ja voimallisten raivaajamiesten keskellä naiset olivat kasvaneet vahvoiksi kasvattajiksi, jotka veivät vahvuudellaan vallan perheiden isiltä. Siirtolaisuusmenneisyytensä johdosta nämä kodin hengettäret olivat joutuneet keskelle taistelutannerta. (Erikson 1982, 276.)

Siirtolaisperheiden isät eivät olleet voimiltaan kuitenkaan vähäisiä, eivätkä luonteeltaan vastuuta pakenevia. 1900-luvun siirtolaismiehet edustivat raivaajasukupolven miehiä, jotka olivat jättäneet kotimaansa, ottaneet vastaan uuden maan haasteet ja kivisen maa-aineksen. KH tarjosi miehille uutta näkökulmaa asiaan,

ja halusi opastaa suomalaisia miehiä tiedostamaan uudenlaisen isän rooli amerikkalaistuneen poikansa rinnalla.

”Isillä on suuria vaikeuksia seurata poikiensa sieluelämää, mutta varsinkin Suomessa syntyneellä ja kasvaneella isällä on monenlaiset vaikeudet amerikkalaista poikaa kasvattaessaan. Koulu tahtoo vieroittaa varsinkin pojan isästään, vaikka ei suinkaan koulu sitä tarkoita, ja harvalla isällä on mahdollisuutta seurata poikansa kehitystä niin nopeasti kuin amerikkalainen koulu pojan kasvattaa. Ja kuitenkin tulisi isän, voidakseen olla oikea isä, seurata poikansa kehitystä, pysytellä poikansa tasolla niin paljon kuin mahdollista.” (KH 1922, nro 4, 13.)

Miten tapahtuisi suomalaisen isän kasvatustyylin amerikkalaistaminen? ”Isän tulisi tutustua amerikkalaiseen koulukasvatukseen, amerikkalaiseen opetussysteemiin, innostua poikansa harrastuksiin, lyödä palloa, urheilla ja laulaa amerikkalaiseen tapaan.” (KH 1922, nro 4, 13.) KH ilmaisi huolensa poikien kasvatuksesta, mutta myös heidän tulevaisuudestaan. Lehden mukaan vanhemmat väittävät, että poikien kasvatusta tulisi kalliimmaksi kuin tyttöjen. ”Kaikista huonoista puolistaan, vioistaan ja heikkouksistaan huolimatta on poika aina äidin sydäntä lähempänä kuin tyttö”, toteaa Eero kolumnissaan ”Poikiemme tulevaisuutta ajatellessa” vuonna 1923. (KH 1923, nro 3, 119.) Kirjoittaja arveli, että tästä johtuen maailmassa tulee aina olemaan enemmän suurmiehiä kuin suurnaisia. ”Meidän tulisi tuntea poikaimme taipumukset ja kyvyt, ja olla selvillä siitä, mikä ala olisi pojallamme sopivin.” Äidillä ja isällä olisi suuri vastuu valitessaan pojalleen elämänuraa. Vanhemmilta vaaditaan kärsivällisyyttä ja kaukonäköisyyttä, sillä tämä olisi ratkaiseva hetki pojan elämässä, KH opastaa lukijoitaan. Lehti lohdutti Amerikan suomalaisia isiä keskellä heidän vajonnutta vanhemmuuttaan: ”Poikansa mukana voi isä tulla niin amerikkalaiseksi kuin ulkomaalaissyntyinen isä voi tulla. Poika voi olla isän opettaja ja kasvattaja amerikkalaisuudessa.” (KH 1922, nro 4, 13.) Lehti tarjosi amerikkalaistumista lääkkeeksi moneen vaivaan, ja tässä kohtaa kasvatuksen ongelmiin.

Entä tyttöjen kasvatusta? Warrenin mukaan Amerikan suomalaisten vanhempien tulisi keskittyä enemmän aikuistuvien lastensa kasvatukseen. Erityisesti äidit eivät kiinnittäneet tarpeeksi huomiota tyttäriensä psykologiseen ymmärtämiseen. Työn ja taloudellisten huolien täyttämät vanhemmat ajautuvat yhä kauemmaksi lapsistaan. Suomessa syntyneiden vanhempien hyveitä olivat olleet uskonnolliset arvot, oikean ja väärän opit sekä suoraan puhumisen arvostaminen. Kuitenkin vanhempien kaikki aika ei saisi mennä lasten kustannuksella ”taivassuhteiden” vaalimiseen tai työn tekemiseen. Warren rohkaisee vanhempia sallimaan lapsilleen nuoruuden ja sen kaikki ilmiöt. Hän kannustaa sallimaan lastensa seurustelun ja ystäviensä tapaamiset omassa kodissaan. Hän muistuttaa Lutherista, joka piti orkesteria kotonaan sitä varten, että hänen lapsensa saattoivat pitää ”private dancing parties” omassa kodissaan. ”Let

your daughteurs bring their friends home. Let your boys meet nice girls there.” Kotona he ovat sinun tarkkailusi alla, ohjeistaa Warren. Mitä tehdä, mikäli illanvietot kuluvat kortinpeluussa tai muissa arveluttavissa toimitissa?

“Shut the door and pray in secret to your heavenly Father. He will guide your children aright, pray that they may never wish to go to public dance halls, pool rooms and other questionable places for their amusements and entertainments.”
(KH 1922, nro 5, 15.)

Kuitenkin Warren (1922) muistuttaa, että suomalaisten vanhempien uskonnollinen taipumus voi tuottaa ymmärtämätöntä ja suvaitsematonta suhtautumista nuoriin. Monet vanhemmat olivat liian tiukkoja ja epäileväisiä lapsiaan kohtaan. Sallimus oli yksi tärkeä tekijä vanhemmuudessa: vanhempi ei saanut olla kova, eikä ehdoton kannassaan, vaan hänen tulisi sallia lasten toteuttaa nuoruuttaan. Myös kodin ovien tulisi avautua lasten ystäville ja heidän kokoontumisilleen. Luottamuksen osoittaminen lapselle on parasta kasvatusta sillä, jos haluat saada vatsakipuja, mieti koko ajan vatsaasi, neuvoo Helmi Warren lehdessä vuonna 1922. (KH 1922, nro 5, 19.)

Eriksonin kuvailemaa siirtolaislapsen tilannetta leimasi yhteensovittamattomuuden tila. Mitä amerikkalainen kulttuuri tarjosi kasvatuksen arvoiksi? Erikson kuvailee siirtolaisperheiden vanhempia uhreina. He uhrasivat omat lapsensa, ja nuorensa kasvatukselliset ihanteet, ja pyrkimykset uuden yhteiskunnan arvojen edessä. Eriksonin mukaan uusi kulttuuriympäristö rikkoi perheen sisäistä hierarkiaa ja tasa-arvoa. Tuloksena tästä hajaannuksen kasvatuskulttuurista olivat cowboyt vailla nimeä ja nuoruudestaan sekä elämästään kieltäytyvät nuoret.

”En usko, että minulle ja monelle on liian myöhäistä katua ja tehdä parannus, koettaa vielä vanhanakin lähestyä lapsia, tutustua niihin ihanteisiin ja aatteisiin, jotka lapsemme ovat ihmisiksi tehneet. Meillä on vielä tilaisuus lähestyä lapsiamme sanoa heille suoraan, että olemme ihmisinä erehtyneet heitä kasvattaessamme. Lapsemme voivat vielä meitä ymmärtää ja sen ymmärrys tuo meille iloa ja rauhaa elämämme ehtoolla.” (KH 1921, näytenro, 25.)

Näin kirjoitti Johan Nelson lehden näytenumerossa. Hän jatkaa: ”Toivon että lehdestänne muodostuu se tulkki, jonka kautta vanhassa maassa syntyneet vanhemmat ja tässä maassa syntyneet lapset voivat ymmärtää toisiaan”. (KH 1921, näytenro, 25.)

Eriksonin mukaan amerikkalainen yhteiskunta loi ”kylmiä mutseja”, jotka olivat kadottaneet omat kasvattajan vaistonsa. Yhteiskunnan antama mahdollisuus ja tuki kasvattajalle, oli usein kasvaneen teollisuuden ja liberalistisen maailmankuvan ehdollistamaa. Tätä luonnottomuutta kuvasi Eriksonin mukaan amerikkalaisuuden yksi voimakkaimmista piirteistä, joka oli vanhuuden poissulkeminen yhteiskunnasta

ja ihmisten mielistä. (Erikson 1982, 276.) KH säilytti myönteisen ja ohjailevan linjan. Oliko Amerikan suomalaisten vanhempien käsitys kasvatuksesta uudenaikaisuuteen pyrkivä? ”Vanhoillisuus on kuin jarru kulkuvälineessä”, varoitti lehti lukijoitaan vuonna 1922. ”Vanhoillisuus on vaaratonta, jos emme päästä sitä juurtumaan liian kiinni elämäämme ja ympäristöömme. Älkäämme päästäkö sitä määräämään asioitamme, kiinni juurtuneena jarruna. Pitäkäämme määräämisvalta sen yli”, kirjoitti KH vuonna 1922. (KH 1922, nro 7, 42.)

4.3.4 Laupeuden kentät - Siirtolaisten keskuudessa tehty sosiaalityö

Sosiaalityön näkökulmasta katsottuna yksilöllä oli tehtävänä selviytyä arjesta, eikä rakentaa ihanneyhteiskuntaa. Thomasin ym. (1958) tutkimuksessa Puolan amerikkalaisille uusi yhteiskunta ei tarjonnut realistista mahdollisuutta sosiaalisen ja taloudelliseen nousuun. Puolalaiset kärsivät heikosta peruskoulutuksesta. Lisäksi tutkittava joukko edusti maatyöläisten ryhmää, joka oli tottunut olemaan johdettuna koulutetusta luokasta käsin. Amerikkalaisella yhteiskunnalla oli erilainen suhtautuminen niihin kansalaisiin, jotka eivät kyenneet omin ponnisteluin saavuttamaan taloudellista ja sosiaalista luokkanousua. Kehitysvammaisille tarjottiin sairaalapaikkaa, ja mielisairaat edustivat enemmänkin laiskuutta. Kun mahdollisuuksia ja ymmärrystä ei annettu näille ryhmille, yksilöt saattoivat turvautua muun muassa itsemurhiin tai runsaaseen alkoholin käyttöön. Alkoholin käyttö liitettiin vielä vahvemmin laiskuuteen ja siihen ettei omalla työllään voinut ansaita elantoaan. (Thomas ym. 1958, 1691.) Erityisryhmien sijoittuminen osaksi yhteisöä ei ollut ongelma perinteisessä puolalaisessa maaseutuyhteisössä. Erityistä tukea tarvitsevat saivat tukensa osana omaa ryhmäänsä mutta amerikkalainen yhteiskunta perustui yksilön tahtoon ja voimaan tehdä itse oma tulevaisuutensa. (Thomas ym. 1958, 1691.) Myös naisten asema muuttui siten että maalaisyhteisössä heidän tehtävänsä kotona olivat käsittäneet aihepiirin, jonka menestyksekkäs hallinta toi tuloja perheelle. Kodinhoidolliset tehtävät sisälsivät muun muassa karjan hoitoa, josta saatiin tuloja. Amerikkalaisessa yhteiskunnassa kotityöt supistuivat perheen, lähinnä miehen ja lasten, huoltotehtäviin ilman mahdollisuutta saada tästä työstä taloudellista tunnustusta. (Thomas ym. 1958, 1693–1695.)

Kuva 54. Frances Kellor kantoi huolta siirtolaisten asemasta uudessa yhteiskunnassa. (Wikipedia)

Vuoden 1890 alussa sosiaalityöntekijät jalkautuivat selvittämään heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tilaa. Yllättävänä tuloksena pidettiin tietoa siitä, miten syvä kuilu yhteiskunnan eri luokkien välillä oli. Sosiaalityö korosti siirtolaisten etnisyyden ja oman kulttuurin säilyttämisen merkityksellisuutta. Siirtolaisten osana ei tulisi olla kokonaisen kansakunnan yhtenäisyys, vaan heidän tehtävänsä olisi luoda

toimiva naapurusto ja sosiaalinen verkosto. Sosiaalityöntekijät havaitsivat myös perheiden hierarkian murentuneen, joka puolestaan kulutti suuresti perheiden voimavaroja. Siirtolaisperheiden lapset olivat alttiina monenlaisille ympäristön vaatimuksille ja herkästi ryhtyivät hakemaan hyväksyntää keinoin, jotka kulttuurisesti olivat vieraita 1800-luvun Suomessa syntyneille vanhemmille. (Higham 1955, 240.) ”Nation building is to be in the future a deliberate formative process not an accidental ...arrangement”, totesi sosiaalityön uranuurtaja Frances Kellor 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sosiaalityötä siirtolaisten keskuudessa tekevälle he olivat ihmisiä, eivät liikuteltavaa massaa.

Frances Kellor (1873-1952) oli aikansa naisvaikuttaja ja sosiaalisen, progressiivisen liikkeen voimahahmo. Häntä kutsuttiin ”the leader of men”, ihmisten johtajaksi. Hänen toimintakenttänään oli siirtolaisten olojen kohentaminen ja heidän koulutusmahdollisuuksiensa turvaaminen. Kellor käsitteli siirtolaisaiheita usein kotien ja naisten kautta ja hän olikin yksi aikansa näkyvimmistä naisasioiden ajajista toimien merkittävimmissä siirtolaisjärjestöissä. Kellor painosti amerikkalaista yhteiskuntaa ja päätöksentekijöitä olemaan progressiivisia ja kehitysmuonteisia. Hän toimi sihteerinä New York State Immigration Commission -järjestössä vuonna 1905. Johtajan tehtäviä hän hoiti vuosina 1910-1913 The Bureau of Industries of Immigration of The New York State -järjestössä sekä The North American League for Immigrants -järjestössä. Hän oli myös jäsenenä The Progressive National Committee -järjestössä. Ensimmäisen maailmansodan aikaan Kellor johti merkittävää amerikkalaistamisjärjestöä, The National Americanization Committee, eli NAC:tä. (Murdach 2008, 2.)

Kellor suhtautui kriittisesti yhteiskunnan toimiin siirtolaisten olojen parantajana. Hänen mielestään valtiovalta suhtautui heidän toimiinsa kuten haasteelliseen harrastukseen. Amerikkalaistamisliike eli aaltoliikettä jakautuen humanitaariseen ja poliittiseen tahoön. Siirtolaiset ymmärrettiin arvokkaaksi väestön osaksi; se oli

humanitaarisia intressejä palvelevan puolen omatunto. Poliittisesti oikein valistettuina he saattoivat olla äänestäjinä merkittävä tekijä. Kellorin tavoitteena oli saavuttaa tasa-arvo siirtolaisten ja uuden yhteiskunnan eri intressien välille. Toive paremmasta tulevaisuudesta kuului sosiaalisen oikeudenmukaisuuden nimissä myös siirtolaisille. Siirtolaisilla tulisi olla oikeus olla mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tämä oli Kellorin toimien ja puheiden punainen lanka.

Jos ulkomaille matkustaminen oli merkki taloudellisen tilanteen vakaudesta, mitä yhteisöstä kertoi sen kieltäytyminen yhteiskunnan tarjoamasta sosiaaliavustuksesta? RIC:n mukaan harvemmin ulkomailla vierailevat ovat kotiutuneet paremmin Amerikkaan, eivätkä siitä syystä matkusta maan ulkopuolelle ”since making their home in this country.” (RIC 1910, doc. 633, tbl. 132, 370.) Yhteiskunnan tarjoamasta avusta kieltäytyminen saattoi kuvata yhteisön kokemaa epäluottamusta uutta yhteiskuntaa kohtaan. Yhteisön menneisyyteen sisältyvä, epäluottamusta herättävä muisto, voi estää nojautumasta uuden yhteiskunnan tarjoamaan apuun. Kuinka usein Michiganin ja Tennesseen kaivoskylämihet pääsivät käymään ulkomailla, joka todennäköisesti tarkoitti matkaa entiseen kotimaahan?

Taulukko 14. Maassa vietetty aika ja osuus ulkomaille matkustaneista (%) (n=4 104)

Kansallisuus	Alle 5 vuotta maassa, %	5-9 vuotta maassa, %	10 vuotta tai yli maassa, %
Kanadan ranskankielinen	0	57,9	59,1
kroatialainen	15,3	40,9	20
englantilainen	8,4	49,6	37
suomalainen	10,7	26,6	14,5
eteläitalialainen	12,7	32,3	41,3
slovenialainen	12,5	25	21,2
yhteensä	11,7	32,8	31,4

Lähde: RIC 1911, doc. 633, tbl. 83, 98

Suomalaiset vierailivat Amerikan ulkopuolella keskimääräistä harvemmin. Kaikista aktiivisimpia matkustajia olivat englantilaiset, kanadalaiset ja kroatialaiset. KH esitti matkustamisen olevan merkki epärealistisesta ajattelusta. ”Turhaan matkustelemista ja muuttelemista älkäämme kuitenkaan suositelko kansalaisillemme. Amerikka on Amerikan suomalaisten kotimaa ja tulee kaikesta päättään sinä pysymään. Sitä seikkaa on meidän turha toisin ajatella. (KH 1923, nro 11-12, 42.)

Keskimäärin siirtolaisperheet (n=490) saivat tulonsa miehen ansioista (98,4%). Vaihtoehtoisesti perheiden tulosta saattoivat kertyä lasten kautta (25,9%) ja

vuokratuloina (18,4%), tai muista tulonlähteistä (14,9%). Amerikan suomalaisten perheiden (n=94) tulot kertyivät miesten ansioista (98,9%), tai vaihtoehtoisesti lasten kautta (12,8%), ja vuokratuloina (1,1%). Muiden tulojen virtaus oli suomalaisilla 14,9%. Se, mitä lasten kautta saapuvilla tuloissa tarkoitettiin, ei komissioraportissa annettu selitystä. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 29, 37.) Sanomalehti Satakunta kirjoituksessaan ”Pohjois-Amerikan työväen olot” mainitsee, että työnteon järjestelmät ovat muuttuneet siten, ettei koulutus ollut enää välttämättömyys.

"He tahtoivat tehdä työtä Ameriikassa, mutta tulivat kuitenkin siirtolaisiksi ja täytyi hakea waiwan apua. Ja waikkapa he woisiwatkin wälttää irtolaiseksi joutumisen, jonka seurauksena tawallisesti on itsetuntoisuuden ja terweyden kadottaminen, tulee kuitenkin työ yhä raskaammaksi ja tehtaiden säännöt ankarammiksi. Joka saapuu tehtaaseen muutamia minuutteja myöhemmin, kadottaa puolet päiwäpalkastaan. Kaikki pitää käydä kuin hengenhäädässä ja tekijää ahdistetaan kiireesen. " (Satakunta 8.11.1892.)

Missä kohtaa siirtolainen tarvitsi yhteiskunnan kannattelua? Avuntarpeen syihin luokiteltiin kuoleman, sairauden tai onnettomuuden tuottama este työnteolle (1), perheenjäsenen kuolema (2), työttömyys tai riittämätön palkkatulo (3), välinpitämättömyys ja huonot elintavat (4), vanha ikä (5) tai muut syyt (6).

Taulukko 15. Avuntarpeen määritelty syy sekä avun saamisen osuus (%) vuosina 1908-1909 (n=118 299, suomalaisia 185 henkilöä)

Kansalaisuus	1	2	3	4	5	6
suomalainen	27,6	14,1	45,9	35,7	1,6	12,4
norjalainen	28,4	33,1	57,1	32,2	4,1	11,5
ruotsalainen	35,8	33,1	46,1	25	3,3	10,4
tanskalainen	38,7	23,2	51,4	19,3	0,6	14,9
yhteensä	28	23,1	61,8	20,8	2,9	9,1

Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 9, 117

Yleisesti suurimman avuntarpeen siirtolaisten keskuudessa aiheuttivat työttömyys tai liian alhainen palkkatulo. Toiseksi suurimman avuntarpeen aiheutti kuolema tai muu kyvyttömyys työskennellä. Mitä apua konkreettisesti jaettiin siirtolaisille?

Taulukko 16. Sosiaaliavun jakautuminen (%) kansalaisuuden mukaan (n= 118 299, suomalaisia 185 henkilöä)

%	Raha	Vaatetus	Työ	Ruoka	Polttoaine	Polttopuut	Lääkitys
suomalainen	12,6	53,6	20,8	45,4	21,9	1,6	11,5
ruotsalainen	12,7	23,1	20,1	46,4	32,8	2,3	25
norjalainen	14,8	25,2	25,8	45,6	35,6	4,1	23,7
tanskalainen	6,9	30,1	28,7	42,8	26,8	5,5	26
yleensä	7,2	29,2	21,8	51,4	29,4	2	19,9

(taulukko 16 jatkuu)

Vuokra	Kuljetus	Muu
2,2	1,1	26,8
8,7	2,5	30,3
10,6	1,2	37,6
7,2	2,5	30,9
4,9	1,8	17,4

Lähde: RIC 1911, doc. 747, tbl. 14, 126

Siirtolaisten vastaanottama sosiaaliapu oli yleisesti eniten ruoka, vaatetus ja polttoaineavustusta. Amerikan suomalaisten vastaanottama apu oli pääasiallisesti vaateetusta ja ruoka-apua. Oliko avun tarve suurempi monilapsisissa perheissä? Amerikan suomalaisista lapsiperheistä 3-5 lapsen perheet tarvitsivat eniten sosiaaliapua. Suomalaisten keskuudessa mieslesket olivat harvinaisia (4 %), kun taas naispuolisia leskiä avuntarvitsijoissa oli 40 %. Tanskalaisten ja ruotsalaisten miesleskien lukumäärä oli korkein Skandinavian maista; ruotsalaisilla 5,5 % ja tanskalaisilla 6,7 %.

Puolan amerikkalaiset eivät pääsääntöisesti halunneet ottaa vastaan maksettuja palveluita hyväntekeväisyysjärjestöiltä. Yhteiskunnalta otettiin mieluiten vastaan materiaalista apua, mikäli se jäi tavaran vaihtamisen asteelle muun puuttumisen sijaan. He mieluiten kerjäsivät hautajaismenoihin rahat kuin ottivat vastaan sitä yhteiskunnalta. Oman arvon tunto ja itsenäisyys tietyissä yhteisöä koskevissa aiheissa estivät siirtolaisia asettumasta yhteiskunnan holhottavaksi. (Thomas ym. 1958, 1697.) Puolan amerikkalaisten yhteisöä varjosti epäluottamus yhteiskuntaan. Tämä näkyi siinä, etteivät he kyenneet ottamaan vastaan yhteiskunnan tarjoamaa apua.

Minkä ikäisiä avuntarvitsijat olivat? Ulkomaalaissyntyisten ja amerikkalaisten avuntarvitsijoiden ryhmät olivat keskenään samankaltaisia prosenttiosuuksiltaan. Yhtä lailla amerikkalaiset kuin ulkomaalaissyntyisten isien lapset tarvitsivat eniten apua alle 19-vuotiaina, jonka jälkeen avun tarve väheni. Yleisessä vertailussa naimissa olevien, naimattomien, leskien tai eronneiden vertailussa eniten sosiaaliavuntarvetta ilmeni naimisissa olevien kohdalla 58,1 % ja eronneiden tai leskien kohdalla 34,2 % osuudella. Ei-avioituneista sosiaaliavun tarvitsijoita oli 7,7 %. (RIC 1911, doc. 747, 140.)

Avun tarve aktivoitui, mikäli fyysinen tai henkinen terveys petti. Siirtolaisten keskuudessa sairastettiin keuhkotuberkuloosia, lavantautia, punakuumetta, kurkkumätää, trakoomaa, isorokkoa ja sukupuolitauteja. Suurin osa siirtolaisista oli yleisessä sairaalahoidossa seuraavista syistä: englantilaiset (27,5 %) saksalaiset (18,4 %) ja irlantilaiset (39,6 %) kärsivät eniten alkoholismista johtuvista sairauksista. Hebrealaiset (17,6 %) ja italialaiset (17,3 %) kärsivät eniten traumaperäisistä sairauksista. (RIC 1911, doc. 747, tbl. 20, 274.)

Hibbingin alueen lääkärin mukaan koko alueella riehuva lavantauti oli seurausta heikosta hygieniasta sekä saastuneesta vedestä. Biwakin alueen lääkäri näki skandinaavien elintapojen aiheuttavan lavantaudin epidemiaa. Mitä näillä skandinaavisilla tavoilla tarkoitettiin ja olivatko suomalaiset mukana määritelmässä? Biwabin alueen terveystarkastajan tohtori McKinleyn mukaan skandinaavien tapa säilyttää ruokia lämpimässä ja pöydällä esillä, altisti syötävän ruuan karpästen saastuttamiselle. Lisäksi heidän suosimansa ulkokäymälät saivat aikaan sen, ettei saastuneista karpäsistä ollut pulaa heidän asuinalueillaan. Suomalaiset ja ruotsalaiset sairastivat eniten keuhkotuberkuloosia. Trakooma oli yleisintä montenegrolaisilla, serbialaisilla, slovenialaisilla ja kroatialaisilla. Sukupuolitautien mainittiin tasapuolisesti koskevan kaikkia kansallisuuksia, vaikkakin tippurin mainitaan vaivanneen erityisesti itävaltalaisia. (RIC 1910, doc. 633, 344-345.)

4.3.5 Vaarojen ja uhkien satamat

Siirtolainen kohtasi uhkia, ja aiheutti niitä myös itse Vapauden maassa. Miksi RIC halusi kartoittaa tutkimuksessaan rikollisuustilastot? Raportissa esitettiin kysymys: "If immigration increases crimes, what races are responsible for such increase?" Raporttien mukaan siirtolaisnuoret syöllistyivät useammin rikoksiin amerikkalaisnuoriin verrattuna. Tähän syinä nähdään siirtolaisten keskittyminen kaupunkeihin, joissa rikoksen tielle on helpompi joutua. Siirtolaisnuorten rikollisuutta ilmenee enemmän maan pohjoisissa osavaltioissa. Näiden alueiden väestöpohjasta löytyy eniten nuoria, ja tämä osittain selittää sen, miksi siirtolaisnuorten rikollisuus on merkittävää. (RIC 1911, doc. 747, 163.)

Yleisessä keskustelussa liikkui käsitys siitä, että siirtolaisten suuret massat olisivat lisänneet rikollisuuden määrää Amerikassa. RIC halusi tarkistaa tämän väitteen todenperäisyyden. Tuloksissa korostetaan, ettei mikään viittaa siirtolaisuuden kasvun kasvattaneen rikollisuuden määrää. Rikokset olivat monipuolistuneet siirtolaisuuden myötä, mutta eivät kasvaneet lukumäärällisesti. Siirtolaiset syyllistyvät rikoksiin amerikkalaisia harvemmin. Nuorisorikollisuus oli kuitenkin yleisempää siirtolaisnuorten keskuudessa verrattuna amerikkalaisiin, johon RIC esittää kaksi syytä. Siirtolaiset olivat keskittyneet asumaan kaupunkeihin, joissa rikoksiin ajautuminen saattoi olla mahdollisempaa. Toiseksi, pohjoisissa osavaltioissa oli kaupunkeja, joissa enemmistö asukkaista oli siirtolaisia. Tämä siirtolaisten suuri osuus väestöstä puolestaan saattoi vääristää tulosta siirtolaisnuorten haitaksi. (RIC 1911, doc.747, 163.) Hallin (1897) näkemys poikkesi raporttien tuloksista. Hänen mukaan toisen polven siirtolaislapsissa on merkittävästi enemmän rikollisuuteen taipuvaisia, kuin syntyperäisissä maan kansalaisissa. Esimerkiksi ”juopottelutilastot” näyttävät synkeältä toisen polven siirtolaisten kohdalla, sillä heiltä juopumusrikkomuksia löytyi kolminkertainen määrä amerikkalaisiin verrattuna. (NAR 1897, rev. 491, 11.)

Siirtolaisuus oli tuonut muutoksia amerikkalaiseen rikostilastoon. Henkilöön kohdistuva väkivaltahyökkäys oli yksi niistä rikoksen lajeista, jotka voidaan liittää italialaiseen ja eteläeurooppalaiseen siirtolaisyhteisöön. Irlantilaiset ja skotlantilaiset syyllistyivät usein päihteisiin liittyviin rikoksiin, Kreikkalaiset ja venäläiset taas useimmiten syyllistyivät yleisiin järjestyshäiriöihin. Ranskalaiset ja venäläiset ovat komissioraportin mukaan siirtolaisista useimmin syyllistyneet prostituutioon ja siihen liittyviin rikoksiin. (RIC 1911, doc. 747, 63-164.) Massachusettsin vankilassa vuosina 1908-1909 tehdyn kyselyn mukaan (n=28 330) suomalaiset olivat syyllistyneet eniten julkiseen häiriköintiin (86,1%) ja väkivaltaisuuksiin (7 %). Eniten julkiseen häiriköintiin olivat syyllistyneet irlantilaiset (90 %), ruotsalaiset (85,6 %) ja skotlantilaiset (85,6 %). (RIC 1911, doc. 747, 206.)

Vuonna 1904 amerikkalaisissa vankiloissa ulkomaalaisia vankeja oli 12,3 % ja heidän rikoksensa liittyivät murhaan tai murhan yritykseen. Vuonna 1908 vastaava ulkomaalaisvankien määrä oli 12,4 % ja rikokset liittyivät väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Suomalaisten keskuudessa viinanpoltto oli kotimaasta tuotu perinne. KH vakuutti, ettei Amerikan suomalaisten keskuudessa tavattu salapolttota, ainakaan Yhdysvaltojen itäisissä kaupungeissa mutta moraalista heikkoutta tunnettiin vielä monella taholla. ”Vihollisemme oli ennen julkinen, nyt se on salainen. Jos poikamme erehtyi juomaan päihdyttäviä aineita, niin me tiesimme, että hän oli saanut niitä kapakasta. Nyt me emme tiedä, ketä syyttää.” Keskivaltioista kaikui uutisia, joiden mukaan suomalaiset hyvin usein tuomittiin viinan myynnistä tai poltosta sakkoihin tai vankiloihin. (KH 1923, nro 11-12, 38.) RIC:n raporttien tulokset eivät yltäneet lehden huolen aiheiksi. Työ kunnollisuuden ja raittiuden eteen oli kuitenkin jatkuvaa ja Amerikan suomalaisilla oli hyvä maine raittiustyön ylläpitäjinä. ”They are

pioneers in prohibition...in this country they have been pioneers in prohibition work”, mainitaan lehdessä (1922, nro 5, 12.) Vuonna 1908 Mesabe Rangen alueella saluunoja löytyi 356, eli yksi saluuna jokaista 140 asukasta kohti. Lehden mukaan suomalaiset ja slovenialaiset muodostavat 77 % yhteisön asukkaista ja he myös omistivat alueen saluunoista kolmanneksen. Suomalaiset eivät päästäneet helpolla uutta yhteiskuntaa ja sen arvoja ylläpitäviä tahoja, sillä suomalaiset omistivat Mesabi Rangen alueella 60 saluunaa.

Valkoinen ihmiskauppa kuului siirtolaisuuteen alusta alkaen. Prostituutioon tai muiden moraalittomiksi määriteltyjen syiden mukainen maahanmuutto, henkilöiden vastaanottaminen tai tilaaminen maahan tarkoitti maasta karkottamista jo vuoden 1907 lain mukaan. Vuoden 1910 lain mukaan kaikki ne henkilöt ketkä hyötyivät tästä toiminnasta tuli tuomita rangaistukseen ja maasta karkottamiseen. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 327.) Tilaston mukaan vuosien 1904-1908 välisenä aikana estettiin 205 naisen maahanpääsy moraalisiin ja prostituutioon liittyvin perustein. Näistä 53 henkilöä olivat toiminnan järjestämisestä vastaavia henkilöitä. Valkoisen ihmiskaupan (the white slave traffic) vilkkain satama oli New Yorkin kaupunki, josta vuonna 1909 maasta karkotettiin moraalisiin ja prostituutioon viittaavin syin 2 093 henkilöä. Karkotettujen joukosta 581 henkilöä oli ulkomaalaisia, suomalaisia näistä oli yksi henkilö (1), ranskalaisia 154, juutalaisia 225 ja saksalaisia 69. Skandinavian kansallisuuksia eli ruotsalaisia ja norjalaisia tästä karkotettujen ryhmästä löytyi yhteensä 9 henkilöä. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, tbl. 3, 332.)

Amerikassa valkoinen orjakauppa oli kahden suuren tahon käsissä 1900-luvun alkuvuosina. Ihmiskauppaa järjestettiin Aasiasta käsin sekä Euroopasta ranskalaisten ja juutalaisten toimesta. Prostituutio ja sen järjestelmällinen organisointi, olivat pääsääntöisesti ranskalaisten ja juutalaisten käsissä lukuun ottamatta pienempää ryhmää italialaisia toimijoita. Japanilaisten kulttuuriin kuuluva tapa vanhempien ja suvun organisoimasta avioliitosta tuotti maahan vuosittain paljon avioitumistarkoituksessa saapuvia siirtolaisnaisia. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 348-349.) Myös suomalaisilla siirtolaisilla oli kirjemorsianten joukko, joka saapui maahan nimenomaisesti avioitumaan. Kirjeenvaihtoilmoitukset, kosiokirjeet ja lehti-ilmoittelu eivät kuitenkaan tuottaneet merkittävää ilmiötä. (Kero 1996, 212.)

RIC:n mukaan ihmiskauppa oli merkittävä uhka amerikkalaiselle elämäntavalle ja yhteiskunnalle. Mikään muu syy ei tuhoa amerikkalaisia avioliittoja niin merkittävästi kuin prostituutio. Ihmiskauppa oli eurooppalaista alkuperää ja toi maahan vaikutteita, joilla oli kauaskantoiset seuraamukset. Se myös rappeutti amerikkalaisten fyysisistä terveyttä. Kiinalaisten ja japanilaisten naisten prostituutio oli iso ongelma Amerikassa sen vahvan järjestetyn organisaation vuoksi. Heidän maahanmuuttonsa oli usein esitetty johtuvan avioitumistarkoituksesta, mutta usein sen alle saattoi kätkeytyä myös moraaliton tarkoitus. Prostituutioilmiö oli tuonut mantereelle eurooppalaisten epäluonnolliset tavat, jotka saastuttavat amerikkalaisten kansaa niin moraalisesti kuin fyysisen terveyden osalta. Tutkiessaan aihetta,

Siirtolaisuuskomissio oli havainnut selkeitä todisteita siitä, että naisiin kohdistuvat ihmiskauppa oli jo vuonna 1908 laajentunut koskemaan myös miehiä. (RIC 1911, vol. 2/2, doc. 747, 348-349.)

Hyväntekeväisyysjärjestöt tai seurakunnat järjestivät asuntolamajoitusta maahan saapuville siirtolaisille, jotka eivät majapaikkaa itse kyenneet järjestämään. Siirtolaiskodit olivat Yhdysvaltain hallituksen luvalla toimivia, ennaltaehkäisevään siirtolaisten avustamistyöhön keskittyneitä. Maahanpääsyn vaatimuksena oli osoite, johon siirtolainen saattoi suunnata satamasta. Mikäli tämä osoite puuttui, tarjottiin siirtolaiselle joko paluumatkaa tai majoitusta siirtolaiskodissa. Siirtolaiskodeissa (The Immigrant Homes), kuten Siirtolaisuuskomission raportissa näitä kutsutaan, viivytettiin yhdestä kuukaudesta aina kymmeneen vuosiin. Ellis Islandin vastaanottokeskuksesta siirtolainen siirtyi siirtolaiskodin edustajan saattamana majoituspaikkaan. Näin maahanmuuttoviranomaiset siirsivät vastuun maahanmuuttajasta ja hänen avustamisestaan siirtolaisten ensikodeille. Näiden kotien tehtävänä oli myös avustaa siirtolaista työnsaannissa ja asumuksen löytämisessä. Siirtolaiskodit veloittivat asukkailtaan summan majoituksesta ja ruuasta, joka oli 25 sentistä 1-2 dollariin päivältä.

Siirtolaiskodit oli kohdistettu tietyille roduille ja kansallisuuksille. Tutkimuksessa vuosina 1907-1909 komissio tutki yhteensä 102 siirtolaiskotia. Näistä 44:n kodin otoksesta löytyi 9 siirtolaiskotia Skandinavian kansallisuuksille. Suomalaisia ei siirtolaiskodeista löytenyt. Muita kansallisuuksia olivat saksalaiset, ranskalaiset, hebrealaiset ja Itä-Euroopan kansallisuudet. Näiden majapaikkojen siisteyttä ja moraalisia aiheita tutkittiin säännöllisesti tutkijoiden toimesta. RIC:n tutkijat olivat myös soluttautuneet valeasiakkaina näihin asuntoloihin saadakseen tietoa tutkimusta varten. Tarkoituksena oli kartoittaa kotien hygieniatasoa, asiakasmaksujen oikeudenmukaisuutta, johtamista ja palvelujen tasoa erityisesti naisten ja tyttöjen kohdalla. Vuonna 1907 yli 14 800 maahan saapuvaa siirtolaista siirrettiin New Yorkin satamasta siirtolaiskodin edustajien haltuun. RIC tutki näistä kodeista työhön sijoitettujen ihmisten tarinoita ja löysi majatalojen virkailijoista sekä hyväksikäyttäjiä että hyväntahtoisia. Yhteiskunnan erityisessä suojeluksessa olevat tytöt ja naiset eivät olleet suojassa hyväntekeväisyyden tai seurakuntien huomassa, vaan pelättyä valkoista ihmiskauppaa harjoitettiin myös näiden seinien suojasta. (RIC 1911, doc. 753, 129-130, 183.)

5 Amerikan suomalaiset ja uusi kotimaa

Miten uuden yhteiskunnan vaikutus ja amerikkalaistamisen pyrkimykset näkyivät siirtolaisperheissä. Aikakauden ja yhteiskunnan pyrkimykset kiteytyivät niissä tavoitteissa, joita siirtolaiselle haluttiin asettaa. Siirtolaisen mitattu älykkyys, luku- ja kirjoitustaito, antoivat vakuuksia uuden tulokkaan koulutettavuudesta, ja sitä kautta kyvykkyydestä selviytyä amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Erityisesti siirtolaislapset saivat tottua koulujen kautta toteutettuihin kyselyihin ja tutkimuksiin koskien heidän älyllisiä valmiuksiaan. Kaiken keskellä siirtolaiskodit toteuttivat kasvatuksen tehtävänsä niillä henkisillä ja materian välineillä, joita he kantoivat mukanaan, ja joita uusi yhteiskunta tarjosi heidän käyttöönsä. Amerikan suomalainen perhe ja sen Suomessa syntyneet vanhemmat, vaalivat omaa etnistä kulttuuriaan perheen ja yhteisön sisällä. Kasvatustehtävässään he tasapainoilivat kahden kulttuurin välillä. Millainen oli Amerikan suomalainen lapsuus, ja millaista kasvatuskulttuuria suomalaiset vanhemmat pitivät yllä?

Siirtolaisvanhempien kasvatustehtävä oli ristiriitainen. KH:n artikkelit osoittavat, että ensimmäinen siirtolaispolvi toteutti amerikansuomalaisuuttaan tuoden oman kaipuunsa ilmi, eikä peitelletyt sitä. Vanhemmat kuitenkin tiedostivat, ettei tilanne heidän lapsillaan ollut samankaltainen. Amerikan suomalaisuuden tulevaisuus oli jo vahvasti läsnä ensimmäisen polven vanhemmuudessa ja kotien kasvatuksessa. Yhteisöt kamppailivat vähenevän jäsenmäärän keskellä. Heille akkulturaation syveneminen merkitsi toiminnan hiipumista. Amerikan suomalaiset olivat realisteja myös sen suhteen, että mikäli he halusivat pitää kulttuuritraditionsa hengissä, yhteisön tuli houkutella jäseniään osallisuuteen. Näin ollen sisäänpäin kääntyminen ja vanhan perinteen varjeleminen kieltämällä amerikkalainen yhteiskunta ympärillä, ei voinut olla kestävä strategia. Tämä omaa etnisyyttään varjeleva, mutta avoimesti uuteen suhtautuva yhteisö, ei kuitenkaan välttynyt paheksumasta nuorison amerikkalaistumisen näkyviä merkkejä ja heidän moraalinsa rappeumaa.

Hummasti (1990) toteaa siirtolaisperheiden kohdalla jaon ensimmäiseen ja toiseen siirtolaispolveen olleen tärkeä, sillä heidän sosiaalinen todellisuutensa on ollut toisistaan merkittävästi poikkeava. Ensimmäisen ja toisen siirtolaispolven välinen kiulu perheissä tarkoitti merkittäviä eroja vanhempien ja heidän amerikkalaistuneiden

lastensa välillä. Perhehierarkian mureneminen tarkoitti vanhemmuuden himmentymistä ja lasten ikätasoaan suurempaa roolia toimia itse itsensä kasvattajana. Käsitykset menneisyydestä ja tulevasta saivat eri merkitykset siirtolaisperheissä. Perheiden menneisyys tarkoitti vanhempien entisen kotimaan kieltä ja kulttuuria, joita heidän lapsensa usein häpesivät ja peittelivät ympäristöltä. Tulevaisuus puolestaan piti sisällään paljon aiheita, joita uusi yhteiskunta tarjosi nopeatahtisesti omaksumaan. (Kostiainen (toim.) 1990, 85.) Amerikan suomalainen farmari muistelee omaa kasvattajan rooliaan kriittisesti:

”Olen kaksikymmentä vuotta kääntänyt tämän maan kamaraa kumoon ja tehnyt työtä varhaisesta aamusta iltaan ja viime vuosiin asti uskonut, että olen tehnyt kaikki mitä minulta voidaan vaatia. Vasta nyt olen huomannut, että olen laimin lyönyt lasteni kasvatuksen monessa suhteessa. Olen vieraantunut lapsistani ja vieroittanut lapseni itsestäni ja vieläpä äidistäänkin yksipuolisen ja taipumattoman luonteeni oikkuja noudattaessani.” (KH 1921, näytenro, 23.)

Moraalin rappeuman tuoksu purjehti suomalaisten vanhempien tajuntaan, vaikka he olivat myöntyneet lastensa amerikkalaistumiseen. Nuoret viettivät mieluiten vapaa-aikaansa amerikkalaisen nuorison tavoin tanssien ja juhlien. Meikit ja muotivaatteet korpesivat vanhempien mieltä. (kts. Toveri 1926, nro 7: Kostiainen (toim.) 1990, 90.) Amerikan suomalaisten uskonnollisille ryhmille tanssit ja viihdykkeet eivät kertoneet amerikkalaistamisen kieltä, vaan moraalittomuuden valtaa. Vanhemmat keksivätkin lentävän lauseen, ettei nuorilla ole päässään muuta kuin purkka, ja sekin suussa. (Sariola 1982: Kostiainen (toim.) 1990, 91.)

Toinen sukupolvi kärsi tavoitteisiin liittyvistä paineista. He olivat tottuneet asettamaan tavoitteensa kaksijakoisesti oman perheen ja ulkomaailman vaatimusten mukaisiksi. Suomalaisille vanhemmille menestyminen tarkoitti työn kautta menestymistä, ei vapaa-aikaan tai viihteeseen kuuluvia saavutuksia. Korkealle kouluttautuminen ei välttämättä ollut menestyksen mittari siirtolaisvanhempien silmissä. Ensimmäinen polvi oli tottunut ajattelemaan, että vain työ oli merkityksellistä. Isien haaveet eivät siirtyneet jälkipolvien haaveiksi. (Bodnar 1985: Kostiainen (toim.) 1990, 92.) Amerikkalaistuneilla lapsilla ja nuorilla oli edessään kokonainen yhteiskunta, joka toivoi kouluttautunutta ja kilpailukykyistä sukupolvea. Millaiseen koulujärjestelmään Amerikan suomalaiset lapset saapuivat 1900-luvun alussa? Seuraavaksi tarkastellaan koulutusjärjestelmän perusteita, ja sen historiallisia elementtejä.

5.1 Amerikkalaisen kasvatus - ja koulutusjärjestelmän taustaa

Arojen laitamilla, keskellä puutonta maata, kohosi Jasnaja Poljanan koulu. Koulun ikkunasta loisti öljylampun kajo, vaikka päivä oli kääntynyt jo iltaan. Opettajat toteuttivat koulun perustajan, Leo Tolstoin (1828-1910) kasvatusideologian mukaista vapauden pedagogiaa. Sen mukaan opettajalla on vastuu luoda opetuksesta ja sen sisällöstä sellainen, etteivät lapset halua poistua koulusta, sillä ilman aitoa mielenkiintoa ja innostusta lapsi ei oppisi. Leo Tolstoin unelma oli perustaa koulu maaorjien lapsille. Koulussa vallitsisi täydellinen vapaus, ja opettajien päätehtävä oli herättää lapsen mielenkiinto ja innokkuus oppia. Vapauden pedagogiaan Tolstoi haki innoitusta opintomatkoiltaan Saksasta ja Englannista. Hän ei kuitenkaan hyväksynyt Euroopassa käytettävää havainto-opetusta, vaan halusi pedagogian perustuvan lapsen vapaudelle valita ja kiinnostua, tai olla kiinnostumatta. Kansalaiskasvatus, ja lapsen maailmaa, mielenkiintoa ja harrasteita koskevat aiheet olivat Tolstoin koulun tärkeitä oppiaineita. Jasnaja Poljanan koulun pedagogia vahvistui ja sai vaikutteita, kuten aikakautensa muutkin pedagogiset suuntaukset, läheltä ja kaukaa oman maansa rajoista. (Bruhn 1966, 320-322.) Valtakunnat idässä tai lännessä eivät olleet kansainvälisiltä vaikutteilta suojassa, ja näin myös amerikkalainen kasvatus- ja koulutuspedagogian sisältö muotoutui vaikutteille alttiina.

Euroopassa 1600-luvun lopulla sivistyksen kannattajat joutuivat vainojen kohteeksi ja näin suuri määrä englantilaisia sivistyksen miehiä ja naisia siirtyi Amerikan vapaalle mantereelle mukanaan unelma kaikille vapaasta opista ja tiedosta. Tästä syystä varhaisen sivistyspyrkimysten lähteenä pidetään eurooppalaista valistuksen aikakautta. (Kero 1997, 140.) Valistuksen aika synnytti ajan yläluokalle kiusallisia hetkiä, kun sivistyksen mittareina pidetty kirjallisuus saattoi olla laajemman väestön ulottuvilla. Koulutuksen herättämä tutkimushalu sai aikaan sen, että

”ruvettiin tutkimaan kuninkaiden ja pappien, yksinvaltioiden ja kirkkojen tähän saakka häiritsemättömiä ja epäilyksettä hyväksytyjä etuoikeuksia ja vallanpitäjien suureksi levottomuudeksi kutsuttiin perityt mielipiteet ja silloiset opit vasta löydetyn vapaan ajatuksen tuomioistuimen eteen.” (Kero 1997, 140.)

Hillwayn (1964) mukaan amerikkalainen koulutusjärjestelmä oli ainutlaatuinen, eikä sen alkuperä suinkaan ollut Euroopasta, vaan se oli syntynyt amerikkalaisuuden arvojen pohjalta. Eurooppalaisuutta koulutusideologiassa oli kuitenkin siinä, mitä varhaiset reformistisiirtolaiset olivat tuoneet maahan saapuessaan. Heidän näkemyksensä mukaan yksilö oli vastuussa siitä, että kouluttautui lukutaitoiseksi, sillä ilman tätä taitoa pyhät tekstit jäisivät lukematta, ja taivaspaikka saamatta. Sittemmin tämä yksilön koulutusvastuu siirrettiin perheille, joiden vastuulla oli lasten

koulutukseen osallistuminen. (Hillway 1964, 3.) Koulutus ja kasvatus tulivatkin virallisesti tärkeiksi yhteiskunnallisiksi pyrkimyksiksi jo 1600-luvun Amerikassa. Suomella oli harvinainen tilaisuus saada tietoa amerikkalaisesta kasvatus- ja koulutusajattelusta ennen suuria muuttoaaltoja. Mikael Soininen (Johnson) toi Amerikan matkoiltaan tietoa hämmentävistä preerioiden ihmisistä, jotka pyrkivät erikoisissa olosuhteissa kouluttamaan lapsensa. Soininen (Johnson) kutsui tämän ilmiön kuuluvan

”omituisimpiin ihmisellisen sivistyksen historiassa. Preerian ja erämaiden ihmiset halusivat ensimmäisinä vuosinaan huolehtia lastensa koulunkäynnistä aina yliopistoon saakka. Ennen kuin aidakset olivat kerinneet mustua heidän ensimmäisillä viljamaillaan ja susien yöllisen ulvonnin vielä kuullessa heidän kyljensä ulkosyrjissä pitivät he jo huolta siitä, että heidän nuoret miehensä tässä erämaassa saattoivat ruveta tutkimaan Aristotelesta...” (Annual Report of the School Committee 1881: Soininen 1887.)

Amerikan ensimmäinen koulu avattiin jo vuonna 1635 Bostonissa vain kuusi vuotta siirtokunnan perustamisen jälkeen. Heti seuraava koululaitos kohosi Uuteen Englantiin. Tämän koulun koulumestariksi pyydettiin Philemon Pormontia ”opettamaan ja kasvattamaan lapsia keskuudessamme”. Seuraavana vuonna kohosi collegetason koulu, josta myöhemmin muodostui Harvardin yliopisto Cambridgessä. Koulu- ja kasvatustilanne säädettiin tässä siirtokunnassa vuonna 1642, joka säati:

”kunnan vanhimpia valvomaan, ettei kukaan heidän veljestänsä ja naapureistansa sallisi niin suurta raakuutta perheessään, ettei koettaisi antaa itse eli muiden avulla lapsillensa ja huonekunnallensa sen verran oppia, että he taitaisivat selvästi lukea.” (Annual Report of the School Committee 1881: Soininen 1887.)

Vuonna 1647 säädettiin toinen koululaki, jonka sävy oli edellistä lakia tiukempi. Laissa määriteltiin kouluvelvollisuus seuraavin sanoin:

”Koska ihmisten pidättäminen raamatun tuntemiseen houkuttelemalla heitä laiminlyömään kielten tutkimista on muuan Saatanan pääjuonia, sen vuoksi ja jotta Jumalan avulla oppia kirkossa ja valtiossa ei haudattaisi isiemme hautaan, olkoon määrätty että kunkin kunnan tulee niin pian kuin Herra on lisännyt sen 50:ksi perhekunnaksi määrätä joku opettaja opettamaan kaikkia lapsia lukemaan ja kirjoittamaan: ja että kunkin kunnan lisääntytyänsä 100:ksi perheeksi, tulee pitää ylempi koulu jonka opettajat kykenevät antamaan nuorisolle semmoisia tietoja, joilla voidaan päästä yliopistoon.” (Annual Report of the School Committee 1881: Soininen 1887.)

Amerikkalaisen talouden, teollisuuden ja tiedemaailman kehittymiseen on vaikuttanut maan pyrkimys kilpailuasetelmaan Euroopan kanssa lähes kaikessa. Tiede valjastettiin yhteiskunnan käyttöön ja fyysisen ja aineellisen hyvinvoinnin lisääntymistä tukeva tutkimus sai yhteiskunnan hyväksynnän. Jatkuvan kehityksen paine oli osa amerikkalaista tiedekäsitystä ja sitä kautta ainakin välillisesti osa koulutusjärjestelmän järjestämisen pyrkimyksiä. (Virtanen 1991, 174-175.) Tieteestä ja koulutuksesta tulikin välineitä vahvistaa kansakunnan kilpailukykyä ja varallisuutta. The North American Review -aikakauslehdessä todetaan vuonna 1885:

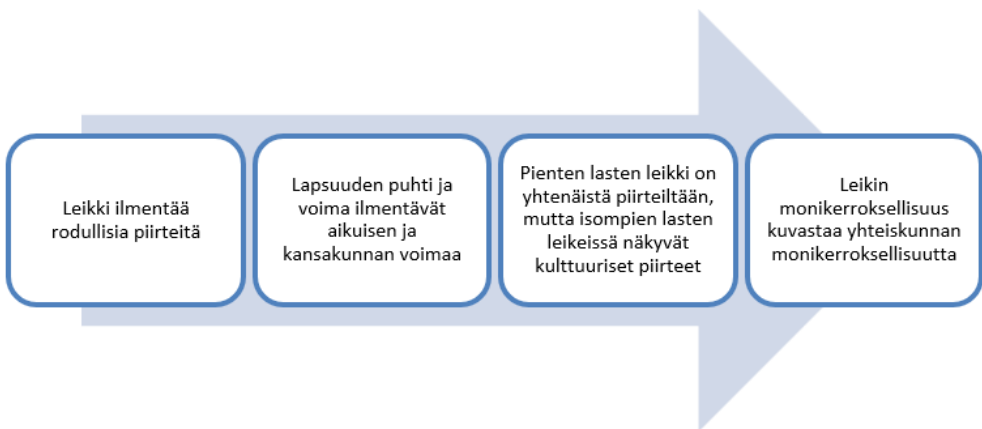
”The new education of today looks at quality rather than quantity...In is plain that the wisest of the founders of our political institutions realized far more than most of us do, that in a country so free and so new, and without authority, precedent, or tradition, only intelligence could control the conditions of human development.” (NAR 1885, rev. 339, 147.)

Koulutuksen ja koulutusjärjestelmän luomisen tärkeys on siis tiedostettu jo hyvin varhain. Myös koulutuksen kehittämisen tarve ymmärrettiin varhain, sillä juuri Amerikan kaltainen nuori, traditioista vapaa yhteiskunta, tarvitsi koulutuksen tarjoamaa, vahvistavaa vaikutusta. Yhdysvaltain perustuslaki ei sisällä Ottelinin (1954) mukaan koululainsäädäntöä, vaan kouluja ja koulutusta säätelevät lait kuuluvat osavaltioiden päättäville tahoille. Oppivelvoite alkaa 6-8 vuoden iässä ja loppuu 16-18 vuoden iässä osavaltiosta riippuen. Hän kuvailee koulujen toimineen yhteisön lailla, jossa opettajilla ei ollut merkittävää auktoriteetin asemaa. (1954, 281-283.) Toisaalta amerikkalaista sivistyspyrkimysten kehittymistä, kuten muutakin elinkeino- ja talouselämää, leimasi jatkuva kilpailuasetelma Euroopan ja Amerikan välillä. Amerikkalaiselle tärkeinä oli luoda oma henki kaikille sektoreille, keräten siihen lisäksi parhaat puolet eurooppalaisuudesta. Kilvoittelu, mutta myös nopea tahti koulutusjärjestelmän rakentamisessa, saattoi näkyä koulujen heikkona tasona ja yhtenäisten opetussuunnitelmien puuttumisena (Virtanen 1991, 170-171.)

Miten amerikkalaista koulutusjärjestelmää ohjaavia arvoja luonnehdittiin? Amerikkalainen koulutusohjelman sisältö perustui yhteisille arvoille, joita olivat kaikille vapaa kouluttautumisen mahdollisuus, sekä ajatus jokaisen lapsen koulutuskelpoisuudesta. Koulutusjärjestelmän sisällä arvot jakautuivat kuitenkin etäälle toisistaan; vahvan yksilöllistämiseen ja yhtenäisen yhteiskunnan ihanteeseen. Vahvasti osallistettu yksilö ja hänen tarpeidensa huomioiminen, tuotti lojaalisuutta yhteiskuntaan kohtaan. Hyvinvoivan ja vahvan demokratian yhteiskunta ei voinut syntyä muutoin kuin vahvan yksilöllistämisen kautta. Vain yksilöllisten tarpeiden täyttämisen myötä yksilöstä tulee osaa laajempaa ryhmää. Koulujärjestelmä tuotti ja edisti tasa-arvoa tarjoamalla kaikille lapsille mahdollisuuden osallistua koulujärjestelmään taloudellisesta ja maantieteellisestä sijoittumisesta riippumatta. Aikakauden kasvatustieteilijät, kuten John Dewey, korostivat koulujen toiminnallista

ja hallinnollista vapautta. Ilman tätä vapautta, eivät koulut voisi toteuttaa lasten tarpeita ja mielenkiinnon kohteita vastaavaa opetusta, ja ennen kaikkea ne eivät kykenisi tarjoamaan vapauden kokemusta oppilailleen. Vapaus tuli kokea jo lapsuudessa, jotta sen vaaliminen menisi osaksi tulevaisuuden jaloja pyrkimyksiä. Tämän mukaan amerikkalainen koulutusjärjestelmä ei kaivannut yhtenäistä pedagogian tai oppiainesisältöjen linjaa. Yhteiseksi linjaksi riitti yhteinen kertomus amerikkalaisesta yhteiskunnasta, ja sen yksilön vapautta ja demokratiaa edustavista arvoista. (Hillway 1964, 142.)

Millaista keskustelua käytiin aikakauden kasvatus- ja koulutustahon julkaisuissa? 1800-luvun lopun, ja 1900-luvun alun kasvatusajattelussa etsittiin tulevaisuuden näkymää siitä, millaisia yksilöitä uusi vuosisadan vaihteen yhteiskunta tarvitsee. Aikakausi oli lasta vahvistavan kasvatusajattelun aikaa. Lapsi oli erityinen; hänen sisällään oleva energia oli jotain sellaista, jota kenelläkään muulla ei voinut olla. Yhteiskunta tarvitsi tämän energian käyttöönsä tulevaisuuden voimana. Kuviossa 15 esitetään amerikkalaisen kasvatusajattelun näkemyksiä lapseen piilotetusta luovuusvoimasta, sekä kyvystä ilmentää jopa rotunsa piirteitä toiminnassaan.

Kuvio 16. Pienten lasten kasvun erityispiirteet. (Davis 1976, 114-115)

Amerikkalainen kasvatusajattelu piti lapsen lahjakkuuden tunnistamista ja tukemista tärkeänä kasvattajan tehtävänä. Ymmärrys lapsen tarvitsemasta ohjauksen laadusta, kontrollin ja vapauden välisestä tasapainosta institutionaalisessa kasvatuksessa, antoi mahdollisimman suuren mahdollisuuden edistää lasten älykkyyden maksimaalista kasvua.

Yhdysvalloissa vuoden 1919 Pedagoginen Seminaari (The Pedagogical Seminary) kehotti keskittymään lapsen käytöksen ymmärtämiseen. Lapsen olemusta voisi luonnehtia plastiseksi, joka muodostuu hänen sisällään olevista potentiaaleista ja lahjakkuuksista. Siksi on merkityksellisen tärkeää, että aikuinen ja kasvattaja

tiedostavat oman vastuuroolinsa edellytysten tuottajana ja oppimisympäristön luojana ennemminkin. Liian vahva manipulatiivinen ohjaus vaurioittaa näiden potentiaalien käyttöä. Psykologinen tieto olisi tärkein tieteen laji kasvattajille, sillä se antaisi vastauksia kasvatuksen prosessiin ja lisäisi ymmärrystä lapsen käytöstä kohtaan. (Davis 1976, 143.) Herbert Spencerin mukaan kasvatuksen tehtävänä tulisi olla yksilön autonomian kehittymisen edistäminen. Hän kritisoi kouluja lasten spontaanisuuden latistamisesta ja korosti leikin merkitystä kasvatuksessa ja yksilön kasvussa. (Davis 1976, 113.)

5.1.1 Pragmaattinen Dewey

1900-luvun alussa Yhdysvalloissa vaikutti pragmaattinen kasvatusteoriofilosofia. Progressiivinen kasvatusteoria sai alkunsa pragmatismista. Sen oppi-isä kasvatustieteilijä John Dewey loi suuntauksen pragmaattisen filosofian pohjalta. ”Kasvatuksen on palveltava elävää elämää, ja valmistettava lasta yhteiskunnan jäseneksi”, julisti progressiivisen kasvatusteorian oppi-isä, kasvatustieteilijä John Dewey (1859-1952). Amerikkalaista kasvatustieteilijää sävyttivät niin pragmatisminkin kuin nationalisminkin aatteet, jotka olivat olleet keskiössä Euroopan maissa jo 1800-luvulta lähtien. (Ottelin 1954, 271.)

Pragmatismi haastoi uuden ajan kahtia jakautuneen maailmankuvan siirtymään uuteen filosofiseen ajatteluun. Taloudellisen kasvun ja sotien vuodet taustallaan, yhteiskunta oli avoin sekä avuton älyllisen problematiikan edessä. Erityisesti uskonnolliset ryhmät olivat julistaneet tieteen merkityksen nauttineen liiallista roolia yhteiskuntaa koskeissa päätöksissä. Nyt ihminen ja hänen toimijuutensa tulisi nostaa keskiöön, ja siitä syystä uusi suuntaus sai laajalti kannatusta. Pragmatisminkin mukaan ihmisen tuli itse luoda omat ratkaisunsa ja periaatteensa ilman minkään auktoriteetin ohjausta. Suuntaus ei ollut suoranaisesti uskonnon vastainen, vaikka korostikin yksilön valtaa ylitse muiden, sillä liikkeen kärkinimistä useimmat olivat saaneet uskonnollisen kasvatuksen.

John Dewey toimi filosofian professorina Minnesotan ja Michiganin yliopistoissa. Chicago oli aikansa uuden kasvatustieteilijän keskus ja Dewey toimikin vuosien 1894-1904 ajan Chicagossa filosofian ja pedagogiikan professorina. Dewey ajatteli elämän olevan aktiivisuusjakso, jonka koostumukseen vaikuttivat yksilön ulkopuoliset sekä sisäiset tekijät. Yksilön sisäisiä perustarpeita olivat sosiaalisuuden, käytännön tekemisen, taiteellisen toiminnan tarve, sekä halu keksiä ja tutkia asioita. Aktiivisuus ja luovuus olivat liikkeellepaneva voima ihmisessä kohti itsensä toteuttamista. (Bruhn 1968, 30.)

Aktiivisuus oli Deweyn mielestä vapautta ja vapautta seurasi vastuu toimintansa seurauksista niin yksilöille kuin yhteisöille. Muun muassa näistä aineksista syntyy Deweyn tasa-arvoa ja demokratiaa toteuttava pedagogia. Koulun antaman opin tuli

herätellä oppimisen haluja ja aktiivisuutta. ”Lasta ei saa ahtaa samaan kaavaan. He ovat pieniä ihmisiä, joilla on tarve luoda, aikaan saada, suorittaa jotakin sellaista, mitä toiset arvostavat, tarve toveruuteen työssäkkin eikä vain vapaa-aikana ja tarve kehittyä sisältäpäin.” (Ottelin 1954, 272.)

Kasvatustieteilijä Granville Stanley Hall (1846-1924) kirjoitti aikakausjulkaisu *The North American* -lehdessä (NAR) vuoden 1885 helmikuun numerossa kasvatustieteen uusista linjauksista. Kasvatusalaa kirjoittaja piti yhtenä tärkeimmistä lähitulevaisuuden kehityskohteista. Mitä kirjoittajan mielestä oli tärkeintä kasvatuksessa? Hallin (1885) mukaan kasvatusala oli monitieteellinen ja kasvatuksen psykologia olisi erityisen tärkeä aihe opettajalle.

” Here is the heart of the pedagogy of today and tomorrow, where the science and the philosophy of education joins friendly hands with the practical teacher and here, he who would speak authority and be heard in the new departure already ripening must study with patience and love the psychology of the growing, playing, learning child and youth.” (Hall 1885, 14.)

Hall (1885) tuli tunnetuksi lapsille suunnatun kyselymenetelmän kehittäjänä. Hän sovelsi tutkimustuloksiaan biologiseen näkökulmaan, jonka mukaan lapsessa ilmeni uinuvia, menneisyyden kaikuja, tapoja ja pyrkimyksiä, jotka häviäisivät aikuisuuden myötä. ”...Ohimenevässä mielijohteessa ilmenee sielussamme vuosisatojen aikana suoritettu työ ja vuodatettu veri.” (Bruhn 1966, 319.) Deweyn uudistuspedagogiikka antoi kasvatukselle ja pedagogiselle toiminnalle yhteiskunnallisen tehtävän tukea lapsen kasvua ajattelevaksi, itsenäisiä päätöksiä tekeväksi ja osallisuutta nauttivaksi aikuiseksi. Kasvatuksessa ihmisen sisäisen ja ulkoisen todellisuuden tulisi kohdata. Kun koulu toimisi demokratian tavoin kuten yhteiskunta, lapsi oppisi toimimaan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä.

Bruhn (1968) kuvailee Deweyn ajatusta oppijasta sanoin: ”Ihminen on mitä suurimmissa määrin muokattavissa oleva, plastinen olento. Kasvattajan on osattava tarttua niihin rikkaisiin mahdollisuuksiin, joita tämä plastisuus tarjoaa.” Deweyn tavoitteena oli siis vapautteen perustuva aktiivisuus. Aktiivisuuden ja vapauden ajatellaan kuitenkin toteutuvan vain yhteisöllisyydessä, ei yksityisyydessä. (Bruhn 1969, 28.) Vuoden 1905 *The School Journal* -julkaisun artikkelissa ”Education and

Kuva 55. Dewey pohti amerikkalaisuutta ja amerikkalaista kasvatusta. (Wikipedia)

the Cult of Efficacy” kuvailtiin tulevaisuuden miestä ja naista näin: ”...strong males, fertile robust female that will associate righteousness with strength.” Kirjoittaja jatkaa tulevaisuuden yhteiskunnan ja uuden yksilön välisestä suhteesta: ”No nation is truly prosperous until every man has become not merely a consumer but a producer.” Kaikki yksilöt eivät voineet olla vain yhteiskuntansa hyödykkeiden kuluttajia, vaan tarvittiin myös itsenäisiä, luovia ja itsekontrolliin kykeneviä yksilöitä, jotka tuottavat ja uusivat yhteiskuntaa tulevaisuutta varten. ”The special aim is the constant increase of social efficiency at such a rate as will produce the maximum development possible during the school period.” (Davis 1976, 111–113.)

Länsimaista reformipedagogiikkaa leimasivat aktiivisuusperiaatteen ja lapsen osallistamisen vaatimukset 1900-luvulla. Tämä uusi ideologia ja sen koulut olivat Bruhnin mukaan keskittyneet luomaan amerikkalaistyyllisiä ihmisiä: Optimistisia ja voimakkaita taistelijoita, pyrkymäisiä vailla säälin tunteita ja avarakatseisuutta. (Bruhn 1968: Bruhn 1926.)

5.1.2 Erik Homburger Erikson ja huolen vyöhyke

Erik Homburger Erikson (1902–1994) ihmistieteen tuntijana ja psykoanalytikkona oli tarkastellut Yhdysvaltain kasvatusjärjestelmää historian aineistoa käyttäen. Millaisena Erikson näki amerikkalaisen kasvatuskulttuurin ja perheiden tilan 1900-luvun Yhdysvalloissa? Amerikka oli Erikssonin mukaan ristiriitaisuuden maa, jossa vapaa maahanmuutto ja monikulttuurisuus tuottivat yhteiskunnan vastareaktion mustasukkaisuuden vaalia omia, amerikkalaisia perinteitä ja korostaa aitoa amerikkalaisuutta. Lisäksi hän havaitsi amerikkalaisessa yhteiskunnassa uhmakkaan eristäytymisen tarpeen kaikista muista kansakunnista. Mitä sitten vastakohtaisuudet, monikulttuurisuus ja tahto eristäytyä voivat saada aikaan ihmisen kasvun kohdalla? Millaisen kasvun ilmapiiriin tämä tarjoaa yksilölle?

Eriksonin mukaan nämä vastakohtaisuudet luovat ihmisen sisään *pelkojen kartan*, jossa vastakohtaisuus edustaa aina suurinta pelkoa. Kaikkea tasapainoa ylläpitävät, kahden totuuden sarjat, mahdollistavat jatkuvan keskustelun ja asioiden auki jättämisen ilman viimeistä totuutta tai mielipidettä asiasta. Näiden totuuksien ikävä puoli on siinä, etteivät ne ole ikuisia, vaan saattavat vaihtua useampaan kertaan yhden lapsuuden aikana. Erikson puhuu iskulausetotuuksista, joiden sanoma tukeutuu jompaan kumpaan ääripäähän kiihottaen massoja joko pelkäämään tai uhoamaan. Nämä iskulauseet hapattavat yleistä mielialaa, sillä ne liikkuvat siellä, missä suuret kansanmassatkin liikkuvat. Yläluokkalainen sivistyneistö on aina osannut keskustella aiheista ottaen huomioon menneisyyden ja säilyttänyt ”kukistumattoman henkisyyden” keskusteluissa. Suuret massat taas ruokkivat itseään iskulausetotuusiksi ja kiteyttävät elämänsä henkisyyden iskulauseeseen. (Erikson 1982, 270–271.)

Erikson viittaa amerikkalaisen yhteiskunnan koostuvan ryhmistä. Hän

johdattelee ajattelemaan yhteiskuntaa, joka toimiakseen sitouttaa yksilöitä oman prosessinsa ylläpitämiseen. Amerikkalaisessa yhteiskunnassa järjestöt ja yhteisöt ovat tärkeitä, sillä niihin kuulumisen kautta määritellään yksilön sosiaalinen asema yhteisössä. Esimerkiksi kuuluminen seurakuntaan tai muihin järjestöihin, ja sen toimintaan aktiivisesti osallistuminen, tuovat sosiaalisen yhteisön hyväksynnän. Tämä asema edesauttaa luottamuksellisen aseman saavuttamista yhteisössä. Kuitenkin aivan liian usein kuulumisen tarkasti rajattuun yhteisöön vie aikaa pois kotielämästä ja yhteisöön vahvasti kuulumisen alkaa tuottamaan kylmiä, sääntöjä ja rankaisuja käytäviä yksilöitä, joille yhteisöön kuulumisesta on tullut välttämättömyys. (Erikson 1982, 270–271.)

Miten käy, jos vanhemmat seuraavat liiaksi yhteiskunnan vaatimuksia? Miten käy, jos äidit joutuvat kuluttamaan paljon aikaa ja vaivaa ulkoisten kulussien rakentamiseksi? Amerikkalaisen kasvatuksen dilemma ei Eriksonin mukaan ollut epäonnistuneen vanhemmuuden syytä, vaan perhehierarkian muutoksesta johtuvaa. Monikulttuurisen todellisuuden keskellä perheen henkisen keskuksen, äidin, tuli ryhtyä luomaan kasvatuksen ja perheen elämäntyylä. Amerikkalainen nainen oli hyvä roolissaan, jossa kasvatettiin lapsia preerian oloihin tai alati muuttuvaan yhteiskuntaan. Naiset saattoivat joutua ottamaan miesten paikan, sillä nämä entisestä kotimaastaan vapautetut miehet saattoivat perustaa koko elämänsä kalliista vapaudestaan nauttien, julistaen ja sitä puolustaen. Miesten rooli uudenlaisen, amerikkalaisuuden mukaisen kasvatustyylin luomisessa oli poissaoleva. Miehet eivät kuitenkaan olleet vailla voimaa ja neuvokkuutta. Olivathan he vain hetki sitten matkanneet valtamerten halki raivoisasti vapautta ja tulevaisuutta etsien. Nämä miehet olivat kuitenkin Eriksonin mukaan auktoriteettikammoisia ja jo entisessä kotimaassaan ”eivät olleet syystä tai toisesta tahtoneet tulla aidatuksi”. Hän oli lastensa ja vaimonkin silmissä vanhanaikainen totaalisen isänvallan kannattaja, joka harvoin lasten kasvatukseen puuttuessaan oli ankara ja ehdoton. Nainen olisi siksi kotikasvatuksen luojana tasapainoisin valinta. (Erikson 1982, 276, 281.)

Oliko siirtolaisten uhraus etsiessään vapauden maata liiankin suuri? Kuinka monta kasvatusmallia yksi sukupolvi kävi läpi pyrkiessään valmistautumaan suurimpaan onneen, sekä uhkaan? Amerikkalaisten psykiatrien huomio kiinnittyi aikanaan kahteen ongelma-alueeseen; jakautuneeseen persoonallisuuteen, sekä hylkäävään äitiin. Kahtia jakautunut persoona pyrkii pakenemaan todellisuutta ja omaa itseään. Tämä ”pakoisuus” näkyi ylitsevuotavana ja kuitenkin hyvin muodollisena ystävällisyytenä. Näin normaali vastavuoroinen sosiaalinen kanssakäyminen ja minän jäntevyys jäivät puuttumaan. Ja tästä ulkokuoren muodostumisesta psykiatrit syyttävät mutseja, äitejä, jotka ovat menettäneet ”äidin” nimensä. ”Mutsin” tarjoama lapsuus on ollut yhteiskuntasidonnaista, eikä ole ottanut huomioon kasvatuspyrkimyksissään lapsen psykososiaalishenkistä kehitystä, vaan on edennyt yhteiskunnan asettamien arvojen mukaan.

Erikson halusi kutsua hänen määrittelemäänsä, amerikkalaista monikulttuurisen

taustan äitiä nimellä ”mutsi”. Kaikki vanhemmat ovat luonteenpiirteittensä summa, mutta Amerikan mutsin keskimääräiset piirteet lueteltiin seuraavanlaisiksi.

1. Mutsi on tapojen ja moraalien alalla kiistaton ykkönen, niin kotona kuin yhteisönsä yhdistyksissä. Kuitenkin hänellä on lapsekkaita turhamaisuuteen liittyviä huolia omasta ulkonäöstään ja ne hänelle sallitaan.

2. Tästä seuraa, ettei hän koskaan moiti itseään, vaan eristää itsensä syytetyistä ja kääntää syytökset lapsiin.

3. Hän haluaa pitää yllä sukupolvien välistä kuulua ilman kattavaa selitystä tapahtumalle.

4. Vihamielisyys kaikkea aistillista ja mielihyvän aiheita kohtaan on voimakasta ja erityisesti isän aistillisuus on ikävyyttävää. Isän rooli miehenä on osittain naurettava ja turha.

5. Muille hän opettaa itsehillintää, mutta itse hän ei pysty kontrolloimaan syömisiään. Ankaruutta ja itsekuria hän edellyttää kasvattajana lapsiltaan, mutta itseään kohtaan hän on lempeän sallivainen.

6. Mutsi kunnioittaa perinteitä ja traditioita, mutta ei halua vanheta, eikä tulla isoäidiksi.

Tämän kylmän suihkun Erikson kattaa amerikkalaisen perheen ”mutsille”, joka on stereotyyppinen malli naisesta, jonka kehittymättömyys estää kypsän aikuisuuden ja sitä kautta roolimallinsa omaksumisen. ”Mutsi ei ole onnellinen... mutsi on uhri, ei voittaja”, korjaa Erikson käsityksiä luomastaan perheen päähahmosta. (Erikson 1982, 274–275.)

5.2 Amerikan suomalaiset lapset kasvatus- ja koulujärjestelmässä

Mitä koulutus merkitsi amerikkalaiselle yhteiskunnalle, ja miksi siihen osallisuus oli ensiarvoisen tärkeää? Siirtolaisuuskomission tehtävänä oli tutkia, millaiset mahdollisuudet siirtolaisperheiden lapsilla oli osallistua yleiseen koulujärjestelmään. Komissio tutki lasten luokkavastaavuuden, eli vastasiko lapsen sijoittuminen koulujärjestelmään hänen kronologista ikätasoaan? Raportit tuottivat tietoa myös aiheesta, josta siirtolaisutkimuksissa harvoin mainitaan: pienten sijoittumisesta päiväkotihoidon.

Millaista koulutusta siirtolaislapset saivat uudessa yhteiskunnassa ja mikä oli lasten osallistumisen taso? Koulujärjestelmän koko maan osalta yhdistävä piirre oli varhaiskasvatuksessa. RIC:in raporteissa löytyi tietoa varhaisen kasvatus- ja opetustoiminnan tarjoamisesta, ja osanottajista löytyi myös Amerikan suomalaisten perheiden lapsia. Toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, naisten työssä käymisen yleistyttyä, myös varhaisen kasvatuksen palvelut lisääntyivät. Komissioraportit eivät sisältäneet tietoa näiden palveluiden toiminnan sisällöistä, vaikka Kramer (1991) mainitsee päiväkotipalveluiden osallistujamäärien olleen suuria koko maassa.

1900-luvun alun lastentarhaliike edusti aikansa kasvatusajattelua, ja oli eurooppalaista alkuperää. Nimensä mukaisesti saksalaista alkuperää olevat kindergartens eli lastentarhat, olivat kolmesta viiteen vuoteen kestäviä esikouluja pienille lapsille. Osanottajamäärät olivat korkeita koko maassa. Lastentarhaliike puhui luonnollisen aktiivisuuden ja leikin puolesta. Lapsen energia ja voima olivat kasvulle hyödyllisimmillään silloin, kun niitä ei tarvinnut kahlita. Lapsen hermostollinen systeemi tarvitsee ohjausta, jonka puolesta puhui The Chicago Kindergarten Training Schoolin tutkimus vuodelta 1891. Taustalla olivat myös Fröbelin ajatukset lapsen leikin, toiminnallisuuden, sekä ryhmä- ja sosiaalisten taitojen harjoittamisen tärkeydestä lapsen kehitykselle. Aikakausilehti The Kindergarten Magazine listasi lapsen leikin ja vitaliteetin ilmentävän kansallista otolilaa ja rodullisia piirteitä. (Webster 1991, 303-304.) 1900-luvun varhainen kasvatustoiminta oli aikansa tuote, ja sisälsi yhteiskunnallisia toiveita kansalaisiaan kohtaan. Varhaiskasvatuksellinen ajattelu huomioi myös rotujen ja kansalaisuuksien näkyvät erot, joita voitiin havaita jopa lasten leikeistä.

Amerikan suomalaiset lapset osallistuivat varhaiseen kasvatustoimintaan komissioraportin mukaan harvoin. Ruotsalaiset ja Venäjän hebreankieliset osallistivat lapsiaan eniten päiväkotitoimintaan. ”Kotikasvatuksella on ihmiselämässä suurempi merkitys kuin koulukasvatuksella. Koti on yhteiskunnan suurin koulu. Koti on se, jossa kaikki suurmiehet ja naiset tehdään. Koulu sittenkin jää toiselle tilalle. Vanhoillisuus on kuin jarru kulkuvälineessä” varoitti kirjoittaja KH:n (nro 7, 40) lukijoita vuonna 1922. Miten siirtolaisäidit suhtautuivat lasten kasvatukseen uudessa kotimaassa? Toteuttivatko he entisen kotimaansa tapoja hoitaen lapsia kotona, vai ottivatko he vastaan amerikkalaisen yhteiskunnan avun lasten kasvatukseen? KH kirjoittaa koulutuksesta kuvaillen sitä ”important business”, tärkeäksi aiheeksi. Koulutus merkitsee lasten fyysistä, moraalista ja mentaalista kasvun apua. Yhteistoiminnallisuus on tärkeä osa vanhemmuutta ja sitä tapahtuu toimissa koulujen, vanhempien, opettajien ja koululautakunnan kanssa yhteistyössä. Yhteisöllinen työ on yhteisön tulevaisuuden hyväksi tehtävää työtä. Uuden sukupolven eteen tehtävä työ on uuden ja entistä loistakkaamman Amerikan eteen tehtävää työtä. ”...and even greater America in the future.” (KH 1923, nro 11-12, 23.)

Washingtonin sanomalehdet julistivat, että Skandinavian äidit halusivat amerikkalaistua ja amerikkalaistaa myös lapsensa. Kirjoittaja ei mainitse suomalaisten kuuluneen Skandinavian äitien ryhmään, vaan sillä tarkoitettiin tässä kohtaa norjalaisia ja ruotsalaisia äitejä. Nämä äidit eivät halunneet kasvattaa lapsiaan entisen maan traditioihin, vaan he halusivat opettaa englantia lapsilleen ja amerikkalaistaa heidät. Skandinavian äidit pyrkivät toimimaan kotona kirjoittajan mukaan, ja koska heidän perheensä olivat pieniä, lasten assimiloituminen saattoi tapahtua lähes sataprosenttisella varmuudella. ”The sooner the Scandinavian people forget their mother country, mother language and ancestry the better.” Näin kuvaili toivettaan yksi siirtolaiskokemuksistaan kirjoittajalle kertonut Skandinavian maista

kotoisin oleva äiti. (Webster 1991, 303-304.) Miten suomalaisäitien ajatukset kulkivat kotikasvatuksen kohdalla? Äidin tehtävä oli yksi tärkeimmistä naisen tehtävistä. Gustava Heikkinen kirjoittaa ”Äidin rakkaus lastaan kohtaan on inhimillisen rakkauden korkein ilmenemismuoto, jonka ainoastaan Jumalan rakkaus voittaa. Äidin rakkaus on esikuva Jumalan rakkaudesta.” (KH 1922, nro 3, 29.) Erityisesti Amerikan suomalaiselle äidille ja naiselle lankesi KH:n mukaan vastuu kasvattaa lapset ”lankeemusta ja harhateitä” välttämään.

”Selittäkäämme englanninkielisen osaston kautta äidin rakkauden suuruutta...Vetäkää lapsiamme lähemmäksi kotejamme. Selittäkää että syntymäkoti lopultakin on se koti, jota jokainen eniten maailmassa rakastaa. Tuokoon tämä Koti-lehtikin monta lasta takaisin äideilleen ja herättäköön monta äitiä huomaamaan velvollisuutensa oikein.” (KH 1922, nro 3, 30.)

Millaisiin koulutusjärjestelmiin suomalaiset ottivat osaa Amerikassa? Siirtolaisten suosimassa Duluthin kaupungissa vuonna 1908 siirtolaiset osallistuvat alakoulun toimintaan amerikkalaisia aktiivisemmin.

Kuva 56. Suomalaisten siirtolaisten lapsia ja heidän opettajansa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Vahvasti mukana alakoulussa olivat puolalaiset, ranskankieliset kanadalaiset ja suomalaiset. Yläkouluun osallistuminen oli yleisempää amerikkalaisten keskuudessa 12,7 prosentilla. Siirtolaisista korkeimmille osallistujamäärille yltävät englantia puhuvat kansallisuudet, kuten irlantilaiset (10,4 %), englantilaiset

(10,3 %) ja kanadalaiset (11,9 %). (RIC 1911, doc. 749, vol. 3/5, 117.)

Taulukko 17. Siirtolaislasten osallistuminen (%) eri koulutusmuotoihin vuonna 1908 (n= 10 895)

Kansallisuus	Päiväkoti %	Alakoulu luokat 1-4 (primary) %	Keskikoulu luokat 5-6 (grammar) %	Yläkoulu (high) luokat 7-11 %
amerikkalainen (native-born)	5,3	45,2	36,7	12,7
musta, intiaani	3,8	51	43,4	1,9
ranskankielinen kanadalainen	2,5	64,9	27,5	5,2
kanadalainen	4,1	46,8	37,2	11,9
englantilainen	4,3	49,8	35,6	10,3
suomalainen	6	61,3	29,6	3,2
saksalainen	4,6	47,9	39,6	7,9
hebreankielinen venäläinen	12,5	52	31,8	3,8
irlantilainen	5,2	50,2	34,1	10,4
norjalainen	4,5	53,7	35,3	6,6
puolalainen	2,3	78,1	18,1	1,5
skotlantilainen	2,8	46	38,6	3,6
ruotsalainen	4	56	36,4	5,1
muut rodut	5,1	58,2	31,6	5,1
keskiarvo	4,8	52,2	35,2	7,9

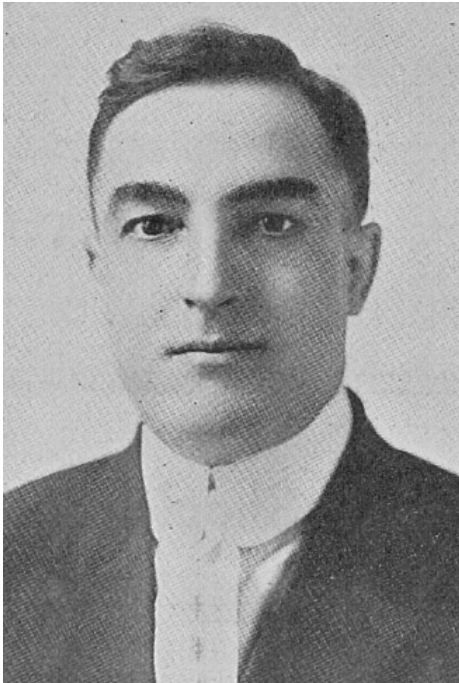
Lähde: RIC 1911, doc.749, vol.3/5, 117

Amerikan suomalaiset lapset olivat keskimääräisen aktiivisesti mukana varhaisista päiväkotipalveluista alkaen kasvatus- ja koulutusjärjestelmässä, mutta osallistuminen hiipui yläkoulun luokkien kohdalla. KH kuvailee Mountain Ironin alueen koulujen kohonneita oppilasmääriä. Kymmenen vuotta sitten alueen koulussa oli 370 oppilasta ja vastaava luku nousi 1 225 oppilaaseen. Päiväkoulujen lisäksi alueella toimi siirtolaisten iltakouluja, joissa opiskeltiin amerikkalaisuuden historiaa, englanninkieltä ja maantietoutta. Iltakoulu sai käyttöönsä myös tilat urheilusalista, sekä uima-allasosastolta. ”When one sees the school buildings in Mountain Iron, one

comes to the conclusion that the people of this community believe in education.” (KH 1923, nro 11-12, 23.)

Rossin (1977) mukaan koulut opettivat siirtolaislapsille aikakauden hengen mukaisesti sen, että yhteiskunta koostui yhdestä kulttuurista. Monikulttuurisuuden ajattelu oli vierasta vielä toisenkin polven siirtolaisille. Suomalaista kulttuuria ei kouluissa lapsille esitetty siten, että he olisivat voineet löytää siitä tarttumapintoja oman elämänsä kanssa. Suomalaista kulttuuria opetettiin niin epämodernilla ja heikosti houkuttelevalla tavalla, ettei suomalaisesta kulttuurista tullut yhteistä jaettavaa. Ross (1977) esittää, että jos amerikkalainen yhteiskunta olisi halunnut suomalaisen kulttuurin jäävän elämään, olisi sen merkitystä amerikkalaiselle yhteiskunnalle pitänyt tuoda esiin. Vain merkityksellisyyden kautta lapset olisivat voineet kokea ylpeyttä ja saaneet hiljaisen hyväksynnän pitää yllä omaa kulttuuriaan. Koulujen opettajat olivat tässä olennainen ryhmä suorittamassa tätä kulttuuriin opastamisen työtä. (Ross 1977, 192.)

Esimerkki koulutetusta opettajasta oli herra J. E. Muench, joka oli valmistunut opettajaksi Minnesotan Winonan opettajien valmistuslaitoksesta. Lisäksi hän oli opiskellut Minneapoliksen Minnesotan yliopistossa. KH toteaa amerikkalaisten opettajien, kuten herra Muenchin esimerkki osoittaa, olevan hyvin koulutettuja. (KH 1922, nro 8-10, 24.) Amerikan suomalaisilla oli luottamus maan kouluja ja

Kuva 57. Minnesotan Mountain Ironin koulun johtaja J. E. Muench (KH 1922, nro 8-10)

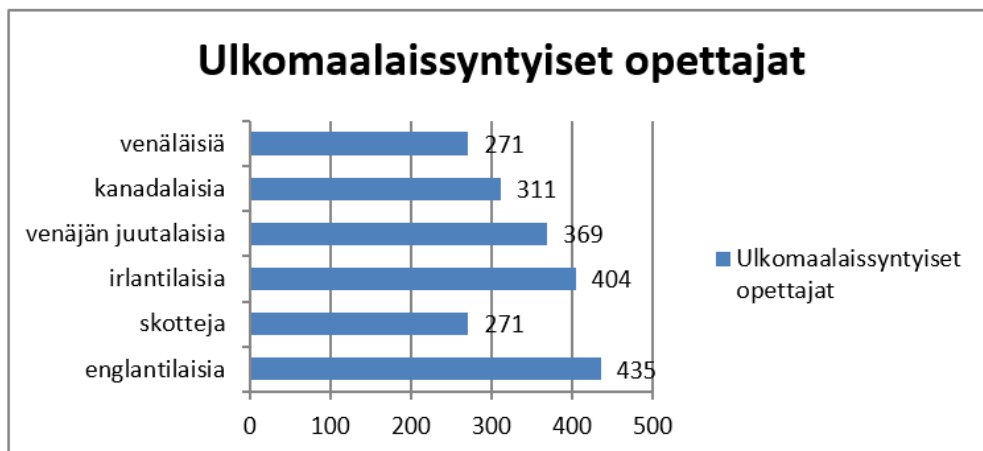
niiden opettajia kohtaan. Siirtolaisuuskomission raportissa todetaan, että suomalaiset lähettivät lapsensa kouluun useammin, kuin mikään muu kansalaisuus. ”They learn english more quickly, take considerably more interest in civic affairs, and are especially good at sending their children to school. ” (RIC 1911, doc. 633, 428.) Opettajien merkitys on todennäköisesti ollut suuri siirtolaislapsille. Opettajilta saatu hyväksyntä säilyi mielessä pitkään. Siitä todistavat Amerikan suomalaisten lasten koulumuistelmat.

”Muistan miten hämmästyin ja miten onnelliseksi tulin ensimmäisenä collegepäivänäni (college sijaitsi kaukaisessa, kauniissa kaupungissa, jonka asukkaat olivat suuremmaksi osaksi sivistyneistöön kuuluvia) kun eräs

professoreista, nähtyään nimeni, kysyi minulta mihin kansallisuuteen kuulun. Olen suomalainen, vastasin. Miten mielenkiintoista, huudahti hän. Olen aina halunnut kohdata suomalaisen.” (Kotiliesi 11.1.1938.)

Amerikan suomalaisista KH:n kirjoittaja Helmi Warren edusti Amerikan suomalaisia opettajia. Hän kirjoitti ahkerasti lehteen sivistykseen kannustavia kirjoituksia. Myös erityislasten kohtelu amerikkalaisessa koulussa huolestutti häntä. ”This is fundamental work in the development of the mental, moral and spiritual welfare of crippled children. The importance of this work cannot be over-estimated, especially by a teacher of them.” (KH 1922, nro 6, 19.)

1800-luvun ja vuosisadan vaihteessa opettajankoulutuslaitoksia perustettiin maaseutujen läheisyyteen, kauaksi kaupunkien valoista. Suomalainen kasvatuksen agraariuden henki ilmentyi niin opettajakoulutuslaitosten sijoittelussa, sekä koulutuksen sisällössä ja opettajien rekrytoinneissa. Maaseudun henki edusti kirkkaan tervettä maailmaa, josta kumpusivat ne ihanteet, jotka sävyttivät opettajiin liitettyjä ihanteita, kuten uskonnollis-isänmaallista ja jumalallis-kansallisen kutsumuksen ideologiaa. Suomalaiset opettajat olivat vahvasti kansallisen kulttuurinsa jatkeena, ja heidän ammattikunta ilmensi aikakauden ihanteita ja arvoja. (Rinne 1989, 195.) Amerikan suomalaisten lasten opettajat nousivat monikulttuurisesta väestöstä. Mihin kansallisuuksiin opettajat kuuluivat? Tutkimuksessa mukana oli 49 067 henkilöä, joista Amerikassa syntyneitä oli 94,2 % ja ulkomaalaisia 5,8 %. Alla olevissa kaavioissa ovat mukana lukumäärällisesti suurimmat kansallisuusryhmät tutkimukseen osallistuvista. Tilastoissa mainitaan viisi suomalaista opettajaa. He toimivat New Yorkin kaupungin ja Providencen alueella.

Kuvio 17. Ulkomaalaissyntyiset opettajat (n=49 067) Lähde: RIC doc. 747, tbl. 34, 55

Opettajia kehoitettiin tiukan ohjeistuksen antajina olemaan kuitenkin iloisia ja hymyileviä harjoittaen samalla äärimmäistä kärsivällisyyttä. ”Teachers were not tyrans, as you may suppose. Everything was done to dispel fear” muistuttaa yli-intendentti opetuksen tiukoista rajauksista ja niiden toteuttamisesta välttämällä kuitenkin luomasta pelon ilmapiiriä. (KH 1922, nro 6, 2-5.) Koululla oli tärkeä rooli lasten amerikkalaistajana kirjoittajan mukaan. ”The new generation should learn and be profient in their mother tongue but make the American language the fore most as it is a medium to American methods of thinking and absorbing the American ideals and customs”. (KH 1922, nro 5, 13.) KH muistuttaa siitä, että on aika huolehtia, etteivät suomalaiset sijoittumalla kaupunkien ulkopuolelle, jatka ensimmäisen sukupolven elämäntapaa, eristäytymällä farmeilleen.

”The public schools are rapidly transplanting the American ideals in the old generation as well as the new. Children native born of foreign parentage often do not desire to speak Finnish even going to the extreme of changing their names as Lahti becomes Bay, Niemi-Point, Maki-Hill or Macke, Lehto-Grove and innumerable others.” (KH 1922, nro 5, 13.)

5.2.1 Sijoittuminen ikätasoon vastaavalle luokkatasolle

Komissio halusi selvittää, sijoituivatko siirtolaislapset koulujärjestelmään heidän kronologista ikäänsä vastaavalle tasolle. Tällä voitiin myös todeta lasten älykkyyden ja koulumenestyksen taso. Vuonna 1910 suoritettiin laaja mittaus luokkavastaamattomuudesta 37 kaupungissa, ja 2 miljoonan koululaisen keskuudessa. Tutkimuksen mukaan amerikkalaislasten luokkavastaamattomuuden osuus oli

34,1 %, kun vieraskielisten lasten osuus oli 36 %. Eteläitalialaisten lasten osuus oli 48,6 %, puolalaislapsilla se oli 48,1 %, ja pohjoisitalialaisilla 45,9 %. Suomalaislapset saivat erityismaininnan heidän alhaisesta luokkavastaamattomuuden prosentistaan, joka olikin vain 27,7 %. Alhainen sijoittumisen luku tarkoitti siis sitä, että lapset kykenivät ottamaan osaa amerikkalaiseen koulututukseen oman ikätasonsa mukaisesti, ja suomalaislapsista vain 27,7 % joutui sijoittumaan ikätasoaan alhaisemmalle luokalle. (Kirkpatric 1929, 38-39.)

Myös yksittäisissä kouluissa tehtiin testejä, ja tästä esimerkkinä Massachusettsin koululaistutkimus, joka toteutettiin Fitchburgin neljässä eri koulussa vuonna 1923. Opettajien arvioiden mukaan suomalaislapset sijoituivat kärkisijoille älykkyudessaan. Suomalaiset saivat tutkimuksessa erityismainintaa myös siitä, että heidän osallistumisensa koulutukseen oli merkittävää. Vuonna 1923 osallisuuden prosentti oli 11 % ja vuonna 1924 se oli jo 28 %. (Kirkpatrick 1926, 55.) Brownin (1922) älykkyystutkimus suunnattiin Michiganin alueen koululaislapsille, jossa mukana oli myös suomalaislapsia. Stanford-Binetin testin mukaan pohjois- ja eteläeurooppalaiset rodut asettuivat edustamaan ääripäitä älykkyudessa. Suomalaislapset menestyivät merkittävän hyvin, ja testin tulokset osoittivat suomalaislasten kuuluvan älykkyuden kärkikastiin. (Brown 1922: Kirkpatric 1926, 24.)

Myös KH:ssa kirjoittavat ilmaisivat älykkyYTEEN ja rotuun liittyviä havaintojaan. Vuonna 1922 osavaltion koulun yli-intendentti John C. Watson kuvailee tottuneensa siihen, että Amerikassa syntyneet siirtolaisperheiden lapset olisivat keskenään hyvin samankaltaisia. Siirryessään Ironwoodin High Schooliin, hän kohtasi 30 erilaista kansallisuutta, ja osa heistä oli syntynyt ulkomailla. Näiden nuorten fyysinen ja henkinen erillaisuus, verrattuna amerikkalaisiin nuoriin, teki vaikutuksen kirjoittajaan. Erot olivat niin ilmeisiä, että kirjoittaja ei voinut vastustaa ajattelemaa asiaa antropologisesta näkökulmasta. Kirjoittaja toki mainitsi harrastaneensa antropologiaa, mutta muistutti ettei tietoisuus kansalaisuuksien ja rotujen eroista ole tehnyt hänestä epäluuloista, vaan pikemminkin laajentanut hänen sympatioitaan erillaisuutta kohtaan. Hän kuvailee kuitenkin tunteneen epäluuloa suomalaislapsia kohtaan, heidän saapuessaan ilmoittautumaan lukuvuodeksi opintoihin. ”They were so timid and appeared to be stolid that I despaired of them ever learning anything.” Yli-intendentti oli epäileväinen suomalaislasten menestymisestä koulujärjestelmässä, niin värittömän hiljaisen vaikutelman Watson sai lapsista. ”They merely handed me their diplomas and looked in every direction except mine. My goodness! I thought what a poor system there must be in the rural schools when incompetent children such as these are certified to enter high school.” Kuinka oli edes mahdollista, että suomalaislapset oli hyväksytty kouluun, Watson tunnusti miettineensä. Ensimmäisen yllätyksen yli-intendentti koki, kun suomalaislapset palauttivat aikataulun mukaisesti oppilaskorttinsa täydellisesti täytettynä heidän nimillään ja kurssitoiveilla varustettuna. Koulun pitkäaikainen opettaja oli tehnyt taustatyötä suomalaislasten

hyväksi, ja kuvaillut suomalaislapsia yli-intendentille, että heidän päästyä yli kainostelustaan, he ovat varsin hyviä oppijoita: “They become good students when they get over their bashfulness.” (KH 1922, 6, 2-5.)

Millaisia eroja yleisesti raporteissa havaittiin siirtolais- ja amerikkalaislasten luokkavastaamattomuudessa? RIC:in mukaan Amerikan suomalaiset lapset sijoittuivat yleisesti noin 30 prosenttisesti omaa ikätasoaan alhaisemmalle luokalle. Syynä tähän saattoi olla englannin kielen taitamattomuus ja heikko koulumenestys. Amerikan suomalainen opettaja Helmi Warren toteaa KH:ssa: “...is as absurd as to say that a foreign-born child is not as bright as a native born because he does not speak the same language.” Englannin kielen puute ei tee lapsesta vajaavaista, eikä vieraskielinen lapsi ole automaattisesti erityislapsi, muistutti Warren. (KH 1922, nro 6, 19.) Duluthin alueen kouluissa vuonna 1908 suoritetussa kyselyssä lapsia oli mukana 10 895, joista suomalaisia 2,6 %. Koulujen oppilaista jopa 12,5 % oli norjalaisia, ja ruotsalaislapsia oli 21,9 %. Vaikka Skandinavian kansallisuuksien edustus oli näinkin vahvaa, nousivat suomalaislapset silti esille omana ryhmänään, eikä heitä sekoitettu muihin kansallisuuksiin. Mikä oli suomalaislasten sijoittuminen alueen kouluissa? Taulukossa 18 on esitetty alle ja yli 10-vuotiaiden lasten luokkavastaamattomuuden prosentit.

Taulukko 18. Perusopetuksen alle 10-vuotiaiden ja yli 10-vuotiaiden lasten luokkavastaamattomuuden prosentit (n=9 517)

Kansallisuus	Yhteensä	Alle 10-vuotiaat	Yli 10-vuotiaat
amerikkalainen (native-born)	2 272	31,5	33,2
musta, intiaani	50	48	50
ranskankielinen kanadalainen	376	44,4	58,7
kanadalainen	804	35,6	41,3
englantilainen	240	32,9	37
suomalainen	258	30,2	52,1
saksalainen	499	40,1	42,5
hebreankielinen venäläinen	335	33,1	38,7
irlantilainen	178	38,8	44,4
norjalainen	1 215	36,8	44,5

puolalainen	250	60,4	78,3
skotlantilainen	241	32,4	39,2
ruotsalainen	2 202	33,6	42
muut kansallisuudet	597	38	49,5
keskiarvo	9 517	36,6	44,8

Lähde: RIC 1911, vol 3/5, doc.749, 118

Alle 10 vuotiaiden lasten keskimääräinen luokkavastaamattomuus Duluthin kouluissa oli 36,6 %, josta suomalaislasten osuus oli 30,2 %. Yli 10-vuotiaat lapset kokivat luokkavastaamattomuutta 44,8%, ja suomalaislasten kohdalla vastaava luku 52,1%. Mitä vanhemmista lapsista oli kyse, sen varmemmin he sijoittuivat omaa ikätasoaan vastaavalle luokalle.

Mikä saattaa selittää alle 10-vuotiaiden suomalaislasten hyvän menestymisen tutkimuksessa? Raportissa mainitaan suomalaisten vahva osallistuminen päiväkodin ja alakoulun toimintaan. Tämä nähdään selityksenä suomalaisten alhaiselle luokkavastaavuuden osuudelle (30,2 %). Mikä voisi selittää heikkoa tulosta yli 10-vuotiaiden suomalaislasten sijoittumisessa (52,1 %)? Tähän syynä voi olla puutteellinen kielitaito, ja myöhäisempi maahansaapumisen ikä. Tässä kohdin raportissa muistutetaan siitä, että suomalaiset ovat muihin kansallisuuksiin nähden erilaisessa asemassa, ja siihen nähden heidän sijoittumisensa on ihailtavaa. Englantilaisten ja ranskalaisten hyvä luokkasijoittuminen on kielitaidon mukanaan tuomaa etumatkaa, johon suomenkieliset lapset eivät voi mitenkään yltää. (RIC 1911, vol. 3/5, doc.749, 118.)

Amerikan suomalaiset osallistivat lapsiaan aktiivisesti amerikkalaiseen koulutusjärjestelmään, kuten amerikkalainen yhteiskunta toivoi. Näiden raporttien johdosta Amerikan suomalaiset lapset nousivat edistyneiden ja koulutusmyönteisten kansallisuuksien joukkoon. Suomalaislasten luokkavastaavuuden prosentteihin raportissa suhtauduttiin ymmärtäväisesti, sillä he eivät nauttineet kielen tuomaa etumatkaa, kuten englanninkielisten kansallisuuksien lapset tekivät. Raportit maalasivat kuvaa suomalaisista, jotka luottivat uuteen yhteiskuntaan, ja sen kasvatus- ja koulutusjärjestelmään. He tukivat lastensa koulussakäyntiä, ja tämä näyttäytyi lasten hyvänä koulumenestymisenä, sillä lapset kykenivät merkittävän usein sijoittumaan ikätasoaan vastaavasti koulujärjestelmään.

5.2.2 Amerikan suomalaiset nuoret ja korkeakouluopinnot

Korkeakoulutus oli merkityksellinen asia monestakin syystä siirtolaisyhteisöille. Amerikan puolalaiset olivat entisessä kotimaassaan tottuneet siihen, että heidän

johtajansa olivat korkeasti koulutettuja henkilöitä. Amerikkalainen yhteiskunta ei kyennyt tarjoamaan tyväestöön kuuluvalla, heikosti koulutetulle siirtolaisryhmälle korkeakoulutuksen mahdollisuutta. Puolan amerikkalaisten siirtolaisryhmää johtavat henkilöt olivat siis samasta luokasta ja samoin teoreettisin ja kokemuksellisin tiedoin varustettuja henkilöitä. Tämä horjutti yhteisön olemassaoloa ja tasapainoa. (Thomas ym. 1958, 1472.) Amerikan suomalaiset pitivät tärkeimpänä nuoren sukupolven koulutustarpeiden täyttymistä. Millaista yhteiskunnallista keskustelua Amerikan suomalaiset kävivät siirtolaisnuorten kouluttamisesta?

”Nuorisossa on kansan tulevaisuus. Nuorison kasvatusta on näin ollen vastuunalaista, arvokasta ja arkaluontoista työtä. Nuorison saamista kasvatuksesta suurimmaksi osaksi riippuu, kuinka hyvin he voivat selvitä ja ristiaallokossa tehtävänsä suorittaa. Siksi onkin siihen seikkaan kiinnitettävä huomiota, kasvatukseen uhrattava huolta niin paljon kuin suinkin.” (Huotari 1908, 3-4.)

KH kantoi huolta Amerikan suomalaisten poikien kasvatuksesta, sillä ”isällä ja äidillä on todella useita vaikeita kysymyksiä ratkaistavana, kasvattaessaan esim. itsepintaisia poikajuntikoita, joista toisilla on lukuhalu, toisilla ei, joita toiset haluavat opettajiksi, toisen insinööriksi, mutta isän varat eivät aina tahdo kestää korkeakouluakaan läpi kouluuttamaan.” Kirjoittaja oli huolissaan siitä, että säästösyistä poikien koulutustoiveet jäivät kuulematta. ”Seuratkaamme luontaisia taipumuksiamme ja käsitelkäämme...ensiksi poikain kasvatusta ja vasta myöhemmin tyttöjemme kasvatusta, jos ei joku ”ahkerista naiskirjailijoistamme” kerkeä edellemme.” (KH 1923, nro 3, 119.)

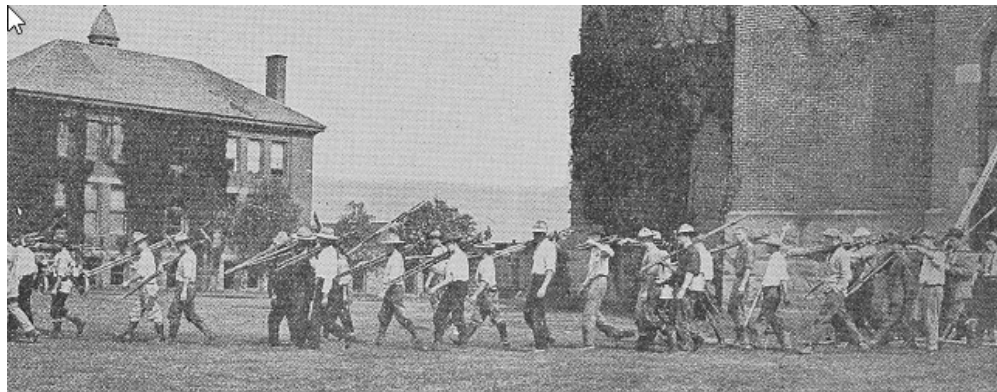
Yhdysvaltain työsihteeri James J. Davisin mukaan ”amerikkalaisen pojan täytyy palata takaisin todelliseen työhön, hänen täytyy kasvaa siihen elämänsäilykseen, että ruumiillinen työ on yhtä arvokasta kuin työ kirjoituspöydän ääressä.” Siirtolaiskysymyksessä Davis lisäsi ”Koettakaamme saada amerikkalainen poika ja tyttö takaisin työhön. Amerikkalainen nuoriso aikamme on vastenmielistä ruumiillisen työn tekoon, johtuen tämä vastenmielisyys heihin kasvatusjärjestelmästä, joka opettaa väärää elämän ymmärryksestä.” Ulkomaalaisen työvoiman maahan tuominen saattaa johtaa yhteiskunnan ”kansalliseen vaaraan” Davisin mukaan. ”Meidän tulee asettaa ylös itsellemme jonkinlainen koneisto valikoimaan siirtolaisiamme sellaisiin paikkoihin, joissa heitä työvoiman täyteenä tarvitaan”, toteaa Davis ja lisää ettei työtä vieroksuvia päästetä maahan. (KH 1923, nro 3, 125.)

Kuva 58. Amerikan suomalaisia poikia 1920-luvulla.
(Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Siirtolaisten kouluttamisesta esitti Prescott Hall eriävän mielipiteensä. Tähän mennessä siirtolaisaines oli koostunut kouluttamattomista, työvoimaksi suunnatuista maahanmuuttajista. Kuinka pitkään yhteiskunta voi ottaa vastaan kouluttamatonta siirtolaisainesta? Hallin (1897) kirjoitus ”Immigration and the Educational Test” julkaistiin vuoden 1897 The North American Review -aikakausjulkaisussa (NAR). Siinä Hall toteaa, että emme voi ottaa siirtolaisia maahamme vain työvoiman näkökulmasta. Kouluttamaton siirtolaisaines on siirtynyt heikosti palkattuihin töihin, joihin suorittava työvoima on ollut tervetullutta. Kun siirtolaisia ja työvoimaa on nyt tarpeeksi, voidaan tulevia siirtolaisuusvirtoja katsoa kriittisemmästä näkökulmasta. Tarvitsemeko vielä lisää kouluttamatonta työvoimaa, kysyy Hall. ”The Greatness of a Nation” eli kansakunnan suuruus ja ylväys eivät perustu pelkkiin työtä tekeviin. Hallin mukaan siirtolaisten moraaliset, sosiaaliset ja poliittiset ajatukset ovat paljon tärkeämpiä, kuin heidän kykynsä tehdä fyysisistä työtä. Työtä tekevät eivät lopu kesken, vakuuttaa Hall (1897). Maassa on jo kylliksi niitä, joiden poliittiset ja

moraaliset ajatukset ovat ”undesirable” (ei-toivottuja). Jos tarvitsemme jonkun tekemään fyysistä työtä, otamme jonkun niistä ei-toivotuista siirtolaisista. Keitä olivat nuo ei-toivotut maahanmuuttajat? ”Unfitted to our social and political life”, kuvailee

Kuva 59. Oppilaita poikien kesäkursilla (KH 1923, nro 3, 121)

Hall kouluttamatonta, sosiaaliseen ja poliittiseen elämään sopeutumattomien siirtolaisten joukkoa. (NAR 1897, rev. 5.)

Hall (1897) muistuttaa, etteivät maahan saapuvat ole se merkittävin aines hyvien ominaisuuksien suhteen. Meidän tulee kiinnittää huomiomme heidän lapsiinsa ja meidän lapsiimme, muistuttaa Hall. Hän haastaa lukijat ajatuksellaan: ”Do we want this country to be peopled by British, German and Scandinavian stock, historically free, energetic, progressive or by Slav, Latin and Asiatic races, historically down-trodden, atavistic and stagnant?” (NAR 1897, rev. 5.) Pohjoisen rotu kiinnosti amerikkalaista yhteiskuntaa.

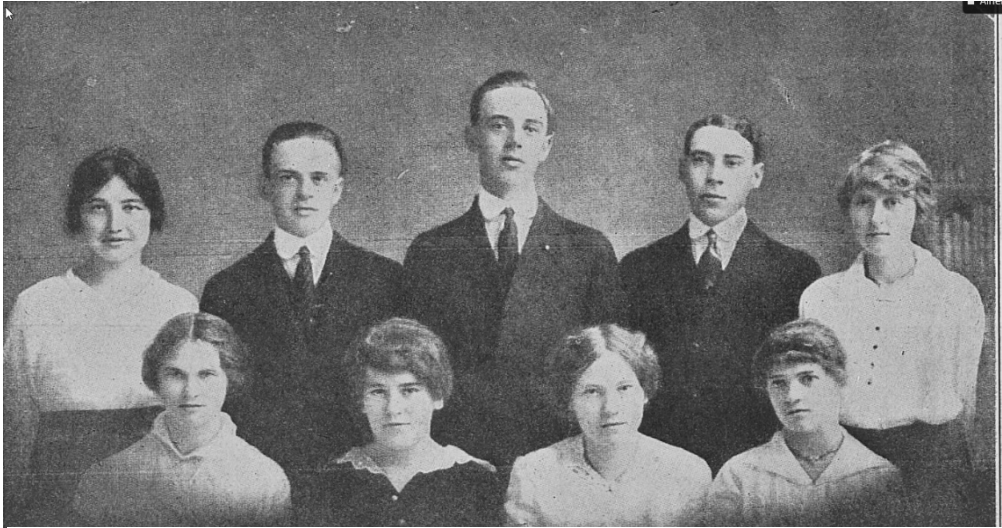
Millaista koulutusta Amerikan suomalainen yhteisö nuorille tarjosi? Suomi-Synodin perustajat päättivät perustaa vuonna 1896 Suomi-Opiston, joka kouluttaisi pappeja siirtolaisyhteisön tarpeisiin.

”Suomalaisten siirtolaisten edistystä suuresti on hidastuttanut se välinpitämättömyys, jolla kotimaan kansa ja kirkko on kohdellut heidän henkisiä ja hengellisiä tarpeitaan ilman opillista sivistystä saaneiden apua on heidän täytynyt itse niin sanoaksemme tyhjästä luoda suomalaisen sivistyselämän muodot ja kirkollinen järjestyksensä.”

Näin todetaan Kilven tutkimuksessa vuodelta 1917. (Kilpi 1917: Engelberg 1944, 94.) Entisestä kotimaasta tuli niukalti apua, niin henkilöstön kuin taloudellisten resurssien muodossa seurakuntien toimintaa ja suomalaista kulttuuriperinnön jatkumista

tukemaan. Siirtolaisyhteisön oli luotava itse järjestelmät, joilla toiminnan tulevaisuus turvattiin.

Opisto pyrki jo 1900-luvun alussa rakentamaan siltoja amerikkalaiseen yhteiskuntaan ja englanninkielen opetusta tehostettiin. Opiston yhteyteen rakennettiin kauppakoulu vuonna 1906. Sen toimintaa kehitettiin niin, että se sai junior college - osaston vuonna 1923 ja pian tämän jälkeen musiikkikoulutusosaston. Lukuvuonna 1896-97 Suomi-Opiston opiskelijamäärä oli 25 oppilasta, kun 1900-luvun alussa oppilaiden määrä nousi sataan. (Kero 1997, 144.) KH:n kirjoitukset myötäilivät tätä

Kuva 60. Ensimmäiset Mountain Ironin korkeakoulusta läpi päässeet, joista kuusi suomalaista: ylärivissä vasemmalta Helmi Apuli, Leo ja Lennard Beck ja alarivissä oikealla Ester Leppi, Olga Kangas ja Leeni Mattson. (KH 1922, nro 8-10, 76)

kehityslinjaa, sillä se julkaisi jonkin verran liikemiesten ja kauppaopiston toiminnasta kertovia kirjoituksia. Musiikin ala oli myös merkittävä aihealue ja menestyneet Amerikan suomalaiset musiikin alan ihmiset saivat palsta- ja kuvatilaa lehdestä. Lisäksi musiikin ylevämpi ja sivistävämpi merkitys haluttiin tuoda keskusteluun.

Miten nuoret sijoittuivat korkeakouluopintoihin? RIC keräsi tietoa vuosien 1908-1909 korkeammin koulutetuista nuorista (n=22 800) ja siitä, miten he olivat jakautuneet opiskelemaan 63 eri instituutioon. Amerikan suomalaiset nuoret opiskelivat teknologiaa, lääketiedettä, lakitietoutta, ja teologiaa. Nuoria oli opiskelemassa myös insinöörikoulutuksessa, eläinlääketieteellisessä ja hammaslääketieteellisessä koulutuksessa. Amerikan suomalaisia naisia ei näistä tilastoista löytynyt, mutta miehiä löytyi 5 henkilöä. Heistä akateemisissa opinnoissa oli 2, insinööriopinnoissa 2, ja oikeustieteen opinnoissa 1 suomalainen. 1900-luvun alkuvuosien nuorille yleisesti suosituin opiskeluala olivat ylipäätään akateemiset

opinnot, toiseksi insinööriopinnot, ja lääketiede kolmanneksi suosituinta. (RIC 1911, doc. 749, tbl. 111, 154.)

KH tarjosi runsaammin tietoa Amerikan suomalaisten nuorten opiskelusta. Lehden mukaan Michigan College of Minesissa opiskeli 12 Amerikan suomalaista kaivosinsinööriksi ja kaksi Amerikan suomalaista toimi koulussa opettajina vuonna 1923. Amerikan suomalaiset kutsuivat koulua Houghtonin Kaivantokouluksi. Oppikurssi oli kolme tai neljävuotinen ja ylöspito koulussa maksoi noin 600 dollaria vuodessa. Kurssit maksoivat 200 dollaria vuodessa, sekä lisäksi vuotuiset jäsenmaksut ja osallistumismaksut yhdistysten järjestämiin tilaisuuksiin tulivat oppilaiden maksettaviksi. KH toteaa, että oppilaat olivat yleisesti varakkaiden perheiden lapsia, mutta varattomillekin annettiin tilaisuus opiskella. Laitoksella oli mahdollista tehdä työtä kustantaakseen omat opintonsa.

”Jos tahdotte poikianne helppoihin ja vähätöisiin toimiin, niin älkää lähettäkö heitä Houghtonin Kaivantokoululle, mutta jos uskotte että poikanne pystyy elämän vaikeimpiin tehtäviin, jos uskotte pojastanne jotakin suurta, niin lähettäkää poikanne Houghtonin Kaivantokouluun” (KH 1923, nro 3, 124.)

Amerikan suomalainen yhteisö kantoi huolta entisen kotimaansa sivistyksen tilasta ja muun muassa KH herätteli lukijoitaan Turun Suomalaisen Yliopiston tukemisen merkityksestä. ”Me tahdomme avustaa Suomeen jääneitä omaisiamme, saamaan niin korkean kouluutuksen kuin mahdollista ja saamaan kouluutuksensa suomalaisina, suomenkielellä ja -miehellä.” (KH 1923, nro 3, 115.)

5.2.3 Aikuisen osa - kansalaisuutta hakeville iltakouluja ja työkouluja

Aikuisille tarjottu aikuiskoulutus oli täynnä monenlaisia tarinoita. On epäselvää, osallistuiko yhteiskunta aikuiskoulutuksen järjestämiseen taloudellisesti. KH:n mukaan opettajien palkkakulut tulivat opiskelijoilta kerätyistä osallistumismaksuista. Myös osa työnantajista tarjosi iltakoulun eli työkoulun mahdollisuutta työntekijöilleen. Aikuisten kouluttautuminen oli ainakin aluksi suosittua, mutta raskaat työpäivät verottivat osallistujien määrää opiskelukauden edetessä. Aikuiskoulutus oli osittain myös miesvaltaista. KH:n (1922) mukaan Minnesotan osavaltiossa iltakouluja oli 46 kappaletta, sisäänkirjautuneissa 368 maahanmuuttajaa, joista 91 oli naisia. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvua sisään kirjautuneissa oli 120 prosenttia ja koulujen määrä oli kasvanut 119 prosentilla. Minnesotan osavaltion koulun ”Numero 147” opettajana toimi neiti Maloney. Hän varmisti koulunsa osanottajamäärän vuokraamalla pyörän ja vieraillemalla lähiseudun perheissä kertomassa iltakoulun mahdollisuudesta. Koulu nro 47 keräsi eniten koko osavaltiossa

sisään kirjautuneita. Koulun kulut olivat keskimäärin 6,27 dollaria opiskelijalta ja ne jaettiin osavaltion ja valtion kesken. Opiskelijalle itselleen maksettavaksi jäi 2 dollarin osallistujamaksu. Opettajien palkka oli 75 senttiä tunnilta tai 1,50 dollaria illasta. (KH 1922, nro 6, 7-8.)

Toinen esimerkki iltakouluista on St. Louisin kunnasta. Vuodesta 1920 iltakouluja eli Rural Citizenship Schools (Night Schools) järjestettiin kunnassa ja kouluun ilmoittautuneista 544 oppilaasta melkein kaikki olivat olleet suomalaisia. Mainitsemisen arvoista oli se, että ilmoittautuneista suomalaisista kahdella kolmesta oli jo ollut Amerikan kansalaisuus. Tämä kirjoittajan mukaan kertoo siitä, etteivät suomalaiset ajattele opiskelua mekaanisen valmistautumisen kannalta, vaan aidosta mielenkiinnosta opiskelua ja uutta yhteiskuntaan kohtaan. (KH 1922, nro 8, 7.) Yksi iltakoulun opettajista kertoo lehdessä, ettei yhteiskunnan tulevaisuudesta tarvitse olla huolissaan niin kauan kuin kansallisuuskoulutus on koko yhteisön asiana ja perheiden kiinteän mielenkiinnon kohteena. Kansallisuustietoutta lisäävät iltakoulut eivät olisi voineet toimia ilman Speak English -järjestön aktiiveja. ”During the last four years, the school children have become thoroughly convinced that every person living in the United States, should speak the English language.” Järjestön lapsioppaat toimivat yhteisöissään ja ennen kaikkea kodeissaan englannin kielen puhumisen puolesta. (KH 1922, nro 6, 10.) ”...There was a busy little army with representatives in every nook and corner of the country, teaching their parents and little brothers and sisters to speak English.” Mikä oli tämän pienen joukon väline ja pyrkimys tässä työssä? ”...Telling them stories of our American heroes, and doing everything they could to acquaint their mothers and fathers with feeling of love and loyalty to our country.” (KH 1922, nro 6, 10.) Pienet englanninkielen ja amerikkalaisen kulttuurin puolesta puhujat kertoilivat Amerikan suuruudesta ja sen sankareista kodeissaan, joissa viesti otettiin vastaan.

Työnantajat tarjosivat työntekijöilleen työpäivän jälkeistä iltakoulua eli työkoulua. Esimerkkinä opetustarjonnasta oli Henry Fordin autotehtaan iltakoulu, jossa harjoiteltiin kansalaisuustaitoja ja englannin kieltä. Ensimmäinen lause, joka oppijoille opetettiin, oli ”I am a good American.” Opetuksessa draamaa käytettiin opetusmetodinä. Yksi tehtävistä oli sulatuskattila-tehtävä, jossa siirtolaiset peittivät itsensä rievuilla ja merkeillä, jotka symbolisoivat entisen elämän ja kulttuurin merkkejä. Samalla osa uusia miehiä ja naisia nousi ”sulatuskattilasta Amerikan lippua heiluttaen pukeutuneena pisinismiehen liituraitapukuun”. Amerikkalaistamiseen ei aina tarvittu selkeitä sanoja, sen tämä Henry Ford -koulun käyttämä performanssioppi todisti. Sulatuskattila tuotti kirjaimellisesti uutta ihmisainesta. (Greenleaf 1970, 124.)

Työkoulut koettiin ongelmallisiksi osittain siksi, että ne olivat työnantajien järjestämiä. Työkoululainen eristäytyi muusta maailmasta ja pahimmassa tapauksessa saman kielisen opettajan ja ryhmän kanssa. Komissioraportissa esitettiin parannusehdotuksena, että valtio kustantaisi ja myös valvoisi työkoulujen opetusta ja henkilökunnan koulutuksellista kelpoisuutta. Kuitenkin huomioitavaa oli se, että

työkoulujen opettajat toimittivat samaa kieltä puhuessaan tärkeitä yhteisöllisiä tehtäviä. Työkoulun oppilaat olivat usein kielitaidottomia miehiä, joille kotipuoleen kirjeiden kirjoittaminen, terveystarkastukseen ja rokotuksiin ilmoittautuminen, tai muu käytännön toimi olisi jäänyt hoitamatta ilman opettajan apua ja ohjausta. (RIC of the State of New York 1909, vol. 29, 103-107.)

Vuonna 1908 New Yorkissa toimi 11 yläkoulua (high school), kaksi kauppakoulua ja 84 peruskoulua, jotka tarjosivat opetusta iltaisin. Näille iltakoulun tunneille osallistui raportin mukaan 124 776 siirtolaista. Kouluvuoden alusta osanottajia riitti, mutta vuoden edetessä opiskelijat vähenivät ja tapaamiskerrat muuttuivat harvemmiksi. Tämä oli yleisesti tiedossa oleva tosiseikka aikuisopiskelijoiden kanssa. Koska monet siirtolaiset tulevat iltakouluun suoraan töistä, New Yorkin koulujen yli-intendentti suositteli koulujen aloittamista myöhempään ilta-aikaan. Komissio pyrki löytämään opettajia, jotka hallitsisivat

Kuva 61. Amerikan suomalaiset työmiehet olivat koulutusmyönteisiä. (tekijän oma)

siirtolaisten oman kielen. Tällöin samaan luokkaan voisi sijoittaa saman kielisiä. Vaikka iltakoulut olivat suosittuja, oli niiden laatua kehitettävä. Luokkakokoa tulisi pienentää ja ryhmiä muodostaa ottaen kielitaidon taso ja kansalaisuus huomioon. (RIC of the State of New York 1909, vol.29, 100-101.)

Minnesotassa koulun johtaja piti suomalaisia iltakoulujensa kulmakivenä. Nuori sukupolvi Amerikan suomalaisia antoi toivoa innostuneesta ryhmästä, joka ymmärsi amerikkalaistumisen merkityksen. (KH 1922, nro 3, 3.)

Iltakoulut edustivat paikkaa, jossa seudun siirtolaiset kohtasivat toisensa. Mikäli työkouluja ei paikkakunnalla ollut, saattoivat opettajat järjestää syrjäisten seutujen ihmisille kansalaisuustaitoja sisältäviä opastustunteja. Paikalle saapumisen esteeksi eivät riittäneet rankkasade eikä väsymys. KH tiesi seuduista,

joissa iltakoululaisilla saattoi olla useiden mailien matka, joka taitettiin joko jalan tai hiihtäen ja joskus tietä valaisi kädessä keikkuva lyhty. Kirjoittaja muistelee vierailuaan Toinin koulussa, joka osui samoihin aikoihin, kun seudulla riehunut lumimyrsky oli estänyt koulujen aukiolon siltä päivältä. Kuitenkin illalla kello seitsemän alkoi iltakoululaisten joukko kertymään koululle. Entinen sotilas Konnonen oli lähtenyt kotoaan puoliilta päivin ja pysähtynyt kolme kertaa kuivattelemaan vaatteitaan matkan varrella. Hetken kuluttua saapui neiti Jarvela, jonka kädet vapisivat vielä pitkään, koska hän oli lypsänyt tilansa lehmät lähtiessään. Mutta neiti

Jarvela osasi kirjoittaa ja jopa englanniksi. Neiti Norby kertoi iloitsevansa siitä, että kykenee itse lukemaan tyttärensä hänelle lähettämiä kirjeitä englanniksi. Rouva Ojala saapui iltakouluun kahden pienen tyttärensä kanssa. Tytöt nukahtivat koulun lattialle tehdyille patjasängyille, jotka heillä oli mukanaan. Herra Kepala oli alkuaikoinan kävellyt joka ilta seitsemän mailia koululle. Lopulta hän oli muuttanut lähemmäksi iltakoulua ja nyt matka oli enää viisi mailia. (KH 1922, nro 6, 7-8.)

Aikuisten iltakoulujen lisäksi opetusta järjestettiin myös kesäisin. New Yorkin osavaltiossa opettajia oli runsaasti, niin kuin myös oppilaita. Näin hyvin resursseja ei riittänyt jokaisessa kaupungissa ja kylässä. Vaikka ilta- ja kesäopetus maksoi kaupungille, ei siitä haluttu luopua. Koulujen arvioitiin olevan 75 271 dollaria kesäkoulun osalta, kun osanottajia oli 11 931 aikuisopiskelijaa. Vaikka maanlaajuisesti tiedettiin opetuksen taso ja resurssit vaihteleviksi, tärkeimpänä pidettiin koulutuksen jatkuvuutta. Aikuiskoulutuksesta ei haluttu luopua, sillä sen assimiloivat vaikutukset olivat tärkeitä sen hetkiselälle yhteiskunnalle. Aikuisten iltakouluilla oli monta merkitystä. Ennen kaikkea kielitaito ja kasvu yhteiskunnan jäseneksi tapahtuivat osittain iltakoulujen penkillä istuen. (RIC of the State on New York 1909, vol. 29, 101.)

Amerikan suomalainen kertoilee sanomalehti Tapiossa vuonna 1876 Lowellin ja Lawrencen kaupunkien sivistävistä aktiviteeteista. Kirjoittajan mukaan kaupungit eivät ole "rikkauden puolesta etewiä", mutta tehtaat ovat maan suurimpien listalla. Kun tehtaan kellot aamulla soittavat työväkeä porteista sisään, ovat kadut hiljaisia. Mutta illoin, kun teevesi ja iltanen on nautittu

" wilisee niillä mies- ja naisväkeä, joita wapaina tehtaiden yksitoikkoisesta hälinästä ja lämpimästä hakewat wirkistystä raittiissa ilmassa tahi menewät sisään johonkuhun kirjastoon eli lukusaliin, saadaksensa eläkettä henkiselle ihmiselleen." (Tapiio 10.6.1876.)

Tämä henkinen eläke eli kirjastokäynti maksaa käyttäjälleen puolentoista päivän palkan vuodessa. Ja entäs ne kurssit! Luentokursseja löytyy eri aineissa, valistaa kirjoittaja. Ja maksu on nyt vain yhden päivän työmiehen palkka. Tehtaisiin välillä jaetaan ilmaislipukkeita kursseille. Välillä järjestetään kaupungin kustantamia luentoja, jotka ovat kuulijoille ilmaisia. Jos "arwoisia luennonpitäjiä" tulee paikalle, ne palkitaan hyvin. (Tapiio 10.6.1876.)

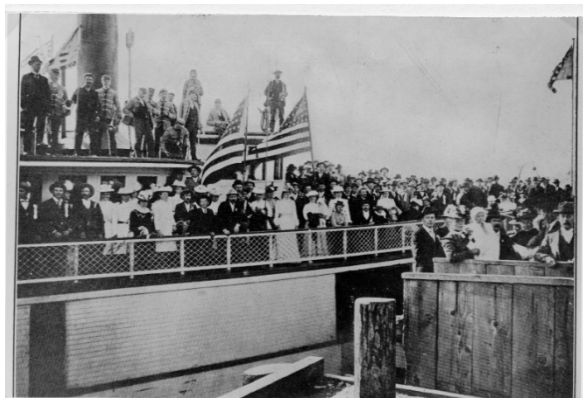
Aikuisten koulutus valmensi siirtolaisia kansalaisuuden hankkimiseen, ja prosessissa eteneminen oli vahva osoitus tahdosta jäädä pysyvästi maahan. Aikuisten iltakoulut ja opastustunnit sisälsivät tietoa amerikkalaisesta yhteiskunnasta, sen lainsäädännöstä ja historiasta, sekä englannin kielen opiskelua. Amerikan suomalaisten kansallisuuden hankkiminen nautti hyvää myötätuulta usealta suunnalta. Poliittiset järjestöt halusivat tehdä jäsenistään kansalaisia, jotta siirtolaisten kautta avautuisi väylä poliittiseen vaikuttamiseen. Esimerkiksi Työväenopisto kannusti

jäseniään hankkimaan kansalaisuuden. (Kero 1997, 87.) Suomalaiset ja ruotsalaiset olivat kaikista kansallisuuksista aktiivisimpia hankkimaan maan kansalaisuuden. RIC:in mukaan näiden kansallisuuksien edustajat osoittivat tällä aktiivista mielenkiintoa yhteiskuntaa ja sen politiikkaa kohtaan. Suomalaisten halukkuus Amerikan kansallisuuden hankkimiseen oli ollut ihailtavaa, eivätkä muut kansallisuudet yltäneet samalle tasolle suomalaisten kanssa. Jopa älykkyydessään suomalaiset kirivät muiden kansallisuuksien edelle ja näin itävaltalaisen, kroatialaisten, slovenialaisten ja slovakialaisten kansallisuudet jäivät taustalle suomalaisiin verrattuna. (RIC 1911, doc. 633, 428-429.)

Kuinka amerikkalaismielisiä oltiin Michiganin ja Tenneseen kaivoskylissä? Kuinka monella yli 21-vuotiaalla ja yli 5 vuotta maassa olleella siirtolaisella, oli Amerikan kansalaisuus? Keskimäärin 40,5 % siirtolaisista (n=1340) oli hankkinut maan kansalaisuuden viiden maassa oleskeluvuoden jälkeen, ja Amerikan suomalaisia kansalaisuuden hankkijoita (n=446) näistä oli 43,9 %.

Ketkä nousivat ahkerimpien kansalaisuuksien joukkoon kansalaisuuden hankkimisessa? Saksalaisista (n=48) 60,7 % oli hankkinut kansalaisuuden viiden maassa oleskeluvuoden jälkeen, ja Kanadan ranskankielisistä (n=77) 58,4 % oli suorittanut ensimmäisen vaiheen kansalaisuuden hankkimisessa. Suomalaisten suuntaus oli täyden kansalaisuuden hankkiminen ilman vaiheittaista etenemistä, ja he sijoituivat kärkisijoille yhdessä saksalaisten ja Kanadan ranskankielisten kanssa. (RIC 1911, doc. 633, tbl. 62, 70.)

Niin KH:n kuin Siirtolaisuuskomissionkin mukaan Amerikan suomalaiset olivat aktiivisen ja yhteisöllisen kansalaisen maineessa. "I have found that the Finns are very ambitious. He takes an active interest in community welfare." Näin kuvaili Minnesotan senaattori Michael Boylan suomalaisia lehdessä vuonna 1922. Suomalaiset ottivat osaa yhteisiin projekteihin ja talkoisiin yhteisen edun hyväksi, sillä "the Finns is

Kuva 62. Amerikan suomalaisten kesäjuhla Seattlessa vuonna 1901. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

always found to be interested in the betterment not only in his own society but of his entire community.” (KH 1922, nro 5, 4.)

Suomalaiset olivat ensimmäisinä antamassa Liberty Loanin eli vapaaehtoisen velkakirjasitoumuksen isänmaan hyväksi sotakulujen kattamiseksi. Suomalaiset olivat myös aktiivisia The National Lutheran Commission for Soldier’s and Sailor’s Welfare -järjestössä. KH mainitsee suomalaisten olleen näyttävästi mukana myös The Fourth of July -kansalliskulkueessa New Yorkissa. (KH 1922, nro 5, 13.)

KH:n mukaan sota-aika oli tuonut Amerikan suomalaisille välineitä ja ymmärrystä maata kohtaan osoitettavasta lojaalisuudesta ja sen tärkeydestä. ”These people have displayed their loyalty to the United States. Ten thousand of their sons were already in the war by the beginning of 1918.” (KH 1922, nro 5, 13.) Ensimmäisen siirtolaispolven aikana kansalaisuuslakiin tuli muutos, jonka mukaan nainen sai itsenäisesti hakea kansalaisuutta, kun se aiemmin oli tullut avioliiton mukana automaattisesti naiselle. KH opasti naislukijoitaan vuoden 1923 numerossa uuteen lakiin. Uusi laki, The Cable Act, astui voimaan syyskuun 22. päivänä vuonna 1922, ja sen mukaan naisen tuli tehdä päätös kansallisuusaiheesta joko hakemalla itsenäisesti kansallisuutta, tai ottamalla se avioliiton myötä käyttöön. (KH 1923, nro 2, 58.)

5.3 Amerikan suomalaisten kasvatus- ja koulutuspyrkimykset

Amerikkalainen koulutusjärjestelmä oli siten vaihtoehtoinen, että siirtolaisilla oli mahdollisuus viedä lapsensa aatteellisten järjestöjen tai seurakuntien kouluihin. Tämä mahdollisti myös siirtolaisyhteisöjen omat koulut, joissa kulttuuriperinnön siirtäminen voisi toteutua. Millaista koulutusta ja ohjausta aatteelliset järjestöt tarjosivat, ja kuinka moni siirtolaislapsista osallistui oman yhteisön tarjoamaan koulutukseen?

Dinnersteinin ym. (1975, 145) mukaan siirtolaisvanhemmat laittoivat lapsensa oman etnisen ryhmän kouluihin säilyttääkseen oman kielensä ja kulttuurinsa uudella maalla. Osallistuminen oman etnisen ryhmänsä kirkon ja seurakunnan työhön olivat myös keino säilyttää ote omaan etniseen taustaan uskonnon kautta. Suomalaisten yhteisössä kirkolla ja työväenliikkeellä oli merkittävä vaikutus koulutuksen järjestäjänä ja opettajien kouluttajana.

Kuva 63. Amerikan suomalaisten lasten ensimmäinen koulu vuodelta 1908, Brimson, Minnesota. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

Ensimmäinen Amerikan suomalainen koulu kohosi keskelle Saskatchewanin maisemia, New Finlandin siirtokuntaan. Sinne perustettiin pieni punainen koulu, New Finland, jonka perustamiskokous pidettiin elokuun 15. päivänä vuonna 1896. Paikalla olivat muun muassa Mikki Myllymäki, Samuel Kivelä, Isaac Polvi, John Lauttamus ja Salomon Petays. Koulu sijaitsi keskellä preeriaa ja oli seudun suomalaisatutuksen

ainoa koulu. Sen ensimmäisenä opettajana toimi William Rose, joka toimi myös kouluhallinnon sihteerinä. Kuukausipalkkaa hänen mainitaan saaneen 35 dollaria. Ensimmäinen paikallinen opettaja oli Aili Hanni ja hän aloitti samaisessa preeriakoulussa vuonna 1910. Koulu toimi 65 vuoden ajan työllistäen yhteensä 34 opettajaa.

Alkuvuosinaan koulu toimi yhteisölle tärkeänä kokoontumispaikkana. Toinen koulu, Deerwoodin koulu, perustettiin alueelle vuonna 1898 oppilasmäärien noustua, sekä liian pitkäksi venyneiden koulumatkojen tähden. Deerwoodin koulusta on vain vähän tietoja ja koulun lakkauttamisen jälkeen vuonna 1962 oppilaat siirtyivät Whitewoodin kouluun bussikuljetuksen myötä. Pieniä kouluja alueelle perustettiin vielä useita oppilasmäärien mukaisesti, kun taas 60-luvulle tultaessa koulut sulki ovensa. Kaiken kaikkiaan preeriakouluja tai kyläkouluja leimaavat lämpimät muistot. Joulujuhla oli yksi suurimmista vuoden juhlista ja sitä varten harjoiteltiin niin, että muistot täyttävät vieläkin monen entisen oppilaan mielen.

Pientä punaista rakennusta keskellä preeriaa muisteli Walter Knuutila. Nuori vastavalmistunut opettaja joutui elämänsä oppitunnille saavuttuaan luokkaan, jossa olivat koolla luokat 1-10:een. Opetus yhdellä kertaa monelle luokka-asteelle onnistui improvisaation ja tilanteiden ja tarpeen mukaan vaihtelevien opetusmetodien avulla. Koulu oli preerian aavoilla tärkeä yhteisön kokoontumispaikka, jossa koulun konsertit, joulujuhlat, tanssit ja bingot loivat yhteishenkeä ja viihtyisyyttä perheiden arkeen. Oppilas Norma Lauttamus Bergstresser muisteli pientä koulun luokkahuonetta turvallisena paikkana haaveilla ja olla lapsi. Luokkahuoneesta kokoontui joka päivä yhden yhteisön jälkikasvu, joka jakoi saman kulttuuritaustan, äidinkielen ja uskonnon. Yhteisön lapset olivat samaa sosiaaliluokkaa, vaikka aina kaikista köyhimmät erottautuivat joukosta esimerkiksi vaatetuksensa johdosta. Samaisesta luokkahuoneesta saattoi löytyä tuleva aviopuoliso, tai joukko ystäviä loppuelämäksi. Oppilas Bergstresser kuvaili joukkoa kuitenkin lojaaliksi toisilleen

siten, ettei ulkoisilla varallisuuden merkeillä, kuten vaatetuksella koskaan ollut merkitystä yhteisön kannalta, vaan kaikki olivat samassa asemassa.

Koulun aloitus järjestettiin elokuulle, koska talvimyrskyjen aika tiesi päivien poissaoloa koulusta. Joulujuhliin valmistauduttiin huolella ja joulukuun päiviin ei paljon muuta mahtunutkaan, kuin harjoituksia ja harjoituksia. Koulun ollessa tärkeä kokoontumispaikka, oli se myös yhteisön traditioiden ja niiden säilyttämisen tyyssija. Koulun joulujuhla loi yhteisölle tärkeää joulun tunnelmaa ja joulumieltä. Esitysten jälkeiset aplodit kaikuivat vielä pitkän aikaa lasten poistuttua takahuoneeseen. Joulujuhliin valmistautuminen, latautunut jännitys ja jaettu joulumieli koko yhteisön kanssa muodostivat yhteisöllisyyden tunteen, joka toimi niin tuolloin kuin tulevaisuudessakin tärkeänä hetkenä. ”I remember life in the New Finland School with a song in my heart”, kuvailee Norma Lauttamus Berstresser aikaansa New Finlandin pienessä kyläkoulussa. (Mattson Schelstraete 1982, 77-89.)

5.3.1 Kirkkokuntien koulutusjärjestelmä

Siirtolaisuuskomissioraportin mukaan vuonna 1908 Duluthin alueella (n=11 903) valtion yleisiin kouluihin osallistui 10 895 oppilasta, ja seurakuntien kouluihin 1 008 oppilasta. Suomalaislapsia valtion kouluihin osallistui 284 oppilasta, mutta seurakunnan koulujen oppilaissa ei suomalaislapsia näkynyt. Myös kanadalaiset (957), ruotsalaiset (2383) ja norjalaiset (1366) suosivat valtion yleisiä kouluja. Seurakunnan kouluihin lapsensa lähettivät ranskankieliset kanadalaiset (222), irlantilaiset (142) ja puolalaiset (143). (RIC 1911, doc. 749, vol. 3/5, 123.)

Vuonna 1890 yhdeksän maan seurakuntaa perustivat oman kirkkokunnan, Suomi-Synodin eli Amerikan Suomalaisen Evankelis-luterilaisen kirkon. Suomi-Synodi perusti oman koulunsa, Suomi-Opiston. (Kero 1997, 26-29.) Suomi-Opistoa pidetään yhtenä merkittävimmistä kielellemme, kansallisuutemme ja kansanvalistuksemme ylläpitäjänä ja levittäjänä siirtolaisten keskuudessa. Opiston tarkoituksena oli kansallisen ja kirkollisen valistustyön tekeminen. Opisto perustettiin vuonna 1896, ja sen vuotuinen oppilasmäärä oli arviolta 100 opiskelijaa ja opistossa oli 12 opettajaa. Toimintaan kuului kesäkouluja ja pyhäkouluja, joiden osanottajiin kuului tuhansia Amerikan suomalaisia. Sen johtohahmona toimi pastori J.K. Nikander. Hänen jälkeensä opiston johtajana toimi pastori John Wargelin. (Hirvonen 1920, 45-46.) Työväenliikkeen voimistuminen siirtolaisten keskuudessa kasvatti uskonnonvastaisuutta, ja Synodin suunnitelmat laajentua koko siirtolaisyhteisöä kokoavaksi voimaksi, jäivät utopian historiaan. (Kero 1997, 26-29.)

Keron (1997) mukaan suomalaiset perustaessaan seurakunnan, perustivat he myös pyhäkoulun lapsille. Pyhäkoulutoiminta oli merkittävä osa Amerikan siirtolaisen lapsen kasvatusta. Suomalaisen seurakunnan, eli Suomi-Synodin kouluja Amerikassa oli kymmeniä vuonna 1895. Suomen kielen ja uskonnon opettaminen olivat tärkeimmät oppiaineet pyhäkoulun lapsille. Vuonna 1920 pyhäkouluja oli jo 200,

Kuva 64. Amerikan suomalaisia lapsia kesäkoulun ryhmäkuvassa. (Siirtolaisuusinstituutin arkisto)

joissa oli 1 567 opettajaa ja yli 10 000 oppilasta.

Suomi-Synodin kouluista Suomi-Opisto oli tärkeä taustavaikuttaja kesäkouluille. Kun Suomi-Synodilla oli kesäkouluja toiminnassa vuonna 1905 yhteensä 30, niin 1920-luvun lopulla kouluja toimi jo 92 kappaletta. (Kero 1997, 142.) Hirvonen (1920, 46) mainitsee pyhäkoulujen toiminnan olleen hyvin suunniteltua ja toimivaa. Niiden toiminta tuki lasten suomen kielen säilymistä ja ne edesauttoivat uskonnollista kasvatusta. Osallistujia Calumetin kaupungin pyhäkoulussa saattoi olla sadoista tuhansiin yhden toimintakauden aikana.

Kuva 65. Terveisiä Suomi-opistolta! Postikortti vuodelta 1910. (tutkijan oma)

Sanomalehti Karjalatar kertoo Suomi-opistosta, jonka tulevaisuus mietityttää Amerikan suomalaisia. Koulun varallisuus kertyi vapaaehtoisista lahjoituksista, sekä oppilasmaksuista. Lisäksi opiston yllä lepäsivät kahdensuuntaiset mielipiteet sen olemassaolon perusteista. Toiset pitivät opiston toimintaa tärkeänä siksi, että se ylläpiti suomalaista kulttuuria. Toisaalta, osa Amerikan suomalaisista oli jo luovuttanut kamppailussa amerikkalaistumista vastaan, sillä ”ei minkäänlaiset suomalaiset koulut voi pelastaa nousevaa sukupolvea hukkumasta ameriikkalaiseen kansallismereen.” (Karjalatar 20.2.1900.)

Siirtolaisryhmien keskuudessa muita seurakuntien kouluja olivat katolisen kirkon, ortodoksisen kirkon, luterilaisten ja protestanttien koulut, sekä juutalaisten Talmud ja Talmud Torah -koulut. Filantroposofisen liikkeen kouluja kannattivat The Female Guardian Society, The Educational Alliance ja The Childrens Aid Society -yhdistykset. Siirtolaisuuskomission raportin mukaan nämä ei-valtiolliset koulut olivat usein tiloiltaan ja hygienialtaan puutteellisia. Englantia opetettiin toisena kielenä ja valvonta oli puutteellista, sillä The State Commissioner of Education eli koulutoimea valvova viranomaisen vieraili ainoastaan valtion omissa kouluissa valvontatehtävissä. Aatteellisten tahojen järjestämät koulut saattoivat siten poiketa merkittävästi ylläpidoltaan, varustelultaan ja laadultaan valtion kouluista. (RIC of the State of New York 1909, vol. 29, 99.) Komissioraporteissa ei ole mainintoja aatteellisten järjestöjen kouluista ja niiden osanottajamääristä. Myös Kero (1997) mainitsee osallistujamäärien olevan haasteellisia selvittää tarkasti.

5.3.2 Työväenliiton kasvatukselliset ja koulutukselliset pyrkimykset

Aleksander (Alex) Halonen (1878-1948) oli toimittaja, pappi ja sosiaalidemokraattinen kansanedustaja. Halonen tarjoi lasten kasvatuksen tueksi sosialismin aatetta. Halosen esittämä sosialistinen yhteiskunta tarjosi aineellista hyvää, jotta lasten kasvu ei puutteen vuoksi vaarantuisi. ”Äiti lastaan kantaessaan on aina alhaisten ja likaisten vaikutusten alaisena, siirtyy osa näistä vaikutuksista siten lapseen.” Näin sanaili Halonen vuonna 1907. Hän kantoi huolta kotien köyhyydestä, tietämättömyydestä ja toivottomuudesta, jotka siirtyisivät syntyvään lapseen. Halosen mukaan tutkimuksin oli osoitettavissa, että 80 % rikoksista ja paheisiin lankeemuksista johtui vanhempien köyhyydestä ja tietämättömyydestä. (Halonen 1907, 228.) Halonen puuttui kriittisesti myös siirtolaislasten työssäkäyntiin koulun sijaan. Toisaalta hän ymmärsi köyhien kotien valinnan lasten työssä käymisestä. Kansan valistustyötä Halonen piti lasten kasvatustyön vertaisena huolenaiheena. ”Tietämätön kansa on henkiseen orjuuteen taipuvainen.” (Halonen 1907, 240.) Sosialistien lasten ja nuorten kasvatustyö oli osaksi aatteen levitystä, mutta siihen sisältyi myös osa yleistä valistustyötä. Lasten kasvatuksen suhteen

suurinta murhetta aiheutti lapsityövoiman käyttö. Sosialismi tarjosi vapautusta lapsityöläisille ja lupasi tuoda kouluvelvollisuuden Amerikkaan. (Vail 1911, 105.)

Amerikan suomalaiset sosialistit halusivat luoda uuden oppiainesisällön lasten ja nuorten koulutukseen. Koulutusmyönteisyyden ohella kuultiin myös varauksellista suhtautumista koululaitoksia kohtaan. Koulut nähtiin helposti ”liperiherrojen” tyyssijana. Vaikka suoranaisestä uskontovastaisuudesta ei aina päästy täyteen yhteisymmärrykseen, koettiin silloisen koulukasvatuksen katekismus ja aapinen ”järeeästi kahlehtivana” välineenä lasten kasvatukselle. Työväenjärjestöt eivät kuitenkaan pääsääntöisesti olleet amerikkalaista yhteiskuntaa tai amerikkalaistumista vastaan. Huoli jäsenmääristä ajoi ajatteluun, jossa kasvatustyötä tuli kohdistaa lapsiin ja nuoriin, jotta aatteella olisi tulevaisuutta edessään.

Järjestön kasvatuksellisen työn sanoman levityskeino oli lapsille suunnattu lehti, ”Lasten Lehti”. Naisille oli oma lehensä, Toveritar. (Sulkanen 1951, 116.) Aakkosia sosialistien lapsille -teos edusti opetuskirjallisuutta vuodelta 1914. Kirja toimi opettajan opetusvälineenä alkeiskoululaisia opettaessa. Kirjan tekijä neuvoi välineen käytössä ja muistutti, ettei lasten ole tarkoitus lukea kirjaa yksin vaan opettajan opastuksella. ”Ulkoa lukua ei oikeastaan saisi vaatia keltään, mutta missään tapauksessa ei lapsilta...ulkoa höpöttämällä ei mitään opita”, korosti kirjan tekijä A. B. Mäkelä. Sosialistit halusivat tarjota kansalaisille vanhoillisten oppien sijaan uutta ja sitä edusti myös tämäkin alkeiskoululle tarkoitettu teos opastuksineen. Lukemista oppilaat harjoittivat opettavaisten kertomuksien kautta.

”Isäntä kulkee jouten, hyvissä vaatteissa, silkkipytty päässä. Hänen kädensä ovat pehmetä ja valkoiset. Hänen ei tarvitse tehdä työtä; hän teettää työn rengillä. Hän vain omistaa talon. Hän saa myydä kaikki tuotteet, mitä rengin työllä kasvaa. Hän on rikas mies.” (Mäkelä 1914, 44.)

Elämän ohjeita aapinen antaa myös viimeisillä sivuillaan, kuten ”älä rupea pyssyhurtaksi”, ”kunnioita kelpo miehiä ja hyviä naisia” ja ”tieto on valtaa, yksimielisyyden voimaa”. (Mäkelä 1914, 44.)

Sosialistiryhmän valistus- ja sivistyshaluiset esittivät vuoden 1906 Minnesotan edustajakokouksessa Amerikan suomalaisen Työväenopiston perustamista, mutta ehdotukseen suhtauduttiin ristiriitaisin aatoksien. He perustelivat suomalaisen työväenopiston perustamista akkulturaatiota edistävänä tekona. Tiedon janon iskiessä, riittävä tiedon määrä estäisi liiallisen koti-ikävä ja helpottaisi sopeutumisen alkuvaikeuksissa. Osa ryhmästä piti agitaatiovalistusta siirtolaiskansalle riittävänä. Agitaation ajatuksena oli istuttaa nuorisoon ajatus yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten tarpeellisuudesta. Lapsia ja nuoria opetettiin agitoimaan heidän kehitystasollaan kuuluvalla tavalla ja iän myötä karttuvien velvoitteiden myötä. Työväenopiston perustamisen myötä tuli opistoa varten kouluttaa myös opettajia vakaumuksen ”paremmalta puolelta”. Uhkakuvat ”liperikaulusten”

koulutuslaitoksena ja opistot niiden pesäpaikkoina saivat kärkkäimmät vastustamaan opistohanketta. Amerikan suomalaisten tunteikkain siipi ei aikonut olla mukana ”noitakouluja” perustamassa. (Sulkanen 1951, 108, 113-115.)

Koulutusaihe säilyi kehitettävien listalla puoluekokouksesta toiseen, ja niinpä vuoden 1909 edustajakokous totesi nuorten ja lasten koulutusasioiden tarvitsevan nyt pikaista kohennusta. Ensimmäinen pöytäkirja Työväenliikkeen Minnesotan edustajakokouksesta on vuodelta 1906. Hibbingin kaupunkiin saapui kokousväkeä jo edellisenä iltana ja aatteen malttamattomina julistajina he päättivät antaa esimakua ”sosialistien läsnäolosta, sillä ympäri kaupunki kierreltyä pystytettiin erään kadun nurkkaukseen tynnyri ja laulettuaan Työväen marssin toveri Halonen ryhtyi puhumaan sosialismista”.

Puoluekokouksessa käytiin keskustelua siitä, mitä edustajakokouksen esityslistalla tulisi olla. Esimerkiksi uskontokysymyksen periaatteellinen puoli olisi hyvä saada julki ennakkoluuloja poistamaan. Sosialismin ja uskontokuntien toimintakentät haluttiin pitää erillään. Uskontoihin yleensä suhtauduttiin myönteisesti, eivätkä ne estäneet liittymästä sosialisteihin. Vapaa tahto, ”tutkiva mieli ja yksityisen omantunnon vapaus” tulisi kuitenkin säilyä ihmisellä uskonnoista riippumatta. Julkaisutoiminnan tuotteissa tulisi näkyä selvästi puolueen aatemaailma, sillä ”suullinen agitatio” oli kovin riittämätöntä. (Työväenliikkeen pöytäkirjat 1906, 46.)

Tähän puutteeseen tultiin vielä palaamaan nuorten koulutuksen yhteydessä. Yleisesti agitaatioissa korostettiin nuorten asemaa tulevaisuuden muutoksen tekijöinä. Agitaation ajatus oli istuttaa nuorten mieliin ”vakava käsitys yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten tarpeellisuudesta”. Täysi-ikäisyyden saavutettuaan heillä olisi jo vahvat mielipiteet. Nuorisolle päätettiin suunnitella helppotajuisia, sosialismista kertovia kursseja. (Työväenliikkeen pöytäkirjat 1906, 108.) Suomalaisten siirtolaisten arveltiin tietävän vain vähän sosialistien periaatteista. Pelkkä agitaatio ei riitä tietomäärältään heille, jotka haluavat tietää enemmän. Ida Pasasen puheenvuoro vuoden 1906 sosialistien puoluekokouksessa sai aikaan vilkkaan keskustelun, jossa todettiin kasvatustyössä olevan suuri aukko. Suomen kielen opetuksen tärkeyttä korostettiin, mutta siinä käytettävästä kirjallisuudesta seurasi keskustelua. Aapiset ja katekismukset todettiin yhteistuumin ”järkeä kahlitseviksi” ja riittämättömäksi kirjallisuudeksi. (Työväenliikkeen pöytäkirjat 1906, 137-138.) Pätevistä opettajista sekä opetuskirjallisuudesta oli pula. Julkinen koululaitos edusti sosialistien mielestä vanhakantaista ja liiaksi kristinuskoon nojautuvaa järjestelmää. Opettajapula ja heidän koulutuksestaan huolehtivat tahot aiheuttivat vielä ongelmia.

”Parhaita lastenkasvattajia kotikasvatukseenkin nähden on sellaiset henkilöt, joilla ei ole lapsia. Heillä on useinkin niin valmiit teoriat jokaisesta eri tilannetta ja tapausta varten, että osaavat hetkeäkään miettimättä sanoa, miten

minkinlaisessa tilanteessa on meneteltävä. Mutta ne, joilla on lapsia joutuvat tekemisiin todellisuuden kanssa ja huomaavat että teoriat ja todellisuus usein lyövät sängen huonosti yhteen. Meidän järjestömme suhtautuminen lasten sosialistiseen kasvatustyöhön on ollut koko lailla tuollaista lapsettoman kotikasvatuksen suhtautumisen tapaista.” (Alustuksia 1925, 30.)

Miten opettajankoulutuksen ja sosialistien tiet yhdistyivät? Ensimmäinen opettajien koulutuslaitos ajautui sosialistien omaisuudeksi sattumien seurauksena. Kansalliskirkkokunnan liitto oli vuonna 1903 päättänyt perustaa Kansanopiston paikkaamaan opettajapulaa, sekä antamaan opetusta käytännön aineista, kuten kielten opetusta. Perustamisvaiheessa osakemyynnin kautta sosialistit pääsivät opiston päättäviin elimiin ja vuoden 1907 yhtiön vuosikokouksessa yhdeksästä johtokunnan jäsenestä viisi oli sosialistiseen puolueeseen kuuluvia. Myös järjestön sisäiset oppiristiriidat ja kiistat edesauttoivat siinä, että vieraan tahon saapuminen osaksi päätöksentekoa saatettiin kokea kaivattuna muutoksena.

Kansanopiston opettajankoulutuksen opetusohjelman suunnitteleminen oli nyt kirkkokunnan ja sosialistien yhteisissä käsissä. Vuonna 1909 tapahtui kuitenkin suunnan vaihdos ja koulun nimeksi muutettiin Työväenopisto. Sen opinto-ohjelma sisälsi selkeästi sosialismin aatetta tukevia oppiaineita kuten sosialistisen liikkeen ja puolueohjelman tutkimus. Yleissivistäviä aiheita olivat yhteiskuntaoppi, historia, taloustiede ja kehitysoppi. Työväenopiston oppilaskunnasta tuli toverikuntayhdistys ja Vallankumous-vuosijulkaisusta kuoriutui neljännesvuosittain ilmestyvä Ahjo. Muutos Kansanopistosta Työväenopistoksi ei jäänyt huomaamatta kirkkokunnan päättäjiltä. ”Kynä ei tahdo pysyä kädessä, kun ajattelee Kansanopiston asemaa”, ilmaisi järkyttynyt pastori K. E. Salonen tuntemuksiaan kirkkokunnan 25-vuotijulkaisussa. (Sulkanen 1951, 136.)

Opettajapulaa helpottamaan perustettiin Ihanneliitto, joka oli työväenliikkeen nuorisotoimintaa ja sen yhtenä tavoitteena oli kouluttaa opettajia valistustyöhön. Ihanneliiton valistuksellisen työn lähtökohtana olivat vallitsevien kasvatustieteen kysymysten laistaminen ja totaalinen suunnanmuutos.

”Mutta vielä enemmän kuin varsinainen kasvatustieteen järjestelmä painaa meidän virallista koulukasvatustamme nykyisen yhteiskuntajärjestelmämme synnyttämä painostus. Kouluissamme painetaan lasten mieliin jo alusta alkaen varma kunnioitus nykyisen yhteiskuntajärjestyksemme periaatteita kohtaan, opetetaan kuntajärjestyksemme perusaatteita kohtaan, opetetaan pitämään niitä pyhinä ja koskemattomina, joten jokainen niiden järkytysyritys on rangaistava teko.”

Näin Huotari (1908, 4) sanaili ”Ihanneliiton työ” oppaassa vuonna 1908. Koulutukseen uskova kansa janoi vapautta myös koulukasvatukseen ja Ihanneliitto

halusi tarjota uutta suuntaa. Ihanneliiton työn pyrkimykset voitaisiin kuvailla seuraavasti Huotarín (1908, 5) sanoin:

”Kasvatus on siten viisaasti otettu kapitalistisen järjestelmän palvelukseen. Samalla tavalla on meidän, teidän järjestelmän vastustajain kannatettava juuri samoja keinoja taistelussamme nykyistä järjestelmää vastaan. Ja onnistuaksemme, on meidän ennen kaikkea pyrittävä valloittamaan nouseva nuoriso puolellemme. Siten on kaikkina aikoina kansoihin kylvetty uusia aatteita.”

Koulua käyvät siirtolaisten lapset kasvavat koulujärjestelmän mukaisesti englanninkielisiksi, mutta nämä lapset eivät olleetkaan sosialistijärjestöjen varsinainen kohde. Tulevat luokkataistelijat kasvoivat keskivaltioiden maanviljelysaluilla. Nämä lapset olivat niin koulu- kuin terveydenhuoltojärjestelmistä kaukana ja osattomina. Heitä arvioitiin lukumäärällisesti olevan

”varmaan enemmän kuin meidän järjestössämme jäseniä, vieläpä enemmän kuin meidän puoluelehdillämme tilaajia... Täytyy ottaa huomioon että meidän nuorisomme on tässä maassa syntynyt sekä kasvanut, saanut kasvatuksensa kouluissa joissa teroitetaan että yksilön nerous voi nostaa henkilön kerjäläisestä miljoneeriksi-presidentin tuolille y.m. Tällaista roskakirjallisuutta on tarjottavana tämän maan nuorison luettavaksi kaikkialla ja siltä varalta jos kirjallisuus ei sattuisi tehoamaan niin on sitä varten kuvat että saa mennä oikeen silmin seinästä katsomaan”. (Alustuksia 1925, 36.)

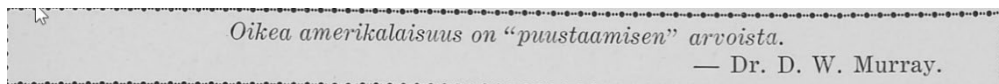
Sosialistijärjestöt olivat oman tietonsa mukaan uhranneet paljon varoja ja huomiota lasten ja nuorten kasvatustyölle. Tuloksiin oltiin kuitenkin tyytymättömiä ja vuoden 1925 Workers Partyn suomalaisen järjestön edustajakokouksessa todettiin kasvatustyön menestyneen heikosti. Nuoria oli vaikeaa saada kokouksiin mukaan, saati valistavaan järjestötoimintaan. Tähän syyksi nähtiin toisen polven akkulturaation toteutuminen. Toisin sanoen nuoriso oli ”porvariston unijuomalla nukutettua”, kuten Monessenin osasto alusti kokousta vuonna 1925. Kasvatusongelmaksi nähtiin auktoriteetin puute ja kaikista pahin oli yhteisen kielen puuttuminen. Vanhempien yrittäessä kertoilla ajatuksistaan jälkikasvulle, saivat he kommentiksi ajatusten olevan vanhan maan opetuksia. Toinen polvi eli toista todellisuutta, jonka olemassaolon vanhemmat tiesivät, mutteivat osanneet arvioida sen kaikkivoipaisuutta. (Alustuksia 1925, 36.)

Sosialistijärjestöt muodostivat ”toisen kodin” suomalaisille. Sosialistien järjestöllistä kulttuurielämää pidettiin myös edistysmielisenä verrattuna vanhoillisten järjestöihin. Illanvietot tarjosivat yhdessäoloa, rentoutusta ja ennen kaikkea huumoria arkeen. Niin kuin lukijansa tunteva Punikki-lehti esitti suomalaisten tarvitsevan

”laadullisia tosiseikkoja”, kuten huumoria. ”Työväestö kaipaa huumoria. Se virkistää sen yksitoikkoista elämää.” (Punikki 1924, nro 15, 12.)

5.3.3 Järjestelmällistä amerikkalaistamista

New Yorkin The Public Schoolin yli-intendentti lausui vuonna 1915, että amerikkalaistamisen ydin on saattaa siirtolainen kiitollisuuden valtaan. Kiitollisuus maan instituutioita kohtaan edisti sitä totaalista unohdusta, johon amerikkalaistamisessa pyrittiin. Tavoitteena oli absoluuttinen unohdus ja siteiden katkaisu, mitä tulee omaan syntyperään ja entiseen kotimaahan. Vain siten siirtolaisesta saattoi tulla oikea amerikkalainen. (The Evening Post 1918, nro 9: Gordon 1964, 101.) 1900-luvun alussa Yhdysvalloissa vaikutti pragmaattinen kasvatusfilosofia. Sen lisäksi amerikkalaista yhteiskunnallista keskustelua sävyttivät nationalistiset arvot. Tämän ajan seurauksena tuli amerikkalaistaminen osaksi siirtolaisten arkea. Yhteiskunta tuli kirjaimellisesti kotiin visiitille. Isänmaalliset

Kuva 66. KH:n sivuilla amerikkalaisetkin saivat tuoda äänensä kuuluville. (KH 1922, nro 8-10, 35)

vapaaehtoisjärjestöt, kuten The National Security League sekä The American Defence Society, veivät kehittämänsä propagandaohjelman julistukset konkreettisesti siirtolaislähiöihin. Pyrkimyksenä oli varmistaa, että siirtolaiset ymmärtävät mitä yhteiskunta heiltä odottaa: kansalaisuutta ja kiitollisuutta yhteiskuntaa kohtaan: ”To go among our alien residents and to see that they understand the desirability of becoming citizens and appreciate the debt they owe to the country which is protecting them.” (Higham 1955, 245-246.)

Vuonna 1918 Amerikan suomalaiset muodostivat enemmistön St. Louisin alueen asukkaista. Alueella havahduttiin siihen tosiasiaan, että suomalaiset olivat sijoittuneet asumuksineen niin etäälle toisistaan ja yhteisistä kokoontumispaikoista, ettei amerikkalaistaminen voinut edetä näin harvalla verkostolla. Mennyt sota-aika oli opettanut myös sen, ettei kansalaistamistyötä voi tehdä sivuuttamatta lapsia.” ...Any child who is ashamed of his nationality is not a good American”, totesi kirjoittaja lapsille ja nuorille suunnatussa kirjoituksessaan. (KH 1922, nro 1, 14.) Kansalaistamistyö merkitsi vastuuta ja työtä myös lapsille. Kansalaisuus merkitsi aktiivisuutta ja ahkeruutta ja näin myös propagandatyön tulisi sitä sisältää tarkastaja herra Youngin mukaan:

”citizenship means service. We forget that we all learn to do by doing. We cannot expect our boys and girls to function wisely as citizens of United States every day of their lives, if we to impress upon them the fact that citizenship means service...”, (KH 1922, nro 7, 9.)

Kodin ulkopuolinen amerikkalaistamisen ideologia tuotti painetta ja stressiä siirtolaisten lapsille, sillä lapset olivat lähes pakotetut nousemaan omien vanhempiensa kulttuurivanhemmiksi ja yhteiskunnan viestintuojiksi keskelle omaa perhettä. "Our Americanization work must be done through the children and the work given them must be concrete... adding a little more to their duties gradually, as their ability and undestanding increased." (KH 1922, nro 7, 9.) Koulua käyvät siirtolaislapset muodostivat joukon, joka oli helposti löydettävissä. Lehti kertoo amerikkalaistamisliikkeen toimineen koulujen kautta: "...that only way in which every home in the country could be reached was through the children...the children of the public schools must be enlisted." (KH 1922, nro 7, 9.)

KH:n mukaan lapsiopettajat olivat parhaita vanhempiensa amerikkalaistajina. "Children are the best Americanizers of this country. Every child must know the language of his mother and father before he can be a teacher for his mother and father." (KH 1922, nro 1, 14.) Suomen kielen osuus ei kuitenkaan saisi jäädä vähäisempään rooliin. KH rohkaisi lapsiopettajia eteenpäin työssään: "We must educate and Americanize our older people...Our mothers and fathers will learn the American language in a very short time because they want to learn it." (KH 1922, nro 2, 10.) Amerikan suomalaisten lapset saivat positiivista huomiota toimiessaan vanhempiensa opettajina kampanjan toiveen mukaisesti. "I have been teaching my father and mother to read and talk English. I have been trying to make the Speak English Campaign a success by doing my part." Pienet kotiopettajat sitoutuivat olemaan kaikkialla englanninkielen kannattajana. Kahdeksasluokkalainen Amerikan suomalainen Ina Taipale kertoo opettavansa vanhemmilleen englantia kotonaan. Hän kertoo tekevänsä oman osuutensa Speak

Kuva 67. Helmi Lukkarila kirjoitti väkevää tekstiä lehteen vuonna 1922. (KH 1922, nro 1, 16.)

English -kampanjan onnistumisen puolesta. (KH 1922, nro 7, 10.) Työ oli todennäköisesti palkitsevaa, sillä lasten ja nuorten osastolle kirjoittanut setä John totesi vanhempien olevan lapsiinsa vielä kiintyneempiä, jos he opettaisivat heillekin amerikkalaisuutta. "They like you more and more every day if you really let them kown (kirjoitusvirhe alkuperäisessä tekstissä) that you are trying to help your mother and father to be a real American." (KH 1922, nro 1, 14.)

Lapsitoimittajista kahdeksaluokkalainen Helmi Lukkarila kirjoitti vahvan tekstin kiintymyksestään amerikkalaisuutta ja maan lippua kohtaan. Hän kuvaili Amerikan lipun kovia kokemuksia sodan ja rauhan aikoina, joista se kuitenkin oli selviytynyt voittajana. "Not only in the battlefields but in the time of peace you always bring glory to the United States." Helmi pudotteli vahvoja, uhrautuvan mielen sanoja lukijoidensa eteen: "We want to defend you even if it costs us our lives..." (KH 1911, nro 1, 16.)

Lasten värväys järjestön kotiopettajiksi oli systemaattista. Lapsen ilmaistessa halukkuutensa järjestön toimintaan, hän sai järjestön liittymislomakkeen täytettäväkseen opettajansa kautta. Speak English -järjestön rintanapit ja sertifikaatit saapuvat kotiin vahvistamaan liittymistä. Sertifikaatin keskeinen sanoma, ja järjestön toive, oli sitoutuminen englannin kieleen. "We, the undersigned believe that in order to be true Americans we must speak the language of America. We, therefore, pledge ourselves to speak English at school at all times and at home as far as possible and to encourage and teach others to do the same." Allekirjoittaneet jäsenet pyrkivät niin kotona kuin koulussa rohkaisemaan englannin kielen puhumiseen. Todelliset amerikkalaiset puhuivat englantia ja pienet järjestön opettajat vakuuttivat ymmärtävänsä tämän vaatimuksen. (KH 1922, nro 7, 10.) Lupaus puhua englantia koulussa ja kotona, sekä sitoutua opettamaan myös muita: se oli Amerikan suomalaisen siirtolaislapsen arjen todellisuutta 1900-luvun alun Amerikassa.

Lapsien kautta amerikkalaistaminen ei ollut kuitenkaan koko yhteiskunnan työnä, vaan sitä kohtaan esitettiin myös kritiikkiä. Amerikkalaisen yhteiskunnan omatunto oli sosiaalityön kenttä, joka ensimmäisenä havaitsi siirtolaisten todellisuuden. Siirtolaisperheiden lapset repäisivät itsensä pois kotien normaaleista kasvatuskäytännöistä ja rajoituksista. New Yorkin ja Chicagon slummeista vuonna 1890 aloitti toimintansa Settlementiliike. Liikkeen perustajan Jane Adamsin suurin huolenaihe olivat siirtolaisperheet ja heidän lapsensa. Perheiden arvohierarkia oli sisältäpäin murentunut ja se vaikeutti vanhempien kasvatustehtävää. Adamsin mukaan amerikkalainen sovinismi vaikutti lapsiin heidän kansallista identiteettiään murentavasti. (Higham 1968, 122.) Gordon (1964) syytti amerikkalaista yhteiskuntaa ja amerikkalaistamisliikettä kotien kasvatuskulttuurin rikkomisesta. Hän arvostelee amerikkalaistamiskoneiston mekanismia, joka kohdisti liian suuren osan voimastaan siirtolaisten perheisiin. Lapset vieraantuivat perheistään ja suvuistaan. Vanhempien kulttuuri ei ollut tervetullut koteihin luomaan siteitä yhteiseen sukuhistoriaan ja omaan kansallisuuteen. Gordonin mukaan yhteiskunnan instituutiot horjuttivat voimallaan normaalia lapsen ja vanhempien välistä suhdetta. (Gordon 1964, 108.)

”Amerika on todellinen sulatusuuni...ja joskus se sulattaa meidätkin. Meidän asiamme ei kuitenkaan ole ilman muuta sulattaa itseämme, vaan pikemminkin sulaa itsestämme, kun sen aika tulee. Mutta jos me esiinnyimme todellisina, kunnioitettavina suomalaisina niin kuin meidän kaikesta huolimatta aina tulee, niin kauan tulevat suomalaiset laulut ja suomen kieli kaikumaan näilläkin pohjois-Minnesotan kauniilla saloilla. Eläköön siis suomalaisuus!” (KH 1923, nro 11-12, 23.)

Lehdessä amerikkalaistamista käsiteltiin ymmärtäen uutta yhteiskuntaa ja kannustettiin suhtautumaan amerikkalaistumiseen realistisesti. Suomalaisuus eli kuitenkin vahvasti vielä ensimmäisen siirtolaispolven mielissä ja kirjoituksissa. Millaisia kysymyksiä lapset esittivät kotonaan järjestön sinisten kansioiden lomakkeista?

Taulukko 19. Speak English -amerikkalaistamisjärjestön lomakkeiden kysymyksiä siirtolaiskoteihin tarkoitettuun amerikkalaistamistyöhön

1.	Ovatko vanhempasi Yhdysvaltain kansalaisia? Kyllä vai ei?
2.	Jos eivät, onko isäsi hankkinut ensimmäisen asteen kansalaisuuspapereita?
3.	Jos hän on hankkinut jo ensimmäisen asteen paperit, milloin hän arvelee saavansa viimeisen asteen kansalaisuuspaperit?
4.	Osaako isäsi puhua englantia? Jos ei, onko hän opiskelemassa kieltä?
5.	Osaako äitisi puhua englantia? Jos ei, onko hän opiskelemassa kieltä?
6.	Kerro Speak English- järjestölle tekemästasi työstä?

Lähde: KH 1922, nro 7, 11-12

Koti (Home) -lehden toimittaja Helmi Warren halusi herätellä lasten ja nuorten ajatuksia uudesta roolistaan amerikkalaisessa yhteiskunnassa ja toivoi kysymysten herättelevän myös halua kirjoittaa näistä tuntemuksista.

Warrenin kysymyksillä pyrittiin saamaan tietoa siitä, kuinka omakseen lapsi koki uuden maan. Tuottivatko Amerikan historiasta kuuleminen tai kansalliset laulut ja runot lapselle tuntemuksia? Miten lapsi arvioi ympäristönsä kiintymystä amerikkalaiseen yhteiskuntaan, oliko se todellista? Lopuksi Warren halusi tietää, mikä olisi lasten mielestä paras rakkauden osoitus uutta kotimaata kohtaan? (KH 1923, nro 11-12, 8-9.) Lehden toiminnan lakatessa kesällä vuonna 1923, ei siirtolaislasten vastauksia ehditty julkaista ja kannustustyö jäi kesken.

Taulukko 20. Koti (Home)-lehdessä esitetyjä kysymyksiä lapsille ja nuorille kansallistunteuksista

1. When you sing patriotic songs recite national poems and addresses, salute the flag, do you feel like an insider, or do you take part in the exercise wholeheartedly?	2. When you study the geography do you feel a pride and ownership in the natural resources of America?
3. How are you affected when you read its history?	4. Do you love the literature of our best authors and poets?
5. Are you interested in current events?	6. Why do your parents live here?
7. Have you ever heard an oration on American patriotism delivered by a Finnish-born man or woman? If so, did it sound sincere?	8. During the World War, when America called her sons and daughters into service did our young people respond? A few, or in overwhelming majority?

Lähde: KH 1923, nro 11-12, 8-9

Miksi englannin kielen puhuminen oli niin tärkeää Speak English -järjestön mukaan? Yhteinen kieli yhdisti ihmiset ja auttoi heitä ymmärtämään uutta kulttuuria.

"Because, if they do not understand it, they cannot read it. Also, the people will not well-united if one speaks one language, and others some other language... Because this is our homeland now and we all should understand the ways and customs of our fellow citizen...in order to be good citizen of American, we should speak the English language at all times." (KH 1922, nro 7, 12.)

Yhteinen kieli oli lehden mukaan hyvän amerikkalaisuuden edellytyksenä. Miksi yhteiskuntaan tutustuminen oli tärkeää? Yhteinen kieli olisi tie ymmärrykseen ja kiintymyksen syntymiseen uutta kotimaata kohtaan. "Because we cannot love our country if we do not understand her government." (KH 1922, nro 7, 12.) Millaisia olivat järjestön rohkaisun sanat pienille lapsiopettajille heidän arkisessa urakassaan? "We hope that you will remember, boys and girls, that you are American citizens wherever you are, and that as American citizens you still have the privilege of being Speak English workers." Oli etuoikeus kuulua järjestöön, sillä amerikkalaisuus oli nyt jo osa näitä lapsia. He olivat jo amerikkalaisia ryhtyessään amerikkalaistamaan perheitään. "We experience a feeling of deepest gratitude when we realized that you, the St. Louis County Rural School Graduates of 1921, have caught the spirit of Americanism." (KH 1922, nro 7, 12-13.)

Taulukon 21 mukaisesti järjestön jäsenluvut kasvoivat kiitettävästi, ja englannin kielen puhumisen ilosanoma levisi. Vuonna 1918 jäsenmäärä oli 240, ja vuoden kuluttua se oli jo tuplaantunut.

Taulukko 21. Speak English -järjestön jäsenlukumäärät vuosina 1918-1921

helmikuu, 1918	240
maaliskuu, 1919	508
huhtikuu, 1919	984
syyskuu, 1919	1 414
huhtikuu, 1921	2 500

Lähde: KH 1922, nro 7, 10

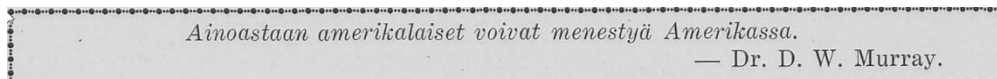
Syksyllä 1920 amerikkalaistamistyö laajeni siten, että lapsiopettajien opetuksen piiriin kuuluivat vanhempien lisäksi nyt myös kotona olevat, pienemmät sisarukset. Heidä varten järjestettiin uusi projekti "The English Speaking Beginners for the Fall of 1920". Kyselyn mukaan kotona olevista 300:sta sisaruksesta 195 lasta osasi puhua englantia. Tämän katsottiin olevan ahkerien lapsiopettajasisarusten aikaansaamaa. Projektissa kerättiin oman yhteisön kaikkien pienten lasten nimet ja osoitteet. Heidän koteihinsa toimitettiin ohjeistus, miten vanhemmat sisarukset voisivat opettaa englantia pienemmille sisaruksille. Järjestön lapsiopettajat, mutta myös kodit olivat velvollisuutensa tuntevia. Usein kouluista tuli järjestöön kirjeitä, joissa pyydettiin lisätehtäviä, sillä yhteisössä kaikki

Kuva 68. Suomalaisia lapsia juhlimassa Suomen itsenäisyyttä. (Koti 1922, nro 1, 15)

puhuivat jo englantia! Järjestön virallinen neuvo heille oli se, että he voisivat edistää ja kehittää omaa englannin kielen osaamistaan. Myös kodit raportoivat tilanteestaan ja ilmoittivat järjestölle, mikäli kodissa ei ollut vanhempia sisaruksia. Myös onnistumisen kokemuksista raportoitiin. George Antikaisen vanhemmat kirjoittivat järjestölle kuusivuotiaan lapsensa tilanteesta. George ei ollut aloittanut koulua edellisenä syksynä, sillä hänen kotoaan menevä tie oli huonokulkuinen. Lisäksi vanhemmat mainitsivat pojan olevan vielä kovin pienen oloinen kersa, "just a tiny little chap". Onneksi Georgen sisko Lyla (Leila?) oli ahkera järjestön opettaja. Hänen ansiostaan pikkuinen George lukee jo aapiskirjaa. (KH 1922, nro 7, 10-11.)

KH kieltäytyy liian vahvasta suomalaisuusaatteesta ja yhteistyöstä Kalevan Ritarien kanssa. Yhdistyksen toiminnasta löytyy useita artikkeleita lehdestä, mutta lopulta lehti irtisanoutui äänenkannattajana toimimisesta. KH ei halunnut ryhtyä yhden liikkeen kannattajaksi ja lopuksi irtisanoutui tästä suomenmielisestä järjestöstä ja sen äänitorvena toimimisesta.

Kuva 69. KH oli siirtolaiskansan tuntojen tulkki (KH 1922, nro 8-10, 32)

Mikä oli tuon järjestön pyrkimyksenä? Lehden mukaan Ritarikunnan tarkoituksena oli veljeyden, suvaitsevaisuuden ja kansallishengen eläväksi tekeminen Amerikan suomalaisten ja yleensä suomalaisten keskuudessa. ”Heimoushenkemme virkistäminen, Kalevan kansan kokoaminen”. (KH 1922, nro 4, 43.) KH:n mukaan yhdistyksen työn tarkoituksena oli koota kansamme ja heimomme sirpaleita.

”Yhteisen Suomen rakentaminen, yksikielisenä, yksimielisenä sovinnon, sopusoinnun ja veljeyshengen hallitsemana. Kalevan Ritarikunnan työn ulottumisesta toiselle puolelle valtamerta, Suomeen ja mahdollisesti sukulaiskansojemme, virolaisten ja inkeriläisten keskuuteen, voidaan nyt ajatella vakavammin, kuin joitakin vuosia takaperin, jolloin salaseuralaisuus oli laillisesti estettynä Suomessa ja Venäjällä”. (KH 1922, nro 4, 43.)

KH avaa keskustelun järjestön merkityksestä Amerikan suomalaisille. Kalevan Ritarikunta ei ollut amerikkalaistamisen, vaan suomalaistuttamisen asialla. Amerikassa toimivan Kalevan Ritarikunnan pyrkimys oli entiseen kotimaahan suuntautuva toiminta. Kansamme tulevaisuuden valaisemiseksi ja kansallisen minämme puhdistamiseksi, kuten lehdessä yhdistyksen tavoitteita esiteltiin lukuisin sanoin. ”Olkoon Kalevan Ritarikunnan ja Naisten aloittama työ osaltaan tukena niille pyrkimyksille joitten tarkoituksena on luoda Suomesta täydellisesti kansanvaltainen, virkavallaton, tasa-arvoisuuden ja onnen maa, jossa suomalainen itse isäntänä ja emäntänä hääriilee”, todetaan lehdessä vuonna 1922. (KH 1922, nro 4, 46.)

Kalevan Ritarikunnan äänenkannattajana toiminut julkaisu Kalevalainen oli päättänyt toimintansa ja myös lehti irtisanoutui järjestön äänenkannattajan tehtävästä. Järjestöllä tulisi olla oma äänen kannattajansa, mutta lehti ei tähän tehtävään suostunut. ”Jos sellainen järjestö kuin Kalevan Ritarikunta ei voi pitää pystyssä omaa äänenkannattajaa, niin mikä järjestömme silloin voi?”, kysyy lehden toimitus vuonna 1923. Lehteä ei ole perustettu minkään ryhmän, puolueen, seuran tai yksityisen äänenkannattajaksi, muistuttaa toimitus lukijoitaan. Koti (Home) on perustettu palvelemaan Amerikan suomalaisia, toteaa toimitus vuonna 1922 ja kieltäytyy

suomenmielisen järjestön äänenkannattajana toimimisesta. (KH 1923, nro 2, 76.) Kalevan Ritarikunta oli etnisesti suljettu ryhmä, joka toimi oman etnisen ryhmänsä keskuudessa eikä kääntynyt valtakulttuurin puoleen. Kalevan Ritarit olivat esimerkki yhdistyksestä, jonka toiminta oli vahvasti kansallisuutta vahvistavaa ja etnisesti sulkeutunutta. Oliko niin, että yhdistysten toiminta saattoi hidastaa akkulturaatiota? KH:n vastustus tätä ryhmään kohtaan kertoi lehden suhtautumisesta amerikkalaistumiseen. Yhdistyksen voimakas suomenmielinen toiminta haittasi akkulturaatiota, ja se koettiin epärealistisena pyrkimyksenä.

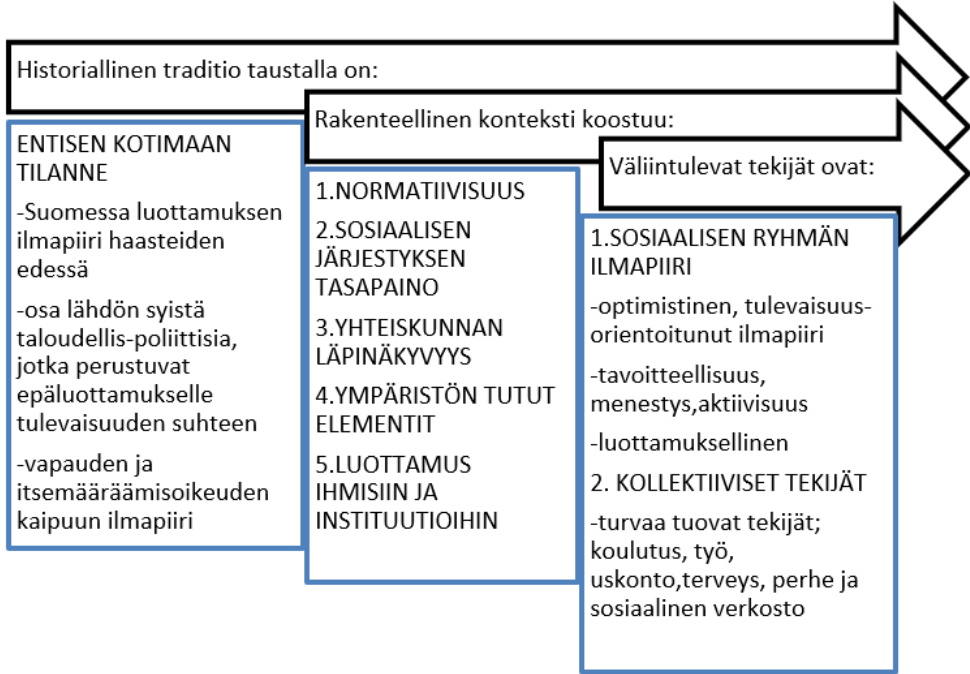
”Niin ihana maa kuin Suomi onkin, niin paljon kuin me Suomea rakastammekin, on Amerika se maa, jossa juuremme lastemme kautta ovat irtaantumattomina kiinni. Tehkäämme muuten voitavamme heimomme ja Suomen auttamiseksi, mutta antakaamme järjelle valta, kun valitsemme lopullista asuinsijaamme maan päällä.” (KH 1923, nro 11-12, 42.)

6 Tutkimuksen keskeiset tulokset tutkimuksellisessa kehyksessä

Tutkimuksessa tarkastellaan vuosien 1908-1923 aikana Amerikan suomalaisen yhteisön elämää Yhdysvalloissa valitun aineiston perusteella kolmen pääongelman avulla, joiden kautta pyritään määrittelemään yhteisön akkulturaation strategian tahtotila ja resurssit. Tutkimusongelmien kautta pyritään saamaan aikakauden aineistoille ääni, eli Koti (Home) -aikakauslehdelle (KH) ja Siirtolaisuuskomission raporteille (RIC). Mistä aiheista keskusteltiin kasvatuksellisessa aikakausjulkaisussa? Toinen tutkimusongelma on selvittää, mihin strategian suuntaan KH ohjasi yhteisöä? Kolmas tutkimuskysymys kartoittaa, mitkä olivat ne resurssit, joista muodostui yhteisön akkulturaation prosessi? Tutkimuksen keskeiset tulokset esitetään siten, että Siirtolaisuuskomission (RIC) raportit tuottavat akkulturaatioprosessin (Berry 1997, 2002) resurssitekijät, eli akkulturaatiota kannattelevat elementit. Nämä elementit ovat osittain myös niitä tekijöitä, jotka ovat edesauttamassa uuteen yhteiskuntaan luottamuksen rakentumisen (The Trust) prosessissa (Sztompka 1999). Lopuksi esitetään määritelmä Koti (Home) -aikakauslehden Amerikan suomalaiselle yhteisölle osoittaman akkulturaatiivisten opastuksen suunnasta. Suomalaisten julkaisema lehti toimi heille itselleen ohjaavana välineenä akkulturaation prosessissa. Heillä oli myös tarkoitus osoittaa akkulturaatiopyrkimyksensä amerikkalaisille, vaikka lehden kaksikielisyys ei välttämättä edesauttanut viestin leviämistä. Pyrkimys tiedottaa valtakulttuurille heidän amerikkalaistumisensa tilasta, oli osoitus yhteisön aktiivisuudesta ja tahtotilasta integroitua amerikkalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkimus tulostensa osalta jakautuu historiallisen aineiston tuottamaan tulokseen akkulturaation strategiasta eli yhteisön tahtotilasta sopeutua uuteen kotimaahansa. Tutkimustuloksena voidaan pitää yhtä lailla sitä problematiikkaa, jolla on pyritty avaamaan akkulturaation prosessin toimintaa, ja siihen vaikuttavia elementtejä. Ilman prosessin tuntemusta, ei voida ymmärtää mistä lähteistä prosessiin merkittävästi vaikuttavat tekijät ovat lähtöisin, yhteisöstä, yksilöstä vai yhteiskunnasta? Akkulturaatioissa oli siis kyse tahtotilasta, joka perustuu rohkeuteen ja luottamukseen siitä, että uusi elämä kantaisi eteenpäin. Berryn (1997, 2002) akkulturaatioteorian rinnalle asetettiin tutkimuksessa Sztompkan (1999) yhteiskunnallisen luottamustekijän malli (The Trust). Se oli tutkijan oma ratkaisu, jonka pyrkimyksenä

oli, alkuperäistä Berryn teoriaa kunnioittaen, syventää tulkintaa akkulturaatiosta. Tutkijan näkemyksen mukaan Sztompkan (1999) malli antaa tutkimukselle myös enemmän mahdollisuuksia kiinnittyä 2000-luvulle.

Kuvio 18. Luottamuksen rakentumisen prosessi tutkimusaineiston mukaan. (vrt. Sztompka 1999, 133)

Mallin mukaan rakenteelliset edellytykset luottamuksen rakentamiselle tulisi löytyä yhteiskunnasta, mikäli se haluaa maahanmuuttajien kiinnittyvän uuteen yhteiskuntaan rakentavalla tavalla. Toisin sanoen, yhteiskunnan tulee tarjota kansalaisilleen mahdollisuuksia osallistua, rakentaa luottamusta ja tulevaisuusnäkömää vieraankin yhteiskunnan uutena jäsenenä. Yhtenä tutkimuksen tuloksena voidaankin pitää näiden kahden teoriamallin yhdistelmää.

Tutkimus tuotti näyttöä siitä, että Amerikan suomalaiset toimivat edistäen uuden ja yhteisen toimintakulttuurin syntymistä. He olivat aktiivisia oman yhteisönsä kehittämisessä, poliittisissa ja uskonnollisissa harrasteissa, sekä ammattiyhdistyksiensä toiminnassa. Kaikki nämä harrasteet eivät tuoneet positiivista mainetta yhteisölle, mutta ne olivat todisteita heidän aktiivisuudestaan. Yksi merkittävä tekijä oli koulutusmyönteisyys, joka siirsi suomalaiset vähitellen amerikkalaisten arvostamien kansallisuksien joukkoon. Koulutuksesta tuli amerikkalaisen yhteiskunnan ja Amerikan suomalaisten yhteinen väline, johon kumpikin uskoi vahvasti.

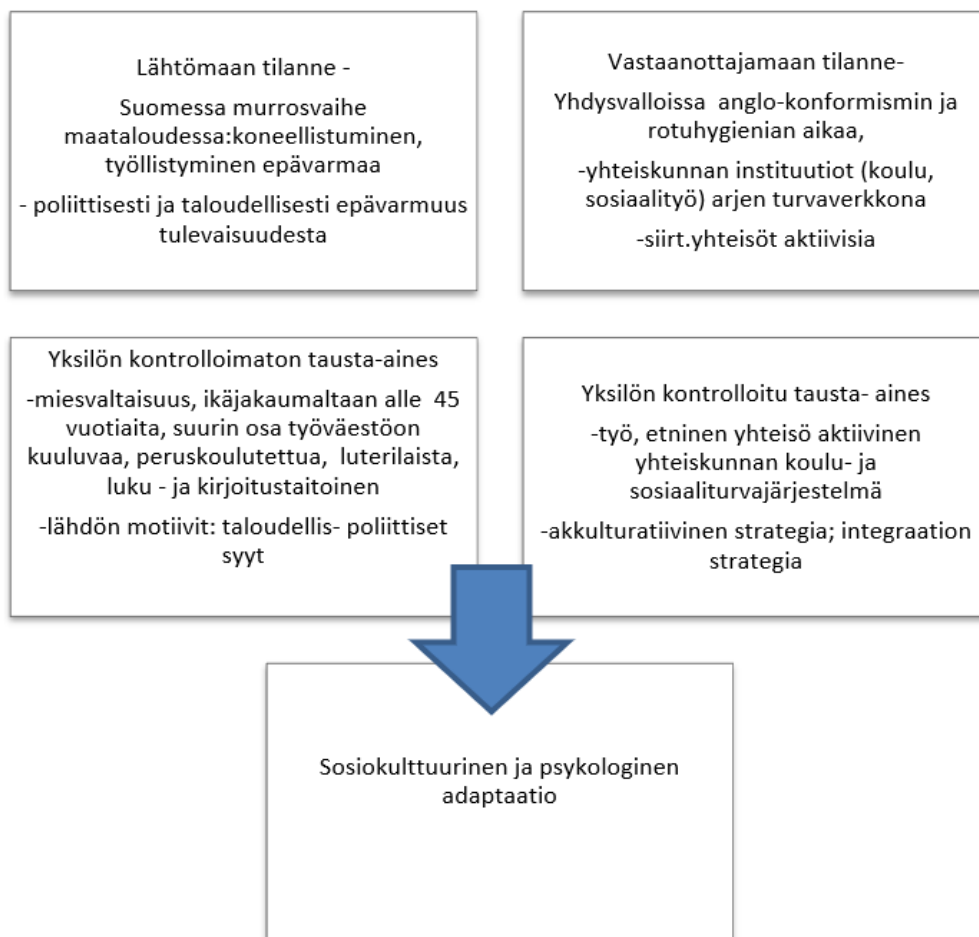
Aktiivisuuden puolesta puhui myös Koti (Home) -lehden tuottama viesti kasvatuksellisesta ja kansallistavasta ohjauksesta. Yhteisö pyrki itse itseään ohjaten vahvistamaan ja kehittämään Amerikan suomalaisuutta, sekä suomalaisuuden kulttuurista perintöään. Heidän pääpyrkimyksensä oli kehittää Amerikan suomalaisista yksi parhaimmista siirtolaisuusvähemmistöistä, joka osasi suhtautua realismiin näkökulmasta etnisen kulttuurinsa ja uuden, amerikkalaisen arjen yhdistämisessä. Suomalaiset toimivat aktiivisesti amerikkalaisessa yhteiskunnassa päivittäin, sillä niin aikuiset kuin lapset ottivat osaa maan koulutusjärjestelmään. Heidän yhteisönsä oli myös aktiivinen suomalaisen kulttuurin ylläpitäjä. Amerikan suomalaiset onnistuivat säilyttämään tasapainon näiden kahden vaikuttimien välillä, ja siten heidän toimintansa puhui integraation tahtotilasta. Seuraavaksi avataan aineiston tuottamien tulosten sisältöä tarkemmin.

Mitä olivat ne akkulturaation resurssit, joista Amerikan suomalaisen yhteisön akkulturaatioprosessi muodostui? Siirtolaisuuskomission raportit (RIC) nostivat seuraavat aiheet esiin: koulutus, työ, perhe ja sosiaalis-taloudellinen tilanne. Näistä muodostuivat Amerikan suomalaisten sosiaaliset primaari- ja sekundaariympäristöt, joista muodostuivat siirtolaisten elämää kannattelevat elementit. Nämä olivat myös niitä tekijöitä, jotka vaikuttivat akkulturaatioprosessiin, ja olivat myös mukana luomassa yhteiskunnallisen luottamuksen syntymistä. Entä akkulturaatioprosessiin kuuluvat taustatekijät niin yksilön kuin yhteiskuntien kohdalla? Siirtolaisuuteen ohjaavat syyt olivat akkulturaatioprosessin vahvoja taustatekijöitä. Vahva lähdön motiivi ennusti Berryn (1964) mukaan tahtotilaa akkulturoitua. Lähdön syyt kuuluivat yksilön kontrolloimattomaan tausta-ainekseen, joka muodostui lähtijän koulutuksellisesta taustasta, ikäryhmästä ja lähdön syistä. Näihin kontrolloimattomiin tekijöihin ei vastaanottajamaa voisi vaikuttaa, vaan siihen vaikutti entisen kotimaan yhteiskunnallinen tilanne, joko tarjoten vahvaa tai heikkoa taustaa yksilön akkulturaation prosessille. Tässä kohdin voidaan havaita akkulturaatio- ja yhteiskunnallisen luottamusteorian yhteys, jonka mukaan lähdön syyt muodostuivat tärkeäksi elementiksi akkulturaation etenemiselle, sekä kyvyllä kokea joko luottamusta tai epäluottamusta uutta yhteiskuntaa kohtaan. Suomen poliittistaloudellinen tilanne loi tarpeen maastamuutolle, ja yhtä lailla se loi epäluottamuksen ilmapiiriä entisen kotimaan tulevaisuuden suhteen. Venäjän tiivistyvä läsnäolo vähensi tulevaisuusorientaatiota, aiheutti epäluottamusta hallintoa ja sen instituutioita kohtaan. Suomalaisella oli taustallaan kokemus työttömyyden ja poliittisen epävakauden näkymistä. Tästä muodostui suomalaisten epäluottamuksen traditio, joka kumpusi heidän lähimenneisyydestään, ja tämän tradition he toivat maahan mukanaan. Myös agrariiyhteiskunnan rakenteet olivat murroksessa, eikä sisarusarjojen jälkimmäisille riittänyt maata eikä toimeentuloa kotiseuduilla. Tulevaisuus oli vahvasti epävarma, niin taloudellisesti kuin poliittisesti, ja osittain siitä syystä Amerikan suomalaiset koostuivat suurimmaksi osaksi nuorista miehistä ja naisista, jotka olivat luku- ja kirjoitustaitoisia, fyysisesti terveitä, luterilaisia tai

ideologiaansa etsiviä. Suomalaisten sosiaalis-taloudellisille lähdön syyille Amerikka tarjosi unelmien täyttymystä tarjoamalla työtä ja henkilökohtaista vapautta.

Siirtolaisilla oli useimmiten jo alustava tietoisuus amerikkalaisesta yhteiskunnasta lähtöä suunniteltaessa, sillä siirtolaisoppaat, siirtolaiskirjeet ja lehtien artikkelit kertoivat uudesta yhteiskunnasta, sen normeista, arvoista, sosiaalisesta järjestyksestä ja sen instituutioista. Niin kutsuttu Amerikan kuume, eli voimakkaasti kasvanut kiinnostus ja keskustelu Amerikkaan suuntautuvasta siirtolaisuudesta, kyliin saapuvat Amerikan kirjeet ja matkakertomukset, toivat Sztompkan (1999) mukaan esitietoutta kohteesta. Tästä syystä Amerikan kuumeen aika Suomessakin oli tehnyt palveluksen siirtolaisuutta haaveilevalle: se oli tuottanut lisätietoa, ja sitä kautta vahvistanut luottamusta ottaa askel kohti vierasta mannerta. Voidaanko olettaa suomalaisten olleen merkittävän kokemattomia monikulttuurisuudesta? Tähän laajempi historiallinen tarkastelu Suomen tilanteesta vuosisatojen vaihteessa voisi antaa selityksen, joka ei todennäköisesti puhuisi homogeenisesta yhteiskunnasta, vaan eri kansallisuusryhmien rinnakkaiselosta erityisesti kaupunkialueilla. Vaikka maaseudulta lähtöisin oleva siirtolainen saattoi olla lähes kokematon vieraista kulttuureista, hän ei ollut kuitenkaan tietämätön amerikkalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuudesta.

Millainen oli vastaanottajamaan eli Yhdysvaltojen vähemmistöpoliittinen tilanne 1900-luvun alkuvuosikymmeninä? Yhdysvalloissa vallitsi kansallismielinen, rotuhygienian aikakausi. Siirtolaisuuskomissio halusi sanoutua irti aikakauden etnologisista ja antropologisista välineistä, joilla kansakuntia oltiin aiemmin jaoteltu rotuhygienian suurten nimien, kuten esimerkiksi Rippleyn ja Bentonin tutkimuksissa. Siirtolaisia koskeva tutkimus koettiin tärkeäksi, ja heidät haluttiin luokitella muiden, kuin rodullisten piirteiden mukaan. Komission jakoi siirtolaiset syntyperän eli kansallisuuden ja heidän kansallisuusryhmänsä lukumäärän mukaan. Komission rotuja kuvaava raportti (RIC) esitti suomalaisen väestön Finnish- nimikkeellä, ja kuvaili sen sisältävän monikerroksellisesti niin karjalaisia, kuin siperialaisiakin ryhmiä. Suurimmaksi ryhmä kuitenkin koostuisi läntisistä, eli todellisista suomalaisista (true Finnish), jotka raportin mukaan koostuivat suurimmaksi osaksi savolaisista ja hämäläisistä. Raportissa todetaan, että juuri tämä väestön osa oli lähtenyt siirtolaisiksi, ja heistä koostuivat Amerikan suomalaiset.

Kuvio 19. Amerikan suomalaisten akkulturaatio resurssit. (vrt. Berry 1997: Berry 2002, 363)

Siirtolaisuuskomissio ei siis halunnut korostaa suomalaisten mongoli- ja siperialaista rotutaustaa, joka muutoin oli aikakauden tarjoama käsitys suomalaisten rodullisesta alkuperästä. Siirtolaisuusryhmiä luokittelevat raportit toimivat näin ryhmiä tasa-arvoistavana dokumenttina, sillä ne esittelivät tasapuolisesti kaikkien siirtolaisuusryhmien sijoittumisen uuteen yhteiskuntaan, koulutusjärjestelmään ja työelämään. Kansallisuuksien erot tulivat kuitenkin ajoittain esiin ilman, että ryhmien rodullisia piirteitä otettiin lainkaan esiin ainakaan selittävinä tekijöinä. Muutamat aiheet, joiden kohdalla raporttien kirjoittajat antoivat laadullisten määritteiden astua esiin, olivat suomalaislasten hyvän koulumenestymisen maininnat, sekä suomalaisten työntekijöiden taipumukset lakkoilla. Teot ikään kuin puhuivat puolestaan, mutta tekojen laatu ja määrä jäivät koko yhteisön hyväksi tai häpeäksi. Raporttien myötä suomalaisille tuli hyvää, mutta myös huonoakin mainetta.

Amerikkalainen ihminen, kuten Gordon (1964) esitteli, oli monien kerrosten summa. Minän ytimen ympärille tulivat kerrostumat eri luokista tai ryhmistä, joihin yksilö kuului uskonnon, kansallisuuden ja rodun mukaan. Tämän näkemyksen mukaan astuminen amerikkalaisuuteen oli kaikille mahdollista, sillä kaikilla oli osallisuus näihin ryhmiin. (Gordon 1964, 117.) Amerikan suomalaisen sosiaalinen verkosto koostui perheestä, etnisestä yhteisöstä ja yhteiskunnan instituutioiden, kuten työn tai koulun yhteisöjen, ryhmistä. Yhdysvallat ei rajoittanut siirtolaisyhteisöjen perustamista, tai siirtolaisten keskinäisiä kokoontumisia. He saivat vapaasti valita asuinpaikkansa, harjoittaa omaa uskontoaan, kieltään ja perustaa jopa omia kouluja. Elämä uudessa kotimaassa siis tarjosi mahdollisuuden osallisuuteen, tukiverkostoja, sekä yhteisön tukea ja mahdollisuutta toteuttaa kulttuurisesti itseään. Suomalaisten etninen yhteisö olikin hyvin aktiivinen, ja täytti niiden suomalaisten vapaa-ajan, jotka asuivat yhteisöjen lähetyvillä.

Thomasin ym. (1958) mukaan siirtolaisyhteisöjen kyky säilyttää oman kulttuurinsa traditioita ja kulttuuria, kertoi ryhmien kyvystä järjestäytyä ja organisoida toimintaansa. Myös Kaunosen (2010) tutkimuksessa Amerikan suomalaista yhteisöä kuvataan aktiivisena, ei alistettuna, tai ohjausta vailla olevana ryhmänä. Tämän tutkimuksen kuvaus suomalaisista on esitettyjen tutkimusten mukainen. Suomalaiset olivat aktiivisia, vahvoja omassa etnisyydessään, mutta vahvoja myös luomaan uutta, Amerikan suomalaisuutta. Eristäytyessään kaukaisille farmeille, he toimivat sittenkin oman tahtotilansa mukaisesti, ei alistettuina tai olosuhteiden poisajamina. Yksi vahvoista aktiivisen kiinnittymisen merkeistä olikin suomalaisten selkeä innokkuus hankkia kansallisuus, ja tästä RIC raportoi esittäen suomalaisten kuuluvan aktiivisimpiin kansalaisiin.

Amerikan suomalaisen yhteisön harjoittama kulttuurityö sisälsi tärkeän elementin yhteiskuntaan kiinnittymisen ja akkulturaation prosessin edistämiseksi: tapojen, traditioiden ja kielen, eli tuttuuden (familiarity) elementin. Myös maanviljelyksen harjoittaminen tuotti vahvaa yhteyttä menneeseen, ja entisen kotimaan elämäntapaan. Yhteisön tekemä etninen kulttuurityö tuki maahan ja yhteiskuntaan kiinnittymistä, sillä se laimensi akkulturaatiostressiä ja hämmennystä, mitä muukalainen koki uusien ihmisten ja kielten keskellä. Kiinnittyminen tuttuun ryhmään loi perusturvallisen pohjan, josta käsin oli hyvä lähteä rakentamaan uutta identiteettiä, Amerikan suomalaisuutta. Toisaalta, uusi yhteiskunta sai tutustua suomalaisiin heidän aktiivisuutensa johdosta. Työhön liittyvä ammattiyhdistys- ja poliittinen toimiminen olivat niin ikään aktiivista keskustelua ja vuorovaikutteisuutta yhteisön ja valtakulttuurin välillä. Yhteiskunnallista siitä teki toiminnan pyrkimys vahvistaa ja toteuttaa demokratian tärkeitä arvoja oikeudenmukaisuudesta ja yksilön oikeuksista kaivoksilla ja teollisuudessa.

Siirtolaisuuskomission raportit toivat esiin suomalaisen yhteisön turvautuneen monien muiden kansallisuuksien tavoin yhteiskunnan tarjoamaan sosiaaliapuun. Työn kuluttamat miehet ja naiset kärsivät sairauksista, ja menehtyivät usein työn ääressä

työtaturmissa, tai niiden aiheuttamiin seuraamuksiin. Vaikka osa suomalaisista hakeutui kaukaisille farmeille, ei Amerikan suomalaisuutta leimaa kauttaaltaan yksin selviytymisen eetos, eikä pyrkimys marginalisoitua. Aktiiviseen osallistumiseen hakeutumisen puolesta puhuivat Amerikan suomalaisten koulutusjärjestelmään osallistuminen ja sosiaaliavun vastaanottaminen. Suomalaisten aktiivinen osallistuminen koulutusjärjestelmään antoi hyvän perustan oppia tuntemaan uusi yhteiskunta, sen normit, instituutiot ja järjestys. Yhteiskunnalla oli näin ollen mahdollisuus tulla koetuksi avoimena ja osallisuuden kannustavana yhteiskuntana, koska yhteisö oli valmis kontaktiin.

Suomalainen työn toimintakulttuuri sai keskimääräistä enemmän tilaa raporteissa verrattuna muiden kansallisuuksien työhistorian kuvauksiin. Raportit tuottivat tietoa suomalaisten työmiesten ylivertauudesta, mutta myös heidän poliittisesta harrastuneisuudesta. Työnantajat olivat pakotettuja toteamaan, että ilman suomalaisia työ kaivoksissa ei edennyt. Vaikka raporteissa pyrittiin tasavertaisuuteen, esitettiin selkeäsanaisista vertailua kansallisuuksien kesken toteamalla yhden suomalaisen työmiehen tekevän kymmenen itäeurooppalaisen työmiehen työt. Lakkorikkurit löytyivät aina itäeurooppalaisten kansallisuuksien ryhmistä, sillä harvalla siirtolaisperheellä oli varaa lakkoilevaan työmieheen. Työtaistelulakkoihin osallistuminen merkitsi palkatonta päivää, ja erityisesti suomalaisten kohdalla se tarkoitti irtisanomisia. Suomalaiset tuskin olivat taloudellisesti vahvemmassa asemassa, mutta heidän aatteensa palo saattoi olla lähtöisin kokonaan *toisesta maailmasta*. Työn kautta suomalaiset osallistuivat monikulttuuriseen yhteiskuntaan hyvässä ja pahassa. Työstä muodostui suomalaiselle akkulturaation näyttämö, jossa hän sai työnantajien kritiikkiä, mutta myös ylistystä osakseen.

Poliittisuus oli entisessä kotimaassa ollut muutosvoiman väline, eikä ollut mitään syytä olettaa, etteikö se toimisi myös amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Poliittinen järjestäytyminen oli osa suomalaisuuden ylläpitämistä. Ennen kaikkea se kuvasti pyrkimystä tehdä uudesta yhteiskunnasta paikka, jossa suomalaiset voisivat nähdä tulevaisuutensa, elää ja tehdä työtä. Aktiivisuus niin koulutuksen, kuin myös politiikan suhteen, oli keino ottaa uusi tila haltuun. Kaunonen (2010) kuvailee tutkimuksessaan vuosien 1904-1914 Michiganin alueen Amerikan suomalaisten poliittisen harrastuneisuuden jakautuvan kolmeen osallisuuden muotoon. Ensimmäisessä ryhmässä ovat poliittisen retoriikan hallitsijat, jotka ovat aatteen ideologiassa vahvasti perehtyneinä. Toisen ryhmän muodostavat työväenliittojen harrastetoiminnan aktiivit, joiden päätarkoitus on olla osa yhteisöä ja mukana toiminnassa. Kolmannen ryhmän muodostavat ne, jotka ovat mukana vain vapaa-aikaa täyttävien tanssien, näytelmien ja muiden kulttuuritapahtumien johdosta. Kovinta poliittista kärkeä edustaa vain yksi ryhmä, sillä Kaunosen mukaan työväenliike oli osittain myös tapa tavata ja olla osa yhteisöä. (Kaunonen 2010, 45.) Tämä tutkimus tukee Kaunosen tutkimuksen näkemystä siitä, että poliittisuus oli tapa toteuttaa, ja olla osa etnistä yhteisöä. Toisaalta kuuluminen työväenliikkeeseen

syvensi jäsentensä akkulturaatiota, sillä englannin kieli ja Yhdysvaltain kansalaisuus olivat poliittisen vaikuttamisen edellytykset. Työväenyhdistykset kannustivat siirtolaisia englannin kielen oppimiseen, sillä heidän tulevaisuutensa, mikäli sitä oli, olisi englannin kielinen toisen siirtolaispolven mukaan.

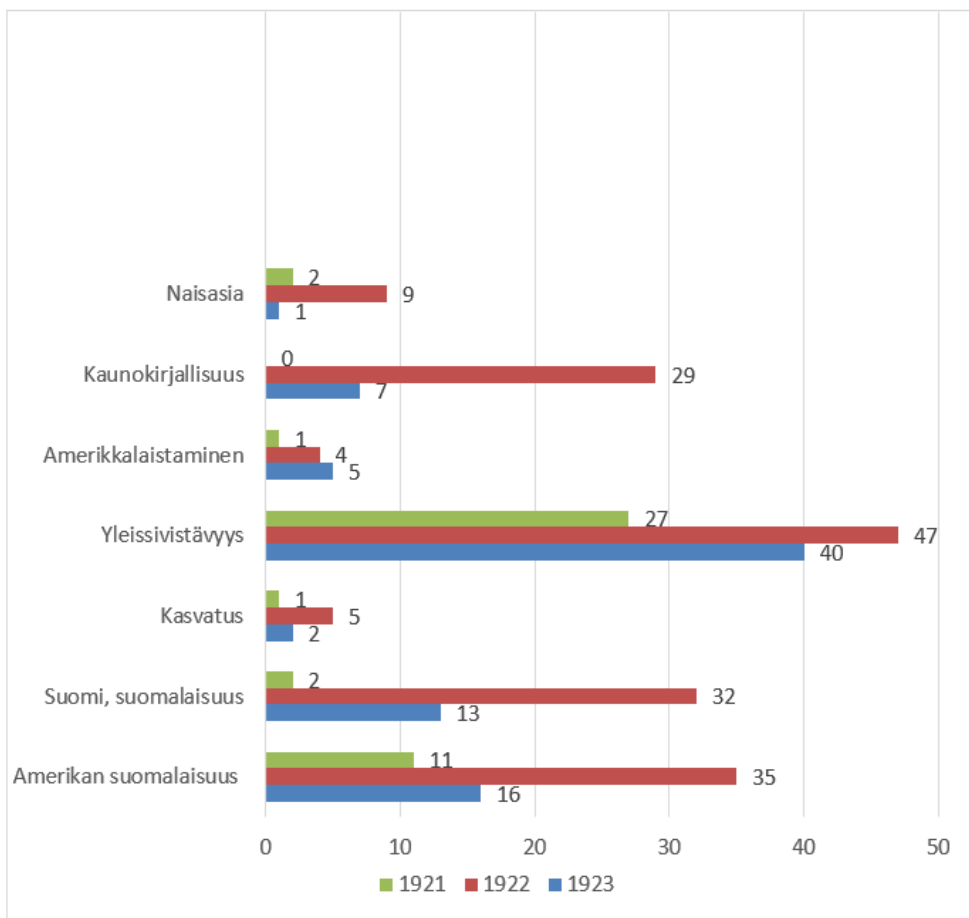
Suomalaiset saattoivat kokea poliittisen harrastuksen olevan sitä vapauden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista, jota entinen isänmaa ei kyennyt tarjoamaan. Mahdollisuus tuoda ja harjoittaa entisestä kotimaasta tuttua toimintaa, vahvasti osaltaan heidän viihtymistään, lisäten tuttujen elementtien määrää (familiarity) uuden yhteiskunnan keskelle. Mahdollisuus poliittiseen harrastukseen vahvasti suomalaisten puolelta luottamuksen syntymistä, vaikka tuottikin vastareaktion paheksuntaa amerikkalaisen yhteiskunnan taholta.

Siirtolaisuuskomission yksi merkityksellisimmistä tehtävistä oli lasten koulussakäynnin mahdollisuuksien selvittäminen. Amerikkalaiselle yhteiskunnalle koulutuksella oli tärkeä arvo, ja se oli myös *väline* tehdä tuntemattomasta väestöstä sopivaa ihmisainesta osaksi uutta yhteiskuntaa. Vain koulutettu kansalainen saattoi olla tiedostava ja sivistynyt, ja ymmärsi rakkauden demokratiaa ja yksilövapautta kohtaan.

Mitkä tekijät ilmensivät suomalaisten kokemaa luottamusta uutta yhteiskuntaa kohtaan? He ottivat osaa amerikkalaiseen koulutusjärjestelmään, ja ennen kaikkea he kannustivat jälkikasvuun osallistumaan koulutukseen ja oppimaan uusi kieli. Suomalaiset olivat luku- ja kirjoitustaitoisia jo maahan saapuessaan, ja tämä osaltaan edisti heidän vahvaa osallisuuttaan koulutusjärjestelmään niin aikuisten kuin lastenkin osalta. Entisessä kotimaassa koulutus oli myös ollut tärkeä yhteiskunnallinen väline vahvistua, ja saada välineitä sosiaalisen nousuun. Kuitenkin Suomessa koulutus oli saattanut näyttäytyä myös valikoinnin välineenä, eikä niinkään kaikelle kansalle kuuluvana oikeutena, riippuen yksilön yhteiskuntaluokasta.

Suomalaiset lähettivät lapsensa osallistumaan amerikkalaiseen koulujärjestelmään, mutta myös aikuiset olivat aktiivisia osallistumaan aikuiskoulutukseen. Ilta-aikaan tapahtuvilla oppitunneilla opiskeltiin muun muassa Yhdysvaltain historiaa, kansalaisuustaitoja, ja englannin kieltä. Yhteiskunnalle tärkeää oli kouluttaa niin nykyisiä, kuin tulevia amerikkalaisia, kannattamaan demokratian arvoja, yksilön oikeutta ja vapautta. Uusi yhteiskunta teki toimintaansa tutuksi, vaikka iltakoulujen järjestäminen jäikin suurimmaksi osaksi yhteisöjen kustannettaviksi, sillä opettajien vaatimaton palkka usein kerättiin osallistujien käsistä. Erikseen olivat työnantajien järjestämät iltakoulut, jotka olivat osallistujille yleensä maksuttomia. Raporttien mukaan Amerikan suomalaiset lapset menestyivät kouluissa, eli sijoittuivat kronologisen ikänsä mukaiselle luokalle, vaikka heidän outo äidinkielenä ei antanut mitään etumatkaa, kuten muille englannin kielisille ryhmille. Vahva osallisuus koulutusjärjestelmään, antoi hyvän mahdollisuuden rakentaa luottamusta uuteen yhteiskuntaan. Koulutusjärjestelmän kautta uusi yhteiskunta tuli tutuksi, sen instituutioiden toiminta ja pyrkimykset läpinäkyväksi.

Mihin akkulturaation strategian suuntaan Amerikan suomalaisten oma yhteisö ohjasi itseään? Thomas ym. (1958) nostivat sanoma- ja aikakauslehdet merkittäväksi aineistoksi siirtolaisuustutkimuksessa todeten niiden edustavan aidoimmillaan siirtolaisyhteisön itsekasvatuksen ja ohjauksen pyrkimyksiä. Millaisista aiheista KH:n artikkelit koostuivat?

Kuvio 20. Lehtiartikkeleiden jako aihepiirien mukaan vuosina 1921-1923 (n=278)

Artikkeleiden kokonaistarkastelu tuotti 7 pääryhmää, ja niistä voidaan nostaa 4 alaryhmää lukumäärällisen esiintyvyyden mukaan. Lukumäärällisesti vahvimiksi nostettiin ryhmät, joiden artikkelien lukumäärä nousi yli 10 kappaleen. Vahvoja aihepiirejä oli 4, ja ne käsittelivät kaunokirjallisuuden tuotteita, yleissivistäviä aiheita, Amerikan suomalaisuutta ja suomalaisuuden aiheita. Koska kasvatusta koskevat artikkelit eivät olleetkaan merkittävässä roolissa, vaikka KH oli omien sanojensa mukaan kasvatuksellinen kuukausijulkaisu, asettuivat nämä 4 alaryhmää

uuteen tarkasteluun kasvatuksellisuuden näkökulmasta. Alaryhmien sisällöllinen tarkastelu tuotti jaottelun *kansallistavaan ja kasvatukselliseen ohjaukseen*. Kansallistava ohjaus oli osoitettu kaiken ikäisille yhteisön jäsenille, ja käsitteli aiheita etnisen kulttuurin säilyttämisestä ja amerikkalaisuuden omaksumisesta. Kansallistava ohjaus pyrki ohjaamaan kohti amerikkalaistumista, ja vetosi lukijoiden velvollisuuden tuntoon ja realistiseen ajatteluun *amerikkalaisuuden puolesta*.

Liittyvätkö lasten ja nuorten osaston kirjoitukset kasvatukselliseen vai kansallistavaan ohjaukseen? Kirjoitukset olivat kirjoitustyyliltään suorasanaisesti amerikkalaistavia. Lehden julkaisema lasten ja nuorten osasto oli kirjoittajan mukaan tarkoitettu niille, jotka tekevät amerikkalaistamistyötä vanhempien ihmisten keskuudessa. Tämä mukaan oli selvää, että kirjoitukset sisälsivät välineitä pienille lapsiopettajille erikoisen tehtävänsä äärellä. Artikkeleita kirjoittivat niin lapset kuin aikuisetkin, ja osaston kirjoitukset jäivät kokonaisuudessaan alle 10 artikkeliin. Osaston artikkeleiden lukumäärällisesti vaatimaton osuus sisälsi sitäkin väkevämpää tekstiä. “Hurrah for The American Language”, totesi Elsie Leppänen vuonna 1922 lehdessä. (KH 1922, nro 1, 11.)

Entä kasvatuksellisen ohjauksen artikkelit? Lasten kasvatusta tapahtui osittain uuden yhteiskunnan instituutioissa, kuten kouluissa ja päiväkodeissa, ja *kotien kasvatukseen tulisi tukea tämän kasvatuksen päälinjaa, kasvua amerikkalaisuuteen*. Kasvatusta koettiin tärkeäksi *välineeksi* toteuttaa realistista linjaa, joka johtaisi kohti vääjäämätöntä eli amerikkalaistumista. Ohjauksessa kohtasivat tahto heikentää vanhoja uskomuksia, ja korvata ne uudella ajattelulla. Myös vanhempien perinteisiin rooleihin esitettiin uutta. Jos isät olivat olleet enemmän työelämään ja kodin ulkopuolelle suuntautuneita, esitettiin siirtolaisperheiden isille nyt tärkeää roolia poikiensa amerikkalaistyyppisessä kasvatuksessa. Tämä kasvatusta olisi aktiivista, osallistuvaa ja urheilullista. Naisten kasvattajanroolin tulisi puolestaan olla ymmärtäväinen ja suvaitsevainen tyttärien kasvun tukija. Vanhoillisuuden verhoama kyräily ja rajoittaminen eivät kuuluneet amerikkalaisten tyttöjen kasvatukseen. Amerikan suomalaisia vanhempia kannustettiin toteuttamaan kasvatustyössään vapaata ja sallivaa kasvatustajattelua.

Taulukko 22. Koti (Home) -lehden artikkelit ja niiden päälinjat

Koti (Home) -lehden artikkelit	Kansallisesti vahvistava ohjaus “Suomalaisuudesta perusta”	Kasvatuksellisesti vahvistava ohjaus “Kohti amerikkalaisuutta”
Suomalaisuus	- suomalaisuudessa oli kehityspotentiaalia -suomalainen oli erityinen kansojen joukossa	-pyrki rajaamaan kansallismielisyyttä ja tarjoamaan realistista suhtautumista suomalaisuuden vaalimiseen -tavoitteena kaksikieliset kodit

	<ul style="list-style-type: none"> -suomalaisuus ja sen kulttuuri edustivat mennyttä aikaa -suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen oli tärkeää ensimmäiselle polvelle 	<ul style="list-style-type: none"> -suomalaisuuden säilyttäminen ei koskenut enää toista siirtolaispolvea -suomalaisuutta tulee tarkastella kriittisesti, ja ymmärtää muutoksen tärkeys uuden yhteiskunnan keskellä
Amerikan suomalaisuus	<ul style="list-style-type: none"> - Suomalaisuus oli paras perusta Amerikan suomalaisuudelle -Amerikan suomalaisuus oli yhteisön yhteisen kehityksen tulosta -amerikkalaisuus merkitsi kehitystä ja sivistystä -Amerikan suomalaisuus edustaa siirtolaisyhteisöjen huippua 	<ul style="list-style-type: none"> -ohjaus sallivaan ja ymmärtäväiseen vanhemmuuteen; realistinen suhtautuminen amerikkalaisuuden vahvistumiseen lasten kohdalla -suomalainen kasvatusajattelu edusti vanhoillisuutta ja epärealistista ajattelua -modernisti ajatteleva, ja tiedostava vanhemmuus kannustaa amerikkalaistumaan
Yleissivistävät aiheet	<ul style="list-style-type: none"> -sivistys erotti suomalaiset muista kansallisuuksista; väline erottautua -tavoitteena yleissivistynyt ja koulutettu Amerikan suomalainen -uusi yhteiskunta arvosti luku- ja kirjoitustaitoista ryhmää 	<ul style="list-style-type: none"> -kaiken ikäisten yleissivistävä harrastuneisuus tärkeää -sivistys oli aktiivisuutta ja tiedostamista
Kaunokirjalliset aiheet -runot, kertomukset	<ul style="list-style-type: none"> -vahvisti suomalaisuutta, etnistä perintöä -ainoa keino pitää yllä etnistä kulttuuria ja siirtää sitä toiselle sukupolvelle 	<ul style="list-style-type: none"> -itseilmaisun keino aikuisille -suomalaisesta kulttuurista hyvä perusta kasvussa Amerikan suomalaisuuteen

Kansallistava amerikkalaistamistyö sisälsi opastusta kohti ihanteellista amerikkalaista ihmistyyppiä. Tähän ohjaukseen amerikkalaistuneet KH:n toimittajat soveltuivat hyvin. KH:n sanoma siirtolaisyhteisölle oli se, että suomalaisella oli hyvät mahdollisuudet tulla amerikkalaiseksi. Toisaalta, ohjausta maahanmuuttaja kaipasikin, sillä Yhdysvallat oli poikkeuksellisen monikulttuurinen, ja arvopohjaltaan osittain hyvinkin erilainen.

Mistä johtui merkittävä määrä kirjoituksia Suomesta? Ne saattoivat kertoa halusta uudistaa ja säilyttää kulttuurista traditiota, mutta ne kertoivat myös epäluottamuksesta entisen kotimaan tilanteesta. Suomi oli jäänyt vaille maasta ulos siirtyneiden nuorten miesten ja naisten tarjoamaa puolustusta ja tukea, mutta heidän uskollisuutensa entistä maata kohtaan oli tallella. Vaikka KH ilmaisi pysyvänsä ei-poliittisena julkaisuna, olivat kuvaukset Suomesta poliittisia, sillä ne sisälsivät vahvaa puhetta bolsevismistä vapaasta Suomesta. Artikkeleiden mukaan suomalainen talonpoika ja maanviljelijä määräävät Suomen kohtalon, ja vakuuttavat Amerikan suomalaisille puolustavansa kotimaataan. ”Älkää pelätkö, me emme horju, me taistelemme uudelleen, jos tarve tulee. Bolshevikit eivät koskaan valloita Suomea.” (KH 1922, nro 8-10, 66.)

KH:n artikkelit rohkaisivat suomalaisia astumaan heidän uuteen ”minäänsä”, Amerikan suomalaisuuteen, sillä juuri suomalaisuus antoi parhaan mahdollisen perustan. Astuminen Amerikan suomalaisuuteen oli mahdollisuus uuteen alkuun, uuteen luottamukseen ja tulevaisuuskoon. Oliko amerikkalaistamisen aika täynnä julmaa, etnisesti sulattavaa voimaa? Yhteiskunta koulutti ja opasti maahanmuuttajia uuden yhteiskunnan äärelle. Se antoi mahdollisuuden osallistua koulutukseen, ja ryhtyä rakentamaan omaa selviytymisen tarinaa. Kyse oli ikään kuin *vaihtoarvosta*, jossa maahanmuuttajien janoama yksilön ajatuksen ja sanan vapaus tulivat todeksi, ja uusi maa sai tarvitsemaansa työvoimaa. Miljoonien kansakunnassa yhteiskunnan turvaverkostot eivät luonnollisesti aina voineet saavuttaa apua tarvitsevaa. Köyhyys ja huono-osaisuus olivat osa siirtolaisten arkea, kuten Amerikassa syntyneidenkin osana. Heikkoja aikoja varten olivat siirtolaisten yhteisöt, jotka kannattelivat jäseniään kehdestä hautaan.

Mikä todennäköisesti oli Amerikan suomalaisten akkulturaation tahtotila ja valittu strategia? Vaikka KH kannusti ja ymmärsi suomalaisuuden vaalimisen, ei lehti kuvaillut siirtolaisyhteisön suomalaisuutta ylläpitävää toimintaa siten, että se nousisi amerikkalaistumisen edelle.

Siirtolaisyhteisö oli vahva vaikuttaja, ja vahvan yhteisön epäiltiin hidastavan akkulturaatiota. Mutta tutkimuksen lähteet eivät tätä käsitystä kuitenkaan tuoneet esiin. Amerikan suomalaista yhteisöä ohjattiin kohti amerikkalaistumista KH:n kautta. Yhteisö muodosti akkulturaation välineen, sillä yksi sen merkittävimmistä piirteistä oli *kyky uusiutua ja toimia realismin säännöin*: yhteisön oli taivuttava uuden ajan, valtakulttuurin ja omien amerikkalaistuneiden lastensa edessä. Ilman realistista suhtautumista nykyisyyteen ja menneisyyteen, ei uuden luominen ja omaksuminen olisi ollut mahdollista.

Taulukko 23. Ryhmän ja yhteiskunnan akkulturaatiostrategiat.

Kysymys, joka osoittaa mikä on ryhmän asenne ja tahtotila akkulturoitua	Ryhmän akkulturaatiostrategia	Yhteiskunnan strategia
Ryhmä arvostaa omaa kulttuuriaan ja on päivittäin kontaktissa ryhmän ulkopuolelle	Integraatio	Monikulttuurisuus
Ryhmä ei halua säilyttää omaa kulttuurista identiteettiään ja haluaa päivittäin olla kontaktissa ryhmän ulkopuolelle	Assimilaatio	The Melting Pot, ”sulatuskattila”
Ryhmä arvostaa omaa etnistä kulttuuriaan ja välttää ryhmän ulkopuolista kontaktia	Separaatio	Segregaatio
Ryhmä on vain vähän kiinnostunut säilyttämään omaa kulttuuriaan ja vain vähän kiinnostunut ryhmän ulkopuolisiin kontakteihin	Marginalisaatio	Ulosulkeminen, eksklusio

Lähde: Sam ym. 2006, 2

KH tuotti yhteisöön omalta osaltaan tulevaisuustoivoista ilmapiiriä. Se edellytti yhteisöltä tahdonalaista amerikkalaistumista. Amerikkalaistamista ei vastustettu, vaan siihen suhtauduttiin ymmärryksellä. Kritiikkiä kuitenkin annettiin kiirehtimisestä, sillä kasvu amerikkalaisuuteen ei voinut tapahtua hetkessä. Gordon (1964) avasi amerikkalaisuuden ja amerikkalaisen yhteiskunnan rakenteita, ja kuvaili maassa vallinneet assimilaationsuuntaukset kuten anglokonformismin, sulatuskattilateorian ja kulttuurisen pluralismin ajanjaksot. Hän kritisoi 1900-luvun alkuvuosikymmenien yhteiskuntaa voimallisista amerikkalaistamispyrkimyksistä. Tehty työ valui hukkaan ihmisissä, joiden perusta oli hajotettu. Amerikkalaisuuden ajateltiin syrjäyttävän kaikki vanhat sidonnaisuudet entiseen kotimaahan ja sen kulttuuriin. Yksilöt ja kokonaiset ryhmät, joilta kielletään heidän henkinen perintönsä, eivät voineet olla eheä kokonaisuus vastaanottamaan uutta. (Gordon 1964, 117.)

Yhteisö ei torjunut amerikkalaistamisen aaltoa, mutta pyysi sitä hidastamaan tahtiaan. Ensimmäisen siirtolaispolven akkulturaatio tapahtuisi hitaasti, uutta kunnioittaen, mutta sielu entisessä kotimaassa, eli integraation strategialla. Toisaalta kaukana farmeilla eli yksi osa suomalaisten yhteisöjä, jotka eivät olleet aktiivisessa kontaktissa uuden yhteiskunnan kanssa, vaan elivät kaukana kaupungin valoista ja omista yhteisöistään. Heidän akkulturaation strategiansa toteutui toisella tavoin, ja luultavammin lähellä separaation strategiaa. Tämä tutkimus on Kaunosen (2010)

tutkimuksen kanssa samalla linjalla Amerikan suomalaisten suhteen siitä, että he olivat aktiivisia. He halusivat tehdä ja vaikuttaa, ja ennen kaikkea he halusivat tehdä asioita omalla tavallaan, suomalaisella tavalla. Kaunonen kuvailee suomalaisten halunneen luoda oman näköistä amerikkalaisuutta. Tässä tutkimuksessa voidaan nähdä samoja viitteitä siitä, että tuo voima muuntaa mahdoton mahdolliseksi, oli läsnä niissä suomalaisissa, joiden elämää ja tahtotilaa tämän tutkimuksen aineisto kuvaili. Kaunosen (2010) mukaan suomalaiset pyrkivät aktiivisuudellaan muuttamaan amerikkalaisen ympäristön epäkohdat mieleisekseen. (Kaunonen 2010, 18.)

Toisen polven akkulturaatio koostuisi eri elementeistä, sillä siirtolaisten lasten lapsuus sijoittui kahden maan ja kulttuurin maastoon. Heidän lapsuuttaan sävytti kotien murentunut sisäinen hierarkia, jossa lapset astuivat vanhempiensa opastajiksi. Amerikassa kasvanut toinen sukupolvi oli kahden välillä; toisella puolella olivat heidän vanhempansa ja kotien kulttuurit. Toisella puolella oli uusi yhteiskunta ja sen aktiiviset koneistot, kuten koululaitokset ja media. (Gordon 1964, 117.) Myös Erikson (1982) piti perheiden sisäisen hierarkian murentumista, ja liiaksi yhteiskunnan toiveiden mukaista kasvattamista, siirtolaisperheiden kasvatuskulttuuria heikentävänä tekijänä. Thomas ym. (1958) näkivät nuoren polven kääntyvän kohti valtakulttuuria primaariyhteisön puuttuessa. Ulospäin omasta ryhmästään kääntynyt ryhtyi myös moraalien tasolla kääntymään omaa ryhmäänsä kohti. Oman etnisen ryhmän ulossulkeminen johti yksilön epäonnistumiseen omassa elämässään moraalien ylläpitäjänä. Gordonin (1964) mukaan toinen sukupolvi koki voimakkaimmin amerikkalaistamispaineen. ”It takes two to tango”, houkuteltiin nuorisoa osaksi modernia yhteiskuntaa. Toinen sukupolvi koki elämänsä huijauksen, kun se ymmärsi, ettei kutsua tanssiin koskaan saapunut eivätkä amerikkalaiset olleet valmiita ottamaan heitä vastaan. Vaikka heillä oli lähes kaikki amerikkalaisuuden tunnusmerkit hallussaan, ei kutsua tanssiin koskaan kuulunut. Tässä kohdin voidaan mainita esimerkkinä musta väestö ja heidän syrjäytynyt asemansa amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Musta väestö jakoi monet anglosaksisuuden tärkeät piirteet, kuten kielen ja uskonnollisen vakaumuksen, valtaväestön kanssa. Silti tämä vähemmistö kärsi niiden etuisuuksien puutteesta, jotka olisivat voineet edesauttaa heidän sosiaalitaloudellista nousuaan. (Gordon 1964, 113-116.)

Amerikkalaistuminen ja amerikkalaistaminen eivät olleet tutkimuksen Amerikan suomalaisille merkittäviä ongelmia, vaan kilpailu yhteiskunnan tarjoamista etuuksista, ja mahdollisuudesta sosiaaliseen nousuun. Koti (Home) -lehti ilmaisikin siirtolaisyhteisöjen kilpailevan keskenään, ei niinkään valtakulttuuria vastaan. Tämä asettaa kyseenalaiseksi assimiloivan eli valtakulttuuriin sulauttavan prosessin merkityksen. Jos vähemmistöt kilvoittelevatkin keskenään, eikä valtakamppailua olekaan valtakulttuurin ja vähemmistöjen välillä, akkulturaatiostressi ei näin ollen koostu yksinomaan valtakulttuurin vieraudesta, vaan myös muiden ryhmien erilaisuudesta. Tekeekö monikulttuurinen ympäristö ja ryhmien monilukuisuus akkulturaatiosta haastavamman? Myös valtakulttuurin ja maahan muuttavan

kulttuurillisten erojen suuruus tuottavat haasteita akkulturaation edistymiselle, joten ryhmien välinen erilaisuus ei yksistään kuormita siirtolaisryhmiä. Siirtolaisyhteisöt etenevät eri strategioilla, joten myös strategioiden kirjavuus luo eriarvoisuutta vähemmistöjen välille suhteessa valtakulttuuriin. Vähemmistöjen jäsenillä on erilaisia taustoja, jotka joko edistävät tai hidastavat akkulturaatiota. Jos yhteisöjen keskinäinen eriarvoisuus perustuu erilaisiin akkulturaation resursseihin, tarkoittaa se sitä, ettei vastaanottava maa voi tehdä sopeutumisen taikaansa kaikille yhteisöille samalla tavalla.

Vastaanottava yhteiskunta ei voi vaikuttaa yksilön taustatekijöihin, historialliseen traditioon ja menneisyydestä kumpuavaan luottamuksen rakentumista vaikeuttavaan varjoon. *Akkulturaatio on näin ajateltuna yhteisökohtainen prosessi*, joten vähemmistöpoliittiset suunnitelmat tulisi tehdä aina ryhmäkohtaisesti. Tämä ei tietenkään sulje pois mahdollisuutta tehdä valtakunnallinen suunnitelma, jota tarkennetaan ryhmäkohtaisilla toimenpiteillä. Akkulturaatio, joka toteutuu jokaisen ryhmän kohdalla yhteisökohtaisesti, on näin ollen joko hidas, nopea tai olematon. Prosessista merkittävä osa jää valtakulttuurin hyvien aikeiden ja avoimien käsien ulottumattomiin. Ryhmien keskinäinen kilpailuasetelma, ja siihen vaikuttavat elementit voisivat olla mielenkiintoinen tutkimuskysymys esitettäväksi niin historialliselle, kuin myös modernille aineistolle.

Amerikan suomalaiset osoittivat uskollisuuttaan ja lojaalisuuttaan entistä kotimaataan kohtaan, ja siitä todisteena olivat KH:n artikkelit Suomen poliittiskulttuurillisesta tilanteesta vuosisadan vaihteen maailmassa. KH kannusti suhtautumaan amerikkalaistumiseen *realistisesti*. Tätä suuntaa perusteltiin sillä, että lasten kasvatuksen tuli perustua realismille, eli suuntautua kohti amerikkalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa. Yhteisöä kuitenkin kannustettiin vaalimaan suomalaisuuttaan. KH:n viesti oli siten kahtiajakoinen, amerikkalaisuuteen kannustava, mutta suomalaisuutta vaaliva. Sztompkan (2000) yhteiskunnallisen luottamuksen mallin mukaan suomalaisilla oli riittävästi elementtejä rakentaa luottamuksellista suhtautumista Yhdysvaltoihin. Erityisesti menneisyytensä johdosta, suomalaiset kaipasivat vapautta ja yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksia. Uusi kotimaa tarjosi avokäsin kansalaisuuttaan, mahdollisuutta äänestää, kouluttautua, tehdä työtä, ostaa ja omistaa maata. Nämä tekijät kasvattivat luottamusta uuteen yhteiskuntaan, ja antoivat varmuutta akkulturaation strategiasta.

Kasvatuksellinen amerikkalaistamistyö merkitsi ohjausta ja kasvatusta uuden ihmisen, Amerikan suomalaisen, syntyyn ja kasvuun. KH:n tarjoama kasvatuksellisuus, jota lehti mainosti edustavansa, oli ohjausta Amerikan suomalaisen ihmisen syntyyn. Tämän kasvatuksellisen ohjauksen kohteena olivat siirtolaisperheiden lapset ja nuoret. Kansallistava ohjaus kohdistui siirtolaisvanhempiin. KH tarjosi vahvistusta, kulttuurillisia ja kaunokirjallisia välineitä, suomalaisuuden traditioiden ja kulttuurin ylläpitämiseksi. Kulttuurillinen tuotos oli tapa selvittää kaihosta ja koti-ikävästä. Se oli ääni koko yhteisön

tuntemuksille. Niiden vaalimisesta koostui ensimmäisen polven etninen identiteetti. Toisen polven etninen identiteetti oli amerikkalainen identiteetti, jonka kansallinen tausta oli suomalainen. Siirtolaislapsen rooli nousi tärkeään asemaan amerikkalaisen yhteiskunnan silmissä, sillä vain heillä oli pääsy perheiden todellisuuteen. KH:n amerikkalaistumiseen kannustava ohjaus, ja RIC-raportit kertoivat suomalaisista, jotka elivät ja toimivat vahvasti eri yhteiskunnan instituutioissa. Amerikan suomalainen yhteisö eli, teki työtä ja kouluttautui integraation strategian mukaisesti vaalien etnistä kulttuuriaan, mutta toimien *aktiivisesti* osana uutta yhteiskuntaa. Heidän kansallistunteensa muutti muotoaan, muttei kadonnut välimatkasta huolimatta. He loivat oman näköistään suomalaisuutta, ja amerikkalaisuudesta he loivat oman näköisensä kansallisuuden. Oman maan laulut ja sanat kaikuivat vielä pitkään uudella maalla: kansallistunteen jaloin muoto, omistamaton uskollisuus, tuli esiin vahvistamaan kansallistunnetta.

6.1 Historian ja modernin tutkimuksen välinen dialogia

Siirtolaisuuden ja akkulturaation tutkimuksessa ovat työ, koulutus, naisten ja lasten asema ja kielitaito olleet keskeisiä tekijöitä riippumatta tutkimuksen aikakaudesta tai etnisestä ryhmästä. Tämä aiheiden samankaltaisuus voidaan havaita, kun perehdytään 2000-luvun ja 1900-luvun alkuvuosien siirtolaisuustutkimuksiin. Koulutus on säilyttänyt paikkansa merkittävimpänä välineenä edistää sopeutumista uuteen yhteiskuntaan, ja välittää yhteiskunnan tahtotilaa, arvoja ja normeja maahanmuuttajalle.

Koulutuksella on ollut kaikkina aikoina yhteiskunnallisen luottamuksen ja tulevaisuustoivon rakentajan rooli, ja siten keskeinen rooli siirtolaisten akkulturaatiossa. Koulutuksen merkitys oli myös yksi tämänkin tutkimuksen lähdeaineiston vahvoista viesteistä. Kyse ei kuitenkaan ole ollut pelkästään koulusta, vaan yhteiskunnan koulutuksen ja valistamisen järjestelmästä. Siihen kuuluivat jo 1900-luvun alun Amerikassa varhaisen kasvatuksen toiminta, lasten ja aikuisten peruskoulutus sekä valmentava koulutus erityisille ryhmille, kuten maahanmuuttajille. Tutkimusesimerkit kahdelta vuosisadalta vahvistavat, että koulutuksen tehtävän yhteiskunnallisuus on säilynyt. 2000-luvulla varhaisen kasvatustoiminnan rooli on vahvistunut ja tullut luontevasti osaksi koulutustoimintaa. Varhaisella kasvatust- ja koulutustoiminnalla voidaan luoda yhteys maahanmuuttajan perheeseen, ja tukea heitä niin kasvatustehtävässä kuin akkulturaation prosessissa.

Michael R. Olneck (2008) esittää näkemyksiä siirtolaisten ja amerikkalaisen koulutusjärjestelmän vuosisataisesta tehtävästä monikulttuurisessa yhteiskunnassa William J. Reesen ja John L. Ruryn toimittamassa teoksessa ”Rethinking the History of American Education” vuodelta 2008. Mitkä olivat amerikkalaisen koulutusjärjestelmän pyrkimykset 1900-luvun alun siirtolaisten suhteen? Olneck (2008) haluaa romuttaa käsityksiä amerikkalaisesta yhteiskunnasta koulutuksen ja

sivistyksen yhteiskuntana. Hänen näkemyksensä mukaan koulutusjärjestelmä pyrki kontrolloimaan ja amerikkalaistamaan maahanmuuttajia. Koulutusjärjestelmä ei ole pelkästään yhteiskunnan hyvyyden ele, vaan se on väline määritellä ja lokeroida uusi ihmisaines. Lokeroinnin avulla pyritään säilyttämään entinen yhteiskuntajärjestys. Lokeroinnilla halutaan myös estää uuden ryhmän vaikutus vallitsevaan luokkajärjestelmään. Tämän mukaan amerikkalainen yhteiskunta ei siis ollut sivistyksen ja koulutuksen asialla, vaan amerikkalaistamisen asialla. (Reese & Rury (toim.) 2008, 30-39.)

Koulutusjärjestelmään osallistuminen ei kuitenkaan takaa siirtolaisille tasa-arvoa ja onnistunutta sopeutumista. Olneckin (2008) tutkimuksessa osa siirtolaisista otti myönteisesti vastaan tarjotun koulutusmahdollisuuden, mutta osa jätti koulunkäynnin kesken. Hän kuvailee myös, kuinka siirtolaisryhmien välille nousi eroavaisuuksia sen mukaan, kuka käytti koulutusmahdollisuuden hyväkseen, ja kuka tyytyi alhaisempaan sosiaaliseen nousuun. Koulutukseen hakeutumisen taustatekijöiksi hän mainitsee siirtolaisperheen sosioekonomisen taustan, mutta sitäkin merkityksellisemmäksi tekijäksi hän nostaa kansallisuuden ja sosiaalisen pääoman. Tätä vertailua hän on tehnyt 1900-luvun alun, kuin myös 2000-luvun siirtolaisnuorten koulutustiedoista. (Reese & Rury (toim.) 2008, 30-39.) Siirtolaisten ryhmät asettuivat heidän resurssiensa ja taustatekijöidensä johdosta eri asemiin, kuten tämänkin tutkimuksen lähdeaineistot kuvailivat (KH ja RIC). Suurin kilpailu ei käyty valtakulttuurin ja vieraan kulttuurin välillä, vaan eri kansallisuusryhmien välillä mahdollisuuksista yhteiskunnan tarjoamaan sosiaalisen nousun mahdollisuuteen esimerkiksi koulutuksen avulla. Myös Ong Hing (1997) pitää koulutusta ja muita yhteiskunnan palveluita, merkittävän tärkeinä elementteinä siirtolaisen akkulturaatiossa. Hän esittää, että siirtolaisryhmien välinen kilpailu aiheutuu näistä etuuksista, joihin kaikilla ryhmillä ei ole ollut mahdollisuutta. Nämä epätasaiset osallisuuden mahdollisuudet ovat olleet tiettyjen siirtolaisryhmien kohtalo, sillä afroamerikkalaisten tai latinalaisamerikkalaisten tilanteet eivät ole korjaantuneet vuosikymmenien aikana. (Ong Hing 1997, 164-170.)

Koulutusjärjestelmistä huolimatta, yhteiskunnat ovat epäonnistuneet tasaamaan rotujen ja kansallisuuksien välistä epätasa-arvoa ja siirtolaisten köyhyyttä. Rist C. Rayn (1978) tutkimuksessa kuvataan amerikkalaisen koulutusjärjestelmän ikaikaisia ongelmia, joista tutkimuksen aikaan, eli 1970-luvulla, päällimmäisenä oli köyhien lasten osattomuus. Rayn tutkimuksen ”The Invisible Children - School Integration in American Society” mukaan amerikkalainen koulusysteemi on liikkinut hitaasti toisesta ääripäästä kohti toista ääripäätä. Kun rodun ja kansalaisuuden mukaan jaottelu on vähentynyt, on liikuttu vähitellen kohti homogeenista koulusysteemiä. Ray (1978) näkee ongelmallisena liian tasapäistävän koulutuksen, mutta myös sen, että koulutusasioissa politiikka ja pedagogiikka eivät erotu kunnolla toisistaan. Näiden kahden sekoittumisessa on oma vaaransa, ja herkästi epäkohtiin puututtaessa politiikka menee pedagogiikan edelle. (Ray 1978, 262.) Rayn tutkimuksessa

kuvaillaan 1960-luvun amerikkalaiseen koulutusjärjestelmään tehtyjä, massiivisia ohjelmia tasa-arvoisen kouluosallisuuden puolesta, jotka eivät kuitenkaan poistaneet koulujärjestelmän suurinta ongelmaa, eli miten osallistaa köyhät, vähemmistöjen lapset, osaksi koulujärjestelmää. Rodullisuus ei ehkä ole enää se ongelma, mutta jokin ei täsmää koululaitoksessa, jossa esimerkiksi afroamerikkalaisten määrä on jäänyt alhaiseksi, eikä koulutus tavoita köyhiä vähemmistöjen lapsia. Koulutukseen osallistumisen asteella on aina myös poliittista vaikutusta. Mikäli tiettyjen ryhmien osallisuuden taso on tarpeeksi alhainen, ei heillä ole osallisuutta tai poliittista päätäntävaltaa muuttaa koulun sisäistä toimintaa. (Ray 1978, 261.)

Siirtolaislasten vanhempien kielitaitoa tiedusteltiin jo RIC:in raporteissa 1910, ja myös 2000-luvun tutkijat pitävät tätä merkittävänä seikkana. Valtakulttuurin kielen osaaminen vaihteli kansallisuuksien välillä 26-59 %. (Duncan & Brooks-Gunn 1997: McLoyd 1998: Hernandez, Denton ja McCartney 2007, 17-22.) Amerikan suomalaiset olivat esimerkillisen luku- ja kirjoitustaitoista kansaa, ja erityisesti heidän lapsensa olivat ahkeria englannin kielen puolesta puhujia. Valtakulttuurin kielen hallitseminen olikin olennaisen tärkeää amerikkalaisten mielestä. Siirtolaiselle oman äidinkielen käyttäminen oli merkityksellistä, mutta sen siirtäminen jälkipolville törmäsi arjen realismiin ja amerikkalaistuneisiin lapsiin.

Yhteiskunnallisen luottamuksen rakentumisen tutkiminen sopii tämän päivän monikulttuurisuuskeskusteluun, ja sen kautta voidaan tarkastella lähes mitä tahansa vähemmistöryhmää suhteessa valtakulttuuriin. Esimerkiksi opetussuunnitelmien näkökulmasta, maahanmuuttajaperheiden osallisuuden vahvistaminen osaksi varhaiskasvatuksen ja koulujen toimintaa ja arkea, saattaa olla merkittävän tärkeä tekijä osana sopeutumisen prosessia ja luottamuksen rakentamista. Opetuksen ja kasvatustoiminnan järjestäminen siten, että siinä otetaan huomioon vähemmistöryhmien erityinen osaaminen, on toiminnan osallistavuuden rakentamisessa tärkeää huomioida. Osallisuus ja aktivaatio tulisikin rakentaa niin väljin ehdoin, että kaikenlainen osallisuus ja osallistumisen tavat, olisivat mahdollisia. Niin kutsuttu oppilaan aikaisempi osaaminen ja osaamisen historia, ovatkin uusissa opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmissa asetettu huomioitavaksi toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Kotoutumisen ohjelmat tulisi tehdä paikallistasolla instituutio-, perhe- ja yksilökohtaisesti.

Lapsilla on ollut keskeinen tehtävä perheiden akkulturaation edistäjinä. Tässä tutkimuksessa Amerikan suomalaisten perheiden lapset asetettiin perheiden sisäiseen amerikkalaistamistyöhön koulutoimen puolesta. Bill Ong Hingin (1997) tutkimus ”To Be An American: Cultural Pluralism and the Rhetoric of Assimilation” esittää, että amerikkalaistamiseksi kutsuttua työtä on harjoitettu niin 1900-luvun kuin 2000-luvun tutkimuksien yhteisöissä. Amerikkalaistamistyön sisältö ja kohde vaihtelivat sen mukaan, mihin kansallisuuteen se on kohdistettu. Se myös vahvistaa sitä näkemystä, että amerikkalaistaminen kohdistettiin kansalaisuuteen, ja sen sisältö luotiin tiettyä kansalaisuutta varten. Amerikan suomalaisten ja intiaanien lapsiin ja nuoriin

kohdistettiin amerikkalaistamistoimia, kun taas kiinalaisten ja meksikolaisten yhteisöjen naiset saivat tuntea amerikkalaistamistoimien paineet kohdallaan. Aasialaisten kohdalla, ja erityisesti kiinalaisten ryhmän kohdalla, naiset edustivat ahkeruutta ja edistystä. Niinpä heidän tehtäväkseen tuli aktivoida laiskoiksi oletettuja kiinalaismiehiä. Tutkimus tarjoaa optimistisen näkemyksen siihen, kuinka siirtolaisiin kohdistetusta syrjinnästä ja paineesta voi kuitenkin syntyä ryhmän kannalta positiivinen vaikutus: etnisesti vahva yhteisö. Ulkoisen paineen alaisena etninen yhteisö parhaimmillaan vahvistuu ja kehittää oman, vahvan kulttuurin.

Niin 1900-luvun alussa, kuin 2000-luvulla, siirtolaislasten arki on ollut köyhyyden sävyttämää. Siirtolaisvanhemmat herkästi kokevat jäävänsä tietämättömyyden varjoon koskien koulutusjärjestelmiä ja ohjelmia, eivätkä pysty auttamaan lapsiaan uudessa yhteiskunnassa sosiaaliseen nousuun. Yhteistä on ollut myös työn merkitys, sillä se on säilynyt tärkeänä arvona siirtolaisperheissä. Työ on ollut ja on edelleen heikosti palkattua, ja sen jatkuvuus on epävarmaa. (Duncan & Brooks-Gunn 1997: McLoyd 1998: Hernandez, Denton ja McCartney 2007, 15.) Siirtolaislasten arjen haasteet ovat säilyneet hämmästyttävän saman suuntaisina riippumatta aikakaudesta, kuten Hernandezin, Dentonin ja McCartneyn (2007) tutkimus esittää.

6.2 Monikulttuurisuus kuten sen ymmärrämme

1800-luvun rotutieteessä ajateltiin, että etniset ryhmät muodostuivat rotutyypin perusteella. Nämä ryhmät toimivat tietyn kaavan mukaan, joka edusti heidän kulttuurinsa ominaisia piirteitä. Kulttuuri kantautui siis joko ihmisen toiminnan, tai rodullisten piirteiden mukana. Jos kulttuuri on ihmisen toimintaa, tällöin tietty kulttuuri on aina olemassa ihmisten toimissa, eikä se voi kadota. Toisaalta kulttuuria voi olla myös se, mitä ihmisten pitäisi suorittaa ja tehdä. Jos ajattelemme, että intiaanien siirtäminen reservaatteihin vei pois heidän kulttuurinsa, voidaan todeta, että kulttuuri on tekoja ja toimintaa esi-isien tapaan. Kulttuuri voisi siis olla periytyä. Se on toimintaa, joka tehdään tietyllä tavalla ja sitä tekevät ihmiset, joilla on geneettisesti samanlainen tausta. Jotta etninen kulttuuri voisi säilyä, sillä tulee olla alkuperäistila, turmeltumaton muoto, johon nykytilaa voidaan verrata. Kun kulttuuria ei ole enää olemassa tässä muodossa, se on turmeltunut. (Malik 2016, 24–27.)

Yleisesti siirtolaisuuden ja akkulturaation tutkimuksissa myös kulttuurin käsite on kuulunut vahvasti aiheeseen. Tutkimuksen ajankohtana, 1908-1923, oman etnisen kulttuurin säilyttämisen oikeutusta ei pääsääntöisesti käsitelty esimerkiksi KH:n artikkeleissa. Gordon (1964) muistuttaa, että etnisen *kulttuurin säilyttäminen vahvana yksilöoikeutena*, on tullutkin akkulturaatiotutkimukseen vasta 1960-luvulta lähtien. Onko akkulturaatiossa kyse etnisen kulttuurin säilymisestä tai sen häviämisestä? Kuinka paljon traditionaalista kulttuuria menetetään akkulturaatioprosessissa? Malik (2013) kysyy, onko perusteita olettaa jonkun kulttuurin olevan yksilölle oikea tai

väärä? Kulttuurissa eläminen on yksilön oikeus, ja ihminen elää aina jonkun kulttuurin vaikutuspiirissä. Ei voida kuitenkaan sanoa, että vain esi-isien määrittelemä kulttuuri olisi oikea, sillä kulttuuria ei ole vain ihmisten toiminta ja teot. Kulttuurissa tulee toimia tietyllä tavalla, noudattaen yhteisesti sovittuja traditioita, arvoja ja normeja. Jos ihmiseltä viedään pois hänen kulttuurinsa, tai estetään kulttuurin harjoittaminen, häneltä tosiasiallisesti viedään pois mahdollisuus toteuttaa kulttuuria eli elämäänsä, tietyllä tavalla. (Malik 2013, 24-26) Tämän mukaan siis kulttuuria on se tila, joka luo ihmisen toiminnalle rajat ja mahdollisuudet. Mutta oman, etnisen kulttuurin toteuttamisen estäminen ei vie hänen henkeään, eikä ole olemassaolon edellytys. Etnisen kulttuurin harjoittamisen mahdottomuus tuottaa siis tilanteen, jossa yksilö on vailla tilaa, jossa toteuttaa itseään. Kulttuurin harjoittaminen edellyttää tämän mukaan yhteisön, joka harjoittaa kulttuuria ja antaa sille arvopohjan ja normit. Ilman yhteisöä, johon kiinnittyä, ei ihminen voi olla mukana kulttuurissa.

Kulttuurien olemassaolo pohjautuu yksilön etnisyyden tuntuun. Etnisyyden identiteetti on genealogisen kerroksellinen olemukseltaan. Etnisyys on ensisijaisesti yksilön tunne kuulumisesta etniseen ryhmään, tunne olevansa kiinnittynyt tiettyyn sukujen ja mantereiden historiaan. Kuuluminen tarkoittaa jaettu arvoja ja asenteita, ja sen merkitys yksilölle vaihtelee tilanteiden ja elämän kulun myötä. Etnisen ja kansallisen identiteetin ero ilmenee siten, että etnisyydessä yksilö sitoutuu ryhmään, kun taas kansallinen sitoutuminen on sitoutumista osaksi laajempaa yhteiskuntaa. (Sam ym. 2006, 31.) Yksilön vahva identiteetti, joka myös identifioituu uuteen yhteiskuntaan, merkitsee ehjää, integroitunutta ja monikulttuurista identiteettiä. Vahva identiteetti, joka ei leimaudu uuteen yhteiskuntaan ja ympäristöön, on jakautunut identiteetti. Jos yksilö luopuu omasta etnisestä identiteetistään ja identifioituu vain uuteen kulttuuriin, kutsutaan identiteettiä assimiloituneeksi. Yksilö, joka ei identifioituu uuteen kulttuuriin eikä omaan etniseen kulttuuriinsa, on marginalisoitunut identiteetiltään. (Phinney, Horenczyk, Liebkind & Vedder 2001: Phinney & Alipuria 2006; Sam ym. 2006, 39.)

Vastaanottajamaan merkitystä voidaan myös päivittää tähän aikaan ottamalla esimerkki Saksan monikulttuurisuuspolitiikasta. Saksan vahva teollisuuden kasvu synnytti työvoiman tarpeen, jota tynnyttämään saapuivat maahanmuuttajat vierastyövoiman eli Gasterbeiter -käsitteen alla. Heidän oleskelunsa arvioitiin väliaikaiseksi, eikä heidän kiinnittymistään valtakulttuuriin edistetty. Lisäksi Jus sanguinis -periaatteen mukaan kansalaisuuden voi saada vain lapsi, jonka vanhemmat ovat syntyneet Saksassa, ja tämä vahvisti välimatkaa valtakulttuuriin. Eristetyt ja poissuljetut etniset yhteisöt alkoivat vahvistua sisäisesti, ja separaation ja marginalisaation akkulturaatiostrategia oli todellisuutta. Epäluuloisuus ja vihamielisyys niin yhteisöjen kuin valtakulttuurin leireissä vahvistui. Monikulttuurisuudesta oli tullut multikulttuurisuutta, eli pirstoutunut monikulttuurisuuden tilkkutäkki. (Malik 2013, 45-46.)

Monikulttuurisuuden yhteiskunta voi tarkoittaa, tai se oikeastaan edellyttää, konfliktien, eripuraisuuden ja sanan vapauden rajojen rikkomuksia. Monien kulttuurien ylläpitäminen edellyttää sitä, että yhteiskunta salliin näiden kulttuurien käydä vahvaa keskustelua keskenään, ja muotoilla tulevaisuutensa kiistelemällä, kuten Salman Rushdie on todennut. ”...ihmiset muotoilevat tulevaisuutensa kiistelemällä... ei taivuttamalla polvensa jumalien ja ihmisten edessä.” (Rushdie 1990: Malik 2013, 61.) Monikulttuurisessa yhteiskunnassa tulisi olla mahdollista haastaa eri ryhmät uskomuksineen ja arvoineen. Oikeus alistaa toisten peruskomukset kritiikille, on avoimen monikulttuurisen yhteiskunnan perusta. Jos tästä oikeudesta luovutaan suvaitsevaisuuden ja kunnioituksen nimissä, rajoitetaan mahdollisuuksia haastaa valtaapitäviä. Demokratian vaaliminen onkin äänekkästä, haastavaa, loukkaavaa ja sisältää runsaasti kyseenalaistamista ja kritiikkiä. (Malik 2013, 62.) Monikulttuurisuuden tavoitetilä on siis yhteiskunnassa vallitseva moniäänisyys ja kritiikin äänet, ei lainsäädännöllisin keinoin vaiennettu ja näennäinen yksimielisyys.

Akkulturaatiossa onkin paljon kyse tahtotilasta kiinnittyä yhteiskuntaan, ja ottaa osaa sen instituutioihin, eli kansallisesta sitoutumisesta. Amerikan suomalainen yhteisö toimi *etnisyyttä ylläpitävänä elementtinä*, ja akkulturaation tahtotilan sisältö koostui yhteisön itse itseään *kansallisesti ja kasvatuksellisesti ohjaavasta* elementistä. Etnisyyttä hävittävä voima on siten aikakautensa lapsia, ja liittyy niihin epäoikeudenmukaisiin ja tuhoaviin ajanjaksoihin, joita historian kulku pitää sisällään, kuten esimerkiksi anglokonformismin ja rotuhygienian aikakausi. Näin yhteisöjen historiatietoisuus ja menneisyyden menestykset saattavat vahvistaa nykyistä etnisen kulttuurin voimaa, ja tuoda jokaisena aikakautena eri sävyjä. Kuten Malik (2013) toteaa, etninen kulttuuri ei ole yksilölle elämän ehto, vaan elämän ehdot koostuvat muista tekijöistä. Siirtolaisuudessa merkityksellisessä tehtävässä ovat etniset ryhmät ja yhteisöt. Niiden merkitys on tärkeä erityisesti psykologisen turvallisuuden tunteen luomisessa. Samaan päätelmään ryhmien merkityksellisyydestä päätyy myös Malik. (2016, 21.) Etnistä yhteisöä ja kulttuuria tarvitaan lieventämään akkulturaation aiheuttaman stressin oireita, ja tarjoamaan primaariyhteisö, johon kiinnittyä siirtolaisuuden ensimmäisenä aikakautena. Sisäinen minuus ja identiteetti muotoutuvat yhdessä ulkomaailman kanssa kotiutumalla johonkin ryhmään, kollektiiviin. Nämä kollektiivit tarjoavat yksilölle ryhmän esimerkiksi heidän sukupuolensa, uskontonsa, rotunsa ja kulttuurinsa toteuttamiseen. Thomasin ym. (1958) mukaan Puolan amerikkalaisten assimilaatioprosessi oli siirtolaisryhmän prosessi, ei niinkään yksilön prosessi. Uusi, maahan saapuva siirtolainen, tuli osaksi Puolan amerikkalaista, ei Amerikan puolalaista ryhmää. Yksilö toi mukaan entisestä kotimaastaan vanhan kulttuurin traditiot ja tavat, mutta sosiaalisen ryhmän mallia ja sisältöä hän ei voinut tuoda mukanaan. Puolalaiset maatyöläiset eivät löytäneet koskaan omaa paikkaansa uudessa maassa ”...find in his environment no place for himself”. Elämä uudella maalla alkoi tuottaa muotoja, joille ei löytynyt kuvaavia

käsitteitä vanhasta kulttuurista ja kielestä. Vanhaa sosiaalista statusta ei enää ollut, eikä yksilöllä ollut tarttumapintaa uuteen kulttuuriin, johon puolalaiset kokivat jääneensä vaille ohjausta. Tulevaisuuden kannalta sen olisi pitänyt lähentyä laajempaa yhteiskuntaa, joten puolalainen yhteisö eristäytyi amerikkalaisesta yhteiskunnasta, ja vahvistui omana yhteisönään. Puolan amerikkalaiset eivät kääntyneet kohti amerikkalaistunutta tulevaisuutta, vaan Puola säilyi heidän mielissään suurena ja ainoana kiintymyksen kohteena. (Thomas ym. 1958, 1468.)

Haluamme olla monikulttuurisia, vaikka maailman moninaisuus vähenee. Yhdysvalloissa englantia puhuu tällä hetkellä 97 % sen väestöstä, kun 1900-luvun alkuvuosikymmeninä siirtolaisyhteisöt perustivat omankieliset sanomalehtensä ja koulunsa. Esimerkiksi Puolan amerikkalaisilla oli 67 viikkosanomalehteä, 18 kuukausijulkaisua ja 19 päivälehteä vuonna 1923. (Hollinger 1995, 152; Malik 2013, 30.) Poliittinen strategisti ja toimittaja Mark J. Penn (2007) kuvailee amerikkalaisen yhteiskunnan koostuvan 2000-luvulla trendeistä ja ilmiöistä. Trendit syntyvät ja kuolevat, ja tämä tuottaa jatkuvaa aaltoliikettä yhteiskuntaan, ja sen ihmisten elämään. Penn on kartoittanut amerikkalaisen yhteiskunnan nykyhetken pieniin osiin, ilmiöihin, jotka vallitsevat tässä ajassa. Historian näkökulmasta katsottuna, jotain on näiden elementtien kohdalla ennallaan, ja jotain on muuttunut. Uskontoryhmät ovat edelleen kokonaisuuksia ja etnisyyteen verrattavissa olevia, vahvoja viiteryhmiä, joiden valta yhteiskunnassa on säilynyt ennallaan. Tämän päivän Amerikkaa hallitsevat modernit muslimit ja protestanttiset hispanot. (Penn 2007, 72.) Rotujen yhteensulautuminen avioliittojen ja adoptioiden myötä on voimakkaasti ollut 2000-luvun trendi. Alle 30-vuotiaiden sukupolvi on aikakautemme irtonaisin rodullisesti ja vahvasti monikulttuurisin sukupolvi. He eivät ole, Pennin (2007) mukaan, vain hyväksyneet asiaa, vaan he myös todistavat ajatuksensa omien valintojensa kautta. Rotu ei enää ole väline eristää, vaan rotu on enemmänkin kokemus ja olotila, kuin uhraus tai kohtalo, toteaa Penn. (Penn 2007, 58.)

Malik (2013) puhuu kaksoisstrategiasta, johon yhteiskunnat sortuvat vaaliessaan monikulttuurista idealismia, ja kieltävät lailla rotusyrjinnän, mutta samalla kiristävät maahanmuuttopolitiikan ehtoja ja maahanmuuttokiintiöitä. Kuitenkin useimmiten kulttuurien erot esitetään ongelmien aiheuttajina, eli kulttuurista on tehty ongelma, ja integroitumisesta on tullut merkittävä tavoite. 2000-luvulla puhutaan kotoutumisesta, ja integroitumisesta yhteiskuntaan. Räikeitäkin ongelmia perustellaan kulttuurieroilla, tai vähemmistöryhmien ymmärtämättömyydellä valtakulttuurin sisällöstä. Kulttuurista ja sen hallitsemisesta on tullut keskeinen tavoite, ongelmien aiheuttaja ja niiden perimmäinen syy.

Monikulttuurisuuden olemusta, akkulturaatioprosesseja tai kuten nykyisin sanotaan, kotoutumisen prosesseja, on tutkittava, vertailtava menneisyyden yhteisöjen ratkaisuihin ja pidettävä yllä aiheista käytävää yhteiskunnallista keskustelua. Ymmärrystä monikulttuurisuuden yhteiskunnasta ei ole voinut syntyä ilman, että tarkastellaan lähimenneisyyden ilmiöitä vähemmistöjen ja valtakulttuurien välillä.

Koska yhteiskuntien pyrkimyksenä kuitenkin saattaa enemminkin olla homogeenisuus, tulee erilaisiin, radikaaleihin ajatuksiin tutustua ymmärtääkseen monikulttuurisuuden arvon ja olemuksen.

6.3 Tutkimus prosessina

Mitä voidaan todeta tutkimusprosessista, sen etenemisestä, valitusta aineistosta ja tutkimuksen tarjoamista lisätutkimusaiheista? Siirtolaisuuden ja akkulturaation tutkimukseen tutustuminen on ravistellut käsitystä tutkimuksen metodologiasta, ja sen perinteisistä menetelmistä. Itsessään akkulturaatioteorian sisältöäkään ei ole kiveen hakattu, vaan tiettyä aiheen ymmärrystä osoittaa se, ettei suostuta käyttämään vain yhtä akkulturaation teoriaa, vaan haastetaan lukija näkemään teorioiden taakse ja ohi. Akkulturaatiotutkimukset ovat osoittaneet sen, että tutkija pyrkiessään kohti vastauksia, voi lopuksi saadakin eteensä joukon lisätutkimuksen aiheita. Tämä tutkimus osaltaan tuottaa vastauksen huoleen siitä, että akkulturaation prosessia ja monikulttuurisuutta omassa ajassaan, tulisi tutkia enemmän. Myös yhteiskunnallista keskustelua tulisi aiheista käydä enemmän, jotta jokaisen yhteiskunnan olisi mahdollista muodostaa monipuolisesti harkittu vähemmistöpoliittinen näkemys. Yhtenä tutkimuksen vahvimmista jäljistä voidaankin pitää sen mahdollisuuksia ja kykyä historiallisena tutkimuksena, puhutella 2000-luvun siirtolaisuuden ja monikulttuurisuuden aiheita.

On todettava, että akkulturaation ja siirtolaisuuden tutkimus eri vuosikymmeninä, sisältää samansuuntaista pohdintaa akkulturaatiivisten resurssien näkökulmasta. 1900-luvun alussa koulutus on tuottanut väylän kiinnittyä uuteen yhteiskuntaan, ja myös 2000-luvun tutkimuksissa koulutuksen merkitys on edelleen tärkeä. Lisäksi tutkimusten mukaan siirtolaisyhteisöjen sopeutumiseen ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen, perheiden sosiaalis-taloudelliset resurssit. Yhteistä tutkimuksille on myös se, että naisten ja lasten roolit akkulturaatiossa ja amerikkalaistamistyössä, ovat olleet merkittävät. Se, kumpaa on käytetty ensisijaisesti esimerkiksi kansallistamistyössä, on vaihdellut kansalaisuussittain. Yhteiskunnat ovat kipuilleet samojen aiheiden parissa, ja siirtolaisryhmät ovat kärsineet samoista aiheista riippumatta ajankohdasta.

Pääaineistojen valinta, Koti (Home) -lehti (KH) ja Siirtolaisuuskomission raportit (RIC) vaikutti onnistuneelta ratkaisulta. Aineistojen välillä vallitsi työnajako siten, että KH tuottaisi Amerikan suomalaisen yhteisön tahtotilasta akkulturoitua maahan. Siirtolaisuuskomission raportit (RIC) nostaisivat siirtolaisyhteisöistä ne aiheet esiin, joilla oli erityinen merkitys amerikkalaiselle yhteiskunnalle. Aineistojen valinnalla ja tutkimuskysymyksillä oli pyrkimyksenä tuottaa tutkimuskysymyksiin vastauksia, mutta loppujen lopuksi asetelma tuotti vuoropuhelun vastaanottajamaan ja siirtolaisen intressien ja pyrkimysten välillä. Raportit tuottivat sosiaalisen todellisuuden kuvauksilla tietoa myös teoreettiseen kehikseen akkulturaatioprosessista. KH edusti

puolestaan niitä aiheita, joita siirtolaisyhteisö itse halusi nostaa esiin. Oletuksena oli, että nämä aiheet kuvastaisivat heidän akkulturaation pyrkimyksiään. Lopulta kävi selväksi, että kumpikin päälähteistä käsitteivät ja nostivat esiin samoja aiheita, mutta hieman eri näkökulmista. Tutkimusmetodologiaan tutustuminen vahvisti ajatusta siitä, että tulkinnan tueksi ja tutkimuskysymykseen vastattaessa, on täysin luovallista ja mahdollista yhdistää erilaisia aineistoja, kuten tässä tutkimuksessa on tehty. KH:n artikkelit antoivat aineksia Amerikan suomalaisuuden luomiselle, mutta eivät kertoneet siirtolaisten arjesta ja sen ongelmista. Lehden anti oli idealistinen ja koostui menestyvien siirtolaisten tarinoista. KH ei myöskään onnistunut tarjoamaan tietoa Amerikan suomalaisten arjen haasteista, mutta tämä puute saattaa selittyä lehden ilmestymisajankohdalla, jolloin suomalaisten elämä oli jo ehkä vakaammassa tilanteessa, kuin se olisi ollut siirtolaisuuden alkuvuosina.

Tutkimusprosessin työstäminen jakautui usealle eri vuodelle. Historiallisen aineiston kohdalla ajallinen keskittäminen pitää aineiston hyvin koossa, mutta toisaalta historiallinen aineisto saattaa myös hyötyä siitä, että sen käsitteleminen saa ajallista välimatkaa. Näin jälkikäteen voidaan todeta, että tutkimusprosessi on koostunut kolmesta eri tasosta: teorian rakentaminen, historiallisen aineiston kokoaminen ja kirjallisen esityksen rakentaminen. Tasot ovat toteutuneet osittain yhtäaikaaisesti, ja historiallisen aineiston laajuuden kohdalla aiheita karsivan työn osuus on ollut merkittävän tärkeä. Miten muilla tavoin olisi aihetta voitu lähestyä? Vaihtoehtoinen lähestymistapa akkulturaatioon olisi voinut olla yhden vahvan aineiston, kuten lehtiaineiston, käyttäminen päälähteenä. Tässä tutkimuksessa raporttien ja lehtiaineiston yhdistelmä saattoi olla ehkä raskas työskentelytapa, mutta onnekaasti tämän tutkimuksen teoreettinen asetelma sai kattavasti vastauksia valitusta aineistosta. Lisäksi oli mielenkiintoista saada toteuttaa yhdistelmämallia, johon tutkimusmetodologinen kirjallisuus, erityisesti historiallisen aineiston kohdalla, kannustaakin tutkijoita. Myös haastatteluaineistojen käyttäminen olisi voinut tuoda erilaisen tuntuman akkulturaatioon ja siirtolaisten elämään. Tutkimus vahvisti historiallisen tutkimuksen kykyä tuottaa uutta ajatusasetelmaa tähän päivään. Modernia siirtolaisuustutkimusta tekeväälle tutkijalle hyvä lähtökohta olisikin kokemus historiallisesta tutkimuksesta, sekä riittävä akkulturaatioteoriaan perehtyminen. Historiallinen tutkimus avasi kysymyksiä muun muassa tämän ajan monikulttuurisuudesta. Miten monikulttuurisuus käsitetään tässä ajassa? Monikulttuurisuustutkimus vahvisti akkulturaatioprosessin tulkintaa, ja avasi uudenlaisen näkökulman tarkastella yhteiskuntien monimuotoisuutta.

6.4 Menneisyys meissä siltana tulevaan

Kansallisuus ja rotu olivat kuitenkin kohtalo 1900-luvun siirtolaiselle. Aikakauden vähemmistöpoliittinen tahtotila heijastui siirtolaisten arkeen. Turvassa kirkkaimmalta valolta olivat ne kansallisuudet, jotka kuuluivat aikakauden ihanteiden suojiin;

valkoiset, ylväät pohjoisen rodut, koulutukselliset ja ahkerat tavoiltaan. Siirtolaisuuskomission raportit tuottivat tärkeän kehyksen aikakauslehtien sisällölle, tuottamalla tietoa siirtolaisten sosiaalisesta todellisuudesta. Tilastot toimivat läpivalaisten pyrkimysten, haaveiden ja unelmien kenttää, joita yhteisöt kuvailivat lehdistössään. Akkulturaatiopyrkimykset kuvastivat kuitenkin sitä perustaa, josta uusi ihminen, Amerikan suomalainen, muodostui. Mihin Amerikan suomalainen halusi pyrkiä, ja mitä se halusi itsestään tarjota uudelle yhteiskunnalle? Suomalaisille menneisyys antoi eväitä toimia maailmansotien aikaisessa, ja jälkeisessä maailmassa; yhteiskunnassa, joka tarvitsi niin henkistä, kuin fyysistä jälleenrakentamista. Suomalaiset kokivat tulleen oikeaan aikaan ja paikkaan. Heidän menneisyydestään ja taidoistaan oli hyötyä tässä ajassa ja tällä mantereella. Vaikka lähdön syitä sävyttivätkin epäluottamuksen tunnusmerkit, sekä näköalattomuus oman kotimaansa tulevaisuuden suhteen, antoi menneisyys kuitenkin välineitä Amerikan suomalaisuuden syntyyn. Amerikan suomalaisuuteen, jonka pohjalla virisi ilo ja ylpeys yhteisöstä, suomalaisuudesta ja yhteisestä historiasta.

Miten sopeutuminen eli akkulturaatio voisi tapahtua parhaalla mahdollisella tavalla? Malik (2013) toteaa, että vähemmistöryhmät haluavat oikeudenmukaisuutta ja arvostusta valtakulttuurin sekä etnisten ryhmien välillä, eivätkä etuoikeuksia tai heitä erityisesti suojelevia lakeja, jotka eristävät vähemmistöryhmät omaksi saarekkeekseen valtakulttuurista ja muista ryhmistä irralleen. (Malik 2013, 37, 38.) Mahdollistamalla aika, paikka ja resurssit käydä akkulturaatioprosessin vaiheet lävitse ja tarjoamalla yhteiskunta, joka vahvistaa luottamuksen ilmapiirin syntymistä, voidaan antaa parhaimmat edellytykset sopeutua uuteen yhteiskuntaan yksilönä ja ryhmänä. Prosessi vie yksilöllisen määrän aikaa, eikä sen lopputuloksesta voida koskaan olla varmoja. Vähemmistöpolitiikalla voidaan kuitenkin vahvistaa yhteiskuntaa, jossa sen omat kansalaiset sekä uuden tulokkaat, elävät ja haaveilevat yhteisestä tulevaisuudesta luottamuksen ilmapiirin yhteiskunnassa. Monien kulttuurien yhteiskunnan tulee kuitenkin taipua ja sallia ryhmien ja valtakulttuurin välinen keskustelu toimintatavoista ja yhteisen toimintakulttuurin jakamisesta. Ilman yhteisiä toimintatapoja ja normistoa, ei luottamuksen yhteiskunta pääse rakentumaan.

Ihmiset ovat yhteiskunnan energia. Siirtolaisuus oli ja on yhä, kaikille sen osapuolille kuten vastaanottajamaalle, lähtömaalle, yksilölle ja ryhmälle, muutos. Maastamuuton virtaukset ja aallot vievät tuon energian valtameren taa, saavuttamattomiin. Kerran lähdetty, mutta ikuisesti poissa. Muutoksen suuruus onkin sitten mannerlaattojen ja siirtolohkareiden kokoluokkaa. Ihmissmassojen myötä siirtyvät kansakuntien parhaimmistot rakentamaan toista yhteiskuntaa, toista tulevaisuutta. Siirtolaisuus muuttaa kansojen historiaa siten, että se siirtää sen toisille mantereille, ja sen toisiin sosiaalsiin ja kulttuurillisiin todelluuksiin. Yksilöön siirtolaisuus jättää jäljen, joka on elämänpituihin. Se rikkoo sielua siten, ettei paluuta entiseen ole. Akkulturaatiossa, ja Amerikan suomalaisten tarinassa, esiin nousivat aiheet, jotka voivat tapahtua yhtä lailla tämän ajan maahanmuutossa tai

menneisyydessä. Kyse on aina vastavuoroisuuden dialogista vastaanottajan ja lähettäjämaan välillä. Yksilöt ovat maansa menneisyyksien ja kulttuurien kantajia. Ryhmien välinen kilpailu ja sen luoma, ryhmien keskinäinen epäluottamuksen ilmapiiri, on kuitenkin valtakulttuurin hyvien aikeiden ulottumattomissa. Viisaan vähemmistöstrategian pyrkimyksenä on luoda muukalaisuuden ympärille vastaanottava, avoin ja suvaitsevainen yhteiskunta instituutioineen, jotka tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia osallistua.

Amerikan suomalaisten tarina osoitti sen, ettei ensimmäinen siirtolaispolvi kykene jättämään ulkoporrastaan, jossa haaveillaan ja kaivataan entistä kotimaataan. He elävät välimaastossa, ja ovat valinneet strategian, jonka avulla he saavat kaiken kaipaamansa: säilyttää kaipaus, harjoittaa omaa etnisyyttään ja täyttää elämän taloudelliset ehdot uudessa maassa. Siksi työ oli suurinta, mitä siirtolainen tiesi, sillä se antoi leivän ja tulevaisuustoivon. Amerikkalaistuneet lapset saivat yhteiskunnalta sen, mitä he tulevaisuuteensa tarvitsivat: koulutuksen, kielitaidon ja osallisuuden maailman mahtavimpaan. Amerikan suomalaisten akkulturaatioprosessin tarkastelu tässä tutkimuksessa tuotti näkymän aktiivisesta, realistisesta mutta suomalaisuutta ylläpitävästä ryhmästä. He loivat uuden yhteiskunnan toiveista ja tarpeista sen tarjoamin mahdollisuuksin, parhaan mahdollisen ulkosuomalaisen, eli Amerikan suomalaisen.

Uusi maa saa kadotetut lapsensa takaisin, ja antaa heille toivon ja luottamuksen tulevaisuuteen. Kansa vastaa uskollisuudella, kumartaa lippua ja kuulee laulut samalla tavoin kaikkien niiden ihmisten kanssa, jotka kulkevat sallimuksen maan rajoilla ja horisonteissa. Näyt menneisyyteen, ja isiemme maahan eivät kuitenkaan jätä muualle siirtynyttä, sillä muukalaisuus on heidän uusi nimensä. Juurien voima ja kaipuu ovat kuitenkin suuremmat, kuin yksikään valtakunta. Kaukana siintävä tulevaisuus kuulukoon sallimuksen maan lapsille.

Näky

Edessä näkyy maata, kuivaa hiekkamaata. Se on tie, jonka loppu sijaitsee jossain horisontissa. Hiekka rahisee jalkojen alla, ja kalliisti maksettu hevoscärry kuljettaa matka-arkkua, ja muutamaa vaatenyyttiä kohti maapalasta. Sinne on tarkoitus rakentaa koti, tai tietenkin sauna ensin. Ja jos sitten saisi jostain syötävää.

Katse lapsen nukkuviin kasvoihin tuo onnen tunteen.

Onneksi edes lapsi sai mennä vankkureiden kyytiin, me aikuiset kävelemme. Mutta se on meidän osamme, ja sen me tiesimme jo lähtiessämme.

Vankkurien ohjastajan kasvoilta ei ystävällisyys paista, ja itse asiassa kuljettaja näyttää olevan omissa ajatuksissaan. Ei meistä kukaan ole sen enempää kiinnostuneita, vaikka hyvin maksoimme kyydistä. Ehkä joskus pääsemme kertomaan, keitä olemme, ja mistä puusta olemme tehty. Kerromme kaukaisesta maasta, jonka suvi on metsämansikkaa ja maitoa, ja jonka talvi saa ihmisen pelkäämään jumalaansa joka päivä. Kuinka kesällä voi kävellä paljain jaloin aamukasteisella nurmella, itkeä ilosta, kaikesta siitä ihanuudesta ja kauneudesta.

Ei sellaista maata ole missään muualla. Ja ihmiset siellä...niissä on vikansa, mutta niiden sydän on puhdas.

Ehkä sitten joskus tulee aika, jolloin voimme kertoa meistä heille. Mutta ensin on saatava levätä. Pysähdys tulee yllättäen ja vankkurit seisahtuvat. Kuljettaja antaa katseensa vaeltaa ympäriinsä. Tässä tämä nyt olisi, se tuntuu sanovan meille, ja vilkaisee nukkuvaa lasta hymähtäen. Yhtäkkiä ei ole enää kiirettä, vaan meillä on hetki aikaa vain olla, ja katsoa. Tässä tämä nyt sitten olisi; rajaamaton, mutta oma maapaikka.

Nyt, vuosien päästä, on maapaikalle ilmaantunut saunamökki.
Sen portailla voi istua ja ajatella.

Ajatella, että joskus tulee aika, jolloin pääsemme kertomaan, mistä olemme tänne tulleet.

Että on olemassa maa kaukana pohjoisessa, ja se on maa, jollaista ei ole missään muualla.

Kunhan pelto alkaa tuottamaan, ja vahvistumme, niin sitten on aika antaa muistojen tulla. Sitten voimme kertoa lapsillemme maasta, jollaista ei ole missään muualla, ja jonka ihmiset ovat jumalan lempeydellä täytetyt.

Juuret meissä, mullassa verevänä ja värisevänä, alttiina kaikelle. Juuret, jotka saavat kiroilemaan, taistelemaan, ja kiittämään. Juuret meissä, joille aina palata, asettua polvilleen ja painaa pänsä.

Juuret meissä.

Lähteet

Raportit

Baker, B. Kasvatustieteen päivät, 2008. Turun kasvatustieteiden laitos.

Reports of the Immigration Commission. Immigrants in industries. Part 1: Bituminous coal mining 1910, doc. 633. Washington: Government Printing Office.

Reports of the Immigration Commission. The Children of the Immigrants in Schools 1910, vol. 3/5, doc.744. Washington: Government Printing Office.

Reports of the Immigration Commission. Emigration condition in Europe. 1911, doc. 748. Washington: Government Printing Office.

Reports of the Immigration Commission. Steerage conditions. Importation and harboring of women for immoral purposes. The Immigrant Homes and aid societies. Immigrants banks. 1911, doc. 753. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/cu31924021182500/page/n9>

Reports of the Immigration Commission. Abstracts of Reports of the Immigration Commission. 1911, vol.1/2, doc.747. Washington: Government Printing Office.

Reports of the Immigration Commission. Abstract of Reports of the Immigration Commission 2. 1911, vol. 2/2, doc.747. Washington: Government Printing Office.

Reports of the Immigration Commission. The Children of Immigrants in Schools 1911, vol. 1/5, doc. 749. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/reportsimmigrat00unkngoog/page/n6>

Reports of the Immigration Commission. The Children of Immigrants in Schools 1911, vol. 3/5, doc. 749. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/reportsofimmigra31unitrich/page/116>

Reports of the Immigration Commission. Immigrants in Industries. Part 17: Copper Mining and Smelting. Part 18: Iron ore mining. Part 19: Anthracite coal mining. Part 20: Oil refining 1910, doc. 633. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/cu31924092565682/page/n79>

Reports of the Immigration Commission. Immigrants in Industries. Part 1: Bituminous Coal Mining 1911, vol. 1/2, doc. 633. Washington: Governments Printing Office.

<https://archive.org/details/bituminouscoalmi12unit/page/n25>

Reports of the Immigration Commission. Occupations of the first and second generations of immigrants in United States. Fecundity of immigrant women 1911, doc. 282. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/reportsimmigrat05dillgoog/page/n706>

Report of the Commission of Immigration of the State of New York 1909, vol. 29. Albany: J. B. Lyon Company, State Printers.

<https://archive.org/stream/cu31924002381832#page/n123/mode/2up>

Dictionary of Races or People 1911, doc. 662. Washington: Government Printing Office.

<https://archive.org/details/cu31924029881947/page/n8>

Sanoma- ja aikakauslehdet

Alustuksia. 1925. Suomalalaisen järjestön edustajakokoukselle vuonna 1925.

Wisconsin: Työmiesprint.

Asewolvollisuuskutsunta. Suomalainen 1903, 1.5.1903, 49, 2.

- http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/siirtolaisuutta_kasittelevia_kirjoituksia_ja_artikkeleita/siirtolaiskirjoittelua_suomessa.pdf (Luettu 27.1.2019)
- Amerikasta. 1874. Tampereen Sanomat 16.6.1874, 24.
- <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/> (Luettu 27.1.2019)
- Tampere. 1879. Tampereen Sanomat 27.9.1879, 79.
- Saatavilla www-muodossa:
<https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/461262?page=1>
 (Luettu 27.1.2019)
- Avioeroilmoitus. 1896. Siirtolainen 22.1.1896.
- Aycan, Z. & Berry, J.W. 1996. Impact of employment-related experiences on immigrants' well-being and adaptation to Canada. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 28, 240-251.
- Brown, G.L. 1922. Intelligence as related to nationality. *Jour. Educ. Research*. April, vol. 5., nr .4, 324-327.
- Goddard, H., H. 1917. Mental test and the immigrant. Vol.2. *The Journal of Delinquency*.
- Eskola, P. 1936. Nykyajan erikoisasema maapallon ja elämän kehityshistoriassa. *Suomalainen Suomi* 2, 78-84.
- Helsingfors Dagbladet 1868 (11.2.1868).
- Hollingshead, A. B. 1952. Trends in Social Stratification: A Case Study. *American Sociological Review* 17.
- Kajava, K. 1938. Kolmannen valtakunnan koulu. *Valvoja- Aika* 16, 334-342.
- Katsaus maailman menoon. 1899. *Työmies* 2.3.1899, 51.
- http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/siirtolaisten_naimailmoituksista.pdf (Luettu 3.5.2017)
- Kirje Amerikasta. *Suomalainen*. 1892, 3.10.1892, 112, 4.
- http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/kirjeita_amerikasta/kirjeita_amerikan_siirtolaisuudesta.pdf (Luettu 6.2.2018)
- Kirje Ameriikasta. 1900. *Karjalatar* 20.2.1900, 21.
 (http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/kirjeita_amerikasta/kirje_1900.pdf
 (Luettu 15.3.2017))
- Kirje Amerikasta. 1909. *Suomalainen* 24.2. 1909, 22.
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/kirjeita_amerikasta/kirjeita_amerikan_siirtolaisuudesta.pdf (Luettu 5.1.2019)
- Koti- kasvatuksellinen kuukausijulkaisu (Home -Educational Monthly) 1921-1923 (Kts.Liite 1)
<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1151114?page=2>
- Kuvaelmia Amerikasta. 1890. *Päiwälehti* 24.9.1890, 221.
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/uutisia_siirtolaisista.pdf (Luettu 20.1.2019)
- Leivo, K. 1938. Toinen suomalaispolvi Amerikassa. *Kotiliesi* 11.1.1938.
Toinen suomalaispolvi Amerikassa. (Luettu 24.2.2018)
- Levander, K. M. 1913. Biologisten näkökohtain sovelluttamisesta yhteiskuntaan. *Valvoja*, nro 33, 252-259.
- Lyytinen, A. A. 1919. Sota ja kansojen terveys. *Aika*, 13, 437-443.
- Maastamuuttaminen. 1899. *Kokkola-sanomia Keski-Pohjanmaalta* 14.6.1899, 46.
<http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/> (Luettu 12.1.2018)
- Naisten yhteispyrinnöt. (Teoksesta *Suomalaiset Amerikassa*). 1899. *Perä-Pohjalainen* 5.9.1899, 100.
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/suomalaiset_naiset_amerikassa.pdf
- Pohjois-Ameriikan työväen-olot. 1892. *Satakunta* 8.11.1892, 13.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/tyolaisten_asema.pdf (Luettu 5.1.2019)

Rein, Th. 1883. Naisten valituksia. Valvoja 3, 666-674. Siirtolaisuus. 1899.

Suomalainen 7.7.1899, 77, 2-3.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/siirtolaisuutta_kasittelevia_kirjoituksia_ja_artikkeleita/amerikan_kuume.pdf (Luettu 13.4.2017)

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa 1. 1895. Sanomia Porista 5.2.1895, 15.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/siirtolaisten_elama_amerikassa.pdf (Luettu 26.1.2019)

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa 2. 1895. Sanomia Porista 7.2. 1895, 16.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/siirtolaisten_elama_amerikassa.pdf (Luettu 11.1.2017)

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa 2. 1895. Sanomia Porista 9.2.1895, 17.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/siirtolaisten_elama_amerikassa.pdf (Luettu 11.1.2017)

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa 4. 1895. Sanomia Porista 26.2. 1895, 24.

www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/siirtolaisten_elama_amerikassa.pdf
(Luettu 20.1.2019)

Suomen tilastollinen vuosikirja 1976-1984 (STV) VI: 10-41. Väkiluvun tilastoa 1880-1910.

Suomen Virallinen Tilasto (SVT) VI: Väkiluvun tilastoa 1-19. Helsinki 1870-1893.

Syrjälä, F. J. (toim.). 1912. Kolmannen Amerikan Suomalaisen Sosialistijärjestön Edustajakokouksen Pöytäkirja 23-30, 1909. Fitchburg: Raivaajan Kirjapaino.

Teräsvuori, K. 1918. Kansamme tulevaisuuden turvaamiseksi. Aika, 12, 235-239.

The North American Review 1884-1900. <https://www.jstor.org/journal/nortamerrev>
(Kts. Liite 2)

Työmiehen yhteiskunnallinen tila Amerikassa. 1876. Sanomalehti Tapio 10.6.1876, 24.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomalaiset_amerikassa/tyolaisten_asema.pdf (Luettu 5.1.2019)

Työmies 1924, 3-4. Workers Partyn Suomalaisen järjestön maaliskuun 3.-6.

Edustajakokous. Yleisen historian laitos, Turun yliopisto.

Uutisia suomalaisista siirtolaisista. 1899. Kokkola-Sanomia Keski-Pohjanmaalta 14.6.1899, 46.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/uutisia_suomalaisista_siirtolaisista/uutisia1.pdf (Luettu 11.8.2018)

Uutisia suomalaisista siirtolaisista. 1899. Kokkola-Sanomia Keski-Pohjanmaalta 2.9.1899, 69.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/uutisia_suomalaisista_siirtolaisista/uutisia1.pdf (Luettu 11.8.2018)

Työväenliikkeen pöytäkirjat 1906. Pöytäkirja Amerikan Suomalaisen Sosialistiosastojen Edustajakokouksesta. Michigan: Työmiehen kustannusyhtiö.

Kuvat

- Hrdlicka, A. 1970. *The Old Americans: a physiological profile*. New York: Arno Press.
- Kirjoittajan omat kuva-arkistot
- Kennedy, J. 1964. *A Nation of Immigrants*. Introduced by Kennedy, R. F. New York: Harpers & Row Publishers.
- Koti- kasvatuksellinen kuukausijulkaisu (Home - Educational Monthly) 1921-1923. Duluth, Minnesota, USA: The American Home Publishing Co.
- Punikki 1924, nro 1. Turun yliopiston yleisen historian oppiaine.
- Punikki 1924, nro 15. Turun yliopiston yleisen historian oppiaine.
- Siirtolaisuusinstituutin arkisto, Turku.
- <http://www.migrationinstitute.fi/fi/arkisto/galleria>
- Turun yliopiston yleisen historian oppiaine.
- Wikipedia

Aikalaiskirjallisuus

- Ellwood, P. C. 1909. *Changing Conceptions of Education*. USA: Creative Media Partners.
- Grant, M. 1916. *The Passing of the Great Race or the Racial basis of European history*. New York: Charles Scribners Sons.
- Halonen, A. 1907. *Sosialismin perusteet*. Fitchburg: Raivaajan kirjapaino.
- Hahl, M. (toim.) 1919. *Kehitysoopin aakkoset*. Amerikan suomalaisten sosialistien kustannusliikkeiden kustantama. Fitchburg: Suomalaisen sosialistien kustannusosakeyhtiö.
- Hirvonen, J. 1920. *Michiganin kuparialue ja suomalaiset siirtolaiset*. Duluth: Päivälehdin kirjapaino.
- Huotari, A. (toim.) 1908. *Ihanneliitto-työn opas*. Suomen Sosiaalidemokraattinen Naisliitto. Viipuri: Työväen kirjapaino.
- Ilmonen, S. 1930. *Amerikan suomalaisten sivistyshistoria*. Johtavia aatteita, harrastuksia, yhteispyrintöjä ja tapahtumia siirtolaiskansan keskuudessa 1-2. Hancock: Suomalais-Luterilainen kustannusliike.
- Johnsson (Soininen), M. 1887. *Koulutoimesta Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa*. Helsinki: Weilin & Göös.
- Järnefelt (Rauanheimo), A. 1899. *Suomalaiset Amerikassa*. Helsinki: Wsoy.
- Kallen, H. 1924. *Culture and Democracy in the United States*. New York: Boni and Liveright.
- Kilpi, O. K. 1917. *Suomen siirtolaisuus ja 19. vuosisadan kansantalous (Taloustieteellisiä tutkimuksia XII)* Helsinki.
- Kirckpatric, C. 1926. *Intelligence and Immigration*. New York: Arno Press and the New York Times.
- Koski, K. 1892. *Runoja*. Amerikan suomalaista siirtolaiskirjallisuutta 1. Michigan.
- Launck, J.W. & Sydensticker, E. 1917. *Conditions of Labor in American Industries*. USA: Funk & Wagnalls Company.
- Peake, H. 1919. *Some notes on the Finnic problem*. Rep. Brit. Ass. Adv. Sci.
- Reima, V. *Rakkaus kasvatuksen palvelussa*. 1912. Kotikasvatusyhdistyksen julkaisuja 1. Porvoo: Wsoy.
- MacDonald, J. A. 1925. *Työttömyys ja kone*. Duluth: Worker's Publishing Company.
- Mangan, J. J. (toim.) 1994. *Robert Whyte's 1847 Famine Ship Diary. The Journey of an Irish Coffin Ship*. Ireland: Mercier Press.

- Mäkelä, A. B. 1914. Aakkosia sosialistien lapsille. USA: Suomalaisten sosialistien kustannusyhtiö.
- Vail, C. H. 1911. Tieteellisen sosialismin periaatteet. Oregon: Western Workmens Co-Op. Publishing Company.

Tutkimuskirjallisuus

- Aaltonen, S. & Högbacka, R. (toim.)2015. Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Alapuro, R. 1997. Suomen älymystö Venäjän varjossa. Helsinki: Hanki ja jää & Tammi.
- Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. Vaajakoski: Vastapaino.
- Alexander, J. C., Eyerman, R., Giesen, B., Smelser, N.J. & Sztompka, P. 2004. Cultural Trauma and Collective Identity. California: University of California Press.
- [https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=837285<](https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=837285)
- Allan, J. M. 1997. Environmental biology. New York: Routledge.
- Allardt, E. & Starck, C.1981.Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Juva: Wsoy.
- Alustuksia. W.P. Suomalaisen Järjestön edustajakokoukselle vuonna 1925. Wisconsin: Työmiesprint.
- Andersson, B. 2007. Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. Tampere: Vastapaino.
- Antikainen, A. 1998. Kasvatus, elämänkulku ja yhteiskunta. Porvoo: Wsoy.
- Arnold, D. 1988. Famine, Social Crisis and Historical Change. Worcester: Billing & Sons.Ltd.
- Aronowitz, M. 1992. Adjustment of immigrant children as a function of parental attitudes to change. International Migration Review 26, 86-110.
- Barbalet, J. M. 1996.Social Emotions: Confidence, Trust and Loyalty. International Journal on Sociology and Social Policy. Vol.16, nro. 9/10, 75-96.
- Barth, F. (ed.) 1969. Ethnic Group and Boundaries, The Social Organization of Culture Difference. Usa: Waveland Press Inc.
- Beck, U., Giddens, A. and Lash, S. 1994. Reflexive Modernization.Cambridge, England: Polity Press.
- Beiser, M., Barwick, C., Berry, J. W., daCosta, G., Fantino, A., Ganesan, S., Lee, C., Milne, W., Naidoo, J., Prince, R., Tousingnant, M. & Vela, E. 1988. Mental health issues affecting immigrants and refugees. Ottawa: Health and Welfare.
- Beiser, M., Johnson, P. & Turner, J. 1993. Unemployment and depressive affect among Southeast Asian refugees. Psychological Medicine 23, 731-743.
- Bellah, R.N., Madsen, R., Sullivan, W.M., Swindler, A., and Tipton, S.M. 1991. The Good Society. New York: Alfred Knopf.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 1966. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedon sosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.
- Berry, J. W. 1970. Marginality, stress and ethnic identification in an acculturated Aboriginal community. Journal of Cross-Cultural Psychology,1,239-252.
- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T. & Monk, D. 1987. Comparative studies of acculturative stress. International Migration Review, 21, 491-511.
- Berry, J.W. 1989. Syllabic literacy and cognitive performance among the Cree. International Journal of Psychology, 24, 429-50. (1992) Cree conceptions of cognitive competence, International Journal of Psychology, 27, 1-16.

- Berry, J. W. 1990. Psychology of acculturation. In J. J. Berman (Ed.), Nebraska symposium on motivation, 1989: cross-cultural perspectives (pp. 201-234). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Berry, J. W., Kalin, R. 1995. Multicultural and ethnic attitudes in Canada. *Canadian Journal of Behavioral Science* 27, 310-320.
- Berry, J. W. 1997. Immigration, Acculturation, and Adaptation. Queens University, Ontario, Kanada. *Applied psychology: An International Review*. 46, 5-68.
- Berry, J. W. & Kim, U. 1988. Acculturation and mental health. Teoksesta Dasen, P., Berry, J. W. & Sartorius, N. (toim.) *Health and cross-cultural psychology*. Newbury Park: Sage.
- Berry, J. W., Poortinga, H.Y., Marshall, H., Segall, H. & Dasen, P.R. 2002. *Cross-Cultural Psychology. Research and Application*. Second Edition. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Berry, J. W. 2005. Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*. Psychology Department 29, 697-712.
- Berry, J. W. 2007. Acculturation Strategies and Adaptation. Teoksessa Immigrant families in contemporary society. Lansford, J. E., Deater- Deckard, K. D., Bornstein, M. H. (toim.) New York: Guilford Press.
- Bodnar, J. 1985. *The Transplanted: A History of Immigrants in Urban America*. USA: Indianan University Press.
- Bourne, R. S. 1916. Trans-National America. *The Atlantic Monthly*, vol.118, 7, 95.
- Bradley, H. R. & McKelvey, L. 2007. Managing the differences within. Immigration and early education in the United States. Teoksessa Immigrant families in contemporary society. Duke Series in Child Development and Public Policy. Dodge, A.K. & Putallaz, M. (toim.) New York: Guilford Press.
- Bruhn, K. 1968. 1900-luvun pedagogisia virtauksia. Helsinki: Otava.
- Bruhn, K. 1966. Kasvatusopin historian kehityslinjoja.2. painos. Helsinki: Otava.
- Böök, J. 1902. Tietoja suomalaisten oloista Amerikassa. Helsinki: J. Simeliuksen kirjapaino osakeyhtiö.
- Caldwell, B. M. & Bradley, R.H. 1984. Home Observation for Measurement of the Environment: Administration manual, revised edition. Unpublished manuscript. University of Arkansas at Little Rock.
- Coleman, T. 1973. *Going to America*. New York: Anchor Books.
- Creswell, J.W.1998. *Quality inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Crevecoeur, J. H. St. J. 1925. *The Letters from an American Farmer*. New York: Albert and Charles Buni.
- Davis, G. 1976. *Childhood and History in America*. New York: The Psychohistory Press.
- Deleuze, G. & Guattari, F. 2011. *A Thousand Plateaus*. Lontoo: Continuum.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) 2000b. Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In N. K. Denzin & Y. Lincoln (Eds.) *Handbook of qualitative research* (2nd ed., pp. 1-28.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dewey, J.1940. *Education Today*. New York.
- Dinnerstein, L. R & David, M. 1975. *Ethnic Americans. A History of immigration and assimilation*. New York: Harper & Row.
- Early, T. & Chetkovich, G.T.1995. *Social Trust: Toawrd a Cosmopolitan Society*. New York, USA: Praeger.
- Engelberg, R. 1944. *Suomi ja Amerikan suomalaiset. Keskinäinen yhteys ja sen rakentaminen*. Suomi-Seura ry. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Elio, K. 1977. Kasvatuksen historia tutkimuskohteena. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos. Research reports 56. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Erikson, K. 1976. Everything in its path: Destruction of community in the Buffalo Creed Flood.
- Erikson, E. H. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Suom. E. Huttunen. Jyväskylä: Gummerus.
- Erikson, E. H. 1982. The life cycle completed. New York: Norton.
- Erickson, C. 1972. Invisible Immigrants: The Adaptation of English and Scottish Immigrants in Nineteenth Century America. USA: University of Miami Press.
- Festinger, L. 1954. A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations* 7, 117-140.
- Foucault, M. 1972. The Archeology of Knowledge. And the Discourse on Language. New York: Random House.
- Fukuyama, F. 1995. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. New York: Free Press.
- Gadamer, H.-G. 1960. Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik. Tübingen: Mohr. (engl. Truth and Method. London: Sheed & Ward, 1975.)
- García-Coll, C. & Szalacha, L. A. 2004. The Multiple contexts of middle childhood. *The Future of Children*, 14, 81-97.
- Glazer, N. & Moynihan, D. P. 1963. Beyond the Melting Pot. England: The M.I.T. Press. Cambridge.
- Gordon, M. 1964. Assimilation in American Life. The Role of Race, Religion, and National Origins. USA: Oxford University Press.
- Greenleaf, B. K. 1970. American fever. New York: Four winds press.
- Hahl, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hall, S. 1992. The question of cultural identity. Teoksessa Hall, S., Held, D. & McGrew, T. (toim.) 1992. Modernity and its futures. Understanding modern societies. United Kingdom: Polity Press.
- Hako, M., Huhtanen, H. & Nieminen, M. 1964. Aatteet ja vaatteet. Suomen Työväen henkinen perinne. Helsinki: Tammi.
- Halila, A. 1949. Suomen kansakoululaitoksen historia 1-3. Porvoo; Helsinki: Wsoy.
- Handlin, O. 1951. The Uprooted. USA: The Haddon Craftsmen.
- Handlin, O. (toim.) 1959. Immigration as a factor in American History. USA: Prentice-Hall.
- Handlin, O. 1963. The American People. The History of a Society. The Great Britain: Pelican Books.
- Hansa, J. & Vainio-Korhonen, K. (toim.) 2010. Huoneentaulun maailma. Kasvatus ja koulutus Suomessa keskiajalta 1860-luvulle. Helsinki: Kariston Kirjapaino Oy.
- Heikkonen, E. & Virtanen, K. 1985. Amerikkalaisen kulttuurin leviäminen Suomeen. Turun yliopiston historian laitos, 15. Turku: Turun yliopiston offset-paino.
- Helle, V. 1934. Taistelu kristillisestä koulusta Saksassa aikana 1850-1933. Raahe: [tekijä]
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K., Ruusuvuori, J., Lönnqvist, J.-E., Hankonen, N., Mähönen, T. A., Jasinskaja-Lahti & Lipponen, I. 2015. Johdatus sosiaalispsykologiaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Henriksson, M. 1990. Siirtokunnista kansakunnaksi. Johdatus Yhdysvaltain historiaan. Helsinki: Gaudeamus.
- Higham, J. 1955. Strangers in the land: Patterns of American Nativism 1860-1925. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Hillway, T. (ed.) 1964. American Education. An Introduction through readings. Boston, USA: Houghton Mifflin.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

- Hoglund, A. W. 1960. Finnish Immigrants in America 1880-1920. Binghamton: The University of Wisconsin Press.
- Hollinger, D. 1995. Postethnic America: Beyond Multiculturalism. New York: Basic.
- Horenczyk, G. 1996. Migrant identities in conflict; Acculturation attitudes and perceived acculturation ideologies. Teoksessa G. Breakwell & E. Lyons (toim.) Changing European identities. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Horsman, R. 1981. Race and Manifest Destiny: The Origins of American Racial Anglo-Saxonism. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Hothersall, D. 1995. History of psychology. New York: McGraw-Hill.
- Hrdlicka, A. 1970. The Old Americans: a physiological profile. New York: Arno Press.
- Huhta, A. 2017. Towards a Red Melting Pot. The Racial Thinking of Finnish-American Radicals 1900-1938. Turku: Painosalama Oy.
- Häggman, K. 1994. Perheen vuosisata. Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Häkkinen, A., Ikonen, V., Pitkänen, K. & Soikkanen H. 1991. Kun halla nälän tuskan toi. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.
- Ikonen, R. 2003. Kasvatus ja olemassaolon taistelu. Rodunjalostuksen tematiikka 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen suomenkielisissä lehtikirjoituksissa. Teoksesta Vuorio-Lehti, M. & Nieminen, M. (toim.) 2003. Kasvatusthistoria nyt. Makro- ja mikrotutkimuksesta marginaalisuuden, sukupuolen ja tilan analyysiin. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Immonen, K. 1993. Mennyt nykyisyytenä. Teoksessa Metodikirja. Näkökulmia kulttuurihistorian tutkimukseen. Kaartinen, M., Mäkinen, K., Rossi, L. & Tuhkanen, T. (toim.) Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskusten julkaisuja A, 16. Turku: Turun yliopisto.
- Immonen, K., Leskelä-Kärki, M. (toim.) 2001. Kulttuurihistoria: johdatus tutkimukseen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Jenkins, P. 1997. A history of the United States. Basingstokekir: Macmillan.
- Jones, M. A. 1974. American Immigration. Chicago: The University of Chicago.
- Kaartinen, M., Mäkinen, K., Rossi, L. & Tuhkanen, T. 1993. Metodikirja. Näkökulmia kulttuurihistorian tutkimukseen. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Turku: Painokiila Ky.
- Kaartinen, M. & Korhonen, A. 2005. Historian kirjoittamisesta. Turun yliopisto. Turku: Kirja-Aurora.
- Kahl, J. A. 1957. The American Class Structure. New York: Richart & Company, Inc.
- Kaukiainen, Y. 1980. Kehitysmää-Suomi. Teoksessa Jutikkala, E., Kaukiainen, Y., & Åström, S.-E. Suomen taloushistoria: 1, Agraarinen Suomi. 1980. Helsinki: Tammi.
- Kaunonen, G. 2010. Challenge accepted: A Finnish Immigrant response to industrial America in Michigan's Copper County. East Lansing: Michigan State: University Press cop.
- Kaups, M. 1981. Finns in Urban America: Paper presented at the Finn Forum conference held in Toronto, Ontario, Canada. 1.-3.11.1979. II. USA.
- Karkama, P. 1994. Kirjallisuus ja nykyaika. Suomalaisen sanataiteen teemoja ja tendenssejä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karni, M. G. 1994. The Best of Finnish Americana. USA: Penfield Press.
- Kennedy, J. 1964. A Nation of Immigrants. Introduced by Kennedy, R. F. New York: Harpers & Row Publishers.

- Kero, R., Kostiainen, A., Kuparinen, E. & Vainio, E. 1978. Toholammin väestön muuttoliikkeet Amerikan siirtolaisuuden alkuvaiheessa (1870-1889). Yhteispuhjoismaisen muuttoliiketutkimuksen Suomen osa. Turku: Turun yliopisto.
- Kero, R., Kostiainen, A. & Virtanen, K. 1991. Uuden maailman jättiläinen. Yhdysvaltain historia. Keuruu: Otava.
- Kero, R. 1996. Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. Jyväskylä: Gummerus.
- Kero, R. 1997. Suomalaisina Pohjois-Amerikassa: Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. Jyväskylä: Gummerus.
- Kirkpatrick, C. Intelligence and Immigration. 1970. Mental Measurement Monographs. Serial No.2. New York, USA: Arno Press and The New York Times.
- Kivisto, P. 2002. Multiculturalism in Global Society. Oxford: Blackwell Publishing Company.
- Klinge, M. 1997. Kaukana ja kotoa. Helsinki: Painotalo Miktor.
- Koivisto, H. 1993. Kulttuurisen vuorovaikutuksen tutkimus. Teoksessa Metodikirja. Näkökulmia kulttuurihistorian tutkimukseen. Kaartinen, M., Mäkinen, K., Rossi, L. & Tuhkanen, T. (toim.) Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Turku: Painokiila Ky.
- Kolehmainen, J. I. 1977. From Lake Erie 's Shores To The Mahoning and Monongahela Valleys. A History of the Finns in Ohio, Western Pennsylvania and West Virginia. New York Mills, Minnesota: Partaprinters, Inc.
- Koskimies, R. 1974. Taipuako vaiko taittua? Y.S.Yrjö-Koskisen elämä 2. Keuruu: Otava.
- Kostiainen, A. (toim.) 1990. Finnish identity in America. Institute of History, General History. University of Turku. Publications 11. Turku: Kirjapaino Grafia.
- Koti- kasvatuksellinen kuukausijulkaisu (Home - Educational Monthly) 1921-1923. Duluth, Minnesota, USA: The American Home Publishing Co.
- Kramer, M. P. 1991. Imagining of language of America: From the revolution to the Civil War. Princeton, N. J.: Princeton University Press. <https://login.ezproxy.utu.fi/login?url=https://doi.org/10.1515/9781400862269>
- <
- Kristeva, J. 1992. Muukalaisia itsellemme. (Etrangers à nous-mêmes.) Helsinki: Gaudemus.
- Kuikka, M. T. 1991. Johdatus kasvatuksen historian tutkimukseen. Helsinki: Otava.
- Kuikka, M. T. 2001. Kasvatuksen historian tutkimus. Helsinki: Otava.
- Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) 2003. Erilaisuus. Jyväskylä: Gummerus.
- Liebkind, K. 1988. Me ja muukalaiset. Ryhmäraajat ihmisten suhteissa. Helsinki: Gaudeamus.
- Liikanen, I. 1995. Fennomania ja kansa. Joukkojärjestäytymisen läpimurto ja Suomalaisen puolueen synty. Historiallisia tutkimuksia 191. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Malik, K. 2013. Monikulttuurisuus. Multiculturalism and its Discontents Rethinking Diversity After 9/11. Tampere: Niin & näin.
- Malkki, L. 2012. Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Tampere: Vastapaino.
- Mattson Schelstraete, N. (toim.) 1982. Life in the New Finland woods. A history of New Finland, Saskatchewan. Published by the New Finland Historical and Heritage Society. Edmonton, Alberta: Ronald Western Printing.
- McLaughlin, H. J., Liljestrom, A., Lim, J. H. & Meyers, D. 2002. LEARN: A community study about Latino immigrants and education. Education and Urban Society, 34, 212-232.

- Melkas, E. (toim.) 1996. Aavan meren tuolla puolen. Tutkielma siirtolaishistoriasta. Turun yliopiston historian laitos, 36. Turku: Paintable Gillet Oy.
- Mervola, P. 1995. Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten sanomalehtien ulkoasu 1771-1994. Bibliotheca Historica 1. Helsinki; Jyväskylä: Suomen Historiallinen Seura.: Jyväskylän yliopisto.
- Molarius, P. 1999. Fennomaanisen merkitysjärjestelmän muotutuminen 1800-luvun Suomessa. Teoksessa Koistinen, T. et al, (toim.) Kaksi tietä nykyisyyteen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Morrison, J. & Fox, C. Z. 1980. American Mosaic. The immigrant experience in the words of those who lived it. Pittsburg: University of Pittsburg Press.
- Nieminen, H. 2006. Kansan seisoi loitompana. Kansallisen julkisuuden rakentuminen Suomessa 1809-1917. Tampere: Vastapaino.
- Nurmi, V. 1983. Kasvatuksen traditio. Juva: WSOY.
- Ollila, A. 1993. Suomen kotien päivä valkenee... Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Ollitervo S., Parikka, J. & Väntsi, T. (toim.) 2013. Kohtaamisia ajassa. Kultuurihistoria ja tulkinnan teoria. Helsinki: Gummerus Oy. Saatavilla myös e-muodossa:
[file:///C:/Users/johanna/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Kohtaamisia_ajassa%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/johanna/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Kohtaamisia_ajassa%20(1).pdf)
- Ottelin, A. K. 1954. Kasvatusopin historian oppikirja.6.painos. Helsinki: Otava.
- Padover, S. (toim.) 1955. The Washington papers: basic selections from the public and private writings of George Washington. New York: Harper.
- Parjo, O. 2003. Koti on kansan sydän. Kotikasvatusyhdistyksen perustaminen ja toiminta 1907-1917. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 190. Helsinki: Yliopistopaino.
- Peltoniemi, T. 1985. Kohti parempaa maailmaa. Suomalaisten ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään. Helsinki: Otava.
- Penn, M. J. & Zaleste, K. E. 2007. Microtrends: The Small Forces Changing the World. New York: Twelve Books cop.
- Perez, C., Drake, C., & Barton, A. C. 2005. The importance of presence. Immigrant parents, school engagement experiences. American Educational Research Journal, 42, 465-498.
- Phinney, J. S., Horenczyk, G., Liebkind, K. & Vedder, P. 2001. Ethnic identity, immigration and well-being. An International perspective. Journal of Social Issues 57, 493-510.
- Phinney, J. S. & Alipuria, L.L. 2006. Multiple social categorization and identity among multiracial, multiethnic and multicultural individuals: Process and implications. In Crisp, R. & Hewstone, M. (eds.) Multiple social categorization: Processes, models and applications, 211-238. New York: Psychology Press.
- Piontkowski, U., Florack, A., Hoelker, P. & Obdrzalek, P. 2000. Predicting acculturation attitudes of dominant and non-dominant groups. International Journal of intercultural Relations, 24, 1-26.
- Portes, A. & Rumbaut, R. G. 2001. The forging of a new America: Lessons for the theory and policy. Teoksessa Rumbaut, R. G. & Portes, A. (toim.) Ethnicities. Children of Immigrants in America, 301-317. Berkeley: University of California Press.
- Pozetta, G. E. (toim.) 1991. Ethnicity and Gender. The Immigrant Women. New York: Garland Publishing Inc.
- Raatikainen, P. 2014. Ihmistieteet ja filosofia. Tampere: Gaudeamus.
- Rinne, R. 1986a. Kansanopettaja mallikansalaisena: Opettajuuden laajeneminen ja opettajuuteen rekrytoimismekanismit Suomessa 1851-1986 virallisen

- kuvausaineiston ilmaisemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 108.
- Rinne, R. 1986b. Kansanopettajien rekrytointi Suomessa ennen toista maailmansotaa. *Koulu ja menneisyys XXIV*, 128-158.
- Rinne, R. 1987a. Koulu symbolisen vallan näyttämönä. *Kasvatus* 18, 4, 303-313.
- Rinne, R. 1989. Mistä opettajat tulevat? Suomalaisen kansanopettajiston yhteiskunnallinen tausta sekä kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma 1800-luvun puolivälistä 1980-luvun lopulle. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja A:135. Turku: Turun yliopiston offsetpaino.
- Renvall, P. 1965. Nykyajan historian tutkimus (2. painos) Juva: Wsoy.
- Ross, C. 1977. *The Finn Factor-In American Labor, Culture and Society*. New York: Parta Printers, Inc.
- Ross, C. 1981. Finnish American Women in Transition, 1910-1920. Teoksessa *Finnish Diaspora II*. Karni, M.G. (toim.) USA. (ei julkaisijaa mainittu)
- Rushdie, S. 1990. In *Good Faith*. London: Granta.
- Saari, A. 2011. Kasvatustieteen tahtotila. Kriittisen historian näkökulmia suomalaiseen kasvatukseen tutkimukseen. Suomen kasvatustieteellinen seura ry. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Sam, D. L. & Berry, J. W. 1995. Acculturative stress among young immigrants in Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*, 36, 10-24.
- Sam, D. L. & Berry, J. W. 2006. *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://login.ezproxy.utu.fi/login?url=https://doi.org/10.1017/CBO9781316219218>
- Slavin, R. E. & Cheung, A. 2005. A Synthesis of research on language or reading instruction for English language learners. *Review of Educational Research*, 75, 247-284.
- Stenius, H. 1987. Frivilligt, jämnlit, samfällt. Föreningsvösendets, utveckling in Finlans fram till 1900-talets början med speciell hänsyn till massorganisationsprincipens genombrott. *Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland* 545. Ekenäs.
- Stevenson, R. L. 1895. *The Amateur emigrant: from the Clyde to Sandy Hook*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Siltala, J. 1999. Valkoisen äidin pojat. Siveellisyys ja sen varjot kansallisessa projektissa. Helsinki: Otava.
- Silvermann, D. 1993. *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text and interaction*. London: Sage.
- Soininen, A. M. 1974. Vanha maataloutemme. Maatalous ja maatalousväestö Suomessa perinnäisen maatalouden loppukaudella 1720-luvulta 1870-luvulle. *Historiallisia tutkimuksia*, 96. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Soininen, A. M. 1980. Maatalous. Teoksessa *Jutikkala, E., Kaukiainen, Y. & Åström, S.-E. (toim.) Suomen taloushistoria: 1*. Helsinki: Tammi.
- Sulkanen, E. 1951. *Amerikan suomalaisen työväenliikkeen historia*. Fitchburg: Raivaajan kirjapaino.
- Sztompka, P. 1991. *Society in Action. The Theory of social becoming*. Cambridge, England: Polity Press (and University of Chicago Press).
- Sztompka, P. 1993. *The Sociology of Social Change*. Oxford: Blackwell.
- Sztompka, P. 1999. *Trust - A Sociological Theory*. Cambridge Cultural Social Studies. United Kingdom: Cambridge University Press.
><https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/detail.action?docID=147307#<>
- Talve, I. 1983. Suomen kansankulttuuri teollistumisaikakaudella. Teoksessa *Suomen kulttuurihistoria* 2, 447-471.

- Tarkiainen, K. 1990. Finnarnas historia in Sverige 1. Inflyttarna från Finland under det gemensamma rikets tid. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Thomas, W.I. & Znaniecki, F. 1958. The Polish Peasant in Europe and America, vol I-V. New York: Dover Publications Inc.
- Toivonen, A.-L. 1963. Etelä-Pohjanmaan valtamerentakainen siirtolaisuus 1867-1930. Historiallisia tutkimuksia LXVI. Helsinki: [tekijä].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turner, F. J. 1920. The Frontier in American History. New York: Henry Holt and Co.
- Tähtinen, J. 1992. Miten kasvattaa pikkulapsia. Kasvatusprinsiippien muutos Suomessa 1849-1989 hoito-oppaiden sekä aikakauslehdistön ilmaisemana. Turku: Turun yliopisto.
- Valtasaari, A., Järvi, L. & Nurmi, V. (toim.) 1966. Kansakoulu 1866/1966. Keuruu: Otava.
- Virrankoski, P. 2009. Suomen historia 1 & 2. Suomalaisen Kirjallisuuden seura. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Walsh, T.(toim.) 1994. Immigrant America. European Ethnicity in the United States. New York: London: Garland Publishing Inc.
- Ward, C. 1996. Acculturation. Teoksessa Landis, D. & Bhagat, R. (toim.) Handbook of Intercultural training. 2. painos. CA: Sage.
- Waris K., Allardt, E. & Wiio, O. A. 1970. Valinnan yhteiskunta. Helsinki: Weilin + Göös.
- Webster, J.R. 1991. Domestication and Americanization Scandinavian women 1888 to 1900. Ethnicity and Gender: The Immigrant Women. Pozetta, G.E.(Ed.) New York & London: Garland Publishing.
- Ylikangas, H. 1986. Käännekohtat Suomen historiassa: pohdiskeluja kehityslinjoista ja niiden muutoksista uudella ajalla. Porvoo: WSOY.

Liitteet

Liite 1. Koti (Home) Educational Monthly artikkeleita 1921-23

Julkaisuaika	Artikkelin kirjoittaja ja otsikko
Koti (Home) Educational Monthly näyttenumero/ 1921, 23–25.	Nelson, J. Farmaarin tervehdys.
Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1922, 14–15.	Nimimerkki Uncle John. Uncle John's Letter to Children.
Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1922, 11.	Elsie Leppänen. The American Language.
Koti (Home) Educational Monthly nro 8–10/ 1922, 73–77.	Keto, A. Suomalaiset Mountain Ironissa.
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12/ 1923, 38–41.	Karhu, E. Tavumerkki-amerikkalaisuus ja oikea amerikkalaisuus.
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 41–51.	Nimimerkki Eero. Opiksi ja hyödyksi.
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12/ 1923, 23–25.	Toimituksen kirjoittama artikkeli. The Mountain Iron, Minn., Public Schools
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1922, 29–30.	Heikkinen, G. Äiti ja lapset.
Koti (Home) Educational Monthly nro 6/ 1922, 19–21.	Warren, H. Cripples Not Hard To Teach.
Koti (Home) Educational Monthly nro 6/ 1922, 6–10.	Barnes, C. H. St. Louis County Citizenship School's
Koti (Home) Educational Monthly nro 6/ 1922, 2–5.	Watson, J. C. Some Experiences as a Teacher of Finnish Children.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 4–5.	Boylan, M. The Finns As I Know Them.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 40–43	Nelson, J. Farmeille aikoville ja farmeilla asuville.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 38–46	Warren, H. Sisarilleni.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 36–38.	Aalto, A. Naisten tehtävistä yhteiskunnassa.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 14–17.	Warren, H. Our "Flapper" Daughter.
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 17–19.	Nimimerkki W. E. Apt. Why Children Lie?
Koti (Home) Educational Monthly nro 5/ 1922, 6–14.	Raattama, C. R. The Finnish Immigrant.
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 9–13.	Toimituksen kirjoittama. The Speak-English Movement.

Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1922, 25–27.	Warren, H. Onko amerikkalaistuttamistyö tarpeellista rauhan aikana?
Koti (Home) Educational Monthly nro 1 / 1922, 37–38.	Malila, J. Aura syvään, ajatus korkealle.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 42–43.	Honkonen, J. Kunnia naiselle.
Koti (Home) Educational Monthly, nro 3/ 1922, 43–46.	Toimituksen kirjoittama, Duluth'ko Amerikan suomalaisten pääkaupungiksi?
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1922, 27–29.	Toimituksen kirjoittama. Kansallisesta ylpeydestä.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1922, 2–4.	Van Cleef, E. The Finns As a Native American sees them.
Koti (Home) Educational Monthly nro 4/ 1922, 29–35.	Toimituksen kirjoittama. Amerikan suomalaisia harrastuksia kolmannessa polvessa.
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12/ 1923, 71.	Nimimerkki C.W.T. Siirtolaisen Unelmia.
Koti (Home) Educational Monthly nro 4/ 1922, 43–48.	Toimituksen kirjoittama. Kalevan Ritarien työstä.
Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1922, 22–24.	Toimituksen kirjoittama. Editorial.
Koti (Home) Educational Monthly näytenro/ 1921, 13–14.	Warren, H. Meillä on syytä iloon.
Koti (Home) Educational Monthly nro1/ 1921, 23.	Toimituksen kirjoittama. (ei nimeä)
Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1922, 16–17.	Lukkarila, Helmi. History of the Flag.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 8–10.	Nimimerkki Uncle John. Uncle John's Letter.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 27.	Aartila, T. Koti.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 30–32.	Hamina, H. Kuparisaaren luonto.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 33–36.	Nimimerkki Toivo H. Kuulumisia Suomesta.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 40–42.	Nimimerkki Matti-setä. Matti-sedän matkoilta.
Koti (Home) Educational Monthly nro 4/ 1922, 48–49.	Toimituksen kirjoittama. Amerikan suomalaisia pankkialalla.
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 25–27.	Toimituksen kirjoittama. Onko kapakoitsija ihminen?
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 31–32.	Toimituksen kirjoittama. Amerikan suomalaisten "kansallisuus".
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 46–47.	Voipio, V. Äidinkielelle.
Koti (Home) Educational Monthly nro 8–10/ 1922, 35–37.	Toimituksen kirjoittama. Enemmän suomalaista runoutta Amerikan suomalaisiin koteihin.
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12 / 1923, 30–32.	Toimituksen kirjoittama. Valloittavatko bolshevikit Suomen?
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12 / 1923, 74.	Toimituksen kirjoittama. Mitenkä lääkärin laskuja vähennetään?
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12 / 1923, 7–9.	Warren, H. Young People's Department.
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12 / 1923, 22–23.	Toimituksen kirjoittama."Amerikoissa".
Koti (Home) Educational Monthly nro 1/ 1923, 34–36.	Karhu, H. Onko amerikkalaistumisemme tarpeellista?

Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1923, 78–80.	Nimimerkki Turkka. Havaintoja ajan varrelta.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 119–124.	Nimimerkki Eero. Poikiemme tulevaisuutta ajatellessa.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 125–126.	Karhu, H. Valkoinen kaulusko uhkaa Amerikkaa?
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 129–130.	Toimituksen kirjoittama. Amerikan suomalaisia naisia.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 142–143.	Toimituksen kirjoittama. Farmarin alku.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 118.	Toimituksen kirjoittama. Turhaa pitää kapakoita auki.
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 9–13.	Toimituksen kirjoittama. The Speak English Movement in the St. Louis Co. Rural Schools.
Koti (Home) Educational Monthly nro 3/ 1923, 115.	Toimitus. Suomalaista yliopistoa tukemaan.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1922, 26.	Warren, H. Onko Amerikkalaistuttamistyö tarpeellista rauhan aikana?
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1923, 58–60.	Warren, H. Americanization problems.
Koti (Home) Educational Monthly nro 2/ 1923, 76.	Toimituksen kirjoittama. Voiko Koti ottaa "Kalevaisen" tilan?
Koti (Home) Educational Monthly nro 7/ 1922, 20–21.	Aartila, T. Kenen tehtävä?
Koti (Home) Educational Monthly nro 11–12/ 1923, 41–42.	Nimimerkki Eero. Opiksi ja huviksi.
Koti (Home) Educational Monthly nro 17/ 1922, 35–38.	Kotilainen, O. Kirjapainosta farmille.
Koti (Home) Educational Monthly nro 4/ 1922, 13.	Toimituksen kirjoittama. (poikien kasvatuksesta)

Liite 2. The North American Review -artikkeleita 1885-1897

The North American Review 339/ 1885, 144–152.	Hall, S. G. New Departures in Education. https://www.jstor.org/stable/25118459?seq=1#metadata_info_tab_contents (Luettu 27.1.2019)
The North American Review 491/ 1897, 393–402.	Hall, P. F. Immigration and the educational test. https://www.jstor.org/stable/25118890?seq=8#metadata_info_tab_contents (Luettu 18.10.2018)
The North American Review 355/ 1886, 519–526.	Ely, R.T. Socialism in America. https://www.jstor.org/stable/i25118627 (Luettu 26.1.2019)
The North American Review 336/ 1884, 443–452.	Hale, E. E. Half-Time in Schools. https://www.jstor.org/stable/i25118429 (Luettu 7.2.2018)
The North American Review 353/ 1886, 381–387.	Ingalls, J. J. National Aid to Common Schools. https://www.jstor.org/stable/i25118602 (Luettu 7.2.2018)

**TURUN
YLIOPISTO**

ISBN 978-951-29-7809-0 (Painettu/PRINT)
ISBN 978-951-29-7810-6 (Sähköinen/PDF)
ISSN 0082-6995 (Painettu/Print)
ISSN 2343-3205 (Verkkajulkaisu/Online)